

การศึกษาวิเคราะห์ลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง
ในจังหวัดภาคกลางของประเทศไทย

ปริญญาานิพนธ์

ของ

พัชรานี วัฒนชัย

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเอกศิลปศึกษา

พฤษภาคม 2546

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

746.1409503

พ41711

ร.3

การศึกษาวิเคราะห์ผลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง
ในจังหวัดภาคกลางของประเทศไทย

บทคัดย่อ

ของ

พัชราณี วัฒนชัย

2546

ร.3

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเอกศิลปศึกษา

พฤษภาคม 2546

๒๕๕๑ ร.๓

พัชรานี วัฒนชัย. (2546) การศึกษาวิเคราะห์ลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้งในจังหวัดภาคกลางของประเทศไทย. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ คณะกรรมการควบคุม : รองศาสตราจารย์วราภรณ์รัตน์ ตั้งเจริญ , ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวลลออ ทินานนท์.

การศึกษานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อการศึกษาวิเคราะห์ลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้งในจังหวัดภาคกลางของประเทศไทยใน 5 จังหวัด ในประเด็นวิเคราะห์ลักษณะของลวดลาย การใช้สีของลวดลาย เปรียบเทียบความเหมือน ความต่างของลวดลายในแต่ละจังหวัด

กลุ่มตัวอย่าง เป็นผ้ามัดหมี่ใน 5 จังหวัด ได้แก่ จ. อุทัยธานี จ. ชัยนาท จ. สุพรรณบุรี จ. นครปฐม และจ. กาญจนบุรี โดยศึกษาจ. อุทัยธานี จ. ชัยนาท จ. สุพรรณบุรี จังหวัดละ 60 ผืน และจ. นครปฐม จ. กาญจนบุรี จังหวัดละ 20 ผืน รวมทั้งสิ้น 220 ผืน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม ในการเก็บข้อมูลภาคสนาม นำเสนอผลการวิจัยเชิงบรรยาย ประกอบกับการแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตารางแสดงสถิติร้อยละ

ผลการวิจัยปรากฏว่า

จังหวัดที่ 1 ผ้ามัดหมี่ บ้านทัพหลวง จ. อุทัยธานี

ประเภทผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านทัพหลวง มีการทอผ้าประเภทขึ้นหมี่รวดมากที่สุด ลักษณะลวดลายผ้ามัดหมี่ประเภทขึ้นหมี่รวดที่พบจำนวนมากที่สุดเป็นลักษณะลวดลายสัตว์ พบจำนวน 22 ลาย ได้แก่ ลายนาคจับเอี้ย , ลายนาคจับเอี้ย , ลายนาคยี่ม , ลายนาคปีกไก่ , ลายนาคจับเอี้ย , ลายนาคใหญ่ , ลายนาคปางนาคน้อย , ลายหัวนาค , ลายนาค 3 ขอ , ลายนาค , ลายนาคขอ , ลายนาคชื่อใหญ่ , ลายนาคเล็ก , ลายนาคจับนก , ลายนาคปีกปาง , ลายหางนกยูง , ลายปลา , ลายนก , ลายแมงมุม , ลายหงษ์คู่ ประเภทผ้าขึ้นหมี่ค้นพบจำนวนมากที่สุดเป็นลักษณะลวดลายสัตว์จำนวน 4 ลาย ได้แก่ ลายหัวนกยูง , ลายหงษ์ , ลายนาคขอ , ลายนาคจับเอี้ย และในประเภทผ้าขึ้นหมี่ตาพบจำนวนมากที่สุดเป็นลักษณะลวดลายสัตว์จำนวน 13 ลาย ได้แก่ ลายนาค , ลายนกกำลังนอน , ลายนาคจับเอี้ย , ลายนาค 4 ลาย , ลายเอี้ย , ลายนาคมีข้อ , ลายเอี้ยน้อย , ลายนาคเครือ , ลายนาคขอซู , ลายเครือนาค ซึ่งทั้ง 3 ประเภทได้แนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบมาจากรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต ลักษณะลวดลายประกอบที่ปรากฏบนผืนผ้าได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบสิ่งต่าง ๆ ที่พบมากที่สุดในประเภทผ้าขึ้นหมี่ทั้ง 3 ประเภท ได้แก่ รูปแบบเรขาคณิต และ การใช้สีของลวดลายผ้าที่พบจำนวนมากที่สุดในประเภทขึ้นหมี่รวดพบว่าโครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะร้อน ประเภทขึ้นหมี่ค้นพบว่าโครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีตัดกัน และประเภทขึ้นหมี่ตาพบว่าโครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะร้อน

จังหวัดที่ 2 ผ้ามัดหมี่ บ้านเนินขาม จ. ชัยนาท

พบว่าประเภทผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านเนินขาม มีการทอผ้าประเภทขึ้นหมี่รวดมากที่สุด ลักษณะลวดลายผ้ามัดหมี่ประเภทขึ้นหมี่รวดที่พบจำนวนมากที่สุดเป็นลักษณะลวดลายเบ็ดเตล็ด จำนวน 18 ลาย ได้แก่ ลายขอ , ลายหมี่สำเภา 3 ลาย , ลายหมี่สะเภา 2 ลาย , ลายหมี่ 39 ลำ , ลาย 39 ลำ , ลายโคมเหลือง , ลายตะเภา , ลายหมี่แปบ , ลายลูกโซ่ , ลายก้วยเตี้ยง , ลายหมี่ขอผ้า , ลายหมี่คล้อง , ลายจรวด , ลายหมี่สำเภา , ลายหมี่ขอใหญ่ ซึ่งได้แนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบมาจากรูปแบบจากเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต ประเภทผ้าขึ้นหมี่ค้นพบจำนวนมากที่สุดเป็นลักษณะลวดลายสัตว์ จำนวน 6 ลาย ได้แก่ ลายนาคเล็ก , ลายนาคกันเปื้อ 2 ลาย , ลายนาคพาดขอน . ลายนาคก้ามปูผสมนาคน้อย ซึ่งได้แนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบมาจากรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต และประเภทผ้าขึ้นหมี่ตาพบจำนวนมากที่สุดเป็นลักษณะลวดลายสัตว์ จำนวน 8 ลาย ได้แก่ ลายนาคกันเกี้ยว , ลายหงษ์หลักหักผสม

ขนาดกันเกี่ยว , ลายนากันแป้อ , ลายนาก 3 ลาย , ลายนาคไต่ราว , ลายนก ซึ่งได้แนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบมาจากรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต ลวดลายประกอบที่ปรากฏบนผืนผ้าได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบสิ่งต่าง ๆ ที่พบจำนวนมากที่สุดในประเภทผ้าทั้ง 3 ประเภทได้แก่ รูปแบบเรขาคณิต และการใช้สีของลวดลายที่พบจำนวนมากที่สุดในประเภทชิ้นไหมี่รวดพบว่าโครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีการใช้สีวรรณะเย็น ประเภทชิ้นไหมี่ค้นพบว่าโครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนจากสภาพคล้ายกัน และประเภทชิ้นไหมี่ตาพบว่าโครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะร้อน

จังหวัดที่ 3 ผ้ามัดหมี่ บ้านป่าสะแก และบ้านทับผึ้งน้อย จ.สุพรรณบุรี

พบว่าประเภทผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านทับผึ้งน้อย และบ้านป่าสะแก มีการทอผ้าประเภทชิ้นไหมี่รวดมากที่สุด ลักษณะลวดลายผ้ามัดหมี่ประเภทชิ้นไหมี่รวดที่พบจำนวนมากที่สุดเป็นลักษณะลวดลายเบ็ดเตล็ด จำนวน 13 ลาย ได้แก่ ลายหมี่กาบ 2 ลาย , ลายขอกาบ 2 ลาย , ลายขอ 2 ลาย , ลายกาบ , ลายขอกู่ 2 ลาย , ลายขอชื่อ , ลายขอวย , ลายกบถ้อย ซึ่งได้แนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบมาจากรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต ประเภทผ้าชิ้นไหมี่ค้นพบว่าจำนวนมากที่สุดเป็นลักษณะลวดลายสัตว์ จำนวน 3 ลาย ได้แก่ ลายหอนาค , ลายนาคคอบ , ลายพญานาค ซึ่งได้แนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบมาจากรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต และประเภทผ้าชิ้นไหมี่ตาพบว่าจำนวนมากที่สุดเป็น ลักษณะลวดลายสัตว์ จำนวน 7 ลาย ได้แก่ ลายนาคคู่ , ลายนาค , ลายนาคนอนทราย , ลายหงษ์หลังหลัก , ลายหงษ์ , ลายนาคชู , ลายนาคน้อย ซึ่งได้แนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบมาจากรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต ลวดลายประกอบที่ปรากฏบนผืนผ้าพบจำนวนมากที่สุด ทั้งในประเภทผ้าชิ้นไหมี่รวดและประเภทชิ้นไหมี่ค้น ได้แก่รูปแบบเรขาคณิต และประเภทผ้าชิ้นไหมี่ตาพบว่าจำนวนมากที่สุด ได้แก่ รูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต และการใช้สีของลวดลายที่พบจำนวนมากที่สุดในประเภทชิ้นไหมี่รวดและประเภทชิ้นไหมี่ตาพบว่าโครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะร้อน และประเภทชิ้นไหมี่ค้น พบว่าโครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนของสีใกล้เคียง

จังหวัดที่ 4 ผ้ามัดหมี่ บ้านนา จ.นครปฐม

พบว่าประเภทผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านนา มีการทอผ้าประเภทชิ้นไหมี่รวดมากที่สุด ลักษณะลวดลายผ้ามัดหมี่ประเภทชิ้นไหมี่รวดและประเภทชิ้นไหมี่ค้นที่พบจำนวนมากที่สุดเป็นลักษณะลวดลายประยุกต์ ประเภทชิ้นไหมี่รวดมีจำนวน 8 ลาย ได้แก่ ลายตะเกียง , ลายผีเสื้อ ลายนก ลายกวาง , ลายพญานาค , ลายเชิงเทียน , ลายปีกบ่าง , ลายประยุกต์ , ลายดอก , ลายข้าวหลามตัด และประเภทผ้าชิ้นไหมี่ค้นมีจำนวน 4 ลาย ได้แก่ ลายประยุกต์ , ลายดอกไม้ , ลายฝักแพก , ลายดอกประยุกต์ ซึ่งทั้ง 2 ประเภทได้แนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบมาจากรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต ลวดลายประกอบที่ปรากฏบนผืนผ้าที่พบจำนวนมากที่สุดในประเภทผ้าชิ้นไหมี่รวดและประเภทชิ้นไหมี่ค้น ได้แก่ รูปแบบเรขาคณิต และการใช้สีของลวดลายที่พบจำนวนมากที่สุดในประเภทชิ้นไหมี่รวดพบว่าโครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนของสีใกล้เคียง และประเภทชิ้นไหมี่ค้นพบว่าโครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะเย็น

จังหวัดที่ 5 ผ้ามัดหมี่ บ้านบ่อพลอย จ.กาญจนบุรี

พบว่าประเภทผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านบ่อพลอย มีการทอผ้าประเภทชิ้นไหมี่รวดมากที่สุด ลักษณะลวดลายผ้ามัดหมี่ประเภทชิ้นไหมี่รวดที่พบจำนวนมากที่สุดเป็นลักษณะลวดลายประยุกต์ จำนวน 10 ลาย ได้แก่ ลายผีเสื้อ , ลายลพบุรี , ลายกระต่าย , ลายขอมูจี้ , ลายสายฝน , ลายข้าวหลามตัดผสมหัวใจ , ลายขอประยุกต์ , ลายดอกแก้ว , ลายปีกบ่าง , ลายดอก และประเภทผ้าชิ้นไหมี่ค้นที่พบเป็นลักษณะลวดลายประยุกต์ จำนวน 1 ลาย ได้แก่ ลายดอกไม้ ซึ่งทั้ง 2 ประเภทได้แนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบมาจากรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต ลวดลายประกอบที่ปรากฏบนผืนผ้าในประเภทผ้าชิ้นไหมี่รวด ได้แก่ รูปแบบเรขาคณิต และประเภทผ้าชิ้นไหมี่ค้น ได้แก่ รูปแบบพันธุ์ไม้ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การใช้สีของลวดลายผ้ามัดหมี่ที่พบจำนวนมากที่สุด ในประเภทชั้นหมีรดพบว่าโครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะเย็น และประเภทชั้นหมีคั้นพบว่าโครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนของสีตรงข้าม

THE ANALYSIS OF MUD MEE MATERIAL OF THAI PEOPLE WITH
LAU KHRUNG RACE THE CENTRAL PART OF THAILAND

AN ABSTRACT

BY

PATCHARLANEE WATTHANACHAI

Presented impartial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in art Education
at Srinakharinwirot University

May 2003

Miss. Patchalane Wattanachai . (2003) *The Analysis of Mud Mee Material of Thai People With Lau Khrung Race The Central Part of Thailand*. Master thesis M.E.d. (Art Education) . Bangkok : Graduate School Srinakharinwirot University.
Advisor Committee : Assoc.Prof.Wunnarat Tungchareen , Assist.Prof. Nuanla-or Thinanont

The purpose of this study was to analyze the patterns of the Mud Mee material made by Thai people with Lou Krungrace living in the 5 provinces in the central region of Thailand. This study compared similarities and differences among the characteristics and the use of colors of the materials found in the region.

The sample consisted of locally made Mud Mee material from Utaithani, Chainat, Supanburi, Nakornpatom and Kanchanaburi. Of the 200 pieces of the Mud Mee material , 60 pieces were randomly collected from Utaithani, 60 from Chainat, 60 from Supanburi, 20 from Nakornpatom and 20 from Kanchanaburi. The result of the descriptive research was presented with data shown in analytical grid using percentage.

The result of the research indicated that

The first province: Mud Mee material from Ban Tup Luang, Utaithani

The pattern of most Sin Mee Ruad material were these 22 animal patterns: Naka Chab Hia, Naka Chab Hia, smiling Naka, Naka Peek Kai, Naka Chab Hia, Big Naka, Peek Bang Naka Noy, Naka's head, 3-hooked Naka, Naka, hooked Naka, Naka Kue Yai, small Naka, Naka catching a bird, Naka Peek Bang, peacock's tail, fish, bird, spider, and twin swans. The patterns of most Sin Mee Khan were these 4 animal patterns: peacock's head, swan, Naka Cho, and Naka Chab Hia. The patterns of most Sin Mee Ta were these 13 animal patterns: Naka, sleeping bird, Naka Chab Hia, Naka (4 pieces of material), Hia, Naka with Cho, amall Hia, Naka Krua, Naka Kho Choo and Krua Naka. All these 3 types of patterns were the combination of animals and geometric shapes. The accompanying patterns found on the 3 kinds of material were geometric shapes. The colors structure used on the Sin Mee Ruad and Sin Mee Ta material were those of the hot tone while the colors on the Sin Mee Khan were contrast colors.

The second province: Ban Neren Kham, Chainat

Sin Mee Ruad was the most popular material in this area. The patterns found were miscellaneous. The 18 patterns founds were Kho pattern, Mee Sampao (3 pieces), Mee Sapao (2 pieces) Mee 39 Lum, 39 Lum, Khome Luang, Ta Pao, Mee Paeb, chain, Kuay Tiang, Mee kho Pa, Mee klong, Rocket, Sam Pao, and Mee Kho Yai. The patterns are the combination of miscellaneous forms and geometric shapes. The patterns for Sin Mee Khan found most in this area were 6 animal patterns: small Naka, Naka Kon Per (2 pieces of material) Naka (3 pieces) Naka climbing on the cable, and bird. Both designs were the combination of animal forms and geometric shapes. The patterns found most in Sin Mee Ta material were the following 8 animal patterns: Naka Kon Keow, Hong Lak Hak with naka kon keow, Naka Kon Per, Naka (3 pieces), Naka climbing on a cable, and bird. These patterns were also the combination of animals and geometric shapes. The most popular accompanying patterns of all the 3 kinds of material were geometric shapes. The over all color

structures in Sin Mee Ruad were those in the cool tone, the over all color structures of Sin Mee Khan were harmonious colors while the color structures of Sin Mee Ta were of the hot tone.

The third province: Ban Pa Sakae and Ban Tab Peung Noy, Supanburi

Sin Mee Ruad was the most popular product. The most popular patterns found here were 13 miscellaneous patterns: Mee Karb (2 pieces of material), hook and Karb (2 pieces), hook (2 pieces), Karb, twin hooks (2 pieces), Kho Kue, Koh Buay, and Karb Koy. These patterns were the combination of animal forms and geometric shapes. The patterns found most in Sin Mee Khan were 3 animal patterns: Ho Naka, folding neck Naka, and King Naka. The designs of which were the combination of animal form and geometric shapes. The patterns found most in Sin Mee Ta were 7 animal patterns: Twin Nakas, Naka lying on the sand, Hong lang Lak, swan, Naka Choo, and small Naka. The designs of which were the combination of animal form and geometric shapes. The accompanying patterns most found on Sin Mee Ruad and Sin Mee Khan materials were geometric forms while the accompanying patterns most found on Sin Mee Ta material were the combination of animal form and geometric shapes. The use of color patterns on Sin Mee Ruad and Sin Mee Ta materials were of hot tone colors, while on Sin Mee Khan material the harmonious colors used were of similar hues.

The fourth province: Ban Na, Nakornpatom

The material that the people of Lao Khrang tribe in this area made most was Sin Mee Ruad. The most popular patterns found on Sin Mee Ruad and Sin Mee Khan were applied patterns. The 8 patterns found on Sin Mee Ruad were lamp, butterfly, bird, deer, king Naka, candle holder, Peek Bang, applied patterns, flower, and diamond. And the 4 patterns found on Sin Mee Khan were applied patterns, flower, Fuk Paek and applied flower. Patterns found on both kinds of material were applied pattern with geometric shapes. The accompanying patterns found most on the Sin Mee Ruad and Sin Mee Khan material were geometric shapes. The choices of harmonious colors on Sin Mee Ruad were those of similar hues while the choices of colors on Sin Mee Khan were cool colors.

The fifth province: Ban Boh Ploy, Kanchanaburi

Sin Mee Ruad was the most popular material made in this area. The patterns founds were 10 applied patterns: butterfly, Lopburi, bunny, Kho Ju Jee, rain, diamond and heart, applied hook, Dok Khaew, Peek Bang, and Dok. While the pattern found on Sin Mee Khan material was a flower pattern. Both types of patterns were the combination of applied patterns and geometric shapes. The accompanying patterns found on Sin Mee Ruad were geometric shapes and on the Sin Mee Khan were plant patterns and geometric forms. The use of colors on Sin Mee Ruad were cool colors while on Sin Mee Khan the colors used showed the harmony of contrast colors.

ปริญญาโทฉบับนี้ได้รับทุนงบประมาณแผ่นดินปี 2545

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

การศึกษาวิเคราะห์สวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครึ่ง
ในจังหวัดภาคกลางของประเทศไทย

ของ
นางสาวพัชราณี วัฒนชัย

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.นภาพร ณะ หะวานนท์)

วันที่ 9 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2546

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ วรณรัตน์ ตั้งเจริญ)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นवलล่อ ทินานนท์)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พฤทธิ์ ศุภเศรษฐศิริ)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อำนาจ เย็นสบาย)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีด้วยปัจจัยหลาย ๆ ด้านประกอบกัน โดยเฉพาะปัจจัยด้านบุคคล อันไม่สามารถนำมากล่าวอ้างได้หมด ณ ที่นี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทั้งในอดีตและปัจจุบันที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ อันก่อให้เกิดการพัฒนาศักยภาพทางความคิด สติปัญญาแก่ผู้วิจัย และที่สำคัญได้รับความกรุณาเป็นอย่างยิ่งในการให้ความช่วยเหลือคำแนะนำและการแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จากรองศาสตราจารย์วรรณรัตน์ ตั้งเจริญ प्रधानกรรมการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์वलลือ ทินานนท์กรรมการ และผู้ช่วยศาสตราจารย์พฤกษ์ ศุภเศรษฐศิริ ผู้ช่วยศาสตราจารย์อำนาจ เย็นสบาย ที่กรุณาเป็นกรรมการสอบ ผู้วิจัยซาบซึ้งและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความกรุณาของท่านไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณกำนัน ผู้ใหญ่บ้านแต่ละท้องถิ่นและช่างทอผ้ากลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้งบ้านบ้านทัพหลวง ต.ทัพหลวง อ.บ้านไร่ จ.อุทัยธานี , บ้านเนินขาม ต.เนินขาม ถึงอำเภอเนินขาม จ.ชัยนาท , บ้านทับผึ้งน้อย ต.วังคัน อ.ด่านช้าง , บ้านป่าสะแก ต.ป่าสะแก อ.เดิมบางนางบวช จ.สุพรรณบุรี , บ้านนา ต.โพรงมะเดื่อ อ.เมือง และบ้านบ่อพลอย ต.หลุมรัง อ.บ่อพลอย จ.กาญจนบุรี ที่เต็มใจให้ข้อมูล ทั้งด้านการสัมภาษณ์และการอนุญาตให้ถ่ายภาพผลงานผ้ามัดหมี่ เป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการสถาบัน ฯ เจ้าหน้าที่บุคลากร เพื่อนๆ แผนกวิชาออกแบบสิ่งทอ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพฯ ที่ให้โอกาสผู้วิจัยได้ลาศึกษาต่อในภาคเรียนที่ 2 / 2545 ทำให้ผู้วิจัยได้มีเวลาเต็มที่ในการทำปริญญานิพนธ์ให้เสร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบพระคุณคุณพิมอุมา จำสุมบุญ ที่ให้ทุนช่วยเหลือในการทำวิจัยผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอน้อมรำลึกถึงพระคุณของคุณแม่สุมาลี วัฒนชัย คุณวิลาสินี วัฒนชัย คุณนรวิมล วัฒนชัย หลานชายน้องแทน และคุณอนุรักษ วงษ์รอดที่ให้การสนับสนุนการศึกษา พร้อมให้การช่วยเหลือแก่ผู้วิจัยตลอดมา และได้รับกำลังใจหลักสำคัญอย่างยิ่งจากน้องทันบุตรชายมาโดยตลอด

พัชรานี วัฒนชัย

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	2
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
2 เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า.....	5
ข้อมูลทางคดีชน.....	6
ข้อมูลเกี่ยวกับผ้า.....	10
ข้อมูลเกี่ยวกับลวดลาย.....	13
ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับผ้าจีน.....	20
ข้อมูลเกี่ยวกับผ้ามัดหมี่.....	23
ข้อมูลการใช้สีของลวดลาย.....	27
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	41
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	46
กลุ่มตัวอย่าง.....	46
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	46
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	50
4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	51
ผ้ามัดหมี่ บ้านทัพหลวง ตำบลทัพหลวง อำเภอบ้านไร่ จังหวัด อุทัยธานี.....	52
การวิเคราะห์ลวดลาย ประเภทจีนหมี่รวด ในจังหวัดอุทัยธานี	52
การวิเคราะห์ลวดลาย ประเภทจีนหมี่คั่น ในจังหวัดอุทัยธานี	83
การวิเคราะห์ลวดลาย ประเภทจีนหมี่ตา ในจังหวัดอุทัยธานี	98
ลักษณะลวดลาย.....	101
ลักษณะของลวดลายประกอบ.....	102
ลักษณะการใช้สีในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้าน ทัพหลวง จ.อุทัยธานี	104
ผ้ามัดหมี่ บ้านทัพเนินขาม ตำบลเนินขาม กิ่งอำเภอนีนขาม จังหวัดชัยนาท	106

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
4 (ต่อ)	การวิเคราะห์สวดลาย ประเภทชิ้นหมี่รวด ในจังหวัดชัยนาท	106
	การวิเคราะห์สวดลาย ประเภทชิ้นหมี่คั่น ในจังหวัดชัยนาท	106
	การวิเคราะห์สวดลาย ประเภทชิ้นหมี่ตา ในจังหวัดชัยนาท	130
	ลักษณะสวดลาย.....	150
	ลักษณะของสวดลายประกอบ.....	151
	ลักษณะการใช้สีในสวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้าน เนินขาม จ.ชัยนาท	153
	ผ้ามัดหมี่ บ้านทับผึ้งน้อย ตำบลวังคัน อำเภอด่านช้าง และบ้านป่าสะแก ตำบล ป่าสะแก จังหวัดสุพรรณบุรี.....	155
	การวิเคราะห์สวดลาย ประเภทชิ้นหมี่รวด ในจังหวัดสุพรรณบุรี	155
	การวิเคราะห์สวดลาย ประเภทชิ้นหมี่คั่น ในจังหวัดสุพรรณบุรี	185
	การวิเคราะห์สวดลาย ประเภทชิ้นหมี่ตา ในจังหวัดสุพรรณบุรี	192
	ลักษณะสวดลาย.....	200
	ลักษณะของสวดลายประกอบ.....	201
	ลักษณะการใช้สีในสวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้าน ป่าสะแก กับบ้านทับผึ้งน้อย จ.สุพรรณบุรี	203
	ผ้ามัดหมี่ บ้านนา ตำบลโพรงมะเดื่อ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม.....	205
	การวิเคราะห์สวดลาย ประเภทชิ้นหมี่รวด ในจังหวัดนครปฐม	205
	การวิเคราะห์สวดลาย ประเภทชิ้นหมี่คั่น ในจังหวัดนครปฐม	216
	ลักษณะสวดลาย.....	221
	ลักษณะของสวดลายประกอบ.....	222
	ลักษณะการใช้สีในสวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านนา จ.นครปฐม.....	223
	ผ้ามัดหมี่ บ้านนา บ้านบ่อพลอย ตำบลหลุมรัง อำเภอบ่อพลอย จังหวัด กาญจนบุรี.....	225
	การวิเคราะห์สวดลาย ประเภทชิ้นหมี่รวด ในจังหวัดกาญจนบุรี.....	225
	การวิเคราะห์สวดลาย ประเภทชิ้นหมี่คั่น ในจังหวัดกาญจนบุรี.....	238
	ลักษณะสวดลาย.....	239
	ลักษณะของสวดลายประกอบ.....	240
	ลักษณะการใช้สีในสวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านบ่อพลอย.....	241

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 (ต่อ) เปรียบเทียบลวดลาย และการใช้สีผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้งใน จ.อุทัยธานี จ.ชัยนาท จ.สุพรรณบุรี จ.นครปฐม และจ.กาญจนบุรี.....	244
เปรียบเทียบลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านทัพหลวง.....	268
เปรียบเทียบลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านเนินขาม.....	272
เปรียบเทียบลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านทับผึ้งน้อย และบ้านป่าสะแก	280
เปรียบเทียบลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านนา.....	285
ลักษณะลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้งใน 5 จังหวัด	287
ลักษณะการใช้สีในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง ใน 5 จังหวัด.....	298
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	306
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	306
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	306
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	308
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	308
ลักษณะลวดลาย.....	308
การใช้สีของลวดลาย.....	318
การเปรียบเทียบลวดลาย.....	322
ข้อเสนอแนะ.....	329
ข้อเสนอแนะทั่วไป.....	329
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย.....	330
บรรณานุกรม.....	331
ภาคผนวก.....	338
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	360

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	ส่วนของพืชที่ให้สีไปใช้ประโยชน์.....	30
2	ส่วนของพืชที่ให้สีไปใช้ประโยชน์.....	31
3	สีธรรมชาติที่ได้จากสัตว์.....	33
4	สีธรรมชาติที่ได้จากแร่ธาตุ.....	33
5	สีธรรมชาติจากพืชและสัตว์.....	33
6	จุดเด่นและจุดด้อยของสีแต่ละชนิดที่ใช้ย้อมเส้นด้ายหรือผ้า.....	36
7	ความแตกต่างในเชิงคุณภาพ.....	37
8	แสดงร้อยละของลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านทัพหลวง จ.อุทัยธานี.....	105
9	แสดงร้อยละของลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านทัพหลวง แบ่งตามประเภทผ้ามัดหมี่ จำแนกลักษณะผืนผ้าของลวดลาย.....	106
10	แสดงร้อยละของลวดลายประกอบที่พบในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสาย ลาวครั้ง บ้านทัพหลวง จำแนกตามประเภทและจำนวนผืนผ้ามัดหมี่ของลวดลาย	108
11	แสดงร้อยละการใช้สีในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านทัพหลวง จำแนกตามประเภท และจำนวนผืนผ้าของลวดลายผ้ามัดหมี่	113
12	แสดงร้อยละของลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านเนินขาม จ.ชัยนาท.....	161
13	แสดงร้อยละของลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านเนินขาม แบ่งตามประเภทผ้ามัดหมี่ จำแนกลักษณะผืนผ้าของลวดลาย.....	161
14	แสดงร้อยละของลวดลายประกอบที่พบในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสาย ลาวครั้ง บ้านเนินขาม จำแนกตามประเภทและจำนวนผืนผ้ามัดหมี่ของลวดลาย	164
15	แสดงร้อยละการใช้สีในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านเนินขาม จำแนกตามประเภท และจำนวนผืนผ้าของลวดลายผ้ามัดหมี่.....	166
16	แสดงร้อยละของลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านป่าสะแก กับ บ้านทับผึ้งน้อย จ.สุพรรณบุรี.....	200
17	แสดงร้อยละของลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านป่าสะแก กับ บ้านทับผึ้งน้อย แบ่งตามประเภทผ้ามัดหมี่ จำแนกลักษณะผืนผ้าของลวดลาย.....	200
18	แสดงร้อยละของลวดลายประกอบที่พบในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสาย ลาวครั้ง บ้านป่าสะแก กับบ้านทับผึ้งน้อย จำแนกตามประเภทและจำนวนผืน ผ้ามัดหมี่ของลวดลายหลัก.....	202

บัญชีตาราง(ต่อ)

ตาราง		หน้า
19	แสดงร้อยละการใช้สีในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านป่าสะแก กับบ้านทับผึ้งน้อย จำแนกตามประเภท และจำนวนผืนผ้าของลวดลายผ้ามัดหมี่.....	226
20	แสดงร้อยละของลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านนา จ.นครปฐม	221
21	แสดงร้อยละของลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านนา แบ่งตามประเภทผ้ามัดหมี่ จำแนกลักษณะผืนผ้าของลวดลาย.....	221
22	แสดงร้อยละของลวดลายประกอบที่พบในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านนา จำแนกตามประเภทและจำนวนผืนผ้ามัดหมี่ของลวดลาย.....	223
23	แสดงร้อยละการใช้สีในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านนา จำแนกตามประเภท และจำนวนผืนผ้าของลวดลายผ้ามัดหมี่.....	240
24	แสดงร้อยละของลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านบ่อพลอย จ.กาญจนบุรี.....	239
25	แสดงร้อยละของลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านบ่อพลอย แบ่งตามประเภทผ้ามัดหมี่ จำแนกลักษณะผืนผ้าของลวดลาย.....	240
26	แสดงร้อยละของลวดลายประกอบที่พบในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านบ่อพลอย จำแนกตามประเภทและจำนวนผืนผ้ามัดหมี่ของลวดลาย	241
27	แสดงร้อยละการใช้สีในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้งบ้านบ่อพลอย จำแนกตามประเภท และจำนวนผืนผ้าของลวดลายผ้ามัดหมี่.....	243
28	แสดงการเปรียบเทียบลวดลายผ้ามัดหมี่ที่เรียกชื่อลักษณะลวดลายสัตว์ ประเภทชิ้นหมี่รวดใน 5 จังหวัด.....	244
29	แสดงการเปรียบเทียบลวดลายผ้ามัดหมี่ผ้ามัดหมี่ที่เรียกชื่อลวดลายเรขาคณิต ประเภทชิ้นหมี่รวดใน 5 จังหวัด.....	252
30	แสดงการเปรียบเทียบลวดลายผ้ามัดหมี่ที่เรียกชื่อลวดลายพันธุ์ไม้ ประเภทชิ้นหมี่รวดใน 5 จังหวัด.....	253
31	แสดงการเปรียบเทียบลวดลายผ้ามัดหมี่ที่เรียกชื่อลวดลายเบ็ดเตล็ด ประเภทชิ้นหมี่รวดใน 5 จังหวัด.....	259
32	แสดงการเปรียบเทียบลวดลายผ้ามัดหมี่ที่เรียกชื่อลวดลายประยุกต์ ประเภทชิ้นหมี่รวดใน 5 จังหวัด.....	264
33	แสดงการเปรียบเทียบลวดลายผ้ามัดหมี่ที่เรียกชื่อลวดลายพันธุ์ไม้ ประเภทชิ้นหมี่คั่นใน 5 จังหวัด.....	266
34	แสดงการเปรียบเทียบลวดลายผ้ามัดหมี่ที่เรียกชื่อลวดลายเบ็ดเตล็ด ประเภทชิ้นหมี่คั่นใน 5 จังหวัด.....	267

บัญชีตาราง(ต่อ)

ตาราง		หน้า
35	แสดงการเปรียบเทียบลักษณะลวดลาย ประเภทชิ้นหมี่รวดของลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านทัพหลวง.....	269
36	แสดงการเปรียบเทียบ ลักษณะลวดลาย ประเภทชิ้นหมี่คั่นของลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านทัพหลวง	270
37	แสดงการเปรียบเทียบ ลักษณะลวดลาย ประเภทชิ้นหมี่ตาของลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านทัพหลวง	271
38	แสดงการเปรียบเทียบ ลักษณะลวดลาย ประเภทชิ้นหมี่รวดของลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านเนินขาม.....	272
39	แสดงการเปรียบเทียบลักษณะลวดลาย ประเภทชิ้นหมี่คั่นของลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านเนินขาม	276
40	แสดงการเปรียบเทียบลักษณะลวดลาย ประเภทชิ้นหมี่ตาของลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านเนินขาม	279
41	แสดงการเปรียบเทียบลักษณะลวดลาย ประเภทชิ้นหมี่รวดของลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านทับผึ้งน้อย และบ้านป่าสะแก	280
42	แสดงการเปรียบเทียบลักษณะลวดลาย ประเภทชิ้นหมี่รวดของลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านนา	286
43	แสดงการเปรียบเทียบร้อยละของลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง ใน 5 จังหวัด.....	287
44	แสดงการเปรียบเทียบร้อยละของลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง ใน 5 จังหวัด แบ่งตามประเภทผ้าชิ้นหมี่รวด จำแนกลักษณะผืนผ้าของลวดลาย	288
45	แสดงการเปรียบเทียบร้อยละของลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง ใน 5 จังหวัด แบ่งตามประเภทผ้าชิ้นหมี่คั่น จำแนกลักษณะผืนผ้าของลวดลาย	290
46	แสดงการเปรียบเทียบร้อยละของลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง ใน 5 จังหวัด แบ่งตามประเภทผ้าชิ้นหมี่ตา จำแนกลักษณะผืนผ้าของลวดลาย	291
47	แสดงการเปรียบเทียบร้อยละของลวดลายประกอบที่พบในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง ใน 5 จังหวัด แบ่งตามประเภทผ้าชิ้นหมี่รวด และจำนวนผืนผ้ามัดหมี่ของลวดลาย.....	293
48	แสดงการเปรียบเทียบร้อยละของลวดลายประกอบที่พบในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง ใน 5 จังหวัด แบ่งตามประเภทผ้าชิ้นหมี่คั่น และจำนวนผืนผ้ามัดหมี่ของลวดลายหลัก.....	296

บัญชีตาราง(ต่อ)

ตาราง		หน้า
49	แสดงการเปรียบเทียบร้อยละของลวดลายประกอบที่พบในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง ใน 5 จังหวัด แบ่งตามประเภทผ้าชิ้นหมี่ตา และจำนวนผืนผ้ามัดหมี่ของลวดลาย.....	297
50	แสดงการเปรียบเทียบร้อยละการใช้สีในลวดลาย ประเภทชิ้นหมี่ราวของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง ใน 5 จังหวัด.....	299
51	แสดงการเปรียบเทียบร้อยละการใช้สีในลวดลาย ประเภทชิ้นหมี่คั่นของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง ใน 5 จังหวัด.....	302
52	แสดงการเปรียบเทียบ ร้อยละการใช้สีในลวดลาย ประเภทชิ้นหมี่ตาของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง ใน 5 จังหวัด.....	304

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 สายนก.....	52
2 สายหงษ์คู่.....	53
3 สายนาครีบกาง.....	54
4 สายนาครีจับนก.....	54
5 สายปลา.....	55
6 สายนาครี 2 หัว.....	56
7 สายนาครีเล็ก.....	57
8 สายนาครีชื่อใหญ่.....	57
9 สายนาครีขอ.....	58
10 สายนาครี.....	59
11 สายหัวนาครี.....	60
12 สายนาครี 3 ขอ.....	61
13 สายหางนกยูง.....	61
14 สายนาครีกางขนาดเล็ก.....	62
15 สายนาครีจับเอี้ย.....	63
16 สายนาครีใหญ่.....	64
17 สายนาครีกาง.....	64
18 สายนาครีปีกไก่.....	65
19 สายนาครีขี้ม.....	66
20 สายนาครีจับเอี้ย.....	67
21 สายนาครีจับเอี้ย.....	68
22 สายแมงมุม.....	69
23 สายดอกแก้ว.....	70
24 สายตุ้ม.....	71
25 สายดอกแก้วผสมขอ.....	72
26 สายแจกันดอกไม้.....	73
27 สายเอี้ยจับตุ้ม.....	73
28 สายเอี้ยตุ้มช้อนกึ่ง.....	74
29 สายเชิงเทียน.....	75
30 สายเครื่องตุ้มกาบ.....	76
31 สายเอี้ยป้อน.....	76
32 สายหมี่ปล้อง.....	77
33 สายเอี้ยขอใหญ่.....	78
34 สายเอี้ยขอกำ.....	78

บัญชีภาพประกอบ(ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
35 ลายขอจับเอี้ย.....	79
36 ลายเอี้ยจับขอ.....	80
37 ลายเอี้ยขอ.....	81
38 ลายกาบ.....	82
39 ลายหัวนกยูง.....	83
40 ลายหงษ์.....	84
41 ลายนาคช่อ.....	84
42 ลายนาคจับเอี้ย.....	85
43 ลายเอี้ยตุ้ม.....	86
44 ลายลูกโศ.....	86
45 ลายเอี้ย.....	87
46 ลายนาค.....	88
47 ลายเครื่องบิน.....	89
48 ลายนาคขอชู.....	90
49 ลายนาค.....	91
50 ลายนาคเครือ.....	91
51 ลายเอี้ยนาคน้อย.....	92
52 ลายนาคมีช่อ.....	93
53 ลายนาค.....	94
54 ลายนาค.....	95
55 ลายเอี้ยนาค 4 ขอ.....	95
56 ลายนาค.....	96
57 ลายนาคจับเอี้ย.....	97
58 ลายนาคกำลังนอน.....	98
59 ลายดอกแก้ว.....	99
60 ลายขอกำปั้น.....	100
61 ลายแมงมุง.....	106
62 ลายแมงมุง.....	107
63 ลายเต่า.....	107
64 ลายตะพาบ.....	108
65 ลายหมี่นาค.....	109
66 ลายขนมเปียกปูน.....	109
67 ลายคล้องกระบี่.....	110
68 ลายหมี่กระบี่.....	111

บัญชีภาพประกอบ(ต่อ)

ภาพประกอบ		หน้า
69	ลายดอก	112
70	ลายหมี่ลำภา	112
71	ลายขอ.....	113
72	ลายหมี่แปบ.....	113
73	ลายหมี่ตะเกา.....	114
74	ลายหมี่โคมเหลือง.....	115
75	ลายหมี่ 39 ลำ.....	116
76	ลายหมี่สะเกา	117
77	ลายหมี่สะเกา	117
78	ลายลูกโซ่คู่.....	117
79	ลายก้วยเตี้ยง.....	118
80	ลาย 39 ลำ	119
81	ลายหมี่ขอฟ้า.....	119
82	ลายหมี่คัล้อง.....	120
83	ลายจรวด.....	121
84	ลายหมี่ลำภา.....	122
85	ลายหมี่ขอใหญ่.....	123
86	ลายหมี่ลำภา.....	124
87	ลายหมี่ลำภา.....	125
88	ลายบานกระจก.....	125
89	ลายลูกโซ่	126
90	ลายนาคยี่น.....	127
91	ลายแมงมุม.....	127
92	ลายดอก.....	128
93	ลายหมี่โคมเหลือง.....	129
94	ลายประยุกต์.....	129
95	ลายจรวด.....	130
96	ลายประยุกต์.....	131
97	ลายนาคเล็ก.....	132
98	ลายนาคกันเปื้อ.....	133
99	ลายนาคพาดขน.....	134
100	ลายนาคพาดขน.....	134
101	ลายนาคกันเปื้อ.....	134
102	ลายก้ามปูผสมนาคน้อย.....	135

บัญชีภาพประกอบ(ต่อ)

	ภาพประกอบ	หน้า
103	ลายหมี่น้อย.....	136
104	ลายซาลี่.....	136
105	ลายข้าวหลามตัด.....	137
106	ลายดอกไม้.....	137
107	ลายนาคพาดขอน.....	138
108	ลายนาคกันเกี่ยว.....	139
109	ลายนาค.....	140
110	ลายลายหงษ์หลังหักผสมนาคกันเกี่ยว.....	141
111	ลายนาคกันเปื้อ.....	142
112	ลายนาค.....	143
113	ลายนาคไต่ราว.....	143
114	ลายนกก.....	144
115	ลายขอ.....	145
116	ลายซาลี่.....	146
117	ลายขอ.....	147
118	ลายข้าวหลามตัด.....	147
119	ลายกวน้ำค้าง.....	148
120	ลายนาคกันเปื้อผสมลายซาลี่.....	149
121	ลายนาคคู่.....	155
122	ลายนาคคู่.....	156
123	ลายปีกบ่าง.....	157
124	ลายกระแตยอด.....	158
125	ลายหางปลา.....	158
126	ลายแมงกะปี่.....	159
127	ลายนาคคู่.....	160
128	ลายหงษ์.....	160
129	ลายนาค 2 หัว.....	161
130	ลายเปิดคู่.....	162
131	ลายหงษ์คู่.....	162
132	ลายกระแต.....	163
133	ลายหงษ์คู่.....	164
134	ลายหัวนาค.....	165
135	ลายนาค.....	165

บัญชีภาพประกอบ(ต่อ)

	ภาพประกอบ	หน้า
136	ลายตะพาน.....	166
137	ลายใยแมงมุม.....	167
138	ลายข้าวหลามตัด.....	168
139	ลายหมี่ข้าวดอก.....	168
140	ลายขอข้าว.....	169
141	ลายกาบดอกไม้.....	170
142	ลายกาบดอกไม้.....	170
143	ลายต้นสน.....	171
144	ลายต้นไม้.....	172
145	ลายสน.....	173
146	ลายกาบก้อย.....	173
147	ลายกระจับ.....	174
148	ลายขอบวย.....	175
149	ลายขอกู่.....	175
150	ลายขอชื้อ.....	176
151	ลายขอ.....	177
152	ลายขอกู่.....	777
153	ลายขอ.....	178
154	ลายขอกาบ.....	179
155	ลายขอกาบ.....	179
156	ลายหมี่กาบ.....	180
157	ลายหมี่กาบ.....	181
158	ลายกาบ.....	182
159	ลายประยุกต์.....	182
160	ลายขอ.....	183
161	ลายขอ.....	184
162	ลายห่อนาค.....	185
163	ลายพญานาค.....	185
164	ลายนาคคอปป์.....	186
165	ลายดอกจัน.....	187
166	ลายดอกไม้.....	188
167	ลายตุ้ม.....	188
168	ลายกาบ.....	189
169	ลายดาวกระจาย.....	190
170	ลายผสม.....	190

บัญชีภาพประกอบ(ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
171 ลายประยุกต์.....	191
172 ลายนาคคู่.....	192
173 ลายนาคน้อย.....	193
174 ลายนาคชู.....	194
175 ลายหงษ์.....	195
176 ลายหงษ์หลังทัก.....	195
177 ลายนาคนอนทราวย.....	196
178 ลายนาค.....	197
179 ลายหมีเตา.....	198
180 ลายกาบประยุกต์.....	199
181 ลายนาค.....	205
182 ลายข้าวหลามตัด.....	206
183 ลายดอกไม้.....	207
184 ลายสน.....	207
185 ลายกระจับ.....	208
186 ลายดอกแก้ว.....	209
187 ลายหน้าจั่ว.....	209
188 ลายเชิงเทียน.....	210
189 ลายดอก.....	211
190 ลายนก ลายผีเสื้อ ลายกวาง.....	212
191 ลายตะเกียง.....	213
192 ลายปีกบ่าง.....	213
193 ลายประยุกต์.....	214
194 ลายดอก.....	215
195 ลายพญานาค.....	216
196 ลายนาค.....	216
197 ลายประยุกต์.....	217
198 ลายดอกไม้.....	218
199 ลายผักแว่น.....	219
200 ลายดอกประยุกต์.....	220
201 ลายผีเสื้อ.....	225
202 ลายแมงมุม.....	226
203 ลายช่อฝกา.....	227
204 ลายเชิงต้นสน.....	227
205 ลายดอกไม้.....	228

บัญชีภาพประกอบ(ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
206 ลายสนสั้น.....	229
207 ลายขอใหญ่.....	230
208 ลายอหน้านาง.....	230
209 ลายโคคม 5 ป้อง.....	231
210 ลายลพบุรี.....	232
211 ลายสายฝน.....	232
212 ลายผีเสื้อ.....	233
213 ลายกระต่าย.....	233
214 ลายขอรูจี.....	234
215 ลายข้าวหลามตัดคະແຍະ.....	235
216 ลายข้าวหลามตัดผสมหัวใจ.....	235
217 ลายดอกแก้ว.....	236
218 ลายข้าวหลามตัด.....	237
219 ลายขอประยุกต์.....	237
220 ลายลูกโซ่.....	238

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ผ้าเป็นงานหัตถกรรมและงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านประเภทหนึ่งที่สะท้อนให้เห็น ถึงอารยธรรม และวัฒนธรรมของมนุษย์ ซึ่งนับว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันเกิดจากภูมิปัญญาและความคิดสร้างสรรค์ของ ชาวบ้านที่ถ่ายทอดกันมาอย่างต่อเนื่องเป็นเวลายาวนาน ชาวบ้านได้ถักทอผ้าขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องนุ่งห่มในชีวิต ประจำวัน โดยแต่ละท้องถิ่นจะมีการทอผ้าที่แสดงถึงเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นของตน ลวดลายและสัญลักษณ์ที่ ปรากฏบนผืนผ้าได้สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อ ขนบประเพณี วิถีชีวิตของชาวบ้าน วัฒนธรรมการแต่งกาย และคตินิยม จึงเป็นเสมือนกระจกเงาที่สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมและรสนิยมของกลุ่มชนในหมู่บ้าน ที่เป็นตัวแทนของท้องถิ่น ซึ่งแต่ละท้องถิ่นจะมีลักษณะเฉพาะของตนเอง (วรรณรัตน์ อินทร์อำ 2537 : 6)

จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้กล่าวถึง กลุ่มชนหลายกลุ่มที่มีอิทธิพลและบทบาทสำคัญในการ ผลิตผ้าพื้นเมืองประเภทต่าง ๆ ได้แก่ กลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวที่ตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณตอนเหนือของประเทศ ไทยหรืออาณาจักรล้านนาในอดีต ได้แก่ ไทโยนกหรือไทวน ชนกลุ่มนี้ยึดถือวัฒนธรรมของตนเองอย่าง เหนียวแน่นและมีอิทธิพลเหนือกลุ่มอื่นๆ ชนชาวลาวได้แพร่กระจายอยู่ตามท้องถิ่นต่างๆ ของภูมิภาคของไทย และได้กระจัดกระจายทั่วบริเวณภาคเหนือตอนล่าง ภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งในแต่ละกลุ่ม ได้นำเอาวัฒนธรรมการทอผ้าเข้าไปสู่ท้องถิ่นโดยกรรมวิธีการผลิตผ้าพื้นบ้านของกลุ่มชนกลุ่มต่างๆ มีความ หลากหลายกันไป (กมลลา กองสุข. 2536 : 1)

การทอผ้าในอดีตนับเป็นผลงานทางด้านศิลปหัตถกรรมและงานฝีมือก่อนที่จะพัฒนาไปสู่ระบบอุตสาหกรรมที่นำเทคโนโลยีการผลิตมาใช้ และจัดได้มีบทบาทต่อการพัฒนาระบบอุตสาหกรรม การนำเอา เทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามามีบทบาทในงานทอผ้า ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาทางความคิดและการสร้าง สรรค์ทางเทคโนโลยีของมนุษย์อย่างต่อเนื่อง การทอผ้าเป็นงานฝีมือที่ต้องอาศัยความประณีต ความอดทน ความพยายาม และความอดุสสาหะ ดังนั้นความงดงามของลวดลายที่ปรากฏบนผืนผ้าสะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการ ทางความรู้ และภูมิปัญญาที่ได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ จึงเป็นเสมือนมรดกทางวัฒนธรรมพื้นบ้านที่มีค่า ยิ่งความงาม ความซับซ้อนของลวดลายเป็นเหตุให้ผ้าพื้นบ้านของไทยมีคุณค่างดงาม และมีชื่อเสียงเป็นที่ รู้จักกันดีในระดับนานาชาติ การเล็งเห็นคุณค่าความงามของลวดลายบนผืนผ้า จึงเป็นแนวทางในการร่วมมือกันอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และส่งเสริมงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านของไทยให้คงอยู่

การทอผ้าของไทยมีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน ซึ่งยังคงรักษารูปแบบลวดลายและเทคนิคการ ทอที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชนในท้องถิ่น ผ้าทอของไทยในสมัยก่อนโดยเฉพาะในพื้นที่ภาคกลางได้รับอิทธิ พลมาจากราชสำนักเป็นส่วนใหญ่ ลวดลายผ้าที่ปรากฏจึงนับว่าเป็นตำนานที่เล่าขานถึงความเป็นมา วิถีชีวิต ของกลุ่มชนอิทธิพลและความเชื่อ เกิดจากกรรมวิธีการทอที่ละเอียดประณีตซับซ้อนที่บ่งบอกถึงเรื่องราวที่ น่าสนใจยิ่ง

พงศ์ศิริ นาคพงษ์ ได้กล่าวถึงชนกลุ่มน้อยในภาคกลางของประเทศไทยที่เป็นเจ้าของผู้ผลิตผลงาน ศิลปหัตถกรรมอันงดงามลงบนผืนผ้าได้แก่ กลุ่มเชื้อสายลาวครั้ง กลุ่มเชื้อสายลาวโซ่ง ไทวน และกระเหรี่ยง ผลิตผ้าทอขึ้นใช้ในชีวิตประจำวัน อาทิ ผ้าซิ่น ผ้าห่ม ผ้าทำหมอน ฯลฯ ซึ่งผ้าเหล่านี้มีลักษณะการใช้งานที่ แตกต่างกัน จากเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์คนไทยกลุ่มเชื้อสายลาวมีความสัมพันธ์กับการทอผ้าพื้นเมือง เพื่อใช้สอยมาแต่อดีตและมีการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีที่สืบทอดกันมายาวนาน โดยมุ่งประโยชน์ใช้สอย

เป็นหลัก ผ้าชิ้นเป็นผ้าที่เกิดขึ้นจากการทอโดยมุ่งประโยชน์คือถุงแทนกระโปรงหรือกางเกง ส่วนมากนิยมใช้กับผู้หญิง ลวดลายที่ปรากฏบนผืนผ้าชิ้นมีความงดงามแตกต่างกัน (พงศศิริ นาคพงศ์. 2536 : 9)

วิบูลย์ ลีสุวรรณ ได้กล่าวถึงศิลปะแห่งความงดงามของผ้า โดยเฉพาะ “ผ้าลาว” เป็นศิลปะหัตถกรรมพื้นบ้าน ที่มีความสัมพันธ์กับการทอผ้าในบริเวณภาคเหนือหรือล้านนาและอีสานหลายท้องที่ที่ได้รับอิทธิพลของผ้าพื้นบ้านลาวผสมอยู่มาก ส่วนใหญ่คนเหล่านั้นได้สืบสานศิลปะการทอผ้ามาจากบรรพชนของตน ผ้าที่เกิดขึ้นจากฝีมือของชาวลาวพวนหรือไทยพวน ลาวครั้ง เป็นกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทยมาช้านาน โดยเฉพาะกลุ่มลาวครั้งจึงมีความชำนาญในการทอผ้า มัดหมี่ จก เป็นพิเศษ “ชิ้น” เป็นผ้านุ่งห่มของผู้หญิงลาวมาตั้งแต่อดีต มีรูปแบบที่มีลักษณะเฉพาะกลุ่มที่แตกต่างกันไปชิ้นบ่งบอกให้รู้ว่าเป็นเผ่าพันธุ์ใดมีสถานภาพทางสังคมอย่างไร ตลอดจนลวดลายที่ปรากฏบนผืนผ้ายังแสดงให้เห็นถึงความเชื่อของกลุ่มชนผู้ทอและผู้ใช้ผ้า ผ้าชิ้นโดยทั่วไปของชาวลาวนั้นคล้ายกับชิ้นที่ใช้กันในภาคอีสาน หรือภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผ้าชิ้นประกอบด้วย “หัวชิ้น” เป็นส่วนที่อยู่บนสุดอยู่ติดกับเอวต่อกับตัวชิ้นและเป็นส่วนที่เปลี่ยนหากขาดหรือชำรุด สีของหัวชิ้นอาจเป็นสีแดง สีดำหรือสีขาวแล้วแต่คตินิยมของแต่ละกลุ่ม ส่วน “ตัวชิ้น” คือส่วนที่อยู่ถัดจากหัวชิ้นเป็นส่วนที่ยาวที่สุดของชิ้น อาจทอเป็นพื้นเรียบ ๆ ไม่มีลายหรือมีลาย ซึ่งส่วนมากมักทอเป็นลายลงขนานกับลำตัว ถัดจากตัวชิ้นก็เป็นตีนชิ้น นิยมทอเป็นลวดลายสวยงามเป็นพิเศษด้วยวิธีจก ได้แก่ ชิ้นไทยพวนและชิ้นลาวครั้ง เป็นต้น (วิบูลย์ ลีสุวรรณ 2540 : 210 – 215)

ผ้าทอของกลุ่มลาวครั้งที่อพยพมาจากประเทศลาว นับเป็นเวลานานกว่า 200 ปีที่ชนกลุ่มนี้ได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานบริเวณลุ่มแม่น้ำโขงมาสู่ลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา โดยอาศัยอยู่ในหลายจังหวัดภาคกลาง อาทิ จังหวัดชัยนาท จังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดอุทัยธานี จังหวัดนครปฐม และจังหวัดกาญจนบุรี (สิทธิชัย สมานชาติ. 2542 : 74)

จากการค้นคว้าข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาลวดลายที่ปรากฏบนผืนผ้า ในกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง อันเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม รสนิยม ตลอดจนความเป็นมาของวัฒนธรรมสำคัญๆ ที่แสดงถึงเอกลักษณ์ภูมิปัญญาของกลุ่มชน จากอดีตมาจนถึงปัจจุบันยังคงมีการสืบทอดผลงานทางศิลปะพื้นบ้านอันเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งส่งผลต่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบันอันมีผลต่อความคิด ความเชื่อและทัศนคติ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิเคราะห์ลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้งในภาคกลางของประเทศไทย โดยเฉพาะในจังหวัดอุทัยธานี จังหวัดชัยนาท จังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดนครปฐม และจังหวัดกาญจนบุรี โดยทั้ง 5 จังหวัดที่มีกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้งอาศัยอยู่ อาทิ บ้านทัพหลวง ตำบลทัพหลวง อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี , บ้านเนินขาม ตำบลเนินขามกิ่งอำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท, บ้านทับผึ้งน้อย ตำบลวังคัน อำเภอตาบึง , บ้านป่าสะแก ตำบลป่าสะแก อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี , บ้านนา ตำบลโพรงมะเดื่อ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม และบ้านบ่อพลอย ตำบลหลุมรั้ง อำเภอบ่อพลอย จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งยังคงรักษาขนบประเพณีและวัฒนธรรมของกลุ่มชนอันเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตจากอดีตมาจนถึงปัจจุบัน

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษาวิเคราะห์ลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง ในจังหวัดภาคกลางของประเทศไทยใน 5 จังหวัดได้แก่ จังหวัดอุทัยธานี จังหวัดชัยนาท จังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดนครปฐม และจังหวัดกาญจนบุรี ในประเด็น

1. ลักษณะลวดลาย
2. ลักษณะการใช้สีของลวดลาย

3. เปรียบเทียบลวดลายและการใช้สีผ้ามัดหมี่ ในจังหวัดอุทัยธานี จังหวัดชัยนาท จังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดนครปฐม และจังหวัดกาญจนบุรี

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ทำให้ทราบถึงลักษณะเฉพาะของลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง ในจังหวัดภาคกลางของประเทศไทยใน 5 จังหวัด
2. เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในวิชาสิ่งทอพื้นถิ่นระดับอุดมศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตของเนื้อหาในการศึกษาในครั้งนี้มุ่งศึกษาวิเคราะห์ลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้งใน 5 จังหวัด ในภาคกลางของประเทศไทย ได้แก่ จังหวัดอุทัยธานี จังหวัดชัยนาท จังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดนครปฐม และจังหวัดกาญจนบุรี ในประเด็น

1.1 วิเคราะห์ลักษณะลวดลายผ้ามัดหมี่ โดยแบ่งตามลักษณะลวดลายดังนี้

- 1.1.1 ลวดลายสัตว์
- 1.1.2 ลวดลายพันธุ์ไม้
- 1.1.3 ลวดลายเรขาคณิต
- 1.1.4 ลวดลายเบ็ดเตล็ด
- 1.1.5 ลวดลายที่เกิดจากการประยุกต์ขึ้นใหม่

1.2 ลักษณะการใช้สีที่ใช้ประกอบลวดลายด้าน

- 1.2.1 การใช้แม่สีในวงจรรสีธรรมชาติ
- 1.2.2 การใช้สีกลาง
- 1.2.3 การใช้สีตามวรรณะ
- 1.2.4 การใช้สีกลมกลืน
- 1.2.5 การใช้สีตัดกัน

1.3 เปรียบเทียบลวดลายและการใช้สีของผ้ามัดหมี่ ในจังหวัดอุทัยธานี จังหวัดชัยนาท จังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดนครปฐม จังหวัดกาญจนบุรี และแยกวิเคราะห์กลุ่มตัวอย่างในแต่ละจังหวัดด้าน

- ลักษณะลวดลายที่เรียกชื่อที่เหมือนกัน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

ผู้วิจัยมุ่งศึกษาวิเคราะห์ลวดลายผ้าชิ้นมัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้งในจังหวัดภาคกลางของประเทศไทย ใน 5 จังหวัด จำนวน 220 ผืน ได้แก่

2.1	ผ้ามัดหมี่ของกลุ่มลาวครั้ง ในจังหวัดอุทัยธานี
บ้านทัพหลวง ตำบลทัพหลวง อำเภอบ้านไร่	จำนวน 60 ผืน
2.2	ผ้ามัดหมี่ของกลุ่มลาวครั้ง ในจังหวัดชัยนาท
บ้านเนินขาม ตำบลเนินขาม กิ่งอำเภอนเนินขาม	จำนวน 60 ผืน
2.3	ผ้ามัดหมี่ของกลุ่มลาวครั้ง ในจังหวัดสุพรรณบุรี
บ้านทับผึ้งน้อย ตำบลวังคัน อำเภอด่านช้าง	จำนวน 60 ผืน

	บ้านป่าสะแก ตำบลป่าสะแก อำเภอเดิมบางนางบวช	
2.4	ผ้ามัดหมี่ของกลุ่มลาวครั่ง ในจังหวัดนครปฐม บ้านนา ตำบลโพรงมะเดื่อ อำเภอเมือง	จำนวน 20 ผืน
2.5	ผ้ามัดหมี่ของกลุ่มลาวครั่ง ในจังหวัดกาญจนบุรี บ้านบ่อพลอย ตำบลหลุมรั้ง อำเภอบ่อพลอย	จำนวน 20 ผืน

นิยามคำศัพท์เฉพาะ

1. คนไทยเชื้อสายลาวครั่งในภาคกลาง หมายถึง คนไทยที่มีพื้นเพมาจากกลุ่มชนชาวลาวที่อพยพมาจากเวียงจันทน์ หรือเป็นกลุ่มชนที่เคยตั้งถิ่นฐานอยู่แถบเทือกเขาภูคังในหลวงพระบาง ซึ่งปัจจุบันคนไทยเชื้อสายลาวครั่งได้อพยพเข้ามาอยู่ในภาคกลางของประเทศไทย อาศัยอยู่ในแถบจังหวัดนครปฐม จังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดชัยนาท จังหวัดอุทัยธานี และจังหวัดกาญจนบุรี เป็นต้น
2. ผ้ามัดหมี่ หมายถึง ผ้าที่ทอขึ้นด้วยเทคนิควิธีการมัด-ย้อม ด้วยหลักการที่ว่าส่วนที่ไม่ต้องการให้สีติดจะใช้เชือกมัดเป็นข้อๆ ให้แทนตามลวดลายที่กำหนดก่อนนำไปย้อมสี และทอ
3. ผ้าชิ้นหมี่รวด หมายถึง กรรมวิธีการทอผ้าด้วยการมัดหรือทอไปรวด (โลด) เดียวจบ เป็นผ้าที่ทอขึ้นจากฝีมือของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั่งในพื้นที่จังหวัดภาคกลาง
 - 3.1 ลายหลักในผ้าชิ้นหมี่รวด หมายถึง ลวดลายที่เด่นชัดปรากฏบนผืนผ้า เรียกว่า แม่ลายหรือแม่แบบ
 - 3.2 ลายประกอบในผ้าชิ้นหมี่รวด หมายถึง ลวดลายที่อยู่ต่อจากลายหลัก บริเวณชายผ้า เป็นลายที่ประกอบทั้งส่วนบนและส่วนล่างของผ้าชิ้นมัดหมี่
4. ผ้าชิ้นหมี่คั่น หมายถึง การใช้เทคนิคการมัดหมี่สลับกับการทอคั่นเส้นสีด้วยไหมหรือฝ้าย เป็นลักษณะการทอผ้าอีกวิธีหนึ่งของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั่งในพื้นที่จังหวัดภาคกลางของประเทศไทย
 - 4.1 ลายหลักในผ้าชิ้นหมี่คั่น หมายถึง ลวดลายที่เกิดจากการมัดหมี่ มีลักษณะเป็นลวดลายที่เด่นชัดปรากฏบนผืนผ้า เรียกว่า แม่ลายหรือแม่แบบ
 - 4.2 ลายประกอบในผ้าชิ้นหมี่คั่น หมายถึง ลักษณะของแนวเส้นคั่น ที่ปรากฏบนผ้าชิ้นมัดหมี่
5. ผ้าชิ้นหมี่ตา หรือหมี่สับขีด หมายถึง ชิ้นที่ทอคั่นด้วยเทคนิคอื่นสลับกับลายมัดหมี่ เช่นการขีด และการทอเป็นริ้ว ๆ เป็นลักษณะการทอผ้าอีกวิธีหนึ่งของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั่งในพื้นที่จังหวัดภาคกลางของประเทศไทย
 - 5.1 ลายหลักในผ้าชิ้นหมี่ตา หรือหมี่สับขีด หมายถึง ลวดลายที่เกิดจากการมัดหมี่ มีลักษณะเป็นลวดลายที่เด่นชัดปรากฏบนผืนผ้า เรียกว่า แม่ลายหรือ แม่แบบ
 - 5.2 ลายประกอบในผ้าชิ้นหมี่ตา หรือหมี่สับขีด หมายถึง ลักษณะของแนวการทอคั่นด้วยเทคนิคอื่น เช่นการขีด และการทอเป็นริ้ว ๆ ที่ปรากฏบนผ้าชิ้นมัดหมี่
6. ลวดลาย หมายถึง ลวดลายที่ปรากฏบนผืนผ้าทอมัดหมี่ เฉพาะบริเวณส่วนตัวชิ้นของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั่ง
7. ลวดลายประยุกต์ชิ้นใหม่ หมายถึง ลวดลายที่มีเกิดจากความคิดสร้างสรรค์ การดัดแปลงจากลวดลายเดิม หรือมีการพัฒนาลวดลายให้มีความต่างจากลวดลายดั้งเดิมของช่างทอผ้ากลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั่ง

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิเคราะห์ลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้งในจังหวัดภาคกลางของประเทศไทย ในครั้งนี้แยกไว้เป็นหมวดหมู่ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลทางคติชน
 - ประวัติความเป็นมาของกลุ่มเชื้อลาว
 - การอพยพของกลุ่มชนชาติลาว
 - ความเป็นมาของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง
 - วัฒนธรรม ความเชื่อ
 - ประเพณีของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง
2. ข้อมูลเกี่ยวกับผ้า
 - ความเป็นมาของผ้าในอดีต
 - ผ้าทอกับวิถีชีวิตชาวไทย
3. ข้อมูลเกี่ยวกับลวดลาย
 - ความหมายของลวดลาย
 - ลวดลายผ้าในสมัยต่างๆ
 - ประเภทของลวดลาย
 - การต่อลายในลักษณะต่าง ๆ
 - ลวดลายและสัญลักษณ์
4. ข้อมูลเกี่ยวกับผ้าขึ้น
 - ผ้าขึ้นเอกลักษณ์ของชุมชนชาวลาว
 - ผ้าขึ้นเชื้อสายลาวครั้ง
5. ข้อมูลเกี่ยวกับผ้ามัดหมี่
 - ความหมายของผ้ามัดหมี่
 - แหล่งที่มาของผ้ามัดหมี่
 - กระบวนการทอผ้าขึ้นมัดหมี่ของคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง
6. ข้อมูลการใช้สีของลวดลาย
 - การใช้สีจากธรรมชาติ
 - การใช้สีสังเคราะห์
 - การใช้สีประกอบในลวดลาย
 - คุณสมบัติเฉพาะของสี

- การใช้แม่สีในวงจรัสธรรมชาติ
 - การใช้สีกลาง
 - การใช้สีตามวรรณะ
 - การใช้สีกลมกลืน
 - การใช้สีตัดกัน
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- งานวิจัยในประเทศ

1. ข้อมูลทางคดีชน

ประวัติความเป็นมาของกลุ่มเชื้อชาวลาว

กลุ่มชนชาวลาวมีการย้ายถิ่นฐานจากอดีตเกิดจากเหตุผลทางการเมือง จึงทำให้กลุ่มชนชาวลาวถูกกวาดต้อนหรืออพยพเข้ามาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาจนถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ชุมชนชาวลาวได้อาศัยอยู่กันเป็นกลุ่มเป็นพวกตามเชื้อสายแยกจากชุมชนชาวไทย ดังนั้นพัฒนาการของกลุ่มชาติเชื้อชาวลาวจึงเกิดการขยายตัวของประชากร เกิดการขยายชุมชนออกไป แต่วิถีการดำเนินชีวิตมีทั้งสิ่งที่คงอยู่ และเปลี่ยนแปลงไป ชนชาวลาวเองก็ยังคงดำรงรักษาวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีไว้มาจนถึงปัจจุบัน

บังอร ปิยะพันธ์ ได้ศึกษาถึงลาวในกรุงรัตนโกสินทร์ เกี่ยวกับประวัติความเป็นมา และการย้ายถิ่นของชุมชนชาวลาวว่า ชนชาวลาว หมายถึง ประชาชนที่อยู่ในหัวเมืองล้านนา นิยมสักตามร่างกายด้วยหมึกสีดำตั้งแต่เอวลงมาถึงเข้าการสักตามร่างกายนี้ได้รับอิทธิพลจากพม่า จึงมักเรียกกันว่า “ลาวพุงดำ” ประชาชนที่อยู่ในดินแดนภาคอีสานไม่นิยมสักตามร่างกาย เรียกพวกนี้ว่า “ลาวอาสาปากน้ำ” ประชาชนที่อยู่ในบริเวณอาณาจักรหลวงพระบางอาณาจักรเวียงจันทน์ และอาณาจักรนครจำปาศักดิ์ ถูกกวาดต้อนเข้ามาอยู่ในหัวเมืองชั้นในเรียกว่า “ลาวพุงขาว” มีบางครั้งที่เรียกเฉพาะเจาะจงว่า “ลาวเวียง” ซึ่งหมายถึงลาวจากเมืองเวียงจันทน์ ชาวลาวที่มาจากเมืองพวนเรียกว่า “ลาวพวน” อยู่ฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงตั้งอยู่บนที่ราบสูงของเมืองเชียงขวางเหนือเมืองเวียงจันทน์ลาวทรงดำหรือลาวโซ่ง มีถิ่นฐานดั้งเดิมอยู่บริเวณแคว้นสิบสองจุไทยและกระจายอยู่ตั้งแต่มณฑลลาวสีกมณฑลยูนนาน มณฑลตั้งเกี่ยลุ่มแม่น้ำดำและลุ่มแม่น้ำแดง สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นกองทัพไทยได้กวาดต้อนเข้ามาหลายครั้ง ทั้งหมดส่งไปอยู่เมืองเพชรบุรีแห่งเดียว ลาวภูครั้งถิ่นฐานเดิมอยู่เมืองภูครั้งตั้งอยู่ฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง เมื่อกวาดต้อนชาวลาวเมืองภูครั้งเข้ามาได้ส่งไปอยู่เมืองสุพรรณบุรีและเมืองนครชัยศรี ในสมัยนั้นเรียกว่า “ลาวภูครั้งและลาวครั้ง” (บังอร ปิยะพันธ์, 2541 : 1 – 4)

การอพยพของกลุ่มชนชาติลาว

กลุ่มชนชาติลาวเป็นกลุ่มที่มีอพยพโยกย้ายถิ่นฐานมาตั้งแต่ในอดีต ซึ่งอพยพดังกล่าวเกิดจากสาเหตุของการขยายอาณาเขต การแย่งชิงอำนาจการขัดแย้งทั้งภายในและภายนอก

กมลลา กองสุข ได้กล่าวถึงการอพยพของกลุ่มชนชาติลาวว่า การอพยพของกลุ่มชนชาติลาวเข้ามายังดินแดนของไทยนั้น จะเข้ามาในลักษณะของการขยายอาณาเขตในฐานะประเทศพันธมิตรตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้นลงมาชนชาวลาวกระจัดกระจายกันอยู่ในบริเวณที่เรียกว่า “เขตสะสม” คือบริเวณริมฝั่งแม่น้ำโขงตั้งแต่จังหวัดเลย หนองคาย อุดรธานี สกลนครจนถึงนครพนมต่อมาจึงมีการขยายไปยังดินแดนลุ่มแม่น้ำโขงและแม่น้ำชี ซึ่งจัดเป็นอีสานตอนกลางและอีสานตอนเหนือได้แก่ จังหวัดยโสธร อุบลราชธานี ขอนแก่น กาฬสินธุ์ มหาสารคาม ชัยภูมิ ร้อยเอ็ด ส่วนอีสานตอนใต้บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำมูลมีการกระจายเข้ามาภายหลัง หลังจากสมัยของพระไชยเชษฐาอาณาจักรล้านช้างก็อยู่ในความไม่สงบ สาเหตุจากการต้อง

ตกเป็นเมืองขึ้นของพม่าอันเนื่องมาจากการแย่งชิงอำนาจภายในและภายนอก รวมทั้งการแทรกแซงจากอาณาจักรรอบนอกจึงเป็นเหตุให้มีการอพยพเคลื่อนย้ายเจ้านาย ขุนนางรวมทั้งประชาชนชาวลาวออกไปหาที่ตั้งถิ่นฐานใหม่บ้างก็ตั้งตัวเป็นอิสระ

ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ลาวทั้งสามแคว้น คือหลวงพระบาง เวียงจันทน์ จัมปาสัก มีความขัดแย้งกันมากขึ้นจนตกเป็นเมืองขึ้นของไทย สงครามระหว่างไทย - ลาวจึงมีผลกระทบไปถึงญวนและเป็นสาเหตุในการอพยพของชนชาวลาหลายเผ่าพันธุ์ โดยโยกย้ายไปอยู่ในเขตญวนบ้างย้ายมาในเขตไทย รวมทั้งถูกกวาดต้อนมาอยู่ในภาคกลางตามถิ่นต่างๆ เช่น ชลบุรี เพชรบุรี กำแพงเพชร ปราชินบุรี ฉะเชิงเทรา นครนายก เป็นต้น (กมลลา กองสุข. 2536 : 7 - 10)

บังอร ปิยะพันธ์ ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ในการส่งชนชาวลาวเข้ามาในสมัยรัตนโกสินทร์ว่า การย้ายถิ่นเข้ามา โดยถูกกวาดต้อนและอพยพเข้ามาในไทยทางการได้ส่งไปอยู่เมืองต่างๆ ในเขตหัวเมืองชั้นใน โดยมีจุดมุ่งหมายให้อยู่รวมๆ กันตามเชื้อชาติเดียวกัน โดยคำนึงถึงความสะดวกในการควบคุมดูแล และยังคำนึงถึงด้านจิตใจความรู้สึกของชนชาวลาที่มีความรู้สึกรักหมู่คณะ เหตุผลที่ต้องส่งไปหัวเมืองชั้นใน เพราะเป็นการป้องกันการหลบหนีกลับไปบ้านเมืองลาว และหัวเมืองชั้นในยังเป็นเมืองหน้าด่านป้องกันราชธานี นอกจากนี้เป็นการเพิ่มพูนกำลังคนในการป้องกันเมืองจากข้าศึก ยังเป็นการเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ โดยเป็นแรงงานเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร การทำส่วยส่งให้รัฐส่งไปขายต่างประเทศชุมชนชาวลาที่ตั้งหลักแหล่งอยู่ ได้แก่ เมืองสระบุรี อยุธยา ลพบุรี ฯลฯ ส่วนชาวลาครั้ง ลาวเวียง ลาวหลวงพระบาง และลาวพวน มักจะตั้งถิ่นฐานอยู่ที่เดิมมีการขยายชุมชนออกไป เช่น เมืองนครชัยศรี สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเมื่อได้ประกาศปฏิรูปการปกครองส่วนภูมิภาค โดยรวมหัวเมืองต่างๆ ที่อยู่ใกล้เคียงกันจัดเป็นมณฑลเทศาภิบาลบ้านโพรงมะเดื่อ ในเขตจังหวัดนครปฐมยังคงมีชาวลาอยู่ที่ชุมชนเดิม เช่น ที่ตำบลโพรงมะเดื่อในอำเภอเมือง ตำบลดอนรวก ตำบลลำเหย ตำบลบ้านหลวงในอำเภอดอนตูม บ้านทุ่งผักกูดในตำบลห้วยด้วนอำเภอดอนตูม และบ้านหนองกระพีในตำบลบ้านหลวง อำเภอดอนตูม ชุมชนเหล่านี้ได้ยกฐานะเป็นตำบล เพราะหมู่บ้านได้ขยายออกไปหลายหมู่บ้าน จึงยกฐานะหมู่บ้านเป็นตำบล ชุมชนชาวลาไปจังหวัดนครปฐม มีอยู่มากมายหลายอำเภอหลายตำบล มีทั้งชุมชนของลาครั้ง ลาวเวียง และลาวหลวงพระบาง ยังคงมีภาษาลาที่ใช้พูดกันอยู่ในชุมชน รวมทั้งวัฒนธรรมประเพณีและนิทานพื้นบ้าน

ชนชาวลาที่มีเชื้อสายดั้งเดิมมาจากเมืองเวียงจันทน์ เมืองภูครั้ง หัวเมืองล้านนา เมืองพวน และหัวเมืองทางภาคอีสาน ปัจจุบันนี้ได้ถูกผสมกลมกลืนและรับเอาวัฒนธรรมไทยเข้าไปผสมผสาน เป็นเพราะ วัฒนธรรมต่างๆ คล้ายคลึงกันมาก จึงสามารถกลมกลืนไปด้วยกันอย่างดีมีภาษาท้องถิ่นใช้กันในหมู่บ้าน แต่ออกมานอกหมู่บ้านก็ใช้ภาษาไทยและแต่งกายแบบปัจจุบันทั้งหมด ชุมชนลาวโชนที่จังหวัดเพชรบุรีและราชบุรี ส่วนใหญ่ยังคงรักษาวัฒนธรรมไว้และอยู่กันเป็นชุมชนใหญ่ ในการย้ายถิ่นของชาวลาออกไปตั้งชุมชนต่างเมืองมีปรากฏมากขึ้นเมื่อยกเลิกระบบไพร่ สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวสาเหตุการย้ายถิ่นเพื่อหาทางกลับสู่มาตุภูมิเดิม เพื่ออยู่ในที่อุดมสมบูรณ์และทำให้มีชื่อหมู่บ้านของชาวลาเพิ่มขึ้นอีกมาก (บังอร ปิยะพันธ์. 2541 : 73 - 80 , 104 - 105)

สุวิมล วัลย์เครือ และชนิดา ตั้งถาวรสิริกุล ได้ศึกษาการอพยพเคลื่อนของวัฒนธรรมจากลุ่มแม่น้ำโขงสู่ลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา และความเป็นมาเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ของชนชาวลาได้อพยพมายังลุ่มเจ้าพระยา ซึ่งเป็นแหล่งที่รับเอาวัฒนธรรมประเพณีมา จากอดีตมาจนถึงปัจจุบันสังคมแห่งลำน้ำนี้ได้พลิกผันวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของผู้อพยพจากลำน้ำโขงผู้ซึ่งเรียกตนเองว่าชาวลาเข้ามาอาศัยพักพิงมาเป็นเวลายาวนาน

หมู่บ้านทัพคล้าย บ้านทัพหลวง บ้านเนินขาม และบ้านกุดจอก เป็นบ้านของชาวลาที่ครั้งหนึ่งบรรพบุรุษเคยอยู่ทางฝั่งซ้ายของลำน้ำโขง หมู่บ้านแรกจะเรียกตนเอง "ลาวเวียง" หรือ "ลาวเวียงจันทน์" ส่วนบ้านกุดจอกจะเรียกตนเองว่า "ลาวครั้ง" "ลาวเวียง" หรือ "ลาวเวียงจันทน์" ที่ครั้งหนึ่งบรรพบุรุษเคยอยู่ทางฝั่งซ้ายของลำน้ำโขง หมู่บ้านแรกจะเรียกตนเอง "ลาวเวียง" หรือ "ลาวเวียงจันทน์" ส่วนบ้านกุดจอกจะเรียกตนเองว่า

“ลาวครั้ง” “ลาวเวียง” หรือ “ลาวเวียงจันทน์” ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่บรรพบุรุษอพยพมาจากเวียงจันทน์ ส่วนกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้งนั้นสันนิษฐานว่าเป็น กลุ่มคนที่เคยตั้งถิ่นฐานเขตเทือกเขาภูคัง ประเทศลาวเป็นกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะในช่วงกรุงธนบุรีและต้นกรุงรัตนโกสินทร์มีโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมใกล้เคียงกัน ต่างตรงที่ภาษาหรือสำเนียงคนไทยเชื้อสายลาวครั้งมักจะมีคำ “ ก้อลา ” ต่อท้ายประโยค คำว่า ลาวครั้ง ลาวเวียงหรือ ลาวเวียงจันทน์ ลาวกาหรือลาวกา เป็นคำเรียกกลุ่มคนที่เคยอาศัยอยู่ตอนบนของลำน้ำโขง ซึ่งน่าจะมีความสัมพันธ์กันในแง่กลุ่มเชื้อชาติ ลูกหลานลาวบ้านทัพคล้าย บ้านทัพหลวง บ้านเนินขาม และบ้านกุดจอก เล่าถึงการอพยพย้ายถิ่นภายในบริเวณนี้อย่างไม่ทราบสาเหตุแน่ชัด การอพยพย้ายถิ่นนี้แสดงให้เห็นถึงจำนวนชาวลาที่เพิ่มขึ้นบ้านลาวได้มีการขยายเพิ่มมากขึ้นและมีการแยกออกจากบ้านเดิมไปตั้งบ้านใหม่ มีความสัมพันธ์ทั้งในเชิงสังคมและเศรษฐกิจมา แต่เดิมจนถึงปัจจุบันลูกหลานของชาวลาแห่งลำน้ำโขง ก็ยังคงรักษาประเพณีวัฒนธรรมให้คงอยู่วิถีการดำเนินชีวิตมีทั้งสิ่งที่คงอยู่และเปลี่ยนแปลงไปสิ่งที่บ่งบอกเอกลักษณ์ของลาว (ครั้ง) ได้แก่ ความรักในอิสระในการตั้งถิ่นฐาน ทำมาหากินและลักษณะทางภาษาซึ่งจัดว่าอยู่ในตระกูลภาษาไทยหรือ ไตที่พบว่ามิใช่ทั้งในภาษาพูดและภาษาเขียน มีความเชื่อในผีบรรพบุรุษซึ่งมีทั้งฝ่ายเจ้านายและฝ่ายเวทดา ดูจะเป็นศูนย์กลางของระบบความเชื่อในวัฒนธรรมลาวและมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคมเป็นอย่างยิ่ง ควบคู่ไปกับการนับถือศาสนาพุทธและพราหมณ์ (สุวิมล วัลย์เครือ และชนิดา ตั้งถาวรสิริกุล 2530 : 96 – 98 , 100 – 101)

ความเป็นมาของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง

กลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง คือ กลุ่มชนชาวลาที่อพยพมาจากเวียงจันทน์ เป็นกลุ่มชนที่เคยตั้งถิ่นฐานในเทือกเขาภูคังประเทศลาวได้อพยพเข้ามาภายหลังการปราบกบฏ ซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะช่วงกรุงธนบุรีและในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นและความเป็นมาในอดีตนั้น การที่ลาวถูกกวาดต้อนเข้ามาจึงส่งผลให้หันมาเลื่อมใสศรัทธาตามความถนัดคนไทยจึงเรียกลาวกลุ่มนี้ว่า “ลาวครั้ง” “ลาวซี้ครั้ง”

กมลลา กองสุข ได้อธิบายถึงประวัติความเป็นมาของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้งว่ากลุ่มลาวครั้งเป็นกลุ่มชนที่อพยพเข้ามาอาศัยอยู่แถบเทือกเขา “ภูคัง” ในหลวงพระบางคนทั่วไปจึงเรียกลาวกลุ่มนี้ว่า “ลาวภูคัง” และต่อมาเพี้ยนเป็นชื่อต่าง ๆ เช่น “ลาวซี้ครั้ง” “ลาวครั้ง” และบางคนก็เรียกว่า “ลาวเต่าเหลือง” เนื่องจากอุปนิสัยที่ชอบอยู่เป็นอิสระและมีความอดทนต่อสภาพภูมิประเทศ ยังเรียกชื่อคนลาวกลุ่มนี้ตามถิ่นฐานที่พวกเขาตั้งหลักแหล่ง เช่น “ลาวด่าน” หมายถึง กลุ่มลาวครั้งที่ อ.ด่านซ้าย จ.เลย “ลาวโนนปอแดง” อยู่ในเขต อ.บรรพตพิสัย จ.นครสวรรค์ (โนนปอแดงเป็นชื่อตำบล) และ “ลาวหนองเหมือด” เป็นต้น

คนลาวกลุ่มต่างๆประกอบด้วยลาวเวียง(เวียงจันทน์) ลาวทรงคำ(โขง) ลาวพวน และลาวครั้ง ฯลฯ ในอดีตกาลนั้นยังคงดำรงชีวิตด้วยการหาของป่าล่าสัตว์ทำไร่เลื่อนลอย เมื่อต้องเผชิญกับภาวะภัยพิบัติ ทำให้มีความจำเป็นต้องโยกย้ายหาแหล่งที่อยู่อาศัยใหม่ การอพยพเพื่อหาแหล่งที่ทำกินและที่อยู่อาศัยของกลุ่มลาวครั้ง เช่นกลุ่มที่อาศัยอยู่เก่าคำเรียงหรือ ขามเรียง คำเดือน ในเขตติดต่อระหว่างอำเภอพนมทวนจังหวัดกาญจนบุรี และอำเภอสองพี่น้องได้พาลูกหลานไปบุกเบิกที่ดินทำกินตามถิ่นต่าง ๆ บ้านทุ่งตาเปรี๊ว อำเภอพรหมพิราม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก บ้านเกาะน้อยฝั่งตะวันออก อำเภอศรีษะนาถ จังหวัดสุโขทัย บ้านไค้วิไล อำเภอแม่ลาด จังหวัดกำแพงเพชร อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี บ้านลำไม้เสา บ้านโคกแย้ บ้านหนองปลาไหล บ้านโคกสูง บ้านทุ่งมะรุต บ้านทุ่งไม้หลง บ้านลำเหย บ้านเสื่ออีค้าง บ้านร่างมุก อำเภอกำแพงแสน บ้านโพรงมะเดื่อ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐมและอำเภอทัพทัน จังหวัดอุทัยธานี

กลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้งนับถือศาสนาพุทธศาสนา และพราหมณ์มีความเชื่อในอำนาจภูตผี สิ่งลี้ลับในธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเชื่อในเรื่องผีบรรพบุรุษซึ่งมีทั้งฝ่ายเจ้านายและฝ่ายทเวศดา การถือผีนี้มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคมอย่างยิ่ง การประกอบพิธีกรรมต่างๆ ทั้งที่เกี่ยวข้องกับการทำมาหากิน และพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องด้วยวิถีชีวิตตั้งแต่ การเกิด แก่ เจ็บ และตาย ล้วนต้องมีผีเข้ามาเกี่ยวข้องทั้งสิ้น หญิงกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้งมีความสามารถและมีฝีมือในการทอผ้าไหม ผ้าฝ้าย และยังคงปลูกต้นหม่อนเลี้ยงไหมปลูกฝ้ายเพื่อใช้ทอผ้ากันอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะการทอผ้าที่ทำจากฝ้ายผ้าของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้งนิยมย้อมสีธรรมชาติ เช่น ย้อมครั้ง ย้อมคราม และมะเกลือ เป็นต้น เครื่องนุ่งห่มที่ทอจากการทอ มีทั้งผ้าซิ่น, ผ้าขาวม้า, เสื้อ, กางเกง, ถุง, ยาม, ผ้าห่ม, ผ้าปูที่นอน ฯลฯ นอกจากนี้ยังสานเสื่อจากต้นกกเพื่อไว้ใช้เองและเพื่อถวายวัดในโอกาสต่าง ๆ เช่น กฐิน และผ้าป่า(กมลางองสุข. 2536 : 12 – 16)

จากการศึกษาประวัติความเป็นมาของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง พบว่ากลุ่มชนมีลักษณะเฉพาะตน มีภาษาประจำท้องถิ่นชนบธรรมเนียมประเพณีความเชื่อและศิลปะที่เป็นรูปแบบเดียวกัน โดยเฉพาะการดำรงชีวิตภายในท้องถิ่นภายใต้ชนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมเดียวกันนั้นการสืบทอดแนวทางภูมิปัญญาของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง ในเรื่องเกี่ยวกับวัฒนธรรมการทอผ้าได้สืบทอดกันมาจากอดีตเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนแล้วนั้น ในปัจจุบันหลายสิ่งหลายอย่างอาทิ ระบบเทคโนโลยี ระบบสังคม ระบบความรู้สึก ระบบความเชื่อได้เข้าไปแทรกซึมตามท้องถิ่น ซึ่งก่อให้เกิดกระแสของความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในท้องถิ่นความเชื่อและวัฒนธรรมของกลุ่มชน รวมถึงชนบประเพณีที่สนองตอบต่อความเชื่อจากอดีตจนถึงปัจจุบัน

ชนบธรรมเนียมประเพณีของกลุ่มลาวครั้งจากข้อมูลเอกสารและการสัมภาษณ์ นายบุญเรือง ปาแสนกุล บ้านเลขที่ 26 หมู่.6 ตำบลห้วยด้วน อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐมอดีตอาจารย์ใหญ่โรงเรียนวัดกงลาด ปัจจุบันเป็นประธานผู้สูงอายุของกลุ่มลาวครั้งในตำบลห้วยด้วนจังหวัดนครปฐมเป็นผู้หนึ่งที่มีเชื้อสายลาวครั้งที่ยังดำรงรักษาวัฒนธรรมชนบประเพณีของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง อันได้แก่การรณรงค์ประเพณีท้องถิ่นที่เคยมีในอดีตที่นับวันจะเลือนหายไป จึงได้มีการรวมตัวตั้งกลุ่มชุมชนผู้เฒ่าเชื้อสายลาวครั้งให้หันมาชกุงลูกหลาน เพื่อเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมเฉพาะของท้องถิ่นชุมชนคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง พบว่าในปัจจุบันวัฒนธรรมประเพณีที่ยังคงมีอยู่อาทิ ประเพณีแห่ธงสงกรานต์ ประเพณีได้นำมันวันออกพรรษา ประเพณีทำบุญกลางบ้าน ประเพณีเลี้ยงพ่อเฒ่า เป็นต้น

จากการสัมภาษณ์นายบุญเรือง ปาแสนกุลเมื่อวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2543 ได้เล่าถึงประเพณีของกลุ่มลาวครั้ง ที่แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมการทอผ้าสืบทอดแนวทางตามความเชื่อของท้องถิ่น และวัฒนธรรมของกลุ่มชนด้วยการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมการทอผ้า และประเพณีอันมีกลุ่มชนเชื้อสายลาวครั้งได้นำเอาเอกลักษณ์การทอผ้าที่ดีลักษณะเป็นผืน ประดับประดาเป็นทางตรงเพื่อเฉลิมฉลองในประเพณีแห่ธงสงกรานต์ อีกทั้งยังกล่าวถึงความเชื่อทางพุทธศาสนาโดยการนำเส้นด้ายมาย้อมสีซึ่งเป็นส่วนประกอบพิธีกรรมในประเพณีได้นำมันวันออกพรรษา ดังคำเล่าอธิบายถึงประเพณีดังกล่าวว่า

ประเพณีการแห่ธงสงกรานต์

พิธีแห่ธงสงกรานต์เป็นประเพณีพื้นบ้าน ซึ่งจะทำพิธีแห่กันก่อนสุดท้ายของสงกรานต์คือการแห่ธงที่สมมุติขึ้นมา จะเป็นเสื่อเป็นสบงพระ ผ้าเช็ดตัว พรม ฯ เสาวธงเป็นไม้ไผ่เกลลาอย่างดี ทาด้วยขมิ้นเหลือง ทางวัดจะกำหนดวันแห่ธงแล้ว หมู่บ้านแต่ละหมู่บ้านก็จะรวมตัวกัน เพื่อทำพิธีประดับธงโดยเอาต้นอ้อมาตัด เอาด้ายมาเย็บสายสี ย้อมสีต่าง ๆ ให้ดูสวยงามเพื่อแข่งกันกับหมู่บ้านอื่น ขบวนธงทุกหมู่บ้านจะทยอยเข้าวัดโดยมีมโหรีนำขบวนเข้าสู่วัด เมื่อถึงวัดก็จะแห่

ชงรอบศาลาการเปรียญ มีการฟ้อนรำกันอย่างสนุกสนาน เมื่อแห่รอบโบสถ์แล้วก็นำเสาชงไปปักตั้งเป็นแถว ทางชงของหมู่บ้านใดทำได้สวยงามที่สุด นอกนั้นยังต้องมีพุ่มชงชงด้วยที่ทำด้วยธูปบัตรกรรมการวัดจะนับว่าพุ่มชงของหมู่บ้านใดจะได้เงินมากกันจะได้รับรางวัล วันรุ่งขึ้นชาวบ้านก็นำอาหารมาที่วัดเพื่อฉลองชงสงกรานต์

ประเพณีได้น้ำมัน วันออกพรรษา

ประเพณีออกพรรษาคือขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 ชาวพุทธศาสนาจะทำบุญตักบาตรเทโวหรือ ตักบาตรดาวดึงส์ หรือเรียกอีกอย่าง "ได้น้ำมัน" จะจัดขึ้นตอนกลางคืนออกพรรษา 1 วัน พระสงฆ์จะเตรียมที่ได้น้ำมันไว้ที่ลานวัด โดยการปักเสา 4 เสา เอาทางมะพร้าวมาตัดโค้งทั้ง 2 ข้าง ประกอบด้วยดอกไม้พื้นบ้านให้สวยงาม ตรงกลางชุ้มประมาณ 50 ซม. จะนำเอากระดานวางไว้มีขามเล็ก ๆ หรือจานขนม วางตรงกลางกระดาน ในจานมีด้ายหรือสายสิญจน์ที่พันกันเป็น 4 แฉก เรียกว่า "ตีนกา" ใส่ไว้ในจานกลางคืนชาวบ้านก็จะนำน้ำมันมะพร้าว พร้อมด้วยด้ายหรือสายสิญจน์ที่เตรียมไว้มารวมกัน พอได้เวลาพระจะเอาน้ำมันมะพร้าวเทใส่จานทุกจานแล้วจุดไฟพอพระจุดได้น้ำมันเสร็จชาวบ้านก็เอาตีนกาใส่ลงไป ในจานเอาน้ำมันหยอดไฟ ความเชื่อของประเพณีได้น้ำมัน กล่าวคือ พระพุทธเจ้าได้เกิดเป็นลูกของกาเผือกคู่หนึ่ง พระพุทธเจ้าและพี่ชาย 3 คน น้องชาย 1 คนได้มาอาศัยอยู่ในไซของกาเผือกคู่ กาเผือกได้ทำรังอยู่ริมฝั่งแม่น้ำ วันหนึ่งขณะที่แม่กาเผือกกำลังกกไข่อยู่ ได้เกิดพายุผ่าฟ้าคะนองอย่างแรงจนรังที่กาเผือกสร้างไว้ทานลมไม่ไหว ภูกลมพัดรังพังตกลงแม่น้ำ ไข่ 5 ฟองของกาเผือกก็ลอยน้ำไปกับแม่น้ำ ไปติดอยู่ที่ชายตลิ่งคนละที่กันได้มีแม่ไก่ วัว เต่า ราชสีห์ ชู นำเอาไข่ไปฟักและเลี้ยงดูจนโตเป็นหนุ่มทั้ง 5 จึงออกแสวงหาความจริงบำเพ็ญเพียรในป่าและพี่น้องมาพบกันโดยบังเอิญต่างร่วมกันแสวงหาสัจธรรม ครั้นเมื่อพระพุทธเจ้าระลึกชาติเก่า ๆ ที่เคยเกิดมานึกถึงพ่อแม่กาเผือก พระองค์จึงทำพิธีเอาด้ายมาปั้นเป็นรูปตีนกา แล้วเอาลอยในน้ำมันมะพร้าวจุดไฟสว่างไสวเป็นสัญลักษณ์ที่ระลึกถึงพ่อแม่ผู้มีพระคุณ (บุญเรื่อง ป่าแสนกุล. 2543 : สัมภาษณ์)

จากการศึกษาขนบธรรมเนียมประเพณีของกลุ่มลาวครั้ง พบว่าประเพณีที่ยังคงสืบทอดที่แสดงถึงวัฒนธรรมความเชื่อที่ยึดถือกันมาในอดีต เพื่อความอยู่เย็นเป็นสุขและขวัญกำลังใจนับได้ว่าเป็นการสืบสานประเพณีของกลุ่มชนคนไทยเชื้อสายลาวครั้งในท้องถิ่น ซึ่งควรค่าแก่การดำรงรักษาให้คงสืบเนื่องต่อไป

2. ข้อมูลเกี่ยวกับผ้า

ความเป็นมาของผ้าในอดีต

ผ้าทอเกี่ยวพันกับการดำรงมนุษย์ตั้งแต่อดีตกาลที่เริ่มมีการทอผ้าขึ้นเพื่อประโยชน์ใช้สอย ในการนุ่งห่มและการที่ไทยเราได้มีโอกาสติดต่อกับชาวต่างชาติมาเป็นเวลานาน การรับเอาวัฒนธรรมของการทอผ้าในเรื่องรูปแบบ ลวดลายก็เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงไป คุณค่าของผ้าในอดีตคือเป็นสินค้าแลกเปลี่ยนกับสินค้าอื่นๆ นอกจากนั้นยังใช้เป็นราชบรรณาการไปต่างประเทศ ผ้าจึงเป็นสิ่งสำคัญในเรื่องของวัฒนธรรมขนบประเพณี ศาสนา ความเชื่อ เศรษฐกิจ และสังคม

กรุณา เดชชาติวงศ์ ณ อยุธยา ได้ศึกษาเกี่ยวกับการทอผ้าในอดีตรวมถึงความเป็นมาของผ้าในอดีตกล่าวคือ การทอผ้าในอดีตเป็นการทอผ้าขึ้นใช้เองและส่งเป็นสินค้าออกไปยังต่างประเทศ ผ้าสีจันทร์แดงผ้าสีดอกจำปาเป็นผ้าที่คนธรรมดาใช้นุ่งห่มสำหรับชนชั้นสูงใช้ผ้ากัมพล หมายถึง ผ้าทอด้วยขนสัตว์พื้นเอวผ้าที่ใช้สำหรับพระภิกษุสงฆ์ เช่น ผ้าจีวร ผ้าปูลาด ผ้ารัดประคด อาณาจักรสุโขทัยมีความเจริญรุ่งเรืองบริเวณ

ขึ้นเพื่อใช้สอยกันในครอบครัว ผ้าชั้นดีในราชสำนักข้าหลวงเป็นผู้ทอสำหรับเจ้านาย และยังมีการสั่งซื้อผ้ามาก จากต่างประเทศ เช่น ผ้าไหม ผ้าแพร และผ้าที่มีลวดลาย เป็นต้น

ในอาณาจักรอยุธยาผ้าเป็นเครื่องนุ่งห่มที่สำคัญคือ เป็นสินค้าส่งออกและใช้แลกเปลี่ยนกับสินค้า อื่น ๆ จากต่างประเทศ ในสมัยกรุงศรีอยุธยาใช้ผ้าที่ทอได้ในประเทศเป็นหลัก เช่น ผ้าตะรางจากโคราช ผ้า สายบัว หรือผ้าขาวม้าแดงจากเมืองลพบุรี กรุงศรีอยุธยาเป็นศูนย์กลางของการค้าผ้าที่มาจากหัวเมืองต่าง ๆ และต่างประเทศเป็นตลาดผ้าที่สำคัญแห่งหนึ่งในย่านเอเชีย นอกจากนี้การใช้ผ้ายังเกี่ยวข้องกับขนบ ประเพณี วัฒนธรรม และทางศาสนาพบว่า การทำบุญต่าง ๆ มีการบรรจุของมีค่าลงในเจดีย์ไม่ว่าจะเป็น ทองหรือสิ่งใด ๆ จะเทียบราคาสิ่งของเหล่านั้นเป็นจำนวนผ้าสีของเสื้อผ้าอาภรณ์ที่ใช้สวมใส่ มีผลอิทธิ พลทางความเชื่อในเรื่องของโชคลาภหรือให้ทุกข์แก่ผู้สวมใส่ด้วย การสวมใส่เสื้อผ้าให้ตรงกับสีประจำ วันจะเป็นมงคลเชื่อกันว่าเมื่อสวมเสื้อผ้าตามนี้แล้ว จะมีส่วนช่วยให้ผู้สวมมีอานุภาพเป็นการส่งเสริมบารมี ให้มากยิ่งขึ้นและผ้า ยังเป็นของมีค่าที่พระเจ้าแผ่นดินใช้เป็นเครื่องราชบรรณาการไปต่างประเทศ ถือได้ ว่าสมัยอยุธยาเป็นยุคทองในการค้าผ้า

สมัยรัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เป็นการเริ่มต้นพัฒนาและฟื้นฟูประเทศ ขนบประเพณีและวัฒนธรรมต่างๆ การแต่งกายก็ยังคงปฏิบัติตามแบบแผนที่ปฏิบัติกันมาตั้งแต่กรุงศรีอยุธยา เรียกว่า "นุ่งและห่ม" คือ นิยมนุ่งห่มผ้าเป็นผืนแบบโจงกระเบน ส่วนกางเกงเป็นสามส่วนแบบสนับเพลา ชาว บ้านจะนุ่งผ้าพื้นเมืองเรียบ ๆ หรือผ้าลายเนื้อเรียบ พวกขุนนางและพระมหากษัตริย์จะใช้ผ้าทอเนื้อละเอียด สอดเงินทองหรือผ้าไหมอย่างดี ผ้าแพร ผ้านาค ปักดิ้นเงินทอง หรือจะห่มผ้านาค ผ้านวมเฉียงเรียกว่า "ผ้าทรง สะพัก" แล้วห่มกรองทอง (ผ้าโปร่งถักเป็นตาข่ายเล็ก ๆ ด้วยไหมทอง หรือทองแท่งทั้งผืน) คลุมอีกชั้นหนึ่ง หญิงชาวบ้านจะใช้ผ้าธรรมดา เครื่องนุ่งห่มและผ้าต่างๆ ก็เป็นตัวกำหนดฐานะทางสังคมให้แก่เจ้าขุนมูล นาย เช่น พวกขุนนางจะนุ่งผ้าสมปักกำหนดตำแหน่งผู้ใหญ่ และผู้น้อยดูจากสีละลายปัก ขุนนางชั้น เสนาบดี นุ่งผ้าสมปักปทุมทองนาค ขุนนางชั้นต่ำลงมานุ่งผ้าสมปักยกและสมปักลาย

สมัยรัชกาลที่ 4 เกิดการเปลี่ยนแปลงปฏิรูปบ้านเมือง ตลอดจนขนบธรรมเนียมการแต่งกาย เสื้อผ้าทันสมัยทัดเทียมกับอารยะประเทศ ทรงเป็นผู้นำในการปฏิรูปการแต่งกาย โดยทรงฉลองพระองค์อย่าง ชาวตะวันตกด้วยเสื้อนอกและสนับเพลาแบบฝรั่ง ตลอดจนถึงการทรงพระมาลาแบบฝรั่ง เจ้านายฝ่ายใน และข้าราชการแต่งกายตามแบบอย่างของชาวตะวันตกคือ มีการสวมกระโปรงและเสื้อแบบฝรั่งการนุ่งผ้าโจง กระเบนสวมเสื้อแบบฝรั่ง

สมัยรัชกาลที่ 5 ทรงวางระเบียบให้ข้าราชการสวมเสื้อชั้นนอกอย่างฝรั่ง ผูกเนคไท สวมรองเท้า และถุงเท้า นับเป็นการปฏิรูปวัฒนธรรมการแต่งกายตามแบบอย่างของชาวตะวันตก และได้ออกกฎหมายห้าม แต่งกายเช่น ห้ามนุ่งห่มยักritz ห้ามนุ่งกางเกงขาสั้น ห้ามผู้หญิงเปลือยอก ห้ามเด็กเปลือยกาย ห้ามคนแต่งตัว ไม่สมควรไปมาในพระราชฐานที่เสด็จออก เมื่อเสด็จประพาสอินเดียและพม่าพระองค์ได้ทรงคิดดัดแปลงเสื้อ ชนิดหนึ่งจากเสื้อฝรั่ง เพื่อให้สวมโดยไม่ต้องสวมเสื้อในไม่ต้องใช้ผ้าผูกคอเป็นเสื้อคอปิดมีกระดุมตลอดคือ "เสื้อราชปะแตน" (กรุณา เดชาติวงศ์ ณ อยุธยา. 2532 : 16 – 28)

เจ้าฟ้าพรรณ แก้วสุริยะ ได้ศึกษาถึงความเป็นมาของผ้าในอดีตกล่าวถึงสตรีในสมัย รัชกาลที่ 5 เกี่ยว กับกาแต่งกายในสมัยนั้นว่าสตรีในสมัยรัชกาลที่ 5 นิยมสวมเสื้อแล้วห่มสไบทับ โดยเฉพาะสตรีชาววังมักสวม เสื้อขาวแขนยาวชายเสื้อเพียงแค่อ่าวห่มแพรสไบเฉียงหรือบางที่ห่มนาค สวมเกือกบูทกับถุงเท้าตลอดน่อง รัชกาลที่ 5 ทรงโปรดฯให้สถาปนากรมช่างไหมขึ้นโดยมีกรมหมื่นพิไชยมหินทโรดมเป็นอธิบดี และโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งโรงเรียนช่างไหมขึ้น ได้จ้างบริษัทอินเดียตะวันออกส่งช่างย้อมช่างเขียนลายผ้าและช่างทอมาฝึกสอนให้ ผ้าที่ทอจะใช้ในราชสำนักเท่านั้นเรียกว่า "ผ้าลายเขียนทอง" และ "ผ้ายกทอง" ชาวบ้านเชื้อสายลาวที่อพยพมา ในสมัยนั้นได้ทอผ้าใช้กันอันได้แก่ ลาวยวน ลื้อ ลาวครั้ง ลาวพวน (เจ้าฟ้าพรรณ แก้วสุริยะ. 2535 : 66)

กรุณา เดชาดิวงค์ ณ อยุธยา ได้อธิบายถึง การแต่งกายในช่วงรัชกาลที่ 6 ไว้ว่าสมัยรัชกาลที่ 6 การแต่งกายได้กำหนดไว้โดยเฉพาะสตรีในราชสำนัก 3 ประการ คือ นุ่งซิ่น พันขาว และเกล้าผมมวย นับเป็นความเปลี่ยนแปลงในการแต่งกายสตรีที่สำคัญ เดิมผู้หญิงส่วนใหญ่มุ่งใจกระเบนการนุ่งซิ่นเป็นการแต่งกายที่มีลักษณะของความเป็นไทยดีกว่านุ่งกระโปรงแบบฝรั่ง ความเปลี่ยนแปลงเกิดจากสตรีชั้นสูงได้หันมานุ่งซิ่นเป็นส่วนใหญ่ โดยจะนิยมสวมเสื้อแขนสั้นบ้างแขนยาวบ้างและเป็นลายดอกสีต่าง ๆ จนกระทั่งเมืองไทยเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาสู่ระบอบประชาธิปไตยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้เกิดการตื่นตัวในการพัฒนาประเทศที่สำคัญขึ้นตามแผนการนำไทยไปสู่มหาอำนาจ รัฐบาลได้ออกประกาศที่เรียกว่า "รัฐนิยม" การแต่งกายได้กำหนดเป็นระเบียบไว้ว่า หญิงชายจะต้องแต่งกายให้ถูกต้องเหมาะสมตามอาชีพด้วย ในหมู่สตรีต้องสวมหมวกนุ่งกระโปรงและสวมรองเท้า (กรุณา เดชาดิวงค์ ณ อยุธยา . 2532 : 28 - 29)

จากการศึกษาความเป็นมาของผ้าในอดีต จะเห็นได้ว่าความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมการแต่งกายได้มีการพัฒนาขึ้นมาเป็นลำดับ การทอผ้าในอดีตทอขึ้นเพื่อใช้นุ่งห่มในชีวิตประจำวัน ที่มุ่งเน้นถึงประโยชน์ใช้สอย การแต่งกายเป็นเครื่องบ่งบอกถึงชนชั้นวรรณะ อีกทั้งการแต่งกายยังคงมีความเชื่อในเรื่องของโชคลาง จึงกำหนดการแต่งกายตามสีสันทประจำวันเพื่อความเป็นสิริมงคล การที่ประเทศไทยรับเอาวัฒนธรรมการแต่งกายจากทางตะวันตก นับเป็นจุดของการหลั่งไหลที่ทำให้ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลง จากการทอผ้าที่ทอขึ้นใช้นุ่งห่มในชีวิตประจำวัน ได้มีการพัฒนาไปจนกลายเป็นระบบอุตสาหกรรมที่นำเอาเทคโนโลยีเข้ามา เพื่อพยายาม เทียบเคียงความงดงามในงานหัตถกรรมทอผ้าด้วยมือ ความงดงามความละเอียดที่ปรากฏบนผืนผ้าล้วนแล้วแต่เป็นภูมิปัญญาดั้งเดิมที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ

ผ้าทอกับวิถีชีวิตชาวไทย

ผ้าเป็นปัจจัยขั้นพื้นฐานของการดำรงชีวิตมนุษย์ ชาวไทยมีการใช้ผ้าทอมาช้านาน การทอผ้าเป็นงานศิลปะที่ต้องใช้ความขยันความพยายามความอดทนและความละเอียด ผ้าทอนับว่าเป็นเครื่องนุ่งห่มเพื่อใช้ในชีวิตประจำวัน และใช้ในพิธีกรรมต่าง ๆ การถ่ายทอดวิธีการกรรมวิธีและประสบการณ์ในการทอผ้าเป็นการส่งสมภูมิปัญญาที่ถ่ายทอดจากบรรพบุรุษรุ่นหนึ่งไปอีกรุ่นหนึ่ง เป็นเสมือนมรดกทางวัฒนธรรมแห่งวิถีชีวิตของชาวไทยที่ก่อเกิดวัฒนธรรม ประเพณีอันดีงาม

วิบูลย์ ลีสุวรรณ ได้กล่าวถึงเอกลักษณ์ของศิลปหัตถกรรมไทยว่าแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่มคือศิลปหัตถกรรมไทยที่สร้างขึ้นเนื่องในสถาบันกษัตริย์ มีพระมหากษัตริย์และชนชั้นสูงเป็นผู้ใช้ ศิลปหัตถกรรมของประชาชนที่ชาวบ้านเป็นผู้สร้างเป็นผู้ใช้และสร้างขึ้น เพื่อชาวบ้านด้วยกันเองคือศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน ดังนั้นการทอผ้าด้วยมือ นับเป็นศิลปหัตถกรรมที่ได้พัฒนามาจากการทออย่างง่าย ๆ ด้วยเส้นใยพืช เช่น เส้นใยป่าน ลินิน ปอ กัญชาก่อนที่จะใช้ฝ้ายขนสัตว์และไหม การทอผ้ามีมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ การปั่นด้ายและการทอผ้าในยุคแรก ๆ ทำเพียงผืนเล็ก ๆ โดยผูกทูกหรือก็เข้ากับเอวและเสารือหรือต้นไม้ และพัฒนามาเป็นก็ทอผ้าขนาดใหญ่และเป็นก็กระตุกที่ทอกันอยู่ในปัจจุบัน การทอผ้าด้วยมือเป็นศิลปหัตถกรรมสำคัญในการผลิตเครื่องนุ่งห่มของคนไทย(วิบูลย์ ลีสุวรรณ 2530 : 22 - 23)

นอกจากการทอผ้าจะเป็นศิลปหัตถกรรมอันเกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ผ้าทอยังคงแสดงถึงวัฒนธรรมอันดีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะผ้าทอ ซึ่งมีความสำคัญและผูกพันกับผู้คนในเรื่องของการดำรงชีวิตขั้นพื้นฐาน

วิบูลย์ ลีสุวรรณ ได้อธิบายถึงความสำคัญของผ้าทอโดยสรุปคือเพื่อสนองต่อความจำเป็นขั้นพื้นฐานของการดำรงชีวิต และใช้ในชีวิตประจำวันสำหรับนุ่งห่ม และใช้ในพิธีกรรมต่าง ๆ เป็นเครื่องแสดงถึงฐานะของผู้คนในสังคม โดยทั่วไปชาวบ้านจะใช้ผ้าฝ้ายเพราะมีขั้นตอนและกรรมวิธีในการผลิตตั้งแต่การปลูกฝ้ายจน

กระทั่งทอเป็นผืนไม้สลัซซ์ซ็อน ผ้าไหมจะเป็นเจ้านายและชนชั้นสูงการทอที่มีลวดลายสวยงาม สีเส้นที่สดก
จะแสดงถึงฐานะ การที่จะทอให้มีลวดลายสวยงามผู้ทอจะต้องมีเวลาในการทอ เช่น ถ้าคนใดใส่ผ้าตีนจกทั้งผืน
แสดงว่ามีฐานะเพราะผ้าตีนจกต้องใช้เวลาและต้องใช้ฝีมือในการทออย่างมาก เพื่อแสดงถึงการแบ่งหน้าที่
ระหว่างหญิงและชาย ชาวชนบทโดยส่วนใหญ่มีอาชีพในการทำไร่มาตั้งแต่โบราณ ในยามว่างผู้หญิงก็จะ
ทอผ้า การทอผ้าแสดงให้เห็นถึงความเป็นหญิงอย่างเพราะการทอผ้าต้องใช้ความขยัน ความอดทน ความ
พยายาม ความประณีต ความละเอียดอ่อน เริ่มตั้งแต่การปลูกหม่อน เลี้ยงไหม การสาวไหม แล้วผ่าน
กระบวนการต่าง ๆ จนกระทั่งได้เส้นไหมเป็นวัตถุดิบสำหรับการทอผ้าแบบต่าง ๆ (วิบูลย์ ลี้สุวรรณ . 2530 :
21 - 22)

จากการศึกษาข้อมูลเห็นได้ว่าผ้าทอมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของกลุ่มชน เป็นเครื่องแสดงออกชั้น
พื้นฐานของการดำรงชีวิต ผ้าทอจึงมีบทบาทมากกว่าการนุ่งห่มเพื่อประโยชน์ใช้สอยเพียงอย่างเดียว ยังแสดง
ถึงอิทธิพลความเชื่อขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ การสืบทอดภูมิปัญญาที่เป็นมรดกอันมีค่า ปรากฏเป็น
ลวดลายที่แสดงถึงสัญลักษณ์ความเชื่อในแต่ละท้องถิ่น ลวดลายจึงเป็นสื่อสัญลักษณ์ที่สามารถถ่ายทอดแนวคิด
จากอดีตมาสู่ปัจจุบันได้อย่างงดงาม

3. ข้อมูลเกี่ยวกับลวดลาย

ความหมายของลวดลาย

"ลาย" หมายถึง ความเป็นระเบียบสม่ำเสมอ และมีขอบเขตจำกัด (ชลูด นิ่มเสมอ.2534 : 320)

"ลวดลาย" หมายถึง ลายต่าง ๆ ที่เขียนหรือแกะสลัก "ลาย" หรือ "ลวดลาย" เป็นรูปที่ทำขึ้นเพื่อ
ตกแต่งสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สวยงามส่วนมากจะเป็นรูปซ้ำ ๆ ของแม่ลาย ในจังหวัดและลีลาต่าง ๆ เช่น ลายเครือ
เถา ลายกระหนก ลายกุดั่น ฯลฯ (ชลูด นิ่มเสมอ . 2534 : 278)

"ลวดลาย" คือ แบบอย่างที่ปรากฏบนผ้า อาจเป็นเส้น รูปต่าง ๆ หรือทำให้เกิดผิวสัมผัสต่าง ๆ
กัน (อัจฉราพร ไชยะสุต . 2524 : 307)

จากการศึกษาความหมายของลวดลาย เป็นการศึกษาเกี่ยวกับลวดลายของผ้าชิ้นมัดหมี่ของ
กลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง ซึ่งในการทอผ้ามัดหมี่นั้นช่างทอผ้าจะใช้คุณลักษณะของการใช้สี มาประกอบกับการ
ออกแบบลวดลายให้เกิดความสวยงาม สีจึงเป็นองค์ประกอบหลักสำคัญ ที่แสดงให้เห็นคุณค่าควบคุมการเปลี่ยน
แปลงองค์ประกอบ ในส่วนอื่น ๆ การใช้สีให้เกิดจังหวะแสดงลักษณะของพื้นผิว การสร้างสรรค์ลวดลายผ้าชิ้น
มัดหมี่ จึงเป็นการส่งเสริมภูมิปัญญาเฉพาะ ก่อให้เกิดการแสดงออกของลวดลายที่ปรากฏบนพื้นผ้าสีสัน
อารมณ์และความรู้สึกได้อย่างงดงาม

ลวดลายผ้าในสมัยต่าง ๆ

ทัศนีย์ บัวระกา ได้กล่าวถึงความเป็นมาของลวดลาย โดยเฉพาะลวดลายผ้ามัดหมี่ที่ทอขึ้น ใน
ยุคสมัยต่าง ๆ ตามลำดับดังนี้

สมัยยุคหินใหม่ ได้นำเอาเทคนิคการทอผ้ามัดหมี่โดยใช้ใยจากเปลือกไม้ และฝ้าย ดังนั้นลวดลาย
และสัญลักษณ์จึงสะท้อนให้เห็นอิทธิพลของวัฒนธรรมดองซอน ซึ่งมีศูนย์กลางอยู่ในแถบอันนัมทางเวียดนาม
เหนือ เทคนิคดังกล่าวนำมาจากแผ่นดินใหญ่ทางแหลมมลายู และได้แพร่หลายทั่วโลกในชื่อของ "อิกัต" (ikat)
ซึ่งเป็นภาษามาเลย์ อินโดนีเซีย แปลว่า "ผูก" หรือ "มัด" ลวดลายของผ้ามัดหมี่ในปัจจุบันของคนไทยเผ่าต่าง ๆ ได้
นำมาเปรียบเทียบจากลวดลายบนเครื่องปั้นดินเผา และบนผนังถ้ำสันนิษฐานจากการเปรียบเทียบลวดลายบน

ผนังถ้ำยุคหินใหม่กับลวดลายดั้งเดิมของผ้าไทย มีลวดลายคล้ายกันคือ ลายเรขาคณิต ได้แก่ รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ลายพื้นปลา ลายคล้ายดอกประแจจีน ลายขอ เป็นต้น ลายพรรณพฤกษา ได้แก่ ลายกลีบดอกไม้สี่กลีบ ลายสัตว์ ได้แก่ ช้าง กวาง กบ เต่า นก การเปรียบเทียบลวดลายบนเครื่องปั้นดินเผายุคหินใหม่กับลวดลายผ้าไทย มีลวดลาย คล้ายกันคือ ลายเรขาคณิต ได้แก่ ลายตารางสี่เหลี่ยม ลายสลับพื้นปลา และมีเส้นตรงขนาน คั่นลายปรากฏการณ์ธรรมชาติคือ ลายลูกคลื่น ลายน้ำไหล และลายสัตว์ คือ ลายงู หรือลายนาค

สมัยสำริด (5,600-3,000 ปี) หลักฐานการพบเศษผ้าติดอยู่กับกำไลสำริด ที่บ้านเชียงอุดรธานี ซึ่งมีอายุของกำไลคือ ประมาณ 3,000 ปี จากหลักฐานยืนยันว่ามีการทอผ้ามาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์คือ การพบแวดดินเผาที่ใช้ในการปั่นด้าย และลูกกลิ้งซึ่งเป็นเครื่องมือประดับดินเผาทำเป็นรูปทรงกระบอก เจาะรูตรงกลาง แกะสลักเป็นลวดลายต่างๆ ลวดลายบนลูกกลิ้งมีทั้งลายเส้นตรง ลวดลายคลื่น ลายซิกแซก และลายกันหอย ซึ่งอาจใช้เป็นเครื่องมือที่ใช้กลิ้งทำลวดลายลงบนผ้า

จากการเปรียบเทียบลวดลายของเครื่องปั้นดินเผาเขียนสีสมัยสำริดที่บ้านเชียง กับลวดลายของผ้าไทย พบลวดลายร่วมกัน คือลายเรขาคณิต ได้แก่ ลายสลับพื้นปลามีเส้นตรงคั่น ลายคล้ายประแจจีน ลายขอ ลายขอเลื้อย ลายขอเปีย ลายข้าวหลามตัด ลายคล้ายกระหนก ส่วนลายคน ลายสัตว์ ได้แก่ นาค (งู) นาคเกี่ยวพื้นปลา และลายพรรณพืช ได้แก่ ลายดอกแก้ว ดอกไม้สี่กลีบ ลายใบไม้ ลายก้านขด ลายปรากฏการณ์ธรรมชาติ ได้แก่ ลายลูกแก้ว ลายลูกคลื่น หรือเป็นลายตะเกาหลงเกาะ เป็นต้น

สมัยเหล็ก (2,500 – 5,000) ได้พบหลักฐานการทำเหล็กที่แหล่งโบราณคดีบ้านนาดี เมื่อประมาณ 2,600 ปี ซึ่งตรงกับอายุการทำเหล็กที่พบในวัฒนธรรมดองซอนประเทศเวียดนาม นอกจากนี้ยังพบหลอมโลหะที่หล่อด้วยสำริด อายุราว 2,500 ปี ที่มีลวดลายที่ปรากฏ ได้แก่ ลายเรขาคณิต คือ เป็นเส้นตรง เส้นโค้ง เป็นรูปเหลี่ยมต่าง ๆ และมีวงกลมเล็ก ๆ ติดต่อกันภายในวงกลมมีจุด ต่อมาลวดลายเพิ่มขึ้นเป็นลายสัตว์ เช่น ช้าง หอย ปลา จระเข้ เป็นต้น(ทัศนีย์ - บัระภา. 2541 : 37 – 38)

จากการศึกษาลวดลายผ้าต่าง ๆ ในสมัยยุคหินใหม่ ยุคสำริด ยุคเหล็ก โดยเฉพาะลวดลายที่ศึกษา เป็นลวดลายผ้ามัดหมี่ที่ปรากฏตามหลักฐานดังกล่าว ลวดลายผ้ามัดหมี่ในยุคอดีตพบว่าส่วนใหญ่ปรากฏเป็นลายสัตว์ ลายเรขาคณิตที่มีความคล้ายเหมือนกันทั้ง 3 ยุค ส่วนลวดลายที่ปรากฏแตกต่างกันเช่น ลายคน ลายพรรณพฤกษา และลายปรากฏการณ์ธรรมชาติ

ประเภทของลวดลาย

ประเภทของลวดลายผ้ามีผู้เชี่ยวชาญได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับลวดลาย โดยเฉพาะผ้าและสามารถแยกประเภทของลวดลายผ้าที่ได้จากการทอ ซึ่งมีลวดลายต่างๆและมีการเรียกชื่อตามกรรมวิธีที่แตกต่างกัน

สิทธิตักดี ธิญศรีสวัสดิ์กุล ได้กล่าวถึงลวดลาย และได้แบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ ลวดลายธรรมชาติ คือ สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดโดยธรรมชาติรูปทรงที่เป็นหลัก ต้นแบบในการออกแบบที่เน้นรูปทรงของธรรมชาติ ได้แก่

พืช

- ต้นไม้ ใบไม้ ดอกไม้ กิ่งก้าน ฯลฯ
- ต้นทรงสูง ทรงเตี้ย เป็นพุ่ม เป็นช่อ เป็นเถา ฯลฯ

สัตว์

- สัตว์ 2 เท้า และสัตว์ 4 เท้า
- สัตว์ ปีกทุกชนิด
- สัตว์น้ำ เช่น ปู ปลา กุ้ง หอย ฯลฯ

แร่ธาตุ

- หินต่าง ๆ ภูเขา ,ดิน, น้ำ, กรวด, หินทราย, สารประกอบ, จุลินทรีย์ต่าง ๆ

ลวดลายเรขาคณิต ได้แก่ สามเหลี่ยม สี่เหลี่ยม ห้าเหลี่ยม วงกลม จุด เส้น รูปร่าง รูปทรง เป็นส่วนประกอบของการออกแบบ สามารถนำไปสร้างสรรค์ตามความคิด

ลวดลายที่ใช้ประดับตกแต่ง เช่น ลายปั้นปูน ลายสลักหิน ลายดินเผา ลายสลักไม้ ลายประดับมุก ภาพเขียนและอื่น ๆ เป็นต้น(สิทธิศักดิ์ ธัญศรีสวัสดิ์กุล 2529 : 21 – 30)

อัจฉราพร ไสละสูต ได้จัดแบ่งประเภทของลวดลายได้แก่ ลายดอกไม้ รวมถึงส่วนอื่น ๆ ของพืช เช่น ใบ ผล หรือราก ลายสัตว์ ได้แก่ สัตว์ทุกประเภท เช่น นก ผีเสื้อ ปลา กระต่าย สุนัข หรือแมว รวมทั้งภาพคน หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของสัตว์ ลายเรขาคณิต ได้แก่ ลายที่นำเอารูปทรงในหลักวิชาเรขาคณิตทั้งหมด เช่น เส้น รูปทรงกลม สามเหลี่ยมหรือสี่เหลี่ยมมาจัดรวมกันให้เป็นรูปร่างต่าง ๆ ลายสมัยใหม่ เป็นลวดลายที่มีรูปลักษณะคล้ายลายเรขาคณิตมาก แต่มิได้เป็นทรงเรขาคณิตและลายภาพของจริงเป็นภาพวิว เครื่องจักร หรือ อาคาร ฯลฯ (อัจฉราพร ไสละสูต. 2524 : 32)

พงษ์ศิริ นาคพงษ์ ได้สรุปลวดลายของผ้ากลุ่มคนไทยเชื้อสายไทยยวน ในจังหวัดราชบุรี และกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครึ่ง ในจังหวัดสุพรรณบุรี อุทัยธานี ชัยนาท พบว่า ประเภทของลวดลายที่ปรากฏบนผืนผ้าลวดลายแสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงสายพันธุ์ทางวัฒนธรรมดั้งเดิม โดยแบ่งประเภทของลวดลายออกเป็นกลุ่มดังนี้

กลุ่มลายที่มีชื่อดอกไม้ เช่น ลายมะลิเลื้อย ลายดอกพุด ลายดอกพิกุล ลายดอกแก้ว ลายดอกจันทร์สลักกาบ เป็นต้น

กลุ่มลายที่มีชื่อพืช เช่น ลายกุศ ลายเมล็ดแตงโม ลายต้นสน เป็นต้น

กลุ่มลายที่มีชื่อสัตว์ เช่น ลายนาคคู่ก่าฮ่วมตัน ลายนกสลักดอกจันทร์ ลายสิงโต ลายนาค เป็นต้น

กลุ่มที่มีชื่อตามลักษณะเฉพาะ เช่น ลายขอ ลายกาบ ลายเขี้ยว ลายตวย ลายสับ เป็นต้น

กลุ่มลายที่ใช้งานเฉพาะ เช่น ลายหน้าหมอน ลายขอเหลียว ลายสะแฮเสา ลายดอกมะเหิด เป็นต้น

(พงษ์ศิริ นาคพงษ์. 2536 : 28)

อรไท ผลดี ได้กล่าวถึงลวดลายผ้าชิ้นของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครึ่งว่า นิยมใช้เครื่องนุ่งห่มเป็นสีแดงซึ่งย้อมด้วยครั่งคือ มีโครงสร้างเป็นลายทางยาวสลักกันระหว่างมัดหมี่กับจกหรือขีด ผ้าบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาทนับเป็นผ้าที่เก่าแก่ ลวดลายเป็นการมัดหมี่ลายเอื้อหรือนาคสลักกับมัดหมี่ลายหงส์บนตัวชิ้นสีแดงครั้งมีลายทางคั่นด้วยเทคนิคจก ตัวชิ้นของผ้ากลุ่มคนไทยลาวครึ่งแบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ

ประเภทแรก คือ ชิ้นหมี่ตา ใช้เทคนิคการมัดหมี่สลักกับการจกหรือการขีดด้วยไหมหรือฝ้าย ทำให้เกิดลายริ้วขนานกับลำตัวลายของมัดหมี่มักเป็นลายนาคหรือลายหงส์

ประเภทที่สอง คือ ชิ้นด่าน ใช้เทคนิคการขีดหรือจกตัวชิ้นทั้งผืน ลวดลายเด่นที่เป็นเอกลักษณ์คือลายขีดมะเขือผ่าฝองจากบ้านเนินขาม มีลักษณะคล้ายมะเขือผ่าครั้งจะเห็นเมล็ดมะเขือกระจายอยู่ภายใน ชิ้นด่านนี้ถ้าตัวชิ้นเป็นสีเขียวจะเรียกว่า "ชิ้นชีว" เพราะ "ชีว" แปลว่า "เขียว" เช่นเดียวกับการเรียกของไทยยวนแต่ถ้ามีลวดลายขีดหรือจกคั่นถึงสลับลายจะเรียกว่า "ชิ้นสับชีว"

ประเภทที่สาม คือ ชิ้นหมี่รวด เป็นชิ้นที่ใช้เทคนิคการมัดหมี่และทอแบบต่อเนื่อง โดยไม่มีเทคนิคอื่นมาคั่น ทำให้ลวดลายมัดหมี่ที่เกิดขึ้นเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ลายเอกลักษณ์ที่สำคัญคือลายหมี่ตะเกาหรือหมี่สำเภาลวดลายชิ้นหมี่รวดมีหลากหลายลาย เช่น ลายหมี่รวด ลายหมี่ขอใหญ่ ลายหมี่โคมเหลือง ลายหมี่กระจับปีกบ้าง เป็นต้น

ประเภทสุดท้าย คือ ชิ้นหมี่น้อยหรือหมี่คั่น เป็นชิ้นที่ใช้เทคนิคการมัดหมี่เป็นลวดลายแถบเล็ก ๆ สลับด้วยด้ายหรือไหมพื้นสีต่าง ๆ ทำให้เกิดเป็นลายริ้วเป็นแถบในแนวตั้งขนานกับลำตัว

ในด้านลักษณะของลวดลายได้แก่ ลวดลายจากพืช ลวดลายจากสัตว์ ลวดลายจากรูปทรงเรขาคณิต ลวดลายจากการประยุกต์ สำหรับลวดลายผ้าชิ้นของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้งมีเทคนิควิธีการทอด้วยการมัดหมี่เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งลวดลายเป็นลายดั้งเดิมในสมัยประวัติศาสตร์(อรไท ผลดี .2540 :88 -89)

จากการศึกษาข้อมูลประเภทของลวดลาย จากผู้เชี่ยวชาญและผู้ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยสามารถแบ่งประเภทของลวดลายผ้าตามลวดลายที่ปรากฏบนผืนผ้าทั้งสิ้น ลวดลายที่ได้ทำการแบ่งลำดับประเภทไว้เหมือนกันคือ ลวดลายดอกไม้ ลวดลายสัตว์ ลำดับต่อมาคือลวดลายพืช ลวดลายเรขาคณิต ลวดลายที่แบ่งประเภทไว้แตกต่างกัน คือ ลวดลายเบ็ดเตล็ด ลวดลายสมัยใหม่ ลวดลายภาพของจริง ลวดลายทางประวัติศาสตร์ ลวดลายที่ใช้เรียกเฉพาะและลวดลายจากการประยุกต์ นอกจากลวดลายที่ปรากฏบนผืนผ้าแล้วนั้น สิ่งที่แสดงออกถึงรูปแบบของความเชื่อ อันได้แก่สัญลักษณ์ที่ปรากฏยังคงแฝงไว้ซึ่งความเชื่อที่มีมานานในแต่ละกลุ่มชนท้องถิ่นต่าง ๆ

การต่อลวดลายในลักษณะต่าง ๆ

การออกแบบลวดลายไม่ว่าจะเป็นลวดลายชนิดใดก็ตาม จำเป็นต้องอาศัยลักษณะรูปทรงเรขาคณิตเป็นพื้นฐานส่วนประกอบของการออกแบบ ซึ่งมีส่วนที่ซ้ำ ๆ กันเป็นตอน ๆ โดยมากจะมีที่มาจากรูปเรขาคณิตเนื่องจากเป็นระบบที่จำเป็นและการสะดวกดัดแปลงง่าย ทำให้การต่อลวดลายเป็นไปอย่างง่าย การทอผ้าช่างทอได้ออกแบบลวดลายที่เกิดขึ้นจากแนวความคิด โดยอาศัยหลักพื้นฐานของการออกแบบจากรูปเรขาคณิต รูปสัตว์ รูปพันธุ์ไม้ และอื่น ๆ ลวดลายบนผ้าผ้ามักมีการซ้ำ ๆ ของลวดลายเรียกว่า “ แม่แบบ ” หรือ “ แม่ลาย ” ดังนั้นระบบการจัดวางลายจึงหว่าที่วางลวดลายแต่ละหน่วย จึงมีหลักเกณฑ์ในการต่อลวดลายดังนี้

ศุภฎี สุนทรารชุน. กล่าวถึงการต่อลวดลายผ้าในลักษณะต่าง ๆ ได้แก่..

1. ลวดลายในลักษณะแนวนอน ได้จากการนำลักษณะลวดลายส่วนหนึ่งของลวดลาย มาเรียงต่อกันในแนวนอน และเรียงซ้ำกันในแถวต่อ ๆ ไปให้ขนานกับแถวแรก

2. ลวดลายในลักษณะแนวตั้ง โดยการออกแบบที่มีลักษณะเป็นแถวยาวดึงลงมาตามแนวตั้งเหมือนการลากเส้นตั้งฉากกับพื้น โดยการวางลายให้ต่อกันตามแนวตั้ง

3. ลวดลายในลักษณะเส้นหยักหรือซิกแซก เส้นหยักหรือเส้นซิกแซก หมายถึงเส้นที่หักขึ้นและลงต่อกันลวดลายที่วางในลักษณะนี้จะเป็ลลายที่วางทำมุมต่อกันในแถวเดียวกัน โดยให้แนวที่หักขึ้นละลงขนานกับแถวแรก

4. ลวดลายในลักษณะเฉียง เป็นการจัดวางในแนวเส้นเฉียงหรือเอียง โดยจัดวางลวดลายให้อยู่ในแนวเฉียงติดต่อกันและทำซ้ำ ๆ กันในแถวต่อ ๆ ไปจะได้ลวดลายที่มีลักษณะเป็นแนวเส้นทแยงมุม

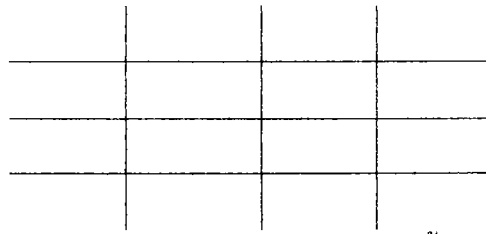
5. ลวดลายในลักษณะตาหมากรุก เกิดจากการแบ่งพื้นที่สี่เหลี่ยมตารางเล็ก ๆ เท่ากัน ลักษณะเหมือนตารางหมากรุกจะเป็นการเรียงในลักษณะสลับกัน โดยตารางหมากรุกจะเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้าหรือสี่เหลี่ยมจัตุรัสก็ได้

6. ลวดลายลักษณะขั้นบันได ขั้นบันไดหมายถึง การยกระดับขึ้นครั้งละเท่า ๆ กันต่อกันตามแนวเฉียง โดยยึดหลักโครงสร้างสี่เหลี่ยมให้มีมุมต่อมุมเชื่อมต่อกัน

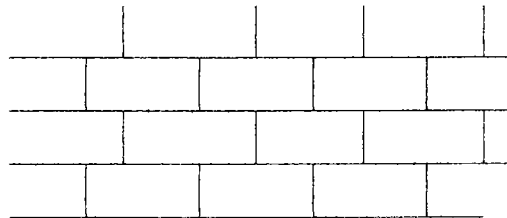
การต่อลวดลายในลักษณะต่าง ๆ โดยอาศัยรูปทรงเรขาคณิต

1. การต่อลวดลายในลักษณะสี่เหลี่ยม

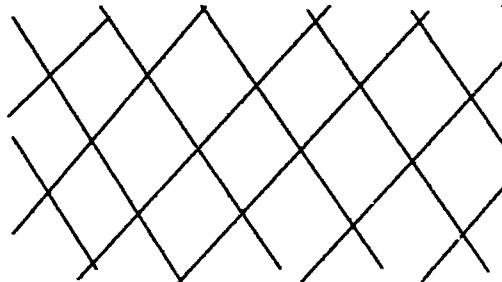
โดยเริ่มจากการเขียนลวดลายลงในสี่เหลี่ยม การต่อลายจากแนวลายรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าหรือสี่เหลี่ยมจัตุรัสนำมาเรียงต่อกันทางแนวนอนและแนวตั้งอย่างเห็นได้ชัด

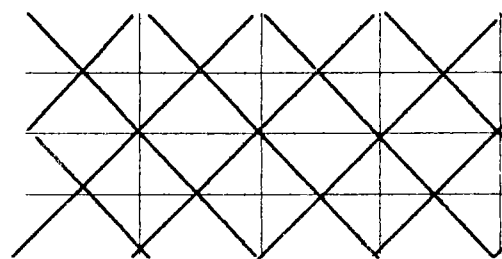
2. การต่อลายในลักษณะการเรียงอิฐแนวอนและแนวตั้ง
 ลวดลายในลักษณะนี้เป็นแบบการเรียงอิฐ มีหลักเกี่ยวเนื่องจากการต่อลายรูปสี่เหลี่ยมเป็นการเรียงสลับกันระหว่างแถวที่ 1 กับแถวที่ 2

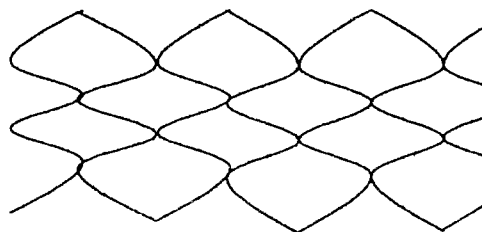
3. การต่อลายในลักษณะเหลี่ยมเพชรหรือสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน
 เกิดจากการสร้างสี่เหลี่ยมจัตุรัสเรียงกันในลักษณะเฉียง ตามแนวเส้นทแยงมุมลวดลายจะบรรจุลงในรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

4. การต่อลายในลักษณะสามเหลี่ยม
 เกิดจากการแบ่งสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนคือ ลากเส้นทแยงมุมของสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ลวดลายจะบรรจุในรูปสามเหลี่ยมเรียงต่อกันได้เป็นสี่เหลี่ยมจัตุรัส สี่เหลี่ยมผืนผ้า หกเหลี่ยม แปดเหลี่ยม แม่กระทั่งวงกลม

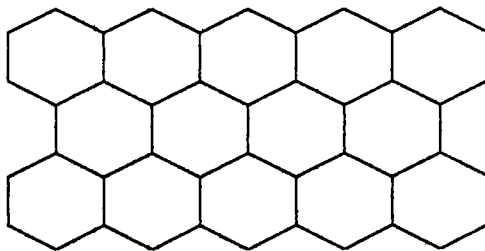

5. การต่อลายในลักษณะลวดลายตาข่าย
 ลวดลายตาข่ายที่มีลักษณะรีป้องกันตรงกลางคล้ายคลื่น เป็นลักษณะการต่อเชื่อมจากสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน แต่ดัดแปลงด้านข้างให้โค้งเมื่อเชื่อมต่อกลายจะเป็นรูปคล้ายตาข่าย

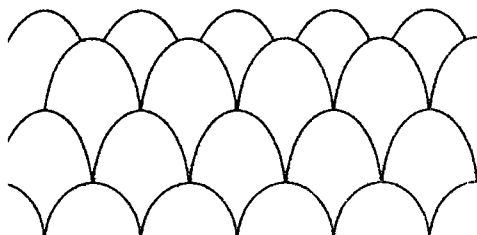
6. การต่อลายในลักษณะหกเหลี่ยม

ลวดลายจะบรรจุภายในรูปหกเหลี่ยมระยะห่างเท่ากัน เชื่อมต่อลายระหว่างจุดเรียงเป็นแถว คล้ายรังผึ้ง

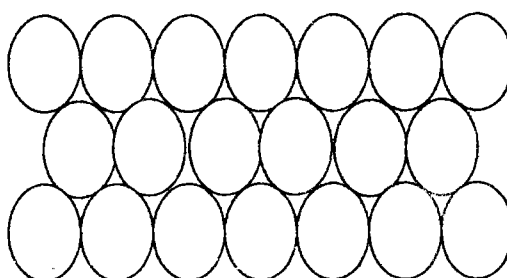
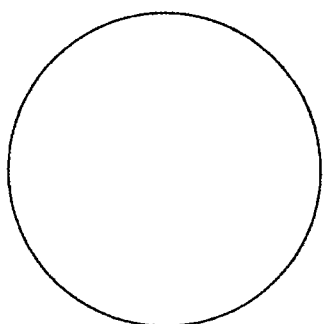
7. การต่อลายในลักษณะรูปพัด

มีลักษณะเป็นส่วนของวงกลมด้านบนโค้งด้านล่างปลายแหลม หรือเกิดจากส่วนของวงกลมซ้อนกัน และส่วนที่ได้จากเส้นรอบวงมาติดกันเหมือนพัดที่คลี่ออก ลวดลายจะบรรจุลงในรูปพัดอาจต่างกัน หรือซ้ำกันในแนวนอนหรือแนวตั้ง

8. การต่อลายในลักษณะวงกลม

โดยการวางลายภายในรูปวงกลมนำมาเรียงต่อกันเป็นแถวแนวนอนหรือแนวตั้ง หรือเรียงลวดลายบรรจุภายในวงกลมวงเดียว (ดุษฎี สุนทรารชุน. 2531 : 74 - 90)

จากการศึกษาข้อมูลการต่อลวดลายในลักษณะต่าง ๆ พบว่าการออกแบบ “แม่แบบ” หรือ “แม่ลาย” จากช่างทอผ้าเป็นการออกแบบลวดลายจากที่เคยทำมาจากอดีตมาจนถึงปัจจุบัน เกิดจากการเชี่ยวชาญชำนาญของช่างทอผ้าได้อาศัยหลักเกณฑ์ทางทฤษฎีเข้ามาเกี่ยวข้อง ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าลักษณะลวดลายของผ้าชิ้นมัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง มีการออกแบบลวดลายพื้นฐานง่าย ๆ จากรูปเรขาคณิต นำมาเรียงต่อลายที่สามารถแบ่งเป็นลายหลักและลายประกอบได้ ตามหลักการต่อลายในลักษณะต่างๆ ผู้วิจัยจึงนำมาเป็นหลักของการวางลวดลาย เป็นแนวพื้นฐานของการสังเกตลักษณะลวดลายผ้าชิ้นมัดหมี่ของช่างทอผ้า

ลวดลายและสัญลักษณ์

ธรรมชาติของมนุษย์ที่ต้องการสร้างกลุ่ม มักมีข้อกำหนดจากธรรมชาติรูปลักษณะความต้องการทางร่างกาย และจากวัฒนธรรมในลักษณะความต้องการของสังคมเป็นสิ่งสำคัญในการเสาะแสวงหารากที่มาของตนเอง โดยแบ่งจากความเหมือนและความแตกต่างประเภทเพศอายุชนชั้น การเมือง เศรษฐกิจความเชื่อชาติพันธุ์คือการสร้างและแบ่งกลุ่มตั้งแต่ระดับเล็กไปจนถึงระดับใหญ่ ลักษณะของกลุ่มมีความสำคัญในการกำหนดรูปแบบของสังคม ภาพลักษณ์ทางสังคมไทยถอดแบบมาจากสังคมพหุชาติพันธุ์อันประกอบด้วย กลุ่มไทย ลาว มอญ จีน ญวน เป็นต้น

ความผูกพันจากต้นรากประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมร่วมกันระหว่างไทยลาว ทำให้ทั้งสองชาติพันธุ์มีการยอมรับวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัฒนธรรมลาวที่มีความต่อเนื่องยาวนานและเข้มข้นทำให้ลาวเป็นผู้ถ่ายทอดมากกว่าเป็นผู้รับ รูปลักษณะของปัจเจกที่สื่อแสดงออกทางวัฒนธรรมการแต่งกาย ผ้าทอในกลุ่มตระกูลไทมีลักษณะสามารถแยกแยะออกเป็นกลุ่ม ๆ จากความแตกต่างของลวดลายและสีเส้นของผ้า ฉะนั้นลวดลายจึงเป็นเครื่องมือในการจัดประเภทกลุ่มชาติพันธุ์และวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี ปรากฏการณ์สากลของสังคมมนุษย์ตั้งแต่ระดับสังคมดั้งเดิมจนถึงสังคมระดับเมืองคือนับถือสัตว์ บางสังคมยกย่องเคารพสัตว์เป็นบรรพบุรุษ เป็นสัญลักษณ์ประจำตระกูลหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของไทยลาว ปรากฏผลิตผลทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับงู สัญลักษณ์สำคัญในสังคมลาวที่ปรากฏอยู่ดาษดื่นในพื้นที่วัฒนธรรม นาคเป็นความหมายของสังคม โดยเฉพาะศรัทธาดั้งเดิมของวัฒนธรรมถูกสร้างบนพื้นฐานสุนทรีย์ะทางศิลปะความศรัทธาของสังคมและอุดมการณ์ของมนุษย์มีความหมายสังคมแห่งความบริบูรณ์

ลวดลายผ้าของลาวเป็นการสร้างภาพในบริบททางสังคม เป็นสื่อความหมายที่ตอกย้ำความจริงทางสังคม ลวดลายแต่ละลายถูกจัดอยู่บนผืนผ้าที่เน้นน้ำหนักความสำคัญแตกต่างกัน ขนาดของลวดลายแสดงถึงความแตกต่างทางอายุและคุณค่าความดีทางสังคม หญิงสาวจะนุ่งผ้าชิ้นที่ลายตื่นชิ้นใหญ่ส่วนคนแก่จะนุ่งลายเล็ก คุณค่าของผู้หญิงวัดขนาดจากขนาดลวดลายบนผืนผ้าถ้าผลิตลวดลายมากแสดงว่าเป็นผู้หญิงชั้น

ชนิดา ตั้งถาวรสิริกุล ได้กล่าวถึงลักษณะลวดลายของผ้าลาวครั้งว่ากลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้งมีการทอในรูปแบบเดียวกับลาวเวียง พบว่ามีการใช้สีแบบพหุรงค์ที่มีลักษณะสีตัดกันอย่างรุนแรงด้วยการใช้สีที่ขัดแย้งกัน แต่มีกลมกลืนกันลวดลายจึงแบ่งออกเป็นประเภท ได้แก่

ลวดลายที่วางอยู่บนพื้นฐานกำเนิดลาย คือ ได้รับอิทธิพลจากธรรมชาติและวัฒนธรรมด้วยการเลียนแบบจากพืช สัตว์ จินตนาการหรืออิทธิพลทางศาสนา

ลวดลายที่วางอยู่บนพื้นฐานกรรมวิธีการผลิตคือเทคนิคที่ก่อให้เกิดลาย เช่น ลายขีด ลายมัดหมี่ (ชนิดา ตั้งถาวรสิริกุล. 2541 : 34)

สาวตรี สุวรรณสถิตย์ ได้กล่าวถึงลวดลายและสัญลักษณ์ของผ้ามัดหมี่ว่าลวดลายสัญลักษณ์ที่ปรากฏบนผ้ามัดหมี่รุ่นเก่าๆจากประเทศต่าง ๆ เพื่อมองหาดิพลทางความเชื่อหรือการติดต่อสัมพันธ์ทางการเมืองการโยกย้ายถิ่นหรือการติดต่อค้าขาย ซึ่งอาจปรากฏหรือสะท้อนให้เห็นจากการทอผ้าการศึกษา ลวดลายและสัญลักษณ์ โดยเฉพาะลวดลายสัตว์ต่างๆที่ปรากฏบนผืนผ้ามัดหมี่อินเดีย อาทิ ลายเต่า เชื่อกันว่าเต่าเป็นสัตว์ที่หดหัวและขาเข้าไปในกระดอง ซึ่งสะท้อนแนวคิดที่คนเราก็มองว่ามีความจำเป็นจะต้องยื่นอวัยวะส่วนหัวออกมาจากตัวเข้าไปภายใน เพื่อจะได้ทำให้ตนเองบริสุทธิ์ผุดผ่องขึ้นภายในเต่ายังเป็นสัญลักษณ์ของระบบจักรวาลของชาวบาฮ์ลีและชนชาติอื่น ๆ โดยมีความเชื่อว่าเต่าสามารถหนุนโลกหรือแบกโลกคือ ชมพูทวีปไว้

งู หรือ นาค การบูชางู หรือ พญานาคในคติความเชื่อของอินเดีย เชื่อว่าเป็นสัญลักษณ์ของการเปลี่ยนแปลงของเวลาอันอมตะและเป็นอำนาจของโลก

พญานาค เป็นสัญลักษณ์ของน้ำในวัฒนธรรมไทย และวัฒนธรรมโบราณอื่นๆ

นกยูง เป็นสัญลักษณ์ของความสวยงาม ถ้าเป็นนกยูงรำแพนทางถือว่าเป็นสัญลักษณ์ของฝนและความอุดมสมบูรณ์

ช้าง เป็นสัญลักษณ์ของความอุดมสมบูรณ์คตินคมีเทพเจ้าที่มีหัวเป็นช้าง คือ พระพิคะเนศ เป็นสัญลักษณ์ของความรู้และศิลปะและการเอาชนะอุปสรรคทั้งมวล

ลายดอกไม้ 8 แฉก เป็นเส้นสัญลักษณ์ของความรู้และความหลุดพ้น 8 ทางในพระพุทธศาสนา

ลายธรรมจักร เป็นสัญลักษณ์ของพุทธศาสนาและมรรค

ลายนารัตน์ หรือแก้ว 9 ประการ หมายถึงระบบสุริยะจักรวาล ซึ่งเป็นสิ่งที่มิมีอิทธิพลต่อดวงชะตาของคน (สาวิตรี สุวรรณสถิตย์. 2543 : 14 – 16)

4. ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับผ้าซิ่น

ผ้าซิ่น

ผ้าซิ่นมีความสำคัญเพราะเป็นสิ่งบ่งชี้ถึงสถานภาพและแหล่งกำเนิดของกลุ่มชน ดูจากโครงสร้างและลวดลายที่ปรากฏบนผืนผ้า ชนแต่ละกลุ่มจะนุ่งผ้าซิ่นที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่มของตน ซึ่งทำให้ทราบได้ว่าเป็นกลุ่มชนชาติพันธุ์กลุ่มใดมาจากหมู่บ้านใด ส่วนรายละเอียดในการออกแบบโครงสร้างและลวดลายบนผืนผ้าซิ่นนั้น เฉพาะคนในหมู่บ้านเดียวกันจึงจะบอกได้ว่าแสดงหรือบ่งชี้ถึงสถานภาพของผู้นุ่งอย่างไร สิ่งนี้เป็นลักษณะพิเศษของผ้าซิ่นอันเป็นผ้านุ่งของผู้หญิง ซึ่งต่างจากผู้ชายที่เครื่องนุ่งห่มในชีวิตประจำวันจะไม่มีลักษณะบ่งชี้ดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อให้มีความสะดวกต่อการเดินทางหรือทำงานต่างๆ ดังนั้นเครื่องนุ่งห่มชายจึงไม่ค่อยบ่งบอกเอกลักษณ์อะไร

"ผ้าซิ่น" คือ ผ้าที่เย็บเป็นถุงสำหรับผู้หญิงนุ่งผ้าซิ่นจะมีขนาดสั้นยาวและกว้างแคบต่าง ๆ กันไปขึ้นอยู่กับรูปร่างของผู้นุ่งและวิธีการนุ่ง นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับโอกาสเวลาและสถานที่ตลอดจนอาจจะเปลี่ยนแปลงตามความนิยมในแต่ละยุคสมัยด้วย วิธีการนุ่งผ้าซิ่นจะทบจากซ้ายไปขวาหรือจากขวาไปซ้ายก็ได้ โดยเห็นชายพกไว้ตรงเอว ส่วนเชิงหรือตีนซิ่นจะเสมอกันอีกวิธีหนึ่งคือทบทั้งข้างซ้ายและขวาเข้ามาอยู่ตรงกลาง ส่วนตรงเอวจะพับชายผ้าลงเพื่อเห็นไปไม่ให้หลุด ความต้องการมีเสริภาพทัดเทียมกับชายทำให้ผู้หญิงเลิกนุ่งผ้าซิ่นทอลวดลายแบบเดิม แล้วเปลี่ยนไปนุ่งผ้าแบบผ้าพิมพ์หรือสวมกางเกงแทน ซึ่งทำให้สูญเสียเอกลักษณ์ของกลุ่มชนเดิมไป โครงสร้างของผ้าซิ่นโดยทั่วไปจะประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนเอว ส่วนกลาง และส่วนตีน วิธีการเย็บเป็นถุงเย็บข้างเดียวกับเส้นยืนของผ้า จะปรากฏเป็นลายขวางตรงส่วนกลางของตัวซิ่น ความยาวของผ้าซิ่นจะขึ้นอยู่กับความกว้างของฟืม ในสมัยก่อนฟืมทอผ้ามักจะหน้าแคบจึงต้องใช้วิธีการต่อส่วนเอวและส่วนตีน เพื่อให้ผ้าซิ่นมีความยาวพอเหมาะการทอซิ่นต่อตีนต่อเอวนี้จะมีลวดลายเฉพาะส่วนกลาง ส่วนที่นำมาต่อตรงตีนและเอวนั้นจะเป็นผ้าพื้นธรรมดา ซึ่งให้ประโยชน์ในแง่ของความคงทนเมื่อใช้นุ่งทำงานต่าง ๆ และเมื่อขาดแล้วก็สามารถเปลี่ยนเฉพาะส่วนได้ สำหรับผ้าซิ่นที่ใช้นุ่งในโอกาสพิเศษ เช่น ในพิธีกรรม หรืองานทำบุญที่วัดจะต่อตีนซิ่นด้วยผ้าทอพิเศษด้วยการ "จก" มีการตกแต่งลวดลายงดงามกว่าปกติ ซึ่งอาจจะเย็บตีนซิ่นนี้ลงบนตีนซิ่นธรรมดาแล้วแกะออกเก็บไว้ใช้ได้อีก หรืออาจทำเป็น ซิ่นตีนจกพิเศษไว้เลย

ปัจจุบัน เนื่องจากมีฟืมขนาดใหญ่การทอผ้าซิ่นจึงสามารถทอส่วนเอวและส่วนตีนต่อเนื่องกับส่วนกลางไปได้เลย โดยไม่ต้องเย็บต่อที่หลังเหมือนแต่ก่อนวิธีการทอผ้าซิ่นอีกแบบหนึ่งคือการทอผ้าที่นำมาเย็บ 2 ข้าง การทอแบบนี้ตั้งแต่ส่วนเอวถึงตีนซิ่นจะเป็นส่วนตามยาวของเส้นยืนลายขวางในตัวซิ่นเกิดจากเส้นพุ่งต่างจากวิธีเย็บข้างเดียวที่ลายขวางของส่วนกลางตัวซิ่นเกิดจากเส้นยืน อย่างไรก็ตามผ้าซิ่นชนิดเย็บ 2 ข้างนี้ก็ยังมีพบว่ามีอติดมีการต่อส่วนเอวและส่วนตีน ด้วยผ้าฝ้ายสีพื้นดำและแดงอยู่ทั้งนี้คงเพื่อเวลาขาดแล้วก็

สามารถเปลี่ยนใหม่เฉพาะส่วนนี้ได้ แต่ในปัจจุบันนี้มีพืชมขนาดใหญ่และมีการใช้เส้นใยสังเคราะห์ที่เรียกว่า "ด้ายโทเร" ทอซึ่งมีความทนทาน จึงไม่จำเป็นต้องมีการต่อส่วนเอวและตีนอีกใช้วิธีการทอตลอดทั้งผืนเลย (ทรงศักดิ์ ปรารภวิวัฒนากุล และ แพทรีเซีย ซิลแมน แนนหนา . 2530 : 61 - 75)

ผ้าชิ้นเอกลักษณ์ของชุมชนชาวลาว

วิบูลย์ ลีสุวรรณได้กล่าวผ้าชิ้นเอกลักษณ์ของชุมชนชาวลาวว่า " ผ่าลาว " ซึ่งเป็นศิลปะแห่งการถักทอของชาวลาวที่มีความวิจิตรงดงาม และเป็นศิลปะหัตถกรรมพื้นบ้านที่มีความสัมพันธ์กับการทอผ้าพื้นบ้านในบริเวณภาคเหนือหรือล้านนา และอีสานหลายท้องที่ว่ามีอิทธิพลของผ้าพื้นบ้านลาวผสมผสานอยู่มาก ศิลปะที่ปรากฏบนผืนผ้าก็ยังคงเป็นหลักฐานแสดงเผ่าพันธุ์เดียวกัน ศิลปะการถักทอเสื้อผ้านี้จึงไม่ใช่เป็นเพียงเครื่องนุ่งห่ม แต่ยังเป็นสิ่งแสดงวัฒนธรรมของเผ่าพันธุ์

"ชิ้น" เป็นผ้านุ่งของผู้หญิงลาวมาในอดีต ชิ้นของชุมชนชาวลาวจะมีรูปแบบที่มีลักษณะเฉพาะกลุ่มที่แตกต่างกันไป ชิ้นแต่ละชนิดจะบ่งบอกให้รู้ว่าเป็นของเผ่าพันธุ์ใด มีสถานภาพทางสังคมอย่างไร ตลอดจนลวดลายที่ปรากฏบนผืนผ้า ยังแสดงให้เห็นถึงความเชื่อของกลุ่มชน ผ้าชิ้นโดยทั่วไปของลาวคล้ายกับชิ้นที่ใช้กันอยู่ในภาคอีสานหรือภาคตะวันออกเฉียงเหนือของเราคือ ประกอบด้วย " หัวชิ้น " เป็นส่วนบนสุดอยู่ติดกับเอวต่อกับตัวชิ้นและเป็นส่วนที่เปลี่ยนได้หากขาดหรือชำรุด สีของหัวชิ้นอาจจะเป็นสีดำ สีแดง หรือสีขาว แล้วแต่คตินิยมของแต่ละกลุ่ม ส่วน " ตัวชิ้น " คือส่วนที่อยู่ถัดจากหัวชิ้นเป็นส่วนที่ยาวที่สุดของชิ้น อาจทอเป็นพื้นเรียบ ๆ ไม่มีลาย หรือมีลายซึ่งส่วนมากมักทอเป็นลวดลายขนาบลำตัว ถัดจากตัวชิ้นเป็น " ตีนชิ้น " ซึ่งเป็นส่วนที่นิยมทอเป็นลวดลายให้สวยงามเป็นพิเศษด้วยวิธีการจก อย่างชิ้นไทพวนหรือชิ้นเวียงจันทน์ หรือกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้งหรือลาวกา ที่อพยพมาจากประเทศลาวตั้งถิ่นฐานอยู่ในบริเวณจังหวัดพิจิตร กำแพงเพชร และอุทัยธานี มีความชำนาญในการทอผ้ามัดหมี่ซึ่งมีลักษณะเฉพาะของผ้าชิ้น และเป็นผู้มีความชำนาญในการทอผ้าแทบทุกวิธีทั้งมัดหมี่ จก และขิด แต่ละกลุ่มจะมีความชำนาญในกรรมวิธีหลักแตกต่างกันไป (วิบูลย์ ลีสุวรรณ 2540 : 210 - 216)

ผ้าทอของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง มีวัฒนธรรมอยู่ 2 กลุ่มหลักกลุ่มหนึ่งเรียก ตัวเองว่า ลาวครั้ง , ลาวกา หรือ ลาวกาเวียง อีกกลุ่มเป็นลาวเวียงหรือลาวเวียงจันทน์โดยอพยพลงมาแต่ครั้งกรุงธนบุรีโดยลาวเวียงมาจากเวียงจันทน์ ส่วนลาวครั้งมาจากภูคังแถวๆหลวงพระบางเป็นการอพยพลงมาจังหวัดอุทัยธานี ชัยนาท สุพรรณบุรี พิจิตร นครสวรรค์ พิษณุโลก และกำแพงเพชร กลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้งและลาวเวียงมีวัฒนธรรมการทอผ้าคล้ายกัน ต่างกันแต่ลวดลายจำเพาะ อย่างมัดหมี่ลายหงส์หลังหักสลับขิด มัดหมี่ลายขอโคมเหลือง ลายนาคกันป่องสลับนาคเป็นลายผ้าทอมัดหมี่ของลาวเวียง แต่หากเป็นผ้าทอมัดหมี่ของลาวครั้ง ลวดลายเด่นชัด คือ มัดหมี่สะเปา หมี่รวด หมี่รวงใหญ่ ส่วนตีนจกจะมีลายขออีไจ้ง ลายกาบขอขึ้น ลายอีป่า ลิมหัว ในขณะที่ตีนจกเลื่องชื่อของลาวเวียงจะเป็นลายขอชื้อ ลายเครือผสมกระจับ ลายโบราณ ผ้าทอของลาวกลุ่มนี้จะมีอยู่ 3 ส่วนคือ หัวชิ้นใช้ฝ้ายทอพื้นสลับขิดเย็บติดกับตัวชิ้นผ้าไหมมัดหมี่ย้อมสีทอเป็นหมี่รวดหรือหมี่โลด โดยไม่ทอจกกัน ส่วนตีนชิ้นส่วนใหญ่จะทอด้วยผ้าฝ้ายมีการทอขิดลายประกอบ ผ่าจกด้วยฝ้ายหรือไหมพุ่งสีต่างๆในเส้นยืนสีแดงแล้วต่อด้วยลายขิดเป็นผ้าพื้นสีแดง โดยเย็บติดริมผ้าด้านล่างสุดด้วยผ้าทอสีเหลือง

ผ้าทอของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง นิยมใช้สีแดงย้อมจากครั้งเป็นโครงสร้างหลักเดิมแต่ลวดลายที่มองคล้ายเคลื่อนไหวอย่างอิสระด้วยสีผสมมากสีเหลืองดอกคูณเจ็ดจำ เอกลักษณ์ที่ถือเป็นส่วนต่างจากที่อื่นอยู่ที่สีสันอันร้อนแรง และกระบวนการมัดหมี่จะเป็นการย้อมสีเพียงครั้งเดียวแล้ว "จะ" สีด้วยไม้จุ่มตักแต่งลวดลายเส้นใยให้มีสีสันซับซ้อนยิ่งขึ้น ในพระพุทธศาสนาที่ถือเป็นส่วน "เอ็ดทาน" อาทิ ดุง

ผ้าอาสนะ ผ้าคลุมหัวนาค ผ้ามานกันผนัง ผ้ามานติดธรรมาสน์ ผ้าห่อคัมภีร์ หมอนเท้า หมอนน้อย โดยเฉพาะผ้าปรกหัวนาคเหลือเพียงจังหวัดชัยนาทแห่งเดียวที่ยังคงยึดปฏิบัติกันอยู่ การทอผ้าตามแบบของลาว ครั้งสำหรับจังหวัดชัยนาทมีการสืบทอดอยู่ที่บ้านเนินขาม หนองมะโมง บ้านกุดจอก และหนองพังนาค เป็นต้น (ศิลปวัฒนธรรม. 2542 : 135)

สุมาลย์ โทมัส ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับผ้าชิ้นของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง ที่บ้านโคกหม้อ อำเภอทพทัน จังหวัดอุทัยธานีว่าดูจากลายผ้าและกรรมวิธีการมัดหมี่ชื่อลาย เช่น “หมี่ด่านเมืองลาว” “หมี่ด่านใหญ่” “หมี่ด่านน้อย” หมายถึงเมืองใดเมืองหนึ่งซึ่งเป็นเมืองใกล้เคียงเวียงจันทน์ หรืออาจจะตั้งชื่อตามศิลปวัฒนธรรมของเวียงจันทน์ การทอผ้าของผู้ชายจะเป็นผ้าทอมัดหมี่ทั้งผืนลักษณะการทอคล้ายผ้าปูม ซึ่งนิยมใช้ปูมในราชสำนักคือทอลายที่ขอบผ้า วิธีทอของพวกนี้เรียกว่า “นุ่งเกี่ยว” หรือ “นุ่งแอม” ชาวบ้านเชื้อสายลาวทอที่อำเภอบ้านไร่ แต่งกายคล้ายกับลาวทางแถบอีสาน สมัยก่อนผู้หญิงนิยมสวมเสื้อคอปิด แขนทรวงกระบอกไม่เข้าเอว แต่ปล่อยยาวลงมานิยมใช้ทั้งผ้าฝ้ายและไหมสีด้ายกเว้นในงานแต่งงานจะใช้สีทอที่สาบเสื้อตลอดแนวตั้งแต่คอลงมาถึงขอบเสื้อ ที่เอวขลิบด้วยผ้าสีแดงประดับด้วยกระดุมเงินแผ่นสีเหลี่ยมขนมเปียกปูนตลอดแถว ใช้สไบสีเรียบ ๆ นุ่งผ้าไหมมัดหมี่ชิ้นยาวคลุมเท้ามีเชิงชิ้นเป็นจกใช้เข็มขัดเงินคาดทับ (สุมาลย์ โทมัส. 2525 : 12 – 13)

นอกจากผ้าชิ้นของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้งที่บ้านโคกหม้อ อ.ทพทันจังหวัดอุทัยธานี กล่าวมานั้น สุวิมล วัลย์เครือ และชนิดา ตั้งถาวรสิริกุล ได้กล่าวถึงผ้าชิ้นของกลุ่มลาวครั้ง ต.ทพหลวง อ.บ้านไร่ จ.อุทัยธานี ผ้าชิ้นบ้านทพหลวง ต.ทพหลวง อ.บ้านไร่ จ.อุทัยธานี และผ้าชิ้นบ้านเนินขาม ต.กุดจอก อ.หันคา จ.ชัยนาท ว่าผ้าชิ้นบ้านทพคล้ายมีโครงสร้างอันเป็นเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่นคือประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วนคือ ส่วนหัวชิ้น ทำจากผ้าฝ้ายสีแดงทอลายริ้วสีเหลืองสลับส่วนตัวชิ้นนิยมทอด้วยเทคนิคการมัดหมี่เป็นหลัก มีการใช้เทคนิคการขีดบ้าง ส่วนตีนชิ้นนิยมการจกและใช้สีแดงเป็นสีพื้น ทำให้ภาพรวมของผ้าชิ้นบ้านทพคล้ายออกไปทางสีแดงมากกว่าสีอื่น ๆ สำหรับผ้าชิ้นบ้านทพคล้ายนั้นมีชื่อเรียกตามลักษณะของลาวลาย และเทคนิคการทอได้แก่...

- ชิ้นหมี่รวดหรือหมี่โลด หมายถึง ผ้าชิ้นที่มัดหมี่ลาวลายขนาด หรือลายอื่น ๆ ตลอดทั้งผืน โดยไม่มีเทคนิคอื่น ๆ มากั้น
- ชิ้นหมี่ด่าน หมายถึง ผ้าชิ้นที่มัดหมี่ตลอดทั้งผืน โดยไม่มีเทคนิคอื่น ๆ มากั้นเช่นกันต่างกันตรงที่หมี่ด่านนั้นมีด้วยลายขอเท่านั้น
- ชิ้นหมี่ตา หมายถึง ผ้าชิ้นที่ใช้เทคนิคการมัดหมี่ผสมกับการขีดเป็นลายขนานกันเป็นริ้วขนานกับลำตัว

บางครั้งช่างทอจะเรียกชื่อผ้าชิ้นตรงลาวลายที่มัดหมี่ ลายขนาดก็จะเรียกว่า “หมี่ขนาด” หรือมัดหมี่ด้วยลายกาก็เรียก “หมี่กาบ” ส่วนตีนชิ้นนิยมชิ้นตีนแดง สำหรับผู้สูงอายุลาวลายจะยิ่งแคบและเรียบง่ายมากขึ้น

ผ้าชิ้นบ้านทพหลวง ตำบลทพหลวง อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานีชาวบ้านทพคล้ายจะเรียกชาวบ้านทพหลวงว่า “ลาวกา” แต่ชาวบ้านทพหลวงเรียกตัวเองว่า “ลาวเวียง” ผ้าชิ้นบ้านทพหลวงมีการแบ่งชนิดของผ้าชิ้นมัดหมี่ออกเป็น 2 ชนิดคือชิ้นหมี่รวด ชิ้นหมี่ตา ชิ้นหมี่ตาใหญ่ (ชิ้นที่ทอด้วยเทคนิคการขีดที่ขนาดริ้วของลายขีดใหญ่) และชิ้นหมี่ตาน้อย (ชิ้นที่คั่นด้วยริ้วลายธรรมดาไม่ยกขีด)

ผ้าชิ้นบ้านเนินขาม ตำบลกุดจอก อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาทมีการทอผ้าในครัวเรือนเป็นจำนวนมากที่สุด ปัจจุบันใช้ก็ทอผ้า 2 แบบ ก็มีอู่ม้วนแบบพื้นเมือง และมีอู่ม้วนกระตุกผ้าชิ้นมัดหมี่บ้านเนินขามมีลักษณะคล้ายคลึงกับหมู่บ้านอื่น โครงสร้างของผืนประกอบด้วย ส่วนหัวชิ้น เป็นผ้าฝ้ายทอเป็นริ้วลายขนาน

ลำตัว บางครั้งผ้าชิ้นจะไม่มีการต่อหัวชิ้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสูงของผู้นั่ง ส่วนตัวชิ้น นิยมใช้สีแดงเป็นพื้น โดยมีกรรมวิธีการคือมัดส่วนที่ทำลวดลายไว้ก่อนแล้วนำไปย้อมแดงแล้วแกะส่วนที่มัดออก ส่วนลวดลายจะใช้สีอะไรก็ใช้เทคนิค “การแฉะ” คือการใช้ไม้ชุบน้ำสีมาถู ๆ ส่วนที่เป็นลวดลายโดยไม่ต้องมัดย้อมกันหลาย ๆ ครั้ง ส่วนตีนชิ้นทำจากฝ้ายลวดลายผ้ามีการใช้ไหมผสมบ้าง แต่ส่วนใหญ่นิยมใช้ฝ้ายชิ้นมัดหมี่ตีนจกจากบ้านเนินขาม สามารถจัดแบ่งได้เป็น 2 แบบใหญ่ตามเทคนิคการทอ “ชิ้นหมี่รวด” และ “ชิ้นหมี่ตา” (สุวิมล วัลย์เครือและชนิตา ตั้งถาวรสิริกุล. 2536 : 107 – 114)

กลุ่มลาวครั้งเป็นคนไทยเชื้อสายลาวกลุ่มหนึ่งที่ตั้งถิ่นฐานกระจายอยู่ในบริเวณภาคกลางของไทย เช่น สุพรรณบุรี อุทัยธานี ชัยนาท นครสวรรค์ และพิจิตร มีพื้นที่ติดต่อกัน มีการย้ายถิ่นไปมา มีการแต่งงานเป็นเครือญาติกัน และรักษาขนบธรรมเนียมรวมทั้งภาษาพูดเอาไว้เป็นอย่างดี ความเป็นมาของชื่อ “ลาวครั้ง” มาจากการที่คนเหล่านี้นิยมใช้ “ครั้ง” มาย้อมสีเสื้อผ้าครั้งเป็นแมลงชนิดหนึ่งทำรังอยู่ตามกิ่งไม้ให้สีย้อมสีแดง ซึ่งเป็นสีที่ย้อมยากและเป็นที่ต้องการมาก และชาวบ้านก็ยังคงความนิยมในการใช้สีแดงบนผ้าทอพื้นเมืองของพวกเขางานทอผ้าเป็นงานของผู้หญิง ซึ่งเด็กสาวทุกคนก็จะได้เรียนรู้จากแม่เริ่มด้วยการช่วยงานเล็กน้อย จนกระทั่งทอผ้าได้ชำนาญผ้าลาวครั้งนั้นมีความหลากหลายทั้งในเรื่องลวดลายและเทคนิค เพราะใช้ทั้งฝ้ายและไหม มีทั้งเทคนิคในการทอจกและการมัดหมี่ (อรชร เอกภาพสากล . 2541 : 114 -115)

จากการศึกษาข้อมูล จะเห็นได้ชัดเจนว่าเอกลักษณ์ของผ้าชิ้นมัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้งมีความโดดเด่นแบ่งตามลักษณะการทอเป็น 2 ลักษณะ 1. การทอผ้าชิ้นหมี่รวด 2. การทอผ้าชิ้นหมี่คั่น ซึ่งลักษณะของผ้าชิ้นมีความแตกต่างกันจากกรรมวิธีการทอผ้าที่เห็นได้ชัด ดังนั้นลวดลายที่ปรากฏเป็นวัฒนธรรมที่เกิดจากวิถีชีวิตของมนุษย์ ได้กำหนดแบบแผนที่สืบทอดกันมาแต่บรรพกาลตั้งแต่ลักษณะนิสัยแนวความคิดค่านิยมและภูมิปัญญาที่ได้สั่งสมกันมา การทอผ้าชิ้นมัดหมี่จึงมีลวดลายสีสันอันมีเอกลักษณ์เฉพาะ แม้ว่าวัฒนธรรมจากสังคมสมัยใหม่จะเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสของเทคโนโลยีและการเมืองและสังคม แต่ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านก็ยังคงมีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิต เป็นเสมือนการบันทึกเรื่องราวถ่ายทอดแก่ชนรุ่นหลังให้ได้มองเห็นคุณค่าของงานศิลปหัตถกรรมที่แท้จริง

5. ข้อมูลเกี่ยวกับผ้ามัดหมี่

ความหมายของผ้ามัดหมี่

“มัดหมี่” เป็นศัพท์เทคนิคในภาษาอังกฤษใช้คำว่า “ikat” ซึ่งเดิมเป็นภาษาอินโดนีเซีย “มัดหมี่” หมายถึง ลวดลายที่ปรากฏบนผืนผ้าหลังจากการมัดลายที่ “ด้านเส้นพุ่ง” ด้วยเชือกก่อนนำไปย้อมสี กลุ่มคนตระกูลไทไม่นิยมทำลวดลายมัดหมี่ที่ “ด้านเส้นยืน” ยกเว้นชาวไทยวนที่ อ.แม่แจ่ม จะทอผ้าชิ้นแบบลัวะคือทำให้เกิดลวดลายตามต้องการที่ด้านเส้นพุ่งก่อนนำไปทอเป็นผ้าผืน “ผ้ามัดหมี่” จึงเป็นผ้าที่ถูกทอขึ้นด้วยลายหมี่แบบต่าง ๆ ทั้งนี้สามารถนำ ฝ้าย ไหม ไทเรหรือโคเร ไทรีหรือไหมอิตาลี หรือ เส้นใยสังเคราะห์ต่าง ๆ ที่ไม่ละลายในความร้อน ถ้าต้องต้มย้อมมาเป็นผ้ามัดหมี่ได้ทั้งสิ้น (เพ็ญศรี รัตนถาวร . 2535 : 78 - 79) ส่วนคำว่า “มัดหมี่” จึงเป็นเสมือนเป็นศิลปการทอผ้าชนิดหนึ่งเป็นเทคนิคการทอผ้าที่รู้จักกันในสากลว่า “มัด-ย้อม” ด้วยหลักการที่ว่าส่วนที่ไม่ต้องการให้ติดสีย้อมจะใช้เชือกมัดเป็นข้อ ๆ ให้แน่น ถ้าลวดลายซับซ้อนช่วงมัดจะถี่ ถ้ามีหลายสีจะต้องมัดและย้อมหลายครั้งการกำหนดว่าจะมัดที่ตำแหน่งใดบ้างของเส้นยืนขึ้นอยู่กับลวดลายที่ออกแบบไว้ล่วงหน้า (ม.ป.ช. 2535 : 78-79) การมัดเส้นใยเพื่อสร้างลวดลายก่อนย้อมสีและทอ เวลาต้มส่วนที่ถูกมัดไว้จะไม่ติดสีจึงทำให้เกิดเป็นลวดลาย ถ้าต้องการหลายสีก็ต้องมัดและ

ย้อมทับหลายครั้งจนกว่าจะได้สีครบที่ต้องการ ถ้าเป็นมัดหมี่ด้ายเส้นยืน จะกำหนดความยาวของผ้าบนหลักหมี่ด้ายเส้นยืน มัดหมี่ด้ายเส้นพุ่งก็จะกำหนดความยาวของผ้าบนหลักหมี่ด้ายเส้นพุ่ง สำหรับการมัดหมี่เส้นพุ่งสามารถทำซ้ำกันไปมาได้หลายครั้ง จึงทำให้สามารถทอผ้าได้ไม่จำกัดความยาว (ทรงศักดิ์ ปรารงค์ วัฒนากุล และแพทรีเซีย ซิลแมน แน่นหนา. 2530 : 22)

จากความหมายของนักวิชาการและนักการศึกษาดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้คำว่า "มัดหมี่" เป็นวิธีการมัดย้อมเส้นด้ายให้เกิดลวดลาย เชื่อกันว่ามัดหมี่ด้ายเส้นยืนอาจเป็นเทคนิคที่มีมาก่อนมัดหมี่ด้ายเส้นพุ่ง แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์ยืนยันทันที

ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ใช้วิธีมัดหมี่ด้ายเส้นพุ่ง การทอผ้าไหมมัดหมี่ด้ายเส้นพุ่งง่ายกว่าการทอด้ายเส้นยืน อีกทั้งความต้องการสินค้าผ้าไหม มัดหมี่เพิ่มขึ้น จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเทคนิควิธี ซึ่งรวมถึงการใช้กี่แบบสี่เหลี่ยมมีขาตั้ง แต่ส่วนใหญ่ของทวีปผ้าไหมน่าจะเป็นของพื้นเมืองไม่ใช่สินค้านำเข้า ดังนั้นจึงยังไม่ทราบต้นกำเนิดของมัดหมี่ด้ายเส้นพุ่ง การทอในแถบนี้ใช้กี่แบบสี่เหลี่ยมมีขาตั้งพิม และเครื่องมือมัดหมี่ด้ายเส้นพุ่งมาเป็นเวลาช้านานแล้ว มัดหมี่ด้ายเส้นยืนพบเฉพาะในหลายที่ไม่ซับซ้อนของคนไทย บางกลุ่มในประเทศลาวและประเทศไทย แต่ชาวเขากียังคงใช้เทคนิคนี้กับที่เอาส่วนมัดหมี่ผสมซึ่งเป็นเทคนิคการผลิตผืนมัดหมี่ด้ายเส้นพุ่งและด้ายเส้นยืนบนผ้าผืนเดียวกันพบในผ้าทอพื้นเมืองของชาวเขมรทางตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยกลุ่มชาวไทยแดงทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของลาว และมีนังกะเบาในเกาะสุมาตราตะวันตกประเทศอินโดนีเซีย แต่มัดหมี่ผสมที่มีคุณภาพดีที่สุดมาจากรัฐจาร์จาร์ประเทศอินเดียและทั้งกานันบนเกาะบาหลี

มัดหมี่ด้ายเส้นพุ่งเหมาะสำหรับการทอฝ้ายหรือเส้นใยจากพืชอื่น ๆ ดังนั้นสีที่ใช้ย้อมจึงมักเป็นสีธรรมชาติที่เหมาะสมกับการย้อมฝ้ายสีที่นิยมมากที่สุดได้แก่ สีครามและสีแดงเม็งกูดุ โดยใช้คู่กับสีฝ้ายธรรมชาติหรือขาวมัดหมี่จากด้ายเส้นพุ่งที่ทำจากไหมนิยมใช้สีเขียว ซึ่งมาจากสีเหลืองขมิ้นผสมสีครามขางและสีแดงจากครั่ง ส่วนสีส้มสีเขียวและสีม่วงมาจากการย้อมทับ (ทรงศักดิ์ ปรารงค์ วัฒนากุล และแพทรีเซีย ซิลแมน แน่นหนา. 2530 : 32)

มัดหมี่มีทำกัน 3 ชนิด

1. มัดหมี่เส้นพุ่ง
2. มัดหมี่เส้นยืน
3. มัดหมี่เส้นพุ่งและเส้นยืน

ประเทศไทยนิยมทำผ้ามัดหมี่เส้นพุ่งเป็นส่วนใหญ่ มีการทำผ้ามัดหมี่เส้นยืนบ้างในบางจังหวัด เช่น เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ราชบุรี เพชรบุรี ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผ้าชาวเขาลักษณะเฉพาะของผ้ามัดหมี่ คือรอยซึมของสีที่วิ่งไปตามบริเวณของลวดลายที่ถูกมัดโดยเชือกหรือวัสดุที่ไม่ติดสี และการเลื่อมล้ำในตำแหน่งของเส้นด้าย ในขณะที่ทอจะทำให้เกิดลักษณะลายที่คลาดเคลื่อนต่างจากผ้าทอชนิดอื่น ๆ การใช้ความแม่นยำในการมัดย้อม และการขึ้นด้ายบนที่ตลอดจนการทอจะช่วยลดความคลาดเคลื่อนลง หรืออาจใช้ลักษณะเลื่อมล้ำเป็นส่วนหนึ่งของการออกแบบ ซึ่งนับว่าเป็นเอกลักษณ์ของผ้ามัดหมี่ (กรุณา เดชาดิวงศ์ ณอยุธยา. 2532 : 45)

การทอผ้าไหมมัดหมี่จะต่างไปจากการทอผ้าไหมชนิดอื่นๆ คือจะนำเอาเส้นไหมมามัดให้เป็นลวดลายตามต้องการก่อนจึงจะนำไปย้อมสี แต่ก่อนจะนำไปย้อมสีการทอผ้าไหมทุกชนิดจะต้องผ่านกระบวนการเดียวกัน การมัดไหมให้เป็นลวดลายเรียกว่า "มัดหมี่" มีวิธีการคือ เอาเชือกหรือฟางมามัดเส้นไหมที่พันอยู่กับหลักหมี่ให้เป็นลวดลายตามต้องการ นำเส้นไหมที่มัดแล้วนี้ไปย้อม สีแล้วนำมามัดแล้วย้อมอีก เพื่อให้เกิดลวดลายและสีสันที่ต้องการบนผืนผ้า เมื่อย้อมเสร็จแก่เชือกที่มัดอยู่ออก นำเส้นไหมมากรอเข้าหลอดเวลาทอก็

เอาหลอดที่กรอไว้พุ่งไปก็จะได้สายไปในตัวเวลากรอเส้นใหม่เข้าหลอด จะต้องระมัดระวังลำดับให้ถูกไม่เช่นนั้นเมื่อท่อออกมาสายที่ปรากฏจะไม่สวยงามตามที่ตั้งใจเอาจะเขย่งสูงบ้างต่ำบ้าง มีรอยต่อสายเห็นชัดหรือกลายเป็นสายอื่นที่ไม่ได้ตั้งใจมัดไปเลยก็ได้ ส่วนเส้นยืนซึ่งจะเป็นความยาวของผ้านั้นเมื่อพอกใหม่แล้วก็นำไปย้อมสีตามต้องการและนำไปทอได้เลย (กรมศิลปากร. 2537 : 71)

แหล่งที่มาของมัดหมี่

ต้นกำเนิดของการทำผ้ามัดหมี่จะต้องศึกษาถึงวัสดุที่ใช้ วิธีการผลิตและความเกี่ยวข้องกับระหว่างการทำมัดหมี่และกรรมวิธีอื่นๆ กลุ่มอารยธรรมที่มีอิทธิพลเหนือกว่ากลุ่มอื่นคือ บริเวณที่มีการทำมัดหมี่ในเอเชีย อยู่เกาะอินโดนีเซียภาคตะวันออกเฉียงใต้ เป็นที่ๆ เก้าแก่ที่สุดวัตถุที่ใช้ผูกปม และด้ายก็ใช้เป็นเส้นยืนอย่างเดียว การทำผ้านชนิดนี้ในอินโดนีเซียภาคตะวันออกเฉียงใต้เจริญถึงขีดสุดมีความก้าวหน้าในการใช้เส้นยืนแทนวัตถุที่ใช้ทอผ้าที่ใช้กันมาแต่ดั้งเดิมพบได้ในภาคกลางของเกาะบอร์เนียวและหมู่เกาะ Babar และ Tanimbar สิ่งที่จะแสดงอายุของการทำผ้ามัดหมี่ด้วยการมัดเส้นยืนที่ทำงานอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ของอินโดนีเซีย คือการเตรียมด้ายสำหรับมัดหมี่ด้วยกรรมวิธีโบราณและใช้ก็ทอผ้าแบบง่าย การมัดหมี่ด้วยการมัดเส้นยืนเป็นเพียงวิธีหนึ่งของการทำผ้ามัดหมี่ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ของอินโดนีเซีย

การมัดเส้นพุ่ง นิยมทำที่เกาะบาห์ลีและทางตะวันออกเฉียงของชาว ชาวบาห์ลีได้ประดิษฐ์ผ้ามัดหมี่ทั้ง 2 เส้น คือ เส้นยืนและเส้นพุ่ง สรุปว่าพัฒนาการการมัดเส้นด้าย 2 เส้นนี้ไม่ได้เกิดขึ้นในอินโดนีเซีย

สำหรับเอเชียอาคเนย์ มีวิธีการทำผ้ามัดหมี่มัดเส้นยืนที่แสดงให้เห็นว่า เป็นการย้อมสีมัดหมี่แบบที่เก่าแก่ที่สุดในอินเดีย ผ้ามัดหมี่ที่พบมีทั้ง 3 แบบ คือมัดเส้นยืน, เส้นพุ่ง และมัดทั้ง 2 เส้น ส่วนที่เป็นลายของผ้ามัดหมี่แบบมัดเส้นยืน และมัดหมี่ที่มัดเส้นพุ่งเป็นการรวมลายต่างๆที่กระจายกันอยู่เข้าด้วยกัน ซึ่งเป็นลักษณะพิเศษที่ไม่มีในผ้ามัดหมี่ของอินโดนีเซีย กรรมวิธีที่ใช้ในการมัดเส้นพุ่งมีในทางตะวันตกของหมู่เกาะอินเดี โดยเฉพาะในสุมาตราและทางเหนือของหมู่เกาะเซเลเบส ได้มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขรูปแบบสำหรับมัด เส้นยืนในภาคตะวันตกและภาคกลางของชาว มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขวิธีการดั้งเดิมและได้แพร่หลายจากอินเดียไปสู่เอเชียอาคเนย์และอินโดนีเซียการทำผ้ามัดหมี่แพร่หลายใน ตะวันออกกลางและตะวันออกไกลในสมัยโบราณ ขบวนการทำผ้ามัดหมี่ในบริเวณต่างๆได้พัฒนาการไปอย่างอิสระ ได้แก่ จีน เอเชียอาคเนย์ อินโดนีเซีย อินเดีย และเอเชียตะวันออกเฉียง ความแตกต่างที่เห็นได้ชัดระหว่างการเปลี่ยนแปลงแก้ไขกรรมวิธีการทำผ้ามัดหมี่แบบต่างๆ ในแอฟริกา ซูดานและแถบชายฝั่งได้อิทธิพลมาจากอิสลาม ซึ่งในยุคแรกๆ ชาวอาหรับได้เป็นผู้ติดต่อค้าขายอย่างใกล้ชิดกับอินเดีย และได้นำกรรมวิธีในการทำผ้ามัดหมี่ไปใช้

ชาวอาหรับจะมีวิธีการทำแบบง่ายๆที่เกิดจากความไม่เป็นระเบียบของเส้นด้าย ชาวอเมริกันสมัยก่อนก็รู้จักวิธีมัดหมี่ โดยพบในหลุมฝังศพของชาวเปรู พิสูจน์ให้เห็นว่าวิธีการมัดหมี่นั้นเป็นที่รู้จักแพร่หลายมาก่อนโคลัมบัส จะมาพบอเมริกา การมัดหมี่ในสมัยนั้นเจริญมากตัวอย่างที่พบเป็นผ้ามัดหมี่ที่มัดเส้นพุ่ง และในทวีปอเมริกาส่วนใหญ่งานหัตถกรรมที่เฟื่องฟูก็มีการทำผ้ามัดหมี่แบบมัดเส้นพุ่ง

การทำผ้ามัดหมี่นั้นมีหลักฐานว่ามีการทำอยู่ 3 แบบด้วยกัน คือ

1. การทำมัดหมี่ที่มัดเส้นพุ่ง ให้เกิดลวดลายเมื่อทอเป็นผืนผ้า
2. การทำมัดหมี่ที่มัดเส้นยืน ให้เกิดลวดลายเมื่อทอเป็นผืนผ้า
3. การทำมัดหมี่ที่มัดทั้งเส้นพุ่งและเส้นยืน

การทำมัดหมี่ทั้ง 3 แบบพบกันเกือบทั่วโลก ในเมืองไทย นิยมทำมัดหมี่ด้วยการมัดเส้นยืน พบหลักฐานว่ามีผ้าไหมชนิดหนึ่งที่มีการทอที่จังหวัดสุรินทร์ ชื่อว่า ผ้าอันปรม เป็นผ้าที่เกิดจากการทำมัดหมี่ทั้งเส้นพุ่งและเส้นยืน ชาวไทยที่มีความสามารถในการทำมัดหมี่ ส่วนใหญ่เป็นชาวไทยที่มีเชื้อสายมา

จากลาวพวน ลาวครั่ง และลาวกา ที่ส่วนใหญ่ ตั้งถิ่นฐานอยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และแถบอุทัยธานี ชาวไทยเชื้อสายเขมรที่จังหวัดสุรินทร์ แหล่งทอผ้าไหมมัดหมี่ที่ขึ้นชื่อของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ ร้อยเอ็ด ชัยภูมิ และสุรินทร์ ผ้าทอของจังหวัดร้อยเอ็ดจะมีความประณีตในการทอ โดยการใช้เส้นไหมที่ละเอียด จนทำให้ผ้าที่ทอสำเร็จแล้วสามารถ "ท่อน้ำไม่ไหล" (สุมาลย์ โทมัส. 2539 - 2540 : 57 - 62, 2529 : 64 - 65)

สิทธิชัย สมานชาติ ได้กล่าวถึงกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั่งที่ทอผ้าขึ้นอันเป็นเอกลักษณ์โดดเด่นเฉพาะว่า ผ้ามัดหมี่หรือผ้าชิ้นหมี่รวดเป็นมรดกสิ่งทอของกลุ่มวัฒนธรรมของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั่ง นับเป็นเวลานานกว่า 200 ปีที่ชนกลุ่มนี้ตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย ปัจจุบันก็ยังได้อาศัยอยู่ในหลายจังหวัดภาคกลาง อาทิ จังหวัดชัยนาท จังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดอุทัยธานี จังหวัดพิจิตร จังหวัดกำแพงเพชร จังหวัดนครปฐม ฯลฯ ผ้าชิ้นหมี่รวดบางหมู่บ้านอาจเรียกว่า ผ้าชิ้นหมี่โลด (รวด) หมายถึง มัดหรือทอไปรวดเดี่ยวจบ กลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั่งมีการทอผ้าชิ้นหมี่รวดที่มีความงดงาม ลักษณะลวดลายของผ้าชิ้นจะทอเป็นลายริ้วสีสดใสบนพื้นสีแดงตัวชิ้นเป็นมัดหมี่เส้นพุ่งที่นิยมใช้สีแดงเป็นสีหลัก กลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั่งจะมีเทคนิคการมัดย้อมสีผ้ามัดหมี่ที่เรียกว่าการ "แจะ" คือจะย้อมสีหลักเพียงสีเดียว ส่วนสีอื่น ๆ จะใช้ไม้จุ่มสีมาแต้ม ถูตามตำแหน่งของลวดลายนิยมใช้เส้นไหม ทั้งเส้นพุ่งและเส้นยืนส่วนตีนชิ้นเป็นการทอผ้าตีนจกเย็บต่อ 2 ตะเข็บ ลวดลายจกนิยมใช้สีส้นสดสีที่ตัดกันอย่างรุนแรง และใช้เส้นใยฝ้ายทั้งเส้นพุ่งและเส้นยืน" (สิทธิชัย สมานชาติ. 2524 : 74)

จากการศึกษาแหล่งที่มาของมัดหมี่ การทำมัดหมี่มี 3 แบบ การทำมัดหมี่ที่มัดเส้นพุ่ง การทำมัดหมี่ที่มัดเส้นยืน การทำมัดหมี่ที่มัดทั้งเส้นพุ่งและเส้นยืนการทำมัดหมี่พบในประเทศต่าง ๆ เกือบทั่วโลก ชาวไทยที่มีความสามารถในการทำมัดหมี่ ส่วนใหญ่มีเชื้อสายมาจากคนไทยเชื้อสายลาวอาทิ ลาวพวน ลาวครั่ง และลาวกา นิยมทำมัดหมี่ด้วยการมัดเส้นยืนโดยเฉพาะกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั่ง มีเอกลักษณ์ของการทอผ้ามัดหมี่หรือผ้าชิ้นหมี่รวดตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรีและสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ปัจจุบันกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั่งอาศัยอยู่ในจังหวัดภาคกลางของประเทศไทย และยังคงสืบทอดวัฒนธรรมการทอผ้าที่ตกทอดมาจนชนรุ่นหลัง ความโดดเด่นของผ้าชิ้นมัดหมี่ด้วยวิธีการ "แจะ" สีลงบนผืนผ้าทำให้เกิดลวดลายที่มีความสวยงาม และได้สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตดั้งเดิมของกลุ่มชนอย่างเห็นได้ชัด

กระบวนการทอผ้าชิ้นมัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั่ง

ในอดีตกระบวนการทอผ้าฝ้ายมีขั้นตอนที่ซับซ้อนกว่าปัจจุบันหลายเท่า เพราะวัตถุดิบทุกอย่างต้องผ่านมือผู้ทอทุกขั้นตอน เช่น ต้องเก็บฝ้ายเองเมื่อได้มาแล้วต้องนำมาหีบแยกเมล็ดที่เรียกกันว่า "อ้วฝ้าย" จากนั้นนำไป "ตะลุ่มกฝ้าย" ซึ่งมีลักษณะเหมือนคันตืดให้ฝ้ายพองตัวก่อนจะนำไปล้อมด้วยวิธีการย้อมให้เปียกก่อนได้ฝ้ายมือ เสร็จแล้วจึงจะปั่นเป็นเส้นด้าย

ปัจจุบันวิธีการนี้หาดูได้ยากเพราะส่วนใหญ่ผู้ทอใช้วิธีซื้อฝ้ายสำเร็จ เพื่อลดขั้นตอนที่ยังยากยิ่งเป็นการทอผ้าเพื่อการค้า แล้วหากทำด้วยตนเองทุกขั้นตอนจะไม่คุ้มค่าที่สำคัญหากต้องการทำทุกขั้นตอนจริงจำนวนฝ้ายดิบในพื้นที่ก็ไม่มีพอต่อความต้องการเช่นกัน

สืบ โกศาณี ได้กล่าวถึง อุปกรณ์สำคัญในการทอผ้า รวมทั้งกระบวนการและวิธีการทอที่จะทำให้ผืนผ้ามีความงดงามจากช่างทอผ้า โดยเฉพาะคนไทยเชื้อสายลาวครั่งที่ยังคงสืบทอดกรรมวิธีการทอผ้าที่งดงามว่า

อุปกรณ์สำคัญในการทอผ้า

อุปกรณ์ทอผ้าที่สำคัญประกอบด้วย กง หลา หลักด้าย และกักระตุก อุปกรณ์เครื่องใช้ เช่น กี่ จะใช้กี่ยี่มือ หรือกี่ปั้นเมือง ตอนการทอหรือขีด โดยเฉพาะกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครึ่ง มีจุดเด่น อยู่ 3 ลักษณะ คือ การทอแบบยกดอก การทอผ้าจก และการทอไหมมัดหมี่ การทอแบบยกดอก คือทอเป็นผ้ายกธรรมดาใช้เส้นพุ่งกับเส้นยืนคนละที่ทำให้ผ้าที่ออกมามีความสวยงาม ลักษณะการทอจะเน้นไปที่ตะกอหากต้องการดอกเล็กก็ใช้ตะกอน้อย และหากต้องการดอกใหญ่ก็ใช้ตะกอมากการทอผ้าจก โดยปกติการทอที่ใช้ตั้งแต่ 8 ตะกอขึ้นไปผู้ทอจะใช้วิธีจกแทนเพื่อความสะดวกและรวดเร็ว การทอไหมมัดหมี่โดยการซื้อเส้นไหมสำเร็จนำมามัดและย้อมสี การมัดและย้อมสีจะเป็นไปตามที่กำหนดลวดลายส่วนใหญ่เป็นลวดลายแบบเรขาคณิต

กระบวนการทอผ้า

ด้ายที่ผ่านการจัดเป็นใจมาใส่ในหลา แล้วดึงปลายด้ายม้วนเข้าที่กงปล่อยให้ผ่านไป ยังหลอดด้าย ผู้ทอจะหมุนแกนเหล็กที่ต่อจากกงให้ทุกส่วนหมุนตาม ด้ายจะวิ่งผ่านไปพันรวม อยู่ที่ยี่หลอด จนได้จำนวนหลอดตามที่ต้องการเมื่อใส่ด้ายเข้าหลอดแล้ว นำมาปักในแกนหลัก ด้ายอย่างเป็นแถวแนวตามหลัก ก่อนจะขมวดปลายด้ายจากทุกหลอดมารวมกันแล้ว “ร่ำด้าย” โดยการใช้นิ้วมือเกี่ยวเส้นด้ายสลักกันไป เมื่อครบแล้วนำไปยึดไว้ที่หลักด้านล่างก่อนจะ “เดินด้าย” จนได้ความยาวตามที่ต้องการหลังจากเดินด้ายเสร็จแล้วนำไปหรีม้วนเรียงใส่ที่ใบพัดหรือ หรือไม้เล่าง่อนจะเรียงเส้นด้ายใส่ในฟืมที่ละเส้นจนครบ โดยมีอุปกรณ์ที่เรียกว่า “เทาเป็นตัวแบ่งด้ายยืนให้สลักกันเพื่อช่วยให้กระสวย ซึ่งเป็นอุปกรณ์ใส่ “ด้ายขวาง” วิ่งผ่านไปมาจนเส้นด้าย เรียงสลักขัดกันอย่างลงตัว

วิธีการทอ

ช่างทอผ้าจะนั่งบนที่นั่งซึ่งทำเป็นแกนไม้วางพาดขวางช่วงกลางของกักระตุกกลางแกนไม้นี้จะใช้ไม้ไผ่ดอกเรียงเป็นรูปสี่เหลี่ยมพอย่นกันลงนั่งได้ แต่โดยวิธีการทำงานแล้วที่นั่งนี้จะเป็นเพียงอุปกรณ์ที่ช่วยให้คนทอผ้าได้พียง เนื่องจากระหว่างการทอทั้งเท้าและมือจะต้องทำงานอย่างสัมพันธ์กันอุปกรณ์นี้จึงเป็นเพียงตัวช่วยพยุงเพื่อให้ผู้ทอได้ใช้กันยืนไว้เท่านั้นคนทอผ้าจะเหยียบแผ่นไม้ด้านล่างและใช้ซ้ายมือกระตุกให้ลูกตบกระแทกกระสวย ๆ จะวิ่งไปตามรางพร้อม ๆ กับใช้มือขวาดึงฟืม เพื่อดับเส้นด้ายให้แน่นทุกอริยาบถจะเป็นไปอย่างสัมพันธ์และสอดคล้องกันอย่างพอดี ผ้าผืนที่ได้แต่ละนิ้วแต่ละคืบจะถูกม้วนไว้ภายในที่จกกระทั่งได้ความยาวตามกำหนด (สิบ โกศาณี. 2541 : 18 – 19, 32 – 33)

6. ข้อมูลการใช้สีของลวดลาย

การย้อมสีจากธรรมชาติ

สีย้อมธรรมชาติเป็นสีที่ได้จากพืชหรือสัตว์บางชนิด ใช้เป็นสีย้อมที่ย้อมติดได้ดีกับเส้นใยธรรมชาติ การย้อมสีในประเทศไทยเป็นงานหัตถกรรมระดับอุตสาหกรรมในครัวเรือน เพราะย้อมด้วยมือได้แต่ละครั้งไม่ได้ปริมาณมากและเมื่อจะย้อมในครั้งต่อไปจะไม่สามารถทำให้เหมือนเดิม เพราะสีธรรมชาติที่นำมาย้อมไม่ใช่สีบริสุทธิ์ แต่ได้จากการนำพืชหรือสัตว์ไปหมักหรือต้มเพื่อให้สีแยกออกมาแล้วนำไปย้อมสีย้อมธรรมชาติจะได้มาจากส่วนต่างๆ ของพืชได้แก่ ราก หรือลำต้นใต้ดิน เปลือกลำต้น แก่นเนื้อไม้ ใบ ดอก ผล เมล็ด จากสัตว์ เช่น รังของครั้ง (มณฑา โกเฮง . 2536 : 105 - 110)

การย้อมสีธรรมชาติในปัจจุบันยังคงมีปรากฏในบางพื้นที่และพื้นที่ โดยเฉพาะกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครึ่งในจังหวัดภาคกลาง ก็ยังมีการย้อมสีจากธรรมชาติอยู่บ้างในบางจังหวัดที่ได้จากธรรมชาติมีกรรมวิธีการย้อมสีต่าง ๆ ดังนี้

วิธีย้อมด้วยรากยอ

ยอเป็นต้นไม้ยืนต้นใบมีลักษณะคล้ายกับใบหูกวางแต่สีเขียวเข้ม ใบหนากว่าใบหูกวางขึ้นอยู่ทั่วไปทุกภาคของประเทศไทย ชาวบ้านมักใช้ใบในการประกอบอาหารผลใช้ตำส้มได้เหมือนกัน รากให้สีเป็นสีแดง โดยนำเอารากของต้นยอที่แห้งเลือกเอารากที่มีอายุ (แก่) จะได้มีสีเข้มนำมาหั่นเป็นแว่น ๆ หรือสับเป็นชิ้นเล็ก ๆ นำเอาไปต้มให้เดือดกับน้ำสะอาดประมาณดูว่าจกกว่าสีที่รากของต้นยอจะออกมาผสมกับน้ำเป็นสีแดงคล้ำจึงยกลงกรองเอาแต่น้ำสี จากนั้นใช้ฝ้ายที่เตรียมไว้ชุมน้ำให้ฝ้ายเปียกบิดให้หมาดเสียก่อนที่จะนำลงไปแช่ทิ้งไว้ในน้ำสีประมาณ 30 นาทีคนไปคนมาเพื่อให้สีเข้าไปอย่างทั่วถึง แล้วนำเอาฝ้ายที่ย้อมขึ้นจากหม้อสีบิดให้หมาด นำไปล้างในน้ำสะอาดอีกหนหนึ่ง

วิธีย้อมคราม

ครามเป็นพืชล้มลุกชนิดหนึ่งมีอยู่ด้วยกัน 2 ชนิด คือ ครามบ้านและครามป่าแต่ที่ใช้ทำครามเป็นครามบ้าน ครามป่าไม่ใช้เพราะย้อมผ้าไม่ได้ครามบ้านมีขนาดสูงตั้งแต่ 1 เมตร ถึง 1 เมตรครึ่ง ลักษณะของใบเล็กคล้าย ๆ ใบมะขาม เมื่อครามอายุได้ 3 เดือนแสดงว่าครามแก่เต็มที่แล้วตัดต้นครามมาฉีก และมัดเป็นพ่อน ๆ นำเอาไปแช่น้ำไว้ในภาชนะที่เตรียมไว้ประมาณ 2 – 3 วันจนใบครามเปื่อย จากนั้นแก้มัดครามออกเพื่อให้ใบครามหลุดออกจากลำต้นนำลำต้นออกทิ้ง เอาปูนขาวในอัตราส่วนพอเหมาะกันกับน้ำที่แช่ครามใส่ผสมลงไปในภาชนะนั้นแทนต้นครามนำเอาขี้เถ้า (ได้จากเหง้ากล้วยเผาจนดำ) มาผสมลงไป 2 – 3 คืนจนกว่าน้ำที่กวนใส รินน้ำที่ใส่ออกให้หมดให้เหลือเนื้อครามก็จะได้สีตามต้องการ เมื่อได้น้ำสีแล้วนำฝ้ายไปขยี้ในหม้อความให้น้ำสีกินเข้าไปในเนื้อฝ้าย เมื่อได้สีตามต้องการแล้วจึงเอาขึ้นจากหม้อครามบิดให้หมาด นำไปล้างในน้ำสะอาดนำไปเข้าราวตากแดดให้แห้ง

วิธีย้อมแกลง (มะพูด)

แกลงเป็นพืชไม้ล้มลุกประเภทไม้เลื้อยชนิดหนึ่ง ใบมีสีเขียวตองอ่อนแต่ไม่ได้ให้สีที่ได้มาจากรากของแกลง โดยนำเอารากแกลงมาผ่าให้เป็นชิ้นเล็ก ๆ ตากแดดให้แห้งมาต้มด้วยน้ำประมาณ 3 – 4 วันจึงเอาน้ำที่ต้มแล้วมารองเอาแต่น้ำสี นำเอาฝ้ายที่เตรียมไว้ลงไปย้อมหลังจากนั้นล้างด้วยน้ำสะอาดอีกหนหนึ่ง เมื่อได้สีตามต้องการจึงเอาขึ้นราวตากแดดให้แห้ง

วิธีย้อมลูกระบาย

ต้นกระบายเป็นไม้ยืนต้นจำพวกต้นโพธิ์ ชอบขึ้นอยู่ตามป่าทั่ว ๆ ไปมีผลกลม ๆ คล้ายผลมะขามป้อม สีดำสนิท นำเอาผลกระบายที่แก่มาป็นให้ละเอียดเอาไปแช่น้ำทิ้งไว้ประมาณ 30 นาที ถึง 1 ชั่วโมงจนกว่าจะได้สี "สีดำ" นำเอามากรองเอาแต่น้ำสีนำฝ้ายลงย้อมโดยทิ้งไว้สักพักหนึ่งในหม้อสี นำฝ้ายลงย้อมโดยทิ้งไว้สักพักหนึ่งในหม้อสีจะเห็นว่าสีติดฝ้ายดีแล้วจึงยกเอาฝ้ายขึ้นล้างเข้าราวตากแดดจนแห้ง

วิธีย้อมเข

เขเป็นต้นไม้เถาชนิดหนึ่งมีหนามตามลำต้นขึ้นอยู่ตามป่าตามโคก เวลาต้องการสีจากต้นเขจะนำเอาแก่นเขมาตากให้แห้งนำมาผ่าให้เป็นชิ้นเล็ก ๆ ใส่หม้อต้มกับน้ำสะอาดจนเดือด ถ้าปรากฏเป็นสีเหลืองเข้มจึงยกลงและนำเอาน้ำสีมารองให้ขึ้นเขออกจากน้ำสีหม้อแรก เอาเขที่กรองหม้อแรกไปใส่หม้อน้ำต้มต่อไปจนได้น้ำสีจากเขซึ่งอ่อนกว่าน้ำสีหม้อแรกทำแบบเดียวกันจนครบ 3 ครั้งก็จะได้สีเป็น 3 หม้อ ตั้งแต่อ่อนสุดจนถึงแก่สุด เมื่อได้แล้วนำเอาฝ้ายที่เตรียมไว้แล้วจุ่มลงในน้ำสีหม้อสาม(สีอ่อนสุด) กวนไปกวนมา เพื่อให้สีเข้าไปในฝ้ายไปทั่วถึงไม่ให้ฝ้ายต่างแล้วยกขึ้นจากหม้อสามบิดพอหมาด นำจุ่มลงในหม้อสองและหม้อแรก

ทำแบบเดียวกันจนครบ 3 หม้อ นำมาชกน้ำสะอาดจนสีไม่ตกจึงนำมากระแทก เพื่อให้ฝ้ายแตกออกจากกัน (ไม่เป็นปมสะดวกแก่การกรอเป็นเส้นเข้าหลอด) นำไปเข้าไม้ตากให้แห้ง

วิธีย้อมสะตี่

สะตี่เป็นพืชล้มลุกมีลักษณะเป็นเถาขึ้นอยู่ตามที่ทั่ว ๆ ไป โดยเฉพาะตามรั้วหรือกำแพงจะพบมากกว่าที่อื่นใด ลักษณะเถาและใบมีลักษณะคล้ายใบตำลึง มีผลแดง ๆ ข้างในใช้เม็ดแดง ๆ เหล่านี้มาต้มจนกว่าสีภายในเม็ดจะออกเป็นสีแดงเข้ม นำไปกรองให้สะอาดแล้วนำฝ้ายที่เตรียมไว้ลงไปย้อมโดยแกว่งไปแกว่งมาจนสีที่ย้อมนั้นติดดีแล้วจึงบิดชกน้ำสะอาดนำเข้าราวตากนับว่าใช้ได้

วิธีย้อมลูกหว้า

หว้าเป็นไม้ยืนต้น ต้นใหญ่ใบเล็กคล้ายใบตะแบกพร้อมกับมีผล ผลขนาดเท่าประมาณผลองุ่นให้สีม่วงให้ผลที่สุกแล้วนำมาคั้นเอาน้ำนำเอาน้ำที่คั้นไปต้จนประมาณ 1 - 2 ครั้ง เพื่อไม่ให้สีเปลี่ยนแปลง และยกกรองให้สะอาด นำเอาฝ้ายลงคนไปคนมาจะเห็นว่าสีเข้ากันดี จึงยกขึ้นดู ถ้าหากว่าสีติดทั่วกันทั้งหมด นำไปชกน้ำสะอาดบิดเข้าใส่ราวตากแดด

วิธีย้อมใบหูกวาง

หูกวางเป็นไม้ยืนต้นใบใหญ่รีเล็กน้อย มีดอกมีผลใบแก่เป็นชั้น ๆ ใหล่มเงาใช้ใบที่มีสีเขียวนำมาตำคั้นเอาน้ำกรองให้สะอาดยกขึ้นต้มให้เดือดเอาฝ้ายลงย้อมจะได้สีเป็นสีเขียวอ่อน

วิธีย้อมเปลือกสมอ

เอาเปลือกสมอมาต้มเคี่ยวให้แห้งงวดพอควร แล้วรินเอาแต่น้ำใส่ในหม้อดินขณะที่น้ำสียังร้อนอยู่เอาฝ้ายที่ต้องการย้อมนำลงมาต้มพร้อมกับน้ำสีจะได้สีเขียวตามต้องการ เวลาที่จะย้อมฝ้ายให้เป็นสีเขียวต้องใช้ฝ้ายที่ผ่านการย้อมครามมาครั้งหนึ่งก่อน

วิธีย้อมขมิ้นชัน

ขมิ้นชันเป็นพืชไม้ล้มลุกชอบขึ้นอยู่ตามที่ลุ่ม ลักษณะของลำต้นเหมือนกับข้าวใบยาวเหมือนกันกับต้นพุทธรักษา ใช้หัวผสมทำยา และทำอาหารรับประทานได้ สีเป็นสีเหลือง วิธีย้อมใช้หัวล้างน้ำให้สะอาด ตำและคั้นเอาน้ำไว้ นำกรองให้สะอาดหลังจากนั้นใช้ฝ้ายที่จะย้อมลงหมูนํ้า และบิดให้แห้งนำลงมาย้อมในน้ำที่กรอง จะได้สีเหลืองตามต้องการ แต่ถ้าหากว่า จะให้สีติดฝ้ายแน่น ควรจะใช้น้ำมะนาวผสมลงไปนํ้าสีที่จะย้อมด้วย จะได้สีเหลืองตามต้องการ (ทรงพันธ์ วรรณมาศ. 2523 : 5 - 8)

วิธีย้อมด้วยครั่ง

นำครั่งมาตากแดดให้แห้ง แล้วจึงไปป่นในครกตำข้าวให้ละเอียด ต่อจากนั้นนำไปแช่ในน้ำมะขามเปียกประมาณครึ่งวัน แล้วเอาไปตั้งไฟต้มน้ำให้เดือดหลังจากนั้นจึงนำเอาฝ้ายมาพอกสะอาดแล้วลงไปแช่ทิ้งไว้สัก 30 นาที เอาขึ้นจากหม้อบั่นให้หมาดแล้วนำไปล้างในน้ำสะอาดอีกครั้งแล้วเอาเข้าราวตากให้แห้งจะได้ฝ้ายสีแดงถ้าต้องการสีเข้มก็ย้อมซ้ำอีกครั้ง

วิธีย้อมด้วยรากยอ

ยอเป็นไม้ยืนต้นใบมีลักษณะคล้ายกับใบหูกวาง แต่สีเขียวเข้มใบหนากว่าใบหูกวางขึ้นอยู่ทั่วไปทุกภาคของประเทศไทย ชาวบ้านมักใช้ใบในการประกอบอาหารผลยอใช้ทำสัมน้ำได้ด้วยรากยอให้สีแดงโดยนำรากยอแก่ ๆ ที่แห้งแล้วมาหั่นเป็นแว่น ๆ หรือสับเป็นชิ้นเล็ก ๆ นำไปต้กับน้ำสะอาดให้เดือดจนได้น้ำสีค้ำกรองเอาแต่น้ำสี นำฝ้ายที่เตรียมไว้หมูนํ้าให้เปียกก่อนเพื่อป้องกันสีต่างเวลาย้อมนำไปแช่ทิ้งไว้ในน้ำสีนั้น ทิ้งไว้นาน 30 นาทีหรือกว่านั้นใช้ไม้คนอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้เส้นฝ้ายดูดซึมสีได้ทั่วถึง แล้วนำฝ้ายขึ้นบิดน้ำให้หมด นำไปล้างในน้ำสะอาดแล้วเข้าราวตากให้แห้ง (สุมาลย์ โทมัส. 2525 : 132 - 133)

จากการศึกษาค้นคว้า และวิจัยของนักวิชาการสามารถสรุปสีย้อมธรรมชาติที่ได้จากพืชและสัตว์ที่นำมาใช้ย้อมสีได้ โดยสถาบันวิจัยและพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2542 : 1 - 3)

1. สีสรรษชาติที่ได้จากพืช

ตาราง 1 ส่วนของพืชที่ให้สีไปใช้ประโยชน์

ส่วนของต้นไม้ม	วิธีการให้ได้มาซึ่งสี
ดอก	นำไปแช่และคั้นเอาน้ำสี
ใบและกิ่งก้าน	นำไปหมักและคั้นเอาน้ำสี
ผล - เมล็ด	นำไปโขลกและคั้นเอาน้ำสี
เปลือกและแก่น	นำไปต้มน้ำเดือดจะได้สี
ราก	นำไปแช่น้ำและคั้นเอาน้ำสี

ตาราง 2 สีสรรษชาติที่ได้จากพืช

สีที่ได้จากพืช	ส่วนที่ใช้	สีหรือคุณสมบัติที่ได้	ใช้ย้อม
1. กระจาย	ผล	ดำ	ฝ้าย
2. กระหูด	เปลือก	เขียว	ฝ้าย
3. กราย	หนาม	น้ำตาล (เปลือกไม้)	ฝ้าย
4. กาบมะพร้าว	ผล	แดง, ชมพู, น้ำตาล	ฝ้าย
5. โกงกาง	เปลือก	น้ำตาลแก่	ฝ้าย
6. ขนุน	แก่น	เหลือง	ไหม, ฝ้าย
7. ขมิ้น	ราก	เหลือง	ฝ้าย, ไหม
8. ข่า	ราก	แดง	ฝ้าย, ไหม
9. ขี้เหล็ก	แก่น	เหลืองเข้ม	ไหม, ฝ้าย
10. เข	แก่น (เนื้อไม้)	เหลือง	ไหม
11. คราม	ใบ, กิ่ง, ก้าน	น้ำเงินเข้ม	ไหม, ฝ้าย
12. คำเงาะ	เมล็ด	แสด, ส้ม	ไหม, ฝ้าย
13. คำฝอย	ดอก	เหลือง	ไหม, ฝ้าย
14. ฉ่ำจา	เปลือกไม้	นวลอมชมพู	ฝ้าย
15. ดอกทองกวาว	ดอก	ส้ม	ไหม, ฝ้าย
16. ดอกอัญชัญ	ดอกไม้	เทาอมฟ้า, น้ำเงิน	ไหม, ฝ้าย
17. ดันแสด	เมล็ด	แสด	ไหม, ฝ้าย
18. ตะโก	ผล	ดำ	ไหม, ฝ้าย
19. ตะคี่	ผล	ส้ม (แดงเลือดนก)	ไหม, ฝ้าย
20. ตะบูน	เปลือก	น้ำตาล (เปลือกไม้)	ฝ้าย
21. แถลง (มะพูด)	ราก	ดองอ่อน (กระดั่งงา)	ฝ้าย

ตาราง 2 (ต่อ)

สีที่ได้จากพืช	ส่วนที่ใช้	สีหรือคุณสมบัติที่ได้	ใช้ย้อม
22. ประคู้	เปลือก	ม่วง	ฝ้าย
23. ประโหด	เปลือก, ลำต้น	เขียวอมเหลือง	ไหม, ฝ้าย
24. ปอดแดง	เปลือก	แดงอ่อน	ฝ้าย
25. ผาง	แก่น	แดง	ฝ้าย
26. ผาง	แก่น	เลือดหมู	ไหม, ฝ้าย
27. มะเกลือ	ผล	ดำ	ไหม, ฝ้าย
28. มะพุด	เปลือก, ลำต้น	เขียวอมเหลือง	ไหม, ฝ้าย
29. มะม่วงน้อย	เปลือกไม้	เขียวขี้ม้า	ฝ้าย
30. มะริตไม้	เปลือก	เขียว	ฝ้าย
31. มะหาด หรือ หาด	แก่น	เหลือง	ไหม, ฝ้าย
32. ไม้แดง	เปลือก	แดงเลือดหมู	ฝ้าย
33. ไม้หมาก	เปลือกไม้	แดง	ฝ้าย
34. ไม้หูควาย	เมล็ด	ดำ	ฝ้าย
35. ยอป่า	ราก	น้ำตาล	ไหม, ฝ้าย
36. ลกฟ้า	ต้น	น้ำตาล (เปลือกไม้)	ฝ้าย
37. สมอ	ผล, เปลือกลำต้น	เทา, น้ำตาล	ไหม, ฝ้าย
38. สลัก	ราก	แดง, ชมพู	ไหม, ฝ้าย
39. สะกือ	ราก	เหลือง	ฝ้าย
40. สัก	ใบอ่อน เปลือกลำต้น	น้ำตาล	ไหม, ฝ้าย

ตาราง 3 สีธรรมชาติที่ได้จากสัตว์

สีที่ได้จากสัตว์	ส่วนที่ใช้	สีหรือคุณสมบัติที่ได้	ใช้ย้อม
1. ครั่ง	ตัวครั่ง	สีแดง, ม่วงแดง	ฝ้าย, ไหม

ตาราง 4 สีธรรมชาติที่ได้จากแร่ธาตุ

สีที่ได้จากแร่ธาตุ	ส่วนที่ใช้	สีหรือคุณสมบัติที่ได้	ใช้ย้อม
1. ดินแดง	ดินแดง	สีแดงจากอิฐ	ฝ้าย
2. โคลน	โคลน	สีเทาอ่อน	ฝ้าย

นอกจากสถาบันวิจัยและพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้ทำการศึกษา ค้นคว้า และวิจัยการย้อมสีธรรมชาติจากพันธุ์พืชและสัตว์ กรมป่าไม้ โดยวนิดา สุพรรณเสถณี, สมควร ศรีวิตชาติ ละประเชิญ ทองคำสร้อย (2539 : 169 – 176) และสถาบันวิจัยหม่อนไหม กรมวิชาการเกษตร (2529 : 265 – 266) สรุปเป็นการย้อมสีธรรมชาติได้อีก ดังนี้

ตาราง 5 สีธรรมชาติจากพืชและสัตว์

ลำดับที่	ชื่อ	ชื่อพฤกษศาสตร์	ส่วนที่ให้สี	สี
1.	กรรณิการิ์	Nyctanthes arbor – tristis Linn.	หลอดดอก	เหลืองทอง
2.	ก่อ	Quercus spp.	เปลือก	เหลืองเข้ม
3.	แกแล	Maclura cochinchinensis Corner	แก่น	เหลือง
4.	คนทา	Harrisonia perforata Merr.	ผล	ดำ
5.	คาง	Albizia odoratissima Benth.	เปลือก	น้ำตาล
6.	เตี้ยม	Cotylelobium melanoxyton pierre	เปลือก	น้ำตาลดำ
7.	คำป่า	Mallotus philippinensis Muell Arg	ราก, ดอกเยื่อหุ้ม เมล็ด	แดง
8.	แฉลบแดง	Acacia leucophloea Willd	เนื้อไม้	แดงปนน้ำตาล
9.	ตับเต่าตัน	Diospyros ehretiodes wall.ex. G.Don	ผล	ดำ
11.	ทองกวาว	Butea monosperma O. Ktze.	ดอก	เหลือง
12.	นนทรี	Peltophorum Pterocarpum Back.ex Heyne.	เปลือก	น้ำตาลเหลือง
13.	ประดู่	Pterocarpus macrocarpus Kurz	แก่น	แดงคล้ำ
14.	โปรงขาว	Ceriops decandra Ding Hou	เปลือก	น้ำตาล
15.	ฝาง	Caesalpinia sappan Linn.	แก่น	แดง
16.	พะยอม	Shorea roxburghi G. Don	เปลือก	น้ำตาลส้ม
17.	พุด	Gardenia collinsae Craib	เนื้อไม้	เหลืองนวล

ตาราง 5 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อ	ชื่อพฤกษศาสตร์	ส่วนที่ให้สี	สี
18.	พุดซ้อน	<i>Ervatamia coronaria</i> Stapf	เนื้อหุ้มเมล็ด	แดง
19.	เพกา	<i>Oroxylum indicum</i> Vent	เปลือก	กากี
20.	มะกล่ำต้น	<i>Adenanthera pavonina</i> inn.	เนื้อไม้	แดง
21.	มะกั๊ก	<i>Canarium kerrii</i> craib.	ผล	ดำ
22.	มะเกลือ	<i>Diospyros mollis</i> Giff.	ผล	ดำ
23.	มะขามไทย	<i>Tamarindus indica</i> Linn.	ใบ	เหลือง
24.	มะขามป้อม	<i>Phyllanthus emblica</i> Linn.	เปลือก, ใบ	น้ำตาลแกมเหลือง
25.	มะระขี้นก	<i>Garcinia thorelii</i> Pierre	ยาง	เหลือง
26.	มะตูม	<i>Aegle marmelos</i> Corr.	เปลือกผลดิบ	เหลือง
27.	มะพุด	<i>Garcinia vilersiana</i> Pierre	เปลือก	เหลือง
28.	มะยมป่า	<i>Ailanthus triphysa</i> Iston	ใบ	ดำ
29.	มะหาด	<i>Artocarpus lakoocha</i> Roxb.	เปลือก	น้ำตาลแกมเหลือง
30.	มังคุด	<i>Garcinia mangostana</i> Linn.	เปลือกผล	เหลือง
31.	ยมหอม	<i>Toona ciliata</i> Roxb.	ดอก	สดแดง
32.	ยอบ้าน	<i>Morinda citrifolia</i> Linn.	ราก,เปลือก, เนื้อไม้,ใบ	เหลืองแดง
33.	ยอป่า	<i>Morinda coreia</i> Ram.	เปลือกราก,เนื้อไม้ ใบ	แดงเหลือง
34.	ยูคาลิปตัส	<i>Eucalyptus Comaldulensis</i> Behnh	ใบ	เหลือง น้ำตาลเหลือง
35.	รกฟ้า	<i>Terminatia alata</i> Heyne ex Roth.	เปลือก	ดำ
36.	เล็บรอก	<i>Toddalia asiatica</i> Lamk.	ราก	เหลือง
37.	เลี่ยน	<i>Melia azedarach</i> Linn.	ใบ	เขียว
38.	สนทะเล	<i>Casuarina equisetifolia</i> J.R. Forst.	เปลือก	น้ำตาลแกมแดง
39.	สมอไทย	<i>Terminalia chebula</i> Retz.	เปลือกและผล	ดำ
40.	สมอพิเภก	<i>Terminalia bellerica</i> Roxb.	เปลือกและผล	สีขี้ม้า
41.	สะเดา	<i>Azadirachta indica</i> Juss. Var. <i>siamensis</i> Valeaton	เปลือก	แดง
42.	สัก	<i>Tecton grandis</i> Lin.f.	ใบอ่อน	แดง
43.	สีเสียด	<i>Acacia catechu</i> willd.	เนื้อไม้	น้ำตาล
44.	เสม็ดดำ	<i>Avicenna officinalis</i> Linn.	เปลือก	น้ำตาลแดง

ตาราง 5 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อ	ชื่อพฤกษศาสตร์	ส่วนที่ให้สี	สี
45.	ห้อม	<i>Strobilanthes flaccidifolia</i> Nees	ใบ	น้ำเงินแก่
46.	หูกวาง	<i>Terminalia catappa</i> Linn.	ใบแก่	สีขี้ม้า
47.	อ้อยช้าง	<i>Lannea coromandelica</i> Merr.	เปลือก	น้ำตาล
48.	ครั่ง	<i>Laccifer Lacca</i> Kerr.	ตัวแมลง	แดง
49.	ขมิ้นชัน	<i>Curcuma domestical</i> Valetton	หัว	เหลือง
50.	ขี้เหล็ก	<i>Cassia Siamea</i> Britt	แก่น	เหลือง
51.	ก้านเหลือง	<i>Nauclea Orientais</i> Linn	แก่น	เหลือง
52.	หม่อน	<i>Morus indica</i> Liin.	แก่น	เหลือง
53.	เสนียด	<i>Adhatoda Vasica</i> (L) Nees	ใบ	เหลือง
54.	สุพรรณิการ์	<i>Cochlospermum religiosum</i> (L.) Aiston	แก่น	เหลือง
55.	แคขาว	<i>Dolichandrone rheedii</i> Seem	ใบ	เขียว
56.	สับปะรด	<i>Ananas bracteatus</i> Schult. F.	ใบอ่อน	เขียว
57.	ทับทิม	<i>Punica granatum</i> Linn	เปลือกผล	เขียว
58.	นมแมว	<i>Uvaria Kurzii</i> king	เปลือก	น้ำตาล
59.	หมาก	<i>Areca Catechu</i> Linn	ลูก	น้ำตาล
60.	มะพลับ	<i>Diospyros Embryopters</i>	ลูก	น้ำตาล
61.	สมอหิน	<i>Vitex pubescens</i> Vail	ลูก	ดำ
62.	สีหีบ	<i>Carallia lucida</i> Roseb	ลูก	ดำ
63.	กระจาย	<i>Caesalpinia sepiaria</i> Roxb	ลูก	ดำ
64.	เม็ก	<i>Macaranga tanarius</i> Mrell. Arg	ใบ	น้ำเงิน
65.	ห้อม	<i>Baphicacanthus cusia</i> Brem	ใบ	น้ำเงิน

การย้อมสีสังเคราะห์

สีสังเคราะห์เป็นอีกประเภทหนึ่งที่นิยมใช้ในปัจจุบันและได้รับความนิยมมากขึ้น เพราะเป็นสีที่มีความทนทานสูง มีสีสดใส ย้อมง่ายกว่าสีธรรมชาติ ทั้งยังมีความสะดวกและมีคุณภาพดี ซึ่งปัจจุบันการหาพืชที่จะใช้ทำสีค่อนข้างยาก สิวทยาศาสตร์หรือสีสังเคราะห์เป็นสีที่ขายทั่วไปตามท้องตลาดกรรมวิธีการย้อมสีสังเคราะห์หรือสีวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ได้เส้นด้ายหรือผ้าที่มีคุณภาพจะต้องมีกระบวนการย้อมที่ถูกต้อง ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยหลายอย่าง เช่น อุณหภูมิ เวลา สารที่ช่วยในการย้อม เป็นต้น ดังนั้น สีที่นำมาย้อมเส้นด้ายจึงพอจำแนกถึงความแตกต่างของสีได้ดังนี้

ตาราง 6 จุดเด่นและจุดด้อยของสีแต่ละชนิดที่ใช้ย้อมเส้นด้ายหรือผ้า

ชนิดสี	คุณสมบัติและจุดเด่นของสี	จุดด้อยของสี
1. สีรีแอคทีฟ (Reactive Dyestuff)	คือ สีย้อมที่ละลายน้ำได้ทันที (ย้อมเย็น) โดยให้สีย้อมที่สดใส และความคงทนของสี ระดับจนถึงดีมาก เป็นสีที่ควรส่งเสริมให้ ใช้เพราะเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมได้ น้อยที่สุด คุณภาพของเส้นด้ายและผ้าก็ได้ มาตรฐาน	- ไม่ทนต่อคลอรีน - ราคาแพง(แพงกว่าสีไดเร็ก 2 - 3 เท่า)
2. สีไดเร็ก (Direct Dyestuff)	-สีย้อมที่ละลายน้ำได้โดยนำไปละลายในน้ำ ร้อน (ย้อมร้อน) มีความคงทนต่อการซักใน ระดับปานกลาง ราคาถูกหาซื้อได้ง่ายใน ชนบท แต่มีผลกระทบต่อผู้ผลิต ผู้ใช้ และสิ่ง แวดล้อมมากในเรื่องสารพิษในตัวสีเช่นสา ระโซที่สามารถก่อตัวเป็นอามีน ซึ่งเป็นสาร ที่ก่อให้เกิดโรคมะเร็ง	
2.1 สีไดเร็กธรรมดา	-ราคาถูกย้อมง่าย	
2.2 สีไดเร็กฟาส	-ราคาถูกจนถึงปานกลาง -ย้อมง่าย	-สีส่วนมากมีอะโซเป็นพิษ -มีความคงทนต่อแสงแดด
2.3 สีไดเร็กฟาส L	-ราคาถูกจนถึงปานกลาง -ย้อมง่าย -มีความคงทนต่อแสงดี	-มีความคงทนต่อการซักปาน กลาง (สีตก) -มีสีบางตัวที่มีอะโซเป็นพิษ
3. สีซัลเฟอร์ (Sulphur Dyestuff)	-มีความคงทนต่อแสงปานกลางจนถึงดี (ดีมากในกรณีสีดำ) -มีความคงทนต่อการซักดี (ดีมากในกรณีสีดำ) -ราคาถูกเหมาะสมสำหรับย้อมสีเข้ม ๆ เช่น สีดำ	-เก็บไว้นานผ้าเปื่อย -มีความคงทนต่อการขัดถูปาน กลาง – ต่ำ -มีเนตสีให้เลือกน้อย -น้ำเสียที่ออกมาบำบัดยาก -มีสีกลุ่มอะโซเป็นพิษ

กระบวนการย้อมสีสิ่งทอพื้นบ้านมีความแตกต่างของสีย้อมผ้าเคมี และสีย้อมผ้าที่ได้จากวัสดุธรรมชาติ มีรายละเอียดที่แสดงถึงการเปรียบเทียบความแตกต่างของสีย้อมผ้าเคมี และสีย้อมผ้าที่ได้จากวัสดุธรรมชาติในตารางดังต่อไปนี้

ตาราง 7 ความแตกต่างในเชิงคุณภาพ

คุณภาพ	สีย้อมที่ใช้สารเคมี	สีย้อมที่ใช้วัสดุจากธรรมชาติ
1. สีตก	-สีไม่ตกในกรณีที่ย้อมด้วยสีรีแอกทีฟ	-เวลาซักสีจะตก
2. ความชัดเจน	-สีจะไม่ซีดจางเมื่อถูกแสงแดด และแสงไฟ ฟ้าในกรณีที่ย้อมด้วยสีรีแอกทีฟ	-สีซีดจางได้ง่ายเมื่อถูก แสงแดด และแสงไฟฟ้า
3. ความคงทนของสี	-มีความคงทนของสีได้นาน	-ไม่มีความคงทนของสี
4. ความปลอดภัยต่อผู้ผลิต	-ไม่มีความปลอดภัยต่อผู้ผลิตเพราะสารเคมี บางชนิดที่ติดมากับสีเช่น สารอะโซ สารฟอร์ มาลดีไฮด์ ซึ่งเป็นสารที่ก่อให้เกิดโรคมะเร็ง เมื่อถูกซึมเข้ากับผิวหนัง และได้รับการสูด ดมเข้าทางลมหายใจ	-มีความปลอดภัยต่อผู้ผลิต ไม่มีสารที่ก่อให้เกิดมะเร็ง
5. ความปลอดภัยต่อผู้ใช้	-ไม่มีความปลอดภัยต่อผู้ใช้ เช่น เมื่อผู้ใช้มี เหงื่อตกสารเคมีที่ติดมากับเสื้อผ้าจะซึมออก มาเมื่อถูกเหงื่อและซึมซับเข้าผิวหนังสะสม ไว้แล้วก่อให้เกิดโรคมะเร็งได้	-มีความปลอดภัยต่อผู้ใช้ ไม่มีสารที่ก่อให้เกิดมะเร็ง

ในการย้อมสีสิ่งทอนั้นส่วนมากจะย้อมเส้นด้ายก่อนจะนำไปทอเป็นผืน ซึ่งเส้นด้ายได้แบ่งออกเป็น 2 ชนิด ได้แก่ เส้นด้ายจากธรรมชาติ และเส้นด้ายสังเคราะห์หรือประดิษฐ์ ซึ่งเส้นด้ายชนิดหนึ่งจะเหมาะสมกับสีชนิดหนึ่ง ความสัมพันธ์ระหว่างสีกับเส้นด้ายจึงเหมือนความสัมพันธ์ระหว่างแม่กุญแจกับลูกกุญแจ ดังนั้นสีย้อมยี่ห้อต่างกัน นำมาผสมปนกันไม่ได้และสีสำหรับใช้กับเส้นด้ายประดิษฐ์ จะเอาไปย้อมกับเส้นด้ายจากธรรมชาติก็ไม่ได้ เพราะจะทำให้สีติดบนผ้าน้อยลงและไม่คงทนด้วยการย้อมครั้งหนึ่งๆ สามารถผสมหลายสีเข้าด้วยกันเพื่อให้ได้ลำดับชั้นสีต่างๆ เป็นศิลปะการย้อมสีแต่จะต้องเป็นการผสมสีจากสียี่ห้อเดียวกัน

การย้อมสีที่ถูกต้องใส่สารตัวช่วยในการย้อม และอุณหภูมิที่เหมาะสม เพื่อจะทำให้ได้เส้นด้ายหรือผ้าย้อมที่สม่ำเสมอและได้มาตรฐานทั้งผืน ในระดับชุมชนกระบวนการย้อมไม่สามารถจะวัดได้ส่วนใหญ่จะใช้ทักษะและประสบการณ์ด้วยสายตาเอง ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นปัญหาของการผลิตในระดับชุมชนจึงทำให้สินค้าที่ออกมาไม่ได้มาตรฐาน

สีที่ใช้ในการย้อมมีหลายชนิดหลายรูปแบบทั้งที่เป็นผงของเหลว และโคลนสีที่เป็นผงจะเข้าไปทางเดินหายใจได้ง่ายทำให้เกิดอาการแพ้ได้ แต่ในปัจจุบันสีถูกเคลือบด้วยน้ำมันเมื่อจะใช้ต้องบดในครกเพื่อเอาน้ำมันออกแล้วจึงละลายได้สีที่เป็นของเหลวและโคลนไม่มีปัญหา ในการละลายสำหรับการเก็บรักษาสีเนื่องจากสีมีปฏิกริยากับสภาพความเป็นกรดด่างเกลือหรือความชื้น การเก็บรักษาจะต้องเก็บให้มิดชิดปิดให้แน่นไม่ให้ถูกกับตัวที่ก่อให้เกิดปฏิกริยาอายุการใช้งานแล้วแต่ยี่ห้อของสีแต่เก็บรักษาไว้ได้ไม่เกิน 5 ปี

ปริมาณของสีย้อมใช้สีมากเส้นด้ายหรือผ้าก็ดูได้มาก แต่ไม่ควรเกิน 8% ของเส้นด้ายหรือผ้า เพราะถ้าเกินจะทำให้ไม่คงทนต่อการซักและไม่เป็นมันวาว ชาวบ้านใช้สีโดยไม่มีการชั่งตวงทำให้ได้สีไม่เหมือนเดิมอัตราส่วนของสารละลายที่เป็นสีกับเส้นด้ายที่เป็นมัด ใช้อัตราส่วนระหว่าง 30 ต่อ 1 และ 50 ต่อ 1 คือ สีที่ละลายน้ำ 30 ลิตรต่อเส้นด้ายหนัก 1 กิโลกรัมและต้องมีการชั่งตวงทุกครั้ง การใช้น้ำมากเกินไปสีที่จะ

ถูกดึงเข้าไปในเส้นด้ายจะน้อยลงทำให้เส้นเปลี่ยนแปลงพลังงาน จะทำให้ปล่อยสีที่เป็นของเสียออกไปมากเมื่อน้ำระเหยต้องเติมน้ำให้ถึงขีดที่ทำเครื่องหมายไว้ ถ้าน้ำลดต่ำกว่าขีดที่ทำเครื่องหมายไว้การย้อมจะไม่เหมือนเดิมอุณหภูมิ การต้มถ้าอุณหภูมิยังสูงสีจะถูกดูดเข้าไปได้น้อยแต่ถ้าจะทำให้สีที่ถูกดูดเข้าไปถึงจุดอิ่มตัวเร็วขึ้นต้องไม่ให้อ่อนเกินไป และต่ำเกินไปคืออุณหภูมิพอเหมาะตั้งแต่ 80 – 100 C (เช่นเชียว) เวลาที่ใช้ในการย้อมสีย้อมมีความสามารถถูกดูดเข้าไปในเส้นใยในเวลาหนึ่งเท่านั้นไม่เกิน 20 นาที ยิ่งต้มนานยิ่งทำให้สีสลายตัวและสีจะเปลี่ยนไปด้วยสารเคมีที่ช่วยในการย้อม สารเคมีเหล่านี้จะช่วยทำให้การย้อมสีมีคุณภาพ สามารถซื้อได้จากตัวแทนจำหน่ายสีย้อมผ้า ได้แก่

1. สารที่ทำให้น้ำหายกระด้าง ต้องทดสอบว่าในน้ำมีแคลเซียมแมกนีเซียหรือไม่ เพราะเวลาต้มจะตกตะกอนและตกบนเนื้อผ้า ทำให้เส้นใยกระด้างเมื่อซักอีกจะทำปฏิกิริยากับสบู่ทำให้ผ้าแข็งยิ่งขึ้น
2. น้ำยาป้องกันสีตก ช่วยให้สีคงทนซึ่งจำเป็นต้องใช้โดยเฉพาะในขั้นตอนการเตรียมผ้าสำหรับย้อม
3. สารที่ทำให้เนื้อสีกระจายในน้ำได้ดีและทำให้ผ้าดูดสีเข้าไปได้ดี
4. สารที่ทำให้สีติดและคงทน อาจเป็นรูปเกลือหรือโพลิเมอร์เข้าไปเคลือบเส้นด้าย ต้องใช้เติมลงไปหลังจากย้อมสีเสร็จแล้ว ถ้าเติมลงในขณะกำลังย้อมจะตกตะกอนเป็นก้อนชั้นเล็ก ๆ ติดตามเนื้อผ้า สารนี้เป็นอันตรายมากต่อผิวหนังไม่ควรสัมผัส
5. เกลือโซเดียมคลอไรด์ราคาถูกดูดความชื้นแต่ต้องปิดให้มิดชิด ใช้สำหรับใส่สีเข้าไปในเนื้อเส้นใย ในต่างประเทศใช้เกลือโซเดียมซัลเฟต (เกลือแกง) แต่ราคาแพงการเติมเกลือรวดเร็วสีจะตกตะกอน ต้องค่อย ๆ เติมจะได้ไม่มีตะกอน

ความเป็นกรดต่าง ค่า PH สำคัญในการย้อมต้องทำให้ได้ถูกต้อง คุณภาพของน้ำสำหรับสีย้อมต้องให้ได้มาตรฐานไม่เช่นนั้นจะไม่ได้สีตามต้องการ ค่า PH ของน้ำต้องมีคุณสมบัติเป็นกลางการย้อมและการย้อมสีก็ต้องคนตลอดเวลาในการย้อมเพื่อให้สีได้เข้าไปในเส้นด้ายทุกส่วนเท่ากันและให้ได้สีที่สม่ำเสมอและเมื่อน้ำร้อนมากเกินไปก็ต้องยกลงออกก่อนแล้วค่อยต้มใหม่

ข้อแนะนำในการย้อม

1. ต้องชั่งสีย้อม, ตัวช่วยย้อม เช่น เกลือ หรือสารกันตกสีรวมทั้งผ้าหรือด้ายที่จะย้อมให้ทราบน้ำหนักที่แน่นอนไม่ควรจะใช้วิธีประมาณน้ำหนักเอาเองด้วยสายตา
2. ก่อนทำการย้อมจะต้องละลายสีย้อมให้สมบูรณ์ก่อน ถ้าสีย้อมนั้นเป็นสีที่อยู่ในรูปผงควรจะมีการบดผงสีนั้นกับน้ำปริมาณเล็กน้อยก่อน เพื่อกำจัดเอาน้ำมันที่เคลือบบนผิวออกเพื่อให้การละลายของสีดีขึ้น (เช่นเดียวกับที่ได้ทำในปฏิบัติการที่ 1) ในการละลายอาจต้องใช้ความร้อนช่วยให้การละลายดีขึ้น การทดสอบว่าการละลายสมบูรณ์หรือยังสามารถดูดได้ด้วยตาเปล่า โดยใช้แก้วใส ๆ ตักน้ำสีย้อมขึ้นมาดูถ้าการละลายสมบูรณ์จะต้องไม่เหลือตะกอนของสีเหลืออยู่เลย หรืออาจตรวจสอบได้โดยใช้ผ้าขาวบางกรองดู

เทคนิควิธีในการย้อม

1. ให้คำนวณอัตราส่วนของปริมาตรของน้ำสีต่อ น้ำหนักของผ้า (โดยทั่วไปจะใช้อยู่ในระหว่าง 30 – 50%) เมื่อนำน้ำสีเทลงหม้อแล้วจากนั้น ก็นำเส้นด้ายหรือผ้าลงแช่ในน้ำสีย้อมให้เรียบร้อย แล้วทำเครื่องหมายบอกระดับของน้ำสีย้อมในตอนเริ่มต้นนี้ไว้ และตลอดเวลาของการย้อมจะมีน้ำบางส่วนระเหยไป จะต้องเติมน้ำให้ได้ระดับเดิมตลอดเวลา
2. การใส่เกลือ ก่อนใส่ต้องละลายเกลือก่อน และในการใส่จะค่อย ๆ ใส่ทีละน้อย ๆ ไม่ควรเติมทีเดียวทั้งหมด ในการใส่เกลือนี้ควรจะเริ่มใส่เมื่อเริ่มย้อม (อุณหภูมิของน้ำย้อมประมาณ 40 C) และก่อนเติมเกลือจะต้องยกเอาเส้นด้ายหรือผ้าที่ย้อมขึ้นมาก่อน

3. ควรจะมีการใช้สารช่วยย้อมด้วย เช่น สารที่ทำให้การย้อมสม่ำเสมอ และสารช่วยทำให้เปียก ซึ่งตัวนี้จะเป็นสารประเภทเดียวกันกับสบู่หรือผงซักฟอก
4. การให้ความร้อนควรจะค่อย ๆ เพิ่มขึ้น ไม่เร็วจนเกินไป เพราะจะทำให้เส้นด้ายหรือผ้าสีไม่สม่ำเสมอ
5. การเติมสารช่วยติดหรือที่เรียกว่าสารกันตกนั้น จะเติมก่อนจะนำเส้นด้ายหรือผ้าออกจากหม้อต้ม
6. เมื่อย้อมเสร็จแล้วให้ทิ้งเส้นด้ายหรือผ้าไว้ในอ่างน้ำย้อมนั้นก่อน รอจนกระทั่งอุณหภูมิของน้ำย้อมลดต่ำลง (ใช้เวลาประมาณ 25 นาที)
7. การล้างเส้นด้ายหรือผ้าหลังจากการย้อมนั้น จะต้องล้างให้สะอาดโดยใช้น้ำอุณหภูมิประมาณ 35 C โดยทำการล้าง 2 ครั้ง (สถาบันวิจัยและพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 2542 : 1 - 6)

การใช้สีประกอบในลวดลาย

คุณสมบัติเฉพาะของสี

สีเกิดจากการผสมของเนื้อสี มีลักษณะเฉพาะ 4 ชนิด

1. วรรณะ (Hue) คือ คุณสมบัติที่แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของสีว่าเป็นสีใดสีหนึ่ง เช่นสีแดง แตกต่างจากสีเขียวโดยไม่คำนึงถึงสีอ่อนแก่ และความเข้มของสี เพราะความเป็นวรรณะคงเดิมเช่น สีชมพูคือสีหนึ่งของสีแดง เป็นต้น

1.1 Charomatic Colours คือสีที่มีวรรณะของสีสามารถจำแนกออกเป็นสี เขียว สีแดง สีเหลือง ฯลฯ ได้แน่ชัด

1.2 Acharomatic Colours คือสีที่ไม่มีวรรณะของสีผสมอยู่ จำแนกเป็นน้ำหนักอ่อน เข้มได้แก่ สีขาว สีเทา สีดำ

2. ความเข้มของสี (Intensity) มีความหมายคล้ายกับค่าสีหรือสภาพอิ่มตัวของสี ซึ่งเป็นสภาพบริสุทธิ์ของแต่ละสี เป็นสีที่ไม่มีค่าสีเทาเข้ามาเจือปน ถ้ามีสีเทาปนถือว่าเป็นสีที่มีความเข้มต่ำ

3. ค่าของสี (Tonal Valu) คือคุณสมบัติที่เกี่ยวข้องกับน้ำหนักอ่อนแก่ สีขาวเป็นสีอ่อนที่สุด สีดำเป็นสีที่แก่ที่สุด ระหว่างสีขาวถึงสีดำ จะมีสีเทาอีก 7 น้ำหนัก ดังนั้นถ้าต้องการให้สีอ่อนให้ผสมสีขาว ถ้าต้องการให้เข้มผสมสีดำ น้ำหนักที่เกิดอ่อนกว่าหรือแก่กว่าน้ำหนักกลาง เรียกว่า SHADE (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2523 :20 ; ทวีเดช จีวบาง . 2536 : 8 -9)

การใช้แม่สีในวงจรสีธรรมชาติ

แม่สีในวงจรสีธรรมชาติได้แก่ สีแดง สีเหลือง สีนํ้าเงิน ทั้ง 3 สีถือว่าเป็น " วัตถุที่เป็นสีในตัว " เรียกว่า " PIGMENT " หมายถึงวัตถุที่เป็นคุณสมบัติในตัวของมัน จะย้อมหรือลงวัตถุอื่นให้เป็นสีอย่างเดียวกันได้อย่างถาวรแม่สีวัตถุธาตุหรือสีขั้นที่ 1 ได้แก่

1. สีนํ้าเงิน
2. สีแดง
3. สีเหลือง

สีขั้นที่ 2

เกิดจากการผสมกันของแม่สีในอัตราส่วนเท่า ๆ กันจะได้สีใหม่ 3 สีได้แก่

1. สีเขียว

2. สีส้ม

3. สีม่วง

สีขั้นที่ 3

เกิดจากการนำสีขั้นที่ 1 กับขั้นที่ 2 มาผสมกันในอัตราส่วนเท่า ๆ กันจะเกิดสีใหม่ 6 สีได้แก่

1. สีเขียวเหลือง

2. สีเขียวน้ำเงิน

3. สีม่วงน้ำเงิน

4. สีม่วงแดง

5. สีส้มแดง

6. สีส้มเหลือง

สีขั้นที่ 4

เป็นสีที่เกิดจากการผสมกันระหว่างสีขั้นที่ 3 ผสมกัน 2 สีเช่นสีม่วงผสมสีส้ม เป็นการผสมระหว่างสีน้ำเงินสีแดงและสีเหลือง ฉะนั้นสีขั้นที่ 4 จึงมีลักษณะเป็นสีปานกลางหรือเป็นสีเทา (ทวีเดช - จีวบาง . 2536 : 12-13)

การใช้สีกลาง

เกิดจากการผสมสีของมีสีวัตถุธาตุ 3 สี ได้แก่ สีแดง สีเหลือง สีน้ำเงิน สีกลางได้แก่ สีเทาแกมดำ หรือสีดำ และสีเทาที่หนักไปทางสีน้ำเงิน สีแดง สีเหลืองขึ้นอยู่กับสัดส่วนในการผสมสี ดังนั้นสีที่เกิดจะเป็นสีกลางทั้งสิ้น (ทวีเดช จีวบาง . 2536 : 13 -14)

การใช้สีตามวรรณะ

วรรณะ (Tones) คือ การใช้สีบนลวดลายต่าง ๆ คล้ายกับเสียงเพลงซึ่งมีทั้งเสียงสูงและเสียงต่ำ ความแตกต่างของสีแต่ละกลุ่มแต่ละฝ่าย แบ่งออกได้คือ วรรณะสีร้อน (Warm tone) และวรรณะสีเย็น (Cool tone)

1. สีวรรณะร้อน ประกอบด้วยสีเหลือง สีส้มเหลือง สีส้ม สีส้มแดง สีม่วงแดง และสีม่วง สีวรรณะร้อนนี้จะไม่ใช้สีสด เพราะสีในธรรมชาติย่อมมีสีแตกต่างกันไปกว่าสีในวงจรรวมชาติ สีวรรณะร้อนให้ความรู้สึกตื่นตา ร้อนแรง อุดมคติ ตื่นเต้น ไม่อยู่นิ่ง

2. สีวรรณะเย็น ประกอบด้วยสีเหลือง สีเขียวเหลือง สีเขียว สีเขียวน้ำเงิน สีน้ำเงิน สีม่วงน้ำเงิน และสีม่วง ส่วนสีอื่น ๆ ถ้าหนักไปทางสีน้ำเงินและสีเขียวก็เป็นสีวรรณะเย็น เช่น สีเทา สีเขียวแก่ สีดำ สีวรรณะเย็นให้ความรู้สึกสบายตา บรรยากาศที่ร่มเย็น ชุ่มชื้น สงบ (ทวีเดช จีวบาง . 2536 : 21 ; อารี สุทธิพันธุ์ . 2537 : 113)

การใช้สีกลมกลืน

วิรุณ ตั้งเจริญ ได้อธิบายถึงการใช้สีกลมกลืนว่า สีแต่ละสีมีความสวยงามเฉพาะตัวของมันเอง ความกลมกลืนจะเกิดจากความ แตกต่างในค่าของสี (tones) จากสีเดียวกัน เกิดจากความแตกต่างในสีในสีแท้ซึ่งอยู่ในกลุ่มเดียวกันหรือมีค่าของสีสัมพันธ์ใกล้เคียงกัน ส่วนสีแท้ซึ่งเป็นสีตรงข้ามกันก็จะตัดกันอย่างรุนแรง

ความกลมกลืนจากสภาพคล้ายกัน (Analogy)

1. ความกลมกลืนของลำดับสี (Scale) ซึ่งมีน้ำหนักสี (Values) สัมพันธ์ใกล้เคียงกันในสีแต่ละสีหนึ่ง

2. ความกลมกลืนของสีแท้ (Hues) ซึ่งเป็นสีที่คล้ายกันและมีน้ำหนักสีใกล้เคียงกัน

3. ความกลมกลืนของสีสว่างครอบคลุม (Dominant Colored Light) ในจำนวนหลากสี ซึ่งมีความแตกต่างกันทั้งสีแท้และน้ำหนักสี สีทุกสีมีค่าอ่อน (Tint)

ความกลมกลืนของสีใกล้เคียง

มีความสัมพันธ์ใกล้เคียงกัน และเมื่อสีเหล่านั้นตรงข้ามกัน หรือตัดกันอย่างรุนแรงสีคล้ายกัน (Analogous Colors) ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มสีเขียวหรือสีอื่น มีการจัดวางอย่างเหมาะสม สีตัดกันหรือสีตรงข้ามแสดงคุณภาพการมองเห็น (Visual Quality) โดยการจัดวางสีอ่อนให้ขัดแย้งกับสีเขียว และกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งมีสภาพเป็นรอง

การเพิ่มขึ้นหรือลดลงของสีที่ใกล้เคียงกันจากวงสีคือ สีที่เพิ่มแสงสว่างขึ้นจะเพิ่มแสงจากสีม่วงไปสู่สีเหลือง ในทางกลับกัน สีที่ลดแสงสว่าง จะลดแสงจากสีเหลืองลงไปสู่สีม่วง สีกลมกลืน (Analogous Color Schemes) จะแสดงปรากฏการณ์ได้ดีเมื่อมีสีแท้ ไม่ว่าจะเป็นสีขั้นที่หนึ่งหรือสีขั้นที่สองในวงสี

ความกลมกลืนของสีตรงข้าม

สีตรงข้ามหรือสีตัดกันต่างก็ผลัดกันความเข้ม (Intensity) ของกันและกัน ให้เด่นชัดยิ่งขึ้น เช่น คู่สีตัดกัน ระหว่างสีน้ำเงินกับสีส้ม และในทางตรงกันข้ามสีส้มก็ผลัดกันให้สีน้ำเงินเด่นชัด

สีตัดกันจากวงสีแดง เหลือง น้ำเงิน คือ

สีแดง	ตรงข้ามกับ	สีเขียว
สีแดงส้ม	ตรงข้ามกับ	สีน้ำเงินเขียว
สีส้ม	ตรงข้ามกับ	สีน้ำเงิน
สีเหลืองส้ม	ตรงข้ามกับ	สีน้ำเงินม่วง
สีเหลือง	ตรงข้ามกับ	สีม่วง
สีเหลืองเขียว	ตรงข้ามกับ	สีแดงม่วง

การทำทวนสีหนึ่งสีใดขึ้นเป็นระยะแรก สีต่อไปจะเป็นสีกลมกลืนด้านเดียว หรือกลมกลืนขนานข้าง ต้องใช้สีข้างเดียว หรือ 2 ข้างเสมอ

1. สีกลมกลืนแบบข้างเดียว เช่น ถ้าเรากำหนดสีระยะแรกสีเหลือง สีกลมกลืนต่อไปจะต้องเป็นเขียวเหลือง + เขียว + เขียวน้ำเงิน และบวกสีใกล้เคียงต่อไปจนสีคล้ำมืด หรือจะใช้สีกลมกลืนทางสีส้มก็ได้ แต่ต้องเป็นการใช้สีกลมกลืนแบบด้านเดียว

2. การใช้สีกลมกลืนแบบขนานข้าง หมายถึง ว่าเราจะกำหนดสีอ่อนหรือสีแก่ลงไป สีที่จะใช้ต่อไป ต้องใช้สีใกล้เคียงเพิ่มเติมติดต่อกันไปทั้งสองข้างสีตามวงสีธรรมชาติ ซึ่งเริ่มจากสีเหลืองเป็นสีที่ 1 ดังนี้

- 2.1 เหลือง
- 2.2 เขียวเหลืองหรือเหลืองแกมเขียว
- 2.3 เขียว
- 2.4 เขียวน้ำเงินหรือน้ำเงินแกมเขียว
- 2.5 น้ำเงิน
- 2.6 ม่วงน้ำเงินหรือน้ำเงินแกมม่วง
- 2.7 ม่วง
- 2.8 ม่วงแดงหรือแดงแกมม่วง

2.9 แดง

2.10 แดงแสดหรือแดงแกมส้ม

2.11 แสด

2.12 ส้มหรือเหลืองแกมส้ม (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2523 : 48 – 52)

ความกลมกลืนของสีแยกตรงข้าม

ความกลมกลืนของสีแยกตรงข้ามหรือสีคู่ประกอบตรงข้าม (split – complements) เป็นความกลมกลืนของสีตรงข้ามในวงจรสี้อีกลักษณะหนึ่งคือ การใช้สีหลัก และสีด้านข้างสองด้านของสีตรงข้ามนำมาใช้ร่วมกัน

สีแดงกับสีเหลืองเขียวและสีน้ำเงินแดง	สีแดงส้มกับเขียวและสีน้ำเงิน
สีส้มกับน้ำเงินเขียวและสีน้ำเงินม่วง	สีเหลืองส้มกับสีน้ำเงินและสีม่วง
สีเหลืองกับสีน้ำเงินม่วงและสีแดงม่วง	สีเหลืองเขียวกับสีม่วงและสีแดง
สีเขียวกับสีแดงม่วงและสีแดงส้ม	สีน้ำเงินเขียวกับสีแดงและสีส้ม
สีน้ำเงินกับสีแดงส้มและสีเหลืองส้ม	สีน้ำเงินม่วงกับสีส้มและสีเหลือง
สีม่วงกับสีเหลืองส้มและสีเหลืองเขียว	สีแดงม่วงกับสีเหลืองและสีเขียว

การใช้สีตัดกัน

การใช้สีตัดกันช่วยให้ผลงานดูมีชีวิตชีวาขึ้น การใช้สีสดใสหลายๆ สีถ้าไม่ระวังก็จะทำให้การใช้สีไม่สวยงามได้ สีทุกสีจะมีคู่ของมัน หรือที่เรียกว่าตัดกันอย่างแท้จริง (True contrast) สีคู่ก็คือสีที่ตรงกันข้ามกันในวงจรสีนั่นเอง

สีตรงกันข้าม หรือสีตัดกันเช่น

สีแดง vermilion	สีคู่	สีคราม blue (cobalt)
สีส้ม orange	"	สีม่วงคราม blue (ultramarino)
สีเหลือง yellow	"	สีม่วง violet
สีเขียวเหลือง yellow-green	"	สีม่วงแดง purple
สีเขียว green	"	สีแดงเลือดนก crimson
สีเขียวแก่ blue - green	"	สีแดงชาด scarlet

ในวงจรสีนี้นสีเหลืองเป็นสีที่มีน้ำหนักอ่อนที่สุด คือน้ำหนักอ่อนกว่าสีเขียว สีเขียวอ่อนกว่าสีน้ำเงิน และสีน้ำเงินอ่อนกว่าสีม่วงเป็นต้น การใช้สีขัดใช้สีสลับน้ำหนักกันกับสีโดยการทำน้ำหนักของสีแก่ หรือมีน้ำหนักมากตามวงจรสี ทำให้ค่าของน้ำหนักอ่อนลงกว่าสีตัดกันหรือสีตรงข้าม ซึ่งมีน้ำหนักอ่อนทำให้มีน้ำหนักเข้มกว่า นำมาใช้ในโครงสร้างเดียวกันสีที่มีน้ำหนักทำให้น้ำหนักอ่อนนั้นต้องไม่เกิน 10 % สีในธรรมชาติทั่วไป (ทวีเดช จีวบาง . 2537 : 23 ; น. ณ ปากน้ำ. 2525 : 15 -17)

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

อุบลศรี อรรถพันธ์ (2529 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการทอผ้าไหมพุ่มเรียง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการศึกษาการทอผ้าไหมยกดอกด้วยทูกโบราณ เพื่อประโยชน์และเป็นแนวทางในการอนุรักษ์ ส่งเสริมและเผยแพร่

ศิลปะการทอผ้าพื้นบ้าน พบว่าช่างทอผ้าที่ตำบลพุมเรียง จะมีลายผ้าที่ใช้เป็นแบบอย่างการเก็บดอกซึ่งเรียกว่า “ครุผ้า” โดยจะปักผ้าด้วยไหมให้มีรูปแบบลวดลายต่าง ๆ จะใช้เป็นแบบสำหรับการทอผ้ายกดอก “ครุผ้า” ยังรวมถึง เศษผ้าทอยกดอกที่ช่างทอไว้แต่เดิม หรืออาจได้รับแบบมาจากที่อื่น แล้วเก็บรักษาไว้เพื่อเป็นตัวอย่างสำหรับเก็บลายดอกในครั้งต่อไป แบ่งได้ 3 ประเภทคือ

1. ประเภทลายดอกไม้ เช่น ลายดอกพิกุล ลายดอกกุหลาบ ลายดอกบุหงา ลายดอกโบตั๋น ลายดอกเขี้ยวกระแต ลายดอกแก้ว ลายดอกมะลิ ลายดอกก้านแย่ง ลายก้านในดอก ลายดอกลอย ลายดอกถม และลายเครือวัลย์ หรือเครือเถาว์ เป็นต้น
2. ประเภทลายสัตว์ เช่น ลายพญาคูรุฑ ลายราชสีห์เข้าถ้ำ ลายชี่หนอน (กินนร) ลายราชสีห์ ลายช้าง ลายแมลงวัน ลายนกยูง ลายปลาตะเพียน ลายหูช้าง ลายลูกปลา เป็นต้น
3. ประเภทลายเบ็ดเตล็ด เช่น ลายราชวัตรโคม หรือลายราชวัตรดอกใหญ่ ลายราชวัตรเลว หรือ ลายราชวัตรดอกเล็ก ลายดอกใหญ่ ลายดอกใหญ่ล้อมแมลงวัน ลายโคมเพชร ลายช่อเทพ ลายน้ำไหลคุ่มเรียง ลายข้าวหลามตัด ลายยอดแหลม ลายก้างปลา ลายไทย ลายยกเบ็ด ลายธงบิน ลายมาเลเซีย ลายนพเก้า เป็นต้น

ผลของการศึกษาวิจัยพบว่า การเก็บดอกลายผ้าในตำบลพุมเรียงไม่มีวิธีเก็บที่แน่นอนจากการศึกษาพบว่า ลายจำนวนมากมีชื่อเรียกเหมือนกัน แต่ลายที่ปรากฏจะมีลักษณะปลีกย่อยที่แตกต่างกัน การทอผ้าจะมีการเลียนแบบและคัดแปลงลายผ้าตามความชำนาญ และความเหมาะสม ซึ่งช่างทอผ้าส่วนใหญ่จะยังคงรักษาโครงใหญ่ของลายอันเป็นเอกลักษณ์ของลายที่มีความหลากหลายที่ปรากฏอยู่ในตำบลพุมเรียง

วนิชฐา ดันติพิมลและสุวิมล สกุลเดช (2536 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา “ลายผ้าไทยในท้องถิ่นภาคใต้ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาประเภทของลายผ้า ความหมายของลายผ้า และภูมิปัญญาที่ปรากฏในลายผ้าไทยในท้องถิ่นทางภาคใต้ พบว่า ช่างทอผ้าใน 3 จังหวัดทางภาคใต้ ยังคงสืบทอดการทอผ้าด้วย การทอเลียนแบบลายดั้งเดิม มีการประดิษฐ์ลายขึ้นใหม่ เพื่อให้เกิดความสวยงาม และมีการทอเลียนแบบลายต่างถิ่นหรือต่างชาติที่มีความสัมพันธ์กัน ลายผ้าในท้องถิ่นทางภาคใต้ จะมีความหมายลักษณะลาย และชื่อเรียกเฉพาะท้องถิ่นมากที่สุด ช่างทอผ้าได้แสดงภูมิปัญญาด้วยการทอผ้าที่มีลายเลียนแบบธรรมชาติ และการใช้จินตนาการขึ้นพื้นฐานในเรื่องรูปทรงเรขาคณิต สร้างสรรค์ลายผ้าให้มีสีสันและลวดลายที่งดงามแตกต่างไปจากลายที่เกิดจากการเลียนแบบธรรมชาติ

ผลของการศึกษาวิจัยพบว่า ลายผ้าในท้องถิ่นทางภาคใต้แบ่งเป็น 6 ประเภท คือลายผ้าที่เกิดจากการเลียนแบบลายดั้งเดิม ลายผ้าที่เกิดจากการดัดแปลงลายดั้งเดิม ลายผ้าที่เกิดจากการเลียนแบบลายต่างถิ่น ลายผ้าที่เกิดจากการเลียนแบบลายต่างชาติ ลายผ้าที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างลายดั้งเดิมกับลายต่างถิ่น และลายผ้าที่เกิดจากการประดิษฐ์ขึ้นใหม่ ส่วนของภูมิปัญญาที่ปรากฏในลายผ้านั้นสามารถแบ่งได้ 4 ประเภท คือ ภูมิปัญญาที่แสดงออกโดยการเลียนแบบธรรมชาติ ภูมิปัญญาที่แสดงออกเป็นนามธรรมไม่ได้เลียนแบบธรรมชาติ ภูมิปัญญาที่แสดงออกโดยการเลียนแบบธรรมชาติผสมกับการแสดงออกที่เป็นนามธรรม และภูมิปัญญาที่แสดงออกเพื่อรับใช้สังคม

วรรณ วุฒทะกุล และยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา (2536 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ผ้าทอกับวิถีชีวิตชาวไทย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาถึงประเภทของผ้าทอในประเทศไทย ความสำคัญและประโยชน์ของผ้าทอที่มีต่อวิถีชีวิตชาวไทย รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงจากการใช้ผ้าทอด้วยมือ มาใช้ผ้าที่ทอด้วยเครื่องจักร

ผลการศึกษาวิจัยพบว่าประเภทของผ้าทอสามารถแบ่งได้ 2 ประเภท คือ แบ่งตามวัตถุประสงค์ที่ใช้ในการทอและแบ่งตามกรรมวิธีในการทอ ลายผ้ามัดหมี่ที่เกิดจากการทอและย้อมเส้นไหมหรือฝ้าย โดยวิธีการมัดให้เกิดช่องว่างเพื่อไม่ให้สีติดกัน ลวดลายส่วนใหญ่ช่างทอจะสืบทอดกันมาจากอดีตมาจนถึงปัจจุบัน ไม่ว่า

จะเป็นสายผ้าจก สายผ้าขิด สายผ้าแพรวา สายผ้ายกดอก ดังนั้นผ้าทอจึงมีความสำคัญ เพื่อตอบสนองต่อความจำเป็นขั้นพื้นฐานของการดำรงชีวิต ความพยายามรวมถึงความอดทนในการทอผ้าโดยเฉพาะผู้หญิง นอกจากเป็นเครื่องนุ่งห่มในชีวิตประจำวันแล้วยังใช้ในพิธีกรรมตั้งแต่เกิดจนตาย ความเจริญก้าวหน้าทางอุตสาหกรรม ได้พัฒนาผ้าทอของไทยให้มีคุณภาพ และประหยัดเวลา โดยการนำเอาเครื่องจักรมาทอผ้าแทนมือในปัจจุบัน

พงศ์ศิริ นาคพงศ์ (2536 : 9 - 12) ได้ศึกษาอันเนื่องมาจากลวดลายและสีสันทนผืนผ้าไทยพื้นเมืองในภาคกลาง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษารวบรวมลวดลาย และศึกษาศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มเชื้อสายไทยวน และกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง โดยเฉพาะศิลปะลวดลายผ้าจกและผ้าขิด โดยทำการลอกลายผ้าจกและลายขิดจำนวน 62 แบบ เป็นลายประธาน 21 ลาย ลายประกอบ 20 ลาย และลายเล็ก ๆ 21 ลาย พบว่าลายที่ปรากฏบนผืนผ้าของกลุ่มเชื้อสายไทยวนมี 5 ลักษณะ คือ ลายประเภทที่มีชื่อเป็นดอกไม้ เช่น กลุ่มลายดอกมะลิ กลุ่มลายดอกแก้ว ลายประเภทที่มีชื่อเป็นพืช เช่น กลุ่มลายกุศ ลายประเภทที่มีชื่อเป็นสัตว์ เช่น กลุ่มลายนก ลายประเภทที่มีชื่อตามลักษณะเฉพาะ เช่น ลายหน้าหมอน ส่วนลายที่ปรากฏบน ผืนผ้าของกลุ่มเชื้อสายลาวครั้งมี 4 ลักษณะ คือ ลายประเภทที่มีชื่อเป็นดอกไม้ เช่น ลายดอกพิกุล ลายดอกพุด ลายประเภทที่มีชื่อเป็นพืช เช่น ลายต้นสน ลายเมล็ดแตงโม ลายประเภทที่มีชื่อเป็นสัตว์ เช่น ลายนาค ลายมอม ลายแมงงอด และลายประเภทที่มีชื่อตามลักษณะเฉพาะ เช่น กลุ่มลายกาบ ลายขอ และลายตวย ทั้งนี้ได้สันนิษฐานว่า ลายที่มีลักษณะเฉพาะหรือลายที่มีลักษณะใช้งานเฉพาะ อาจได้แรงบันดาลใจมาจากเครื่องใช้ไม้สอย ประสิทธิภาพหรือสิ่งที่พบเห็น นอกจากนี้ยังพบว่า ลายบนผืนผ้ายังสะท้อนให้เห็นขนบธรรมเนียมประเพณี การดำเนินชีวิต ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เช่น ลายดอกไม้ พืช สัตว์ สะท้อนให้เห็นความร่มรื่นร่มเย็น และความสุข

ผลของการวิจัยมี 3 รูปแบบ คือรายงานเอกสารสิ่งพิมพ์ ภาพถ่ายและฟิล์มสไลด์ ซึ่งได้เผยแพร่และอนุรักษ์วัฒนธรรมของชนเผ่าไทโดยเฉพาะกลุ่มเชื้อสายไทยวนและกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง

สุนัย ฅ อุบล และคณะ (2536 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องผ้ากับวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ไท - ลาว สายเมืองอุบลข โดยจุดมุ่งหมาย 3 ประการ คือเพื่อรวบรวม จำแนกหมวดหมู่ และประวัติศาสตร์ของผ้า เพื่อศึกษาบทบาทและหน้าที่ของผ้าในวิถีชีวิต และเพื่อศึกษาพัฒนาการของผ้าในกลุ่มชาติพันธุ์ไท - ลาว สายเมืองอุบลข พบว่าการจำแนกประเภทของผ้าอาจจำแนกตามประเภทวัตถุดิบก็อาจจำแนก ได้แก่ ผ้าไหมกับผ้าฝ้าย จำแนกตามเทคนิคและวิธีการผลิต ได้แก่ ผ้าพื้น ผ้าเย็บ ผ้าขิด ผ้ายก ผ้ามัดหมี่ จำแนกตามประเภทการใช้สอยได้แก่ ผ้าที่ใช้ประโยชน์ในวิถีชีวิตประจำวัน ตั้งแต่เกิดจนตาย ได้แก่ ผ้าอ้อม ผ้าเบาะ ผ้าอู ผ้าห่ม ผ้าพาดไหล่ ที่นอน ผ้าม่าน ผ้าห่อศพ ผ้าปิดหน้าศพ ผ้าพาดโลงศพ ผ้าห่อกระดูก ย่าม ผ้าขิ้น ผ้าขาวม้า ผ้าใส่รง ผ้าที่ใช้ในพิธีกรรม ได้แก่ ผ้าช้อนขวัญ ผ้าในพิธีสะเดาะเคราะห์ ผ้าเชียงข้อง ผ้ายันต์ และผ้าในพิธีทางพุทธศาสนา ได้แก่ รุง (รง) ผ้าหนุนาค ผ้ากฐิน ผ้าสบง จีวร ผ้าอาบน้าฝน ผ้าบังสุกุล ผ้าห่อคัมภีร์ ผ้าที่ใช้ในโอกาสสำคัญเป็นการแสดงถึงฝีมือ ความละเอียด อดทน และ จินตนาการของผู้ทอ ที่ได้แฝงความเชื่อในทุกขั้นตอน รวมถึงความเชื่อเกี่ยวกับพุทธศาสนา

ผลการศึกษวิจัยพบว่าภาคอีสานของประเทศไทยทั้งสองฝั่งแม่น้ำโขง มีความใกล้ชิดกันจนแทบจะแยกกันไม่ได้ วัฒนธรรมที่สอดแทรกเข้าไปในสายเลือดของคนไทย-ลาวเป็นรากเหง้าทางภูมิปัญญาของท้องถิ่น เมื่อเงื่อนไขทางสังคมได้เปลี่ยนไป อุดมคติและวิถีชีวิตชุมชนที่เกี่ยวข้องกับผ้าจึงเริ่มเปลี่ยนไป ชุมชนหลายชุมชนได้เลิกผลิตผ้าการเปลี่ยนแปลงทำให้ส่งผลกระทบต่อชุมชน โดยเฉพาะองค์กรรัฐและเอกชนได้เข้าไปส่งเสริมการทอผ้า ซึ่งมีเพียงกลุ่มคนเล็ก ๆ ที่จะสามารถยืนอยู่ในระบบธุรกิจ และยังคงสืบทอดวัฒนธรรมการทอผ้าไว้จนถึงปัจจุบัน

กมลลา กองสุข (2536 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผ้าจากกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านกุดจอก ชัยนาท – บ้านฝั่งน้อย สุพรรณบุรี โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาผ้าทอพื้นบ้านของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาว ครั้งต.บ้านกุดจอก อ.วัดสิงห์ จ.ชัยนาท และบ้านทับฝั่งน้อย ต.วังคัน อ.ด่านช้าง จ.สุพรรณบุรี ซึ่งลักษณะเด่นของผ้าทอกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้งนั้นใช้กรรมวิธี “จก” โดยทำการศึกษาจากตัวอย่างผ้าเท่าที่ปรากฏหลักฐานและสามารถสืบค้นได้ พบว่าการจำแนกผ้าอาจแบ่งออกเป็นประเภทต่างๆ ได้ดังนี้กลุ่มบ้านกุดจอก มีการทอผ้า ได้แก่ ผ้าชิ้นไหมมัดหมี่ตีนจก, ตีนแดง และตีนดำ ชิ้นดอก ชิ้นฝ้ายมัดหมี่ ผ้าพุ่งไหม ผ้าม่วงโรง ผ้าโจงกระเบนไหมมัดหมี่ (สำหรับผู้ชาย) ผ้าขาวม้า ผ้าล้อ (ผ้าปูที่นอน) หมอน ผ้าคลุมหัวนาค ย่ามขนมจีน ย่ามเล็ก (ใส่อบหมาก) ผ้าทอคัมภีร์กลุ่มบ้านทับฝั่งน้อย มีการทอผ้า ได้แก่ ผ้าชิ้นไหมมัดหมี่ตีนจก, ตีนแดง และตีนดำ ชิ้นฝ้าย หมอน ผ้าห่มผ้าทอบ้านกุดจอกและบ้านทับฝั่งน้อย ยังใช้จำแนกสถานะภาพของผู้สวมใส่อีกด้วย คือ ชิ้นตีนจก, ตีนสีแดง เป็นชิ้นสำหรับหญิงสาวชิ้นตีนดำเป็นชิ้นสำหรับคนแก่ ชิ้นดอกเป็นชิ้นของสาวรุ่น และชิ้นดำตานเป็นชิ้นของเด็กหญิง เป็นต้น

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ด้านรูปแบบ ผ้าทอของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านกุดจอกและบ้านทับฝั่งน้อยมีรูปแบบอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ซึ่งมีลักษณะโดดเด่นให้ความรู้สึกรุนแรงตามแบบฉบับของผ้าทอกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง คือ นิยมใช้สีในวรรณะร้อน สีสดกัน โครงสีส่วนรวมเป็นสีแดงครั้ง นอกจากการใช้สีตัดกันในเรื่องของวัสดุที่นำมาใช้ยังให้ความรู้สึกรุนแรง คือลักษณะของการนำไหมและฝ้ายมาใช้ร่วมกันซึ่งไหมมีลักษณะละเอียดเป็นมันวาวนำมาทำตัวชิ้นมัดหมี่และฝ้ายมีลักษณะหยาบนำมาทำตีนชิ้น เป็นการใช้วัสดุที่มีลักษณะตรงข้ามกัน ตัดกัน ด้านลวดลาย พบว่าโครงสร้างส่วนใหญ่ของตัวลายจะใช้เส้นหยักฟันปลาซึ่งเส้นหยักฟันปลานี้อยู่ในลักษณะเส้นเฉียง เป็นเส้นที่อยู่ระหว่างเส้นนอนกับเส้นตั้งให้ความรู้สึกเคลื่อนไหว รุนแรง แหล่งที่มาหรือต้นกำเนิดของลวดลาย สามารถจำแนกออกเป็นกลุ่มกว้างๆ ได้ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มลายพีชพันธุ์ พฤษภา กลุ่มลายสัตว์ และกลุ่มลายเครื่องมือเครื่องใช้ กลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้งนับถือศาสนาพุทธผสมผสานกับความเชื่อในเรื่องสิ่งลึกลับ เช่น ผีสาวเทวดาและการนับถือบูชาผีบรรพบุรุษ ซึ่งในปัจจุบันพบว่ามี การเช่นไหว้ และเชื่อในเรื่องของสิ่งศักดิ์สิทธิ์

ธารา ชีสแมน (2536 : 3 – 53) ได้ศึกษาผ้าทอลาวครั้ง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาถึงประวัติความเป็นมาของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้งในส่วนภาคกลางของประเทศ กลุ่มเป้าหมายคือ จ.อุทัยธานี เนื่องจากยังคงมีวัฒนธรรมการทอผ้าเหลืออยู่มาก พบว่ากลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้งส่วนใหญ่มีวิธีการทอผ้าหลักๆ คือการจก ขิด และมัดหมี่ การทอผ้าจะคล้ายกับชาวไทย สีที่นิยมใช้ย้อมผ้า คือ ครั่ง คราม และสีน้ำตาล ผ้าทอที่ปรากฏอยู่ อาทิ หมี่รวด หมี่น้อย หมี่ตา รวมทั้งผ้าที่ใช้ในชีวิตประจำวันต่างๆ อาทิ ผ้าห่ม ผ้า màn หมอน เสื้อผ้าปู เครื่องนอนชนิดอื่นๆ ซึ่งล้วนแล้วเกิดจากฝีมือการทอผ้ามีการผสมผสานระหว่างการขิดและการจก สีที่ใช้นั้นมักจะเป็นสีแดงเป็นส่วนใหญ่ ผ้าเกี่ยวกับศาสนา เรียก “ผ้าคลุมหัวนาค” นอกจากผ้าแล้วยังจะมีหมอน มุ้ง ผ้าห่ม ผ้าซึ่งจะทำให้ช่วงจุลกรฐิน ส่วนฝ้ายทอด้วยวิธีการจก ลวดลายบ่งบอกถึงความเคลื่อนไหวมีทั้งสัตว์จริงๆ และในเทพนิยาย นอกจากนั้นมักนิยมทอธงใช้ในพิธีต่างๆ วัฒนธรรมของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้งกำลังจะสูญหายไป เนื่องจากการไม่เห็นคุณค่าขาดการสืบสานทางวัฒนธรรม

ผลการศึกษาจึงเป็นการรวบรวมข้อมูล โดยเฉพาะผ้าทอลาวครั้งที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมการทอผ้า รวมทั้งอิทธิพลความเชื่อในการทอผ้าที่ยังหลงเหลือ และที่กำลังจะสูญหายไปให้คนรุ่นหลังได้ศึกษา

ไมตรี เกตุขาว (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การศึกษาลวดลายผ้าตีนจกในภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาลวดลายผ้าตีนจกใน ภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย 3 จังหวัด ในประเด็นลักษณะของลวดลาย การใช้สี ความคล้ายเหมือนและแตกต่างของลวดลายในแต่ละจังหวัด

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ผ้าตีนจกใน 3 จังหวัด ได้แก่ จ.แพร่ จ.อุตรดิตถ์ จ.สุโขทัย พบว่าผ้าตีนจก อ.ลอง จ.แพร่ สีพื้นผ้าตีนจกมีสีแดง ซึ่งเป็นรูปแบบโบราณดั้งเดิม ผ้าตีนจก อ.ลับแล จ.อุตรดิตถ์ สีพื้นผ้าตีนจกมีสีแดง ซึ่งเป็นรูปแบบโบราณดั้งเดิม ผ้าตีนจก อ.ศรีสัชนาลัย จ.สุโขทัย สีพื้นผ้าตีนจกมีสีแดงเหลือง ซึ่งเป็นรูปแบบโบราณดั้งเดิม ในทั้ง 3 จังหวัดลวดลายหลัก มีลักษณะเป็นลวดลายที่แตกต่างกันในส่วนของลายละเอียด ซึ่งมีความสวยงามและมีสีสันสดใส

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าเรื่อง " การศึกษาวิเคราะห์สวดลายผ้าขึ้นมัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง ในจังหวัดภาคกลางของประเทศไทย" ในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) ผู้วิจัย ได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามหัวข้อดังนี้

- กลุ่มตัวอย่าง
- การเก็บรวบรวมข้อมูล
- การวิเคราะห์ข้อมูล

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือประชากรทั้งหมดเป็นผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง ในจังหวัดภาคกลางของประเทศไทย โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster or Area Sampling) จากกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง 5 จังหวัด จำนวน 220 ผืน ได้แก่

1. ผ้ามัดหมี่ของกลุ่มลาวครั้ง ในจังหวัดอุทัยธานี
บ้านทัพหลวง ตำบลทัพหลวง อำเภอบ้านไร่	จำนวน 60 ผืน
2. ผ้ามัดหมี่ของกลุ่มลาวครั้ง ในจังหวัดชัยนาท
บ้านเนินขาม ตำบลเนินขาม กิ่งอำเภอนเนินขาม	จำนวน 60 ผืน
3. ผ้ามัดหมี่ของกลุ่มลาวครั้ง ในจังหวัดสุพรรณบุรี
บ้านทับผึ้งน้อย ตำบลวังคัน อำเภอด่านช้าง
บ้านป่าสะแก ตำบลป่าสะแก อำเภอเดิมบางนางบวช	จำนวน 60 ผืน
4. ผ้ามัดหมี่ของกลุ่มลาวครั้ง ในจังหวัดนครปฐม
บ้านนา ตำบลโพรงมะเดื่อ อำเภอเมือง	จำนวน 20 ผืน
5. ผ้ามัดหมี่ของกลุ่มลาวครั้ง ในจังหวัดกาญจนบุรี
บ้านบ่อพลอย ตำบลหลุมรั้ง อำเภอบ่อพลอย	จำนวน 20 ผืน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลได้จาก 2 ส่วนคือ

1. การรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentry Survey) ผู้วิจัยได้รวบรวมค้นคว้าด้านเอกสาร
ได้แก่

- 1.1 เอกสารเกี่ยวกับชุมชน
- 1.2 เอกสารเกี่ยวกับการทอผ้ามัดหมี่
- 1.3 ผลงานวิจัย
- 1.4 ตำราวิชาการ รายงาน
- 1.5 การค้นคว้า ปรัชญาจากผู้ทรงคุณวุฒิ

1.6 เอกสารข้อมูลจากทางราชการ

1.7 วารสาร บทความ

2. การเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Work)

การจัดเก็บข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยใช้วิธีศึกษาในเชิงคุณภาพ (Qualitative Approach) โดยใช้วิธีเก็บข้อมูลดังนี้

2.1 การสังเกตการณ์ (Observation)

ผู้วิจัยเข้าไปใน หมู่บ้านที่มีกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลของ ลวดลายผ้ามัดหมี่ โดยการเก็บข้อมูลจากการบันทึกเรื่องราวเหตุการณ์ต่างๆ และบันทึกภาพผลงานลวดลาย ผ้าชิ้นมัดหมี่ที่พบในแหล่งนั้น ๆ

2.2 การสัมภาษณ์ (Interview)

ผู้วิจัยจะใช้การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) โดยสอบถามผู้นำ ชุมชน ประชาชน และผู้ที่เกี่ยวข้อง

2.2.1 สัมภาษณ์ช่างทอผ้าและผู้เป็นเจ้าของผลงานผ้ามัดหมี่

2.2.2 สัมภาษณ์ผู้อาวุโสในหมู่บ้าน

2.3 การบันทึกข้อมูล

ผู้วิจัยจะทำการบันทึกข้อมูลในขณะสังเกตการณ์พูดคุยหรือสัมภาษณ์ การบันทึกข้อมูล แบ่งเป็น 3 ส่วน

2.3.1 การบันทึกข้อมูลเป็นลายลักษณ์อักษร

2.3.2 การบันทึกด้วยเครื่องบันทึกเสียง

2.3.3 การบันทึกโดยใช้กล้องถ่ายรูป เพื่อบันทึกผลงานลวดลายผ้ามัดหมี่

การจัดเก็บข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยได้เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) เพื่อประกอบข้อมูล ได้จากการสังเกตการณ์ และการสัมภาษณ์จากช่างทอผ้า และผู้เป็นเจ้าของผลงานผ้าชิ้นมัดหมี่ สำหรับผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังกล่าว เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสนใจ มีประสบการณ์ ทั้งยังเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านผ้าชิ้นมัดหมี่โดยเฉพาะกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง และเป็นที่ยอมรับ ในชุมชนนั้น ๆ ได้แก่

ผู้ให้ข้อมูลจังหวัดอุทัยธานี ประกอบด้วย

กลุ่มช่างทอผ้าเป็นช่างทอผ้าบ้านทัพหลวง ตำบลทัพหลวง อำเภอบ้านไร่ จังหวัด อุทัยธานี เป็นคนไทยเชื้อสายลาวครั้งที่ยังคงสืบทอดวัฒนธรรมการทอผ้า ส่วนใหญ่ช่างทอผ้าบ้านทัพหลวง เป็นผู้ ที่เริ่มทอผ้ามาตั้งแต่เด็กจนมีความชำนาญในการมัดลวดลายผ้า การย้อมสีฝ้ายและไหมมีความสามารถในการ ทอผ้าได้อย่างสวยงาม ปัจจุบันเน้นการทอผ้าชิ้นมัดหมี่โดยได้มีการอนุรักษ์ลวดลายผ้าดั้งเดิมและสามารถดัด แปลงพัฒนาลวดลายให้เหมาะสมกับปัจจุบัน และยังสามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่ชุมชนและผู้สนใจ กลุ่ม ช่างทอที่ยังคงรวบรวมผ้าชิ้นเก็บไว้เพื่อการอนุรักษ์ ซึ่งในชุมชนยังคงมีการทอผ้าเป็นอาชีพหลัก มีการทอ เพื่อการจำหน่าย ผ้าชิ้นมัดหมี่ถือเป็นผลิตภัณฑ์หนึ่งที่ทำรายได้ให้แก่ช่างทอผ้า กลุ่มช่างทอผ้า ได้แก่

1. นางทองเขียน	ปานแดง	อายุ	38 ปี
2. นางบุญ	ป้อมคำ	อายุ	68 ปี
3. นางเต็ม	ป้อมคำ	อายุ	81 ปี
4. นางสาวท	หลวงโบทา	อายุ	54 ปี
5. นางคำสงค์	คณา	อายุ	64 ปี

6. นางนาง	บ้อมคำ	อายุ	70	ปี
7. นางอุ้นเรือน	บ้อมคำ	อายุ	68	ปี
8. นางทองใบ	บ้อมคำ	อายุ	67	ปี
9. นางดวงเพ็ญ	บ้อมคำ	อายุ	47	ปี
10. นางพุด	บ้อมคำ	อายุ	60	ปี
11. นางอัมพร	เจริญธรรม	อายุ	60	ปี

ผู้ให้ข้อมูลจังหวัดชัยนาท ประกอบด้วย

กลุ่มช่างทอผ้าเป็นช่างทอผ้า บ้านเนินขาม ตำบลเนินขาม กิ่งอำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท เป็นคนไทยเชื้อสายลาวครั้งที่ยังคงสืบทอดวัฒนธรรมการทอผ้า ส่วนใหญ่ช่างทอผ้าบ้านเนินขาม เป็นผู้ทอผ้ามาตั้งแต่เด็กสืบทอดมาจากบรรพบุรุษจนมีความชำนาญในการมัดลวดลายผ้าและการย้อมสี โดยปัจจุบันมีการทอผ้ามัดหมี่ ผ้าจก ผ้าขิด ผ้าขาวม้า ผ้าพื้นได้อย่างสวยงาม มีการอนุรักษ์ลวดลายดั้งเดิม และดัดแปลงประยุกต์ลวดลายขึ้นใหม่ บ้านเนินขามได้มีการอนุรักษ์ผ้าทอโดยมีพิพิธภัณฑ์ผ้าทอ โดยการเก็บรวบรวมของนางสาว วนิตา โภแก้ว อายุ 32 ปี ซึ่งได้เก็บรวบรวมผ้าของหมู่บ้านสะสมไว้มากกว่า 500 ผืน ซึ่งในชุมชนยังคงมีการทอผ้าเป็นอาชีพหลัก และมีการทอเพื่อการจำหน่าย กลุ่มช่างทอผ้า ได้แก่

1. นางกล่อง	เวียงจันทร์	อายุ	68	ปี
2. นางวันทา	เผือกผ่อง	อายุ	55	ปี
3. นางคำผั้น	จันทร์อาภา	อายุ	45	ปี
4. นางสาวหยุด	พรมรังษี	อายุ	40	ปี
5. นางศรี	บัวชื่น	อายุ	78	ปี
6. นางน้อย	พุ่มจำปา	อายุ	74	ปี
7. นางอุษา	บุญสาพิทักษ์	อายุ	42	ปี
8. นางเลื่อน	เอื้อสกุลกิจ	อายุ	29	ปี
9. นางสาวบัว	เวียงจันทร์	อายุ	65	ปี
10. นางหลอด	โพแก้ว	อายุ	62	ปี (คลั่งผ้าสะสม)
11. นางสาววณิตา	โพแก้ว	อายุ	32	ปี (คลั่งผ้าสะสม)

ผู้ให้ข้อมูลจังหวัดสุพรรณบุรี ประกอบด้วย

กลุ่มช่างทอผ้าเป็นช่างทอผ้า บ้านป่าสะแก ตำบลป่าสะแก อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นคนไทยเชื้อสายลาวครั้งที่ยังคงสืบทอดวัฒนธรรมการทอผ้า เป็นผู้สืบบทบาทในกลุ่มชน เนื่องจากนางเฉลียวเป็นผู้เก็บรักษาและอนุรักษ์การทอผ้ามัดหมี่ และผ้าจก ซึ่งบางผืนมีอายุ 80 - 100 ปี เป็นผู้เริ่มทอผ้ามาตั้งแต่เด็กมีความชำนาญในการมัดลวดลายผ้า การย้อมสีฝ้ายและไหมมีความสามารถในการทอผ้าได้หลากหลาย อาทิการทอผ้ามัดหมี่ ผ้าจก ผ้าขิด ผ้าขาวม้า ผ้าพื้นที่มีความงดงามที่มีเอกลักษณ์เฉพาะของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้งที่มีการรวบรวมจัดจำหน่ายตามสถานที่ต่าง ๆ มีการปรับปรุงพัฒนารูปแบบและดัดแปลงลวดลายจากเดิมให้ทันสมัย เป็นทั้งผู้นำและช่างทอที่มีความรู้ความสามารถเป็นอย่างยิ่ง ได้แก่

1. นางเฉลียว	สราคำ	อายุ	57	ปี
2. นางบาง	พลเสน	อายุ	57	ปี

กลุ่มช่างทอผ้าเป็นช่างทอผ้า บ้านทับผึ้งน้อย ตำบลวังคัน อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นคนไทยเชื้อสายลาวครั้งที่ยังคงสืบทอดวัฒนธรรมการทอผ้า เป็นผู้ที่หัดทอผ้ามาตั้งแต่เด็กจนมีความชำนาญในการมัดลวดลายผ้า และการย้อมสีฝ้าย โดยปัจจุบันมีการทอผ้ามัดหมี่ ผ้าจก ผ้าซิด ผ้าขาวม้า ผ้าพื้นได้อย่างสวยงามและยังคงสืบสานวัฒนธรรมการทอผ้าจากลวดลายดั้งเดิม มาจนถึงการพัฒนาตัดแปลงลวดลายประยุกต์ขึ้นใหม่ ซึ่งในชุมชนยังคงมีการทอผ้าเป็นอาชีพหลัก มีการทอเพื่อการจำหน่าย ผ้าชิ้นมัดหมี่ถือเป็นผลิตภัณฑ์หนึ่งที่ทำรายได้ให้แก่ช่างทอผ้า กลุ่มช่างทอผ้า ได้แก่

1. นางไปล์	ทรีดี	อายุ	78	ปี
2. นางทองมา	บากอง	อายุ	80	ปี
3. นางศรี	ทีปะลา	อายุ	65	ปี
4. นางบุญชัย	กุลท่ามา	อายุ	78	ปี
5. นางริ้ว	ทุนณรงค์	อายุ	52	ปี
6. นางสุภาพ	ทองลี	อายุ	43	ปี
7. นางปลิว	ทีปะลา	อายุ	58	ปี

ผู้ให้ข้อมูลจังหวัดนครปฐม ประกอบด้วย

กลุ่มช่างทอผ้าเป็นช่างทอผ้า บ้านนา ตำบลโพรงมะเดื่อ อำเภอเมือง จังหวัด นครปฐม เป็นคนไทยเชื้อสายลาวครั้งที่ยังคงมีการสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีของกลุ่มชน ช่างทอผ้าที่พบเป็นผู้ที่ทอผ้ามาตั้งแต่เด็กจนมีความชำนาญในการมัดลวดลายผ้าและการย้อมสี โดยส่วนใหญ่เป็นการทอผ้ามัดหมี่ ซึ่งแม้ว่าปัจจุบันยังคงเป็นเพียงการเก็บรักษาผ้าชิ้นไว้เพื่อชนรุ่นหลัง แต่ในชุมชนก็ยังคงมีการทอผ้าชิ้นมัดหมี่อยู่บ้าง กลุ่มช่างทอผ้า ได้แก่

1. นางแก้ว	ชั้นเครือ	อายุ	78	ปี
2. นางหนู	คำพลอย	อายุ	48	ปี
3. นางสปรี	คลองละวะ	อายุ	53	ปี
4. นางซ้อน	คำเงิน	อายุ	47	ปี
5. นางกุหลาบ	บุญทองคำ	อายุ	52	ปี

ผู้ให้ข้อมูลจังหวัดกาญจนบุรี ประกอบด้วย

กลุ่มช่างทอผ้าเป็นช่างทอผ้า บ้านบ่อพลอย ตำบลหลุมรั้ง อำเภอบ่อพลอย จังหวัด กาญจนบุรี เป็นคนไทยเชื้อสายลาวครั้งที่ยังคงสืบทอดวัฒนธรรมการทอผ้า ซึ่งเป็นกลุ่มทอผ้าใหม่ที่ได้รวมตัวกัน เพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมการทอผ้าของบรรพบุรุษ ช่างทอส่วนใหญ่เรียนรู้อาชีพจากช่างทอในชุมชนที่มีความชำนาญนำมาเผยแพร่และมีฝีมือจนกลายเป็นความชำนาญ มีความสามารถในการทอผ้าโดยเฉพาะผ้าชิ้นมัดหมี่สามารถทออนุรักษ์ลวดลายเดิม และดัดแปลงประยุกต์ลวดลายใหม่ การทอผ้ามัดหมี่จึงกลายเป็นอาชีพหลัก เป็นผลิตภัณฑ์ที่ทำรายได้ให้แก่ชุมชนเป็นอย่างดี กลุ่มช่างทอผ้า ได้แก่

1. นางด้วง	หอมจัน	อายุ	67	ปี
2. นางไปล์	สุวรรณเก็ด	อายุ	69	ปี
3. นางขวัญจิต	ทองเชื้อ	อายุ	35	ปี
4. นางสาวเจียด	สระทอง	อายุ	48	ปี
5. นางมะลิ	เกษมสุข	อายุ	52	ปี
6. นางวิไลพร	ทองเชื้อ	อายุ	52	ปี

7. นางกม พรมมาลี อายุ 48 ปี
8. นางบุญนำ นพรัตน์วารการณ อายุ 54 ปี
9. นางสาวยีนดี ทวีศรี อายุ 24 ปี

การศึกษาค้นคว้าเอกสารดังกล่าวนั้น เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในส่วนของข้อมูลทั้งทางตรง และทางอ้อม หรือใช้เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาความเป็นมาความสืบเนื่องและการเปลี่ยนแปลง รวมถึงการวิเคราะห์ตีความในประเด็นที่ศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ผู้วิจัยได้มีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) โดยแบ่งออกเป็น ส่วน ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร และการสัมภาษณ์ นำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตมาทำการวิเคราะห์เนื้อหา โดยจำแนกออกเป็นหมวดหมู่ ที่ระบุไว้ในขอบเขตการวิจัย พร้อมหลักฐานรายละเอียด
2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง มีการดำเนินการวิเคราะห์ดังนี้
 - 2.1 วิเคราะห์ลักษณะลวดลายผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยแบ่งตามลักษณะลวดลายดังนี้
 - ลวดลายสัตว์
 - ลวดลายพันธุ์ไม้
 - ลวดลายเรขาคณิต
 - ลวดลายเบ็ดเตล็ด
 - ลวดลายที่เกิดจากการประยุกต์ขึ้นใหม่
 - 2.2 เปรียบเทียบการใช้สีที่ใช้ประกอบลวดลาย ด้าน
 - การใช้แม่สีในวงจรัสธรรมชาติ
 - การใช้สีกลาง
 - การใช้สีตามวรรณะ
 - การใช้สีกลมกลืน
 - การใช้สีตัดกัน
3. เปรียบเทียบลวดลายและการใช้สีของผ้ามัดหมี่ ในจังหวัดอุทัยธานี จังหวัดชัยนาท จังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดนครปฐม จังหวัดกาญจนบุรี และแยกวิเคราะห์ข้อมูลกลุ่มตัวอย่างในแต่ละจังหวัดด้าน
 - ลักษณะลวดลายที่เรียกชื่อที่เหมือนกัน

การศึกษาแปรความหมายนำเสนอข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) ตลอดจนแปรความหมายรูปแบบลวดลายผ้ามัดหมี่ โดยการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ภาพถ่าย การค้นคว้าจากเอกสาร และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตารางแสดงสถิติร้อยละ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาวิเคราะห์ลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครึ่งในจังหวัดภาคกลางของประเทศไทย ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลภาคสนาม จากกลุ่มตัวอย่างประชากรผ้ามัดหมี่ ใน 5 จังหวัด จำนวน 220 ผืน โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างประชากรออกเป็น 5 กลุ่มได้แก่

1. ผ้ามัดหมี่ บ้านทัพหลวง ตำบลทัพหลวง อำเภอบ้านไร่จังหวัดอุทัยธานี จำนวน 60 ผืน
2. ผ้ามัดหมี่ บ้านทัพเนินขาม ตำบลเนินขาม กิ่งอำเภอนีนขาม จังหวัดชัยนาท จำนวน 60 ผืน
3. ผ้ามัดหมี่ บ้านทับผึ้งน้อย ตำบลวังคัน อำเภอด่านช้าง และบ้านป่าสะแก ตำบลป่าสะแก จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 60 ผืน
4. ผ้ามัดหมี่ บ้านนา ตำบลโพรงมะเดื่อ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม จำนวน 20 ผืน
5. ผ้ามัดหมี่ บ้านบ่อพลอย ตำบลหลุมรั้ง อำเภอบ่อพลอย จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 20 ผืน

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ศึกษาใน 3 ประเด็นหลัก คือ

1. วิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร และการสัมภาษณ์ นำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตมาทำการวิเคราะห์เนื้อหา โดยจำแนกออกเป็นหมวดหมู่ ที่ระบุไว้ในขอบเขตการวิจัย พร้อมหลักฐานรายละเอียด
2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง มีการดำเนินการวิเคราะห์ดังนี้
 - 2.1 วิเคราะห์ลักษณะลวดลายผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยแบ่งตามลักษณะลวดลายดังนี้
 - ลวดลายสัตว์
 - ลวดลายพันธุ์ไม้
 - ลวดลายเรขาคณิต
 - ลวดลายเบ็ดเตล็ด
 - ลวดลายที่เกิดจากการประยุกต์ขึ้นใหม่
 - 2.2 เปรียบเทียบการใช้สีที่ใช้ประกอบลวดลาย ด้าน
 - การใช้แม่สีในวงจรรสีธรรมชาติ
 - การใช้สีกลาง
 - การใช้สีตามวรรณะ
 - การใช้สีกลมกลืน
 - การใช้สีตัดกัน
3. เปรียบเทียบลวดลายและการใช้สีของผ้ามัดหมี่ ในจังหวัดอุทัยธานี จังหวัดชัยนาท จังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดนครปฐม จังหวัดกาญจนบุรี และแยกวิเคราะห์กลุ่มตัวอย่างในแต่ละจังหวัดด้าน
 - ลักษณะลวดลายที่ไม่เหมือนกันเรียกชื่อที่เหมือนกัน

ผลการวิจัยปรากฏผล ดังต่อไปนี้

ผ้ามัดหมี่ บ้านทัพหลวง ตำบลทัพหลวง อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี

จากการศึกษาลวดลายผ้ามัดหมี่ บ้านทัพหลวง ตำบลทัพหลวง อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี จำนวน 60 ผืน พบว่าผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านทัพหลวง มีโครงสร้างอันเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ที่มีชื่อเรียกตามลักษณะลวดลายและเทคนิคการทอ แบ่งได้เป็น 3 ประเภทเรียกตามท้องถิ่น ได้แก่ ชินหมี่รวด ชินหมี่คั้น และชินหมี่ตา

ลักษณะลวดลายของผ้ามัดหมี่ในชั้นแต่ละประเภท สามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ ลวดลายหลักและลวดลายประกอบ โดยในแต่ละประเภทมีลักษณะของลวดลายหลักและลวดลายประกอบที่แตกต่างกัน

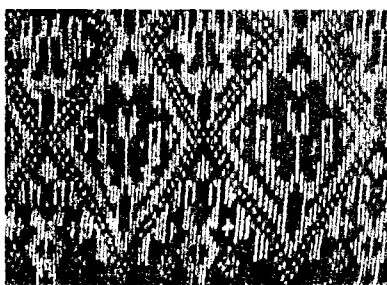
ประเภทผ้าชินหมี่รวด บ้านทัพหลวง หมายถึงกรรมวิธีการทอผ้าด้วยการมัดหรือทอไปรวด (โลด) เดี่ยวจบ ซึ่งแบ่งเป็นลายหลักในผ้าชินหมี่รวด หมายถึงลวดลายที่เด่นชัดปรากฏบนผืนผ้า เรียกว่า แม่ลายหรือแม่แบบ ลายประกอบในผ้าชินหมี่รวด หมายถึง ลวดลายที่อยู่ต่อจากลายหลักบริเวณชายผ้า เป็นลายที่ประกอบทั้งส่วนบนและส่วนล่างของผ้าชินมัดหมี่

ประเภทผ้าชินหมี่คั้น บ้านทัพหลวง หมี่คั้น หมายถึง การใช้เทคนิคการมัดหมี่สลับกับการทอคั้นเส้นสีด้วยไหมหรือฝ้าย ลักษณะลวดลายหลักในผ้าชินหมี่คั้น หมายถึง ลวดลายที่เกิดจากการมัดหมี่มีลักษณะเป็นลวดลายที่เด่นชัดปรากฏบนผืนผ้า เรียกว่า แม่ลายหรือแม่แบบ และลักษณะของลวดลายประกอบในผ้าชินหมี่คั้น หมายถึง ลักษณะของแนวเส้นคั้น ที่ปรากฏบน ผ้าชินมัดหมี่

ประเภทผ้าชินหมี่ตา หรือหมี่สับขีด บ้านทัพหลวง หมายถึง การใช้เทคนิคอื่นสลับกับลายมัดหมี่ เช่นการขีด และการทอเป็นริ้วๆ ลักษณะลวดลายหลักในผ้าชินหมี่ตาหรือหมี่สับขีด หมายถึง ลวดลายที่เกิดจากการมัดหมี่ มีลักษณะเป็นลวดลายที่เด่นชัดปรากฏบนผืนผ้า เรียกว่า แม่ลายหรือ แม่แบบ ลักษณะลวดลายประกอบในผ้าชินหมี่ตาหรือหมี่สับขีด หมายถึง ลักษณะของแนวการทอคั้นด้วยเทคนิคอื่นๆเช่นการขีด และการทอเป็นริ้ว ๆ ที่ปรากฏบนผ้าชินมัดหมี่

การวิเคราะห์ลวดลาย

ประเภทชินหมี่รวด ในจังหวัดอุทัยธานี

ชื่อลาย ลายนก

ที่มา นางทองเขียน ปานแดง อายุ 38 ปี

ที่อยู่ 110 หมู่ที่ 10 ตำบล ทัพหลวง อำเภอบ้านไร่ จังหวัด อุทัยธานี

ลักษณะลวดลาย สัตว์

ลายหลัก ลายนก จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างเส้นขนาน 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ภายในรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเป็นลายนกมีลักษณะลำตัวเป็นเส้นโค้งคล้ายส่วนท้องวางแนวเฉียงขนานแนวด้านภายในรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนต่อด้วยเส้นตรงลากขีดบริเวณมุมมีลักษณะคล้ายขานก ส่วนหัวมีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมแนวปากประกอบด้วยเครื่องหมายบวก + บริเวณช่วงต่อระหว่างนก

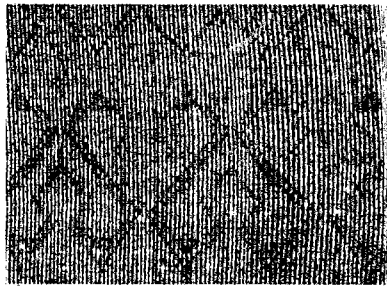
2 ตัวเป็นแนวเส้นตั้งปลายแยกเป็นเส้นขีดเฉียง 2 ขีด ส่วนมุมรูปประกอบด้วยคอกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเล็ก 1 รูป เว้นช่องว่างลายคล้ายรูปหัวใจ

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งแนวเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซก ตามแนวเส้นมุมคล้ายรูปสามเหลี่ยมเป็นลายนาคอยู่กึ่งกลางฐาน ลักษณะนก 2 ตัวหันแนวหลังชนกันเป็นรูปวงกลมมีเส้นตรงลากกึ่งกลาง ส่วนหัวนกมีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉาก ปลายหัวคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว U วางแนวคว่ำ มุมรูปสามเหลี่ยมประกอบด้วยรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเล็ก 1 รูป และบริเวณข้างห้อง 1 รูป ตามแนวเส้นภายในรูปสามเหลี่ยมประกอบด้วยรูปสี่เหลี่ยมคางหมูวางลายตั้งขีดแนวด้าน เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนล่างและส่วนบนสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะร้อน ได้แก่ สีแดง สีม่วงแดง และสีเหลือง โดยการใช้สีขาวมาประกอบ

ชื่อลาย ลายหงษ์คู่

ที่มา นางทองเขียน ปานแดง อายุ 38 ปี

ที่อยู่ 110 หมู่ที่ 10 ตำบล ทัพหลวง อำเภอ บ้านไร่ จังหวัด อุทัยธานี

ลักษณะลวดลาย สัตว์

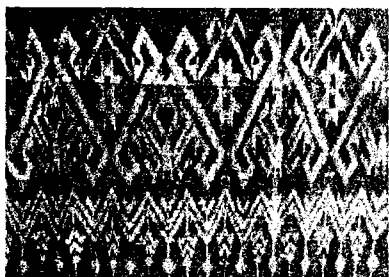
ลายหลัก ลายหงษ์คู่ จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางภายในรูปใบโพคว่ำและหงาย โดยการต่อลายเป็นแนวแถว แนวเส้นรูปใบโพเป็นตัวหงษ์หันหน้าชนกันเป็นแนวเส้นคล้ายรูปหัวใจซ้อนตรงกลางระหว่างหัวหงษ์ แนวช่องว่างลายมีลักษณะเป็นแนวเส้นฟันปลาตลอดผืน ภายในประกอบเป็นแนวเส้นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนซ้อนกัน 2 รูปตรงกลางคล้ายรูปเครื่องหมายบวก

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบ จะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งตามแนวเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซกมีลักษณะเป็นครึ่งหนึ่งของลายหลักแนวเส้นฟันปลา ชายผ้าเป็นแนวเส้นตรงยาวตลอดผืนผ้าชิ้น เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนบนและส่วนล่างของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวเส้นตรง โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนของใกล้เคียง ได้แก่ สีส้มเหลือง สีเหลือง สีเขียวเหลือง โดยการใช้สีขาวมาประกอบ

ชื่อยลาย ลายนาคปีกป่าง

ที่มา นางทองเขียน ปานแดง อายุ 38 ปี

ที่อยู่ 110 หมู่ที่ 10 ตำบล ทัพหลวง อำเภอบ้านไร่ จังหวัด อุทัยธานี

ลักษณะลวดลาย สัตว์

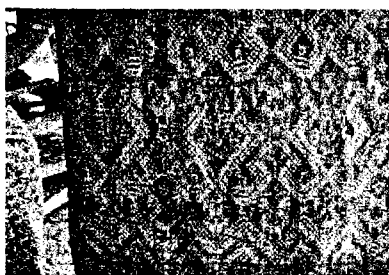
ลายหลัก ลายนาคปีกป่าง จะอยู่ในตำแหน่งแนวรูปใบโพธิ์ว่า โดยส่วนหัวนาคมีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉากประกอบลายคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว J และ L วางแนวอก ปลายคางเป็นเส้นตรง 1 ซีด มุมภายในมีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนตรงมุมยังประกอบด้วยตัวขอ 2 หัวหันหลังชนกัน แนวลายหลักรูปใบโพธิ์วางมีลักษณะเป็นตัวนาคเช่นเดียวกัน ประกอบด้วยลายคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว J วางคว่ำแนวเฉียงชิดกันเป็นมุมสามเหลี่ยม ส่วนบนเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ภายในเป็นตัวป่าง มีลักษณะคล้ายรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอกตรงกลางเป็นรูปเครื่องหมายบวก + ด้านของรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอกมีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยม 2 รูป โดยส่วนฐานรูปอยู่ติดกับรูปสี่เหลี่ยมทั้ง 4 มุม

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งตามแนวเส้นพื้นปลาหรือเส้นซีกแซกขนานกัน 2 เส้นยาวตลอดผืนผ้าชิ้น มุมแนวเส้นพื้นปลาเป็นรูปสามเหลี่ยมมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว Y วางตามแนวเส้นส่วนบน และแนวล่างเป็นช่อดอกคล้ายคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว Y ช่อนคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V ส่วนปลายบนสุดเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนและมุมแนวฐานทั้ง 2 มุมต่อมุมปลายรูปเป็นเส้นตรงยาวเกือบชายชิ้น เป็นลายประกอบที่อยู่ส่วนล่างสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวเส้นตรง โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนของสีใกล้เคียง ได้แก่ สีม่วงแดง กับสีม่วงน้ำเงิน โดยการใช้สีครีมมาประกอบ

ชื่อยลาย ลายนาคจับนก

ที่มา นางทองเขียน ปานแดง อายุ 38 ปี

ที่อยู่ 110 หมู่ที่ 10 ตำบล ทัพหลวง อำเภอบ้านไร่ จังหวัด อุทัยธานี

ลักษณะลวดลาย สัตว์

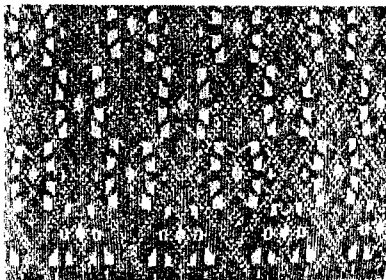
ลายหลัก ลายนาคจับนก โดยลายหลักแรกเป็นตัวนาคมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S ตัวเหลี่ยมสลักลับซัดกันบริเวณแนวลำตัวมีลักษณะเป็นแนวเฉียงหักมุมส่วนปลายหาง เว้นช่องว่างกลายเป็นเส้นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ภายในเป็นดอกลายเล็ก เรียงแนวกลางรูป 3 รูป มุมบนและล่างมีลักษณะเป็นตัวภาษาอังกฤษตัว T วางส่วนบนและล่างบริเวณปลายหางนาคคล้ายรูปโอบเล็ก ส่วนหัวเป็นเส้นเฉียงมีขีดลากตั้งบริเวณปลายประกอบด้วยตัวขอเรียงตามแนวหัวนาค 2 ตัว มุมภายในระหว่างนาค 2 ตัวประกอบลายคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว Y และมุมภายนอกมีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน บริเวณท้องนาคคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว Y คว่า แนวหลังเป็นตัวขอ 1 ตัว แนวลายนกออยู่สลักับแถวลายนาคมีลักษณะคล้ายตัวอักษรไทยตัว ซ โดยส่วนปลายทั้ง 2 ข้างเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉากมีขีด 2 ขีด ปลายกางเป็นเส้นตรง 1 ขีด แนวท้องมีลักษณะคล้ายขาเป็นเส้นตรงขนานกัน 2 เส้น

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งตามแนวเส้นพื้นปลาหรือเส้นซิกแซกขนานกัน 2 เส้นยาวตลอดผืนผ้าชิ้น มุมตามแนวเส้นเป็นรูปสามเหลี่ยม แนวมุมล่างมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว Y คว่า ประกอบเส้นตรงยาวเกือบเท่าผืนผ้าแนวมุมบนเป็นลายนาคตัวเล็ก เป็นลายประกอบที่อยู่ส่วนล่างสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรง โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนของสีใกล้เคียง ได้แก่ สีเหลือง สีส้ม สีแดง และสีม่วงแดง

ชื่อลาย ลายปลา

ที่มา นางเต็ม บือมคำ อายุ 81 ปี

ที่อยู่ 3 หมู่ที่ 1 ตำบล ทัพหลวง อำเภอ บ้านไร่ จังหวัด อุทัยธานี

ลักษณะลวดลาย สัตว์

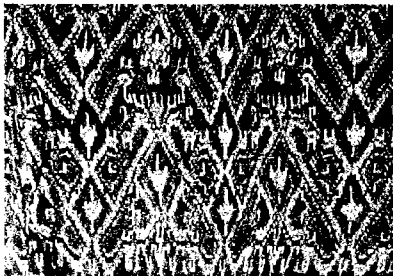
ลายหลัก ลายปลา จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างจุด 2 จุด เรียงขนานกัน 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ลายปลาจะอยู่กึ่งกลางเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ตรงกลางจะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนรูปเล็กล้อมรอบขนานด้วยเส้นมุมบนและล่างรูปเป็นแนวเส้นเฉียงแยกออก 2 เส้น มุมภายในทั้ง 4 รูปเป็นแนวรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ช่องว่างลายประกอบด้วยรูปสี่เหลี่ยมเรียงในแนวตั้ง 4 รูป

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งแนวเส้นพื้นปลาหรือเส้นซิกแซกมีลักษณะเป็นครึ่งหนึ่งของลายหลัก ชายผ้าเป็นเส้นตรงในแนวนอนยาวตลอดผืนผ้าชิ้น เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนล่างและส่วนบนสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบจากสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนของสีตรงข้าม ได้แก่ สีเหลืองส้ม และสีเขียวน้ำเงิน โดยการใช้สีขาวและสีเหลืองมาประกอบ

ชื่อลาย ลายนาค 2 หัว

ที่มา นางบุญ บ่อมคำ อายุ 68 ปี

ที่อยู่ 110 หมู่ที่ 1 ตำบล ทัพหลวง อำเภอ บ้านไร่ จังหวัด อุทัยธานี

ลักษณะลวดลาย สัตว์

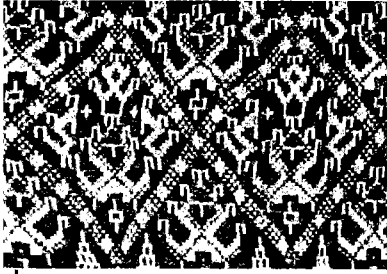
ลายหลัก ลายนาค 2 หัว วางลายตามแนวรูปสามเหลี่ยมตั้ง โดยลายหลักแบ่งเป็นแถวลาย 2 ลักษณะ ลายหลักที่ 1 นาคมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S วางเส้นแนวเฉียงประกอบเป็นรูปสามเหลี่ยม มุมบนประกอบด้วยเส้นตรงขนาน 2 เส้น แนวหัวนาคประกอบด้วยตัวขอ 1 ตัวลายคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว U วางอยู่บนสุด มุมบนเป็นเส้นแนวตั้งประกอบคล้ายดอกกรุปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน แนวฐานล่างรูปสามเหลี่ยมมีเส้นตรงขีดตั้งขนานกัน 2 เส้น มุมที่หักตัวขอประกอบด้วยเส้นตรงขีดขนานกัน 2 เส้น แนวด้านรูปสามเหลี่ยมมีลักษณะคล้ายเลขไทย เลข ๑ วางกึ่งกลางแนวด้าน มุมภายในรูปสามเหลี่ยมมีลักษณะเป็นก้านดอกกรุปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน แนวลายหลักจะวางเป็นแนวแถวสลับกันลายหลักที่ 2 มีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S มุมบนประกอบด้วยแนวเส้นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนมุมภายในรูปมีขีดเส้นตรงเล็ก ๆ 1 ขีดแนวด้านรูปมีลักษณะเป็นหัวขอคว่ำเรียงเว้นช่องลายจำนวน 3 ตัว มุมล่างคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว T วางลายคว่ำ

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก เป็นเส้นตรงแนวนอนยาวประกอบแนวส่วนบนมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว Y เรียงเว้นระยะต่อเนื่องลายตลอดผืนผ้าชิ้นเป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนล่างและส่วนบนสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรง โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีตัดกัน ได้แก่ สีแดงส้ม กับสีน้ำเงินเขียว โดยการใช้สีขาว และ สีดำมาประกอบ

ชื่อลาย

ลายขนาดเล็ก

ที่มา นางบุญ ป้อมคำ อายุ 68 ปี

ที่อยู่ 110 หมู่ที่ 1 ตำบล ทัพหลวง อำเภอ บ้านไร่ จังหวัด อุทัยธานี

ลักษณะลวดลาย สัตว์

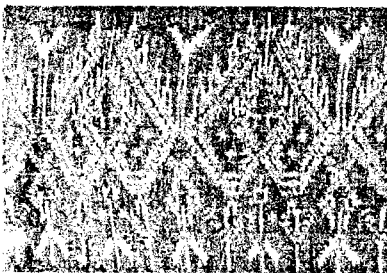
ลายหลัก ลายขนาดเล็ก จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างลายดอกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเล็ก ๆ เรียงเป็นแนวเส้นขนานกัน 2 เส้น มีลักษณะเป็นกรอบรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ภายในรูปสี่เหลี่ยมเป็นลายขนาดเล็ก มุมข้างมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S ตัวเหลี่ยมหันหน้าชิดกันเป็นรูปสามเหลี่ยม แนวหัวนาคส่วนบนเป็นตัวขอเรียงเว้นระยะตามแนวหัวนาค 2 ตัว ประกอบด้วยรูปเครื่องหมายบวก + ปลายคางมีเส้นขีด 1 ขีด แนวท้องเป็นเส้นตรง 1 ขีดคล้ายขา ปลายหางเป็นตัวขอวางแนวตั้ง 1 ตัว มุมล่างภายในรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเป็นรูปสี่เหลี่ยมเล็กมีเส้นตรงลากแนวตั้งกึ่งกลางด้านบนและล่าง มุมภายในรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนมีลักษณะลักษณะเป็นลายนาค 2 ตัว มีลักษณะตัวเล็ก แนวหัวนาคส่วนบนเป็นตัวขอ บริเวณแนวลำตัวมีเส้นขีดสั้น ๆ 1 ขีดคล้ายขา ส่วนล่างภายในรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนมีเส้นตรงลากแบ่งครึ่งรูป มีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S ลักษณะนาคมุมบนต่างจากมุมล่างคือมีขนาดเล็กกว่า

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางของเส้นพื้นปลาหรือเส้นซิกแซกยาวเป็นแนวตลอดผืนผ้าชิ้น ภายในรูปสามเหลี่ยมเป็นลายนาค 2 ตัวมีลักษณะเหมือนลายหลัก แนวฐานรูปสามเหลี่ยมเหลี่ยมเป็นแนวเส้นตรงแนวอนยาวตลอดผืนผ้าชิ้นประกอบด้วยรูปสามเหลี่ยมวางชิดแนวเส้นตรงบริเวณมุมรูป เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนล่างและส่วนบนสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนของสีตรงข้าม ได้แก่ สีแดงส้ม กับสีน้ำเงินเขียว โดยการใช้สีขาวและสีเหลืองนวลมาประกอบ

ชื่อลาย

ลายนาคชื่อใหญ่

ที่มา นางบุญ ป้อมคำ อายุ 68 ปี

ที่อยู่ 110 หมู่ที่ 1 ตำบล ทัพทหลวง อำเภอ บ้านไร่ จังหวัด อุทัยธานี
ลักษณะลวดลาย สัตว์

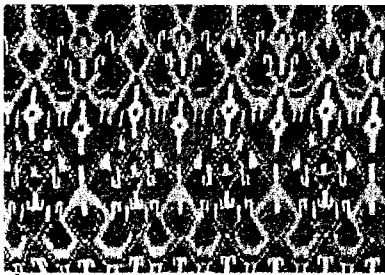
ลายหลัก ลายนาคชื่อใหญ่ จะอยู่ในแนวคล้ายรูปหกเหลี่ยม มีลักษณะเป็นตัวนาค 2 ตัว หันหน้าเข้าหากันหัวนาคเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉากตั้งขนานกัน ส่วนหัวมีลักษณะเป็นเส้นตรงขีดขนาน เรียงตามแนวหัว 5 เส้น หัวนาคแนวลายขีดกันประกอบลายคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว T โดยลาก เส้นตรงยาวระหว่างแนวปลายหางนาค ปลายคางมีเส้นตรงขีด 1 เส้น ลักษณะนาค 2 ตัวเป็นตัวยเหลี่ยมหัก ส่วนแนวอกประกบกันคล้ายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน แนวหลังเป็นรูปเครื่องหมายบวก + เรียงตรงกลาง ตามแนวช่องว่าง 2 อัน โดยส่วนปลายหางนาคมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว Y วางลายคว่ำ ตามแนวทางจำนวน 4 ตัว ช่วงต่อลายประกอบลายคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว Y ลักษณะตัวยาว ขนานเท่าแนวหางนาค

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก แนวล่างมีลักษณะคล้ายเครื่องหมายกากบาท X ปลายส่วนล่างประกอบด้วยเส้นตรงขีด 1 เส้น โดยมีตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V วางลาย สลับแนวคว่ำและหงายประกอบด้วยเส้นตรงขีดแนวตั้งวางระหว่างกลางตัวอักษรปลายบนมีลักษณะเป็นตัวขอ เป็นลายประกอบที่อยู่ส่วนล่างสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบ เรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรง โดยการต่อลายในลักษณะ แนวนอน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีตัดกัน ได้แก่ สีแดงส้ม กับสีน้ำเงินเขียว และสี แสด กับสีคราม โดยการใช้สีขามาประกอบ

ชื่อลาย ลายนาคขอ

ที่มา นางบุญ ป้อมคำ อายุ 68 ปี

ที่อยู่ 110 หมู่ที่ 1 ตำบล ทัพทหลวง อำเภอ บ้านไร่ จังหวัด อุทัยธานี
ลักษณะลวดลาย สัตว์

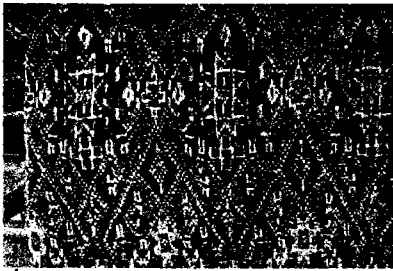
ลายหลัก ลายนาคขอ มีลักษณะเป็นตัวขอ คล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S ตัวเหลี่ยม หันหน้าประกบ เป็นรูปสามเหลี่ยมมีเส้นตรงลากเป็นแนวตั้งกึ่งกลางระหว่างนาค 2 ตัว แนวหัวขอส่วนบน ประกอบด้วยตัวขอ 1 ตัว ส่วนหางประกอบด้วยเส้นตรงขีดแนวตั้ง 1 เส้น แนวท้องนาคเป็นเส้นตรงขีดขนาน กัน 1 คู่คล้ายขา ลายหลักที่ 2 มีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว M โดยมุมมีลักษณะคล้ายตัวนาค 2 ตัวคว่ำว่าหัวลงประกบเป็นรูปสามเหลี่ยม แนวหัวนาคประกอบด้วยตัวขอ 2 ตัว โดยมุมกลางตัวขอประกบกับ คล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว T ปลายคางมีเส้นตรงขีด 1 เส้นมุมท้องนาคคล้ายขา บริเวณเหนือแนวทาง นาคประกอบด้วยรูปสี่เหลี่ยมประกบตามแนววันระยะ 2 รูป ลักษณะปลายหางจะอยู่ขีดกึ่งกลางลายหลักตัว ขอ 2 ตัว

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบ จะอยู่ต่อจากลายหลัก เป็นแนวเส้นตรงยาวตลอดผืน ผ้าประกอบแนวเส้นส่วนบนติดลายหลัก มีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว T วางลายตามแนวเส้นตรง เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนบนและส่วนล่างสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายหลักนำมาเรียงต่อกันในแนวตรง โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะร้อน ได้แก่ สีแดงส้ม สีเหลือง สีม่วง โดยการใช้สีเขียวมาประกอบ

ชื่อลาย ลายนาค

ที่มา นางบุญ บ่อมคำ อายุ 68 ปี

ที่อยู่ 110 หมู่ที่ 1 ตำบล ทัพหลวง อำเภอ บ้านไร่ จังหวัด อุทัยธานี

ลักษณะลวดลาย สัตว์

ลายหลัก ลายนาค หรือนาคเอี้ยอ้อแอ้ มีลักษณะคล้ายเป็นแนวรูปสามเหลี่ยมตั้ง โดยลายหลักแบ่งเป็น 2 ลักษณะ ลายหลักที่ 1 เป็นตัวนาค 2 ตัวลำตัวนาควางตามแนวรูปสามเหลี่ยมมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S วางเส้นแนวเฉียง มุมบนมีเส้นตรงขีด 1 เส้นแนวหัวส่วนปลายเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉากมีเส้นตรงขีดแนวตั้งบริเวณหัวนาค 1 ขีด ปลายคางมีเส้นตรงขีดขนาน 2 เส้น ส่วนแนวด้านรูปสามเหลี่ยม มีลักษณะเป็นหัวขอลักษณะคล้ายเลขไทย เลข ๑ หันหัวคว่ำและทงายในแนวด้าน โดยบริเวณปลายเส้นคล้ายหัวนาคประกอบด้วยเส้นตรงขีดแนวตั้งขนานกัน 2 เส้น ปลายคาง 1 เส้น ส่วนแนวบนคล้ายหลังนาคมีขีดเส้นตรงแนวตั้งลาก 1 ขีด และล่างมีลักษณะคล้ายขานาค เป็นเส้นตรงขีดขนานกัน 2 เส้น กึ่งกลางระหว่างมุมบนสามเหลี่ยมมีลักษณะคล้ายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน มีเส้นตรงลากแนวตั้งมุมบนและล่าง บริเวณแนวฐานรูปสามเหลี่ยมประกอบด้วยลายคล้ายดอกแก้ว มีลักษณะเป็นดอกรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอก ตรงกลางเป็นดอกลายเล็ก รูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ด้านข้างเป็นรูปสี่เหลี่ยมเส้นรอบนอกด้านบนและล่างเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉากปลายมุมซ้อนกันหันด้านฉากชิดเส้นรอบรูปสี่เหลี่ยมด้านละ 2 รูป แนวข้างช่องลายหลักเป็นแนวรูปสามเหลี่ยมวางสลับมีลักษณะเป็นตัวนาค 2 ตัว โดยส่วนช่วงลายต่อประกอบด้วยดอกคล้ายดอกแก้วดอกใหญ่ มีลักษณะเป็นดอกรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอก ตรงกลางเป็นดอกลายเล็ก รูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ด้านข้างเป็นรูปสี่เหลี่ยมเส้นรอบนอกด้านบนและล่าง เป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉากปลายมุมซ้อนกันหันด้านฉากชิดเส้นรอบรูปสี่เหลี่ยมด้านละ 2 รูป แนวข้างรูปคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V วางลายแนวนอนหันส่วนมุมออกปลายตัวอักษรมีเส้นตรงขีดแนวตั้งข้างละ 1 ขีด ช่วงต่อลายหลักบริเวณหัวนาคมีลักษณะเป็นดอกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนใหญ่ 1 รูปและส่วนข้าง ประกอบด้วยรูปเล็กข้างละ 1 รูป บริเวณมุมขีดของตัวนาคเล็กเหนือรูปดอกแก้วใหญ่ประกอบด้วยรูปดอกลายเล็กรูปสี่เหลี่ยมขนม

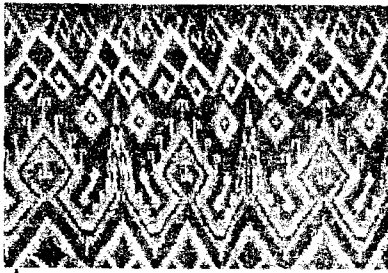
เปียกปูน มุมขีดของตัวขนาดเล็กได้รูปดอกแก้วใหญ่มีลักษณะเป็นดอกรูปสี่เหลี่ยมประกอบคล้ายเครื่องหมายบวก +

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก เป็นเส้นตรงแนวนอนยาว แนวนอนประกอบลายคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว Y เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนล่างและส่วนบนสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรง โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะร้อน ได้แก่ สีแดงอมชมพู และสีเหลือง โดยการใช้สี การใช้สีขาว สีดำและสีเขียวมาประกอบ

ชื่อลาย ลายหัวนาค

ที่มา นางบุญ ป้อมคำ อายุ 68 ปี

ที่อยู่ 110 หมู่ที่ 1 ตำบล ทัพหลวง อำเภอ บ้านไร่ จังหวัด อุทัยธานี

ลักษณะลวดลาย สัตว์

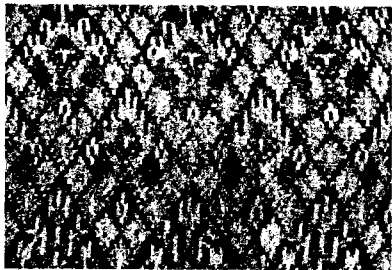
ลายหลัก ลายหัวนาค มีลักษณะเป็นตัวนาคคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S ตัวเหลี่ยมหันหน้าประกบกันเป็นรูปสามเหลี่ยม บริเวณแนวหัวนาคมีลักษณะเป็นตัวขอเรียงตามแนวหัวนาค 4 ตัว มุมบนและแนวคางประกบกันคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว T ท้องนาคเป็นเส้นตรงขีดแนวตั้ง 1 ชีดคล้ายขานาค แนวหางนาคประกอบด้วยรูปสามเหลี่ยมเรียงตามแนวทาง 3 รูป ปลายหางมีเส้นตรงขีดขนานแนวตั้งประกอบลายคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว M ต่อลายคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว Y วางแนวคางว่าแนวข้างเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนซ้อนกัน 3 รูปโดยวางข้างละ 1 รูป แถวลายหลักวางลายสลับแนวเป็นเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซก โดยส่วนมุมตามแนวเส้นเป็นรูปสามเหลี่ยม แนวด้านรูปประกอบด้วยตัวขอคล้ายเลข ๑ ไทยตัวเหลี่ยมวางลายโดยหันส่วนหัวเข้าหากัน

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก มีลักษณะเป็นเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซก ส่วนมุมตามแนวเส้นเป็นรูปสามเหลี่ยมประกอบด้วยตัวขอคล้ายเลข ๑ ไทยตัวเหลี่ยมวางลายทั้งแนวนอนและล่างโดยหันส่วนหัวเข้าหากัน แนวนอนประกอบด้วยเส้นตรงลากแนวเฉียงแยงออกขนานกับแนวตัวขอ เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนบนและส่วนล่างของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรง โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีตัดกัน ได้แก่ สีแดงส้ม กับสีน้ำเงินเขียว โดยการใช้สีเหลืองและสีขาวมาประกอบ

ชื่อลาย ลายนาค 3 ขอ

ที่มา นางสาวท หลวงโบทา อายุ 54 ปี

ที่อยู่ 3 หมู่ที่ 1 ตำบล ทัพหลวง อำเภอ บ้านไร่ จังหวัด อุทัยธานี

ลักษณะลวดลาย สัตว์

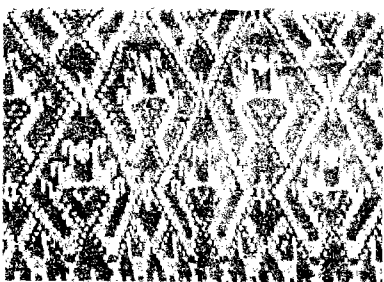
ลายหลัก ลายนาค 3 ขอ จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างเส้นขนาน 2 เส้น มีลักษณะเป็นดอกลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเล็ก เรียงตามแนวรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน มุมภายในมุมล่าง มุมซ้ายและขวา ประกอบด้วยดอกลายเล็ก ๆ รูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน แนวด้านส่วนล่างประกอบด้วยเครื่องหมายกากบาท X คล้ายขนาดส่วนปลายบนมีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมหันหน้าชิดกัน แนวส่วนหัวเป็นเส้นตรงขีดขนานกันตามแนวหัวนาค 3 เส้นมุมบนสุดของหัวนาคและบริเวณปลายคางมีเส้นตรงขีด 1 เส้น

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก มีลักษณะเป็นเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซกเป็นแนวยาวตลอดผืนผ้าชิ้น ส่วนมุมของเส้นฟันปลาเป็นรูปสามเหลี่ยม แนวฐานกึ่งกลางมีลักษณะเป็นรูปร่างกลมประกอบเชิงเทียน ด้านข้างคล้ายหัวขอประกอบส่วนหัวขอตรงกลางมีเส้นตรงขีดแนวตั้ง 1 ขีดเป็นลายที่อยู่ขีดแนวเส้นตรง เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนล่างและส่วนบนสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้แม่สีในวงจรสีธรรมชาติ ได้แก่ สีเหลือง สีแดง สีน้ำเงิน โดยการใช้สีขาวและสีเขียวอ่อนอมฟ้ามาประกอบ

ชื่อลาย ลายหางนกยูง

ที่มา นางนาง ป้อมคำ อายุ 70 ปี

ที่อยู่ 100/1 หมู่ที่ 10 ตำบล ทัพหลวง อำเภอ บ้านไร่ จังหวัด อุทัยธานี

ลักษณะลวดลาย สัตว์

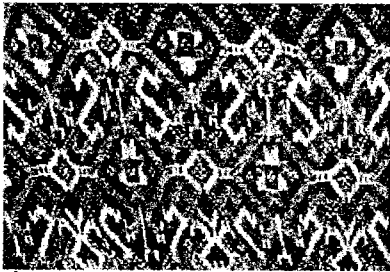
ลายหลัก ลายหางนกยูง จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างเส้นขนาน 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน มุมภายในบนและล่างประกอบด้วยดอกกลายเล็ก ๆ รูปสี่เหลี่ยมมีเส้นตรงขีดแนวตั้งกึ่งกลางแนวด้านบนและล่าง มุมล่างประกอบด้วยเครื่องหมายกากบาท X มีลักษณะคล้ายหางนกยูงที่แผ่ออกโดยวางลายอยู่ชิดเส้นทำมุมกับดอกกลายมุมล่าง แนวเครื่องหมายกากบาท X ปลายบนประกอบด้วยรูปสามเหลี่ยมมุมฉากขนานแนวตั้งตรงกลางเชื่อมต่อกลายด้วยเส้นตรง มีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V ประกอบแนวเส้นตรงมีดอกกลายเล็กรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน 1 รูป แนวรูปสามเหลี่ยมยังประกอบด้วยตัวขอหันหน้าออกวางลายเรียงตามแนวรูปข้างละ 3 ตัว

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก แนวด้านรูปลายหลักประกอบด้วยหัวขอหันส่วนหัวชนกันประกอบด้วยเส้นตรงขีดแนวตั้งวางชิดแนวลายหลัก ส่วนท้องคล้ายขาเป็นเส้นตรงขีดขนานกัน 2 เส้นอยู่ชิดแนวเส้นตรงประกอบด้วยเส้นตรงขีดสลับ เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนล่างและส่วนบนสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อกลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะร้อน ได้แก่ สีแดง สีม่วง และสีเหลือง โดยการใช้สีเขียวอ่อนอมฟ้าและสีขาวมาประกอบ

ชื่อลาย ลายปีกบังนาคน้อย

ที่มา นางคำสงค์ คณทา อายุ 64 ปี

ที่อยู่ 82 หมู่ที่ 10 ตำบล ทัพหลวง อำเภอ บ้านไร่ จังหวัด อุทัยธานี

ลักษณะลวดลาย สัตว์

ลายหลัก ลายปีกบังนาคน้อย จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างเส้นขนาน 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน มุมส่วนบนและล่างคล้ายหัวนาคมีลักษณะเป็นแนวเส้นเฉียงแยกออกคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V ส่วนปลายหัวนาคเป็นเส้นตรงขีดขนานกัน 2 เส้น ปลายหาง 1 เส้นมุมบนและล่างรูปประกอบลายคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว Y ตั้งตรงกลาง ภายในรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนคล้ายดอกแก้วมีลักษณะเป็นดอกรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอก แนวเส้นรอบนอกประกอบด้วยรูปสามเหลี่ยมมุมฉาก 2 รูปวางส่วนฐานชิดด้านรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอก กึ่งกลางรูปมีลักษณะเป็นดอกกลายเล็ก ๆ รูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนซ้อนกัน 2 รูป มุมข้างซ้ายและขวาภายในรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนมีลักษณะเป็นดอกกลายเล็ก ๆ มุมละ 1 ดอก ลักษณะลายวางสลับเว้นระยะช่องลายต่อมุมข้างด้วยแนวเส้นขนานมีเส้นตรงคั่นขนานกันตลอดแนวตรงกลางเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนซ้อนกัน 2 รูป แนวลายหลักจะเว้นช่องลายเป็นแถบขนาน

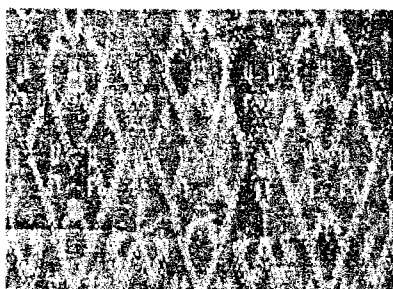
โดยส่วนแนวมุมภายนอกบนและล่างแนวด้านรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ประกอบลายคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S วางแนวเฉียงสลับกับกันตรงช่องว่างลาย

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ลักษณะเป็นครึ่งหนึ่งของลายหลักโดยวางลายอยู่ชิดแนวเส้นตรงชายผ้า มุมข้างเป็นดอกกรุปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนรูปเล็ก ๆ เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนบนและส่วนล่างของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรง โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีตัดกัน ได้แก่ สีเขียว กับสีแดง โดยการใช้สีขาวมาประกอบ

ชื่อลาย ลายนาคจับเอี้ย

ที่มา นางคำสงค์ คนทา อายุ 64 ปี

ที่อยู่ 82 หมู่ที่ 10 ตำบล ทัพหลวง อำเภอ บ้านไร่ จังหวัด อุทัยธานี

ลักษณะลวดลาย สัตว์

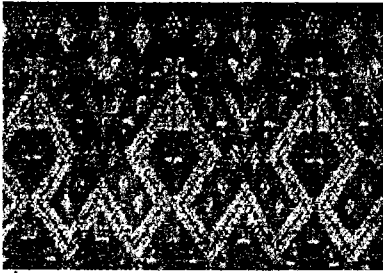
ลายหลัก ลายนาคจับเอี้ย อยู่ในแนวเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซก จากแนวมุมหยักส่วนบนประกอบด้วยหัวนาคมีลักษณะเป็นเส้นเฉียงขนานกันด้านละ 3 ตัว มุมหยักมีลักษณะเป็นหัวนาคหันหน้าออก ส่วนหัวนาคประกอบด้วยรูปสามเหลี่ยมมุมฉากมีเส้นตรงขีดขนานกัน 2 เส้น ปลายคาง 1 เส้น แนวลายหลักจะวางลายขนานกันเป็นแนวตลอดความกว้างผืนผ้าชิ้น

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก มีลักษณะเป็นแนวเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซก ส่วนมุมตามแนวเส้นเป็นรูปสามเหลี่ยม แนวฐานมีลักษณะเป็นรูปดอกไม้ประกอบไปมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว W ก้านดอกเป็นเส้นตรงแยกกลีบดอกเป็นเส้นแนวเฉียง 2 เส้นตรงกลางคล้ายเกสรคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว Y อยู่ตรงกลางดอก มุมฐานรูปสามเหลี่ยมเป็นรูปเครื่องหมายบวก + อยู่ชิดแนวเส้นตรง เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนล่างและส่วนบนสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาต่อกันในแนวตรง โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะร้อน ได้แก่ สีส้มแดง สีเหลือง สีม่วง โดยการใช้สีขาว สีชมพู และสีเขียวน้ำเงินมาประกอบ

ชื่อลาย ลายขนาดใหญ่
ที่มา นางคำสงค์ คณหา อายุ 64 ปี
ที่อยู่ 82 หมู่ที่ 10 ตำบล ทัพหลวง อำเภอ บ้านไร่ จังหวัด อุทัยธานี
ลักษณะลวดลาย สัตว์

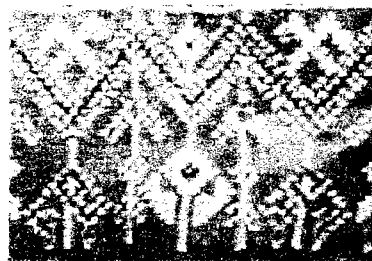
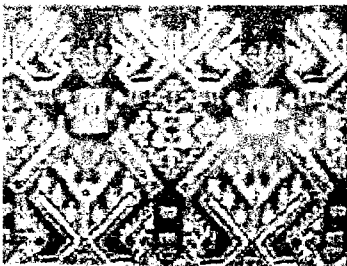
ลายหลัก ลายขนาดใหญ่ มีลักษณะเป็นตัวนาคคล้ายตัวอักษรภาษาไทยตัว พ ตัวเหลี่ยมหันหน้าประกบกันเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉาก บริเวณแนวหัวนาคมีลักษณะเป็นตัวขอเรียงตามแนว 4 ตัว มุมบนคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว T ปลายคางคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว T มุมหยักตัวอักษรประกอบด้วยตัวขอหันหน้าชิดกัน 2 ตัว ท้องนาคมีเส้นตรงขีดขนานแนวตั้ง 2 เส้นคล้ายขาประกอบด้วยตัวขอเล็กกว้างขวางขนาด 1 ตัว แนวหางมีลักษณะเป็นขอเส้นตรงแนวตั้งยาวบริเวณข้อมีเส้นตรงวางแนวเฉียงขนานกัน 3 เส้น ส่วนปลายคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว Y แนวลำตัวนาคเป็น รูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเรียงตามแนวลำตัว 4 รูป แนวแถบนั้นมีลักษณะเป็นดอกกรุปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเรียงช่องลายละ 3 ดอก ลายหลักจะมีแถวเดียวและอยู่บริเวณเกือบชายผ้าชั้นมัดหมี่

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ชายผ้าเป็นแนวเส้นตรงยาวตลอดผืนผ้าชั้น เป็นลายประกอบที่อยู่ส่วนล่างสุดของผ้าชั้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรง โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะเย็น ได้แก่ สีน้ำเงินเขียว และสีเหลือง โดยใช้สีขาว สีแดงและสีน้ำตาลมาประกอบ

ชื่อลาย ลายปีกบ่าง
ที่มา นางนาง บ่อมคำ อายุ 70 ปี
ที่อยู่ 100/1 หมู่ที่ 10 ตำบล ทัพหลวง อำเภอ บ้านไร่ จังหวัด อุทัยธานี
ลักษณะลวดลาย สัตว์

ลายหลัก ลายปีกบ่าง ประกอบคล้ายตัวนาค 2 ตัวลักษณะเป็นตัวขอเหลี่ยมโดยแนวทางชิดกัน ส่วนหัวเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉากมีเส้นตรงขีดแนวตั้งขนานกันตามแนวหัวนาค 5 เส้น ปลายคาง 1 เส้น บริเวณท้องนาคคล้ายขาเป็นเส้นตรงขีดขนานกัน 2 เส้นจำนวน 2 คู่ แนวหางนาคคล้ายตัวอักษร

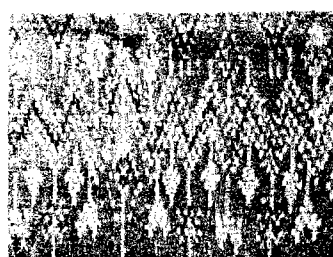
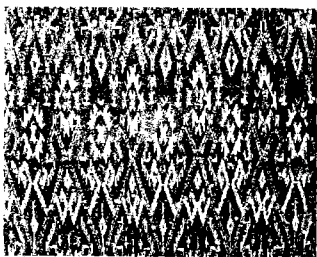
ภาษาอังกฤษตัว Y วางคว่ำตามแนวทาง แนวขีดกันของนาคมีลักษณะเป็นช่อมีเส้นตรงขีดแนวตั้ง ปลายเส้นเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนซ้อนกัน 2 รูปมุมข้างแยกเป็นเส้นแนวเฉียง 2 เส้น มุมบนรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนมีตุ่มเล็ก ๆ รูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนอยู่ระหว่างช่องว่างลาย มีเส้นขนานแนวเฉียง 2 เส้นคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V วางคั่นระหว่างลายนาค แนวช่องลายหลักเว้นระยะช่องลายเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ภายในคล้ายตัวบางมีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอก แนวเส้นรอบรูปประกอบด้วยรูปสามเหลี่ยมมุมฉาก 2 รูปวางขีดแนวด้านรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอก ภายในกึ่งกลางมีลักษณะเป็นดอกกลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนซ้อนกัน 2 รูป แนวด้านบนและล่างมีเส้นตรงขีดแนวตั้งวางกึ่งกลางด้าน แนวด้านล่างเป็นเส้นตรงลากแนวเฉียงขนานด้านละ 1 เส้นมุมข้างรูปประกอบลายเป็นรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอก ภายในเป็นเครื่องหมายกากบาทวางแนวด้านข้างคล้ายดอกเห็ด คือมีลักษณะเป็นเส้นโค้งเล็กน้อยวางแนวเฉียงขีดเส้นด้านปลายเส้นเป็นตุ่มดอกกลม

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางของเส้นพื้นปลาหรือเส้นซิกแซกยาวขนานกัน 2 เส้นมุมของแนวเส้นเป็นรูปสามเหลี่ยม แนวบนคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว L วางคว่ำไขว้กัน แนวมุมรูปที่ 2 มีลักษณะคล้ายดอกไม้รูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนก้านดอกขีดมุมบนสามเหลี่ยม มุมข้างเป็นเส้นแนวเฉียงลากขนานกัน แนวเส้นพื้นปลาส่วนล่างมีลักษณะเป็นช่อดอกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน มุมข้างมีเส้นลากแนวเฉียงส่วนปลายประกอบลายคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว L มีเส้นขีดแนวตั้ง 1 เส้นบริเวณมุมสามเหลี่ยมเป็นช่อดอกลากเป็นเส้นตรงยาวเกือบถึงชายผ้าชั้น แนวกลางเป็นดอกกลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนต่อด้วยแนวก้านคล้ายใบไม้ประกบเป็นเส้นแนวเฉียง 2 ใบ เป็นลายประกอบที่อยู่ล่างสุดของผ้าชั้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การอัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรง โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีตัดกัน ได้แก่ สีส้มแดง กับสีคราม โดยการใช้สีขาว สีเหลือง และสีม่วงมาประกอบ

ชื่อลาย ลายนาคปักไก่

ที่มา นางนาง บ่อมคำ อายุ 70 ปี

ที่อยู่ 100/1 หมู่ที่ 10 ตำบล ทัพหลวง อำเภอ บ้านไร่ จังหวัด อุทัยธานี

ลักษณะลวดลาย สัตว์

ลายหลัก ลายนาคปักไก่ มีลักษณะเป็นตัวนาคคล้ายตัวอักษรภาษาไทยตัว พ ตัวเหลี่ยมหันหน้าประกบเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉาก แนวหัวนาคมีลักษณะเป็นตัวขอเรียงตามแนวหัว 4 ตัว ปลายหางมีเส้นขีด 1 เส้นมุมล่างเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ห่องนาคประกอบด้วยเส้นตรงขีดขนานแนวตั้ง 1 คู่

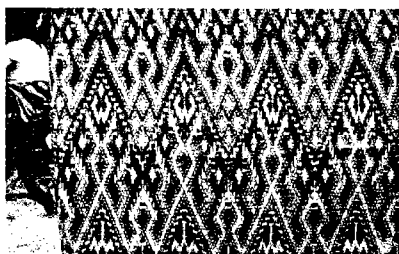
คล้ายขนาด ประกอบด้วยตัวขอเล็กข้างขนาดข้างละ 1 ตัว ปลายหางนาคมีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉากประกบกันมีตัวขอเรียงตามแนวทาง 2 ตัว ต่อด้วยเส้นเฉียงทำมุมประกบกันมีเส้นขีดแนวตั้งส่วนปลายทั้ง 2 ด้านคล้ายดอกไม้รูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน แนวเส้นรอบนอกเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉากเรียงตามแนวคล้ายกลีบดอก ตรงกลางดอกเป็นเกสรรูปเครื่องหมายกากบาท X ต่อลงลายแนวนอนเป็นรูปสามเหลี่ยมคว่ำและหางสลับรูปกันเป็นตัวนาค 2 ตัว ถ้าตัวนาควางตามแนวรูปสามเหลี่ยมมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S วางเส้นแนวเฉียงประกอบเป็นรูปสามเหลี่ยม ปลายขอมุมบนหันหัวขอออกวางชิดกัน มีลักษณะหัวเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉากส่วนหัวนาคประกอบด้วยตัวขอตั้ง 1 ตัว บริเวณปลายหางเป็นเส้นตรงลากขนานกัน 2 เส้น มุมมีเส้นตรงขีด 1 เส้นส่วนปลายเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉากฐาน บริเวณหัวนาคเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉากมีเส้นตรงขีดแนวตั้งขนานกัน 2 เส้น ปลายหาง 1 เส้น ส่วนแนวด้านรูปสามเหลี่ยมเป็นตัวนาคเล็กมีลักษณะคล้ายเลขไทย เลข ๑ หันหัวคว่ำชิดกันภายในรูปสามเหลี่ยม โดยบริเวณหัวมีเส้นตรงแนวตั้งขนานกัน 2 เส้น ส่วนท้องแนวบนมีขีดเส้นตรงแนวตั้ง 1 ขีดแนวล่างมีลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกันคล้ายขา 2 เส้น มุมสามเหลี่ยมบนและแนวฐานมีลักษณะเป็นก้านดอกคล้ายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน แนวรูปสามเหลี่ยมหางมีลักษณะตัวนาคเหมือนกันทั้งแนวรอบรูปและตัวนาคเล็ก มุมสามเหลี่ยมมุมบน มีลักษณะเป็นก้านดอกคล้ายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนมีเส้นตรงลากแนวตั้งมุมบนและล่าง ตรงกลางแนวเส้นฐานเป็นลายดอกไม้รูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน โดยแนวเส้นรอบนอกเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉากเรียงตามแนวคล้ายกลีบดอกตรงกลางเป็นเกสรรูปเครื่องหมายกากบาท x

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางของเส้นพื้นปลาหรือเส้นซิกแซกยาวขนานกัน 2 เส้น แนวผ้าส่วนบนบริเวณมุมแนวเส้นพื้นปลามีลักษณะเป็นดอกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนมุมบนลากเป็นเส้นตรงแนวตั้งเกือบสุดลายหลัก แนวล่างมุมภายในสามเหลี่ยมมีลักษณะเป็นดอกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนมุมบนลากเป็นเส้นตรงแนวตั้งเกือบสุดชายผ้า ฐานมีลักษณะเป็นเส้นตรงลากแนวตั้งขนานกันปลายเส้นประกอบเป็นรูปสามเหลี่ยม หันส่วนมุมขีดปลายเส้นมุมฐานและแนวกลางฐานเป็นเส้นตรงลาก 1 ขีด เป็นลายประกอบที่อยู่ส่วนล่างสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรง โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะร้อน ได้แก่ สีเหลือง สีส้มแดง สีม่วง โดยการใช้สีขาว สีเขียว สีฟ้า และสีชมพูมาประกอบ

ชื่อลาย ลายนาคยิม

ที่มา นางอุ้นเรือน ป้อมคำ อายุ 68 ปี

ที่อยู่ 101/1 หมู่ที่ 10 ตำบล ทับหลวง อำเภอ บ้านไร่ จังหวัด อุทัยธานี

ลักษณะลวดลาย สัตว์

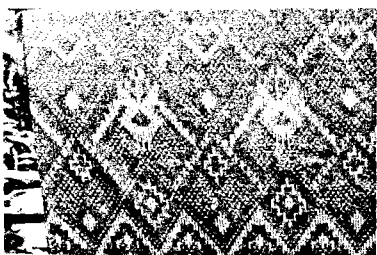
ลายหลัก ลายนาคยัม มีลักษณะเป็นตัวนาคคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว W วางลายไขว้ปลายเส้น บริเวณแนวหัวนาคคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S แนวหัวนาคมีลักษณะรูปสามเหลี่ยมมุมฉากแนวคอคอดหักมุมเป็นเส้นตรงขีดขนานเรียงตามแนว 4 เส้น ปลายคางมีเส้นขีด 1 เส้น แนวหางประกบตรงมุมหักตัวอักษรมีเส้นตรงขีดขนานตามแนวทาง 5 เส้นมุมประกบ 1 เส้น แนวข้างมีลักษณะเป็นตัวนาคเหมือนกันกับตัวแรก ลายหลักที่ 2 เว้นระยะช่องลายเป็นแนวเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซกยาวมีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยม มุมบนเป็นดอกลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนต่อกันดอกยาวระหว่างมุมไขว้ลายนาคฐานคล้ายไปไม้ ประกอบลายคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว W มุมแนวเส้นฟันปลาส่วนบน ประกอบด้วยดอกลายเล็กรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนแนวลายคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว W วางขนานแนวเส้นฟันปลาตรงมุมหักตัวอักษรมีเส้นตรงขีดขนานตามแนว 5 เส้นมุมประกบ 1 เส้นยาวปลายเส้นประกอบลายคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V ตรงกลางมุมตัวอักษรเป็นดอกลายเล็ก ๆ รูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน แนวเส้นข้างมีลักษณะเป็นตัวนาคเหมือนกัน ช่วงต่อลายเป็นตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V คว่ำระหว่างหัวนาค มุมกลางเป็นรูปเครื่องหมายบวก +

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งแนวเส้นตรงขีดแนวตั้งขนานกันตามแนวเส้นชายผ้า มีลักษณะเป็นดอกกรุปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนประกอบกลางแนวเส้นตรงปลายเส้นคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว U คว่ำ สลับแนวเส้นตั้งประกอบลายคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V คว่ำปลายเส้นทั้ง 2 ข้างเป็นเส้นตรงลากลงเกือบสุดชายผ้าขึ้น เป็นลายประกอบที่อยู่ส่วนล่างสุดของผ้าขึ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายเข้ามาเรียงต่อกันในแนวตรง โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลาง คือสีดำเป็นหลัก และการใช้สีวรรณะร้อน ได้แก่ สีส้มแดง สีเหลือง โดยการใช้สีขาว และสีชมพูมาประกอบ

ชื่อลาย ลายนาคจับเอี้ย

ที่มา นางทองใบ ป้อมคำ อายุ 67 ปี

ที่อยู่ 98 หมู่ที่ 10 ตำบล ทัพหลวง อำเภอ บ้านไร่ จังหวัด อุทัยธานี

ลักษณะลวดลาย สัตว์

ลายหลัก ลายนาคจับเอี้ย ประกอบลายหลัก 2 แถวในแนวตั้ง ลายหลักแถวแรกจะเป็นแนวจุดรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ภายในตรงกลางมีลักษณะเป็นดอกลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ล้อมรอบด้วยดอกลายใหญ่เป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน โดยแนวเส้นเป็นขั้นบันไดคล้ายรูป 12 เหลี่ยม ต่อลายด้วยรูปหัวใจคว่ำ แนวล่างเป็นรูปเครื่องหมายบวก + เรียงตามแนวต่อด้วยจุด 2 จุดเรียงขนานเป็นมุมส่วนปลายรูปหัวใจ มุมรูปประกอบด้วยแนวเส้นจุดเรียงขนานกัน 2 จุดเป็นรูปคล้ายเลขไทย เลข ๑ วางแนวเฉียงสลับด้าน

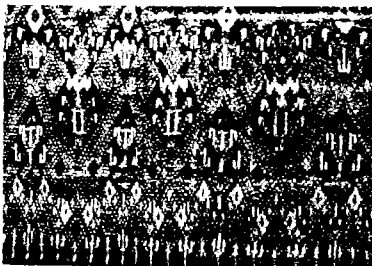
ตรงข้ามหัวตัวเลขวางขนานแนวเครื่องหมายบวก + มุมหยักยังประกอบเป็นตัวนาศ มีลักษณะคล้ายตัวอักษรไทยตัว ข ส่วนหัวและส่วนปลายเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉาก ท้องนาคเป็นเส้นตรงขีดขนานกัน 3 เส้น ปลายคางเป็นเส้นเฉียงลงขนานแนวเลขไทยคล้ายชั้นบันได บริเวณหัวนาคมีดอกกลายเป็นก้านดอกตั้งลักษณะดอกเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉากวางขนานกัน 2 รูป แนวก้านมีลักษณะเป็นจุดเรียงแนวเฉียงขนานหัวนาคปลายสุดเป็นเส้นตรงขีดแนวตั้งข้างละ 1 ขีด มุมล่างรูปหัวใจมีลักษณะเป็นแนวเส้นจุดเรียงขนานกัน 2 จุดเป็นรูปคล้ายเลขไทย เลข ๑ วางแนวไขว้แนวข้างประกอบด้วยเส้นขนานแนวเฉียง คล้ายเส้นบันไดประกบมุมภายนอกรูปหัวใจ แนวอีกด้านเป็นรูปเครื่องหมายบวก + เรียงเป็นเส้นแนวเฉียงขึ้นต่อลายหลักแนวตั้ง แถวลายหลักที่ 2 เริ่มลายต่อจากลายประกอบส่วนล่าง อยู่ระหว่างลายหลักแรกประกบแนวตั้ง เป็นช่องว่างลายระหว่างลายหลักแรก ภายในรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนแนวมุมข้างประกอบด้วยแนวเส้นจุดเรียงขนานกัน 2 จุดเป็นรูปคล้ายเลขไทย เลข ๑ มุมล่างเป็นดอกลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน มุมบนคล้ายรูปเครื่องหมายบวก + แนวด้านบนล่างมีเส้นตรงขีดแนวตั้งกึ่งกลางด้าน 1 เส้น ต่อลายด้วยเส้นรูปหัวใจอยู่ชิดลายหลักแรกระหว่างมุมแนวเส้นเฉียงชั้นบันไดและแนวเส้นเฉียงเครื่องหมายบวก + แนวภายในรูปล่างคล้ายรูปหัวใจตั้งแนวด้านมุมล่างประกอบด้วยแนวเส้นจุดเรียงขนานกัน 2 จุดเป็นรูปคล้ายเลขไทย เลข ๑ ตัวเหลี่ยมหันหัวชนกัน มุมล่างเป็นดอกลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน แนวด้านล่างรูปเป็นจุดเรียงขนานคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V มีเส้นตรงขีดแนวตั้งปลายเส้น ๑ ละ 1 ขีด มุมบนแนวด้านมีลักษณะเป็นแนวที่คล้ายชั้นบันไดประกบดอกลายเล็กรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน แนวด้านล่างรูปเป็นจุดเรียงขนานคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V คว่ำมีเส้นตรงขีดแนวตั้งปลายเส้น ๑ ละ 1 ขีด ลักษณะลายจะสลับในแนวตั้งตลอดความกว้างผ้าชิ้น

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก มีลักษณะเป็นเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซกเป็นแนวยาวตลอดผืนผ้าชิ้น โดยส่วนมุมของเส้นฟันปลาเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉากแนวเส้นตรงยาวตลอดผืนผ้าชิ้น แนวด้านมีลักษณะเป็นแนวที่คล้ายชั้นบันได กึ่งกลางรูปเป็นดอกลายเล็กรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนแนวด้านล่างรูปเป็นจุดเรียงขนานคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V มีเส้นตรงขีดแนวตั้งปลายเส้น ๑ ละ 1 ขีด เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนล่างและส่วนบนสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตั้ง โดยการต่อลายในลักษณะการเรียงอิฐแนวตั้ง

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะร้อน ได้แก่ สีเหลือง สีแดงส้ม โดยการใช้สีขาวมาประกอบ

ชื่อลาย ลายนาคจับเอี้ย

ที่มา นางทองใบ ป้อมคำ อายุ 67 ปี

ที่อยู่ 98 หมู่ที่ 10 ตำบล ทัพหลวง อำเภอ บ้านไร่ จังหวัด อุทัยธานี

ลักษณะลวดลาย สัตว์

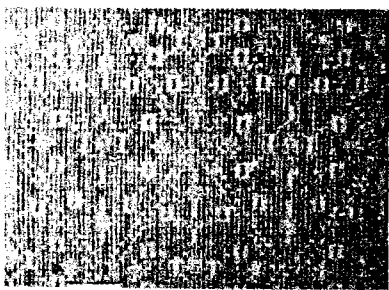
ลายหลัก ลายนาคจับเอี้ย ลายหลักแบ่งเป็นแถวลาย 2 ลักษณะ ลายหลักที่ 1 เป็นรูปสามเหลี่ยมตั้ง มุมฐานล่างมีลักษณะเป็นหัวนาคคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S ตัวเหลี่ยมหันแนวหัวเข้า ขนานกันมีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉาก ปลายตรงประกอบด้วยตัวขอ 1 ตัว แนวหัวนาคประกอบด้วยรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนมีเส้นตรงลากแนวตั้งจากมุมล่างไปยาวเกือบถึงมุมบน ภายในรูปสามเหลี่ยม ปลายเส้นตรงมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษ ตัว U แนวกลางเส้นมีลักษณะเป็นใบคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษ ตัว V ส่วนปลายประกอบด้วยตัวขอ 1 ตัวหันหัวออก ลายหลักที่ 2 เป็นรูปสามเหลี่ยมคว่ำมุมฐานล่าง มีลักษณะเป็นหัวขอคล้ายเลขไทยเลข ๑ หัวเหลี่ยมหันหัวม้วนเข้าส่วนมุมฐาน ฐานประกอบด้วยรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนซ้อนกัน 3 รูป แนวด้านบนเป็นแฉกด้านละ 3 แฉกมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษ ตัว L คว่ำว่าแนวตัวขีดเส้นด้านรูป มุมล่างรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเป็นรูปคล้ายปีกกา มุมหยักมีเส้นตรงขีดเชื่อมต่อกับลายรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอก โดยส่วนแนวด้านบนและล่างเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉาก 2 รูปวางมุมซ้อนกัน ขีดเส้นด้าน แนวด้านข้างรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอกแยกเป็นแฉกด้านละ 2 แฉก มีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษ ตัว L คว่ำว่าแนวตัวขีดเส้นด้านรูป มุมต่อลายหลักส่วนฐานรูปสามเหลี่ยมมีลักษณะเป็นดอกไม้รูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนซ้อนกัน 2 รูปมุมล่างรูปคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษ ตัว W มีเส้นตรงขีดลงส่วนปลายสั้นๆ ข้างละ 1 ขีด มุมหยักตัวอักษรประกอบด้วยคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษ ตัว T วางคว่ำขีดมุมหยัก 1 ตัว

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก คล้ายดอกไม้ไม่มีลักษณะเป็นดอกไม้รูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนมุมล่างรูปมีตุ่มดอกเล็ก ๆ ประกอบทั้ง 2 ข้าง ก้านดอกยาวเกือบสุดชายผ้า ลักษณะใบวางแนวเฉียงโดยลายแยกเป็นขา 2 ขา สลับกับลายดอกไม้เป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนวางดอกคู่กันมีก้านดอกยาวเกือบสุดชายผ้า ส่วนใบเป็นเส้นตรงขีดแนวตั้งขนานกันปลายเส้นบนปิดเฉียงเล็กน้อย เป็นลายประกอบที่อยู่ส่วนล่างสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรง โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้แม่สีในวงจรัสธรรมชาติ ได้แก่ สีน้ำเงิน สีแดง สีเหลือง โดยการใช้สีขาวและสีเขียวมาประกอบ

ชื่อลาย ลายแมงมุม

ที่มา นางนาง บือมคำ อายุ 70 ปี

ที่อยู่ 101/1 หมู่ที่ 10 ตำบล ทัพหลวง อำเภอ บ้านไร่ จังหวัด อุทัยธานี

ลักษณะลวดลาย สัตว์

ลายหลัก ลายแมงมุม จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างจุด 2 จุด เรียงขนานกัน 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ภายในกรอบสี่เหลี่ยมเป็นลายแมงมุมอยู่กึ่งกลางเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ตรงกลางจะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนรูปเล็กล้อมรอบด้วยแนวเส้นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

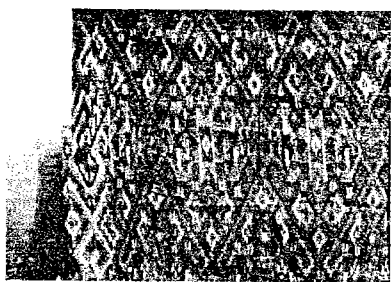
ขาลายจะเป็นขีดตรงมุมสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน โดยแยกเป็นเส้นเฉียงซิดละ 2 เส้นปลายขาจะเป็นรูปสี่เหลี่ยม ทรงกระบอกเล็กอยู่ตรงปลาย และตรงมุมรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนจะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนมีลักษณะ เป็นดอกที่บตรงมุมทั้ง 4 มุม

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางของเส้นพื้น ปลายหรือเส้นซิกแซกยาวเป็นแนวตลอดผืนผ้าชิ้น ภายในรูปสามเหลี่ยมมีลักษณะเป็นครึ่งหนึ่งของลายหลักทั้ง ส่วนบนและล่าง ชายผ้าจะเส้นตรงแนวขนานตลอดผืนผ้าชิ้น เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนล่างและ ส่วนบนสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบ เรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลาย ในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะเย็น ได้แก่ สีน้ำเงิน สีเขียว และสี เหลือง โดยมาใช้สีขาวมาประกอบ

ชื่อลาย ลายดอกแก้ว

ที่มา นางสาวท หลวงโบทา อายุ 54 ปี

ที่อยู่ 3 หมู่ที่ 1 ตำบล ทัพหลวง อำเภอ บ้านไร่ จังหวัด อุทัยธานี

ลักษณะลวดลาย พันธุ์ไม้

ลายหลัก ลายดอกแก้ว หรือนาคเอี้ยอ้อแอ้ มีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมตั้งลายหลักแบ่ง เป็นแถวลาย 2 ลักษณะ ลายหลักที่ 1 มีลักษณะเป็นตัวนาค 2 ตัวลำตัวนาควางตามแนวรูปสามเหลี่ยม คล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S วางลายเส้นแนวเฉียงประกอบเป็นรูปสามเหลี่ยม มุมบนมีเส้นตรงซิด 1 เส้นแนวหัวปลายเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉากมีเส้นตรงซิดแนวตั้งบริเวณหัวนาค 1 ซิด ปลายคางมีเส้นตรง ซิดขนาน 2 เส้น แนวด้านรูปสามเหลี่ยมประกอบเป็นตัวนาคเล็ก มีลักษณะคล้ายเลขไทย เลข ๑ หันหัวคว่ำ ซิดกันภายในรูปสามเหลี่ยม บริเวณส่วนหัวนาคมีเส้นตรงแนวตั้งขนานกัน 2 เส้น ปลายคาง 1 เส้น ส่วน ท้องนาคไม่มีซิดเส้นตรงแนวตั้งลาก 1 ซิด ส่วนล่างมีลักษณะคล้ายขานาคเป็นเส้นตรงซิดขนานกัน 2 เส้น กึ่งกลางระหว่างมุมสามเหลี่ยมมุมบนเป็นก้านดอกคล้ายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน มีเส้นตรงลากแนวตั้งมุม บนและล่าง บริเวณตัวนาคเล็กซิดกันทำมุมประกอบด้วยดอกลายคล้ายดอกแก้ว มีลักษณะเป็นดอกลาย เล็ก รูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ตรงกลางดอกคล้ายเกสรมีลักษณะเป็นจุด 2 จุด แนวข้างดอกประกอบด้วย ดอกลายเล็ก ๆ รูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนวางลายข้างละ 1 ดอก แนวสลับมีลักษณะเป็นตัวนาค 2 ตัว โดย ส่วนช่วงลายต่อประกอบด้วยดอกคล้ายดอกแก้วใหญ่รูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอก ตรงกลางเป็นดอกลาย เล็ก รูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน แนวข้างเป็นรูปสี่เหลี่ยมเส้นรอบนอกด้านบนและล่างเป็นรูปสามเหลี่ยมมุม ฉากปลายมุมซ้อนกันหันด้านฉากซิดเส้นรอบรูปสี่เหลี่ยมด้านละ 2 รูป ตรงกลางเป็นดอกลายเล็ก ๆ รูปสี่

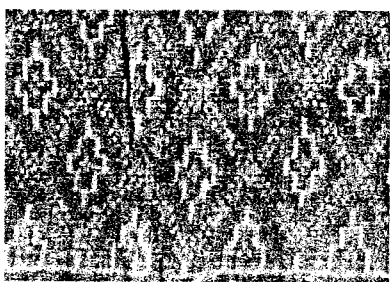
เหลี่ยมขนมเปียกปูน แนวข้างรูปคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S ลักษณะเป็นตัวเหลี่ยม วางลายแนวเฉียงหันส่วนปลายบนชิดแนวเส้นข้างตัวนาค ช่วงต่อลายหลักบริเวณหัวนาคมีลักษณะเป็นดอกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนใหญ่ 1 รูปและส่วนข้างประกอบด้วยรูปเล็กข้างละ 1 รูป บริเวณมุมชิดกันของตัวนาคเล็กบนและล่าง รูปดอกแก้วใหญ่ประกอบด้วยรูปดอกกลายเล็กรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนมุมละ 1 ดอก

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางคล้ายรูปสามเหลี่ยม ตรงกลางรูปสามเหลี่ยมจะเป็นลวดลายครึ่งหนึ่งของลายหลัก เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนล่างและส่วนบนสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบพันธุ์ไม้ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรง โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีตัดกัน ได้แก่ สีแดงส้ม กับสีน้ำเงินเขียว โดยการใช้สีดำและสีเหลืองนวลมาประกอบ

ชื่อลาย ลายตุ้ม

ที่มา นางสาวท หลวงโบทา อายุ 54 ปี

ที่อยู่ 3 หมู่ที่ 1 ตำบล ทัพหลวง อำเภอ บ้านไร่ จังหวัด อุทัยธานี

ลักษณะลวดลาย พันธุ์ไม้

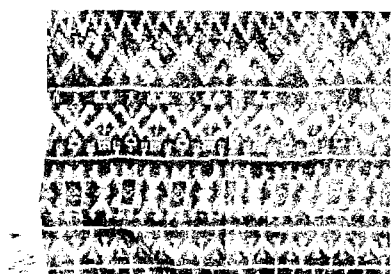
ลายหลัก ลายตุ้ม จะอยู่ภายในกึ่งกลางระหว่างจุด 2 จุดเรียงขนานกันเป็นเส้น 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน มุมทั้ง 4 มีลักษณะเป็นดอกกลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ซึ่งมีความสมดุลแบบซ้ายขวาเหมือนกัน ภายในรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนจะบรรจุลายดอกที่มีลักษณะเป็นดอก คล้ายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนมีแนวเส้นคล้ายรูปเครื่องหมายบวก + ตรงกลางบรรจุลายดอกเล็กรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน แนวด้านบนและล่างประกอบด้วยเส้นตรงขีดแนวตั้ง บริเวณกึ่งกลางแนวด้าน 1 ชิด

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางคล้ายรูปสามเหลี่ยม ตรงกลางรูปสามเหลี่ยมจะเป็นลวดลายครึ่งหนึ่งของลายหลัก ส่วนชายผ้าเป็นเส้นตรงในแนวนอนยาวตลอดผืนผ้าชิ้น เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนล่างและส่วนบนสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบพันธุ์ไม้ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะร้อน ได้แก่ สีแดงส้ม และสีเหลือง โดยการใช้สีเขียวเหลืองมาประกอบ

ชื่อลาย ลายดอกแก้วผสมขอ
ที่มา นางสาวท หลวงโบทา อายุ 54 ปี
ที่อยู่ 3 หมู่ที่ 1 ตำบล ทัพหลวง อำเภอ บ้านไร่ จังหวัด อุทัยธานี
ลักษณะลวดลาย พันธุ์ไม้

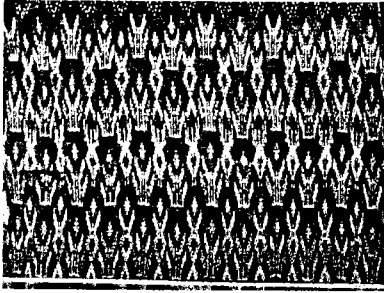
ลายหลัก ลายดอกแก้วผสมขอ ประกอบด้วยแถบลายหลัก 4 ลาย แถบลายหลักที่ 1 มีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว W โดยส่วนปลายประกอบด้วยหัวขอเหลี่ยมวางลายตามแนวนอน ช่วงต่อลายคล้ายดอกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนซ้อนกัน 2 รูป มีเส้นตรงขีดแนวตั้งมุมบนและล่าง ระหว่างมุมหยักตัวอักษรประกอบด้วยรูปสี่เหลี่ยม มีเส้นตรงขีดแนวตั้งกึ่งกลางด้านบนและล่าง มีจุดขนานตามแนวตัวอักษรโดยส่วนมุมหยักเป็นหัวขอวางแนวเฉียง 2 ตัว ต่อด้วยแนวเส้นตรงยาวตลอดผืนผ้าแนวเส้นล่างมีตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว Y วางลายคว่ำว่าเว้นจังหวะลายตัวอักษรที่ละคู่ แถบลายหลักที่ 2 มีลักษณะคล้ายตัวอักษรไทยตัว ผ ตัวเหลี่ยมปลายมุมหยัก คล้ายดอกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนซ้อนกัน 2 รูป มีเส้นตรงขีดแนวตั้งมุมบนและล่าง มุมหยักส่วนล่างประกอบด้วยตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V ประกมมุม ล่างตัว V มีเส้นตรงขีดขนานแนวตั้ง 3 เส้น ช่วงเชื่อมต่อลายส่วนล่างประกอบด้วยรูปสี่เหลี่ยม มีเส้นตรงขีดแนวตั้งกึ่งกลางด้านบนและล่าง ต่อด้วยแนวเส้นตรงยาวตลอดผืนผ้าแนวเส้นบนมีตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว Y วางลายระหว่างมุมหยักตัว ผ แถบลายหลักที่ 3 เป็นลายดอกแก้วมีลักษณะเป็นดอกรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอก ตรงกลางมีรูปเครื่องหมายบวก + แนวเส้นรอบนอกประกอบด้วยรูปสามเหลี่ยมมุมฉาก 2 รูปวางส่วนฐานชิดด้านรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอก ภายในกึ่งกลางรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอกมีลักษณะเป็นดอกกลายเล็ก รูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนซ้อนกัน 2 รูป ช่วงเชื่อมต่อลายเป็นดอกกลายเล็กรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนซ้อนกัน 2 รูป มุมส่วนบนและล่างประกอบด้วยตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V หงายวางมุมส่วนบน และคว่ำวางมุมส่วนล่าง ต่อลายด้วยแนวเส้นตรงยาวตลอดผืนผ้าขึ้น แถบลายหลักที่ 4 เว้าช่องลายหลักเป็นแนวเส้นตรงยาวตลอดผืนผ้าขึ้น โดยส่วนลายหลักมีลักษณะเป็นเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซกเป็นแนวยาวตลอดผืนผ้าขึ้น มุมเส้นแนวฟันปลาประกอบด้วยตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว T ลากยาวขีดแนวเส้นตรง ลายผ้าขึ้นจะสลับแถบลายย้อนจากลายหลักที่ 4 มาจนถึงลายหลักที่ 1

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก มีลักษณะเป็นเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซกเป็นแนวยาวตลอดผืนผ้าขึ้น เป็นลายประกอบที่อยู่ส่วนล่างสุดของผ้าขึ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบพันธุ์ไม้ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรง โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะร้อน ได้แก่สีเหลือง และสีแดงส้ม โดยการใช้สีเขียวเหลืองมาประกอบ

ชื่อลาย ลายแจกันดอกไม้
ที่มา นางอ่อนเรือน ป้อมคำ อายุ 68 ปี
ที่อยู่ 101/1 หมู่ที่ 10 ตำบล ท้าหลวง อำเภอ บ้านไร่ จังหวัด อุทัยธานี
ลักษณะลวดลาย พันธุ์ไม้

ลายหลัก ลายแจกันดอกไม้ ลายหลักแถวแรก มีลักษณะเป็นเส้นตรงแนวตั้งเรียงขนานบนฐานเส้นตรงเป็นแนวกำนัลและยาวประกอบใบแนวเฉียง ก้านละ 1 ใบ วางขนานซ้ายขวา แถวกลางเป็นเส้นขีดขนานก้าน 2 ขีดประกอบด้วยดอกกุปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน สลับคั่นด้วยลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนมุมบนประกอบด้วยลายคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V สลับลายตามแนวตั้งมีลักษณะเป็นดอกลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนมุมล่างเป็นเส้นตรงแนวตั้งขนานกัน 2 เส้น มุมบนมีเส้นตรงขีดประกอบ 1 เส้นและแยกขาลายออก 2 แนว เป็นเส้นแนวเฉียงปลายเส้นมีเส้นขนานแนวตั้ง 2 เส้น โดยลายจะสลับตามความกว้างผ้าชิ้นมัดหมี่

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก มีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว M สลับ ตัว V และตัว W สลับแนวดอกลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน โดยแนวดอกส่วนล่างประกอบเป็นลายดอกคล้ายรูปสามเหลี่ยม ประกอบมุมคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว U กว่า มุมหยักประกอบลายคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V กว่าซ้อนกันตามแนวยาวลงชายชิ้น 2 ตัว ส่วนล่างสุดมีลักษณะเป็นดอกลายเล็ก ๆ รูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน เป็นลายประกอบที่อยู่ส่วนล่างสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบพันธุ์ไม้ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตั้ง โดยการต่อลายในลักษณะการเรียงอิฐแนวตั้ง

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนของสีใกล้เคียง ได้แก่ สีส้ม สีส้มเหลือง สีเหลือง สีเขียว และสีน้ำเงิน โดยการใช้สีขาวมาประกอบ

ชื่อลาย ลายเอี้ยจับตุ้ม
ที่มา นางทองใบ ป้อมคำ อายุ 67 ปี

ที่อยู่ 98 หมู่ที่ 10 ตำบล ทัพหลวง อำเภอ บ้านไร่ จังหวัด อุทัยธานี
ลักษณะลวดลาย พันธุ์ไม้

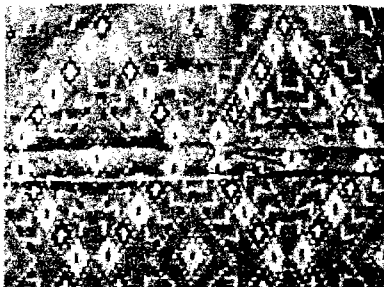
ลายหลัก ลายเอี้ยจับตุ้ม จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างเส้น 2 เส้นขนานกัน มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนมุมภายในทั้ง 4 มีลักษณะเป็นตุ้มดอกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนซ้อนกัน 4 แนวด้าน ประกอบด้วยเส้นแนวเฉียงวางขนานแนวด้านคล้ายขั้นบันได กึ่งกลางเป็นรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอกแนวด้านบนและล่างเป็นรูปสี่เหลี่ยมขีดแนวด้าน ตรงกลางเส้นแยกเป็นขาลายออก 2 ขามุมระหว่างขาลายเป็นดอกลายเล็ก ๆ รูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน แนวข้างรูปคล้ายเครื่องหมายปีกกาวางขีดแนวด้านข้างขนานกัน ประกอบด้วยจุดเรียงตามแนวคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V วางแนวนอนหันมุมขีดมุมข้างลายตุ้มดอก ภายในตรงกลางเป็นดอกลายเล็ก ๆ รูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางของเส้นพื้นปลาหรือเส้นซิกแซกยาวขนานกัน 2 เส้น แนวต่อลายหลักเป็นแนวช่องคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว M ยาวตลอดผืนผ้าชิ้น แนวเส้นเป็นรูปสามเหลี่ยมเรียงขีดเส้นตามตัวอักษร บริเวณมุมหยักเป็นรูปหัวใจมีเส้นจุดเรียงขนานล้อมรอบรูป มุมข้างมีลักษณะเป็นดอกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนมีเส้นตรงขีดแนวตั้งมุมบนและล่าง แนวเส้นพื้นปลาล่างล่างมุมประกอบด้วยเส้นตรงขีดแนวตั้ง 1 ขีดต่อลายด้วย คล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V ขนานตรงมุมหยักล่างคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว M แนวข้างและมุมหยักตัวอักษร เป็นเส้นตรงขีดแนวตั้ง 1 ขีด เป็นลายประกอบที่อยู่ล่างสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะเย็น ได้แก่ สีเหลือง สีม่วง สีน้ำเงิน สีเขียวน้ำเงิน โดยการใช้สีขาวและสีดำมาประกอบ

ชื่อลาย ลายเอี้ยตุ้มซ้อนกึ่ง

ที่มา นางทองใบ ป้อมคำ อายุ 67 ปี

ที่อยู่ 98 หมู่ที่ 10 ตำบล ทัพหลวง อำเภอ บ้านไร่ จังหวัด อุทัยธานี

ลักษณะลวดลาย พันธุ์ไม้

ลายหลัก ลายเอี้ยตุ้มซ้อนกึ่ง จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างเส้น 2 เส้นขนานกัน มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน แนวเส้นมีลักษณะเป็นตุ้มดอกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนกึ่งกลางเป็นรูปเครื่องหมายบวก + เรียงตามแนวเส้นรอบรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน มุมข้างรูปมีลักษณะคล้ายโบเล็ก ๆ ภายในรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนตรงกลางมีลักษณะเป็นตุ้มดอกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ล้อมรอบด้วยจุดเรียงตามแนวเป็นรูปขนานกัน 2 เส้น แนวเส้นภายในรูปมีลักษณะเป็นกึ่งของต้นไม้ประกอบด้วยรูปสามเหลี่ยมมุมฉากวางลายเว้นระยะ โดยหันส่วนมุมฉากออกประกอบลายคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว L

วางแนวนอนคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว L ประกอบแนวด้านล่างรูปวางลายคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว L คว่ำลง แนวด้านบนวางตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว L หายโดยหันส่วนปลายออกทั้ง 4 ด้าน

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก แนวเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซก มุมตามแนวเส้นเป็นรูปสามเหลี่ยมอยู่ชิดแนวเส้นตรงในแนวนอนยาวตลอดผืนผ้าชิ้น ภายในรูปสามเหลี่ยมเป็นเส้นซิกแซกตามแนวด้าน 2 ด้านชิดเส้นฐาน มีลักษณะคล้ายชั้นบันไดขนานรูปสี่เหลี่ยมลายหลักตรงกลางเป็นดอกกลายเล็ก ๆ มุมบนและล่างมีเส้นตรงขีดแนวตั้ง 1 ชิดมุมล่างแยกเป็นขาลาย 2 ขาเป็นเส้นจุดประกอบรูปคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V มุมข้างประกอบลายคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว L วางหงายแนวนอนหันส่วนปลายขึ้น แนวเส้นชายผ้าบริเวณมุมฐานประกอบด้วยตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V วางคว่ำชิดแนวเส้น เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนล่างและส่วนบนสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีตัดกัน ได้แก่ สีแดงส้ม กับสีคราม โดยการใช้สีขาวและสีเหลืองนวลมาประกอบ

ชื่อลาย ลายเชิงเทียน

ที่มา นางทองเขียน ปานแดง อายุ 38 ปี

ที่อยู่ 110 หมู่ที่ 10 ตำบล ทัพหลวง อำเภอ บ้านไร่ จังหวัด อุทัยธานี

ลักษณะลวดลาย เบ็ดเตล็ด

ลายหลัก ลายเชิงเทียน จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างเส้นขนาน 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ด้านล่างรูปคล้ายเชิงเทียนวางขนานกันมุมข้างและภายในมุมส่วนบนเป็นเปลวไฟ ลักษณะคล้ายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ประกอบด้วยเส้นคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V ขนานกัน 2 ตัว แนวตัวแรก บริเวณมุมมีลักษณะเป็นเปลวไฟรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนแนวเส้นเป็นเทียนแท่งขนานกันตามแนว แนวที่ 2 มีลักษณะเป็นดอกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนอยู่เหนือมุมปลายเส้นเป็นเชิงเทียน 3 แท่งขนานกัน

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก มีลักษณะเป็นแนวเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซก ตรงกลางรูปสามเหลี่ยมเป็นลวดลายครึ่งหนึ่งของลายหลัก โดยแนวเส้นประกอบด้วยดอกลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ตามแนวเส้นสลับกับขีดเส้นตรงขนาน 4 เส้นมีตุ้มดอกเล็กอยู่ตรงกลาง มุมแนวฐานมีลักษณะเป็นดอกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนต่อด้วยลายคล้ายเชิงเทียน หรือคล้ายไม้สามง่ามมีจุดเล็กประกอบตรงแนวก้านมีขีด 1 ชิด อยู่ชิดลายกึ่งกลางคล้ายแท่งเทียน ต่อด้วยส่วนชายผ้าเป็นเส้นตรงในแนวนอนยาวตลอดผืนผ้า เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนบนและส่วนล่างของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะร้อน ได้แก่ สีเหลือง สีม่วงแดง โดยการใช้สีขาวและสีฟ้ามาประกอบ

ชื่อลาย ลายเครือตุ้มกาบ

ที่มา นางทองเขียน ปานแดง อายุ 38 ปี

ที่อยู่ 110 หมู่ที่ 10 ตำบล ทัพหลวง อำเภอ บ้านไร่ จังหวัด อุทัยธานี

ลักษณะลวดลาย เบ็ดเตล็ด

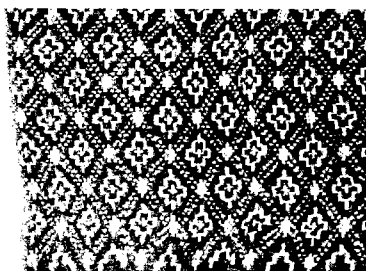
ลายหลัก ลายเครือตุ้มกาบ จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างเส้นขนานคู่ 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ภายในเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนซ้อนกัน 3 รูป โดยแนวเส้นรอบรูปที่ 2 และ 3 มีลักษณะเป็นเส้นขีดเล็ก ๆ เรียงขนานในแนวเส้นตั้งบริเวณด้านล่างของเส้นรอบนอก และภายในแนวเส้นรอบรูปด้านใน

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางคล้ายรูปสามเหลี่ยม ตรงกลางรูปสามเหลี่ยมจะเป็นลวดลายครึ่งหนึ่งของลายหลัก ชายผ้าเป็นเส้นตรงในแนวนอนยาวตลอดผืนผ้าชิ้น เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนบนและส่วนล่างของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะเย็น ได้แก่ สีม่วง สีม่วงน้ำเงิน สีเขียว น้ำเงิน โดยการใช้สีขาวมาประกอบ

ชื่อลาย ลายเอี้ยป่อง

ที่มา นางบุญ ป้อมคำ อายุ 68 ปี

ที่อยู่ 110 หมู่ที่ 1 ตำบล ทัพหลวง อำเภอ บ้านไร่ จังหวัด อุทัยธานี
ลักษณะลวดลาย เบ็ดเตล็ด

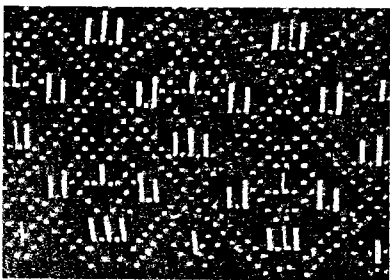
ลายหลัก ลายเอี้ยป่อง จะอยู่ภายในกึ่งกลางระหว่างจุด 2 จุดเรียงขนานกันเป็นเส้น 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน มุมทั้ง 4 มุมมีลักษณะเป็นดอกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ภายในมีลักษณะเป็นดอกคล้ายรูปสี่เหลี่ยม 12 มุมขนานรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ตรงกลางคล้ายเครื่องหมายบวก +

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางคล้ายรูปสามเหลี่ยม ตรงกลางรูปสามเหลี่ยมจะเป็นลวดลายครึ่งหนึ่งของลายหลัก ชายผ้าเป็นเส้นตรงในแนวนอน ยาวตลอดผืนผ้าชิ้น เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนบนและส่วนล่างของผ้าชิ้นมัดหมี

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบ เรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลาย ในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะร้อน ได้แก่ สีเหลือง สีส้มแดง โดยการ ใช้สีขาวและสีเขียวเหลืองอ่อนมาประกอบ

ชื่อลาย ลายหมีป่อง

ที่มา นางบุญ ป้อมคำ อายุ 68 ปี

ที่อยู่ 110 หมู่ที่ 1 ตำบล ทัพหลวง อำเภอ บ้านไร่ จังหวัด อุทัยธานี

ลักษณะลวดลาย เบ็ดเตล็ด

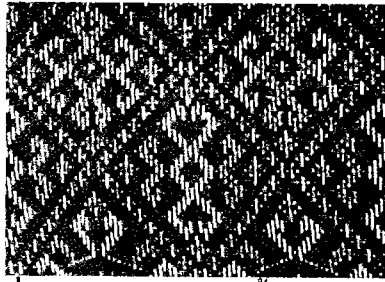
ลายหลัก ลายหมีป่อง จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างจุดเรียงเป็นแนวเส้นขนาน 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ภายในมีลักษณะเป็นแนวจุดขนานกัน 2 แนวคล้ายเครื่องหมายกากบาท X มุมบนประกอบด้วยเส้นรูปสามเหลี่ยมมีเส้นตรงแนวตั้งอยู่กึ่งกลาง 1 ซีด มุมข้างภายในประกอบลายคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษ U ข้างละ 1 ตัวมุมล่างมีลักษณะคล้ายเส้นตรงขีดแนวตั้งขนานกัน 2 เส้น ประกอบจุดอยู่กึ่งกลางปลายเส้นส่วนล่าง

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบ จะอยู่ต่อจากลายหลัก มีลักษณะเป็นเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซก มุมตามแนวเส้นเป็นรูปสามเหลี่ยม มุมบนภายในเป็นจุด 2 จุดเรียงขนานกันเป็นแนวคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V ประกอบแนวเส้นด้านมีเส้นตรงขีดแนวตั้ง 1 ซีด ส่วนชายผ้าเป็นเส้นตรงในแนวนอน ยาวตลอดผืนผ้าชิ้น เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนบนและส่วนล่างของผ้าชิ้นมัดหมี

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบ เรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลาย ในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลาง คือสีดำเป็นหลัก โดยการใช้สีขาวและสีเหลืองมาประกอบ

ชื่อลาย ลายเอี้ยขอใหญ่

ที่มา นางบุญ ป้อมคำ อายุ 68 ปี

ที่อยู่ 110 หมู่ที่ 1 ตำบล ทัพหลวง อำเภอ บ้านไร่ จังหวัด อุทัยธานี

ลักษณะลวดลาย เบ็ดเตล็ด

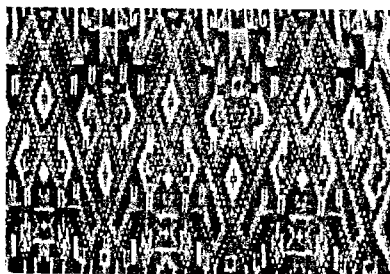
ลายหลัก ลายเอี้ยขอใหญ่ จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างแนวขนานกันเส้น 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน แนวเส้นขนานประกอบด้วยรูปเครื่องหมายบวก + เรียงตามแนวด้าน เป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน มุมภายในทั้ง 4 มีลักษณะเป็นดอกกลายเล็กๆ รูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน แนวกลางเป็นเส้นซิกแซกไขว่กันในแนวตั้ง หันส่วนปลายเข้าหากันเป็นแนวขนาน แนวข้างมีลักษณะเป็นเครื่องหมายรูปปีกกาวางลายแนวตั้งขนานแนวกลางข้างละ 1 ตัว

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบ จะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางคล้ายรูปสามเหลี่ยม ตรงกลางรูปสามเหลี่ยมจะเป็นลวดลายครึ่งหนึ่งของลายหลัก ส่วนชายผ้าเป็นเส้นตรงในแนวนอนยาวตลอดผืนผ้าชิ้น เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนบนและส่วนล่างของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลาง คือสีดำเป็นหลัก และการใช้สีวรรณะร้อน ได้แก่ สีแดง สีเหลือง โดยการใช้สีขาวและสีเขียวมารวมประกอบ

ชื่อลาย ลายเอี้ยขอเก่า

ที่มา นางคำสงค์ คุณตา อายุ 64 ปี

ที่อยู่ 82 หมู่ที่ 10 ตำบล ทัพหลวง อำเภอ บ้านไร่ จังหวัด อุทัยธานี

ลักษณะลวดลาย เบ็ดเตล็ด

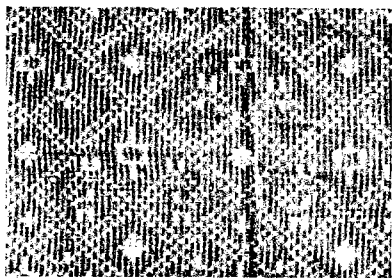
ลายหลัก ลายเอี้ยชอกำ มีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมตั้ง สลับแถววางลายกลับเป็นแนวนอน เว้นระยะช่องแถวลายหลัก ลายหลักแบ่งเป็นแถวลาย 2 ลักษณะ แถบลายหลักที่ 1 มีลักษณะเป็นตัวนาค 2 ตัวลำตัวนาควางตามแนวรูปสามเหลี่ยม มีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S ตัวเหลี่ยมวางเส้นแนวเฉียงประกอบเป็นรูปสามเหลี่ยม หัวนาคมีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉากแนวหัวนาคประกอบด้วยตัวชอตั้ง 1 ตัว ปลายคางเป็นเส้นตรงลากขนานกัน 2 เส้น มุมหยักหัวชอบนมีเส้นตรงขีด 1 เส้น ส่วนปลายเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉากฐานและส่วนล่างบริเวณหัวนาคเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉาก ส่วนหัวมีเส้นตรงขีดแนวตั้งขนานกัน 2 เส้น ปลายคาง 1 เส้นแนวด้านรูปสามเหลี่ยมประกอบเป็นตัวนาคเล็ก มีลักษณะคล้ายเลขไทย เลข ๑ หันหัวคว่ำชิดกันภายในรูปสามเหลี่ยม แนวหัวนาคมีเส้นตรงแนวตั้งขนานกัน 2 เส้น ส่วนท้องแนวบนมีขีดเส้นตรงแนวตั้ง 1 ขีด แนวล่างคล้ายขานาคเป็นเส้นตรงขีดขนานกัน 2 เส้น กึ่งกลางระหว่างมุมสามเหลี่ยมมุมบน มีลักษณะเป็นก้านดอกคล้ายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนมีเส้นตรงลากแนวตั้งมุมบนและล่าง บริเวณตัวนาคเล็กชิดกันทำมุมประกอบด้วยดอกลายเล็ก ๆ รูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนแนวฐานรูปสามเหลี่ยมคล้ายดอกแก้วมีลักษณะเป็นดอกรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอก ตรงกลางมีรูปเครื่องหมายบวก + แนวเส้นรอบนอกประกอบด้วยรูปสามเหลี่ยมมุมฉาก 2 รูปวางส่วนฐานชิดด้านรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอก แนวข้างดอกแก้วประกอบด้วยดอกลายเล็ก ๆ เป็นจุดเรียงแนวด้านล่าง ส่วนแนวด้านบนประกอบด้วยเส้นตรงขีดแนวตั้ง 3 ขีดมีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ตรงกลางดอกเป็นรูปเครื่องหมายบวก + วางลายข้างละ 1 ดอก แนวระหว่างช่องลายหลักเป็นแนวรูปสามเหลี่ยมหงาย และรูปสามเหลี่ยมคว่ำภายในรูปสามเหลี่ยม เป็นลายหลักที่ 2 เป็นตัวนาค 2 แนวรูปสามเหลี่ยมคว่ำมีลายละเอียดเหมือนส่วนประกอบจากลายหลักแรกตามแนวตัวนาค

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางคล้ายรูปสามเหลี่ยม ตรงกลางรูปสามเหลี่ยมจะเป็นลวดลายครึ่งหนึ่งของลายหลัก เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนล่างและส่วนบนสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรง โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีตัดกัน ได้แก่ สีแดงส้ม กับสีน้ำเงินเขียว โดยการใช้สีดำ สีขาวและสีเหลืองนวลมาประกอบ

ชื่อลาย ลายชอกำเอี้ย

ที่มา นางสาว หลวงโสภา อายุ 54 ปี

ที่อยู่ 3 หมู่ที่ 1 ตำบล ทพหลวง อำเภอ บ้านไร่ จังหวัด อุทัยธานี

ลักษณะลวดลาย เบ็ดเตล็ด

ลายหลัก ลายขอจับเอี้ย จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างจุด 2 จุด เรียงขนานกัน 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน มุมภายในมุมล่างมีลักษณะเป็นดอกคล้ายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน รูปเล็ก ๆ มุมบนประกอบด้วยรูปสี่เหลี่ยมมีเส้นตรงขีดแนวตั้งกึ่งกลางด้านบนและล่าง แนวด้านส่วนล่างมีลักษณะคล้ายคล้ายตัวขวางแนวเฉียงขีดเส้นด้าน โดยหัวข้อมีลักษณะเป็นตัวเหลี่ยมหันแนวหลังขีดกัน ส่วนปลายและแนวมุมหักหัวข้อมีเส้นตรงขีดแนวตั้งขนานกัน 2 เส้น

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางคล้ายรูปสามเหลี่ยม ตรงกลางรูปสามเหลี่ยมจะเป็นลวดลายครึ่งหนึ่งของลายหลัก เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนล่างและส่วนบนสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะเย็น ได้แก่ สีเขียว น้ำเงิน สีเหลือง สีเขียวเหลือง โดยประกอบการใช้สีขาว และสีชมพูมาประกอบ

ชื่อลาย ลายเอี้ยจับขอ

ที่มา นางทองใบ บ่อมคำ อายุ 67 ปี

ที่อยู่ 98 หมู่ที่ 10 ตำบล ทัพหลวง อำเภอ บ้านไร่ จังหวัด อุทัยธานี

ลักษณะลวดลาย เบ็ดเตล็ด

ลายหลัก ลายเอี้ยขอท่า มีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมตั้งโดยลายหลักแบ่งเป็นแถวลาย 2 ลักษณะ แถวลายหลักที่ 1 เป็นตัวนาค 2 ตัวลำตัวนาควางตามแนวรูปสามเหลี่ยมมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S ปลายมุมบนหันหัววางชิดกันแนวมุมฐานวางไขว้ ส่วนปลายเป็นหัวนาคมีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉากฐานหัวนาคเป็นเส้นตรงแนวตั้งขีดขนาน 2 เส้น ปลายคางเป็นรูปหยดน้ำ มุมบนบริเวณนาค 2 ตัวประกบกัน ส่วนมุมหยักแนวหัวนาคเป็นเส้นตรงขีดแนวตั้ง 1 เส้น ปลายคางเป็นเส้นตรงขีดขนานกัน 2 เส้น แนวด้านรูปสามเหลี่ยมประกอบคล้ายตัวนาคเล็ก มีลักษณะคล้ายเลขไทย เลข ๑ หันหัวคว่ำชิดกันภายในรูปสามเหลี่ยม หัวนาคมีเส้นตรงขีดแนวตั้ง 1 เส้น ส่วนท้องมีลักษณะคล้ายขานาคเป็นเส้นตรงขีดแนวตั้งขนานกัน 2 เส้น ใต้ขามีลักษณะเป็นจุดเรียงเป็นลายคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V คว่ำ 1 ตัว แนวช่องหน้าอกนาคเป็นเส้นซิกแซกแนวเฉียงขนานกัน 2 เส้น แนวหางส่วนล่างประกอบด้วยเส้นเฉียงลากประกบกันมุมภายในเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน มุมล่างแนวด้านล่างประกอบด้วยเส้นซิกแซกลากแนวเฉียง 4 เส้น กึ่งกลางระหว่างมุมสามเหลี่ยมมุมบนมีลักษณะเป็นดอกคล้ายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน แถวลายหลักที่ 2 วางตามแนวรูปสามเหลี่ยมคว่ำเป็นตัวนาค 2 ตัวเหมือนกับลายหลักแรกต่างกันคือ ตรงกลางมุมบนมีลักษณะเป็นเส้นดอกรูปเครื่องหมายบวก + มีเส้นตรงขีดแนวด้านบนและล่าง ประกอบด้วยนารูป

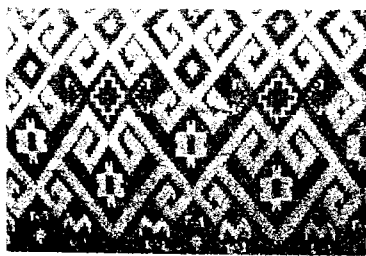
สีเหลี่ยมขนมเปียกปูนเล็ก แนวคอนาคและแนวด้านบนรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนรูปประกอบด้วยเส้นซิกแซกเฉียงขึ้นจำนวนแนวละ 2 เส้น

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก เป็นแนวเส้นตรงยาวตลอดผืนผ้าชิ้นแนวเส้นประกอบลายคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว Y วางตั้งและคว่ำไว้ระยะสลับตามแนวเส้นเป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนล่างและส่วนบนสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรง โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะเย็น ได้แก่ สีเหลือง สีม่วงน้ำเงิน โดยการใช้สีขาว สีแดง และสีฟ้ามาประกอบ

ชื่อลาย ลายเอี้ยขอ

ที่มา นางทองใบ ป้อมคำ อายุ 67 ปี

ที่อยู่ 98 หมู่ที่ 10 ตำบล ทัพหลวง อำเภอ บ้านไร่ จังหวัด อุทัยธานี

ลักษณะลวดลาย เบ็ดเตล็ด

ลายหลัก ลายเอี้ยขอ ประกอบด้วยแถวลายหลัก 2 แบบโดยมีโครงสร้างเป็นรูปหัวใจ แถวลายหลักที่ 1 อยู่แนวแถวสลับคว่ำและหงายเป็นส่วนที่อยู่ชายผ้าชิ้นติดกับลายประกอบ มีลักษณะเป็นรูปหัวใจแบบเหลี่ยม มุมหยักภายในเป็นหัวขอคล้ายเลขไทยเลข ๑ หัวเหลี่ยมหันส่วนหัวชิดกัน มุมข้างภายนอกประกอบด้วยหัวขอคล้ายเลขไทยเลข ๑ หัวเหลี่ยมหันหัวลง ภายในรูปหัวใจตรงกลางเป็นรูปดอกไม้ไม่มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอก แนวเส้นรอบนอกด้านบนและล่างประกอบด้วยรูปสามเหลี่ยมมุมฉาก 2 รูปวางส่วนฐานชิดด้านรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอก แนวด้านข้างคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว U ตัวหนาวางแนวนอนชิดแนวรอบรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอก ต่อลายแนวนอนมุมช่วงต่อลายประกอบด้วยลายเป็นรูปดอกไม้ มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอก แนวเส้นรอบนอกด้านบนและล่างประกอบด้วยรูปสามเหลี่ยมมุมฉาก 2 รูปวางส่วนฐานชิดด้านรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอก แนวด้านข้างคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว U ตัวหนาวางแนวนอนชิดแนวรอบรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอก แนวช่องว่างลายภายนอกมุมหยักรูปหัวใจ มีลักษณะคล้ายดอกไม้เป็นรูป 12 เหลี่ยมมีรูปคล้ายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน แนวข้างเว้นระยะประกอบลายเป็นจุดเรียงตามแนวลายคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V วางแนวนอนหันมุมเข้าหารูป 12 เหลี่ยมโดยส่วนปลายมีเส้นตรงขีดแนวตั้งข้างละ 1 ขีด แถวลายหลักที่ 2 เป็นรูปหัวใจแบบเหลี่ยม มุมหยักเป็นเส้นคล้ายขั้นบันได มุมล่างรูปหัวใจ รูปประกอบด้วยหัวขอคล้ายเลขไทยเลข ๑ วางแนวเฉียงหันหัวลง 2 หัว และส่วนมุมข้างวางแนวเฉียงหันหัวเข้าลงหาแนวรูปหัวใจ แถวลายหลักที่ 2 จะสลับกับแนวลายหลักที่ 1 โดยประกบคว่ำระหว่าง การเชื่อมต่อลายหลักที่ 2 ดังนั้นแนวหัวขอที่ประกบต่อลายชิดกันเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน มีดอกลายภายในเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเล็ก ๆ 1 รูป แนวด้านภายในรูปหัวใจประกอบด้วยหัวขอคล้ายเลขไทย

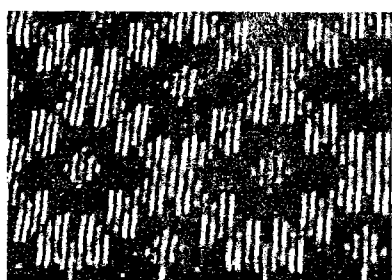
เลข ๑ หัวเหลี่ยมวางแนวเฉียงซิดกันทำมุมเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน โดยมุมล่างรูปหัวใจภายในรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน มีลักษณะเป็นดอกกลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเล็ก ๆ 1 รูป

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก เป็นแนวช่องคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว M ยาวตลอดผืนผ้าชิ้น แนวเส้นประกอบด้วยตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว M วางตั้งและคว่ำ คู่กันบริเวณมุมซ้ายและขวา ตรงกลางมุมหยักตัวอักษรประกอบด้วยตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว M ส่วนมุมหยักเป็นดอกกลายเล็ก ๆ รูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนล่างและส่วนบนสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรง โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะเย็น ได้แก่ สีเหลือง และสีเขียว น้ำเงิน โดยการนำสีผสมเหลืองมาประกอบ

ชื่อลาย ลายกาบ

ที่มา นางสาวท หลวงโบทา อายุ 54 ปี

ที่อยู่ 3 หมู่ที่ 1 ตำบล ทัพหลวง อำเภอ บ้านไร่ จังหวัด อุทัยธานี

ลักษณะลวดลาย เบ็ดเตล็ด

ลายหลัก ลายกาบ จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างเส้นขนาน 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนมุมทุกมุมมีลักษณะเป็นดอกกลายเล็กรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน แนวเส้นรอบรูปภายในและแนวภายในอกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนประกอบด้วยรูปสามเหลี่ยม มุมบนและแนวด้านรูปสามเหลี่ยม ซิดเส้นรอบรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนทั้ง 2 แนว ตรงกลางภายในมีลักษณะเป็นดอกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก เป็นเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซก มุมตามแนวเส้นเป็นรูปสามเหลี่ยมและเป็นลายครึ่งหนึ่งของลายหลัก ซายผ้าเป็นแนวเส้นตรงยาวตลอดผืนผ้าชิ้น เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนล่างและส่วนบนสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

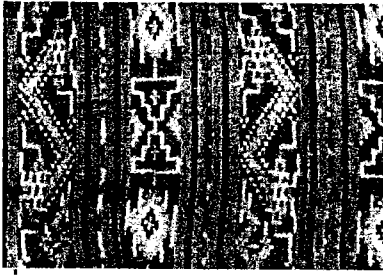
รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนจากสภาพคล้ายกัน ได้แก่ สีเหลือง สีน้ำตาลแดง สีแดงอมชมพู โดยการนำสีเขียวและสีขาวมาประกอบ

การวิเคราะห์ลวดลาย

ประเภทชิ้นหมี่คั้น ในจังหวัดอุทัยธานี

ชื่อลาย

ลายหัวนกยูง

ที่มา นางสาวท หลวงโบทา อายุ 54 ปี

ที่อยู่ 3 หมู่ที่ 1 ตำบล ทัพหลวง อำเภอ บ้านไร่ จังหวัด อุทัยธานี

ลักษณะลวดลาย สัตว์

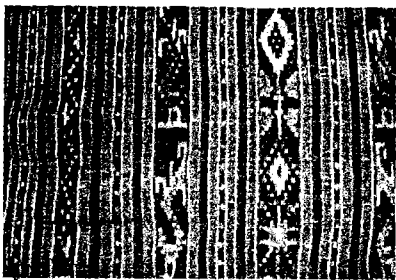
ลายหลัก ลายหัวนกยูง จะอยู่ในแนวนานของลายประกอบหรือแนวเส้นคั้น แถบลายหลักจะแบ่งเป็นแถบลายหลัก 3 ลาย แถบลายหลักที่ 1 เป็นตัวนกยูงมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S แนวเส้นซิกแซกส่วนลำตัวทำมุมชิดแนวนานเส้นคั้น ส่วนหัวจะอยู่ปลายมี 2 หัวมีลักษณะคล้ายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน มุมบนมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว L มุมล่างลักษณะจะหัวคว่ำส่วนมุมข้างแยกเป็น 2 เส้นชิดแนวเส้นคั้น ต่อด้วยลายขนาดเล็ก 1 ตัวมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S หัว นาคจะอยู่ส่วนปลายมีเส้นชิดส่วนหัวขนานกัน 1 คู่ เส้น และส่วนหาง 1 เส้น แถบลายหลักที่ 2 จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางของลายประกอบหรือแนวเส้นคั้นมีลักษณะเป็นขีดเว้นช่องจังหวะลาย คล้ายเส้นประยาวตลอดแนวผ้า แถบลายที่ 3 มีลักษณะเป็นดอกกรุปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนซ้อนกัน 3 รูป ตรงกลางคล้ายเกสร รูปเครื่องหมายบวก + บริเวณรอบรูปมุมซ้ายและขวาเป็นเส้นตรงชิดชิดแนวเส้นคั้น ระหว่างด้านมีขีด 1 ชิดลากขนานตามแนวเส้นคั้น มุมส่วนบนและล่างเป็นเส้นเชื่อมต่อลายมีลักษณะเป็นเส้นรูปสามเหลี่ยมคล้ายชั้นบันไดหงายและคว่ำ ภายในมีรูปเครื่องหมายบวก + อยู่ตรงกลาง เส้นตรงจะลากเชื่อมต่อลาย ระหว่างกลางรูปสามเหลี่ยมที่เชื่อมต่อกัน ประกอบลายคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษ ตัว V วางในแนวนอนชิดแนวเส้นคั้น โดยหันมุมเข้าหากัน ชายผ้าด้านบนและด้านล่างจะเป็นเส้นตรงแนวนอน ลักษณะลวดลายหลักจะสลับซ้ำกันตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอคั้นระหว่างลายหลัก ลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลักทอสีพื้นสลับสี ลักษณะของแถบคั้นจะมีลายหลัก อยู่ระหว่างกลางแนวเส้นคั้นขนาน

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลายหลักสลับกับลายประกอบ ยาวตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้สีตัดกัน ได้แก่ สีน้ำเงินเขียว กับสีแดงส้ม โดยการ
ใช้สีเหลืองมาประกอบ

ชื่อลาย ลายหงษ์
 ที่มา นางดวงเพ็ญ ป้อมคำ อายุ 47 ปี
 ที่อยู่ 172 หมู่ที่ 10 ตำบล ทัพหลวง อำเภอ บ้านไร่ จังหวัด อุทัยธานี
 ลักษณะลวดลาย สัตว์

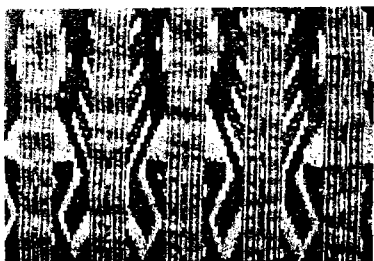
ลายหลัก ลายหงษ์ จะอยู่ในแนวนานของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น แถบลายหลัก จะแบ่งเป็นแถบลายหลัก 3 ลาย แถบลายหลักที่ 1 เป็นลายหงษ์มีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S ส่วนหัวมีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมขนานแนวเส้นคั่นประกอบด้วยเส้นขอบตามแนวส่วนหัว 2 ตัว ตรงกลางเป็นเส้นขีดตรง 1 เส้น บริเวณคางมีเส้นขีด 1 ขีด ส่วนท้องมีลักษณะคล้ายขาโดยเป็นเส้นขีดขนานกัน 2 เส้น ต่อด้วยแนวเส้นตรง 1 เส้น แถบลายหลักที่ 2 จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่นมีลักษณะเป็นขีดเว้นช่องจิ้งหะลาย คล้ายเส้นประยาวตลอดแนวผ้า แถบลายหลักที่ 3 มีลักษณะเป็นดอกไม้ ส่วนดอกคล้ายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนซ้อนกัน 3 รูปมีก้านดอกประกอบใบข้างละ 2 ใบมีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉาก โดยหันส่วนมุมจากขนานแนวเส้นคั่น ลักษณะลวดลายจะซ้ำๆตลอดความกว้างของผืนผ้า ขึ้นหมีมัดหมี ชายผ้าด้านบนและด้านล่างจะเป็นเส้นตรงแนวนอน

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอคั่นระหว่างลายหลัก ลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลักแนวแถบ 2 แถบคั่นจะทอสีพื้นสลับสี ลักษณะของแถบคั่น 2 แถบจะมีลายหลัก แถบลายที่ 2 อยู่ระหว่างกลางแนวนานเส้นคั่น 2 เส้น

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบ เรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลายหลักสลับกับลายประกอบ ยาวตลอดความกว้างของ ผืนผ้าขึ้นหมีมัดหมี โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนของสีใกล้เคียง ได้แก่ สีม่วง สีม่วงแดง สี ม่วงน้ำเงิน สีเขียวน้ำเงิน โดยการใช้สีขาวและสีน้ำตาลมาประกอบ

ชื่อลาย ลายนาคชอ
 ที่มา นางทองใบ ป้อมคำ อายุ 67 ปี
 ที่อยู่ 98 หมู่ที่ 10 ตำบล ทัพหลวง อำเภอ บ้านไร่ จังหวัด อุทัยธานี
 ลักษณะลวดลาย สัตว์

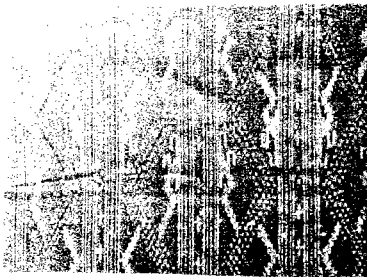
ลายหลัก ลายนาคช่อ จะอยู่ในแนวนานของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น แถบลายหลักจะแบ่งเป็นแถวลายหลักสลับกับกันตลอดความยาวผ้าชิ้น แถบลายหลักคล้ายตัวนาค 1 ตัวมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S หัวนาคจะมีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉาก โดยหันส่วนหัวชิดแนวเส้นคั่น บริเวณหัวนาคมีรูปสี่เหลี่ยมมีจุดอยู่กึ่งกลางวางในขีดแนวเส้นคั่น ลำตัวมีลักษณะเป็นเหลี่ยมเป็นครึ่งหนึ่งของตัวอักษร P มีข้อต่อเป็นเส้นแนวเฉียงคล้ายก้างปลา ลักษณะลวดลายจะซ้ำๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นหมี่มัดหมี่ โดยส่วนของชายผ้าด้านบนและด้านล่างจะเป็นเส้นตรงแนวนอน

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอคั่นระหว่างลายหลัก มีลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลักทอสีพื้นสลับสี ลักษณะของแถบคั่นจะมีลายหลักอยู่ระหว่างกลางแนวนาน

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลายหลักสลับกับลายประกอบ ยาวตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นหมี่มัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนของสีแยกตรงข้าม ได้แก่ สีน้ำเงินเขียว สีส้ม และสีแดง โดยการใช้สีขาว สีเขียวเหลือง และสีม่วงแดงมาประกอบ

ชื่อลาย ลายนาคจับเอี้ย

ที่มา นางพุด ป้อมคำ อายุ 60 ปี

ที่อยู่ 47/7 หมู่ที่ 10 ตำบล ทัพหลวง อำเภอ บ้านไร่ จังหวัด อุทัยธานี

ลักษณะลวดลาย สัตว์

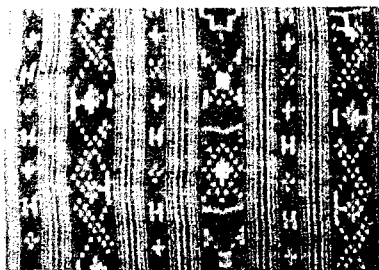
ลายหลัก ลายนาคจับเอี้ยจะอยู่ในแนวนานของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น แถบลายหลักจะแบ่งเป็นแถวลายหลัก 2 ลาย แถบลายหลักที่ 1 มีลักษณะเป็นแนวเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซกยาวตลอดความกว้างของผืนผ้า ประกอบด้วยตัวนาคมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S หัวนาคมีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉากแนวเส้นคั่น แนวหัวนาคมีตัวขอ 2 ตัว บริเวณคางเป็นเส้นตรงขีด 1 เส้น ลำตัวนาคชิดแนวเส้นฟันปลา ลักษณะลวดลายนาคจะสลับซ้ายขวาซ้ำๆ ตลอดแนวเส้นฟันปลา

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอคั่นระหว่างลายหลัก มีลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลักทอสีพื้นสลับสี ลักษณะของแถบคั่นจะมีลายหลักอยู่ระหว่างกลางแนวนานเส้นคั่น

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลายหลักสลับกับลายประกอบ ยาวตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นหมี่มัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้สีตัดกัน ได้แก่ สีเขียวน้ำเงิน กับสีแดงส้ม โดยการใช้สีขาว สีชมพู และสีเขียวเหลืองมาประกอบ

ชื่อลาย ลายเอี้ยตุ้ม
ที่มา นางนาง ป้อมคำ อายุ 70 ปี
ที่อยู่ 100/1 หมู่ที่ 10 ตำบล ทัพหลวง อำเภอ บ้านไร่ จังหวัด อุทัยธานี
ลักษณะลวดลาย เบ็ดเตล็ด

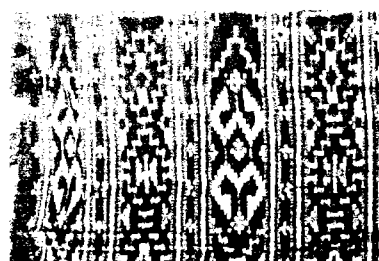
ลายหลัก ลายเอี้ยตุ้ม จะอยู่ในแนวขนานของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น แถบลายหลักจะแบ่งเป็นแถบลายหลัก 3 ลาย แถบลายหลักที่ 1 มีลักษณะดอกเป็นเส้นซิกแซกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนซ้อนกัน 2 รูป ต่อลายคล้ายเครื่องหมายกากบาท X มีรูปสี่เหลี่ยมอยู่ตรงกลาง ต่อลายเป็นแนวเส้นมีเส้นขีดอยู่ส่วนปลายทั้ง 2 ข้าง ถัดมาเป็นดอกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนซ้อนกัน 2 รูป ปิดลายด้วยแนวเส้นมีเส้นขีดอยู่ส่วนปลายทั้ง 2 ข้าง ลักษณะลวดลายจะซ้ำ ๆ สลับต่อเนื่องกันตลอดความกว้างผืนผ้า แถบลายหลักที่ 2 เป็นรูปเครื่องหมายบวก + สลับกับลายมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว H ลักษณะลายจะซ้ำ ๆ สลับต่อเนื่องกันตลอดความกว้างผืนผ้า แถบลายหลักที่ 3 มีลักษณะคล้ายรูปเครื่องหมายกากบาท X แนวเครื่องหมาย มีลักษณะเป็นเส้นจุดแนวเฉียง 1 แนวไขว้ด้วยเส้นจุดคู่แนวเฉียง ต่อลายด้วยเส้นขีดสั้นขนานกัน 2 เส้นตรงกลางเป็นดอกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ลักษณะลายจะซ้ำ ๆ สลับต่อเนื่องกันตลอดความกว้างผืนผ้า

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอคั่นระหว่างลายหลัก มีลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลักแนวแถบคั่นจะทอสีพื้นสลับสี ลักษณะของแถบคั่นจะมีลายหลักอยู่ระหว่างกลางแนวขนานเส้นคั่น

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลายหลักสลับกับลายประกอบ ยาวตลอดความกว้างของผืนผ้าขึ้นหมีมัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้สีกลาง คือสีดำเป็นหลัก กับการใช้สีวรรณะเย็น ได้แก่ สีน้ำเงิน สีเขียว น้ำเงิน สีเขียว สีเขียวเหลือง สีเหลือง โดยการใช้สีขาว สีฟ้า และสีชมพูมาประกอบ

ชื่อลาย ลายลูกไช้
ที่มา นางอุ้นเรือน ป้อมคำ อายุ 90 ปี
ที่อยู่ 101/1 หมู่ที่ 10 ตำบล ทัพหลวง อำเภอ บ้านไร่ จังหวัด อุทัยธานี

ลักษณะลวดลาย เบ็ดเตล็ด

ลายหลัก ลายลูกโซ่ จะอยู่ในแนวนานของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น แถบลายหลักจะแบ่งเป็นแถบลายหลัก 3 ลาย แถบลายหลักที่ 1 มีลักษณะดอกเป็นเส้นซิกแซกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนยาว ภายในประกอบลายคล้ายตัวอักษรภาษาไทยตัว ผ หงายและคว่ำอยู่ชิดแนวเส้นคั่น เว้นระยะช่องลาย โดยแนวกลางมีเส้นเชื่อมต่อลายช่วงบนและล่าง ปลายเส้นมีลักษณะเป็นดอกคล้ายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ช่องว่างลายมีเส้นเชื่อมต่อลาย 1 คู่ ภายในตรงกลางมีลักษณะเป็นดอกคล้ายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ต่อด้วยรูปสามเหลี่ยม 2 รูปหันมุมเข้าหากันโดยส่วนฐานชิดแนวเส้นคั่น แถบลายหลักที่ 2 มีลักษณะเป็นดอกคล้ายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนกึ่งกลางของดอกเป็นรูปสี่เหลี่ยมเล็กๆอยู่ภายใน แถบลายหลักที่ 3 มีลักษณะดอกเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนคล้ายรูป 16 เหลี่ยม โดยกึ่งกลางดอกเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเล็กมุมส่วนบนและล่างเป็นรูปสี่เหลี่ยมเชื่อมต่อลายเป็นรูปสี่เหลี่ยมคางหมู ด้านละ 2 รูปส่วนฐานอยู่ชิดแนวเส้นคั่นตรงกลางระหว่างรูป 2 รูปมีลักษณะคล้ายเครื่องหมายเพราะฉะนั้น คือเป็นจุด 3 จุด ดอกลายที่ 2 มีลักษณะดอกเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนคล้ายรูป 16 เหลี่ยม โดยกึ่งกลางดอกเป็นเส้นตรงขีดในแนวตั้ง ประกอบด้วยรูปสามเหลี่ยมด้านเท่าหันมุมชิดแนวเส้นตรง ต่อลายด้วยรูปสามเหลี่ยมด้านเท่าโดยหันส่วนมุมเข้าหาแนวเส้นคั่นมีจุดเล็กอยู่ตามแนวเส้นคั่นระหว่างมุมข้างละ 1 จุด โดยส่วนของชายผ้าด้านบนและด้านล่างจะเป็นเส้นตรง ลักษณะลวดลายจะซ้ำๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอคั่นระหว่างลายหลัก มีลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลักทอสีพื้นสลับสี ลักษณะของแถบคั่นจะมีลายหลักอยู่ระหว่างกลางขนานแนวเส้นคั่น

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลายหลักสลับกับลายประกอบ ยาวตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะเย็น ได้แก่ สีน้ำเงิน สีเขียวน้ำเงิน สีเขียวเหลือง สีเหลือง โดยการใช้สีขาว และสีส้มเหลืองมาประกอบ

ชื่อลาย ลายเอี้ย

ที่มา นางทองใบ ป้อมคำ อายุ 67 ปี

ที่อยู่ 98 หมู่ที่ 10 ตำบล ทัพหลวง อำเภอ บ้านไร่ จังหวัด อุทัยธานี

ลักษณะลวดลาย เบ็ดเตล็ด

ลายหลัก ลายเอี้ย จะอยู่ในแนวนานของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น แถบลายหลักจะแบ่งเป็นแถบลายหลัก 2 ลาย แถบลายหลักที่ 1 มีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมด้านเท่าหันส่วนฐานชิดแนวเส้นคั่นซ้อนกัน 2 รูปหันมุมไปทางซ้าย 1 รูป ต่อลายด้วยรูปสามเหลี่ยมด้านเท่าหันส่วนฐานชิดแนวเส้นคั่นซ้อนกัน 2 รูปหันมุมไปทางขวา 3 รูป แถบลายหลักที่ 2 มีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมด้านเท่า หันส่วนฐานชิด

แนวเส้นคั่นซ้อนกัน 2 รูปหันมุมไปทางขวา 1 รูป ต่อด้วยรูปสี่เหลี่ยมคางหมูวางแนวอนชิตแนวเส้นคั่น โดยตรงกลางมีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนมุมส่วนบนมีเส้นขนานแนวเฉียง 2 เส้นอยู่ชิดแนวเส้นคั่น ลักษณะลวดลายจะซ้ำๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นนี้มีมัดหมี่ โดยส่วนของชายผ้าด้านบนและด้านล่างจะเป็นเส้นตรงแนวนอน

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอคั่นระหว่างลายหลัก มีลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลักทอสีพื้นสลับสี ลักษณะของแถบคั่นจะมีลายหลักอยู่สลับขนานแนวเส้นคั่น

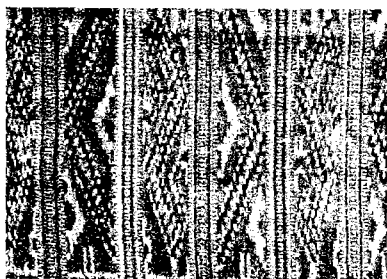
รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลายหลักสลับกับลายประกอบ ยาวตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นนี้มีมัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนจากสภาพคล้ายกัน ได้แก่ สีส้มเหลือง สีเหลือง สีน้ำตาล โดยการใช้สีขาว สีม่วงน้ำเงินและสีน้ำเงินอมฟ้ามาประกอบ

การวิเคราะห์ลวดลาย

ประเภทชิ้นหมี่ตา ในจังหวัดอุทัยธานี

ชื่อลาย ลายนาค

ที่มา นางทองเขียน ปานแดง อายุ 38 ปี

ที่อยู่ 110 หมู่ที่ 10 ตำบล ทัพหลวง อำเภอบ้านไร่ จังหวัด อุทัยธานี

ลักษณะลวดลาย สัตว์

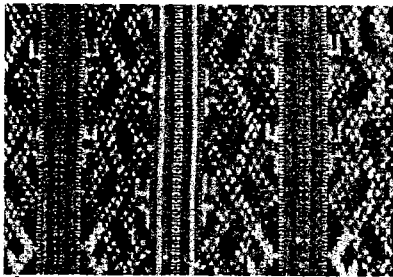
ลายหลัก ลายนาค จะอยู่ในแนวนอนของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น แถบลายหลักจะแบ่งเป็นแถบลายหลัก 2 ลาย แถบลายหลักที่ 1 เป็นตัวนาคซ้อนกัน 2 ตัวมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S ลักษณะแนวเส้นเป็นตัวเหลี่ยมซ้อนขนานหันหัวนาคสลับกัน คือ หัวคว่ำและหัวหงายท้องนาคหัวคว่ำมีรูปสี่เหลี่ยมประกอบ ด้านขวาท้องนาคหัวคว่ำมีรูปสี่เหลี่ยมประกอบ เป็นรูปสามเหลี่ยม ส่วนตัวนาคหัวหงายตั้งขนานแนวเส้นคั่นด้านซ้ายท้องนาคมีรูปสี่เหลี่ยมประกอบ โดยลักษณะหัวนาคทั้ง 2 ตัวส่วนหัวจะมีเส้นขีดขนาน 2 เส้น บริเวณคางเป็นเส้นตรงขีด 1 เส้น ลำตัวของตัวนาคจะเป็นเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซกขนานกัน บริเวณส่วนท้องตัวนาคหัวหงายหรือตั้งจะเป็นเส้นคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V คล้ายรูปสามเหลี่ยมซ้อนกัน 2 รูป โดยลายอยู่ชิดแนวเส้นคั่น แถบลายหลักที่ 2 มีลักษณะเป็นเส้นคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V วางในแนวนอนซ้อนกัน 2 เส้นอยู่ชิดแนวเส้นคั่นยาวตลอดผืนผ้าคล้ายเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซก ระหว่างมุมมีลักษณะเป็นเส้นคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V ตัวเล็กวางในแนวนอนอยู่ชิดแนวเส้นคั่นโดยหันส่วนมุมเข้าหามุมเส้นฟันปลา ลักษณะลวดลายจะซ้ำๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นนี้มีมัดหมี่ โดยส่วนของชายผ้าด้านบนและด้านล่างจะเป็นเส้นตรงแนวนอน

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอด้วยวิธีการขีด หรือภาษาท้องถิ่นเรียกหมีสับขีด ซึ่งจะอยู่ระหว่างลายหลักมีลักษณะเป็นเส้นคั่นตรงขนานกับลายหลัก 2 เส้นขนานกันอยู่ในแนวขนานแถบลายสำหรับขีด 3 แถบ แถบแนวขนานลายขีดเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉากหันด้านฉากเว้นช่องลายเล็กน้อย ต่อด้วยการขีดเป็นขีดเส้นตรงแนวนอน 1 ขีด ลักษณะลวดลายจะขีดซ้ำๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าซึ่งมีดหมี จะเหมือนกัน 2 ช่อง โดยหันมุมสามเหลี่ยมเข้าหากัน ส่วนแนวกลางเป็นการขีดลายรูปสามเหลี่ยมพื้นฐานชนกันเว้นช่องลายเล็กน้อย ต่อด้วยการขีดเป็นเส้นตรงแนวนอน 1 ขีด ลักษณะลวดลายจะขีดซ้ำๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าซึ่งมีดหมี

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลายหลักสลับกับลายประกอบ ยาวตลอดความกว้างของผืนผ้าซึ่งมีดหมี โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้สีตัดกัน ได้แก่ สีแดง กับ สีเขียว โดยการใช้สีดำ สีขาว และสีเหลืองมาประกอบ

ชื่อลาย ลายเครือเนค

ที่มา นางทองเขียน ปานแดง อายุ 38 ปี

ที่อยู่ 110 หมู่ที่ 10 ตำบล ทัพหลวง อำเภอ บ้านไร่ จังหวัด อุทัยธานี

ลักษณะลวดลาย สัตว์

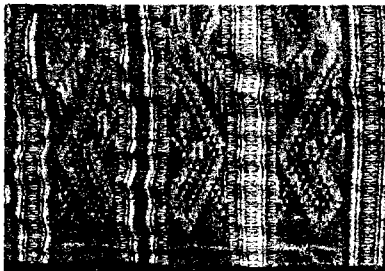
ลายหลัก ลายเครือเนค จะอยู่ในแนวขนานของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น แถบลายหลักจะแบ่งเป็นแถบลายหลัก มีลักษณะคล้ายตัวนาค อยู่ขีดในแนวเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซก ตัวนาคมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S ตัวเหลี่ยมส่วนหัวมีเส้นตรงขีดขนานกัน 2 เส้น บริเวณคางมีเส้นตรงขีด 1 ขีดอยู่ขีดแนวเส้นคั่น ลำตัวนาคอยู่ขีดมุมตามแนวเส้นฟันปลาโดยหันหัวนาคไปทางแนวเส้นคั่นทั้ง 2 ข้าง ลักษณะลวดลายจะซ้ำๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าซึ่งมีดหมี ส่วนของชายผ้าด้านบนและด้านล่างจะเป็นเส้นตรงแนวนอน

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอด้วยวิธีการขีด หรือภาษาท้องถิ่นเรียกหมีสับขีด ซึ่งจะอยู่ระหว่างลายหลัก มีลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลัก 2 เส้นขนานกันอยู่ในแนวขนานแถบลายสำหรับขีด 3 แถบ แถบแนวขนานลายขีดเป็นการขีดคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว L วางในแนวนอนคว่ำกับหงาย มีเส้นตรงคั่น จะเหมือนกัน 2 ช่องแนวริมสุดซ้าย และขวา ส่วนแนวกลางเป็นการขีด ประกอบลายคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว U วางในแนวนอนคว่ำกับหงายมีเส้นตรงคั่น ลักษณะลวดลายจะขีดซ้ำๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าซึ่งมีดหมี

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบจากสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลายหลักสลับกับลายประกอบยาวตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นหมี่มัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้กลมกลืนของสีแยกตรงข้าม ได้แก่ สีแดง สีเขียว เหลือง และสีเขียวน้ำเงิน โดยการใช้สีดำ สีขาวและสีส้มมาประกอบ

ชื่อลาย ลายนาคขอซู

ที่มา นางทองเขียน ปานแดง อายุ 38 ปี

ที่อยู่ 110 หมู่ที่ 10 ตำบล ทัพหลวง อำเภอ บ้านไร่ จังหวัด อุทัยธานี

ลักษณะลวดลาย สัตว์

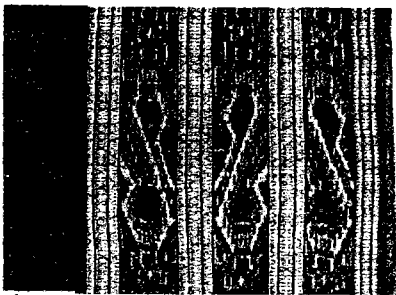
ลายหลัก ลายนาคขอซู จะอยู่ในแนวนอนของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น แถบลายหลักจะแบ่งเป็นแถบลายหลักสลับกับตามแนว มีลักษณะคล้ายตัวนาค 1 ตัวมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว L ส่วนลำตัวจะเป็นเส้นคู่ตามแนวตัวอักษร หัวนาคจะอยู่ส่วนปลายตัวมี 2 หัวตั้งขนานแนวเส้นคั่น และปลายหัวอีกด้านอยู่ชิดตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V วางในแนวนอนชิดแนวเส้นคั่น บริเวณแนวข้างส่วนล่างมีเส้นขีดสั้นเป็นจังหวะลายขนานกัน 5 เส้น โดยส่วนหัวมีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมมีเส้นขีดคล้ายตัวขอตั้งเรียงตามแนวหัวนาคเว้นระยะ 3 ตัวขอบริเวณคางเป็นเส้นตรงขีด 1 เส้น ลักษณะลวดลายจะซ้ำๆ สลับลายหลักซ้ายและขวา ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ ส่วนของชายผ้าด้านบนและด้านล่างจะเป็นเส้นตรงแนวนอน

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอด้วยวิธีการขีด หรือภาษาท้องถิ่นเรียกหมี่สับขีด ซึ่งจะอยู่ระหว่างลายหลักมีลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลัก จำนวน 3 เส้นขนานกันอยู่ในแนวนอนแถบลายสำหรับขีด 3 แถบ แถบแนวนอนลายขีดมีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉาก 2 รูปหันส่วนฐานเข้าหาหัวโดยเว้นระยะช่องลาย ประกอบด้วยเส้นตรงแนวนอนขนานกัน 2 เส้น ลักษณะลวดลายจะขีดซ้ำกัน 2 แถบซ้ายขวา ส่วนแนวกลางเป็นการขีดลายรูปสามเหลี่ยมหันฐานชนกันเว้นช่องลายเล็กน้อยต่อด้วยการขีดเป็นเส้นตรงแนวนอน 1 ขีด ลักษณะลวดลายจะขีดซ้ำๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลายหลักสลับกับลายประกอบ ยาวตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นหมี่มัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้กลมกลืนของสีใกล้เคียง ได้แก่ สีม่วงแดงสีม่วง สีน้ำเงินอมม่วง สีเขียวน้ำเงิน สีเขียว สีเขียวเหลือง สีเหลือง โดยการใช้สีขาวและสีเทาประกอบ

ชื่อลาย ลายนาค
ที่มา นางบุญ ป้อมคำ อายุ 68 ปี
ที่อยู่ 110 หมู่ที่ 1 ตำบล ทัพหลวง อำเภอ บ้านไร่ จังหวัด อุทัยธานี
ลักษณะลวดลาย สัตว์

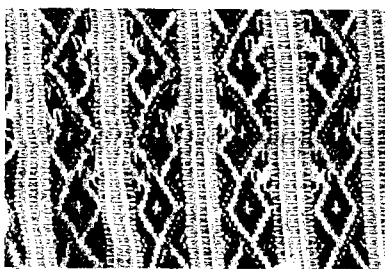
ลายหลัก ลายนาค จะอยู่ในแนวนานของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น แถบลายหลักมีลักษณะเป็นตัวนาค 1 ตัวคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S หัวนาค จะอยู่ส่วนปลายตัวอักษรมีลักษณะคล้ายหัวนาค 2 หัว โดยมีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมอยู่ชิดแนวเส้นคั่นมีเส้นขีดขนานแนวส่วนหัว 4 เส้น ลำตัวนาคนอกจากเส้นตามแนวอักษร ประกอบเป็นเส้นขนานตามแนวลำตัว มีขีดคั่นระหว่างแนวนานเป็นจังหวะลายตลอดตามแนวลำตัว บริเวณส่วนท้องจะแยกเป็นขา 2 เส้นขนานกัน ต่อลายด้วยเส้นเฉียงขนานแนวส่วนท้องนาคทั้ง 2 ด้านแนวเส้นจะประกอบด้วยรูปสามเหลี่ยมแนวละ 3 รูป ตรงกลางเป็นเครื่องหมายบวก + ลักษณะลวดลายจะซ้ำๆ สลับลายหลักซ้ายและขวา ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยส่วนของชายผ้าด้านบนและด้านล่างจะเป็นเส้นตรงแนวนอน

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอขึ้นด้วยวิธีการขีด หรือภาษาท้องถิ่นเรียกหมี่สับขีด ซึ่งจะอยู่ระหว่างลายหลักมีลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลัก เป็นเส้นสีพื้น 1 เส้นสลับกับแถบลายขีดจำนวน 3 แถว แนวนานลายขีดมีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉาก 2 รูป หันส่วนฐานเข้าหาหัวโดยเว้นระยะช่องลาย ประกอบด้วยเส้นตรงแนวนอนขนานกัน 2 เส้น ลักษณะลวดลายจะขีดซ้ำกัน 2 แถบซ้ายขวา ส่วนแนวกกลางเป็นการขีดลายรูปสามเหลี่ยมหันฐานชนกันเว้นช่องลายเล็กน้อย ต่อด้วยการขีดเป็นเส้นตรงแนวนอน 1 ขีด ลักษณะลวดลายจะขีดซ้ำๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลายหลักสลับกับลายประกอบ ยาวตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะเย็น ได้แก่ สีน้ำเงิน สีเขียวน้ำเงิน สีเขียว สีเหลือง โดยการใช้สีน้ำตาล สีขาว และสีดำประกอบ

ชื่อลาย ลายนาคเครือ
ที่มา นางบุญ ป้อมคำ อายุ 68 ปี

ที่อยู่ 110 หมู่ที่ 1 ตำบล ทัพหลวง อำเภอ บ้านไร่ จังหวัด อุทัยธานี
ลักษณะลวดลาย สัตว์

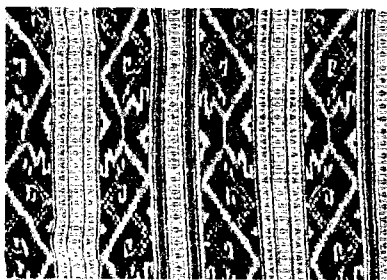
ลายหลัก ลายนาครีจะอยู่ในแนวขนานของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น แถบลายหลักจะแบ่งเป็นแถบลายหลัก มีลักษณะคล้ายตัวนาครีอยู่ในแนวเส้นพื้นปลาหรือเส้นซิกแซก ตัวนาครีมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S ตัวเหลี่ยม ส่วนหัวนาครีเป็นตัวขอขนานกันตามแนวหัวนาครี 2 ตัวอยู่ชิดแนวเส้นคั่น ลำตัวนาครีอยู่ชิดมุมตามแนวเส้นพื้นปลาโดยหันหัวนาครีไปทางแนวเส้นคั่นทั้ง 2 ข้าง บริเวณมุมเส้นพื้นปลาระหว่างลำตัวนาครีมีเครื่องหมายบวก + อยู่ตรงกลาง ลักษณะลวดลายจะซ้ำ ๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ ส่วนของชายผ้าด้านบนและด้านล่างจะเป็นเส้นตรงแนวนอน

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอคั่นด้วยวิธีการขีด หรือภาษาท้องถิ่นเรียกหมี่สับขีด ซึ่งจะอยู่ระหว่างลายหลักมีลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลัก จำนวน 2 เส้นขนานอยู่ในแนวลายสำหรับขีด 3 แถบ แถบแนวขนานลายขีดมีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉาก 2 รูป หันส่วนฐานเข้าหาหน้าโดยเว้นระยะช่องลาย ประกอบด้วยเส้นตรงแนวนอนขนานกัน 2 เส้น ลักษณะลวดลายจะขีดซ้ำกัน 2 แถบซ้ายขวา ส่วนแนวกลางเป็นการขีดลายรูปสามเหลี่ยมหันฐานชนกันเว้นช่องลายเล็กน้อย ต่อด้วยการขีดเป็นเส้นตรงแนวนอน 1 ขีด ลักษณะลวดลายจะขีดซ้ำ ๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลายหลักสลับกับลายประกอบ ยาวตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะร้อน ได้แก่ สีแดง กับสีเหลือง โดยการใช้สีขาวมาประกอบ

ชื่อลาย ลายเียนาครีน้อย

ที่มา นางบุญ ป้อมคำ อายุ 68 ปี

ที่อยู่ 110 หมู่ที่ 1 ตำบล ทัพหลวง อำเภอ บ้านไร่ จังหวัด อุทัยธานี

ลักษณะลวดลาย สัตว์

ลายหลัก ลายเียนาครีน้อย จะอยู่ในแนวขนานของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น แถบลายหลักจะแบ่งเป็นแถบลายหลัก มีลักษณะคล้ายตัวนาครี อยู่ชิดในแนวเส้นครึ่งรูปไบโอฟิน ตัวนาครีมีลักษณะคล้ายเป็นตัวขอ ตัวเหลี่ยม บริเวณส่วนหัวมีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมมีเส้นตรงขีดขนานกัน 2 เส้น บริเวณคางเป็นตัวขอ 1 ตัวหันหน้าเข้าหามุมแนวเส้นครึ่งรูปไบโโฟ ลำตัวนาครีอยู่ชิดมุมตามแนวเส้น ลักษณะลวดลายจะซ้ำ ๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ และประกอบลายหลักประกบซ้ายขวาจะมีลักษณะเป็นเส้นรูปไบโโฟ ส่วนของชายผ้าด้านบนและด้านล่างจะเป็นเส้นตรงแนวนอน

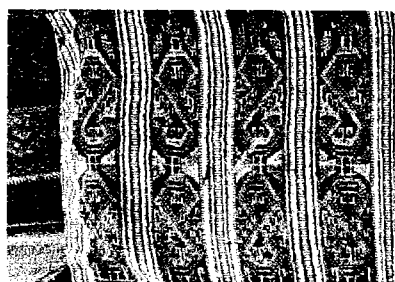
ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอคั่นด้วยวิธีการขีด หรือภาษาท้องถิ่นเรียกหมี่สับขีด ซึ่งจะอยู่ระหว่างลายหลักมีลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลัก 4 เส้นขนานกันอยู่ในแนว

ขนานแถบลายสำหรับขีด 3 แถบ แถบแนวขนานลายขีดมีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉาก 2 รูป หันส่วนฐานเข้าหาหันโดยเว้นระยะช่องลาย ประกอบด้วยเส้นตรงแนวนอนขนานกัน 2 เส้น ลักษณะลวดลายจะขีดซ้ำกัน 2 แถบซ้ายขวา ส่วนแนวกลางเป็นการขีดคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว U วางในแนวนอนคว่ำกับหงาย โดยมีเส้นตรงคั่น ลักษณะลวดลายจะขีดซ้ำๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลายหลักสลับกับลายประกอบ ยาวตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนของสีตรงข้าม ได้แก่ สีเขียว กับสีแดง โดยใช้สีเหลืองนวล และสีขาวมาประกอบ

ชื่อลาย ลายนาคมีชื่อ

ที่มา นาง บุญ นามสกุล ป้อมคำ อายุ 68 ปี

ที่อยู่ 110 หมู่ที่ 1 ตำบล ทัพหลวง อำเภอ บ้านไร่ จังหวัด อุทัยธานี

ลักษณะลวดลาย สัตว์

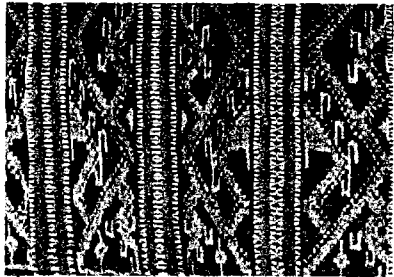
ลายหลัก ลายนาคมีชื่อ จะอยู่ในแนวขนานของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น แถบลายหลักมีลักษณะเป็นตัวนาค 1 ตัวคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S ตัวเหลี่ยม หัวนาคจะอยู่ส่วนปลายตัวอักษรมี 2 หัว โดยมีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมอยู่ขนานแนวเส้นคั่น ส่วนหัวนาคเป็นตัวขอขนานตามแนว 4 ตัว ลำตัวนาคนอกจากเส้นตามแนวอักษร ยังประกอบเป็นเส้นขนานตามแนวลำตัวมีขีดขึ้นระหว่างแนวขนานเป็นจังหวะลายตลอดตามแนวลำตัว ส่วนหลังตัวนาคมีลักษณะเป็นตัวขอหันแนวเส้นหลังขนานกัน 2 ตัว คล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว T บริเวณส่วนท้องเชื่อมต่อลายด้วยเส้นขนาน 2 เส้นมีเส้นตรงคั่นแนวนอน 1 เส้น ส่วนปลายทั้ง 2 ด้านประกอบด้วยรูปสี่เหลี่ยมคางหมูอยู่ขีดแนวเส้นคั่น ลักษณะลวดลายจะซ้ำๆ สลับลายหลักซ้ายและขวา ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยส่วนของชายผ้าด้านบนและด้านล่าง จะอยู่ต่อจากส่วนท้องนาคมีลักษณะเป็นเส้นขนานกัน 2 เส้นประกอบด้วยจุดลายมีลักษณะคล้ายเลข ๑ ไทย ระหว่างปลายขา ด้านข้างเป็นจุดรูปหกเหลี่ยมวางลายแนวนอนด้านขนานแนวเส้นคั่น ประกอบลายคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว U หงายอยู่แนวด้านบนและคว่ำอยู่แนวด้านล่าง

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอคั่นด้วยวิธีการขีด หรือภาษาท้องถิ่นเรียกหมี่สับขีด ซึ่งจะอยู่ระหว่างลายหลักมีลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลัก จำนวน 2 เส้นขนานอยู่ในแนวลายสำหรับขีด 3 แถบ แถบแนวขนานลายขีดมีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉาก 2 รูป หันส่วนฐานเข้าหาหันโดยเว้นระยะช่องลาย ประกอบด้วยเส้นตรงแนวนอนขนานกัน 2 เส้น ลักษณะลวดลายจะขีดซ้ำกัน 2 แถบซ้ายขวา ส่วนแนวกลางเป็นการขีดลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน โดยเว้นช่องลายเล็กน้อย ต่อด้วยการขีดเป็นเส้นตรงแนวนอนขนานกัน 2 เส้น ลักษณะลวดลายจะขีดซ้ำๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลายหลักสลับกับลายประกอบ ยาวตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นหมี่มัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนของสีตรงข้าม ได้แก่ สีเขียว กับสีแดง โดยการใช้สีเหลือง สีเหลืองเขียว สีขาว และสีดำมาประกอบ

ชื่อลาย ลายนาค

ที่มา นางบุญ ป้อมคำ อายุ 68 ปี

ที่อยู่ 110 หมู่ที่ 1 ตำบล ทับทรวง อำเภอ บ้านไร่ จังหวัด อุทัยธานี

ลักษณะลวดลาย สัตว์

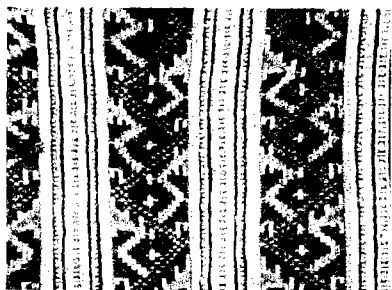
ลายหลัก ลายนาค จะอยู่ในแนวนอนของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น แถบลายหลักจะแบ่งเป็นแถบลายหลัก มีลักษณะคล้ายตัวนาค อยู่ในแนวเส้นพื้นปลาหรือเส้นซิกแซก ตัวนาคมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S ตัวเหลี่ยม ตัวนาคจะมี 2 ตัว ส่วนหัวนาคมีลักษณะรูปสามเหลี่ยมมุมฉากอยู่ชิดแนวเส้นคั่นเป็นตัวขอ ขนานกันตามแนวหัวนาค 2 ตัวอยู่ชิดแนวเส้นคั่น แนวหัวนาคเป็นตัวขอเรียงขนานกัน 4 ตัว ในตัวสุดท้ายประกอบตัวขอคว่ำสลับด้านเพิ่ม 1 ตัว ปลายคางประกอบเส้น 1 เส้น โดยอีกแนวด้านหนึ่งเป็นตัวนาคมีลักษณะเหมือนกันแต่ลักษณะตัวนาคเล็กกว่า บริเวณมุมแนวเส้นพื้นปลา ระหว่างตัวนาคเล็กประกอบรูปสามเหลี่ยมเล็กหันส่วนฐานขนานแนวคั่น แนวกลางตัวนาคเล็กตัวนาคจะสลับแนวตั้งกับตัวนาคคว่ำตลอดแนวเส้นพื้นปลา ลักษณะลวดลายจะซ้ำ ๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ส่วนของชายผ้าด้านบนและด้านล่างจะเป็นเส้นตรงแนวนอน

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอด้วยวิธีการขีด หรือภาษาท้องถิ่นเรียกหมี่สับขีด ซึ่งจะอยู่ระหว่างลายหลักมีลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลัก จำนวน 2 เส้นขนานอยู่ในแนวลายสำหรับขีด 3 แถบ แถบแนวนอนลายขีดมีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉาก 2 รูป หันส่วนฐานเข้าหาพื้นเว้นระยะช่องลายประกอบด้วยเส้นตรงแนวนอนขนานกัน 2 เส้น แนวกลางเป็นการขีดลายรูปสามเหลี่ยมมุมฉากหันฐานชนกันซ้ำกันในแนวแถบ โดยหันมุมชิดกันส่วนฐานชิดแนวเส้นคั่นเว้นช่องลายเล็กน้อย ลักษณะลวดลายจะขีดซ้ำ ๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลายหลักสลับกับลายประกอบ ยาวตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นหมี่มัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้สีตัดกัน ได้แก่ สีเขียว กับสีแดง โดยใช้สีเหลืองและสีขาว มาประกอบ

ชื่อลาย

ลายนาค

ที่มา นางเต็ม ป้อมคำ อายุ 81 ปี

ที่อยู่ 3 หมู่ที่ 1 ตำบล ทัพหลวง อำเภอ บ้านไร่ จังหวัด อุทัยธานี

ลักษณะลวดลาย สัตว์

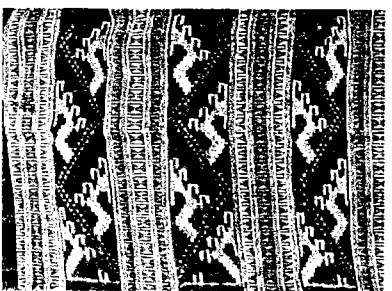
ลายหลัก ลายนาค จะอยู่ในแนวขนานของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น แถบลายหลักจะแบ่งเป็นแถบลายหลัก มีลักษณะคล้ายตัวนาค อยู่ในแนวเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซก ตัวนาคมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S ตัวเหลี่ยม ส่วนหัวนาคมีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉากหันหน้าชิดแนวเส้นคั่น ลำตัวนาคอยู่ชิดตามแนวเส้นฟันปลาที่มีลักษณะเป็นจุดเรียงขนานเป็นแนวเส้น 2 เส้น บริเวณมุมเส้นฟันปลาระหว่างลำตัวนาคมีเครื่องหมายบวก + อยู่ตรงกลาง และมุมเส้นคั่นเป็นตัวขอ 1 ตัว หันหัวขอชิดแนวเส้นคั่น ลักษณะลวดลายจะซ้ำ ๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยส่วนของชายผ้าด้านบนและด้านล่างจะเป็นเส้นตรงแนวนอน

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอคั่นด้วยวิธีการขีด หรือภาษาท้องถิ่นเรียกหมี่สับขีด ซึ่งจะอยู่ระหว่างลายหลักมีลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลัก จำนวน 4 เส้นขนานแนวลายสำหรับขีด 3 แถบ แถบแนวขนานลายขีดมีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉาก 2 รูป หันส่วนฐานเข้าหาหัวโดยเว้นระยะช่องลาย ประกอบด้วยเส้นตรงแนวนอนขนานกัน 2 เส้น ลักษณะลวดลายจะขีดซ้ำกัน 2 แถบซ้ำขวา ส่วนแนวกลางเป็นการขิดลายรูปสามเหลี่ยมหันฐานชนกันเว้นช่องลายเล็กน้อย ต่อด้วยการขิดเป็นเส้นตรงแนวนอนขนานกัน 2 เส้น

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบจากสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลายหลักสลับกับลายประกอบ ยาวตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะร้อน ได้แก่ สีแดง กับสีเหลือง โดยการใช้สีขาวมาประกอบ

ชื่อลาย ลายเอ็นนาค 4 ขอ

ที่มา นางเต็ม ป้อมคำ อายุ 81 ปี

ที่อยู่ 3 หมู่ที่ 1 ตำบล ทัพหลวง อำเภอ บ้านไร่ จังหวัด อุทัยธานี

ลักษณะลวดลาย สัตว์

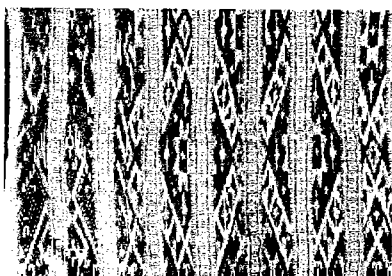
ลายหลัก ลายเหยียดขนาด 4 ขอบ จะอยู่ในแนวขนานของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น แถบลายหลักจะแบ่งเป็นแถวลายหลัก มีลักษณะคล้ายตัวนาคร อยู่ในแนวเส้นพื้นปลาหรือเส้นซิกแซก ตัวนาครมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S ตัวเหลี่ยม ส่วนหัวนาครมีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉากหันหน้าชิดแนวเส้นคั่น บริเวณหัวนาครเป็นตัวขอ 4 ตัวเรียงตามแนวหัวนาครปลายคางเป็นเส้นตรงชิด 1 ชิด โดยลำตัวนาครอยู่ชิดตามแนวเส้นพื้นปลาที่มีลักษณะเป็นจุดเรียงขนานเป็นแนวเส้น 2 เส้น ลักษณะลวดลายจะซ้ำ ๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ ส่วนของชายผ้าด้านบนและด้านล่างจะเป็นเส้นตรงแนวนอน

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอขึ้นด้วยวิธีการขีด หรือภาษาท้องถิ่นเรียกหมี่สับขีด ซึ่งจะอยู่ระหว่างลายหลักมีลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลัก จำนวน 4 เส้นขนานแนวลายสำหรับขีด 3 แถบ แถบแนวขนานลายขีดมีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉาก 2 รูป หันส่วนฐานเข้าหาแนวเส้นคั่น ประกอบด้วยเส้นตรงแนวนอน 1 เส้นคั่นกลางระหว่างรูปสามเหลี่ยม 2 รูป ลักษณะลวดลายจะขีดซ้ำกัน 2 แถบซ้ายขวา แนวกลางเป็นการขีดลายรูปสามเหลี่ยมหันฐานชนกันเว้นช่องลายด้วยการขีดเป็นเส้นตรง 1 เส้น ลักษณะลวดลายจะขีดซ้ำ ๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบจากสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลายหลักสลับกับลายประกอบ ยาวตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะร้อน ได้แก่ สีแดง สีเหลือง สีม่วงโดยการใช้สีขาว สีดำ สีเขียวอมฟ้าอ่อน สีเขียวเหลืองมาประกอบ

ชื่อลาย ลายนาค

ที่มา นางบุญ ป้อมคำ อายุ 68 ปี

ที่อยู่ 110 หมู่ที่ 1 ตำบล ทัพหลวง อำเภอ บ้านไร่ จังหวัด อุทัยธานี

ลักษณะลวดลาย สัตว์

ลายหลัก ลายนาค จะอยู่ในแนวขนานของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น แถบลายหลักมี 5 แถบลาย ลักษณะลายหลักเป็นการผูกมัดลวดลายจากชิ้นหมี่รวด ซ่างทอได้นำเส้นลายหลักมาทอแยกโดยเพิ่มลายคั่นในลักษณะกับสับขีด แถบลายหลักที่ 1 เป็นตัวนาครที่มีลักษณะคล้ายตัว ข หัวนาครหันทางด้านซ้ายขนานแนวเส้นคั่น ส่วนหัวเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉากมีเส้นขีดตามแนวหัวนาคร 4 เส้น ปลายคางมีเส้นขีด 1 เส้น ท้องนาครมีลักษณะคล้ายขาเป็นเส้นขนานสั้น ๆ 2 เส้น หางนาครยาวเป็นเส้นตรงแนวเฉียงคล้ายหางปลา แนวเส้นคั่นด้านซ้ายมีเส้นเฉียงขนานกัน 2 เส้น ต่อด้วยนาคร 2 ตัวตัวใหญ่หันหน้าไปทางขวาชิดแนวเส้นคั่นลำตัวเป็นเส้นหยัก 1 มุมยางชิดแนวเส้นคั่นฝั่งตรงข้ามกันแนวหัวนาคร ลักษณะหัวนาครเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉากมีเส้นขีดตามแนวหัวนาคร 4 เส้น ปลายคางเป็นตัวขอ 1 ตัว บริเวณท้องนาครมีลักษณะเป็นขา ยาว 1 ขาลากทำมุมและเป็นเส้นตรงขนานแนวลำตัวปลายขาเป็นรูปสามเหลี่ยมมีเส้นตรงลากขึ้น 1 เส้นประกอบด้วย

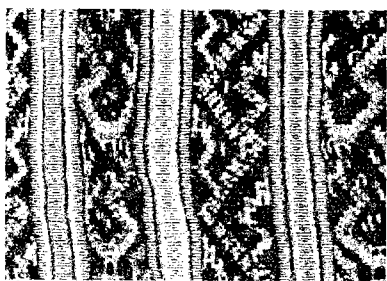
เส้นวงกลมมีเส้นตรงขีดส่วนบนและล่าง ปลายข้างล่างมีลักษณะเป็นตัวขอ 2 ตัววางเรียงแนวเท่า ท้องขนาดบริเวณมุมเส้นหยักกับมุมส่วนขา มีรูปสามเหลี่ยมมุม 1 รูป โดยหันส่วนฐานขีดแนวเส้นคั่น แถบลายหลักที่ 2 เหมือนกับแถบลายหลักที่ 1 แต่จะสลับด้านกัน แถบลายหลักที่ 3 ต่อเนื่องมาจากแถบลายหลักที่ 2 และ 4 มีลักษณะเป็นส่วนประกอบลายมุมรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน โดยเป็นแนวเส้นเฉียงประกอบมุม ต่อลายด้วยหางนาค 2 ตัวเป็นเส้นแนวเฉียงไขว้กันส่วนปลายหางมีลักษณะคล้ายหางปลานาคตัวแรกมี 2 หาง ตัวที่ 2 มีหางเดียว แถบลายหลักที่ 4 มีลักษณะเป็นแนวเส้นฟันปลาขนาน 2 เส้นคั่นภายในเป็นเส้นเฉียงแบ่งเป็นช่อง ประกอบภายในคล้ายรูปโบสลับกับเส้นทแยงมุม มุมเส้นหยักประกอบด้วยรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนภายในเป็นลายดอกแก้วรูปสี่เหลี่ยม ลักษณะเกสรรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนอยู่ตรงกลาง กลีบดอกเป็นรูปสามเหลี่ยมโดยส่วนฐานขีดเส้นรอบรูปสี่เหลี่ยมประกอบด้านละ 2 รูป โดยวางดอกลายขีดแนวเส้นคั่นซึ่งจะมองเห็นดอกลายเพียง 3 ด้าน ประกอบลายภายในเป็นเครื่องหมายบวก + และเป็นรูปวงกลมมีเส้นตรงขีดกลาง แถบลายหลักที่ 5 ต่อเนื่องมาจากแถบลายหลักที่ 4 สลับมาประกอบเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ลักษณะลวดลายจะซ้ำๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ ส่วนของชายผ้าด้านบนและด้านล่างจะเป็นเส้นตรงแนวนอน

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอค้นด้วยวิธีการขีด หรือภาษาท้องถิ่นเรียกหมี่สับขีด ซึ่งจะอยู่ระหว่างลายหลักมีลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลัก แถบลายประกอบแรกมีเส้นตรงขนานจำนวน 2 เส้นขนานอยู่ในแนวลายสำหรับขีด 3 แถบ แถบแนวขนานลายขีดมีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉาก 2 รูป หันส่วนฐานเข้าหาหันโดยเว้นระยะช่องลาย ประกอบด้วยเส้นตรงแนวนอนขนานกัน 2 เส้น ลักษณะลวดลายจะขีดซ้ำกัน 2 แถบซ้ายขวา ส่วนแนวกลางเป็นการขีดลายรูปสามเหลี่ยมมุมฉาก 2 รูป หันฐานชนกันวางลายหงายและคว่ำซ้ำกันในแนวแถบ เว้นช่องลายเล็กน้อยต่อด้วยเส้นตรงแนวนอน 1 เส้น ลักษณะลวดลายจะขีดซ้ำๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบจากสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลายหลักสลับกับลายประกอบ ยาวตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้วรรณะร้อน ได้แก่ สีเหลือง สีส้ม สีม่วง สีแดง โดยการใช้สีขาวมาประกอบ

ชื่อลาย ลายนาคจับเอี้ย

ที่มา นางคำสงค์ คณา อายุ 64 ปี

ที่อยู่ 82 หมู่ที่ 10 ตำบล ทัพหลวง อำเภอ บ้านไร่ จังหวัด อุทัยธานี

ลักษณะลวดลาย สัตว์

ลายหลัก ลายนาคจับเอี้ย จะอยู่ในแนวขนานของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น แถบลายหลักมี 2 แถบลาย แถบลายหลักที่ 1 มีลักษณะคล้ายตัวนาค อยู่ในแนวลักษณะคล้ายดอกรูปสี่เหลี่ยมขนม

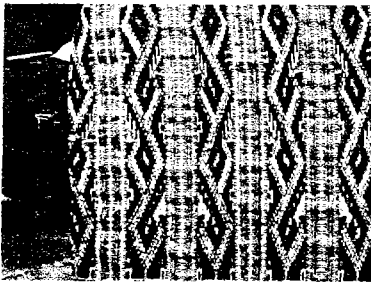
เปียกปูนนำมาเรียงเป็นแนวเส้นพื้นปลาหรือเส้นซิกแซก ตัวนาคมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S ตัวเหลี่ยม หัวนาคมีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉากหันหน้าชิดแนวเส้นคั่น ลำตัวนาคอยู่ชิดตามแนวเส้นพื้นปลา บริเวณมุมเส้นพื้นปลาระหว่างลำตัวนาคมีเครื่องหมายบวก + อยู่ตรงกลาง แถบลายหลักที่ 2 มีลักษณะคล้ายตัวนาค 1 ตัวมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S ตัวเหลี่ยม หัวนาคจะอยู่ส่วนปลาย มีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉากอยู่ชิดแนวเส้นคั่น ประกอบตัวขอเรียงในแนวส่วนหัว 3 ตัว บริเวณคางเป็นเส้นตรงขีด 1 เส้น ท้องนาคมีเส้นขีดขนานกัน 2 เส้น ปลายหางคล้ายหางปลาผ่าครึ่งอยู่ชิดแนวเส้นคั่นคล้ายข้อ 2 ชั้น ปลายหางมีลักษณะเป็นดอก มีก้านขีดแนวเส้นคั่นระหว่างแนวหลังมีรูปเครื่องหมายบวก + อยู่ตรงกลาง ลักษณะลวดลายจะซ้ำๆ สลับซ้ายขวาตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมีมัดหมี่ ส่วนของชายผ้าด้านบนและด้านล่างจะเป็นเส้นตรงแนวนอน

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอด้วยวิธีการขีด หรือภาษาท้องถิ่นเรียกหมี่สับขีด ซึ่งจะอยู่ระหว่างลายหลักมีลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลัก 4 เส้นขนานกันอยู่ในแนวขนานแถบลายสำหรับขีด 3 แถบ แถบแนวขนานลายขีดมีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉาก 2 รูป หันส่วนฐานเข้าหาหัวแนวระฆังช่องลาย ประกอบด้วยเส้นตรงแนวนอนขนานกัน 2 เส้น ลักษณะลวดลายจะขีดซ้ำกัน 2 แถบซ้ายขวา ส่วนแนวกลางเป็นการขีดลายคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว U วางในแนวขนานค้ำกับหางโดยมีเส้นตรงคั่น ลักษณะลวดลายจะขีดซ้ำๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมีมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลายหลักสลับกับลายประกอบ ยาวตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมีมัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้สีตัดกัน ได้แก่ สีเขียว กับสีแดง โดยการใช้สีเหลือง สีชมพู และสีขาวมาประกอบ

ชื่อลาย ลายนาคกำลังนอน

ที่มา นางอ่อนเรือน บ่อมคำ อายุ 68 ปี

ที่อยู่ 101/1 หมู่ที่ 10 ตำบล ทัพหลวง อำเภอ บ้านไร่ จังหวัด อุทัยธานี

ลักษณะลวดลาย สัตว์

ลายหลัก ลายนาคกำลังนอน จะอยู่ในแนวขนานของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น แถบลายหลักจะแบ่งเป็นแถวลายหลัก มีลักษณะคล้ายตัวนาคอยู่ในแนวเส้นพื้นปลาหรือเส้นซิกแซกซึ่งมีลักษณะเป็นตัวนาคยาวเท่ากับความกว้างผืนผ้า หัวนาคจะอยู่บริเวณชายผ้าแนวล่างมีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉากอยู่ชิดแนวเส้นคั่นมีเส้นตรงขีดขนาน 4 เส้นตามแนวหัวนาค มุมท้องนาคมีขีดลากเชื่อมต่อเส้นตรงแนวนอน 1 เส้น บริเวณส่วนปลายคล้ายตัวอักษรตัว Y ค้ำขีดแนวเส้นคั่นอยู่ส่วนล่างสุดของผ้าชิ้นมีมัดหมี่ คามแนวลำตัวนาคยังประกอบด้วยตัวนาคมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S ตัวเหลี่ยม ส่วนหัวนาคมี

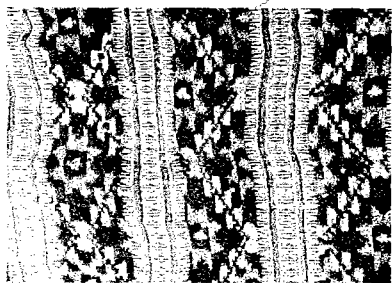
ลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉากหันหน้าชิดแนวเส้นคั่น บริเวณหัวนาศเป็นเส้นตรงชิดขนาน 4 เส้นเรียงตามแนวหัวนาศ ลักษณะลวดลายจะซ้ำ ๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอด้วยวิธีการขีด หรือภาษาท้องถิ่นเรียกหมี่สับขีด ซึ่งจะอยู่ระหว่างลายหลักมีลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลัก แถบลายประกอบแรกมีเส้นตรงขนานจำนวน 2 เส้นขนานอยู่ในแนวลายสำหรับขีด 3 แถบ แถบแนวขนานลายขีดมีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉาก 2 รูป หันส่วนฐานเข้าหากัน โดยมุมรูปสามเหลี่ยมอยู่ชิดแถบลายหลัก ลักษณะลวดลายจะขีดซ้ำกัน 2 แถบซ้ายขวา แถวกลางเป็นการขีดลายรูปสามเหลี่ยมมุมฉาก 2 รูปหันฐานชนกันวางลายหงายและคว่ำซ้ำกันในแนวแถบเว้นช่องลายเล็กน้อยต่อด้วยเส้นตรงแนวนอน 1 เส้น ลักษณะลวดลายจะขีดซ้ำ ๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลายหลักสลับกับลายประกอบ ยาวตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้แม่สีในวงจรัสธรรมชาติ ได้แก่ สีแดง สี สีน้าเงิน โดยการใช้สีฟ้า สีขาวและสีเขียวเหลืองมาประกอบ

ชื่อลาย ลายดอกแก้ว

ที่มา นางบุญ ป้อมคำ อายุ 68 ปี

ที่อยู่ 110 หมู่ที่ 1 ตำบล ทัพหลวง อำเภอ บ้านไร่ จังหวัด อุทัยธานี

ลักษณะลวดลาย พันธุ์ไม้

ลายหลัก ลายดอกแก้ว จะอยู่ในแนวขนานของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น แถบลายหลักจะแบ่งเป็นแถบลายหลัก มีลักษณะคล้ายดอกไม้อยู่ในแนวจุดเส้นพื้นปลาหรือเส้นซิกแซกซึ่งมุมเส้นพื้นปลาชิดแนวเส้นคั่นมีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมหันมุมเข้าหาแนวเส้นประกบทั้ง 2 ด้าน ตลอดแนวเส้นพื้นปลาลายใบไม้ มุมมีลักษณะเป็นตัววีเสื่อทางปีกเล็ก ๆ ระหว่างมุมเป็นลายดอกแก้วมีเกสรรูปสี่เหลี่ยมมุมเป็ยกปุนอยู่ตรงกลางกลีบดอกเป็นรูปสามเหลี่ยม ส่วนฐานชิดเส้นรอบรูปสี่เหลี่ยมประกบด้านละ 2 รูป โดยวางดอกลายชิดแนวเส้นคั่น ซึ่งจะมองเห็นดอกลายเพียง 3 ด้าน ลักษณะลวดลายจะซ้ำ ๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ ส่วนของชายผ้าด้านบนและด้านล่างจะเป็นเส้นตรงแนวนอน

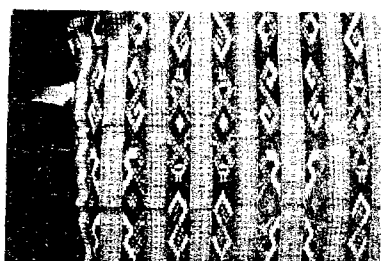
ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอด้วยวิธีการขีด หรือภาษาท้องถิ่นเรียกหมี่สับขีด ซึ่งจะอยู่ระหว่างลายหลักมีลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลัก จำนวน 2 เส้นขนานอยู่ในแนวลายสำหรับขีด 3 แถบ แถบแนวขนานลายขีดมีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉาก 2 รูป หันส่วนฐานเข้าหาหน้าโดยเว้นระยะช่องลาย ประกอบด้วยเส้นตรงแนวนอนขนานกัน 2 เส้น ลักษณะลวดลายจะขีดซ้ำกัน 2 แถบซ้ายขวา ส่วนแนวกลางเป็นการขีดลายรูปสามเหลี่ยมมุมฉาก 2 รูป หันฐานชนกันวางลายหงายและ

คว่ำซ้ำกันในแนวแถบ เว้นช่องลายเล็กน้อยต่อด้วยเส้นตรงแนวนอน 1 เส้น ลักษณะลวดลายจะซิดซ้ำๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบพันธุ์ไม้ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลายหลักสลับกับลายประกอบ ยาวตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะร้อน ได้แก่ สีแดง สีเหลือง โดยการใช้สีขาว และสีเขียวอมฟ้ามาประกอบ

ชื่อลาย ลายขอกำปั่น

ที่มา นางอัมพร เจริญธรรม อายุ 60 ปี

ที่อยู่ 143 หมู่ที่ 10 ตำบล ทัพหลวง อำเภอ บ้านไร่ จังหวัด อุทัยธานี

ลักษณะลวดลายเบ็ดเตล็ด

ลายหลัก ลายขอกำปั่น จะอยู่ในแนวนอนของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น แถบลายหลัก เป็นตัวขอ 1 ตัวมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S ตัวเหลี่ยมส่วนปลายตัวขอหัวม้วน ต่อลายมีลักษณะคล้ายตัว ข ส่วนหัวและส่วนปลายตัวอักษรเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉากอยู่ชิดแนวเส้นคั่น บริเวณส่วนล่างแนวตัวอักษรมีลักษณะเป็นขีดเส้นตรงขนานกัน 2 เส้น ลักษณะลายจะวางตัวอักษรกลับ เว้นช่องลายภายในตรงกลางคล้ายดอกกุหลาบสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน * ลักษณะลวดลายจะซ้ำๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยส่วนของชายผ้าด้านบนและด้านล่างจะเป็นเส้นตรงแนวนอน

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอคั่นด้วยวิธีการขีด หรือภาษาท้องถิ่นเรียกหมี่สับขีด ซึ่งจะอยู่ระหว่างลายหลัก มีลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลัก แถบลายประกอบแรกมีเส้นตรงขนานจำนวน 2 เส้นขนานอยู่ในแนวลายสำหรับขีด 3 แถบ แถบแนวนอนลายขิดมีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉาก 2 รูป หนึ่งส่วนฐานเข้าหากัน มุมรูปสามเหลี่ยมอยู่ชิดแถบลายหลัก ลักษณะลวดลายจะขิดซ้ำกัน 2 แถบซ้ายขวา ส่วนแนวกลางเป็นการขิดลายรูปสามเหลี่ยมมุมฉาก 2 รูป หนึ่งฐานชนกันวางลายหงายและคว่ำซ้ำกันในแนวแถบ เว้นช่องลายเล็กน้อยต่อด้วยเส้นตรงแนวนอน 1 เส้น

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลายหลักสลับกับลายประกอบ ยาวตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะร้อน ได้แก่ สีเหลือง กับสีแดง โดยการใช้สีขาว สีเขียวน้ำเงินมาประกอบ

จากการศึกษาวิเคราะห์ผลผลิตฝ้ายมัดหมีของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านทัพหลวง จำนวน 60 ฝืน มีจำนวนการใช้ตามประเภทฝ้ายดังแสดงในตาราง 8

ตาราง 8 แสดงร้อยละของผลผลิตฝ้ายมัดหมีของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านทัพหลวง จ.อุทัยธานี

ประเภทฝ้าย	จำนวน 60 ฝืน	ร้อยละ
ฝ้ายมัดหมีรวด	38	63.33
ฝ้ายมัดหมีคั่น	7	11.67
ฝ้ายมัดหมีตา	15	25

วิเคราะห์ผลตาราง 8

แสดงว่าประเภทฝ้ายมัดหมีของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านทัพหลวง พบมากที่สุดคือประเภทฝ้ายมัดหมีรวด ร้อยละ 63.33 รองลงไปตามลำดับ ได้แก่ ฝ้ายมัดหมีตา ร้อยละ 25 และฝ้ายมัดหมีคั่น ร้อยละ 11.67

จากการศึกษาวิเคราะห์ฝ้ายมัดหมีของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านทัพหลวง จำนวน 60 ฝืน ลักษณะผลผลิตฝ้ายมัดหมี แบ่งตามลักษณะผลผลิต 5 ประเภทคือ

1. ลักษณะผลผลิตสัตว์
2. ลักษณะผลผลิตเรขาคณิต
3. ลักษณะผลผลิตพันธุ์ไม้
4. ลักษณะผลผลิตเบ็ดเตล็ด
5. ลักษณะผลผลิตที่เกิดจากการประยุกต์ขึ้นใหม่

จากการศึกษาวิเคราะห์ผลผลิตฝ้ายมัดหมีของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านทัพหลวง จำนวน 60 ฝืน ซึ่งพบว่าลักษณะผลผลิตฝ้ายมัดหมี แบ่งตามลักษณะผลผลิตได้ ดังแสดงในตาราง 9

ตาราง 9 แสดงร้อยละของลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครึ่ง บ้านทัพหลวง แบ่งตามประเภทผ้ามัดหมี่ จำแนกลักษณะผืนผ้าของลวดลาย

ลักษณะลวดลาย	ประเภทชิ้นหมี่รวด		ประเภทชิ้นหมี่คั่น		ประเภทชิ้นหมี่ตา	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สัตว์	22	36.66	4	6.66	13	22.66
เรขาคณิต	-	-	-	-	-	-
พันธุ์ไม้	6	10	-	-	1	1.67
เบ็ดเตล็ด	10	16.66	3	5	1	1.67
ประยุกต์	-	-	-	-	-	-

วิเคราะห์ผลตาราง 9

แสดงว่าลักษณะลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครึ่ง บ้านทัพหลวง แบ่งตามประเภทผ้ามัดหมี่ ได้แก่

ประเภทผ้าชิ้นหมี่รวด พบมากที่สุดคือ ลักษณะลวดลายสัตว์ ร้อยละ 36.66 รองลงไปตามลำดับ ได้แก่ ลักษณะลวดลายเบ็ดเตล็ด ร้อยละ 16.67 และลักษณะลวดลายพันธุ์ไม้ ร้อยละ 10

ประเภทชิ้นหมี่คั่น พบมากที่สุดคือ ลักษณะลวดลายสัตว์ ร้อยละ 6.66 รองลงไปตามลำดับ ได้แก่ ลักษณะลวดลายเบ็ดเตล็ด ร้อยละ 5

ประเภทชิ้นหมี่ตา พบมากที่สุดคือ ลักษณะลวดลายสัตว์ ร้อยละ 22.66 รองลงไปตามลำดับ ได้แก่ ลักษณะลวดลายพันธุ์ไม้กับลักษณะลวดลายเบ็ดเตล็ด ร้อยละ 1.67

ลักษณะของลวดลายประกอบ

จากการศึกษาวิเคราะห์ลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครึ่ง บ้านทัพหลวง จ.อุทัยธานี จำนวน 60 ผืน พบลักษณะของลวดลายประกอบของผ้าชิ้นในแต่ละประเภท ซึ่งถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ทำให้ผ้ามัดหมี่มีความสมบูรณ์มีอยู่หลากหลาย ซึ่งสามารถจำแนกตามลักษณะลวดลายได้ 9 ประเภท

- ลักษณะลวดลายประกอบที่ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต
- ลักษณะลวดลายประกอบที่ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบเรขาคณิต
- ลักษณะลวดลายประกอบที่ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบพันธุ์ไม้ผสมรูปแบบเรขาคณิต
- ลักษณะลวดลายประกอบที่ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต
- ลักษณะลวดลายประกอบที่ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต
- ลักษณะลวดลายประกอบที่ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบสัตว์และรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต
- ลักษณะลวดลายประกอบที่ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบพันธุ์ไม้และรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต
- ลักษณะลวดลายประกอบที่ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบเบ็ดเตล็ดและรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

- ลักษณะลวดลายประกอบที่ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบพันธุ์ไม้และรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต

จากการศึกษาวิเคราะห์ลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านทัพหลวง จ.อุทัยธานี จำนวน 60 ผืน พบลักษณะของลวดลายประกอบของผ้าชิ้นในแต่ละประเภท มีจำนวนการใช้ ดังแสดงในตาราง 10

ตาราง 10 แสดงร้อยละของลวดลายประกอบที่พบในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาว ครั้ง บ้านทัพหลวง จำแนกตามประเภทและจำนวนผืนผ้ามัดหมี่ของลวดลายหลัก

ลวดลายหลัก	ชินหมีรวด	ร้อยละ	ชินหมีคั่น	ร้อยละ	ชินหมีตา	ร้อยละ	คิดเป็นจำนวนรวม
	จำนวน		จำนวน		จำนวน		
ลวดลายประกอบ	38	63.33	7	11.66	15	25	100
1. สัตว์+ เรขาคณิต	1	1.67	-	-	12	20	21.67
2. เรขาคณิต	13	21.66	7	11.67	-	-	33.33
3. พันธุ์ไม้ + เรขาคณิต	3	5	-	-	-	-	5
4. เบ็ดเตล็ด + เรขาคณิต	2	3.33	-	-	-	-	3.33
5. ประยุกต์ + เรขาคณิต	5	8.33	-	-	3	5	13.33
6. สัตว์ + ประยุกต์ + เรขาคณิต	3	5	-	-	-	-	5
7. พันธุ์ไม้ + ประยุกต์ + เรขาคณิต	9	15	-	-	-	-	15
8. เบ็ดเตล็ด + ประยุกต์ + เรขาคณิต	1	1.67	-	-	-	-	1.67
9. พันธุ์ไม้ + เบ็ดเตล็ด + เรขาคณิต	1	1.67	-	-	-	-	1.67

วิเคราะห์ผลตาราง 10

แสดงว่าลวดลายประกอบที่พบในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านทัพหลวง ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบสิ่งต่าง ๆ แบ่งตามประเภทผ้ามัดหมี่ได้แก่

ประเภทชินหมีรวด พบจำนวนมากที่สุดคือ รูปแบบเรขาคณิต ร้อยละ 21.66 รองลงมาลำดับได้แก่ รูปแบบพันธุ์ไม้และรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต ร้อยละ 15 รูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต ร้อยละ 8.33 รูปแบบพันธุ์ไม้ผสมรูปแบบเรขาคณิต กับรูปแบบสัตว์และรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต ร้อยละ 5 รูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต ร้อยละ 3.33 รูปแบบเบ็ดเตล็ดและรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต กับรูปแบบพันธุ์ไม้และรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต ร้อยละ 1.67

ประเภทชินหมีคั่น พบจำนวนมากที่สุดคือ รูปแบบเรขาคณิต ร้อยละ 11.67

ประเภทซิ่นหมี่ตา พบจำนวนมากที่สุดคือ รูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต ร้อยละ 20 รองลงไปตามลำดับได้แก่ รูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต ร้อยละ 5

จากการศึกษาวิเคราะห์ลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านทัพหลวง จ.อุทัยธานี จำนวน 60 ผืน จากลวดลายประกอบที่ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบจากสิ่งต่าง ๆ พบจำนวนมากที่สุดคือ รูปแบบเรขาคณิต ร้อยละ 33.33 รองลงไปตามลำดับได้แก่ รูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต ร้อยละ 21.67 รูปแบบพันธุ์ไม้และรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต ร้อยละ 15 รูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต ร้อยละ 13.33 รูปแบบพันธุ์ไม้ผสมรูปแบบเรขาคณิต กับรูปแบบสัตว์และรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต ร้อยละ 5 รูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต ร้อยละ 3.33 รูปแบบเบ็ดเตล็ดและรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต กับรูปแบบพันธุ์ไม้และรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต ร้อยละ 1.67

ลักษณะการใช้สีในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านทัพหลวง จ.อุทัยธานี

จากการศึกษาวิเคราะห์ลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านทัพหลวง จ.อุทัยธานี จำนวน 60 ผืน พบลักษณะการใช้สีประกอบลวดลายผ้ามัดหมี่ ในประเภทซิ่นหมี่ราว ซิ่นหมี่คั่น และซิ่นหมี่ตา ซึ่งสามารถจำแนกตามลักษณะของการใช้สีในลวดลายได้ 5 ประเภท

1. การใช้แม่สีในวงจรัสธรรมชาติ
2. การใช้สีกลาง
3. การใช้สีวรรณะ
 - การใช้สีวรรณะร้อน
 - การใช้สีวรรณะเย็น
4. การใช้สีกลมกลืน
 - การใช้สีกลมกลืนของสีตรงข้าม
 - การใช้สีกลมกลืนของสีใกล้เคียง
 - การใช้สีกลมกลืนจากสภาพคล้ายกัน
 - การใช้สีกลมกลืนของสีแยกตรงข้าม
5. การใช้สีตัดกัน

จากการศึกษาวิเคราะห์ลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านทัพหลวง จ.อุทัยธานี พบลักษณะการใช้สีประกอบลวดลายผ้ามัดหมี่ของผ้าซิ่นในแต่ละประเภท มีจำนวนการใช้ดังแสดงในตาราง 11

ตาราง 11 แสดงร้อยละการใช้สีในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครึ่ง บ้านทัพหลวง
จำแนกตามประเภท และจำนวนผืนผ้าของลวดลายผ้ามัดหมี่

ประเภทผ้ามัดหมี่	ชั้นหมี่รวด		ชั้นหมี่คั่น		ชั้นหมี่ตา		คิดเป็นร้อยละ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
การใช้สีของ ลวดลาย								
จำนวน 60 ผืน	38	63.31	7	11.68	15	25.01	60	100
แม่สีในวงจรสีธรรมชาติ	-	-	-	-	1	1.67	1	1.67
สีกลาง	3	5	1	1.67			4	6.67
สีวรรณะร้อน	11	18.32	-	-	6	10	17	28.32
สีวรรณะเย็น	9	14.99	1	1.67	1	1.67	11	18.33
สีกลมกลืนของ สีตรงข้าม	2	3.33	-	-	2	3.33	4	6.67
สีกลมกลืนของ สีใกล้เคียง	4	6.67	1	1.67	1	1.67	6	10
สีกลมกลืน จากสภาพคล้ายกัน	1	1.67	1	1.67	-	-	2	3.34
สีกลมกลืนของ สีแยกตรงข้าม	-	-	1	1.67	1	1.67	2	3.34
สีตัดกัน	8	13.33	2	3.33	3	5	13	21.66

วิเคราะห์ผลตาราง 11

แสดงว่าการใช้สีในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครึ่ง บ้านทัพหลวง จ. อุทัยธานี จำนวน 60 ผืน พบจำนวนมากที่สุดคือ การใช้สีวรรณะร้อน ร้อยละ 28.32 รองลงไปตามลำดับได้แก่ การใช้สี ตัดกัน ร้อยละ 21.66 การใช้สีวรรณะเย็น ร้อยละ 18.32 การใช้สีกลมกลืนของสีใกล้เคียง ร้อยละ 10.01 การใช้สีกลาง ก็กับการใช้สีกลมกลืนของสีตรงข้าม ร้อยละ 6.67 การใช้สีกลมกลืนจากสภาพคล้ายกัน , การใช้สีกลมกลืนของสีแยกตรงข้าม ร้อยละ 3.34และการใช้แม่สีในวงจรสีธรรมชาติ ร้อยละ 1.67

อย่างไรก็ดีการใช้ในลวดลายผ้ามัดหมี่ในแต่ละผืน ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครึ่ง บ้านทัพหลวง ใน จ.อุทัยธานี คงใช้สีวรรณะร้อน แต่อาจมีสีต่าง ๆ กันหรือมีการใช้สีที่มีค่าความเข้มของสีในระดับที่แตกต่างกัน ซึ่งทำให้ลวดลายผ้ามัดหมี่ที่ปรากฏมีความแตกต่างและความสวยงามต่างกัน ช่างทอผ้าส่วนใหญ่มีความรู้ และมีความชำนาญ อีกทั้งยังสามารถพัฒนารูปแบบและการย้อม ในเรื่องเกี่ยวกับสีสันทนของลวดลาย อย่างมีอิสระ อันเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นในงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านของคนไทยเชื้อสายลาวครึ่ง บ้านทัพหลวง ใน จ.อุทัยธานี

ผ้ามัดหมี่ บ้านทัพเนินขาม ตำบลเนินขาม กิ่งอำเภอนีนขาม จังหวัดชัยนาท

จากการศึกษาลวดลายผ้ามัดหมี่ บ้านทัพเนินขาม ตำบลเนินขาม กิ่งอำเภอนีนขาม จังหวัดชัยนาท จำนวน 60 ผืน พบว่าผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านเนินขาม มีโครงสร้างอันเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ที่มีชื่อเรียกตามลักษณะลวดลายและเทคนิคการทอ แบ่งได้เป็น 3 ประเภทเรียกตามท้องถิ่น ได้แก่ ชิ้นหมี่รวด ชิ้นหมี่คั้น และชิ้นหมี่ตา

ลักษณะลวดลายของผ้ามัดหมี่ในชิ้นแต่ละประเภท สามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ ลวดลายหลักและลวดลายประกอบ โดยในแต่ละประเภทมีลักษณะที่แตกต่างกัน

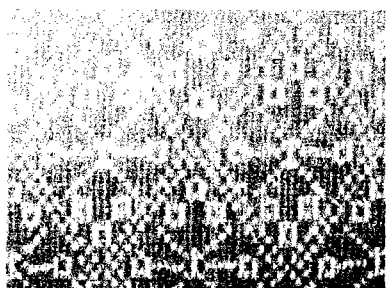
ประเภทผ้าชิ้นหมี่รวด บ้านเนินขาม เป็นกรรมวิธีการทอผ้าด้วยการมัดหรือทอไปรวด (โลด) เดี่ยวจบ ซึ่งแบ่งเป็นลายหลักในผ้าชิ้นหมี่รวด หมายถึงลวดลายที่เด่นชัดปรากฏบนผืนผ้า เรียกว่า แม่ลายหรือแม่แบบ ลายประกอบในผ้าชิ้นหมี่รวด หมายถึง ลวดลายที่อยู่ต่อจากลายหลัก บริเวณชายผ้า เป็นลายที่ประกอบทั้งส่วนบนและส่วนล่างของผ้าชิ้นมัดหมี่

ประเภทผ้าชิ้นหมี่คั้น บ้านเนินขาม หมี่คั้น หมายถึง การใช้เทคนิคการมัดหมี่สลับกับการทอคั้นเส้นสีด้วยไหมหรือฝ้าย ลักษณะลวดลายหลักในผ้าชิ้นหมี่คั้น หมายถึง ลวดลายที่เกิดจากการมัดหมี่ มีลักษณะเป็นลวดลายที่เด่นชัดปรากฏบนผืนผ้า เรียกว่า แม่ลายหรือแม่แบบ และลักษณะของลวดลายประกอบในผ้าชิ้นหมี่คั้น หมายถึง ลักษณะของแนวเส้นคั้น ที่ปรากฏบน ผ้าชิ้นมัดหมี่

ประเภทผ้าชิ้นหมี่ตา หรือหมี่สับขีด บ้านเนินขาม หมายถึง ชิ้นที่ทอคั้นด้วยเทคนิคอื่นสลับกับลายมัดหมี่ เช่นการขีด และการทอเป็นริ้ว ๆ ลักษณะลวดลายหลักในผ้าชิ้นหมี่ตา หรือหมี่สับขีด หมายถึง ลวดลายที่เกิดจากการมัดหมี่ มีลักษณะเป็นลวดลายที่เด่นชัดปรากฏบนผืนผ้า เรียกว่า แม่ลายหรือแม่แบบ ลักษณะลวดลายประกอบในผ้าชิ้นหมี่ตา หรือหมี่สับขีด หมายถึง ลักษณะของแนวการทอคั้นด้วยเทคนิคอื่น เช่นการขีด และการทอเป็นริ้ว ๆ ที่ปรากฏบนผ้าชิ้นมัดหมี่

การวิเคราะห์ลวดลาย

ประเภทชิ้นหมี่รวด ในจังหวัดชัยนาท

ชื่อลาย

ลายแมงมุม

ที่มา

นางวันทา เขื่อนผ่อง อายุ 55 ปี

ที่อยู่

93 หมู่ที่ 6 ตำบล เนินขาม กิ่งอำเภอนีนขาม จังหวัด ชัยนาท

ลักษณะลวดลาย สัตว์

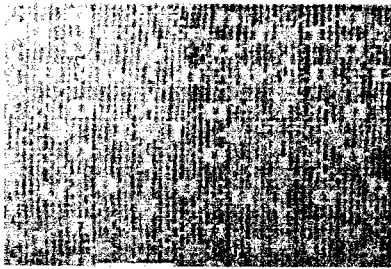
ลายหลัก ลายแมงมุม จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างจุด 2 จุด เรียงขนานกัน 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ซึ่งมีความสมดุลแบบซ้ายขวาเหมือนกัน ภายในกรอบสี่เหลี่ยมบรรจุลายแมงมุม ตรงกลางมีลักษณะเป็นจุดเรียงตามแนวรูปวงกลมโดยตัวลายแมงมุมจะมีขาายเป็นเส้นตรงกระจายในรัศมี จำนวน 6 เส้นปลายขาจะเป็นรูปสี่เหลี่ยมทรงเล็กอยู่ตรงปลาย ตรงมุมบนและมุมล่างภายในรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนมีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมมุมละ 1 รูป

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางของเส้นพื้นปลาหรือเส้นซิกแซกยาวเป็นแนวตลอดผืนผ้าชิ้น ภายในระหว่างมุมคล้ายรูปสามเหลี่ยมมีลักษณะคล้ายรูปเครื่องหมายบวก + บริเวณมุมส่วนฐานทั้ง 2 มุมโดยตรงกลางเป็นรูปสี่เหลี่ยมเล็กวางภายในมุมบนรูปสามเหลี่ยม และแนวกึ่งกลางด้าน กับส่วนฐานแนวละ 1 รูปน ซายผ้าเป็นเส้นตรงแนวนอนยาวตลอดผืนผ้าชิ้น เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนล่างและส่วนบนสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะเย็น ได้แก่ สีน้ำเงิน สีเขียว และสีเหลือง

ชื่อลาย ลายแมงมุม

ที่มา นางวันทา ผีอกผ่อง อายุ 55 ปี

ที่อยู่ 93 หมู่ที่ 6 ตำบล เนินขาม กิ่งอำเภอ เนินขาม จังหวัด ชัยนาท

ลักษณะลวดลาย สัตว์

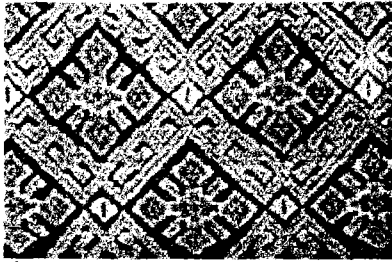
ลายหลัก ลายแมงมุม จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างจุด 2 จุด เรียงขนานกัน 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน แมงมุมจะอยู่กึ่งกลางภายในรูปซึ่งตรงกลางจะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนรูปเล็กมีเส้นขนานล้อมรอบรูป โดยแนวขาลายจะเป็นขีดตรงมุมสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนแยกเป็นเส้นเฉียงขีดละ 2 เส้นปลายขาจะเป็นเส้นรูปสี่เหลี่ยมเล็กอยู่ตรงปลาย มุมทั้ง 4 มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางของเส้นพื้นปลาหรือเส้นซิกแซกยาวเป็นแนวตลอดผืนผ้าชิ้น ภายในรูปสามเหลี่ยมมีลักษณะเป็นครึ่ง ซายผ้าเป็นแนวเส้นตรง เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนล่างและส่วนบนสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลาย นำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะเย็น ได้แก่ สีน้ำเงิน สีเขียว และสีเหลือง

ชื่อลาย ลายเต่า

ที่มา นางศรี บัวชื่น อายุ 78 ปี

ที่อยู่ 62 หมู่ที่ 1 ตำบล เนินขาม กิ่งอำเภอ เนินขาม จังหวัด ชัยนาท

ลักษณะลวดลาย สัตว์

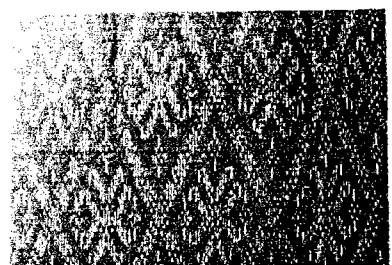
ลายหลัก ลายเต่า จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางตัวขอมีลักษณะขนานเป็นเส้นขนานรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน แนวเส้นเป็นตัวขอ 3 หัว ใน 2 หัวจะหันไปทางเดียวกันต่างจากหัวขอสุดท้าย มุมจะชนกันเป็นช่องว่างรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน มุมทั้ง 4 จะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนรูปเล็ก ๆ ตรงช่องว่าง และมีเส้นตรงขีดกลางลาย ภายในเป็นลายเต่ามีลักษณะเป็นดอกแกนกลางเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน โดยแนวเส้นเป็นขั้นบันไดยาวมีดอกเล็กซ้อนภายใน มุมทั้ง 4 เป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนมีขีดเล็ก ๆ อยู่ภายใน ระหว่างช่องลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนจะเป็นเส้นเฉียงขีดกลางระหว่างลายทั้ง 4 ช่อง

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลักและเป็นส่วนที่อยู่เกือบล่างสุดของชายผ้า มีลักษณะเป็นหัวขอ 2 หัว โดยหันหัวขอชนเข้ามุมขนานกับรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนรูปเล็ก เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนล่างและส่วนบนสุดของตัวชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีตัดกัน ได้แก่ สีแสด สีคราม โดยการใช้สีเหลืองมาประกอบ

ชื่อลาย ลายตะพาน

ที่มา นางกลอง เวียงจันทร์ อายุ 68 ปี

ที่อยู่ 60 หมู่ที่ 1 ตำบล เนินขาม กิ่งอำเภอ เนินขาม จังหวัด ชัยนาท

ลักษณะลวดลาย สัตว์

ลายหลัก ลายตะพาน จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ภายในเป็นลายตะพาน มีลักษณะเป็นดอกคล้ายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนรูปเล็ก ๆ อยู่ตรงมุมภายในรูป ตรงกลางมีดอกลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนรูปเล็ก ๆ อยู่มุมทางด้านซ้ายและขวาคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษ ตัว V

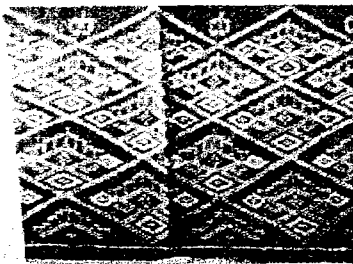
วางลายในแนวนอน โดยมุมของตัวอักษรชิดมุมแนวด้านข้างของรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ทั้งส่วนบนและส่วนล่างประกอบลายคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษ ตัว V หายและคว่ำโดยหันมุมเข้าหาลายที่อยู่กึ่งกลาง

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางคล้ายรูปสามเหลี่ยม ตรงกลางมีลักษณะเป็นดอกคล้ายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนรูปเล็ก ๆ อยู่ภายในรูปสามเหลี่ยม เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนบนและส่วนล่างของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะเย็น ได้แก่ สีน้ำเงิน สีเขียว น้ำเงิน สีเหลือง

ชื่อลาย ลายหมี่นาค

ที่มา นางสาวนิตา โปแก้ว อายุ 32 ปี

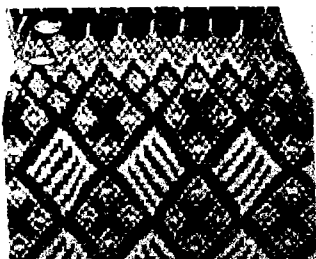
ที่อยู่ 9 หมู่ที่ 6 ตำบล เนินขาม กิ่งอำเภอ เนินขาม จังหวัด ชัยนาท

ลักษณะลวดลาย สัตว์

ลายหลัก ลายหมี่นาค จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างเส้นขนาน 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ภายในรูปมีลักษณะเป็นดอกอยู่ตรงกลางล้อมรอบด้วยเส้นตามแนวรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนมุมล่างแยกขาลายออกเป็น 2 เส้นวางแนวเฉียง ด้านข้างทั้ง 2 ด้านล่างมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว L วางในแนวเฉียงโดยหันปลายล่างตัวอักษร โดยหันเข้าหาด้านเส้นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนมุมทั้ง 3 ประกอบด้วยรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนซ้อนกัน วางลายดอกไว้ขีดเส้นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนด้านซ้ายและขวา อีก 1 รูปอยู่ตรงมุมล่างขวากับขาลาย ส่วนแนวเส้นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนด้านบน 2 ด้านมีลักษณะคล้ายหัวนาค มุมบนเป็นเส้นตรงแนวตั้งประกอบด้านข้าง ๆ ละ 3 เส้น ส่วนปลายเส้นทุกเส้นจะมีขีดเล็ก ๆ ติดอยู่ส่วนปลาย

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางของเส้นพื้นปลาหรือเส้นซิกแซก มุมตามแนวเส้นเป็นรูปสามเหลี่ยมภายในเป็นเส้นมีลักษณะคล้ายหลังคา ประกอบด้วยจุดอยู่กึ่งกลางฐานมีลักษณะเป็นดอกเล็ก ๆ ต่อด้วยมุมหลังคาคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V คว่ำมีเส้นตั้งขนานตรงมุม 1 เส้นและด้านข้างตัวอักษรขนานกัน 4 เส้น มีลักษณะคล้ายหัวนาคและเส้นตรงแนวนอนจะเป็นส่วนที่อยู่ล่างสุดของผ้าชิ้น บริเวณส่วนบนของตัวชิ้นประกอบด้วยลายประกอบที่ต่างจากชายคือลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางของเส้นพื้นปลาหรือเส้นซิกแซกเป็นแนวยาวตลอดผืนผ้าชิ้น โดยส่วนมุมของเส้นพื้นปลาเป็นรูปสามเหลี่ยม โดยส่วนมุมเป็นเส้นรูปสี่เหลี่ยมประกอบด้วยเส้นตรง 4 เส้นเล็ก ๆ อยู่ด้านล่างของรูป และส่วนด้านบนมีเส้นตรงขีดแบ่งครึ่งรูปด้านข้างทั้ง 2 ประกอบด้วยเส้นตรงเล็ก ๆ 2 เส้น

- รูปแบบ** โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบ
เรขาคณิต
- การจัดวาง** โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลาย
ในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน
- การใช้สี** โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะเย็น ได้แก่ สีน้ำเงิน สีเขียว สีเหลือง
และสีม่วง

- ชื่อลาย** ลายขนมเปียกปูน
- ที่มา** นางน้อย พุ่มจำปา อายุ 74 ปี
- ที่อยู่** 17 หมู่ที่ 2 ตำบล เนินขาม กิ่งอำเภอ เนินขาม จังหวัด ชัยนาท
- ลักษณะลวดลาย** เรขาคณิต

ลายหลัก ลายขนมเปียกปูน จะมีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน 2 ลายสลับแถวใน
แนวนอน แถวแรกจะเป็นเส้นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนภายในมุมทั้ง 4 มีลักษณะเป็นดอกคล้ายรูปสี่เหลี่ยม
ขนมเปียกปูน แถวที่ 2 มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนแบ่งเป็นช่องไฟด้วยเส้นพื้นปลาหรือเส้นซิก
แซกเป็นริ้วตามแนวเฉียง จำนวน 5 แถว ริ้วจะเฉียงไปทางซ้ายและขวาสลับกันตามความยาวผืนผ้า

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางของเส้นพื้น
ปลาหรือเส้นซิกแซกยาวขนาดกัน 2 เส้น มุมของเส้นพื้นปลาเป็นดอกกรุปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเล็กๆเรียง
ตามแนวทั้ง 2 ด้าน โดยแนวรูปประกอบด้วยเส้นตรงขีดแนวตั้งยาวเกือบสุดชายผ้า แนวเส้นขีดลาย
หลักบริเวณมุมหยัก ประกอบด้วยดอกคล้ายเล็กๆรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนวางแนวกลางระหว่างดอกลายทั้ง 2
ดอก เป็นลายประกอบที่อยู่ส่วนล่างสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

- รูปแบบ** โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบเรขาคณิต
- การจัดวาง** โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลาย
ในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน
- การใช้สี** โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีตัดกัน ได้แก่ สีแดง กับ สีเขียว โดยการใช้สี
เหลืองมาประกอบ

- ชื่อลาย** ลายคัล้องกระจับ

ที่มา นางกล่อง เวียงจันทร์ อายุ 68 ปี
ที่อยู่ 60 หมู่ที่ 1 ตำบล เนินขาม กิ่งอำเภอ เนินขาม จังหวัด ชัยนาท
ลักษณะลวดลาย พันธุ์ไม้

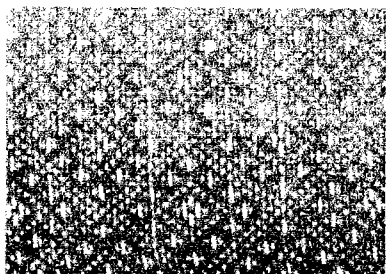
ลายหลัก ลายคล่องกระจับจะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างจุด 2 จุดเรียงขนานกัน 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ลายคล่องกระจับมีลักษณะเป็นดอกคล้ายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนรูปเล็ก ๆ อยู่ตรงมุมภายในรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนทั้ง 4 มุม ตรงกลางมีลักษณะคล้ายเครื่องหมายกากบาท x นอกจากนี้มีดอกลายคล้ายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนรูปเล็ก ๆ อยู่ตรงมุมส่วนบนและส่วนล่างประกอบลายคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษ ตัว V หายและคว่ำ โดยพันมุมเข้าหารูปคล้ายเครื่องหมายกากบาท x

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางของเส้นพื้นปลาหรือเส้นซิกแซกยาวเป็นแนวตลอดผืนผ้าชิ้น ภายในระหว่างมุมคล้ายรูปสามเหลี่ยมตรงมุมทั้ง 3 จะมีดอกลายคล้ายรูปเครื่องหมายบวก + ตรงกลางภายในรูปสามเหลี่ยมประกอบลายคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษ ตัว V หายและคว่ำ โดยพันมุมชิดแนวฐานของสามเหลี่ยม เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนล่างและส่วนบนสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบพันธุ์ไม้ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะเย็น ได้แก่ สีเขียว กับสีเหลือง

ชื่อลาย ลายหมี่กระจับ

ที่มา นางวันทา เผือกผ่อง อายุ 55 ปี
ที่อยู่ 93 หมู่ที่ 6 ตำบล เนินขาม กิ่งอำเภอ เนินขาม จังหวัด ชัยนาท
ลักษณะลวดลาย พันธุ์ไม้

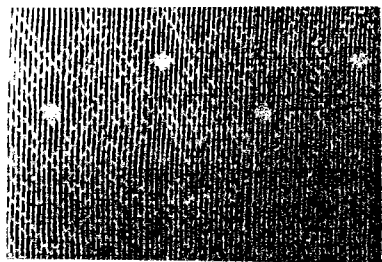
ลายหลัก ลายหมี่กระจับ จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างจุด 2 จุดเรียงขนานกัน 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ภายในมีลักษณะเป็นดอกที่อยู่ตรงกลางคล้ายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนรูปเล็ก ๆ โดยมีเส้นล้อมรอบขนานรูป บริเวณช่องลายขนานมีลักษณะเป็นดอกเล็ก ๆ ประกอบด้วยรูปเครื่องหมายบวก + ล้อมรอบรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนอยู่ตรงกลางเว้นช่วงลาย แนวละ 2 ดอกประกอบมุมทั้ง 4 มุม ๆ ละ 1 ดอก

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก เป็นเส้นตรงแนวนอนยาวตลอดผืนผ้าชิ้น เป็นลายที่อยู่ส่วนล่างและส่วนบนสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบพันธุ์ไม้ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลาย
ในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีสี่วรรณะเย็น ได้แก่ สีเขียว สีเหลือง

ชื่อลาย ลายดอก

ที่มา นางน้อย พุ่มจำปา อายุ 74 ปี

ที่อยู่ 17 หมู่ที่ 2 ตำบล เนินขาม กิ่งอำเภอ เนินขาม จังหวัด ชัยนาท

ลักษณะลวดลาย พันธุ์ไม้

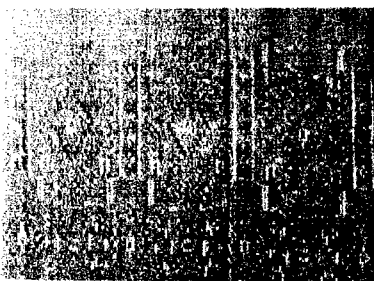
ลายหลัก ลายดอก จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างจุด 2 จุดเรียงขนานกันเป็นเส้น 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ภายในมีลักษณะเป็นดอกคล้ายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก แนวเส้นพื้นปลาหรือเส้นซิกแซก โดยชายผ้าเป็นเส้นตรงในแนวนอนยาวตลอดผืนผ้าชิ้น เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนล่างและส่วนบนสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบพันธุ์ไม้ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลาย
ในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีตัดกัน ได้แก่ สีแดง กับสีเขียว โดยการใช้สี
ขาวและสีเหลืองสลับมาประกอบ

ชื่อลาย ลายหมี่สำเภา

ที่มา นางสาวนิตา โทแก้ว อายุ 32 ปี

ที่อยู่ 9 หมู่ที่ 6 ตำบล เนินขาม กิ่งอำเภอ เนินขาม จังหวัด ชัยนาท

ลักษณะลวดลาย เบ็ดเตล็ด

ลายหลัก ลายหมี่สำเภา จะอยู่ในตำแหน่งระหว่างเส้นขนาน 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูป
เครื่องหมายบวก + กึ่งกลางลายมีลักษณะเป็นเกสรคล้ายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนล้อมรอบด้วยเส้นรูปสี่
เหลี่ยมขนมเปียกปูนอีกชั้นหนึ่ง กลีบดอกจะอยู่บริเวณมุมทั้ง 4 ของรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนมีลักษณะ

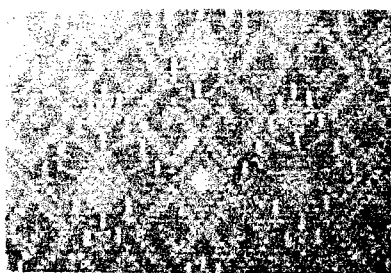
คล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว M และประกอบลายคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว W ตรงส่วนหยักมุมจะอยู่แนวอักษรบนและล่างขีดมุมรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน และแนวเส้นที่ขนานด้านข้างรูปเครื่องหมายบวก + จะเป็นเส้นจุดไข่ปลา 3 เส้นขนานกัน โดยเส้นกลางจะมีขนาดสั้นกว่าจะอยู่กึ่งกลางระหว่างเส้น 2 เส้น รูปเครื่องหมายบวก + ในแต่ละแถวจะมีช่องลายเว้นห่างกันจึงเกิดลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนมีลักษณะดอกอยู่ตรงกลาง เป็นลายที่อยู่ตรงเส้นขนานรูปเครื่องหมายบวก + ต่อด้วยรูปวงกลม 2 วง คล้องกันมีดอกลายอยู่ตรงกลางสลับกันตลอดผืน

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก เป็นเส้นตรงแนวนอนยาวตลอดผืนผ้าชิ้น เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนล่างและส่วนบนสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างลวดลายนำมาเรียงต่อกันโดยเว้นช่องลายสลับกันในแนวตรง โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะร้อน ได้แก่ สีเหลือง สีส้มเหลือง สีแดง โดยการใช้สีสีน้ำตาลมาประกอบ

ชื่อลาย ลายขอ

ที่มา นางวันทา ผือกผ่อง อายุ 55 ปี

ที่อยู่ 93 หมู่ที่ 6 ตำบล เนินขาม กิ่งอำเภอ เนินขาม จังหวัด ชัยนาท

ลักษณะลวดลาย เบ็ดเตล็ด

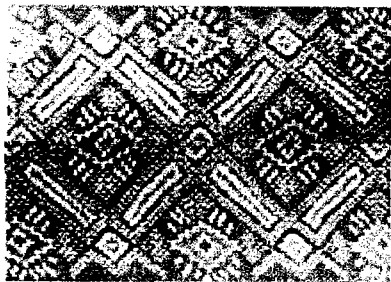
ลายหลัก ลายขอ จะอยู่ในตำแหน่งเป็นแนวเส้นขนานรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน มีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S มุมทั้ง 4 ของรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนมีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนซ้อนกัน 4 รูป ภายในกรอบสี่เหลี่ยมบรรจุลายลักษณะคล้ายเชิงเทียน โดยมีแกนกลางเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนมีดอกซ้อนข้างใน ขาเชิงเทียนเป็นเส้นตรงลากแนวเฉียงกระจายในลักษณะรัศมี จำนวน 10 เส้น ตรงปลายมีลักษณะเป็นก้านเชิงปักเทียนขาละ 1 เล่ม ส่วนมุมบนและล่างของรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนประกอบด้วยก้านเชิงเทียน เป็นรูปของรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนและก้านเชิงเป็นเส้นตรงลากแนวตั้งคล้ายเทียนประกอบปลายจำนวน 3 เล่มคือตรงกลาง ด้านซ้าย และด้านขวา

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลักคือเป็นแนวเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซกส่วนชายผ้าเป็นเส้นตรงในแนวนอนยาวตลอดผืนผ้าชิ้น เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนล่างและส่วนบนสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลาย นำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนกันจากสภาพคล้ายกัน ได้แก่ สีน้ำตาล สีส้ม สีเหลือง โดยการใช้สีฟ้าและสีขาวมาประกอบ

ชื่อลาย ลายหมี่แปบ

ที่มา นางน้อย พุ่มจำปา อายุ 74 ปี

ที่อยู่ 17 หมู่ที่ 2 ตำบล เนินขาม กิ่งอำเภอ เนินขาม จังหวัด ชัยนาท

ลักษณะลวดลาย เบ็ดเตล็ด

ลายหลัก ลายหมี่แปบ จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างเส้นขนาน 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน แนวรูปมุมทั้ง 4 จะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนรูปเล็กซ้อนกัน 5 รูป และในแนวขนานมีลักษณะเป็นช่องสี่เหลี่ยมผืนผ้า วางลายในแนวเฉียงประกอบรูปซ้อนกัน 3 รูปตรงกลางเป็นเส้นแนวเฉียง ลายหมี่แปบมีลักษณะคล้ายดอกแฉกกลางเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน มีลักษณะเป็นเส้นคล้ายชั้นบันไดยาว ประกอบด้วยรูปเล็ก ๆ ซ้อนภายใน 2 รูป มุมทั้ง 4 เป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเล็ก 4 ดอกชนกัน ระหว่างแนวลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเป็นเส้นฟันปลาฉากเฉียงแนวเฉียง 3 เส้น ซิดกั้นกลางระหว่างลายทั้ง 4 ช่อง

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก มีลักษณะลายเป็นครึ่งหนึ่งของลายหลัก โดยตัดแนวลายหลักรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนในช่วงล่างออก เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนล่างและส่วนบนสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายมีความยาวเกือบเท่าตัวขึ้นนำมาเรียงต่อกันในแนวตรง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนสภาพคล้ายกัน ได้แก่ สีน้ำตาลแดง สีส้มแดง สีเหลือง โดยการใช้สีขาวและสีฟ้ามาประกอบ

ชื่อลาย ลายหมี่ตะเกา

ที่มา นางอุษา บุญสาพิทักษ์ อายุ 42 ปี

ที่อยู่ 2 หมู่ที่ 1 ตำบล เนินขาม กิ่งอำเภอ เนินขาม จังหวัด ชัยนาท

ลักษณะลวดลาย เบ็ดเตล็ด

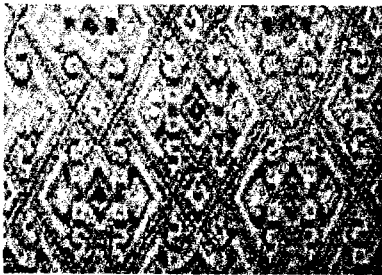
ลายหลัก ลายหมีตะเภา จะอยู่ในตำแหน่งระหว่างเส้นขนาน 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปเครื่องหมายบวก + กึ่งกลางลายมีลักษณะเป็นเกสรคล้ายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ส่วนกลีบดอกจะอยู่บริเวณมุมของรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน มีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว M กับตัว W โดยตัวอักษรดังกล่าวตรงส่วนหยักมุมจะอยู่ประชิดกับรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนวางลายในส่วนบนและส่วนล่าง ส่วนด้านข้างทั้งซ้ายและขวาจะเป็นตัว V ในแนวอนหันมุมเข้าหาเกสรรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน แนวเส้นที่ขนานด้านข้างรูปเครื่องหมายบวก + จะมีลักษณะเป็นดอกกลายเล็ก ๆ 3 ดอก เรียงลงในแนวเส้นตั้ง รูปเครื่องหมายบวก + ลายหลักบริเวณช่องลายเว้นห่างกัน มีลักษณะเป็นลวดลายคล้ายดอกไม้ตรงกลางดอกเป็นรูปเครื่องหมายบวก + ล้อมรอบด้วยรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเล็ก ๆ แนวข้างดอกกลายรูปสามเหลี่ยมหันมุมชิดดอกกลายบริเวณแนววางเป็นลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเรียงกัน 3 ดอกสลับลายแถวกันตลอดผืน

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางของเส้นพื้นปลาหรือเส้นซิกแซกยาว มุมประกอบด้วยรูปสี่เหลี่ยมเล็ก ๆ อยู่ตรงกลางมุมของเส้นพื้นปลา เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนล่างและส่วนบนสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างลวดลาย นำมาเรียงต่อกันโดยเว้นช่องลายสลับกันในแนวตรง โดยการต่อลายในลักษณะแนวอน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะเย็น ได้แก่ สีเขียวเหลือง สีเหลือง และสีม่วงอ่อน โดยการใช้สีน้ำตาลและสีขาวมาประกอบ

ชื่อลาย ลายหมีโคมเหลือง

ที่มา นางอุษา บุญสาพิทักษ์ อายุ 42 ปี

ที่อยู่ 2 หมู่ที่ 1 ตำบล เนินขาม กิ่งอำเภอ เนินขาม จังหวัด ชัยนาท

ลักษณะลวดลาย เบ็ดเตล็ด

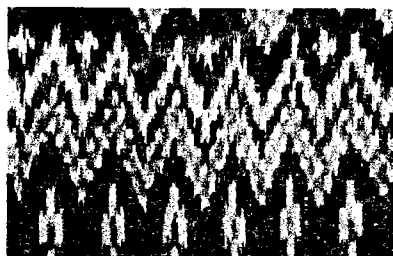
ลายหลัก ลายหมีโคมเหลือง จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างเส้นขนาน 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ลักษณะของแนวรูปในเส้นแต่ละด้านจะเป็นตัวขอ ปลายหัวทั้ง 2 ข้างหันหัวไปทางเดียวกันนำเส้นขอ 4 เส้นมาประกอบกัน โดยให้หัวขอส่วนบนหงายส่วนล่างจะหันหัวคว่ำชิดแนวหัวขอ โดยเว้นช่องลายทั้ง 4 ด้าน มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ซึ่งภายในมีดอกกลายเล็ก ๆ อยู่ตรงกลาง ส่วนภายในลายจะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนมีดอกกลายเล็ก ๆ อยู่ตรงกลาง เรียงตามแนวกลาง 3 รูป บริเวณช่องลายประกอบด้วยรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอกขนานแนวรูปดอกกลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนวางลายชิดแนวขอ 2 รูป

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางของเส้นพื้นปลาหรือเส้นซิกแซกยาวขนานกัน 2 เส้น มุมตามแนวเส้นพื้นปลาประกอบด้วยรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเล็ก ๆ อยู่ตรงกลางมุมของเส้นพื้นปลา เป็นลายประกอบที่อยู่ส่วนล่างสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีตัดกัน ได้แก่ สีเขียวน้ำเงิน กับสีแดงส้ม โดยการใช้สีดำ สีขาว และสีเหลืองมาประกอบ

ชื่อลาย ลายหมี่ 39 ล้า

ที่มา นางอุษา บุญสาพิทักษ์ อายุ 42 ปี

ที่อยู่ 2 หมู่ที่ 1 ตำบล เนินขาม กิ่งอำเภอ เนินขาม จังหวัด ชัยนาท

ลักษณะลวดลาย เบ็ดเตล็ด

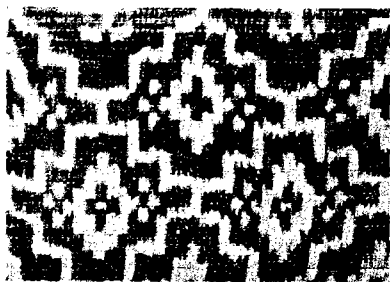
ลายหลัก ลายหมี่ 39 ล้าจะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างเส้นขนาน 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ลักษณะของแนวเส้นขนานรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนภายในบรรจุลายคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษ ตัว S วางแนวเฉียง 2 ตัว โดยมุมทั้ง 4 มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนรูปเล็กซ้อนกัน 2 รูป ภายในเป็นลายหมี่ 39 ล้า หมายถึงลักษณะของการมัดลายเป็นชั้นบันได แกนกลางเป็นรูปสี่เหลี่ยมมีดอกลายเล็ก ๆ ตรงกลาง แนวรอบรูปคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว U ที่วางแนวด้านทั้ง 4 ด้าน ลากจากมุมรูปสามเหลี่ยมบริเวณมุมด้านบนเป็นรูปหัวใจคว่ำและมุมด้านล่างเป็นรูปหัวใจหงายภายในเป็นรูปสามเหลี่ยมมีขา 2 เส้น บริเวณด้านข้างคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V วางลายในแนวนอน ซึ่งตรงกลางมุมด้านในมีลักษณะเป็นดอกเล็ก ๆ รูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางของเส้นพื้นปลาหรือเส้นซิกแซกยาวขนานกัน 2 เส้น มุมประกอบด้วยเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเล็ก ๆ อยู่ตรงกลางมุมของเส้นพื้นปลาทั้งส่วนบนและส่วนล่าง เป็นลายประกอบที่อยู่ส่วนล่างสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้แม่สีในวงจรสีธรรมชาติ ได้แก่ สีน้ำเงิน สีเหลือง สีแดง โดยการใช้สีขาวและสีเขียวมาประกอบ

ชื่อลาย ลายหมี่สะเกา
ที่มา นางน้อย พุ่มจำปา อายุ 74 ปี
ที่อยู่ 17 หมู่ที่ 2 ตำบล เนินขาม กิ่งอำเภอ เนินขาม จังหวัด ชัยนาท
ลักษณะลวดลาย เบ็ดเตล็ด

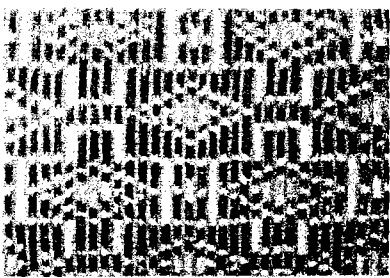
ลายหลัก ลายหมี่สะเกา จะอยู่ตามแนวรูป 12 เหลี่ยม มีลักษณะเป็นดอกเรียงต่อกันในแนวนอนตลอดผืน ภายในรูป 12 เหลี่ยมตรงกลางดอกจะเป็นรูป 12 เหลี่ยมเล็กๆ ประกอบด้วยจุดอยู่กึ่งกลางดอกลาย ส่วนบริเวณแนวด้านข้างรูป 12 เหลี่ยม จุด 4 จุดเรียงตามแนวคล้ายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบ จะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางคล้ายรูปสามเหลี่ยม ตรงกลางรูปสามเหลี่ยมจะเป็นลวดลายครึ่งหนึ่งของลายหลัก ชายผ้าเป็นเส้นตรงเป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนล่างและส่วนบนสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรง โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้แม่สีในวงจรสีธรรมชาติ ได้แก่ สีน้ำเงิน โดยการใช้สีขาวมาประกอบ

ชื่อลาย ลายหมี่สะเกา
ที่มา นางน้อย พุ่มจำปา อายุ 74 ปี
ที่อยู่ 17 หมู่ที่ 2 ตำบล เนินขาม กิ่งอำเภอ เนินขาม จังหวัด ชัยนาท
ลักษณะลวดลาย เบ็ดเตล็ด

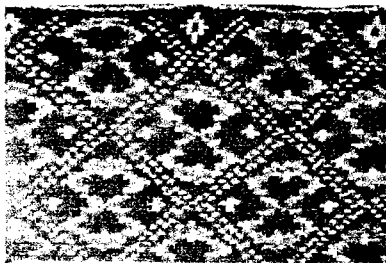
ลายหลัก ลายหมี่สะเกา จะอยู่ในตำแหน่งระหว่างเส้นขนาน 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปเครื่องหมายบวก + ตรงกลางลายมีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนขนานกัน 2 รูป แนวเส้นที่ขนานด้านบนรูปเครื่องหมายบวก + มีลักษณะเป็นดอกคล้ายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนสลับแนวแถบลายคล้ายกัน โดยแถบลายหลักที่ 2 จะไม่มีลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนประกอบแนวบนและล่าง

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลักคือเป็นแนวเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซกชายผ้าเป็นเส้นตรงแนวนอน เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนล่างและส่วนบนสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างลวดลายนำมาเรียงต่อกันโดยเว้นช่องลายสลับกันในแนวตรง โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะเย็น ได้แก่ สีน้ำเงิน สีเขียว เหลือง สีเหลือง โดยการนำสีขาวมาประกอบ

ชื่อลาย ลายลูกโซ่คู่

ที่มา นางศรี บัวชื่น อายุ 78 ปี

ที่อยู่ 62 หมู่ที่ 1 ตำบล เนินขาม กิ่งอำเภอ เนินขาม จังหวัด ชัยนาท

ลักษณะลวดลาย เบ็ดเตล็ด

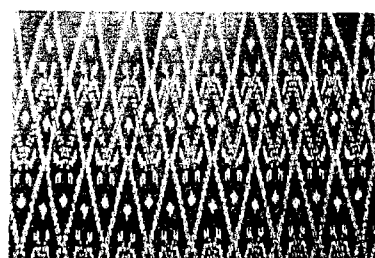
ลายหลัก ลายลูกโซ่คู่ จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างจุด 2 จุดเรียงขนานกันเป็นเส้น 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน โดยมุมซ้ายและขวาจะมีลักษณะเป็นดอกกล้ายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ภายในรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนจะบรรจุลายลูกโซ่ที่มีลักษณะคล้ายเลขอารบิก คือเลข 8

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก จะเป็นรูปสามเหลี่ยมคี่ว่าส่วนชายผ้าบนและหญิงในส่วนชายผ้าล่างชิดแนวเส้นตรง ภายในมีลักษณะเป็นดอกกล้ายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนล่างและส่วนบนสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นสีวรรณะเย็น ได้แก่ สีน้ำเงิน สีเขียว สีเหลือง โดยการนำสีขาวมาประกอบ

ชื่อลาย ลายก่ายเตี้ย

ที่มา นางเลื่อน เอื้อสกุลกิจ อายุ 29 ปี

ที่อยู่ 64 หมู่ที่ 1 ตำบล เนินขาม กิ่งอำเภอ เนินขาม จังหวัด ชัยนาท

ลักษณะลวดลาย เบ็ดเตล็ด

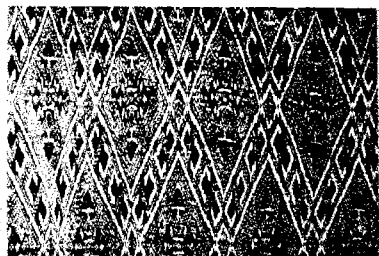
ลายหลัก ลายก่ายเตี้ย จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างเส้นขนาน 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน มุมส่วนบนและล่างของรูปมีลักษณะเป็นดอกคล้ายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนรูปเล็ก ๆ ตรงมุม 1 รูป ลายก่ายเตี้ย หมายถึง เส้นไขว้ หรือคล้ายเครื่องหมายกากบาท X โดยวางเส้นพาดไขว้ระหว่างรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนรูปที่ 1 กับ รูปที่ 2 เส้นที่วางเป็นเส้นแนวเฉียงต่อกันในแนวนอนคล้ายเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซก ส่วนปลายเส้นทั้ง 2 ข้างมีลักษณะคล้ายหัวนาศเป็นรูปสี่เหลี่ยม มีเส้นตรงลากขนานแนวตั้ง 2 เส้นปลายข้างเป็นแนวเส้นซิกแซกกลางแนวเฉียง 1 เส้น

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก จะเป็นแนวเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซก เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนล่างและส่วนบนสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนของสีใกล้เคียง ได้แก่ สีเขียวน้ำเงิน สีเขียว สีเขียวเหลือง สีเหลือง โดยการใช้สีขาวและสีส้มเหลืองมาประกอบ

ชื่อลาย ลาย 39 ล้า

ที่มา นางสาวบัว เวียงจันทร์ อายุ 65 ปี

ที่อยู่ 22 หมู่ที่ 2 ตำบล เนินขาม กิ่งอำเภอ เนินขาม จังหวัด ชัยนาท

ลักษณะลวดลาย เบ็ดเตล็ด

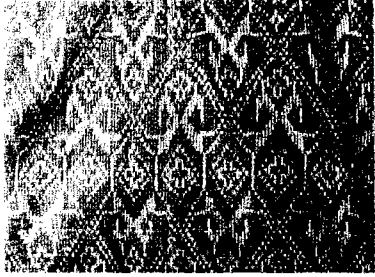
ลายหลัก ลายหมี่ 39 ล้าจะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างเส้นขนาน 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ลักษณะของแนวเส้นขนานรูปคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษ ตัว S วางในแนวเฉียง 2 ตัวเรียงขนานกับเส้น มุมทั้ง 4 มีลักษณะเป็นลายดอกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนรูปเล็กซ้อนกัน 2 รูป ลายหมี่ 39 ล้า หมายถึงลักษณะของการมัดลายเป็นขั้นบันได ตรงกลางเป็นรูปสี่เหลี่ยมประกอบดอกลายเล็ก ๆ แนวนอกรูปสี่เหลี่ยมประกอบด้วยดอกลายเล็ก ๆ เรียงในแนวเส้นตรงข้างละ 2 ดอก บริเวณมุมด้านบนมีลักษณะเป็นรูปหัวใจว่าประกอบด้วยลายคล้ายต้นสนตั้ง มุมด้านล่างวางลายสลับกับแนวรูปหัวใจรูปบน บริเวณด้านข้างคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V วางในแนวนอนหันมุมเข้ากันมุมด้านข้างของรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ตรงกลางมุมตัวอักษรมีลักษณะเป็นดอกลายเล็ก ๆ คล้ายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน 1 ดอก

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางของของรูปสามเหลี่ยม ส่วนมุมบรรจุลายเส้นรูปหัวใจประกอบลายคล้ายต้นสนหัวกลับ เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนบนและส่วนล่างของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนสภาพคล้ายกัน ได้แก่ สีน้ำตาลแดง สีน้ำเงิน สีเขียว น้ำเงิน โดยการใช้สีแท้สีดำสีเหลืองนวลมาประกอบ

ชื่อลาย ลายหมีขอผ้า

ที่มา นางน้อย พุ่มจำปา อายุ 74 ปี

ที่อยู่ 17 หมู่ที่ 2 ตำบล เนินขาม กิ่งอำเภอ เนินขาม จังหวัด ชัยนาท

ลักษณะลวดลาย เบ็ดเตล็ด

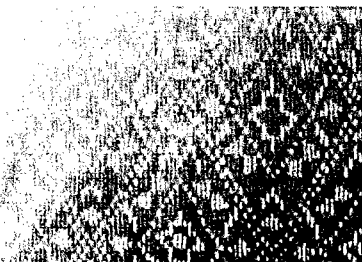
ลายหลัก ลายหมีขอผ้า จะอยู่ในตำแหน่งลายแถบ 3 แถว แถวลายหลักที่ 1 เป็นแนวรูปหัวใจหงายมีลักษณะเป็นหัวขอคว่ำหันหัวลงชนกันตรงมุมรูปหัวใจ มุมส่วนล่างจะมีลักษณะเป็นเส้นดอกเล็ก ๆ คล้ายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนมีจุดคล้ายเกสรอยู่ตรงกลางนำมาเรียงต่อกันในแนวตรง แถวลายหลักที่ 2 รูปหัวใจคว่ำ คล้ายหัวขอหงายหันหัวลงชนกันตรงมุมหักของรูปหัวใจ มุมล่างมีลักษณะเป็นเส้นดอกเล็ก ๆ รูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนมีจุดคล้ายเกสรอยู่ตรงกลางนำมาเรียงต่อกันในแนวตรง แถวลายหลักที่ 3 เป็นรูปหกเหลี่ยมภายในเป็นเส้นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนมีรูปดอกคล้ายเครื่องหมายบวก + มีจุดเล็ก ๆ คล้ายเกสรอยู่ตรงกลางลายเรียงต่อกันในแนวตรงสลับกันตลอดผืนผ้า

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางคล้ายรูปสามเหลี่ยม แนวรูปสามเหลี่ยมเป็นลวดลายครึ่งหนึ่งของลายหลัก ซายผ้าเป็นเส้นตรงในแนวนอนเป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนบนและส่วนล่างของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำต่อลายด้วยแนวรูปหกเหลี่ยมนำมาเรียงต่อกันในแนวตรง เป็นการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะเย็น ได้แก่ สีน้ำเงิน สีเขียว สีเหลือง โดยการใช้สีแดงมาประกอบ

ชื่อลาย ลายหมีคี่โค้ง

ที่มา นางกล่อง เวียงจันทร์ อายุ 68 ปี
ที่อยู่ 60 หมู่ที่ 1 ตำบล เนินขาม กิ่งอำเภอ เนินขาม จังหวัด ชัยนาท
ลักษณะลวดลาย เบ็ดเตล็ด

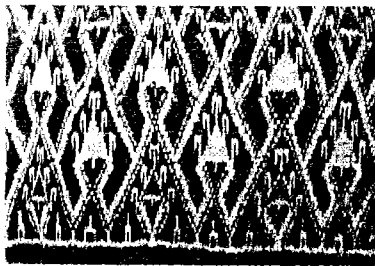
ลายหลัก ลายหมี่คล้องจะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างจุด 2 จุดเรียงขนานกันเป็นเส้น 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ภายในรูปตรงกลางมีลักษณะเป็นเส้นคล้ายเครื่องหมายบวก + มีความกว้าง ยาวล้อมรอบด้วยแนวเส้นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน มุมบนคล้ายเส้นรูปปีกกา มุมล่างเป็นดอกคล้ายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนรูปเล็กประกอบลายคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V คำว่าหินมุมขนาน มุมทางด้านซ้ายและขวาเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนรูปเล็กคล้ายดอกประกอบด้วยเส้นเฉียง 2 เส้นคล้ายกลีบใบไม้ บริเวณช่องว่างระหว่างลายของมุมต่าง ๆ มีลักษณะคล้ายโบหรือรูปผีเสื้อ

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางคล้ายรูปสามเหลี่ยม แนวกลางรูปสามเหลี่ยมเป็นลวดลายครึ่งหนึ่งของลายหลัก ซายผ้าเป็นเส้นตรงในแนวนอนยาว เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนบนและส่วนล่างของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะเย็น ได้แก่ สีน้ำเงิน สีเขียว น้ำเงิน สีเขียว สีเหลือง โดยการใช้สีชมพูมาสีประกอบ

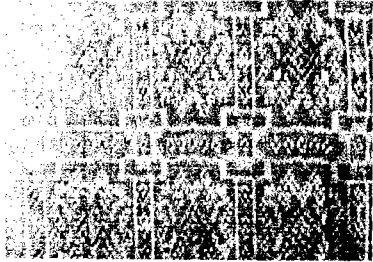
ชื่อลาย ลายจรวด

ที่มา นางสาวนิตา โปแก้ว อายุ 32 ปี
ที่อยู่ 9 หมู่ที่ 6 ตำบล เนินขาม กิ่งอำเภอ เนินขาม จังหวัด ชัยนาท
ลักษณะลวดลาย เบ็ดเตล็ด

ลายหลัก ลายจรวด จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางภายในรูปหัวใจว่า ตรงมุมหยักรูปหัวใจ ประกอบลายมีลักษณะคล้ายหัวจรวดหรือรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน โดยครึ่งหนึ่งของรูปจะเป็นส่วนที่ทึบมีเส้นขีดเล็ก ๆ แบ่งครึ่งคล้ายต้นสนหรือคล้ายหัวจรวด บริเวณแนวเฉียงส่วนบนจะมีหัวขอ 2 ตัว และตรงกลางส่วนยอดของต้นสนมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว T

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางคล้ายรูปสามเหลี่ยมรูปใหญ่และรูปเล็กสลับกัน ตรงกลางรูปสามเหลี่ยมรูปใหญ่จะเป็นลวดลายครึ่งหนึ่งของลายหลัก ประกอบลายเส้นเป็นรูปสี่เหลี่ยมเล็กมีเส้นขีดตรงด้านบน ส่วนรูปสามเหลี่ยมเล็กจะประกอบลายเส้นเป็นรูปสี่เหลี่ยมเล็กมีเส้นขีดตรงด้านบนอยู่ภายในขีดแนวเส้นตรงในแนวนอน เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนบนและส่วนล่างของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ	โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต
การจัดวาง	โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันคล้ายอิฐโดยการต่อลายในลักษณะตาข่าย
การใช้สี	โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้แม่สีในวงจรสีธรรมชาติ ได้แก่ สีน้ำเงิน สีเหลือง สีแดง โดยใช้สีเขียวเหลืองอ่อน และสีขาวมาประกอบ

ชื่อลาย	ลายหมี่สำเภา
ที่มา	นางสาวนิดา โปแก้ว อายุ 32 ปี
ที่อยู่	9 หมู่ที่ 6 ตำบล เนินขาม กิ่งอำเภอ เนินขาม จังหวัด ชัยนาท

ลักษณะลวดลาย เบ็ดเตล็ด

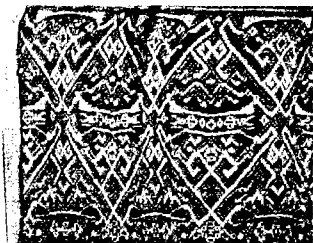
ลายหลัก ลายหมี่สำเภา จะอยู่ในตำแหน่งระหว่างเส้นขนาน 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปเครื่องหมายบวก + กึ่งกลางลายเป็นเกสรลักษณะเป็นจุดล้อมรอบด้วยเส้นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ส่วนกลีบดอกจะอยู่บริเวณมุมทั้ง 4 ของรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน มีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว W หงาย และคว่ำโดยตัวอักษรจะหันมุมหยักชิดปลายมุมรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ส่วนบนและล่างส่วนด้านข้าง เช่นกันตัวอักษรจะวางในแนวนอน แนวเส้นที่ขนานด้านข้างรูปรูปเครื่องหมายบวก + บรรจุจุดดอกเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเรียงแนวตั้ง 3 รูป แถวลายเว้นช่องลายประกอบลายคล้ายดอกไม้ตรงกลางเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเล็ก ๆ โดยกลีบดอกด้านข้างเป็นรูปสามเหลี่ยมหันมุมเข้าด้านในเกสร ด้านบนเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉากหันปลายแหลมชนกัน บริเวณแนวช่องว่างเป็นลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเรียงกัน 5 ดอกสลับลายแถวกันตลอดผืน

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก เป็นเส้นตรงแนวนอนยาวตลอดผืนผ้าชิ้น เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งล่างบนและส่วนล่างของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ	โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต
---------------	---

การจัดวาง โครงสร้างลวดลายนำมาเรียงต่อกันโดยเว้นช่องลายสลับกันในแนวตรง โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้กลมกลืนของสีใกล้เคียง ได้แก่ สีเขียวน้ำเงิน สีเขียวเหลือง สีเหลือง สีส้มเหลือง โดยการใช้สีขาวมาประกอบ

ชื่อลาย ลายหมี่ขอใหญ่
ที่มา นางสาวนิตา โพนแก้ว อายุ 32 ปี
ที่อยู่ 9 หมู่ที่ 6 ตำบล เนินขาม กิ่งอำเภอ เนินขาม จังหวัด ชัยนาท
ลักษณะลวดลาย เบ็ดเตล็ด

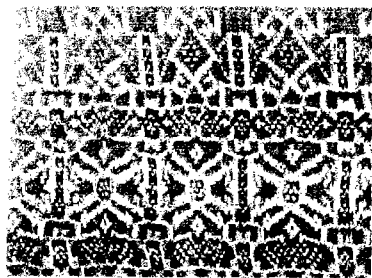
ลายหลัก ลายหมี่ขอใหญ่ จะอยู่ในตำแหน่งตามแนวรูปสามเหลี่ยม มีลักษณะคล้ายหัวขอ ส่วนฐานจะเป็นเส้นตรงมีรูปสามเหลี่ยมมุมฉากหันด้านฉาก ภายในมุมสามเหลี่ยมตัวขอหัวม้วนหันหัวขอคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S หันหัวและท้องลายชนกันปลายหัวขอด้านล่างมีเส้นเฉียงมีตุ่มกลมตรงปลายขนาน 2 เส้น มีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว W โดยส่วนหยักขีดปลายมุมตัวขอ เกิดรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนขึ้นภายในรูปมีตุ่มกลมเล็กๆ มุมหยักประกอบลายคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V คำว่าตรงมุมทั้ง 2 ระหว่างรอยต่อช่องลายมีรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเล็ก ๆ อยู่ตรงกลางระหว่างมุมไขว่ขอตัวขอและด้านข้างด้านละ 1 รูป ตรงกลางแถวมีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนต่อลายเป็นดอกเล็กๆ รูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ประกอบด้วย จุด และเส้นครึ่งวงกลมเหมือนกันทั้งซ้ายขวา ส่วนแถวถัดมาจะเป็นรูปสามเหลี่ยมคว่ำและหงายมีลักษณะของเส้นรอบรูปสามเหลี่ยมเป็นเส้นเฉียงส่วนปลายเป็นหัวขอตรงหันหัวไปทางเดียวกัน ด้านของสามเหลี่ยมมาต่อกันโดยให้หัวขอชิดกันส่วนฐานเป็นเส้นตรงมีรูปสามเหลี่ยมมุมฉากหันด้านมุมฉาก โดยมุมขีดปลายขอของเส้นด้านการต่อลายมุมฐานหัวขอจะไขว่กันตลอดผืนผ้า ภายในมุมสามเหลี่ยมตัวขอหัวม้วนหันหัวขอคล้ายตัว S หันหัวและท้องลายชนกันปลายหัวขอด้านล่างจะมีเส้นเฉียงมีตุ่มกลมตรงปลายขนาน 2 เส้น ประกอบลายคล้ายตัว V คำว่า โดยส่วนหยักขีดปลายมุมตัวขอ เกิดรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนขึ้นภายในรูปคล้ายเครื่องหมายบวก + ประกอบลายคล้ายตัว N เอนสลับกับขนานแนวตัวอักษรตัว V เช่นกัน ภายในรูปสามเหลี่ยมหงายก็จะบรรจุลายแม่แบบลายหลักดังกล่าว ระหว่างรอยต่อช่องลายจะมีรูปดอกไม้ห้ากลีบอยู่ตรงกลางระหว่างมุมไขว่ในแนวขนานประกอบลายตรงกลางแถวด้วยรูปดอกไม้ห้ากลีบ ต่อด้วยลายดอกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน เครื่องหมายกากบาท และตุ่มลายเล็กเหมือนกันทั้งซ้ายขวา

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลักโดยแนวเส้นตรง เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนบนและส่วนล่างของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรง เว้นช่องจังหวะของลายสลับกันตลอดผืนผ้า โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีตัดกัน ได้แก่ สีแดง กับสีเขียว โดยการใช้สีเหลือง และสีดำมาประกอบ

ชื่อลาย ลายหมี่สำเภ
ที่มา นางสาวนิตา โปแก้ว อายุ 32 ปี
ที่อยู่ 9 หมู่ที่ 6 ตำบล เนินขาม กิ่งอำเภอ เนินขาม จังหวัด ชัยนาท

ลักษณะลวดลาย เบ็ดเตล็ด

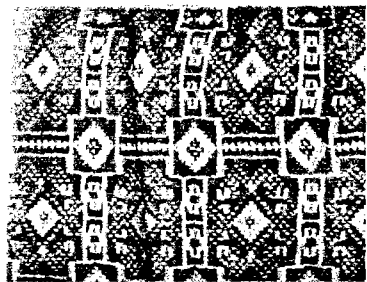
ลายหลัก ลายหมี่สำเภ จะอยู่ในตำแหน่งระหว่างเส้นขนาน 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูป เครื่องหมายบวก + แถวแรกคล้ายรูปตัวขอหักมุมตรงกลางหันหัวขอไปทางเดียวกัน โดยด้านซ้ายและขวา จะเป็นตัวขอ 2 ตัวหันหัวขอชิดกันเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน มีลักษณะเป็นดอกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน มุมกลางตัวขอลากเป็นจุดไขปลาแนวเฉียง 2 เส้น คล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V แนวเส้นที่ขนานด้าน ข้างรูปเครื่องหมายบวก + จะมีบรรจูลายดอกเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเรียงในแนวตั้ง 2 รูป ระหว่างการ วางลายจะเว้นช่องจันทระหว่างลายรูปเครื่องหมายบวก + ภายในแถวลายมีลวดลายดอกไม้วางกลางแนว เส้นขนานรูปเครื่องหมายบวก + ตรงกลางเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเล็ก ๆ โดยกลีบดอกด้านข้างเป็น รูปสามเหลี่ยมหันมุมเข้าด้านในเกสร แถวนบนเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉากหันปลายแหลมชนกัน บริเวณแนว นอนเป็นเส้นคล้ายตัว V ต่อลายเส้นคล้ายตัว W เล็กตามด้วยลายคล้ายตัว V จะสลับกันเป็นแนวตลอดผืน แถวต่อมาก็เป็นแนวรูปเครื่องหมายบวก + ที่มีความต่างภายในคือ กึ่งกลางมีลักษณะเป็นดอกจตุรัสล้อมรอบ ด้วยรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอกมุมทั้ง 4 เป็นเส้นเฉียงลากทแยงชิดกรอบรูปเครื่องหมายบวก + ส่วนเส้นด้าน บนรูปมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V หงายอยู่ด้านบน และคว่ำอยู่ด้านล่าง มุมระหว่างรูปตัว อักษรมีรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนมุมส่วนบนและล่าง แนวเส้นที่ขนานด้านข้างรูปเครื่องหมายบวก + จะมี บรรจูลายดอกเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเรียงในแนวตั้ง 3 รูป ช่องจันทระหว่างลายคล้ายรูปเครื่องหมาย บวก + แนวเส้นขนานภายในดอกเป็นรูปสี่เหลี่ยมตรงกลางเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเล็ก ๆ โดยกลีบ ดอกด้านข้างเป็นรูปสามเหลี่ยมหันมุมเข้าด้านในเกสร ด้านบนเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉากหันปลายแหลมชน กันบริเวณแนวนอนเป็นเส้นฟันปลา

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก เป็นเส้นตรงแนวนอนยาวตลอด ผืนผ้าชิ้น เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนบนและส่วนล่างของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบ เรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างลวดลายนำมาเรียงต่อกันโดยเว้นช่องลายสลับกันในแนวตรง โดยการ ต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีตัดกัน ได้แก่ สีแดงส้ม กับสีเขียวน้ำเงิน โดยการ ใช้ สีดำ และสีเหลืองมาประกอบ

ชื่อลาย ลายหมี่สำเภา
ที่มา นางสาวนิตา โปแก้ว อายุ 32 ปี
ที่อยู่ 9 หมู่ที่ 6 ตำบล เนินขาม กิ่งอำเภอ เนินขาม จังหวัด ชัยนาท
ลักษณะลวดลาย เบ็ดเตล็ด

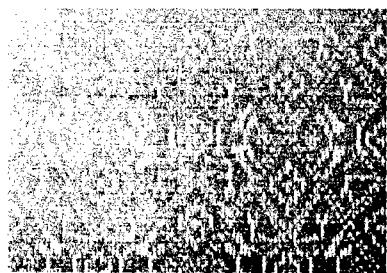
ลายหลัก ลายหมี่สำเภา จะอยู่ในตำแหน่งระหว่างเส้นขนาน 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปเครื่องหมายบวก + กึ่งกลางลายเป็นเกสรลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนซ้อนกัน 3 รูปตรงกลางเป็นจุดเล็ก ๆ 1 จุด กลีบดอกจะอยู่บริเวณมุมทั้ง 4 ของรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน มีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว W หาย และคว่ำแนวตัวอักษรจะหันมุมหักชิดปลายมุมรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนส่วนบนและล่าง ส่วนด้านข้างเช่นกันตัวอักษรจะวางในแนวนอน แนวเส้นที่ขนานด้านข้างรูปเครื่องหมายบวก + ในแนวขนานแนวตั้งจะแบ่งเป็น 2 ส่วน ภายในมีลักษณะเป็นดอกคล้ายรูปเครื่องหมายบวก + ระหว่างช่องจังหวะแถบลายรูปเครื่องหมายบวก + ห่างกันมีลักษณะเป็นดอกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนซ้อนกัน 2 รูป มีเส้นตรงแนวตั้งขนานข้าง 1 คู่ แนวแถวแนวนอนเส้นขนานจะแบ่งช่องเป็นขีด 8 ขีดแต่มีลายเส้นขนานตรงกลางระหว่างเส้นขนาน 2 เส้น โดยกลีบดอกด้านข้างเป็นรูปสามเหลี่ยมหันมุมเข้าด้านในเกสร ด้านบนเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉากหันปลายแหลมชนกัน บริเวณแนวว่างเป็นลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเรียงกัน 5 ดอกสลับลายแถวกันตลอดผืน

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก เป็นช่องสี่เหลี่ยมผืนผ้าบรรจุลายดอกเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเล็กเรียงในแนวนอน 3 รูป ปิดลายด้วยเส้นตรงแนวนอนยาวตลอดผืนผ้าชิ้นเป็นลายประกอบจะเหมือนกันทั้งส่วนบนและส่วนล่างของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างลวดลายนำมาเรียงต่อกันโดยเว้นช่องลายสลับกันในแนวตรง โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะร้อน ได้แก่ สีแดง สีเหลือง สีแดงส้ม และสีม่วง

ชื่อลาย ลายบานกระจก

ที่มา นางวันทา เฟือกผ่อง อายุ 55 ปี
ที่อยู่ 93 หมู่ที่ 6 ตำบล เนินขาม กิ่งอำเภอ เนินขาม จังหวัด ชัยนาท
ลักษณะลวดลาย ประยุกต์

ลายหลัก ลายบานกระจก จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างจุด 2 จุดเรียงขนานกันเป็นเส้น 2 เส้นมีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ประกอบแนวดอกคล้ายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเรียงในแนวตั้ง 3 ดอก ระหว่างมุมบนและล่างมีขาลายวางพาดในแนวเฉียง ปลายขามีลักษณะเป็นตุ่มประกอบด้วยเส้นตรงลากขนานดอกกลาง 1 คู่ต่อลายคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัววาย Y คั่วแลหงาย บริเวณมุมซ้ายขวามีลักษณะเป็นดอกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนมีใบขนาน 2 คู่

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก มีลักษณะเป็นเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซก มุมแนวเส้นฟันปลาเป็นรูปสามเหลี่ยมและเป็นลายครึ่งหนึ่งของลายหลัก เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนล่างและส่วนบนสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะเย็น ได้แก่ สีเขียวน้ำเงิน สีเขียว สีเหลือง โดยการใช้สีขาวมาประกอบ

ชื่อลาย ลายลูกโซ่

ที่มา นางวันทา เฟือกผ่อง อายุ 55 ปี
ที่อยู่ 93 หมู่ที่ 6 ตำบล เนินขาม กิ่งอำเภอ เนินขาม จังหวัด ชัยนาท
ลักษณะลวดลาย ประยุกต์

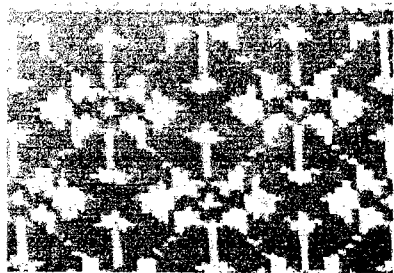
ลายหลัก ลายลูกโซ่ เป็นลักษณะรูปวงกลมคล้องต่อกันตลอดความยาวผ้า ส่วนที่ห่วงคล้องตรงกลางมีลักษณะเป็นดอก ภายในลูกโซ่หรือวงกลมมีลักษณะเป็นดอกเล็ก ๆ อยู่กึ่งกลางวงกลม

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางของเส้นโค้งเป็นแนวตลอดผืนผ้าชิ้น ภายในเส้นโค้งมีลักษณะคล้ายรูปครึ่งวงกลม ซึ่งมุมของเส้นมีลักษณะเป็นดอกและแนวเส้นครึ่งวงกลม ประกอบด้วยดอกลายอยู่ตรงกลางเรียงต่อกันตลอดผืนผ้าชิ้น เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนล่างและส่วนบนสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรง หรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะลวดลายตาข่าย

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้แม่สีในวงจรสีธรรมชาติ ได้แก่ สีแดง สีน้ำเงิน และสีเหลือง โดยการใช้สีขาวมาประกอบ

ชื่อลาย ลายนาคยีน

ที่มา นางคำฝั้น จันท์ธำภา อายุ 45 ปี

ที่อยู่ 93 หมู่ที่ 6 ตำบล เนินขาม กิ่งอำเภอกิ่งอำเภอ เนินขาม จังหวัด ชัยนาท

ลักษณะลวดลาย ประยุกต์

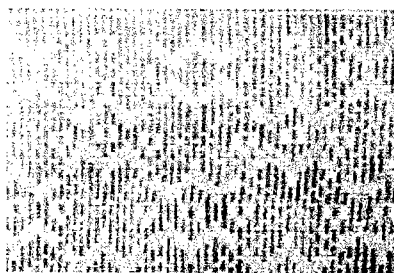
ลายหลัก ลายนาคยีน จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างเส้นขนาน 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน มุมรอบรูปลักษณะเป็นดอกตรงกลางเป็นวงกลมมีเกสรอยู่ภายใน รอบวงกลมจะมีลักษณะคล้ายกลีบดอก 6 กลีบ ซึ่งจะแบ่ง 3 กลีบ อยู่ภายในมุมรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนทางมุมซ้ายและขวา ส่วนมุมด้านบนและล่างเป็นเส้นตรงแนวตั้งลากเกือบถึงกึ่งกลางรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ตรงปลายเส้นมีลักษณะคล้ายใบไม้

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางของเส้นพื้นปลาหรือเส้นซิกแซก มุมแนวเส้นเป็นรูปสามเหลี่ยมมีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉากหันปลายแหลมเข้ามุมฐานของรูปสามเหลี่ยมด้านบนเป็นขีดเส้นตรงแนวตั้งลากยาวถึงฐานรูปสามเหลี่ยม ตรงปลายเส้นมีลักษณะคล้ายใบไม้ชายผ้าเป็นเส้นตรงในแนวนอนยาว เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนล่างและส่วนบนสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลาย นำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลาง ได้แก่ สีดำ และสีขาว

ชื่อลาย ลายแมงมุม

ที่มา นางสาวหยุด พรหมรังษี อายุ 40 ปี

ที่อยู่ 93 หมู่ที่ 6 ตำบล เนินขาม กิ่งอำเภอกิ่งอำเภอ เนินขาม จังหวัด ชัยนาท

ลักษณะลวดลาย ประยุกต์

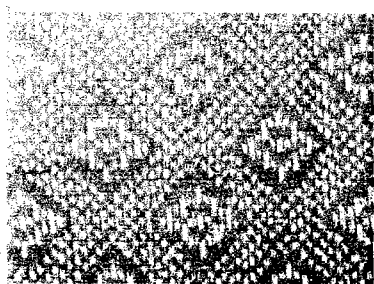
ลายหลัก ลายแมงมุม จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างจุด 2 จุด เรียงขนานกัน 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ลายแมงมุมจะอยู่ตรงกลางระหว่างมุมในเส้นแนวนอนเป็นรูปสี่เหลี่ยมเล็ก ๆ 3 รูปเรียงในแถวเดียวกัน ตรงมุมรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนส่วนบนและส่วนล่าง มีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษ ตัว W คว่าอยู่มุมบนและลายตัวอักษรหงายอยู่บริเวณมุมล่าง

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางของรูปสามเหลี่ยม ตรงกลางรูปสามเหลี่ยมตรงเส้นฐานเป็นรูปสี่เหลี่ยมเล็ก 1 รูป ชายผ้าเป็นเส้นตรงในแนวนอน ยาวเป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนล่างและส่วนบนสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะเย็น ได้แก่ สีน้ำเงิน สีเขียว และสีเหลือง โดยการสีชมพู และสีขาวมาประกอบ

ชื่อลาย ลายดอก

ที่มา นางเลื่อน เอื้อสกุลกิจ อายุ 29 ปี

ที่อยู่ 64 หมู่ที่ 1 ตำบล เนินขาม กิ่งอำเภอ เนินขาม จังหวัด ชัยนาท

ลักษณะลวดลาย ประยุกต์

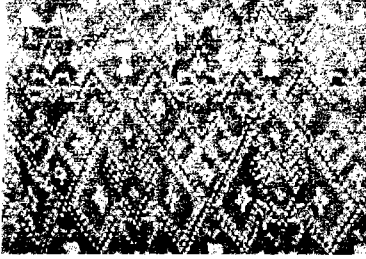
ลายหลัก ลายดอก จะอยู่ภายในกึ่งกลางระหว่างจุด 4 จุดเรียงขนานกันเป็นเส้น 4 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ภายในเป็นลายดอกมีลักษณะเป็นดอกคล้ายรูปสี่เหลี่ยม 12 มุมขนาน รูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ตรงกลางบรรจูลายดอกเล็กคล้ายเครื่องหมายบวก +

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบ จะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางคล้ายรูปสามเหลี่ยม ตรงกลางรูปสามเหลี่ยมจะเป็นลวดลายครึ่งหนึ่งของลายหลัก ชายผ้าเป็นเส้นตรงในแนวนอน ยาว เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนบนและส่วนล่างของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะเย็น ได้แก่ สีน้ำเงิน สีเขียว สีเหลือง โดยการสีชมพูมาประกอบ

ชื่อลาย ลายหมีโคมเหลือง
ที่มา นางสาวนิตา โปแก้ว อายุ 32 ปี
ที่อยู่ 9 หมู่ที่ 6 ตำบล เนินขาม กิ่งอำเภอ เนินขาม จังหวัด ชัยนาท
ลักษณะลวดลาย ประยุกต์

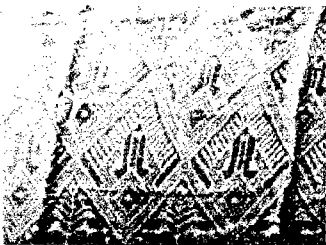
ลายหลัก ลายหมีโคมเหลือง จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางภายในรูปใบโพ โดยส่วนล่างแนวรูปมีลักษณะเป็นหัวขอเหลี่ยมมุมคล้ายเลข 1 ไทยมุมจะหันแนวหลังชิดกัน ส่วนหัวของตัวขอจะชิดตรงส่วนหยักเข้าของรูปใบโพมุมทั้ง 4 ประกอบลายเป็นดอกเล็ก ๆ รูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน สลับแถวด้วยใบโพหงายจัดวางเรียงในแนวนอนคั่นลายคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว W วางมุมหยักตรงกับมุมส่วนฐานปลายตัวอักษรมีลักษณะเหมือนเปลวไฟเชื่อมต่อกันเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนสลับกับรูปคล้ายรูปหกเหลี่ยมภายในรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนมีลักษณะคล้ายดอกทิวลิป 2 ดอกมีก้านวางลายดอกคว่ำและหงาย ส่วนรูปหกเหลี่ยมตรงกลางประกอบด้วยรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเล็กเรียงในแนวเส้นตรง 3 รูป โดยรูปกลางมีลักษณะดวงไฟเพราะมีขีดรัศมีเส้นเล็ก ๆ

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก เป็นเส้นตรงแนวนอนยาวตลอดผืนผ้าชิ้น และเป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งล่างบนและส่วนล่างของตัวชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวเส้นตรง โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีตัดกัน ได้แก่ สีแดงส้ม สีเขียวน้ำเงิน โดยการใช้สีขาวและสีดำมาประกอบ

ชื่อลาย ลายประยุกต์
ที่มา นางสาวนิตา โปแก้ว อายุ 32 ปี
ที่อยู่ 9 หมู่ที่ 6 ตำบล เนินขาม กิ่งอำเภอ เนินขาม จังหวัด ชัยนาท
ลักษณะลวดลาย ประยุกต์

ลายหลัก ลายประยุกต์ จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างเส้นขนานคู่ 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน แนวเส้นคู่ขนานมีลักษณะเป็นจุดไขปลาดต่อเนื่องกันเป็นเส้นแนวขนาน 2 เส้น

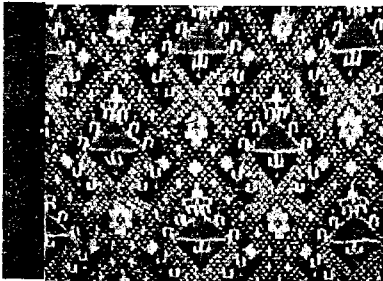
มุมล่างเป็นเส้นขนานคู่ 2 เส้นคล้ายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเล็ก มีลักษณะเป็นจุดไขปลาต่อเนื่องกันเป็นเส้นแนวขนาน 2 เส้น ตรงกลางลายมีลักษณะเป็นดอกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน มุมส่วนบนรูปลากเป็นเส้นตรงคู่ขนาน 1 คู่แนวข้างรูปสี่เหลี่ยมมีลักษณะคล้ายหัวนาศ 2 หัวหันหน้าชน โดยขนานแนวเส้นตรงกลางปลายหัวจะลากต่อเป็นเส้นเฉียงขนานกับรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนรูปใหญ่ แนวเส้นหัวนาศจะเป็นเส้นเฉียงมีลักษณะเป็นแฉกเส้นขนานกันจนถึงมุมบนสุดประกอบลายคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษรูปตัว V มุมบนมีลักษณะเป็นดอกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนรูปเล็ก ๆ อยู่ตรงกลาง

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางของเส้นพื้นปลาหรือเส้นซิกแซก มุมแนวเส้นพื้นปลาเป็นรูปสามเหลี่ยมมีลักษณะเป็นรูปกิ่งดอกไม้ คือปลายบนสุดเป็นตุ่มดอกต่อด้วยก้านยาวจรดมุมสามเหลี่ยมมีใบประกอบลายข้างละ 4 ใบ บริเวณข้างดอกมีลักษณะตุ่มข้างละ 1 คู่ชายผ้าส่วนล่างมีลักษณะเป็นรูปกิ่งดอกไม้ โดยหันหัวดอกเข้ามุมเส้นพื้นปลาหรือรูปสามเหลี่ยม เป็นลายประกอบที่อยู่ส่วนล่างสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนสภาพคล้ายกัน ได้แก่ สีน้ำตาลและสีน้ำตาลอ่อน

ชื่อลาย ลายจรวด

ที่มา นางสาวนิตา โพแก้ว อายุ 32 ปี

ที่อยู่ 9 หมู่ที่ 6 ตำบล เนินขาม กิ่งอำเภอ เนินขาม จังหวัด ชัยนาท

ลักษณะลวดลาย ประยุกต์

ลายหลัก ลายประยุกต์ จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างเส้นขนาน 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเล็กเรียงเป็นแนวรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ภายในมีลักษณะเป็นดอกอยู่ตรงมุมล่างประกอบด้วยเครื่องหมายกากบาท X อยู่ชิดแนวเส้นทำมุมกับดอกลายมุมล่าง มุมตรงข้ามของดอกภายในเครื่องหมายกากบาท X ประกอบด้วยรูปสามเหลี่ยมและแนวเส้นตรงลากจากฐานลายมีคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว U วางขาดตรงกลางเส้นตรง มุมรูปสามเหลี่ยมเป็นตัวขอหันชนกัน 2 ชั้นตรงกลางเป็นรูปเครื่องหมายบวก + แนวด้านรูปของสามเหลี่ยมทั้ง 2 ด้านมีตัวขอประกอบ 2 ตัวขอหันหัวขอออก แกนเครื่องหมายกากบาท X ประกอบด้วยขอหัวคว่ำหันหัวขอออก 2 หัว ตรงมุมภายในรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนมีลักษณะเป็นดอกเล็ก ๆ รูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

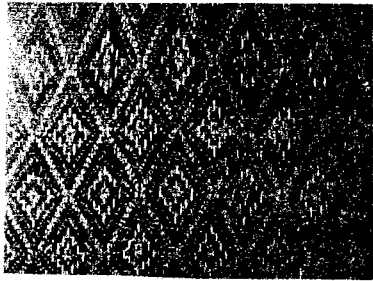
ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก มีลักษณะเป็นเส้นพื้นปลาหรือเส้นซิกแซก มุมแนวเส้นพื้นปลาเป็นรูปสามเหลี่ยม ลวดลายเป็นครึ่งหนึ่งของลายหลักชายผ้าเป็นแนวเส้น

ตรง เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนล่างและส่วนบนสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลาง คือสีดำ โดยการใช้สีแดง และสีเหลืองมาประกอบ

ชื่อลาย ลายประยุกต์

ที่มา นางสาวนิตา โปแก้ว อายุ 32 ปี

ที่อยู่ 9 หมู่ที่ 6 ตำบล เนินขาม กิ่งอำเภอ เนินขาม จังหวัด ชัยนาท

ลักษณะลวดลาย ประยุกต์

ลายหลัก ลายประยุกต์ จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างเส้นขนาน 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ภายในมีลักษณะเป็นดอกลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนซ้อนขนานกัน 2 รูปอยู่ระหว่างแนวขนานซึ่งมีลักษณะเป็นดอกเหลี่ยม

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก มีลักษณะเป็นเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซก มุมแนวเส้นฟันปลาเป็นรูปสามเหลี่ยม ลวดลายเป็นครึ่งหนึ่งของลายหลัก ซายผ้าเป็นแนวเส้นตรงยาวเป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนล่างและส่วนบนสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

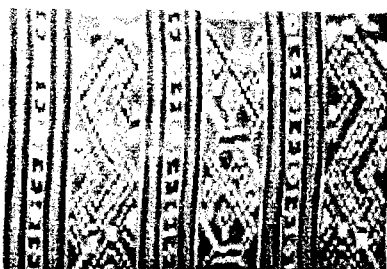
รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะร้อน ได้แก่ สีเหลือง สีส้มเหลือง โดยการใช้สีเขียว และสีน้ำตาลมาประกอบ

การวิเคราะห์ลวดลาย

ประเภทชิ้นหมี่คั้น ในจังหวัดชัยนาท

ชื่อลาย ลายขนาดเล็ก
ที่มา นางวันทา เมื่อก่อง อายุ 55 ปี
ที่อยู่ 93 หมู่ที่ 6 ตำบล เนินขาม กิ่งอำเภอ เนินขาม จังหวัด ชัยนาท

ลักษณะลวดลาย สัตว์

ลายหลัก ลายขนาดเล็ก จะอยู่ในแนวขนานของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น แถบลายหลักจะแบ่งเป็นแถวลายหลัก 3 ลาย แถบลายหลักที่ 1 เป็นตัวนาคซ้อนกัน 2 ตัวมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S ลักษณะแนวเส้นเป็นตัวเหลี่ยมซ้อนขนานหันหัวนาคสลับกัน คือหัวคว่ำและหัวหงายท้องนาคหัวคว่ำมีรูปสี่เหลี่ยมประกอบ ด้านขวาท้องนาคหัวคว่ำมีรูปสี่เหลี่ยมประกอบเป็นรูปสามเหลี่ยม ส่วนตัวนาคหัวหงายตั้งขนานแนวเส้นคั่นด้านซ้ายท้องนาคมีรูปสี่เหลี่ยมประกอบ โดยลักษณะหัวนาคทั้ง 2 ตัวส่วนหัวจะมีเส้นขีดขนาน 2 เส้น บริเวณคางเป็นเส้นตรงขีด 1 เส้น ลำตัวของตัวนาคจะเป็นเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซกขนานกัน บริเวณส่วนท้องตัวนาคหัวหงายหรือตั้งจะมีรูปสามเหลี่ยม 1 รูปและเส้นคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V ประกอบรูปสามเหลี่ยมโดยลายอยู่ขีดเส้นทางด้านขวาของแนวเส้นคั่น ด้านขวาเป็นเส้นคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V อยู่ขีดเส้นทางด้านซ้ายของแนวเส้นคั่น แถบลายหลักที่ 2 จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอกตรงกลางมีลักษณะเป็นดอกคล้ายเครื่องหมายบวก + ต่อลายด้วยเครื่องหมายบวก + แถบลายหลักที่ 3 มีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S ลักษณะแนวเส้นเป็นตัวเหลี่ยมหันหัวนาคจะชนกันโดยสลับเป็นหัวคว่ำและหัวหงายส่วนท้องนาคเป็นเส้นเฉียงขนานกัน 2 เส้นตรงปลายมีเส้นเฉียงขีดเล็กๆสลับปลายเส้นคนละทางกัน ลักษณะลวดลายหลักจะซ้ำๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมีมัดหมี่ โดยส่วนของชายผ้าด้านบนและ ด้านล่างจะเป็นเส้นตรงแนวนอน

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอคั่นระหว่างลายหลัก ลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลักจะทอสีพื้นสลับสี ลายหลักอยู่ระหว่างแนวเส้นคั่นขนานกัน

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลายหลักสลับกับลายประกอบ ยาวตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้สีตัดกัน ได้แก่ สีเขียวน้ำเงิน กับสีแดงส้ม โดยการใช้สีฟ้า และสีเหลืองมาประกอบ

ชื่อลาย ลายนาคกันเปื้อ
ที่มา นางวันทา เมื่อก่อง อายุ 55 ปี
ที่อยู่ 93 หมู่ที่ 6 ตำบล เนินขาม กิ่งอำเภอ เนินขาม จังหวัด ชัยนาท

ลักษณะลวดลาย สัตว์

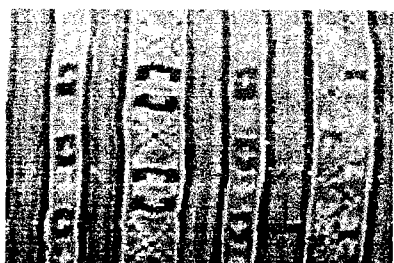
ลายหลัก ลายขนาดกันเปื้อ จะอยู่ในแนวนานของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น แถบลายหลักจะแบ่งเป็นแถวลายหลัก 2 ลาย แถบลายหลักที่ 1 เป็นตัวขนาด 1 ตัวมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S หัวขนาดจะอยู่ส่วนปลายตัวอักษรมี 2 หัวจะมีเส้นขีดขนาน 2 เส้น บริเวณคางเป็นเส้นตรงขีด 1 เส้น บริเวณส่วนท้องจะแยกเป็นขา 2 เส้นปลายขาจะแยกเป็นเส้นเล็กๆ 2 เส้นต่อด้วยเส้นตรงแนวนอนคั่นลายขนาด แถบลายหลักที่ 2 เป็นเส้นพื้นปลาหรือเส้นซิกแซกยาวตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นหมี่มัดหมี่ บริเวณมุมหยักมีลักษณะเป็นตัวขนาดเล็กหันหัวลงลำตัวขนานกับแนวเส้นหยัก ลักษณะลวดลายจะซ้ำๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นหมี่มัด

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอคั่นระหว่างลายหลัก ลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลักจะทอสีพื้นสลับสี ลายหลักอยู่ระหว่างแนวเส้นคั่นขนานกัน

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลายหลักสลับกับลายประกอบ ยาวตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นหมี่มัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะร้อน ได้แก่ สีแดง สีเหลือง โดยการใช้สีดำ และสีขาวมาประกอบ

ชื่อลาย ลายขนาดพาดขน

ที่มา นางอ้อย พุ่มจำปา อายุ 80 ปี

ที่อยู่ 99 หมู่ที่ 9 ตำบล เนินขาม กิ่งอำเภอ เนินขาม จังหวัด ชัยนาท

ลักษณะลวดลาย สัตว์

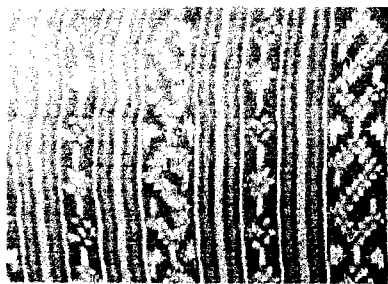
ลายหลัก ลายขนาดพาดขน จะอยู่ในแนวนานของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น แถบลายหลักจะแบ่งเป็นแถวลายหลัก 3 ลาย แถวลายหลักที่ 1 เป็นเครื่องหมายกากบาท X ต่อด้วยรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอกตรงกลาง มีลักษณะเป็นดอกคล้ายเครื่องหมายบวก + แถวลายหลักที่ 2 จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอกตรงกลางมีลักษณะเป็นดอกคล้ายเครื่องหมายบวก + ต่อด้วยเครื่องหมายบวก + แถวลายหลักที่ 3 เป็นตัวขนาด 1 ตัวมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S หัวขนาดจะอยู่ส่วนปลายตัวอักษรมี 2 หัวจะมีเส้นขีดขนาน 2 เส้น บริเวณคางเป็นเส้นตรงขีดขนาน 2 เส้น ลักษณะลวดลายจะซ้ำๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นหมี่มัดหมี่

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอคั่นระหว่างลายหลัก ลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลักจะทอสีพื้นสลับสี ลายหลักอยู่ระหว่างแนวเส้นคั่นขนานกัน

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลายหลักสลับกับลายประกอบ ยาวตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นหมี่มัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้สีตัดกัน ได้แก่ สีเขียวน้ำเงิน กับสีแดงส้ม โดยการ
ใช้สีเหลือง สีฟ้า สีน้ำเงินมาประกอบ

ชื่อลาย ลายพาดขน

ที่มา นางมาด ศรีวรรณ อายุ 62 ปี

ที่อยู่ 56 หมู่ที่ 6 ตำบล เนินขาม กิ่งอำเภอ เนินขาม จังหวัด ชัยนาท

ลักษณะลวดลาย สัตว์

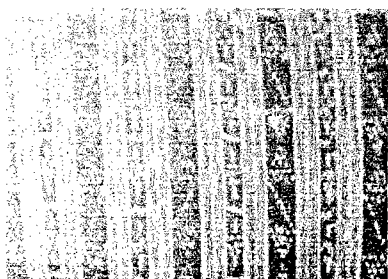
ลายหลัก ลายพาดขน จะอยู่ในแนวขนานของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น แถบลายหลักจะแบ่งเป็นแถวลายหลัก 2 ลาย แถวลายหลักที่ 1 เป็นดอกไม้ลักษณะเป็นรูปร่างกลมมีเกสรจุดอยู่กึ่งกลาง ต่อลายเป็นเส้นตรงขีดขนานกับแนวเส้นคั่น แถวลายหลักที่ 2 มีลักษณะเป็นตัวนาศ 1 ตัวมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S หัวนาศจะอยู่ส่วนปลายตัวอักษรมี 2 หัวจะมีเส้นขีดส่วนปลาย 1 เส้น บริเวณท้องและหัวของตัวนาศเป็นเส้นตรงขีดเชื่อมระหว่างลาย ลักษณะลวดลายจะซ้ำๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอคั่นระหว่างลายหลัก ลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลักจะทอสีพื้นสลับสี ลายหลักอยู่ระหว่างแนวเส้นคั่นขนานกัน

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลายหลักสลับกับลายประกอบ ยาวตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้แม่สีในวงจรัสธรรมชาติ ได้แก่ สีน้ำเงิน สีแดง สีเหลือง โดยการ ใช้สีขาว และสีเขียวมาประกอบ

ชื่อลาย ลายพาดกันเปื้อ

ที่มา นางมาด ศรีวรรณ อายุ 62 ปี

ที่อยู่ 56 หมู่ที่ 6 ตำบล เนินขาม กิ่งอำเภอ เนินขาม จังหวัด ชัยนาท

ลักษณะลวดลาย สัตว์

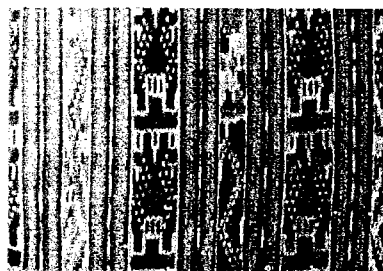
ลายหลัก ลายนาคกันเปือ จะอยู่ในแนวนานของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น แถบลายหลักจะแบ่งเป็นแถวลายหลัก 2 ลาย แถวลายหลักที่ 1 เป็นดอกมีลักษณะเป็นรูปวงกลมมีเกสรจุดอยู่กึ่งกลาง ต่อลายเป็นเส้นตรงขีดขนานกับแนวเส้นคั่น ต่อลายเป็นเส้นแนวเส้นตรงแนว แถวลายหลักที่ 2 เป็นตัวนาค 1 ตัวมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S ลักษณะตัวนาคมีลักษณะเป็นจุดประกอบลายหัวนาคจะอยู่ส่วนปลายตัวอักษรมี 2 หัว มีลักษณะคล้ายรูปสามเหลี่ยม ลักษณะลวดลายจะซ้ำๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยส่วนของชายผ้าด้านบนและด้านล่างจะเป็นเส้นตรงแนวนอน

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอคั่นระหว่างลายหลัก ลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลักจะทอสีพื้นสลับสี ลายหลักอยู่ระหว่างแนวเส้นคั่นขนานกัน

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลายหลักสลับกับลายประกอบ ยาวตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้สีกลาง คือสีดำ สีขาวเป็นหลัก โดยการใช้สีเขียวกับสีแดงมาประกอบ

ชื่อลาย ลายก้ามปูผสมนาคน้อย

ที่มา นางน้อย เวียงจันทร์ อายุ 64 ปี

ที่อยู่ 60 หมู่ที่ 1 ตำบล เนินขาม กิ่งอำเภอ เนินขาม จังหวัด ชัยนาท

ลักษณะลวดลาย สัตว์

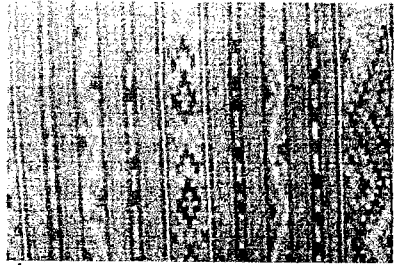
ลายหลัก ลายก้ามปูผสมนาคน้อย จะอยู่ในแนวนานของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น แถบลายหลักจะแบ่งเป็นแถวลายหลัก 3 ลาย แถวลายหลักที่ 1 เป็นตัวนาคมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S ลักษณะตัวนาคจะเป็นนาค 2 หัว โดยบริเวณส่วนหัวเป็นรูปสี่เหลี่ยมขีดแนวเส้นคั่นมีเส้นลากต่อเป็นเส้นเฉียงทั้ง 2 ด้านขีดเส้นแนวคั่น แถวลายที่ 2 จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น มีลักษณะเป็นขีดเส้นตรงคล้ายเส้นประเป็นระยะตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ แถวลายหลักที่ 3 เป็นลายก้ามปูมีลักษณะเป็นขีดเส้นตรง รูปสี่เหลี่ยมจะอยู่บนฐานเส้นตรงหันหัวลง 3 รูป รูปกลางมีขีดเล็ก ๆ ตรงกลาง ลักษณะของก้ามปูคล้ายรูปตัวอักษรขอไข ข. ตัวเหลี่ยมโดยฐานจะเป็นเส้นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ามีเส้นแบ่งภายใน 3 เส้นตรงมุมล่างมีลักษณะคล้ายตัวอักษรไทยตัว บ ขิดแนวเส้นคั่นลักษณะลวดลายจะซ้ำๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอคั่นระหว่างลายหลัก ลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลักจะทอสีพื้นสลับสี ลายหลักอยู่ระหว่างแนวเส้นคั่นขนานกัน

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลายหลักสลับกับลายประกอบ ยาวตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้แม่สีในวงจรัสธรรมชาติ ได้แก่ สีแดง สีเหลือง สีน้ำเงิน โดยการใช้สีขาวและสีเขียวมาประกอบ

ชื่อลาย ลายหมี่น้อย

ที่มา นางวันทา เพือกผ่อง อายุ 55 ปี

ที่อยู่ 93 หมู่ที่ 6 ตำบล เนินขาม กิ่งอำเภอกิ่ง เนินขาม จังหวัด ชัยนาท

ลักษณะลวดลาย เบ็ดเตล็ด

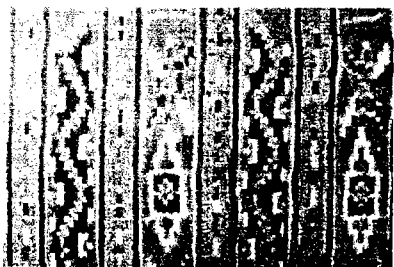
ลายหลัก ลายหมี่น้อย จะอยู่ในแนวนอนของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น แถบลายหลักจะแบ่งเป็นแถวลายหลัก 3 ลาย แถวลายหลักที่ 1 คล้ายดอกไม้หันหัวลงมีลักษณะดอกเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน กึ่งกลางของดอกเป็นรูปสี่เหลี่ยมเล็ก ๆ อยู่ภายในมีก้านดอกยาวประกอบด้วยใบคู่ 2 ใบวางแนวเฉียงลง ส่วนปลายก้านด้านล่างเป็นรูปสามเหลี่ยมอยู่ชิดลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น แถวลายหลักที่ 2 จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น มีลักษณะเป็นจุดและขีด 2 ขีดเว้นระยะห่างช่องลาย แถวลายหลักที่ 3 มีลักษณะเป็นเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซกยาว ระหว่างมุมเป็นรูปสามเหลี่ยมเล็กอยู่ชิดลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น โดยส่วนของชายผ้าด้านบนและด้านล่างจะเป็นเส้นตรงแนวนอน

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอคั่นระหว่างลายหลัก ลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลักจะทอสีพื้นสลับสี ลายหลักอยู่ระหว่างแนวเส้นคั่นขนานกัน

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลายหลักสลับกับลายประกอบ ยาวตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนของใกล้เคียง ได้แก่ สีน้ำเงิน สีเขียว น้ำเงิน สีเขียว สีเขียวเหลือง สีเหลือง โดยการใช้สีขาวมาประกอบ

ชื่อลาย ลายชาลี

ที่มา นางอ้อย พุ่มจำปา อายุ 80 ปี

ที่อยู่ 99 หมู่ที่ 9 ตำบล เนินขาม กิ่งอำเภอกิ่ง เนินขาม จังหวัด ชัยนาท

ลักษณะลวดลาย เบ็ดเตล็ด

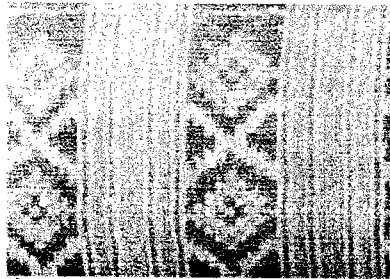
ลายหลัก ลายชาติ จะอยู่ในแนวนานของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น แถบลายหลักจะแบ่งเป็นแถวลายหลัก 3 ลาย แถวลายหลักที่ 1 เป็นดอกมีลักษณะเป็นเส้นคล้ายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน โดยเส้นรอบรูปเป็นเส้นหยักลายดอกแรกจะมีจุดเล็ก ๆ อยู่ตรงกลางคล้ายเกสร มุมด้านข้างเป็นเส้นหยักแนวเฉียงประกอบมุมทั้ง 4 ลายดอกที่ 2 เป็นดอกมีลักษณะเป็นเส้นคล้ายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน โดยเส้นรอบรูปเป็นเส้นหยัก ภายในแยกเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนบรรจุลายดอกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนมีจุดเล็ก ๆ อยู่ตรงกลางคล้ายเกสร แถวลายหลักที่ 2 จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่นมีลักษณะเป็นขีด 3 ขีดและจุดเล็ก ๆ 1 จุดเว้นช่องจังหวะลาย แถวลายหลักที่ 3 เป็นแนวเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซกเป็นแนวยาวเกือบสุดผืนผ้ามุมหยักเป็นขีดขนานเส้นคั่นเว้นระยะช่วงลาย โดยใช้แถวสีมาปิดในแนวเส้นฟันปลายาวเกือบสุดผืนผ้า

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอคั่นระหว่างลายหลัก ลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลักจะทอสีพื้นสลับสี ลายหลักอยู่ระหว่างแนวเส้นคั่นขนานกัน

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลายหลักสลับกับลายประกอบ ยาวตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้สีตัดกัน ได้แก่ สีน้ำเงินเขียว กับสีแดงส้ม โดยการใช้สีเหลือง และสีดำมาประกอบ

ชื่อลาย ลายข้าวหลามตัด

ที่มา นางวันทา ผีอกผ่อง อายุ 55 ปี

ที่อยู่ 93 หมู่ที่ 6 ตำบล เนินขาม กิ่งอำเภอ เนินขาม จังหวัด ชัยนาท

ลักษณะลวดลาย ประยุกต์

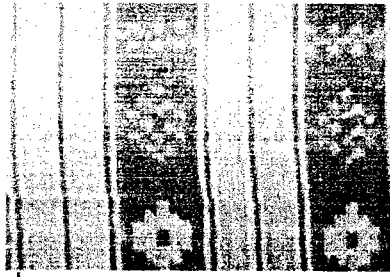
ลายหลัก ลายข้าวหลามตัด จะอยู่ในแนวนานของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น แถบลายหลักเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน มีลักษณะเป็นดอกกึ่งกลางดอกจะเป็นรูปคล้ายเครื่องหมายบวก + มีจุดเล็ก ๆ ประกอบอยู่ภายใน ต่อด้วยเครื่องหมายกากบาท X ลักษณะลวดลายจะสลับกันซ้ำ ๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยส่วนของชายผ้าด้านบนและด้านล่างจะเป็นเส้นตรงแนวนอน

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอคั่นระหว่างลายหลัก ลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลักจะทอสีพื้นสลับสี ลายหลักอยู่ระหว่างแนวเส้นคั่นขนานกัน

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลายหลักสลับกับลายประกอบ ยาวตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนจากสภาพคล้ายกัน ได้แก่ สีเทา สีชมพู สีเหลือง โดยการใช้สีขาวมาประกอบ

ชื่อลาย ลายดอกไม้

ที่มา นางวันทา เมื่อก่อง อายุ 55 ปี

ที่อยู่ 93 หมู่ที่ 6 ตำบล เนินขาม กิ่งอำเภอ เนินขาม จังหวัด ชัยนาท

ลักษณะลวดลาย ประยุกต์

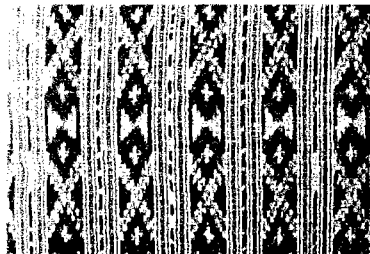
ลายหลัก ลายดอกไม้ จะอยู่ในแนวขนานของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น แถบลายหลักเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน มีลักษณะเป็นดอกกึ่งกลางของดอกเป็นรูปสี่เหลี่ยมเล็กๆอยู่ภายใน ลักษณะลวดลายจะซ้ำๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นที่มีมัดหมี่ โดยส่วนของชายผ้าด้านบนและด้านล่างจะเป็นเส้นตรงขนานแนวคั่น 3 ซีดมีจุดกึ่งกลางระหว่างเส้นตรง

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอคั่นระหว่างลายหลัก ลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลักจะทอสีพื้นสลับสี ลายหลักอยู่ระหว่างแนวเส้นคั่นขนานกัน

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลายหลักสลับกับลายประกอบ ยาวตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนจากสภาพคล้าย ได้แก่ สีเทา สีเขียว น้ำเงิน และสีเหลือง โดยการใช้สีขาวมาประกอบ

ชื่อลาย ลายนาคพาดขอน

ที่มา นางวันทา เมื่อก่อง อายุ 55 ปี

ที่อยู่ 93 หมู่ที่ 6 ตำบล เนินขาม กิ่งอำเภอ เนินขาม จังหวัด ชัยนาท

ลักษณะลวดลาย ประยุกต์

ลายหลัก ลายนาคพาดขอน จะอยู่ในแนวขนานของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น แถบลายหลักมี 2 แถบลาย แถวลายหลักที่ 1 เป็นตัวนามมีลักษณะเป็นเครื่องหมายกากบาท X ระหว่างกึ่งกลางเครื่องหมายกากบาท X เป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเล็กๆ อยู่ตรงกลางต่อลายด้วยลายที่มีลักษณะ

คล้ายโบว์เหมือนรูปสามเหลี่ยมหันมุมชนกันแนวฐาน จะวางขนานแนวเส้นขนาน แถวลายหลักที่ 2 จะอยู่ตรงกลางระหว่างแถบแนวดั้น มีลักษณะเป็นแนวเล็ก มีขีดลายเว้นระยะตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ ลักษณะลวดลายจะสลับกันซ้ำๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยส่วนของชายผ้าด้านบนและด้านล่างจะเป็นเส้นตรงแนวนอน

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอคั่นระหว่างลายหลัก ลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลักจะทอสีพื้นสลับสี ลายหลักอยู่ระหว่างแนวเส้นคั่นขนานกัน

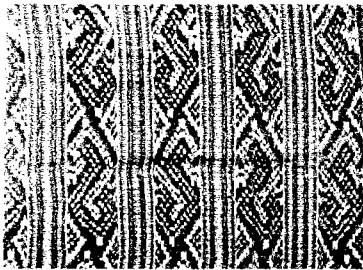
รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบจากการประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลายหลักสลับกับลายประกอบ ยาวตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยการต่อสายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะเย็น ได้แก่สีน้ำเงิน สีเขียวน้ำเงิน สีเหลือง โดยการใช้สีขาวมาประกอบ

การวิเคราะห์ลวดลาย

ประเภทชิ้นหมี่ตา ในจังหวัดชัยนาท

ชื่อลาย ลายนาคกันเกี้ยว

ที่มา นางอุษา บุญสาพิทเกษ อายุ 42 ปี

ที่อยู่ 2 หมู่ที่ 1 ตำบล เนินขาม กิ่งอำเภอ เนินขาม จังหวัด ชัยนาท

ลักษณะลวดลาย สัตว์

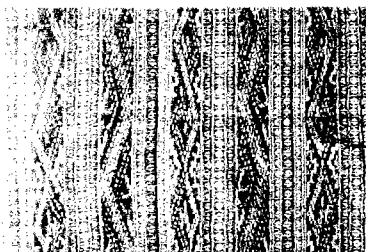
ลายหลัก ลายนาคกันเกี้ยว จะอยู่ในแนวขนานของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น แถบลายหลักจะแบ่งเป็นแถวลายหลัก 2 ลาย แถวลายหลักที่ 1 เป็นตัวนาคมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S หัวนาคจะอยู่ส่วนปลายทั้ง 2 ด้านมีเส้นขีดขนาน 2 เส้น บริเวณคางและมุมหักแนวหัว 1 เส้น ท้องและหัวของตัวนาค มีลักษณะเป็นเส้นตรงขีดเชื่อมระหว่างลาย แนวข้างช่วงว่างลายขีดแนวเส้นคั่น ประกอบด้วยแนวรูปสามเหลี่ยมคล้ายชั้นบันไดวางแนวนอน โดยฐานรูปขีดแนวเส้นคั่นลักษณะลวดลายจะซ้ำๆตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอคั่นด้วยวิธีการขีด หรือภาษาท้องถิ่นเรียกหมี่สับขีด ซึ่งจะอยู่ระหว่างลายหลัก มีลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลัก 2 เส้นขนานกันอยู่ในแนวขนานแถบลายสำหรับขีด 3 แถบ แถบแนวขนานลายขีดเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉากหันด้านฉากเว้นช่องลายเล็กน้อย ต่อด้วยการขีดเป็นขีดเส้นตรงแนวนอน 1 ขีด ลักษณะลายแถวจะเหมือนกัน 2 ช่องโดยหันมุมสามเหลี่ยมเข้าหากัน ส่วนแนวกลางเป็นการขีดลายรูปสามเหลี่ยมหันฐานชนกันเว้นช่องลายเล็กน้อย ต่อด้วยการขีดเป็นเส้นตรงแนวนอน 1 ขีด ลักษณะลวดลายจะขีดซ้ำๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลายหลักสลับกับลายประกอบ ยาวตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนของสีแยกตรงข้าม ได้แก่ สีแดง สีเขียว เหลือง สีน้ำเงินเขียว โดยการใช้สีดำ สีขาว สีชมพู สีฟ้าและสีส้มเหลืองมาประกอบ

ชื่อลาย ลายนาค

ที่มา นางสาวบัว เวียงจันทร์ อายุ 65 ปี

ที่อยู่ 22 หมู่ที่ 2 ตำบล เนินขาม กิ่งอำเภอ เนินขาม จังหวัด ชัยนาท

ลักษณะลวดลาย สัตว์

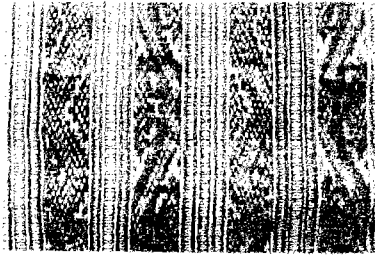
ลายหลัก ลายนาค จะอยู่ในแนวนอนของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น แถบลายหลักจะแบ่งเป็นแถวลายหลัก มีลักษณะคล้ายตัวนาคอยู่ชิดในแนวเส้นพื้นปลาหรือเส้นซิกแซก ตัวนาคมีลักษณะคล้ายเป็นตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S ตัวเหลี่ยม ส่วนหัวมีเส้นตรงขีดขนานกัน 2 เส้น บริเวณคางมีเส้นตรงขีด 1 ขีดอยู่ชิดแนวเส้นคั่น โดยลำตัวนาคอยู่ชิดมุมตามแนวเส้นพื้นปลาหันหัวนาคไปทางแนวเส้นคั่นทั้ง 2 ข้าง ลักษณะลวดลายจะซ้ำๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยส่วนของชายผ้าด้านบนและด้านล่างจะเป็นเส้นตรงแนวนอน

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอคั่นด้วยวิธีการขีด หรือภาษาท้องถิ่นเรียกหมี่สับขีด ซึ่งจะอยู่ระหว่างลายหลัก มีลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลัก เป็นเส้นสี่พื้น 1 เส้นสลับกับแถบลายขีดจำนวน 3 แถว แนวนอนลายขีดมีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉาก 2 รูป พื้นส่วนฐานเข้าหาหัวโดยเว้นระยะช่องลาย ประกอบด้วยเส้นตรงแนวนอนขนานกัน 2 เส้น ลักษณะลวดลายจะขีดซ้ำกัน 2 แถบซ้ายขวา ส่วนแนวกลางเป็นการขีดลายรูปสามเหลี่ยมพื้นฐานชนกันเว้นช่องลายเล็กน้อย ต่อด้วยการขีดเป็นเส้นตรงแนวนอน 1 ขีด ลักษณะลวดลายจะขีดซ้ำๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบจากสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลายหลักสลับกับลายประกอบ ยาวตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะร้อน ได้แก่ สีแดง กับสีเหลือง โดยการใช้สีขาว สีดำ และสีเขียวเงินมาประกอบ

ชื่อลาย ลายหงษ์หลังหักผสมขนาดกันเกี่ยว
ที่มา นางสายบัว เวียงจันทร์ อายุ 65 ปี
ที่อยู่ 22 หมู่ที่ 2 ตำบล เนินขาม กิ่งอำเภอ เนินขาม จังหวัด ชัยนาท
ลักษณะลวดลาย สัตว์

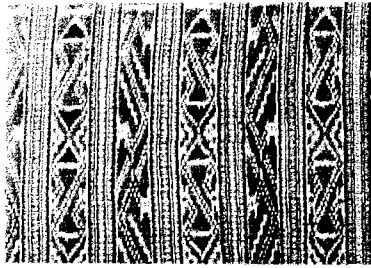
ลายหลัก ลายหงษ์หลังหักผสมขนาดกันเกี่ยว จะอยู่ในแนวขนานของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น แถบลายหลักจะแบ่งเป็นแถบลายหลัก 2 ลาย แถบลายหลักที่ 1 เป็นลายหงษ์มีลักษณะแนวลำตัวเป็นเส้นพื้นปลาหรือเส้นซิกแซก 1 เส้น อยู่กึ่งกลางแนวยาวตลอดความกว้างของผืนผ้าซึ่งหมี่มัดหมี่ แนวเส้นจะมีลักษณะคล้ายตัวนาค 2 ตัวต่อกัน โดยลำตัวพาดเส้นแนวเฉียงมุมแนวพื้นปลาจะหักมุมเล็กต่อด้วยรูปสี่เหลี่ยมเล็ก ๆ มีขีดคั่นกลาง ลักษณะหัวนาคคล้ายรูปปีกกา ส่วนปลายหัวเป็นรูปสี่เหลี่ยม หัวนาคเป็นแนวเส้นซิกแซกลากเฉียงชิดแนวเส้นคั่น ปลายเส้นแยกเป็น 2 ขาดคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว Y หัวนาคจะวางลายตามแนวเส้นบริเวณมุมหยัก แถบลายหลักที่ 2 เป็นลายนาค มีลักษณะเป็นแนวเส้นพื้นปลาหรือเส้นซิกแซกเป็นแนวเส้นขนานกัน 2 เส้น ลักษณะตัวนาคส่วนหัวชิดแนวเส้นคั่นเป็นรูปสี่เหลี่ยมส่วนหัวจะมีเส้นตรงขีด 1 ขีด บริเวณคางเป็นเส้นตรงขีดขนานกัน 2 เส้น ประกอบแนวเส้นพื้นปลาหรือเส้นซิกแซกขนานกับตัวนาค แนวขนานปลายเส้นมีรูปเครื่องหมายบวก + เรียงแนวเฉียงระหว่างลาย 3 ตัว แนวลายหลักตัวนาคจะเกี่ยวหรือไขว้กันส่วนบริเวณปลายหาง แนวท้องนาคและแนวหางนาคที่ไขว้เกี่ยวกับบริเวณมุมแนวพื้นปลาประกอบด้วยเส้นคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V วางแนวอนนียดแนวเส้นคู่ขนานกัน 2 เส้น โดยเส้นที่ชิดแนวพื้นปลามีลักษณะคล้ายขั้นบันไดหรือเส้นซิกแซก ลักษณะลวดลายจะซ้ำๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าซึ่งหมี่มัดหมี่ โดยส่วนของชายผ้าด้านบนและด้านล่างจะเป็นเส้นตรงแนวอนนียด

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอคั่นด้วยวิธีการขีด หรือภาษาท้องถิ่นเรียกหมี่สับขีด ซึ่งจะอยู่ระหว่างลายหลัก มีลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลัก 2 เส้นขนานกันอยู่ในแนวขนานแถบลายสำหรับขีด 3 แถบ แถบแนวขนานลายขีดเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉากหันด้านฉากเว้นช่องลายเล็กน้อย ต่อด้วยการขีดเป็นขีดเส้นตรงแนวอนนียด 1 ขีด ลักษณะลวดลายจะเหมือนกัน 2 ช่องโดยหันมุมสามเหลี่ยมเข้าหากัน ส่วนแนวกลางเป็นการขีดลายรูปสามเหลี่ยมหันฐานชนกันเว้นช่องลายเล็กน้อย ต่อด้วยการขีดเป็นเส้นตรงแนวอนนียด 1 ขีด ลักษณะลวดลายจะขีดซ้ำๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าซึ่งหมี่มัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลายหลักสลับกับลายประกอบ ยาวตลอดความกว้างของผืนผ้าซึ่งหมี่มัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวอนนียด

การใช้สี โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะร้อน ได้แก่ สีม่วง สีแดง สีเหลือง สีส้ม เหลือง โดยการใช้สีดำ สีขาวและสีเขียวมาประกอบ

ชื่อลาย ลายนาคันเปือ
ที่มา นางสาวบัว เวียงจันทร์ อายุ 65 ปี
ที่อยู่ 22 หมู่ที่ 2 ตำบล เนินขาม กิ่งอำเภอ เนินขาม จังหวัด ชัยนาท
ลักษณะลวดลาย สัตว์

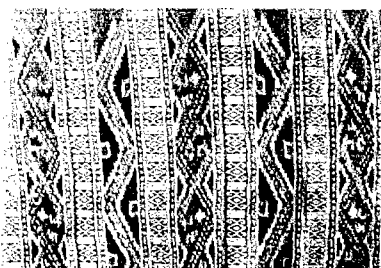
ลายหลัก ลายนาคันเปือ จะอยู่ในแนวนานของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น แถบลายหลักจะแบ่งเป็นแถบลายหลัก 2 ลาย แถบลายหลักที่ 1 เป็นตัวนาค มีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S หัวนาคจะอยู่ส่วนปลายทั้ง 2 ด้าน มีลักษณะคล้ายรูปสี่เหลี่ยมมีเส้นตรงขีดแนวตั้งขนาน 2 เส้น บริเวณคาง 1 เส้น ท้องนาคเป็นรูปสามเหลี่ยมประกอบด้วยเส้นคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V วางแนวนอนขีดแนวเส้นคู่ขนานกัน 2 เส้น มีลักษณะคล้ายขี้บันไดหรือเส้นซิกแซก แถบลายหลักที่ 2 เป็นตัวนาคคล้ายแนวเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซก มีลักษณะเป็นตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S ตัวเหลี่ยม โดยหัวนาคจะอยู่ขีดแนวเส้นคั่น มีลักษณะคล้ายรูปสี่เหลี่ยมมีเส้นตรงขีดแนวตั้งขนาน 2 เส้น บริเวณคางและหน้าอกประกอบด้วยเส้นตรงขีดแนวตั้ง 1 เส้น แนวลำตัวนาคบริเวณช่องว่างลายเป็นเส้นแนวเฉียง คล้ายเส้นซิกแซก ขนานลำตัวนาค 2 เส้น ช่วงต่อลายเป็นเส้นตรงแนวเฉียงวางขนานปลายขีดแนวเส้นคั่น ลักษณะลวดลายจะซ้ำๆตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยส่วนของชายผ้าด้านบนและด้านล่างจะเป็นเส้นตรงแนวนอน

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอคั่นด้วยวิธีการขีด หรือภาษาท้องถิ่นเรียกหมี่สับขีด ซึ่งจะอยู่ระหว่างลายหลัก มีลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลัก 2 เส้นขนานกันอยู่ในแนวขนานแถบลายสำหรับขีด 3 แถบ แถบแนวนานลายขีดเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉากหันด้านฉากเข้าช่องลายเล็กน้อย ต่อด้วยการขีดเป็นขีดเส้นตรงแนวนอน 1 ขีด ลักษณะลวดลายจะเหมือนกัน 2 ช่องโดยหันมุมสามเหลี่ยมเข้าหากัน ส่วนแนวกลางเป็นการขีดลายรูปสามเหลี่ยมหันฐานชนกันเว้นช่องลายเล็กน้อย ต่อด้วยการขีดเป็นเส้นตรงแนวนอน 1 ขีด ลักษณะลวดลายจะขีดซ้ำๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลายหลักสลับกับลายประกอบ ยาวตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้กลมกลืนจากสภาพคล้ายกัน ได้แก่ สีเหลือง สี ส้มเหลือง สีน้ำตาลแดง สีม่วง สีเขียวน้ำเงิน โดยการใช้สีขาว และสีดำมาประกอบ

ชื่อลาย ลายนาค
ที่มา นางหลอด โปแก้ว อายุ 62 ปี
ที่อยู่ 9 หมู่ที่ 6 ตำบล เนินขาม กิ่งอำเภอ เนินขาม จังหวัด ชัยนาท
ลักษณะลวดลาย สัตว์

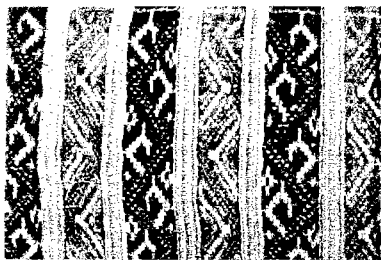
ลายหลัก ลายนาค จะอยู่ในแนวนานของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น แถบลายหลักจะแบ่งเป็นแถบลายหลัก 2 ลาย แถบลายหลักที่ 1 มีลักษณะเป็นแนวเส้นพินปลาหรือเส้นซิกแซกยาวตลอดผืนผ้า มุมทุกมุมชิดแนวเส้นคั่นมุมภายในตามแนวเส้นเป็นรูปสามเหลี่ยม ประกอบด้วยเส้นคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V วางแนวอนชิตเส้นคั่น ภายในประกอบด้วยรูปสี่เหลี่ยมวางชิดแนวเส้นคั่น แถบลายหลักที่ 2 เป็นตัวนาคอยู่ตามแนวเส้นพินปลาหรือเส้นซิกแซก ตัวนาคมีลักษณะคล้ายเป็นตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S ตัวเหลี่ยมวางพาดเส้น ตัวนาคจะมี 2 ตัว หัวนาคมีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมแนวส่วนหัวมีเส้นตรงชิดแนวตั้ง ขนานกัน 2 เส้น ปลายคาง 1 เส้น ประกอบด้วยรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเล็กวางลายบริเวณปลายคางนาค 1 รูป ตามแนวเส้นพินปลาเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฐาน ประกอบด้วยเส้นคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V วางแนวอนชิตเส้นคั่น 2 รูประหว่างหัวนาค ลักษณะลวดลายจะซ้ำๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยส่วนของชายผ้าด้านบนและด้านล่างจะเป็นเส้นตรงแนวนอน

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอขึ้นด้วยวิธีการขีด หรือภาษาท้องถิ่นเรียกหมี่สับขีด ซึ่งจะอยู่ระหว่างลายหลัก มีลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลัก ขนานกันอยู่ในแนวนาน แถบลายสำหรับขีด 3 แถบ แนวนานลายขีดมีลักษณะเป็นแนวเส้นประชิดแนวตั้ง แถบกลางจะเว้นช่องลายกว้าง มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนซ้อนเป็นดอกลายเล็ก ๆ รูปขนมเปียกปูน บริเวณรูปใหญ่ปลายมุมของสี่เหลี่ยมด้านบนและล่าง มีลักษณะเป็นตัวขอเหลี่ยมหันหัวขอออกวางชิดแนวเส้นคั่น ต่อด้วยการขีดเส้นแถบแนวนอน 1 แถบประกอบเส้นดอกลายเล็ก ๆ รูปขนมเปียกปูน เรียงตรงกลางแถบต่อมุมข้างด้วยแนวเส้นรูปสามเหลี่ยมทั้ง 2 ด้าน ลักษณะลวดลายจะขีดซ้ำๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบจากสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลายหลักสลับกับลายประกอบ ยาวตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้สีตัดกัน ได้แก่ สีแดง กับสีเขียว โดยการใช้สีดำ สีขาว และสีเหลืองมาประกอบ

ชื่อลาย ลายนาคไต่ราว
ที่มา นางหลอด โปแก้ว อายุ 62 ปี
ที่อยู่ 9 หมู่ที่ 6 ตำบล เนินขาม กิ่งอำเภอ เนินขาม จังหวัด ชัยนาท
ลักษณะลวดลาย สัตว์

ลายหลัก ลายนาคไต่ราว จะอยู่ในแนวนานของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น แถบลายหลักจะแบ่งเป็นแถบลายหลัก 2 ลาย แถบลายหลักที่ 1 ตัวนาคมีลักษณะเป็นเส้นพินปลาหรือเส้นซิกแซก

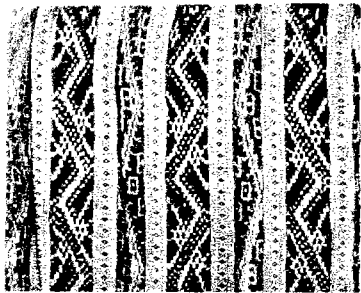
1 เส้น อยู่กึ่งกลางแนวยาวตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นหมี่มัดหมี่ แนวเส้นจะมีลักษณะคล้ายตัวนาศ โดยลำตัวพาดเส้นแนวเฉียงมุมแนวฟันปลา จะหักมุมเล็กต่อด้วยรูปสี่เหลี่ยมเล็ก ๆ มีลักษณะหัวนาศเป็นแนวเส้นเฉียงคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V วางแนวขนานซ้อนขนานกัน 3 ตัว แนวช่องว่างระหว่างลำตัวกับส่วนหัว เป็นเส้นเฉียงขนานตามแนว 1 เส้น แถวลายหลักที่ 2 มีลักษณะเป็นแนวจุดเรียงตามแนวเส้นฟันปลา หรือเส้นซิกแซกขนานกัน 2 เส้นคล้ายชั้นบันได หัวนาศมีลักษณะคล้ายหัวขอมมีเส้นตรงขีดแนวหัว 1 ขีด วางหันส่วนขอเข้าหาแนวฟันปลาหรือเส้นซิกแซกตามแนวเส้นมุมเป็นรูปสามเหลี่ยม ฐานประกอบด้วยรูปเครื่องหมายบวก + และเส้นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนวางลายระหว่างหัวนาศขีดแนวเส้นคั่น ลักษณะลวดลายจะซ้ำๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นหมี่มัดหมี่ โดยส่วนของชายผ้าด้านบนและด้านล่างจะเป็นเส้นตรงแนวนอน

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอด้วยวิธีการขีด หรือภาษาท้องถิ่นเรียกหมี่สับขีด ซึ่งจะอยู่ระหว่างลายหลัก มีลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลัก 2 เส้นขนานกันอยู่ในแนวขนานแถบลายสำหรับขีด 3 แถบ แถบแนวขนานลายขีดเป็นการขีดคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว L วางในแนวขนานค้ำกับหงาย โดยมีเส้นตรงคั่น ลักษณะลวดลายจะขีดซ้ำๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นหมี่มัดหมี่ จะเหมือนกัน 2 ช่องแนวริมสุดซ้าย และขวา ส่วนแนวกลางเป็นการขีดคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว U วางในแนวขนานค้ำกับหงาย โดยมีเส้นตรงคั่น ลักษณะลวดลายจะขีดซ้ำๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นหมี่มัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลายหลักสลับกับลายประกอบ ยาวตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นหมี่มัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้สีกลาง คือสีดำกับสีขาวเป็นหลัก และการใช้แม่ธรรมชาติได้แก่ สีแดง กับสีเหลือง

ชื่อลาย ลายนก

ที่มา นางสาวนิตา ไพแก้ว อายุ 32 ปี

ที่อยู่ 9 หมู่ที่ 6 ตำบล เนินขาม กิ่งอำเภอ เนินขาม จังหวัด ชัยนาท

ลักษณะลวดลาย สัตว์

ลายหลัก ลายนก จะอยู่ในแนวขนานของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น แถบลายหลักจะแบ่งเป็นแถวลายหลัก 2 ลาย แถวลายหลักที่ 1 ลายนกวางลายเป็นแนวเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซก คล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S ตัวเหลี่ยมส่วนปลายเส้นทั้ง 2 ด้านเป็นส่วนหัว มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนวางแนวด้านมุมข้างขีดแนวเส้นฟันปลา ภายในประกอบด้วยรูปสี่เหลี่ยมวางบริเวณมุมทั้ง 4 มุมบนและล่างกลางเป็นเส้นตรงแนวเฉียงแยกออกมุมละ 1 เส้นวางขีดแนวเส้นคั่นมุมข้างเป็นเส้นขีดเฉียง 2 เส้นขีดเส้น

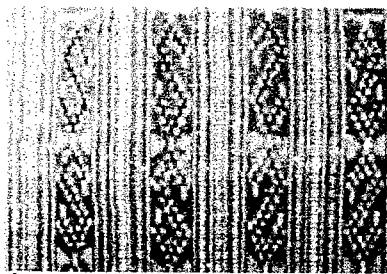
คั่น แถวลายหลักที่ 2 เป็นแนวเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซกประกอบด้วยรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าเล็กๆ เรียงขนานตามแนวเส้นยาวเกือบสุดผืนผ้า มุมหยักมีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมตรงกลางเป็นรูปเครื่องหมายบวก + วางชิดมุม 1 รูปและวางชิดแนวเส้นคั่น 2 รูป ลักษณะลวดลายจะซ้ำๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยส่วนของชายผ้าด้านบนและด้านล่างจะเป็นเส้นตรงแนวนอน

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอด้วยวิธีการขิด หรือภาษาท้องถิ่นเรียกหมี่สับขิด ซึ่งจะอยู่ระหว่างลายหลัก มีลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลัก 4 เส้นขนานกันอยู่ในแนวขนานแถบลายสำหรับขิด 3 แถบ แถบแนวขนานลายขิดมีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉาก 2 รูป หันส่วนฐานเข้าหาหันโดยเว้นระยะช่องลาย ประกอบด้วยเส้นตรงแนวนอนขนานกัน 2 เส้น ลักษณะลวดลายจะขิดซ้ำกัน 2 แถบซ้ายขวา ส่วนแนวกลางขิดเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ล้อมรอบบริเวณว่างพื้นลายด้วยจุด ลักษณะลวดลายจะขิดซ้ำๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบจากสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลายหลักสลับกับลายประกอบ ยาวตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้แม่สีในวงจรสีธรรมชาติได้แก่ สีแดง สีเหลือง สีน้ำเงิน โดยการใช้สีแท้สีดำ สีขาว มาประกอบ

ชื่อลาย ลายขอ

ที่มา นางวันทา ผีอกผ่อง อายุ 55 ปี

ที่อยู่ 93 หมู่ที่ 6 ตำบล เนินขาม กิ่งอำเภอ เนินขาม จังหวัด ชัยนาท

ลักษณะลวดลาย เบ็ดเตล็ด

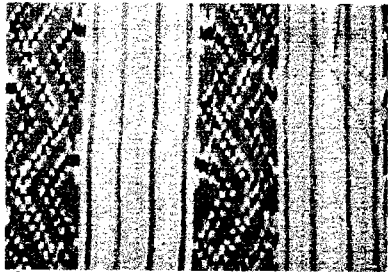
ลายหลัก ลายขอ จะอยู่ในแนวขนานของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น แถบลายหลักจะแบ่งเป็นแถวลายหลัก มีลักษณะคล้ายตัวขอคล้ายเป็นตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S ตัวเหลี่ยม ส่วนหัวมีเส้นตรงชิดแนวตั้งเชื่อมต่อลายขอ 1 ขีด บริเวณปลายขอมีเส้นตรงขีด 1 ขีด แนวระหว่างลายขอมีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมหันมุมเข้าหาแนวเส้นเชื่อมลาย โดยฐานขนานแนวเส้นคั่น ลักษณะลวดลายจะซ้ำๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ และสลับลายหลักกลับด้านตัวขอเป็นแนว 2 แถบลาย โดยส่วนของชายผ้าด้านบนและด้านล่างจะเป็นเส้นตรงแนวนอน

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอด้วยวิธีการขิด หรือภาษาท้องถิ่นเรียกหมี่สับขิด ซึ่งจะอยู่ระหว่างลายหลัก มีลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลัก 2 เส้นขนานกันอยู่ในแนวขนานแถบลายสำหรับขิด 3 แถบ แถบแนวขนานลายขิดเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉากหันด้านฉากเว้นช่องลายเล็กน้อย ต่อด้วยการขิดเป็นขีดเส้นตรงแนวนอน 1 ขีด ลักษณะลวดลายจะขิดซ้ำๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ จะเหมือนกัน 2 ช่องโดยหันมุมสามเหลี่ยมเข้าหากัน ส่วนแนวกลางเป็นการขิดลายรูปสามเหลี่ยมหันฐานชนกันเว้นช่องลายเล็กน้อย ต่อด้วยการขิดเป็นเส้นตรงแนวนอน 1 ขีด ลักษณะลวดลายจะขิดซ้ำๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลายหลักสลับกับลายประกอบ ยาวตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นหมัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้วรรณะร้อน ได้แก่ สีแดง กับ สีเหลือง โดยการใช้สีดำ และสีขาวมาประกอบ

ชื่อลาย ลายสาลี

ที่มา นางอุษา บุญสาพิทักษ์ อายุ 42 ปี

ที่อยู่ 2 หมู่ที่ 1 ตำบล เนินขาม กิ่งอำเภอ เนินขาม จังหวัด ชัยนาท

ลักษณะลวดลาย เบ็ดเตล็ด

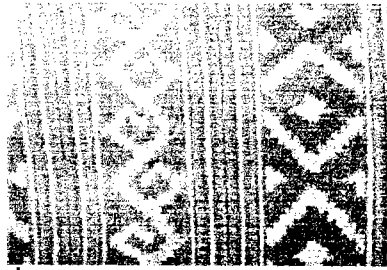
ลายหลัก ลายสาลี จะอยู่ในแนวนอนของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น แถบลายหลักจะแบ่งเป็นแถวลายหลัก มีลักษณะคล้ายตัวนาที่อยู่ชิดตามแนวเส้นพื้นปลาหรือเส้นซิกแซก ตัวนามีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S ตัวเหลี่ยม ส่วนหัวมีเส้นตรงขีดขนานกัน 2 เส้น บริเวณคางมีเส้นตรงขีด 1 ชิดอยู่ชิดแนวเส้นคั่น ลำตัวนาอยู่ชิดมุมตามแนวเส้นพื้นปลาหันหัวนาไปทางแนวเส้นคั่นทั้ง 2 ข้าง ลักษณะลวดลายจะซ้ำๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นหมัดหมี่ โดยส่วนของชายผ้าด้านบนและด้านล่างจะเป็นเส้นตรงแนวนอน

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอด้วยวิธีการขีด หรือภาษาท้องถิ่นเรียกหมี่สับขีด ซึ่งจะอยู่ระหว่างลายหลัก มีลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลัก เป็นเส้นสีพื้น 1 เส้นสลับกับแถบลายขีดจำนวน 3 แถว มีลักษณะขีดลายรูปสามเหลี่ยมหันฐานชนกันเว้นช่องลายเล็กน้อย ต่อด้วยการขีดเป็นเส้นตรงแนวนอน 1 ชิด ลักษณะลายขีดจะเหมือนกันทั้ง 3 แถว ลักษณะลวดลายจะขีดซ้ำๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นหมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลายหลักสลับกับลายประกอบ ยาวตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นหมัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะเย็น ได้แก่ สีม่วง สีเขียว น้ำเงิน สีน้ำเงิน และสีเหลือง โดยการใช้สีดำ และสีขาวมาประกอบ

ชื่อลาย ลายขอ
ที่มา นางวันทา ผีอกผ่อง อายุ 55 ปี
ที่อยู่ 93 หมู่ที่ 6 ตำบล เนินขาม กิ่งอำเภอ เนินขาม จังหวัด ชัยนาท
ลักษณะลวดลาย ประยุกต์

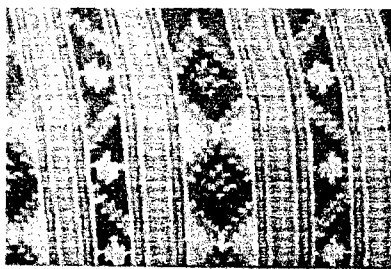
ลายหลัก ลายขอ จะอยู่ในแนวขนานของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น แถบลายหลักจะแบ่งเป็นแถวลายหลัก 2 ลาย แถวลายหลักที่ 1 เป็น มีลักษณะคล้ายตัวขออยู่ชิดตามแนวเส้นพื้นปลาหรือเส้นซิกแซก ตัวขอมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว L ตัวเหลี่ยมวางแนวเฉียงหงายส่วนปลายชิดแนวเส้นพื้นปลา แถวลายหลักที่ 2 เป็นแนวเส้นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนวางลายชิดแนวเส้นคั่น ตรงกลางมีลักษณะเป็นดอกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเล็กๆ แนวต่อลายเป็นรูปสามเหลี่ยมด้านละ 1 รูปวางส่วนฐานชิดแนวเส้นคั่น ลักษณะลวดลายหลักทั้ง 2 ลายจะสลับกันซ้ำๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยส่วนของชายผ้าด้านบนและด้านล่างจะเป็นเส้นตรงแนวนอน

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอด้วยวิธีการขิด หรือภาษาท้องถิ่นเรียกหมี่สับขิด ซึ่งจะอยู่ระหว่างลายหลัก มีลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลัก 2 เส้นขนานกันอยู่ในแนวขนานแถบลายสำหรับขิด 3 แถบ แถบแนวขนานลายขิดเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉากหันด้านฉากเว้นช่องลายเล็กน้อย ต่อด้วยการขิดเป็นขิดเส้นตรงแนวนอน 1 ขิด ลักษณะลวดลายจะเหมือนกัน 2 ช่องโดยหันมุมสามเหลี่ยมเข้าหากัน ส่วนแนวกลางขิดเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉาก 4 รูป หันมุมฉากส่วนฐานเข้าหาแนวกลางแถบลายเว้นช่องลายเล็กน้อย ต่อด้วยการขิดเป็นขิดเส้นตรงแนวนอน 1 ขิด ลักษณะลวดลายจะขิดซ้ำๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลายหลักสลับกับลายประกอบ ยาวตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะเย็น ได้แก่ สีน้ำเงิน สีเขียวน้ำเงิน และสีเขียวเหลือง โดยการใช้สีขาว และสีชมพูมาประกอบ

ชื่อลาย ลายข้าวหลามตัด
ที่มา นางมาด ศรีวรรณ อายุ 62 ปี
ที่อยู่ 56 หมู่ที่ 6 ตำบล เนินขาม กิ่งอำเภอ เนินขาม จังหวัด ชัยนาท

ลักษณะลวดลาย ประยุกต์

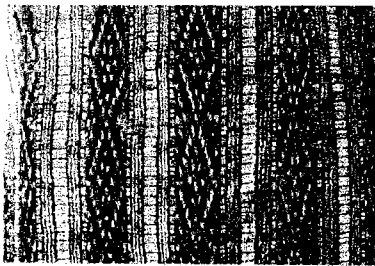
ลายหลัก ลายข้าวหลามตัด จะอยู่ในแนวนานของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น แถบลายหลักจะแบ่งเป็นแถวลายหลัก 2 ลาย แถวลายหลักที่ 1 เป็นแนวเส้นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนวางลายขีดแนวเส้นคั่น ตรงกลางมีลักษณะเป็นดอกกุปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเล็ก ๆ เชื่อมต่อลายหลักมีลักษณะเป็นรูปเครื่องหมายบวก + แถวลายหลักที่ 2 มีลักษณะเป็นแนวเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซก ประกอบด้วยดอกลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเล็ก ๆ วางลายบริเวณมุมหยักแนวเส้นฟันปลา ลักษณะลวดลายหลักทั้ง 2 ลายจะสลับกันซ้ำ ๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยส่วนของชายผ้าด้านบนและด้านล่างจะเป็นเส้นตรงแนวนอน

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอด้วยวิธีการขีด หรือภาษาท้องถิ่นเรียกหมี่สับขีด ซึ่งจะอยู่ระหว่างลายหลัก มีลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลัก เป็นเส้นสีพื้น 1 เส้นสลับกับแถบลายขีดจำนวน 3 แถว แนวนานลายขีดมีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉาก 2 รูป หันส่วนฐานเข้าหากันโดยเว้นระยะช่องลาย ประกอบด้วยเส้นตรงแนวนอนขนานกัน 2 เส้น ลักษณะลวดลายจะขีดซ้ำกัน 2 แถบซ้ำขวา ส่วนแนวกลางเป็นการขีดลายรูปสามเหลี่ยมหันฐานชนกันเว้นช่องลายเล็กน้อย ต่อด้วยการขีดเป็นเส้นตรงแนวนอน 1 ขีด ลักษณะลวดลายจะขีดซ้ำ ๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลายหลักสลับกับลายประกอบ ยาวตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนของสีแยกตรงข้าม ได้แก่ สีน้ำเงิน สีเขียว และสีส้มแดง โดยการใช้สีขาว และสีเหลืองมาประกอบ

ชื่อลาย ลายภูน้ำค้าง

ที่มา นางเลื่อน เอื้อสกุลกิจ อายุ 29 ปี

ที่อยู่ 64 หมู่ที่ 1 ตำบล เนินขาม กิ่งอำเภอ เนินขาม จังหวัด ชัยนาท

ลักษณะลวดลาย ประยุกต์

ลายหลัก ลายภูน้ำค้าง จะอยู่ในแนวนานของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น แถบลายหลักเป็นเส้นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ภายในรอยดอกลายเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเล็ก ๆ ล้อมรอบด้วยแนวเส้นตรงขนานแนวตั้ง 2 เส้น แนวต่อลายประกอบด้วยรูปสามเหลี่ยมหันมุมเข้าหากัน ส่วนฐานอยู่ชิดแนวเส้นคั่นมีจุดตรงมุมยอดรูปสามเหลี่ยม ส่วนมุมบนรูปต่อลายด้วยรูปสามเหลี่ยมวางลายชิดแนวต่อลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ลักษณะลวดลายจะซ้ำ ๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยส่วนของชายผ้าด้านบนและด้านล่างจะเป็นเส้นตรง

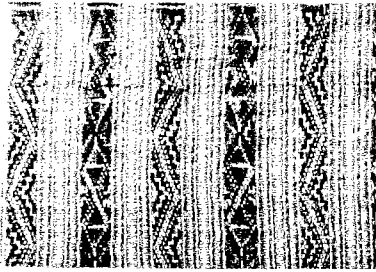
ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอด้วยวิธีการขีด หรือภาษาท้องถิ่นเรียกหมี่สับขีด ซึ่งจะอยู่ระหว่างลายหลักมีลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลัก 2 เส้นขนานกันอยู่ในแนว

ขนานแถบลายสำหรับขีด 3 แถบ แถบแนวนอนลายขีดเป็นเส้นตรงขีดคล้ายเส้นประ ลักษณะลวดลายจะขีดซ้ำๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ จะเหมือนกัน 2 ช่อง ส่วนแนวกกลางเป็นการขีดเป็นเส้นขีดเป็นแนวแถบแถวคล้ายเส้นประ ลักษณะลวดลายจะขีดซ้ำๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลายหลักสลับกับลายประกอบ ยาวตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้สีตัดกัน ได้แก่ สีแดงส้ม กับสีเขียวเงิน โดยการใช้สีดำ สีขาว และสีเหลืองมาประกอบ

ชื่อลาย ลายนาटकั้นเปือผสมลายสาลี

ที่มา นางสาวบัว เวียงจันทร์ อายุ 65 ปี

ที่อยู่ 22 หมู่ที่ 2 ตำบล เนินขาม กิ่งอำเภอ เนินขาม จังหวัด ชัยนาท

ลักษณะลวดลาย ประยุกต์

ลายหลัก ลายนาटकั้นเปือผสมลายสาลี จะอยู่ในแนวนอนของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น แถบลายหลักจะแบ่งเป็นแถบลายหลัก 2 ลาย แถบลายหลักที่ 1 เป็นตัวนาคมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S ตัวเหลี่ยม หัวนาคจะอยู่ส่วนปลายทั้ง 2 ด้านมีลักษณะคล้ายรูปสี่เหลี่ยมมีเส้นตรงขีดแนวตั้งขนาน 2 เส้น บริเวณกลาง 1 เส้น ท้องนาคเป็นรูปสามเหลี่ยม ประกอบด้วยเส้นคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V วางแนวนอนขีดแนวเส้นคั่น มีลักษณะคล้ายชั้นบันไดหรือเส้นซิกแซก แถบลายหลักที่ 2 มีลักษณะเป็นแนวเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซกยาวตลอดผืนผ้า มุมทุกมุมขีดแนวเส้นคั่นมุมภายในตามแนวเส้นเป็นรูปสามเหลี่ยม ประกอบด้วยเส้นคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V วางแนวนอน เส้นที่ขีดแนวเส้นคั่นมีลักษณะคล้ายชั้นบันไดหรือเส้นซิกแซก มีรูปสามเหลี่ยมเล็กๆอยู่ขีดแนวเส้นภายใน ลักษณะลวดลายจะซ้ำๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยส่วนของชายผ้าด้านบนและด้านล่างจะเป็นเส้นตรงแนวนอน

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอด้วยวิธีการขีด หรือภาษาท้องถิ่นเรียกหมี่สับขีด ซึ่งจะอยู่ระหว่างลายหลัก มีลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลัก 2 เส้นขนานกันอยู่ในแนวขนานแถบลายสำหรับขีด 3 แถบ แถบแนวนอนลายขีดเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉากหันด้านฉากเว้นช่องลายเล็กน้อย ต่อด้วยการขีดเป็นขีดเส้นตรงแนวนอน 1 ขีด ลักษณะลวดลายจะเหมือนกัน 2 ช่องโดยหันมุมสามเหลี่ยมเข้าหากัน แนวกกลางเป็นการขีดลายรูปสามเหลี่ยมหันฐานชนกันเว้นช่องลายเล็กน้อย ต่อด้วยการขีดเป็นเส้นตรงแนวนอน 1 ขีด ลักษณะลวดลายจะขีดซ้ำๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลายหลักสลับกับลายประกอบ ยาวตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะเย็น ได้แก่ สีเขียว น้ำเงิน สีน้ำเงิน สีเหลือง โดยการใช้สีขาว และสีชมพูมาประกอบ

จากการศึกษาวิเคราะห์ลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านเนินขาม จำนวน 60 ผืน มีจำนวนการใช้ตามประเภทผ้านี้แสดงในตาราง 12

ตาราง 12 แสดงร้อยละของลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านเนินขาม จ.ชัยนาท

ประเภทผ้าชิ้น	จำนวน 60 ผืน	ร้อยละ
ชิ้นหมี่รวด	36	60
ชิ้นหมี่คั่น	11	18.33
ชิ้นหมี่ตา	13	21.67

วิเคราะห์ผลตาราง 16

แสดงว่าประเภทผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านเนินขาม พบมากที่สุดคือประเภทผ้าชิ้นหมี่รวด ร้อยละ 60 รองลงไปตามลำดับ ได้แก่ ผ้าชิ้นหมี่ตา ร้อยละ 21.67 และผ้าชิ้นหมี่คั่น ร้อยละ 18.33

จากการศึกษาวิเคราะห์ผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านเนินขาม จำนวน 60 ผืน ลักษณะลวดลายผ้ามัดหมี่ แบ่งตามลักษณะลวดลาย 5 ประเภทคือ

1. ลักษณะลวดลายสัตว์
2. ลักษณะลวดลายเรขาคณิต
3. ลักษณะลวดลายพันธุ์ไม้
4. ลักษณะลวดลายเบ็ดเตล็ด
5. ลักษณะลวดลายที่เกิดจากการประยุกต์ชิ้นใหม่

จากการศึกษาวิเคราะห์ลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านเนินขาม จำนวน 60 ผืน ซึ่งพบว่าลักษณะลวดลายผ้ามัดหมี่ แบ่งตามลักษณะลวดลายได้ ดังแสดงในตาราง 13

ตาราง 13 แสดงร้อยละของลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครึ่ง บ้านเนินขาม แบ่งตามประเภทผ้ามัดหมี่ จำแนกลักษณะผืนผ้าของลวดลาย

ลักษณะลวดลาย	ประเภทซิ่นหมี่รวด		ประเภทซิ่นหมี่คั่น		ประเภทซิ่นหมี่ตา	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สัตว์	5	8.33	6	10	7	11.67
เรขาคณิต	1	1.67	-	-	-	-
พันธุ์ไม้	3	5	-	-	-	-
เบ็ดเตล็ด	18	30	2	3.33	2	3.33
ประยุกต์	9	15	3	5	4	6.67

วิเคราะห์ผลตาราง 13

แสดงว่าลักษณะลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครึ่ง บ้านเนินขาม แบ่งตามประเภทผ้ามัดหมี่ ได้แก่

ประเภทผ้าซิ่นหมี่รวด พบมากที่สุดคือ ลักษณะลวดลายเบ็ดเตล็ด ร้อยละ 30 รองลงไปตามลำดับ ได้แก่ ลักษณะลวดลายประยุกต์ ร้อยละ 15 ลักษณะลวดลายสัตว์ ร้อยละ 8.33 ลักษณะลวดลายพันธุ์ไม้ ร้อยละ 5 และลักษณะลวดลายเรขาคณิต ร้อยละ 1.67

ประเภทซิ่นหมี่คั่น พบมากที่สุดคือ ลักษณะลวดลายสัตว์ ร้อยละ 10 รองลงไปตามลำดับ ได้แก่ ลักษณะลวดลายประยุกต์ ร้อยละ 5 ลักษณะลวดลายเบ็ดเตล็ด ร้อยละ 3.33

ประเภทซิ่นหมี่ตา พบมากที่สุดคือ ลักษณะลวดลายสัตว์ ร้อยละ 11.67 รองลงไปตามลำดับ ได้แก่ ลักษณะลวดลายประยุกต์ ร้อยละ 6.67 และลักษณะลวดลายเบ็ดเตล็ด ร้อยละ 3.33

ลักษณะของลวดลายประกอบ

จากการศึกษาวิเคราะห์ลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครึ่ง บ้านเนินขาม จ.ชัยนาท จำนวน 60 ผืน พบลักษณะของลวดลายประกอบของผ้าซิ่นในแต่ละประเภท ซึ่งถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ทำให้ผ้ามัดหมี่มีความสมบูรณ์มีอยู่หลากหลาย ซึ่งสามารถจำแนกตามลักษณะลวดลายได้ 9 ประเภท

- ลักษณะลวดลายประกอบที่ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต
- ลักษณะลวดลายประกอบที่ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบเรขาคณิต
- ลักษณะลวดลายประกอบที่ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบพันธุ์ไม้ผสมรูปแบบเรขาคณิต
- ลักษณะลวดลายประกอบที่ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต
- ลักษณะลวดลายประกอบที่ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต
- ลักษณะลวดลายประกอบที่ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบสัตว์และรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต
- ลักษณะลวดลายประกอบที่ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบพันธุ์ไม้และรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

- ลักษณะลวดลายประกอบที่ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบเบ็ดเตล็ดและรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต
- ลักษณะลวดลายประกอบที่ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบพันธุ์ไม้และรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต

จากการศึกษาวิเคราะห์ลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านเนินขาม จ.ชัยนาท จำนวน 60 ผืน พบลักษณะของลวดลายประกอบของผ้าชิ้นในแต่ละประเภท มีจำนวนการใช้ดังแสดงในตาราง 14

ตาราง 14 แสดงร้อยละของลวดลายประกอบที่พบในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านเนินขาม จำแนกตามประเภทและจำนวนผืนผ้ามัดหมี่ของลวดลายหลัก

ลวดลายหลัก	ชิ้นหมี่รวด		ชิ้นหมี่คั่น		ชิ้นหมี่ดา		คิดเป็นร้อยละ
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
ลวดลายประกอบ	36	60.01	11	18.33	13	21.66	100
1. สัตว์+ เรขาคณิต	-	-	-	-	-	-	-
2. เรขาคณิต	19	31.67	11	18.33	11	18.33	68.33
3. พันธุ์ไม้ + เรขาคณิต	8	13.33	-	-	-	-	13.33
4. เบ็ดเตล็ด + เรขาคณิต	6	10	-	-	2	3.33	13.33
5. ประยุกต์ + เรขาคณิต	-	-	-	-	-	-	-
6. สัตว์ + ประยุกต์ + เรขาคณิต	-	-	-	-	-	-	-
7. พันธุ์ไม้ + ประยุกต์ + เรขาคณิต	2	3.33	-	-	-	-	3.33
8. เบ็ดเตล็ด + ประยุกต์ + เรขาคณิต	1	1.67	-	-	-	-	1.67
9. พันธุ์ไม้ + เบ็ดเตล็ด + เรขาคณิต	-	-	-	-	-	-	-

วิเคราะห์ผลตาราง 14

แสดงว่าลวดลายประกอบที่พบในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านเนินขาม ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบสิ่งต่าง ๆ แบ่งตามประเภทผ้ามัดหมี่ได้แก่

ประเภทชิ้นหมี่รวด พบจำนวนมากที่สุดคือ รูปแบบเรขาคณิต ร้อยละ 31.67 รองลงมาลำดับได้แก่ รูปแบบพันธุ์ไม้ผสมรูปแบบเรขาคณิต กับรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต ร้อยละ 13.33 รูปแบบพันธุ์ไม้และรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต ร้อยละ 3.33 รูปแบบเบ็ดเตล็ดและรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต ร้อยละ 1.67

ประเภทชั้นหมี่คั้น พบจำนวนมากที่สุดคือ รูปแบบเรขาคณิต ร้อยละ 18.33

ประเภทชั้นหมี่ตา พบจำนวนมากที่สุดคือ รูปแบบเรขาคณิต ร้อยละ 18.33 รองลงไปตามลำดับได้แก่ รูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต ร้อยละ 3.33

จากการศึกษาวิเคราะห์ลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านเนินขาม จ.ชัยนาท จำนวน 60 ผืน จากลวดลายประกอบที่ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบจากสิ่งต่าง ๆ พบจำนวนมากที่สุดคือ รูปแบบเรขาคณิต ร้อยละ 68.33 รองลงไปตามลำดับได้แก่ รูปแบบพันธุ์ไม้ผสมรูปแบบเรขาคณิต กับรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต ร้อยละ 13.33 รูปแบบพันธุ์ไม้และรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต ร้อยละ 3.33 รูปแบบเบ็ดเตล็ดและรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต ร้อยละ 1.67

ลักษณะการใช้สีในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านเนินขาม จ.ชัยนาท

จากการศึกษาวิเคราะห์ลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านเนินขาม จ.ชัยนาท จำนวน 60 ผืน พบลักษณะการใช้สีประกอบลวดลายผ้ามัดหมี่ ในประเภทชั้นหมี่รวด ชั้นหมี่คั้น และชั้นหมี่ตา ซึ่งสามารถจำแนกตามลักษณะของการใช้สีในลวดลายได้ 5 ประเภท

1. การใช้แม่สีในวงจรัสธรรมชาติ
2. การใช้สีกลาง
3. การใช้สีวรรณะ
 - การใช้สีวรรณะร้อน
 - การใช้สีวรรณะเย็น
4. การใช้สีกลมกลืน
 - การใช้สีกลมกลืนของสีตรงข้าม
 - การใช้สีกลมกลืนของสีใกล้เคียง
 - การใช้สีกลมกลืนจากสภาพคล้ายกัน
 - การใช้สีกลมกลืนของสีแยกตรงข้าม
5. การใช้สีตัดกัน

จากการศึกษาวิเคราะห์ลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านเนินขาม จ.ชัยนาท พบลักษณะการใช้สีประกอบลวดลายผ้ามัดหมี่ของผ้าชิ้นในแต่ละประเภท มีจำนวนการใช้ดังแสดงในตาราง 15

ตาราง 15 แสดงร้อยละการใช้สีในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านเนินขาม
จำแนกตามประเภท และจำนวนผืนผ้าของลวดลายผ้ามัดหมี่

ประเภทผ้ามัดหมี่	ชนิดหมี่ราวด		ชนิดหมี่คั่น		ชนิดหมี่ตา		คิดเป็นร้อยละ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
จำนวน 60 ผืน	36	60.01	11	18.33	13	21.67	60	100
แม่สีในวงจรัสธรรม ชาติ	4	6.67	2	3.33	1	1.66	7	11.66
สีกลาง	2	3.33	1	1.66	1	1.66	4	6.65
สีวรรณะร้อน	3	5	1	1.67	3	5	7	11.67
สีวรรณะเย็น	14	23.33	1	1.67	3	5	18	30
สีกลมกลืนของ สีตรงข้าม	-	-	-	-	-	-	-	-
สีกลมกลืนของ สีใกล้เคียง	2	3.33	1	1.67	-	-	3	5
สีกลมกลืนจาก สภาพคล้ายกัน	4	6.67	2	3.33	1	1.66	7	11.66
สีกลมกลืนของ สีแยกตรงข้าม	-	-	-	-	2	3.34	2	3.34
สีตัดกัน	7	11.68	3	5	2	3.34	12	20.02

วิเคราะห์ผลตาราง 15

แสดงว่าการใช้สีในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านเนินขาม จ.ชัยนาท จำนวน 60 ผืน พบจำนวนมากที่สุดคือ การใช้สีวรรณะเย็น ร้อยละ 30 รองลงไปตามลำดับได้แก่ การใช้สีตัดกัน ร้อยละ 20.02 การใช้สีวรรณะร้อน ร้อยละ 11.67 การใช้สีในวงจรัสธรรมชาติ กับการใช้สีกลมกลืนจากสภาพคล้ายกัน ร้อยละ 11.66 การใช้สีกลาง ร้อยละ 6.65 การใช้สีกลมกลืนของสีใกล้เคียง ร้อยละ 5 การใช้สีกลมกลืนของสีแยกตรงข้าม ร้อยละ 3.34

อย่างไรก็ดีการใช้ในลวดลายผ้ามัดหมี่ในแต่ละผืน ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านเนินขาม ใน จ.ชัยนาท คงใช้สีวรรณะเย็น แต่อาจมีสีต่าง ๆ กันหรือมีการใช้สีที่มีค่าความเข้มของสีในระดับที่แตกต่างกัน ซึ่งทำให้ลวดลายผ้ามัดหมี่ที่ปรากฏมีความแตกต่างและความสวยงามต่างกัน ช่างทอผ้าส่วนใหญ่มีความรู้ และมีความชำนาญ อีกทั้งยังสามารถพัฒนารูปแบบลวดลายและการย้อมสีจากเดิมเป็นการใช้สีธรรมชาติมาเป็นการใช้สีสังเคราะห์ ในเรื่องเกี่ยวกับสีสันของลวดลายอย่างมีอิสระ และเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นในงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านของคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านเนินขาม ใน จ.ชัยนาท

ผ้ามัดหมี่บ้านทับผึ้งน้อย ตำบลวังคัน อำเภอด่านช้าง และบ้านป่าสะแก ตำบลป่าสะแก อำเภอดำเนินนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี

จากการศึกษาลวดลายผ้ามัดหมี่ บ้านทับผึ้งน้อย ตำบลวังคัน อำเภอด่านช้าง และบ้านป่าสะแก ตำบลป่าสะแก อำเภอดำเนินนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 60 ผืน พบว่าผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านทับผึ้งน้อยและบ้านป่าสะแก มีโครงสร้างอันเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ที่มีชื่อเรียกตามลักษณะลวดลายและเทคนิคการทอ แบ่งได้เป็น 3 ประเภทเรียกตามท้องถิ่น ได้แก่ ชินหมี่รวด ชินหมี่คัน และชินหมี่ตา

ลักษณะลวดลายของผ้ามัดหมี่ในชั้นแต่ละประเภท สามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ ลวดลายหลักและลวดลายประกอบ โดยในแต่ละประเภทมีลักษณะของลวดลายหลักและลวดลายประกอบที่แตกต่างกัน

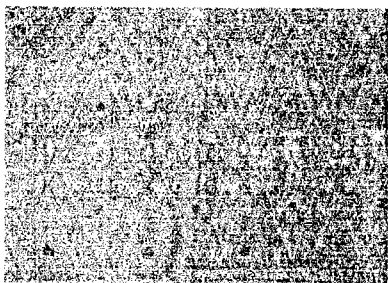
ประเภทผ้าชินหมี่รวด บ้านทับผึ้งน้อยและบ้านป่าสะแก เป็นกรรมวิธีการทอผ้าด้วยการมัดหรือทอไปรวด (ไลด) เดี่ยวจบ ซึ่งแบ่งเป็นลายหลักในผ้าชินหมี่รวด หมายถึงลวดลายที่เด่นชัดปรากฏบนผืนผ้า เรียกว่า แม่ลายหรือแม่แบบ ลายประกอบในผ้าชินหมี่รวด หมายถึง ลวดลายที่อยู่ต่อจากลายหลัก บริเวณชายผ้า เป็นลายที่ประกอบทั้งส่วนบนและส่วนล่างของผ้าชินมัดหมี่

ประเภทผ้าชินหมี่คัน บ้านทับผึ้งน้อยและบ้านป่าสะแก หมี่คัน หมายถึง การใช้เทคนิคการมัดหมี่สลับกับการทอด้วยไหมสีด้วยไหมหรือฝ้าย ลักษณะลวดลายหลักในผ้าชินหมี่คัน หมายถึง ลวดลายที่เกิดจากการมัดหมี่ มีลักษณะเป็นลวดลายที่เด่นชัดปรากฏบนผืนผ้า เรียกว่า แม่ลายหรือแม่แบบ และลักษณะของลวดลายประกอบในผ้าชินหมี่คัน หมายถึง ลักษณะของแนวเส้นคัน ที่ปรากฏบน ผ้าชินมัดหมี่

ประเภทผ้าชินหมี่ตา หรือหมี่สับขีด บ้านทับผึ้งน้อยและบ้านป่าสะแก หมายถึง ชินที่ทอด้วยเทคนิคอื่นสลับกับลายมัดหมี่ เช่นการขีด และการทอเป็นริ้ว ๆ ลักษณะลวดลายหลักในผ้าชินหมี่ตา หรือหมี่สับขีด หมายถึง ลวดลายที่เกิดจากการมัดหมี่ มีลักษณะเป็นลวดลายที่เด่นชัดปรากฏบนผืนผ้า เรียกว่า แม่ลายหรือ แม่แบบ ลักษณะลวดลายประกอบในผ้าชินหมี่ตา หรือหมี่สับขีด หมายถึง ลักษณะของแนวการทอคันด้วยเทคนิคอื่น เช่นการขีด และการทอเป็นริ้ว ๆ ที่ปรากฏบนผ้าชินมัดหมี่

การวิเคราะห์ลวดลาย

ประเภทชินหมี่รวด ในจังหวัดสุพรรณบุรี

ชื่อลาย ลายนาคคู่

ที่มา นางเฉลียว สราคำ อายุ 67 ปี

ที่อยู่ 25/1 หมู่ที่ 5 ตำบล ป่าสะแก อำเภอดำเนินนางบวช จังหวัด สุพรรณบุรี

ลักษณะลวดลาย ส.ร.

ลายหลัก ลายนาคคู่ ลายจะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างเส้นขนาน 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ซึ่งมีความสมดุลแบบซ้ายขวาเหมือนกันลักษณะของแนวเส้นขนานรูปสี่เหลี่ยม

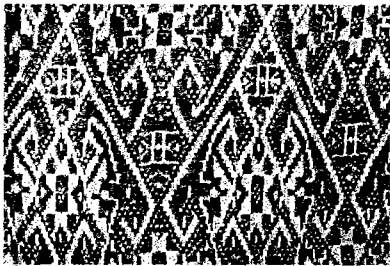
ขนมเปียกปูนภายในบรรจุลายคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษ ตัว S ในแนวเฉียง 2 ตัวเรียงขนานกับเส้น โดยมุมทั้ง 4 ของรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนจะประกอบลาย มีลักษณะเป็นลายดอกคล้ายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนรูปเล็กซ้อนกัน 2 รูป แกนกลางรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเป็นดอกลายเล็ก ๆ ตรงกลางเรียงกัน 3 รูป ต่อลายด้วยเส้นรูปหัวใจคว่ำและหงายหันมุมหยักเข้าหาจุดสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนหันมุมเข้ากับมุมส่วนบนและล่าง ภายในเป็นรูปหัวใจเล็ก ๆ และประกอบแนวเส้นด้านข้างรูปหัวใจเรียงเว้นช่องลายวางในแนวเฉียง เรียง 3 รูป มุมเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเล็ก ๆ บริเวณด้านข้างคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V ในแนวนอนหันมุมเข้ากันมุมด้านข้างของรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ซึ่งตรงกลางมุมตัวอักษร จะมีลักษณะเป็นดอกเล็ก ๆ คล้ายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน 1 ดอก

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบ จะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางคล้ายรูปสามเหลี่ยม ตรงกลางรูปสามเหลี่ยมจะเป็นลวดลายครึ่งหนึ่งของลายหลัก ส่วนชายผ้าเป็นเส้นตรงในแนวนอนยาวตลอดผืนผ้าชิ้น เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งล่างบนและส่วนล่างของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะร้อน ได้แก่ สีแดงส้ม สีเหลือง โดยการใช้สีเขียว และสีน้ำตาลมาประกอบ

ชื่อลาย ลายนาคคู่

ที่มา นางเจสียว สราคำ อายุ 67 ปี

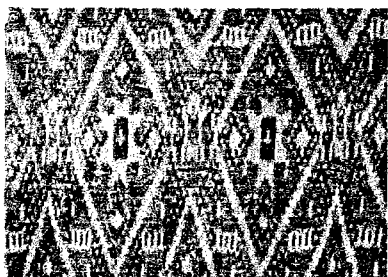
ที่อยู่ 25/1 หมู่ที่ 5 ตำบล ป่าสะแก อำเภอบึงสามพัน จังหวัด สุพรรณบุรี

ลักษณะลวดลาย สัตว์

ลายหลัก ลายนาคคู่ จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางภายในรูปใบโพธิ์คว่ำและรูปหงาย โดยการต่อลายสลับเป็นแนวแถว โดยส่วนล่างปลายแหลมของรูป ประกอบลายคล้ายหัวขอเหลี่ยมมีวนคล้ายเลข 1 ไทย ส่วนมุมจะหันหลังชิดกัน ปลายมุมส่วนหัวของตัวขอจะตรงส่วนหยักเข้าของรูปใบโพธิ์ และตรงเส้นด้านของรูปเช่นกัน จึงเกิดเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ภายในรูปสี่เหลี่ยมมีลักษณะเป็นดอกคล้ายรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอกตรงกลาง คล้ายเกสรเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน กลีบดอก มีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมอยู่รอบรูปสี่เหลี่ยมมุมฉากประกอบด้านละ 2 กลีบ ประกอบเป็นดอกเล็ก ๆ รูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนตรงระหว่างกลีบดอก ลักษณะดอกจะเรียงเป็นแนวตั้ง 2 ดอก บริเวณมุมขอส่วนด้านมีเส้นลากขนานหัวขอส่วนปลายเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉาก ลักษณะดอกลายตรงมุมหยักมีตัวอักษรตัว C ลักษณะตัวเหลี่ยม ลายชั้นบันไดหันหลังตัวอักษรเข้าดอกลาย ส่วนปลายล่างเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉาก

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบ จะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางคล้ายรูปสามเหลี่ยม ตรงกลางรูปสามเหลี่ยมจะเป็นลวดลายครึ่งหนึ่งของลายหลัก ชายผ้าเป็นเส้นตรงในแนวนอนเป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนบนและส่วนล่างของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ	โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต
การจัดวาง	โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวเส้นตรง โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน
การใช้สี	โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะร้อน ได้แก่ สีแดงส้ม สีม่วงแดง สีเหลืองอ่อน โดยการใช้สีขาวและสีเขียวอ่อนอมฟ้ามาประกอบ

ชื่อลาย ลายปีกบ่าง

ที่มา นางเจลิยว สราคำ อายุ 67 ปี

ที่อยู่ 25/1 หมู่ที่ 5 ตำบล ป่าสะแก อำเภอ เดิมบางนางบัว จังหวัด สุพรรณบุรี

ลักษณะลวดลาย สัตว์

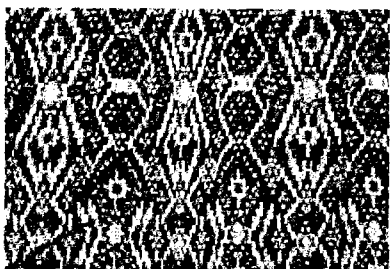
ลายหลัก ลายปีกบ่าง จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างเส้นขนาน 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ภายในมุมทั้ง 4 มีลักษณะเป็นดอกคล้ายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ส่วนปีกบ่างจะอยู่กึ่งกลาง มีลักษณะคล้ายรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอกตรงกลางเป็นรูปเครื่องหมายบวก + ส่วนหัวเป็นรูปสี่เหลี่ยมมีขีดเล็กอยู่ตรงปลาย บริเวณด้าน 3 ด้านของรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอก คล้ายเป็นแขนและขามีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยม 2 รูป ส่วนฐานรูปอยู่ติดกับรูปสี่เหลี่ยม ช่องลายที่วางรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน จะเว้นช่วงจังหวะลายขนานเท่ากัน มุมภายนอกทั้ง 4 มุมของรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนมีลักษณะเป็นตัวบ่างเล็กเหมือนกับรูปภายใน บริเวณมุมบนล่างมีรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าด้านละ 1 รูป แบ่งรูปเป็น 3 ส่วน ต่อด้วยหัวขอ มีลักษณะเป็นเหลี่ยมหันหัวขอเข้าหาตัวปีกบ่าง โดยส่วนหัวหันเข้าหารูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบ จะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางคล้ายรูปสามเหลี่ยม ตรงกลางรูปสามเหลี่ยมจะเป็นลวดลายครึ่งหนึ่งของลายหลัก ชายผ้าเป็นเส้นตรงในแนวนอนเป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนบนและส่วนล่างของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนสภาพคล้ายกัน ได้แก่ สีแดงส้ม สีม่วง น้ำเงิน และสีเขียวอ่อนอมฟ้า โดยการใช้สีขาวมาประกอบ

ชื่อลาย ลายกระแตงตอ

ที่มา นางบาง พลเสน อายุ 57 ปี

ที่อยู่ 25 หมู่ที่ 5 ตำบล ป่าสะแก อำเภอ เดิมบางนางบวช จังหวัด สุพรรณบุรี

ลักษณะลวดลาย สัตว์

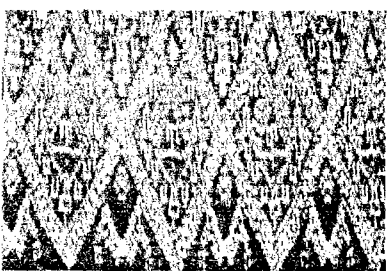
ลายหลัก ลายกระแตงตอ จะมีลักษณะเป็นรูปหกเหลี่ยม แถบลายหลักภายในรูปหกเหลี่ยมจะเรียงต่อกันในแนวตั้ง 2 รูปแกนกลางเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ามีเส้นทึบยาวเกือบถึงกลางรูปตัดแกนกลาง ส่วนปลายมีลักษณะเป็นดอกคล้ายสามเหลี่ยม ด้านข้างรูปแกนกลางเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าประกอบเป็นดอกลายเล็ก ๑รูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน 2 รูป ตรงกลางภายในรูปหกเหลี่ยม เป็นดอกลายเล็ก ๑รูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน 2 รูป บริเวณด้านทั้ง 2 ของลายหลักเชื่อมต่อลาย มีลักษณะเป็นดอกลายเล็ก ๑รูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน 2 รูป แยกขาลายออก 2 ขาคือเป็นดอกลายเล็ก ๑รูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน 2 รูป ต่อด้วยเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซก ตรงกลางมุมเป็นดอกลายเล็ก ๑รูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน 2 รูป ส่วนภายในเป็นตัวกระแตงตอ ลำตัวเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนซ้อนกัน 2 รูป มุมบนและล่างเป็นรูปสี่เหลี่ยมมีเส้น แยกออกบริเวณส่วนด้าน ๆ ละ 1 เส้น ล้อมรอบรูปด้วยเส้นประมีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนจากลำตัวมุมด้านข้างแยกเป็นส่วนขา คล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V 2 ตัว ซ้อนขนานกัน

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบ จะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางคล้ายรูปหกเหลี่ยม ตรงกลางรูปหกเหลี่ยมจะเป็นลวดลายครึ่งหนึ่งของลายหลัก ชายผ้าเป็นเส้นตรงในแนวนอนเป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนบนและส่วนล่างสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตั้ง โดยการต่อภายในลักษณะลวดลายตาข่าย

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนจากสภาพคล้ายกัน ได้แก่ สีแดง สีม่วงแดง โดยการใช้สีขาวและสีน้ำเงินมาประกอบ

ชื่อลาย ลายหางปลา

ที่มา นางบาง พลเสน อายุ 57 ปี

ที่อยู่ 25 หมู่ที่ 5 ตำบล ป่าสะแก อำเภอ เดิมบางนางบวช จังหวัด สุพรรณบุรี

ลักษณะลวดลาย สัตว์

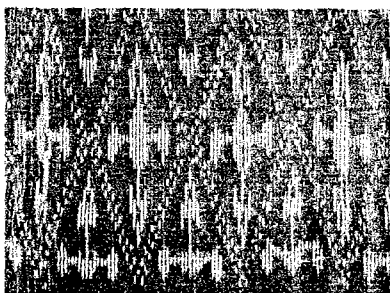
ลายหลัก ลายหางปลา จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างเส้นขนาน 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนซ้อนกัน 2 รูป แนวกลางเป็นเส้นตรงขีดเป็นวันช่องลายเป็นระยรอบรูป มุมด้านข้างรูป มีลักษณะดอกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเล็กๆ ภายในประกอบลายคล้ายรูปเครื่องหมายกากบาท X วางตรงมุมด้านบนมีลักษณะดอกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเล็กๆ ปลายรูปเครื่องหมายกากบาท X มีรูปสามเหลี่ยมปิดส่วนปลาย แนวด้านข้างรูปเครื่องหมายกากบาท X มีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว Y กว่า 2 ตัว ต่อด้วยดอกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเล็กๆ ตรงมุมข้างละ 1 ดอกลาย ส่วนบริเวณรูปสามเหลี่ยมมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว Y เรียงรอบรูป 3 ตัว และตรงมุมยอดรูปสามเหลี่ยมจะมีเส้นขนาน 1 คู่ต่อลายด้วยรูปสี่เหลี่ยมเล็กๆ 1 รูป ส่วนฐานรูปสามเหลี่ยมจะมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว T

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางของเส้นพื้นปลาหรือเส้นซิกแซกมุมของเส้นพื้นปลาเป็นรูปสามเหลี่ยม มุมมีลักษณะเป็นดอกคล้ายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเล็กๆ ประกอบด้วยเส้นคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V ปิดมุมรูปสามเหลี่ยมแนวข้างตัวเป็นคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V กว่าขนานแนวด้านข้างตัวอักษรประกอบด้วยเส้นขนาน 1 คู่ เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนบนและส่วนล่างของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนสภาพคล้ายกัน ได้แก่ สีเขียวน้ำเงิน สีม่วงแดง สีเหลือง โดยการใช้สีขาว และสีน้ำตาลอมแดงมาประกอบ

ชื่อลาย

ลายแมงกะบี

ที่มา

นางไปล์ ทรดี อายุ 77 ปี

ที่อยู่

6 หมู่ที่ 3 ตำบล วังคัน อำเภอด่านช้าง จังหวัด สุพรรณบุรี

ลักษณะลวดลาย สัตว์

ลายหลัก ลายแมงกะบี จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างจุด 2 จุดเรียงขนานกันเป็นเส้น 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ตรงกลางมีลักษณะเป็นรูปวงรีต่อแขนเป็นเส้นตรง 4 ด้านปลายเส้นด้านซ้ายและขวามีลักษณะเป็นตุ่ม ส่วนด้านบนและล่างคล้ายใบโพ

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบ จะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางคล้ายรูปสามเหลี่ยม ตรงกลางรูปสามเหลี่ยมจะเป็นลวดลายครึ่งหนึ่งของลายหลัก ชายผ้าเป็นเส้นตรงในแนวนอน เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนบนและส่วนล่างของผ้าชิ้นมัดหมี่

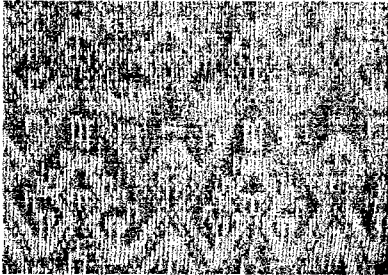
รูปแบบ

โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบ

เรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนสภาพคล้ายกัน ได้แก่ สีม่วงแดง และ การใช้สีขาว

ชื่อลาย ลายนาคคู่

ที่มา นางริ้ว พุณนรงค์ อายุ 52 ปี

ที่อยู่ 120 หมู่ที่ 3 ตำบล วังคัน อำเภอยางชุมน้อย จังหวัด สุพรรณบุรี

ลักษณะลวดลาย สัตว์

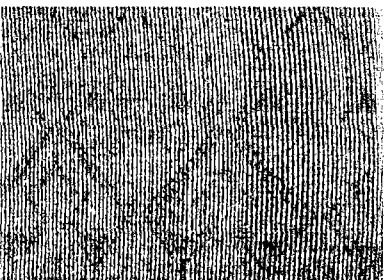
ลายหลัก ลายนาคคู่ จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างเส้นขนาน 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเล็กเรียงเป็นแนวรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ภายในรูปคล้ายรูปตัวขนาด 2 ตัวหันหน้าประกบกันเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนบริเวณมุมล่างรูปเป็นเส้นรูปหัวใจ โดยลักษณะตัวนาคเป็นตัวเหลี่ยม ลำตัวยาวชิดมุมภายในด้านข้างของรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน แนวลำตัวเป็นตัวขอเรียงเว้นระยะตลอดแนว ส่วนบริเวณท้องนาคมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว Y คว่า มุมล่างภายในรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนมีลักษณะคล้ายดอกไม้ประกอบกันดอกและใบที่ 2 ข้าง วางลักษณะคว่ำเข้าหามุมรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก มีลักษณะเป็นเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซกมุมของเส้นฟันปลาเป็นรูปสามเหลี่ยม เป็นลายครึ่งหนึ่งของลายหลักชายผ้าเป็นแนวเส้นตรงเป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนล่างและส่วนบนสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนสภาพคล้ายกัน ได้แก่ สีม่วงแดง สีเขียวเหลือง โดยการใช้สีขาวมาประกอบ

ชื่อลาย ลายหงษ์

ที่มา นางไปล์ ทรตี อายุ 77 ปี
ที่อยู่ 6 หมู่ที่ 3 ตำบล วังคัน อำเภอ ด่านช้าง จังหวัด สุพรรณบุรี
ลักษณะลวดลาย สัตว์

ลายหลัก ลายหงษ์ จะอยู่ในแนวรูปใบโพลักษณะลำตัวยาวเท่าเส้นรอบรูป บริเวณส่วนหัวหงษ์หันหน้าประกบกันคล้ายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนมุมล่างรูปเป็นเส้นรูปหัวใจ บริเวณมุมหยักมีลักษณะเป็นดอกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน คล้ายแนวเส้นรูป 12 เหลี่ยมซ้อนกัน 2 รูป มุมทั้ง 2 ด้านข้างมีลักษณะเป็นตุ่มต่อลายเล็ก ๆ ลักษณะลายจะเรียงสลับรูปใบโพคว่ำกับหงาย

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก มีลักษณะเป็นเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซกเป็นแนวยาวตลอดผืนผ้าชิ้น โดยส่วนมุมของเส้นฟันปลาเป็นรูปสามเหลี่ยม เป็นดอกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนลักษณะเป็นเส้นรูป 12 เหลี่ยม ซ้อนกัน 2 รูปมุมทั้ง 2 ด้านข้างเป็นตุ่มต่อลายเล็ก ๆ ชายผ้าเป็นแนวเส้นตรง เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนล่างและส่วนบนสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรง

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนสภาพคล้ายกัน ได้แก่ สีเขียวน้ำเงิน สีเขียวเหลือง สีเหลือง สีส้ม และสีส้มแดง โดยการใช้สีขาวมาประกอบ

ชื่อลาย ลายนาค 2 หัว

ที่มา นางไปล์ ทรตี อายุ 77 ปี
ที่อยู่ 6 หมู่ที่ 3 ตำบล วังคัน อำเภอ ด่านช้าง จังหวัด สุพรรณบุรี
ลักษณะลวดลาย สัตว์

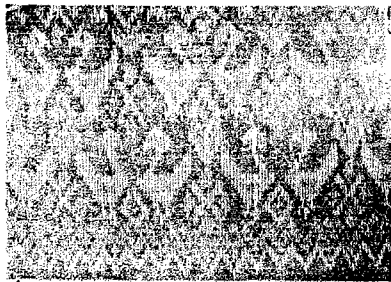
ลายหลัก ลายนาค 2 หัว จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างเส้นขนาน 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเล็ก เรียงเป็นแนวรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนภายในเป็นรูปนาค 2 หัว คล้ายหัวของหมีหลังประกบกัน โดยแนวหัวนาคมีลักษณะเป็นขีดเว้นระยะห่างตลอดแนวหัวนาค มุมล่างภายในรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนและตรงบริเวณหัวนาค ประกอบลายคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษ ตัว Y ซ้อนกัน 2 ชั้น มีลักษณะคล้ายกิ่งไม้

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก มีลักษณะเป็นเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซกมุมของเส้นฟันปลาเป็นรูปสามเหลี่ยม เป็นลายครึ่งหนึ่งของลายหลักชายผ้าเป็นแนวเส้นตรง เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนล่างและส่วนบนสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะเย็น ได้แก่ สีม่วงแดง สีม่วงน้ำเงิน สีเขียวน้ำเงิน และสีเหลือง

ชื่อลาย ลายเปิดคู่

ที่มา นางสุภาพ ทองลี อายุ 43 ปี

ที่อยู่ 35 หมู่ที่ 3 ตำบล วังคัน อำเภอ ด่านช้าง จังหวัด สุพรรณบุรี

ลักษณะลวดลาย สัตว์

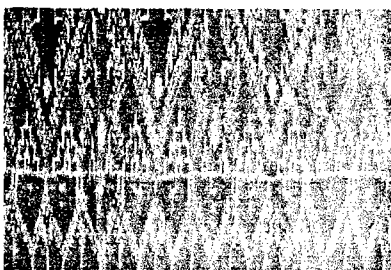
ลายหลัก ลายเปิดคู่ จะอยู่ในแนวเส้นตรงมีลักษณะเป็นเปิด 2 หัวหันหน้าเข้าหากัน บริเวณตรงกลางช่องท้องเปิด มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนซ้อนกัน 2 รูป การวางลายหลักจะวางต่อเนื่องในแนวนอนเว้นระยะช่องลายส่วนทางเปิด มีลักษณะคล้ายรูปเครื่องหมายกากบาท X โดยมีลักษณะเป็นดอกกรุปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ส่วนปลายหางคล้ายรูปกิ่งดอกไม้ไม่มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนซ้อนกัน 2 รูป มีเส้นกั้นดอกประกอบไปลักษณะเป็นเส้นแนวเฉียงขนานกัน 2 เส้น

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางของเส้นพื้นปลาหรือเส้นซิกแซกซ้อนขนานกัน 3 เส้น ยาวเป็นแนวตลอดผืนผ้าชิ้น

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างลวดลายนำมาเรียงต่อกันเว้นช่องลายสลับกันในแนวตรง โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะร้อน ได้แก่ สีส้มเหลือง สีเหลือง โดยการใช้สีขาวมาประกอบ

ชื่อลาย ลายหงษ์คู่

ที่มา นางทองมา บากอง อายุ 80 ปี

ที่อยู่ 12 หมู่ที่ 3 ตำบล วังคัน อำเภอ ด่านช้าง จังหวัด สุพรรณบุรี

ลักษณะลวดลาย สัตว์

ลายหลัก ลายหงษ์คู่ จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างเส้นขนาน 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเล็กเรียงเป็นแนวรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ภายในเป็นรูปตัวนาค 2 หัวหันหน้าทาง

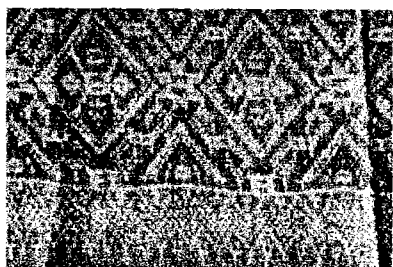
เดียวกันคว่ำและหงาย ลักษณะลำตัวเป็นเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซกขนานกันภายในรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ส่วนบนมีลักษณะเป็นตัวนาค 2 หัว แนวลำตัวเป็นแนวเหลี่ยมหันหน้าเข้าหากันเป็นแนวขนาน ส่วนล่างเป็น นาค 2 หัวลักษณะตัวเหลี่ยมหันหน้าเข้าหากันเป็นแนวขนาน บริเวณแนวหยักลำตัวเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนดอกเล็ก ๆ 2 ดอก ตรงกลางเป็นเส้นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน 2 รูปมุมมีลักษณะเป็นเส้นดอกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ซ้อนกัน 2 รูป

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางคล้ายรูปสามเหลี่ยม ตรงกลางรูปสามเหลี่ยมจะเป็นลวดลายครึ่งหนึ่งของลายหลัก เป็นแนวเส้นตรงตลอดความยาวผ้าขึ้น เว้นจังหวะลายเป็นเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซกเป็นแนวยาวตลอดผืนผ้าขึ้น โดยส่วนมุมของเส้นฟันปลาเป็นรูปสามเหลี่ยม โดยมุมล่างมีลักษณะดอกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเล็ก ๆ มีเส้นตรงซิดยาวเกือบสุดชายผ้าขึ้น ประกอบด้วยเส้นคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V ปิดมุมรูปสามเหลี่ยม และมุมด้านบนคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว Y อยู่ชิดแนวเส้นตรง เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนล่างสุดของผ้าขึ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายบรรจุลงภายในรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน นำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะเย็น ได้แก่ สีเขียว น้ำเงิน สีเหลือง สีม่วงน้ำเงิน โดยการใช้สีขาว และสีส้มแดงมาประกอบ

ชื่อลาย ลายกระแต

ที่มา นางปลิว ที่ปะลา อายุ 58 ปี

ที่อยู่ 26 หมู่ที่ 3 ตำบล วังคัน อำเภอด่านช้าง จังหวัด สุพรรณบุรี

ลักษณะลวดลาย สัตว์

ลายหลัก ลายกระแต จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างเส้นขนาน 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ซึ่งมีความสมดุลแบบซ้ายขวาเหมือนกัน ลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนภายในมุมทั้ง 4 มีลักษณะเป็นดอกคล้ายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ภายในกึ่งกลางมีลักษณะคล้ายรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอกตรงกลางเป็นรูปเครื่องหมายบวก + มุมทั้ง 4 ประกอบด้วยเส้นตรงแนวเฉียง ส่วนด้านบนและล่างรูปมีเส้นคู่ลากเชื่อมดอกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ช่องลายที่วางรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน จะเว้นช่วงจังหวะลายขนานเท่ากัน มุมภายนอกทั้ง 4 มุมของรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอกตรงกลางเป็นเส้นตรงมีความหนา มุมทั้ง 4 ประกอบด้วยรูปสามเหลี่ยมส่วนด้านบนและล่าง ประกอบด้วยรูปสามเหลี่ยมมุมฉากหันมุมชิดกันส่วนด้านฉากขนานแนวรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอก ต่อลายด้วยตัวขอมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S แนวกลางตัวอักษรมีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ามีเส้นตรงลากแบ่งเป็น 2

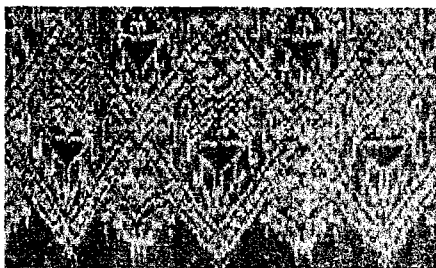
ส่วนวางในแนวเฉียงขนานช่องลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก เป็นลายครึ่งหนึ่งของลายหลักขีดแนวเส้นตรงประกอบด้วยคุ่มดอกรูปสามเหลี่ยมวางลายเว้นระยะตลอดชายผ้า ต่อด้วยแนวเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซกขนานกัน 3 แถว มุมเส้นฟันปลาส่วนล่างมีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมเล็ก ๆ ระหว่างมุมด้านล่างรูปเป็นเส้นตรงลากยาวเกือบสุดชายผ้า เป็นลายประกอบที่เหมือนกันส่วนล่างสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรง โดยการต่อลายลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนจากสภาพคล้ายกัน ได้แก่ สีแดง สีม่วงแดง สีเขียวน้ำเงิน และสีน้ำเงิน โดยการใช้สีมาประกอบ

ชื่อลาย ลายหงษ์คู่

ที่มา นางปลิว ที่ปะลา อายุ 58 ปี

ที่อยู่ 26 หมู่ที่ 3 ตำบล วังคัน อำเภอด่านช้าง จังหวัด สุพรรณบุรี

ลักษณะลวดลาย สัตว์

ลายหลัก ลายหงษ์คู่ จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างเส้นขนาน 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเล็กเรียงเป็นแนวรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ภายในรูปมีลักษณะเป็นดอกกลายอยู่บริเวณมุมบนสุด และมีเครื่องหมายกากบาท X อยู่ขีดเส้นดอกกลายมุมบนประกอบด้วยรูปสามเหลี่ยมฐานสามเหลี่ยมด้านในที่ประกบมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว T มีเส้นขนานส่วนบน 1 คู่ โดยมุมรูปสามเหลี่ยมเป็นตัวขอหันชนกัน 2 ตัว ด้านรูปของสามเหลี่ยม 2 ด้านมีตัวขอคว่ำประกอบ 2 ตัวขอหันหัวขอออก แกนเครื่องหมายกากบาท X ประกอบตัวขอหัวตั้งหันหัวขอออก

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก มีลักษณะเป็นเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซกมุมของเส้นฟันปลาเป็นรูปสามเหลี่ยม มีลักษณะเป็นดอกกลายอยู่ตรงมุมบนสุด ประกอบด้วยแนวเส้นตัวขอคว่ำโดยรอบ เป็นลายประกอบที่อยู่ทั้งส่วนล่างและส่วนบนสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนของสีตรงข้าม ได้แก่ สีส้ม กับสีเขียว น้ำเงิน โดยการใช้สีน้ำตาล และสีเหลืองมาประกอบ

ชื่อยลาย ลายหัวนาค
 ที่มา นางศรี ที่ปะลา อายุ 65 ปี
 ที่อยู่ 23 หมู่ที่ 3 ตำบล วังคัน อำเภอด่านช้าง จังหวัด สุพรรณบุรี
 ลักษณะลวดลาย สัตว์

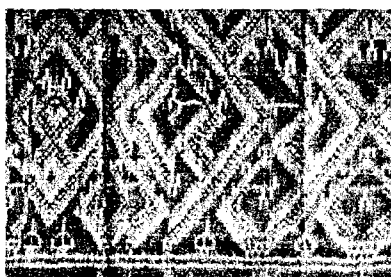
ลายหลัก ลายหัวนาค จะเป็นลายหลักที่อยู่ภายนอกคล้ายรูปหกเหลี่ยม ลักษณะของแนวรูปเป็นตัวขอ ปลายหัวทั้ง 2 ข้างหันหัวไปทางเดียวกันกับแนวเส้นขอ 4 เส้นมาประกอบกันโดยให้หัวขอส่วนบนหงายส่วนล่างจะหันหัวคว่ำชิดบริเวณส่วนหัวมีพื้นที่ว่างทั้ง 4 ด้านเป็นแนวรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ภายในมีดอกกลายเล็ก ๆ อยู่ตรงกลาง ภายในรูปหกเหลี่ยมมีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนซ้อนกัน 3 รูป บริเวณมุมมีลักษณะเป็นดอกกรุปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนซ้อนกัน 2 รูป และแนวเส้นด้านอีกด้านละ 1 ดอก บริเวณหัวขอมีเส้นขีดขนาน 1 คู่เล็ก ๆ ต่อด้วยเส้นคล้ายตัวภาษาอังกฤษตัว V วางในแนวนอนโดยหันมุมเข้าหามุมข้างภายในรูปหกเหลี่ยมทั้ง 2 มุม

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก มีลักษณะเป็นเครื่องหมายบวก + ในแนวรอบรูปหกเหลี่ยมด้านส่วนล่างเรียงตามแนว มุมรูปหกเหลี่ยมมีลักษณะเป็นดอกคล้ายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนตรงมุม ๆ ละ 1 ดอก เส้นรอบรูปเป็นจุดคล้ายเส้นประไข่ปลา เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนล่างและส่วนบนสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรง โดยการต่อลายในลักษณะการเรียงอิฐแนวตรง

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะร้อน ได้แก่ สีเหลือง สีแดงส้ม สีเหลือง สีม่วง โดยการใช้สีขาว สีเขียว และสีน้ำเงินมาประกอบ

ชื่อยลาย ลายนาค
 ที่มา นางศรี ที่ปะลา อายุ 65 ปี
 ที่อยู่ 23 หมู่ที่ 3 ตำบล วังคัน อำเภอด่านช้าง จังหวัด สุพรรณบุรี
 ลักษณะลวดลาย สัตว์

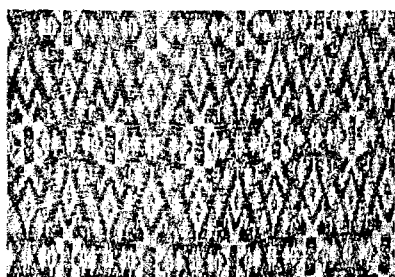
ลายหลัก ลายนาค เป็นลายที่เริ่มจากแนวกลางมีผ้ามีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ภายในเป็นตัวนาคส่วนหัวเป็นรูปสามเหลี่ยมหันหน้าเข้าหากัน เว้นเป็นแนวขนานปลายคางคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว Y คว่าเรียงในแนวเดียวกัน 3 ตัว ตัวกลางจะอยู่ตรงรอยต่อระหว่างนาค 2 ตัว และภายในรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนล่าง ประกอบลายคล้ายตัวนาค 2 ตัวส่วนหัวเป็นรูปสามเหลี่ยมหันหน้าเข้าหากัน เว้นช่วงลายเป็นแนวขนานบริเวณปลายคางคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว Y คว่าและอยู่ตรงรอยต่อระหว่างนาค 2 ตัว แนวรอบรูปมุมบนมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว T แนวข้างเป็นตัวขอต่อด้วยขีด 2 ขีดวางลายเว้นระยะในแนวด้าน จากรูปสี่เหลี่ยมเปียกปูนลำตัวนาคด้านซ้ายลากจากมุมรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน เป็นเส้นตรงแนวเฉียง ด้านขวาจากมุมเดียวกันเป็นเส้นแต่จะประกอบหัวนาค มีลักษณะหัวเป็นรูปสามเหลี่ยมหันหน้าไปทางซ้ายแนวบริเวณหัวนาคเป็นตัวขอหันหัวออกทางขวา แนวผ้าด้านซ้ายมีลักษณะคล้ายตัว C ที่เชื่อมต่อลายหลักแรกเป็นตัวเหลี่ยมหันตัวกลับปลายตัวอักษรส่วนบนประกอบหัวนาค 2 หัวลักษณะเดียวกับลายหลักแรก ปลายล่างและแนวกลางเส้นล่างคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว C ประกอบด้วยหัวนาค 2 หัว หัวล่างจะหันหน้าไปทางขวาตัวกลางจะหันหน้าไปทางซ้ายหัวนาคจะมีลักษณะเดียวกับลายหลักแรก ลายจะต่อเนื่องเหมือนกันทางด้านซ้าย แนวผ้าลายหลักด้านขวาคล้ายรูปหกเหลี่ยมในแนวด้านบนและล่าง มีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว W แนวล่างลักษณะตัวคว่าภายในประกอบด้วยตัวนาค 6 หัวแบ่งเป็น 3 คู่มีลักษณะหันส่วนหัวนาคชิดกันเป็นรูปสามเหลี่ยม บริเวณหัวนาคจากมุมยอดเป็นประกอบคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว Y คว่าตามเรียงแนวหัวนาค 3 ตัว และนาคอีก 2 คู่ มีลักษณะเช่นเดียวกันลายจะต่อเนื่องเหมือนกันทางด้านขวา

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก เป็นลายครึ่งหนึ่งของลายหลักขีดแนวเส้นตรงขนานกัน 2 เส้น เส้นที่ขีดลายหลักประกอบด้วยรูปสี่เหลี่ยมเล็ก ๆ มีเส้นตรงแนวตั้งลากผ่านรูปจรดแนวเส้นตรง ลายจะเว้นช่วงเป็นระยะตรงมุมของลายหลัก เป็นลายที่อยู่ส่วนล่างสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรง โดยการต่อลายลักษณะลวดลายดาข่าย

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนของสีแยกตรงข้าม ได้แก่ สีม่วงแดง สีเขียวน้ำเงิน สีเขียวเหลือง โดยการใช้สีขาว และสีม่วงน้ำเงินมาประกอบ

ชื่อลาย ลายตะพาน

ที่มา นางเจ็ญ สราคำ อายุ 67 ปี

ที่อยู่ 25/1 หมู่ที่ 5 ตำบล ป่าสะแก อำเภอ เดิมบางนางบัว จังหวัด สุพรรณบุรี

ลักษณะลวดลาย สัตว์

ลายหลัก ลายตะพาน จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน เรียงขนานกัน 2 เส้น มีลักษณะเป็นกรอบรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ภายในกรอบมีลักษณะเป็นดอกคล้ายรูปสี่

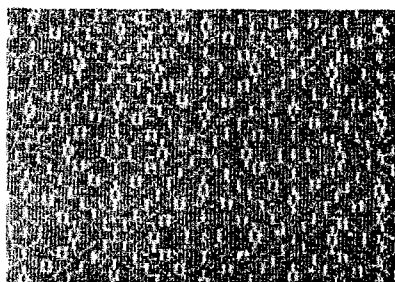
เหลี่ยมขนมเปียกปูนรูปเล็ก ๆ อยู่ตรงมุม ภายในรูปสี่เหลี่ยมมีลักษณะเป็นดอกคล้ายรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอกตรงกลางคล้ายเกสรเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน กลีบดอกมีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมอยู่รอบรูปสี่เหลี่ยมมุมฉากประกอบด้านละ 2 กลีบ มีรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเล็กอยู่ตรงกลางมุม กลีบบนและล่างรูปเป็นรูปสี่เหลี่ยมเล็กมีเส้นเฉียงแยกเป็นขา 2 ขา มุมทั้ง 4 จะมีรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเล็ก ประกอบด้วยรูปสี่เหลี่ยมในแนวด้านติดกับขาลายรูปสี่เหลี่ยม

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบ จะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางคล้ายรูปสามเหลี่ยม ตรงกลางรูปสามเหลี่ยมจะเป็นลวดลายครึ่งหนึ่งของลายหลัก ชายผ้าเป็นเส้นตรงในแนวนอน เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งล่างบนและส่วนล่างของตัวชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนสภาพคล้ายกัน ได้แก่ สีแดง สีม่วง สีเขียวอ่อนอมฟ้า โดยการใช้สีขามาประกอบ

ชื่อลาย ลายใยแมงมุม

ที่มา นางบาง พลเสน อายุ 57 ปี

ที่อยู่ 25 หมู่ที่ 5 ตำบล ป่าสะแก อำเภอ เดิมบางนางบวช จังหวัด สุพรรณบุรี

ลักษณะลวดลาย สัตว์

ลายหลัก ลายใยแมงมุมจะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างจุด 2 จุด เรียงขนานกัน 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ตัวแมงมุมจะอยู่กึ่งกลางเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ตรงกลางจะเป็นรูปสี่เหลี่ยมรูปเล็กล้อมรอบด้วยเส้นวงกลม ขาลายจะเป็นขีดตรงแยกเป็น 4 มุมแยกขาลายเป็นเส้นเฉียง ขีดละ 2 เส้น ปลายขามีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอกเล็กอยู่ตรงปลายทั้งสอง ระหว่างปลายขาทั้ง 2 ข้างประกอบด้วยรูปสี่เหลี่ยม 1 รูป แนวรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนจะเว้นช่องลายขนานรอบรูป แนวกลางประกอบด้วยเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซกล้อมรอบรูป

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางของเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซกยาวเป็นแนวตลอดผืนผ้าชิ้น ภายในรูปสามเหลี่ยมมีลักษณะเป็นครึ่งหนึ่งของลายหลักทั้งส่วนบนและล่าง ชายผ้าจะเส้นตรงแนวนอนยาวตลอดผืนผ้าชิ้น เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนล่างและส่วนบนสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายบรรจุลงภายในรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน นำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะเย็น ได้แก่ สีน้ำเงิน สีเขียว และสีเหลือง

ชื่อลาย ลายข้าวหลามตัด

ที่มา นางบาง พลเสน อายุ 57 ปี

ที่อยู่ 25 หมู่ที่ 5 ตำบล ป่าสะแก อำเภอ เดิมบางนางบวช จังหวัด สุพรรณบุรี

ลักษณะลวดลาย เรขาคณิต

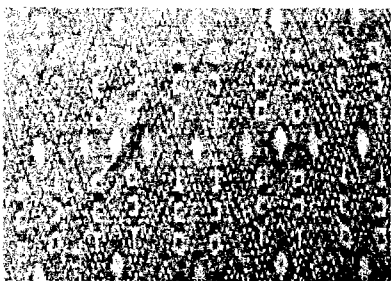
ลายหลัก ลายข้าวหลามตัด จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างเส้นขนานคู่ 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ภายในกึ่งกลางรูปมีลักษณะเป็นดอกกรุปสี่เหลี่ยมทรงกระบอกมีเครื่องหมายบวก + อยู่ตรงกลางด้านข้างเป็นรูปสี่เหลี่ยมยาวขนานขีดมีจุดอยู่ตรงเส้นรอบนอก ด้านบนและล่างเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉากปลายมุมซ้อนกันหันด้านฉากออก บริเวณภายนอกกรุปมีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมเปียกปูนล้อมรอบ มุมรูปด้านในวางลายตรงมุมล่างของรูปใหญ่ ด้านบนเป็นเส้นเฉียงขนานภายในรูปสี่เหลี่ยม 3 เส้น

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบ จะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางคล้ายรูปสามเหลี่ยม ตรงกลางรูปสามเหลี่ยมจะเป็นลวดลายครึ่งหนึ่งของลายหลัก ชายผ้าเป็นเส้นตรงในแนวนอน เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนบนและส่วนล่างของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะร้อน ได้แก่ สีแดง สีส้ม สีเหลือง โดยการใช้สีขาว สีเขียวเหลือง และสีน้ำตาลมาประกอบ

ชื่อลาย ลายหมี่ข้าวดอก

ที่มา นางเฉลียว สราคำ อายุ 67 ปี

ที่อยู่ 25/1 หมู่ที่ 5 ตำบล ป่าสะแก อำเภอ เดิมบางนางบวช จังหวัด สุพรรณบุรี

ลักษณะลวดลาย พันธุ์ไม้

ลายหลัก ลายหมี่ข้าวดอก จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างเส้นขนาน 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ลักษณะของแนวรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเป็นตัวขอ 1 ลายหัวทั้ง 2 ข้างหันหัวไปทางเดียวกันนำเส้นขอ 4 เส้นมาประกอบไขว่กันส่วนปลายเส้น หัวขอส่วนบนหงายส่วนล่างจะหันหัวคว่ำ ขีดส่วนหัวให้มีพื้นที่ว่างทั้ง 4 ด้านเกิดเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ซึ่งภายในมีลักษณะเป็นดอกกรุปสี่เหลี่ยม

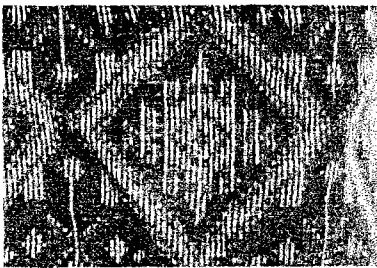
ขนมเปียกปูนประกอบ ภายในแนวเส้นขนาน 2 เส้นมีรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเรียงในแนวกลาง 3 รูปกึ่งกลาง มีเส้นมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V คว่ำอยู่ด้านบนและหางอยู่ด้านล่างด้านข้าง 2 รูป มีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว C ลักษณะตัวเหลี่ยมหันหน้าตัวอักษรเข้าหากัน วางในแนวขนาน ตรงมุมรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน โดยส่วนหัวของทั้ง 2 หัวเป็นเส้นรูปสี่เหลี่ยม 1 รูป

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบ จะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางคล้ายรูปสามเหลี่ยม ตรงกลางรูปสามเหลี่ยมจะเป็นลวดลายครึ่งหนึ่งของลายหลัก ชายผ้าเป็นเส้นตรงในแนวนอน เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนบนและส่วนล่างของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบพันธุ์ไม้ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะร้อน ได้แก่ สีแดงส้ม สีม่วง สีเหลือง โดยการใช้สีขาว และสีเขียวมาประกอบ

ชื่อลาย ลายขอข้าว

ที่มา นางไปล์ ทรดี อายุ 77 ปี

ที่อยู่ 6 หมู่ที่ 3 ตำบล วังคัน อำเภอ ด่านช้าง จังหวัด สุพรรณบุรี

ลักษณะลวดลาย พันธุ์ไม้

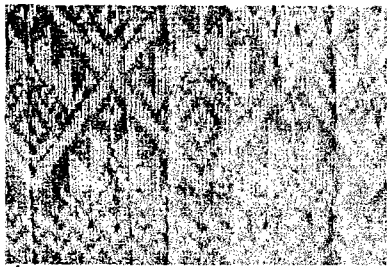
ลายหลัก ลายขอข้าว จะอยู่ภายในกึ่งกลางระหว่างระหว่างเส้นขนาน 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ภายในรูปเป็นลายดอกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนซ้อนกัน 4 รูปบริเวณมุมด้านข้าง มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอก มีรูปสามเหลี่ยม 1 รูปหันส่วนฐานเข้าหามุมรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน บริเวณมุมบนและล่างมีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมวางชิดแนวด้าน 1 รูปตรงมุมรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน 1 รูปประกบด้วยรูปสามเหลี่ยมเล็ก 1 รูป ลักษณะลายจะเรียงเป็นแถวแนวนอนสลับลายหลักรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนภายในมีลักษณะคล้ายรูปกิ่งดอกไม้ คือปลายบนสุดทั้ง 2 ด้านเป็นตุ่มดอกต่อด้วยก้านยาวเกือบจรดมุมรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนแนวกลางมีใบ ลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมหันมุมชิดกัน บริเวณกึ่งกลางฐานเป็นตุ่มดอกเล็ก ๆ 1 ดอกและ จุดเล็ก ประกอบข้างละ 1 จุด ส่วนหัวดอกชิดแนวเส้นด้านประกบด้วยรูปสี่เหลี่ยมเล็กตั้งแนวขนานกับก้านดอก

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบ จะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางคล้ายรูปสามเหลี่ยม ตรงกลางรูปสามเหลี่ยมจะเป็นลวดลายครึ่งหนึ่งของลายหลักส่วนที่เป็นรูปกิ่งดอกไม้ วางลายดอกแนวตั้งในชายผ้าส่วนล่าง และวางลายดอกคว่ำในแนวชายผ้าส่วนบน ต่อลายเป็นเส้นตรงในแนวนอนยาวตลอดผืนผ้าชิ้น เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนล่างและส่วนบนสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบพันธุ์ไม้ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรง โดยการต่อลายลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนจากสภาพคล้ายกัน ได้แก่ สีเขียวน้ำเงิน สีเขียวเหลือง สีเหลือง สีส้มแดง และสีน้ำตาลแดง โดยการใช้สีขาวมาประกอบ

ชื่อลาย ลายกาบดอกไม้

ที่มา นางทองมา บากอง อายุ 80 ปี

ที่อยู่ 12 หมู่ที่ 3 ตำบล วังคัน อำเภอ ด่านช้าง จังหวัด สุพรรณบุรี

ลักษณะลวดลาย พันธุ์ไหม

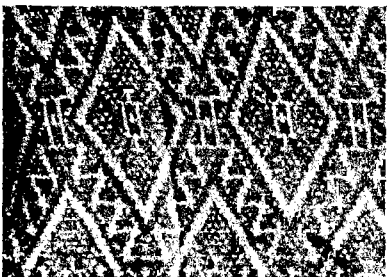
ลายหลัก ลายกาบดอกไม้ จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างเส้นขนานคู่ 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ท ภายในเป็นรูปกึ่งดอกไม้คือปลายบนสุดเป็นตุ่มดอกต่อด้วยก้านยาวจรดมุมสามเหลี่ยม มีใบประกอบลายข้างละ 2 ใบมีขีดเล็กวางแนวเฉียงด้านข้าง วางลายขนานรูปสามเหลี่ยม ภายในแนวรูปสามเหลี่ยมมีลักษณะตุ่มเป็นดอกเรียงขนานแนวรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนมุมส่วนล่าง ตรงกลางรูปมีลักษณะเป็นดอกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนรูปเล็ก ๆ

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางของเส้นพื้นปลาหรือเส้นซิกแซก 2 เส้นมุมของเส้นพื้นปลาประกอบลายคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V วางตลอดความยาว ลักษณะแนวเส้นพื้นปลาเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมจะมีลักษณะเป็นรูปกึ่งดอกไม้ คือปลายบนสุดเป็นตุ่มดอกต่อด้วยก้านยาวจรดมุมสามเหลี่ยมมีใบประกอบลายข้างละ 2 ใบมีขีดเล็กวางแนวเฉียงด้านข้าง วางลายขนานรูปสามเหลี่ยม ภายในแนวรูปสามเหลี่ยมมีลักษณะตุ่มเป็นดอกเรียงขนานรูปสามเหลี่ยม ตรงกลางมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V คว้า เป็นลายประกอบส่วนที่อยู่ล่างสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบพันธุ์ไหมผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะร้อน ได้แก่ สีเหลือง สีส้มเหลือง โดยการใช้สีขาวมาประกอบ

ชื่อลาย ลายกาบดอกไม้

ที่มา นางบุศย์ กุลท่ามา อายุ 78 ปี
ที่อยู่ 16 หมู่ที่ 3 ตำบล วังคัน อำเภอ ด่านช้าง จังหวัด สุพรรณบุรี
ลักษณะลวดลาย พันธุ์ไม้

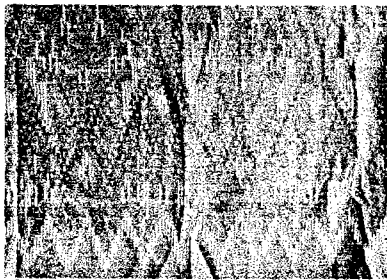
ลายหลัก ลายกาบดอกไม้ จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างเส้นขนาน 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ภายในมุมทั้ง 4 มีลักษณะเป็นดอกคล้ายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน กึ่งกลางคล้ายรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอกตรงกลางเป็นรูปเครื่องหมายบวก + มุมทั้ง 4 ประกอบด้วยเส้นเฉียงลากตรงขีดแนวเส้นภายในรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน กึ่งกลางด้านบนและล่างรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอก มีเส้นตรงขีดเล็กๆแยกเป็นขาลาย 2 ขามีลักษณะเป็นเส้นเฉียง ช่องลายที่วางรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน จะเว้นช่วงจังหวะลายขนานเท่ากัน มุมทั้ง 4 มุมของรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอกตรงกลางเป็นรูปเครื่องหมายบวก + มุมทั้ง 4 ประกอบด้วยรูปสามเหลี่ยมส่วนด้านบนและล่างประกอบด้วยรูปสามเหลี่ยมมุมฉากหันมุมชิดกันส่วนด้านจากขนานแนวรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอก แนวด้านเป็นเส้นตรงแนวเฉียงลากขนานกันตลอดแนวเว้นช่วงจังหวะของลายมีลักษณะเป็นรูปหัวใจคว่ำและหงาย หันส่วนมุมแหลมของรูปหัวใจชนกันคั่นระหว่างแนวเส้นขนาน

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก มีลักษณะเป็นเส้นพื้นปลาหรือเส้นซิกแซกมุมของเส้นพื้นปลาเป็นรูปสามเหลี่ยม เป็นลายครึ่งหนึ่งของลายหลัก ชายผ้าส่วนล่างและส่วนบนเป็นแนวเส้นตรงยาว เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนล่างและส่วนบนสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรง โดยการต่อลายลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบพันธุ์ไม้ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนของสีใกล้เคียง ได้แก่ สีเขียวเหลือง สีเขียวหน้าเงิน สีน้ำเงิน สีม่วงหน้าเงิน สีม่วง สีม่วงแดง และสีแดง โดยการใช้สีขาวมาประกอบ

ชื่อลาย ลายต้นสน

ที่มา นางบุศย์ กุลท่ามา อายุ 78 ปี
ที่อยู่ 16 หมู่ที่ 3 ตำบล วังคัน อำเภอ ด่านช้าง จังหวัด สุพรรณบุรี
ลักษณะลวดลาย พันธุ์ไม้

ลายหลัก ลายต้นสน จะอยู่ในตำแหน่งรูปใบโพค่านำมาเรียงเป็นแถวต่อกัน สลับกับรูปใบโพค่าน ซึ่งมีความสมดุลแบบซ้ายขวาเหมือนกัน ปลายเส้นรูปใบโพค่านเป็นยาวแยกเป็นเส้น 2 เส้นในแนวเฉียง ตรงกลางเป็นลายต้นสนมีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมมีแนวลำต้นตรงกลาง แนวด้านทั้ง 2 ส่วนล่างคล้ายชั้นบันได 2 ชั้นอยู่ชิดเส้นด้านรูป บริเวณรอบต้นสนมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว Y คว่ำ เรียงเว้นระยะตามแนวต้นสนข้างละ 3 ตัว

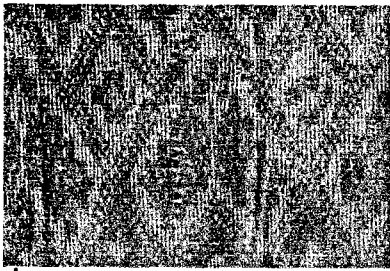
ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก มีลักษณะเป็นเส้นพื้นปลาหรือ

เส้นซิกแซกมุมของเส้นฟันปลาเป็นรูปสามเหลี่ยม มุมส่วนบนมีลักษณะเป็นดอกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน บริเวณด้านรูปสามเหลี่ยมมีลักษณะเป็นหัวขอหันหลังชิดกัน ส่วนปลายขอเป็นเส้นตรงยาวจรดเส้นตรงชายผ้า ชายผ้าเป็นแนวเส้นตรงประกอบคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว Y คว่ำในแนวเส้นตรง ต่อด้วยแนวเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซกเป็นลายประกอบที่อยู่ส่วนล่างสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบพันธุ์ไม้ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวเส้นตรง โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะร้อน ได้แก่ สีแดง สีม่วงแดง สีเหลือง โดยการใช้สีขาว และสีเขียวอมเทาประกอบ

ชื่อลาย ลายต้นไม้

ที่มา นางบุศย์ กุลท่ามา อายุ 78 ปี

ที่อยู่ 16 หมู่ที่ 3 ตำบล วังคัน อำเภอ ตานช้าง จังหวัด สุพรรณบุรี

ลักษณะลวดลาย พันธุ์ไม้

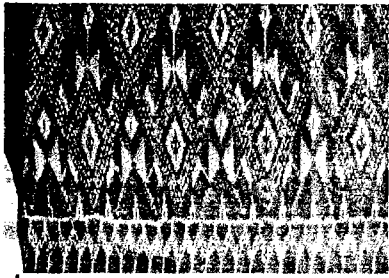
ลายหลัก ลายต้นไม้ จะอยู่ในตำแหน่งรูปหัวใจเส้นรอบรูปภายในทอลายเป็นเส้นตรงขนานแนวตั้ง มีลักษณะเป็นเส้นหยักคล้ายชั้นบันไดโดยรอบเป็นเส้นสั้น ๆ เว้นพื้นที่ภายในบรรจุเป็นดอกไม้ ลากเป็นเส้นตรงจากมุมหยักรูปหัวใจ บริเวณปลายเป็นดอกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ประกอบด้วยขีดเส้นประในแนวเฉียงข้างดอกด้านละ 5 แถว ส่วนรูปหัวใจหงายมุมล่าง มีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V คว่ำ ประกอบเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนภายในมีลักษณะเป็นดอกคล้ายเครื่องหมายบวก ตรงกลางเป็นเกสรรูปร่างกลมเล็กและมุมเส้นหยัก ส่วนบนรูปหัวใจก็ประกอบด้วยลายดอกลักษณะเดียวกัน 2 ดอก

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางของเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซกมุมของเส้นฟันปลาเป็นรูปสามเหลี่ยม มุมประกอบด้วยรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ชายผ้าด้านล่างเป็นเส้นตรงเป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนล่างและส่วนบนสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบพันธุ์ไม้ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวเส้นตรง โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนจากสภาพคล้ายกัน ได้แก่ สีม่วง และ การใช้สีแท้สีเทา

ชื่อลาย ลายสน
ที่มา นางทองมา บากอง อายุ 80 ปี
ที่อยู่ 12 หมู่ที่ 3 ตำบล วังคัน อำเภอ ด่านช้าง จังหวัด สุพรรณบุรี
ลักษณะลวดลาย พันธุ์ไม้

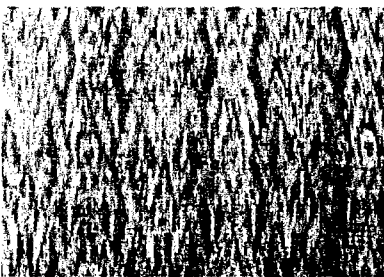
ลายหลัก ลายสน จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างเส้นขนานคู่ 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน แนวขนานคล้ายดอกกรุปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนดอกเล็กๆ เรียงเป็นเส้นรอบรูป ภายในมีลักษณะเป็นรูปกิ่งดอกไม้ คือปลายบนสุดมีลักษณะเป็นตุ่มดอกกรุปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนรูปซ้อนกัน 2 รูป ต่อมุมส่วนล่างด้วยก้านยาวจรดมุมสามเหลี่ยมส่วนใบแยกทำมุมสามเหลี่ยมประกอบแนวใบข้างละ 2 ใบมีซี่ดเล็กวางแนวเฉียง วางลายขนานรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนมุมส่วนล่าง ตรงกลางรูปมีลักษณะเป็นดอกกรุปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนรูปซ้อนกัน 2 รูป

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางคล้ายรูปสามเหลี่ยม ตรงกลางรูปสามเหลี่ยมจะเป็นลวดลายครึ่งหนึ่งของลายหลัก ต่อด้วยแนวเส้นตรงยาวประกอบลายคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว Y วางลายบนแนวเส้นตรงลักษณะตัวคว่ำและอยู่กึ่งกลางของลายหลัก ต่อด้วยเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซกแนวยาวตลอดผืนผ้าชิ้น โดยส่วนมุมของเส้นฟันปลามุมส่วนบนลากเป็นเส้นขนานแนวตั้งกันชิดเส้นตรง มุมล่างลากเส้นขนานแนวตั้งเกือบสุดชายผ้าชิ้น เป็นลายประกอบที่อยู่ส่วนล่างสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบพันธุ์ไม้ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวเส้นตรง โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีตัดกัน ได้แก่ สีเขียว กับสีแดง โดยการใช้สีขาว สีม่วง และสีเหลืองมาประกอบ

ชื่อลาย ลายกระจับ
ที่มา นางเฉลียว สราคำ อายุ 67 ปี
ที่อยู่ 25/1 หมู่ที่ 5 ตำบล ป่าสะแก อำเภอบางบัวทอง จังหวัด สุพรรณบุรี

ลักษณะลวดลาย พันธุ์ไม้

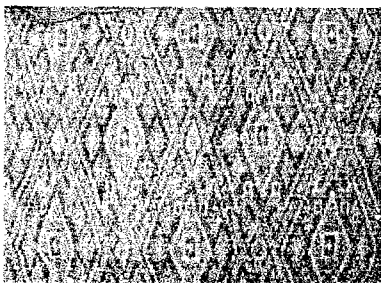
ลายหลัก ลายกระจับ จะอยู่ในตำแหน่งตามแนวลาย คล้ายรูปตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S หรือมีลักษณะคล้ายตัวขอตัวเหลี่ยมวางแนวเฉียง ภายในมีลักษณะเป็นดอกคล้ายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนซ้อนกัน 2 รูป มุมด้านข้างฉากเป็นเส้นเฉียงออกจากมุมทั้ง 2 เป็นเส้นขนาน 2 เส้นมุมส่วนบนแลล่าง มีเส้นเชื่อมต่อกันจากมุมรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนถึงหัวขอ ระหว่างแนวเส้นมีลักษณะเป็นตุ่มดอกรูปหัวใจซ้อนกัน 2 รูปบริเวณมุมเหลี่ยมหัวขอปะกบกัน มีดอกลายเล็กรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนประกอบทั้ง 2 มุม ภายในเป็นลายดอกมีเกสรรูปร่างกลมอยู่ตรงกลาง ส่วนกลีบดอกแยกออกเป็นวงกลมเล็กขีดเกสรด้านข้างส่วนบน กลีบดอกเป็นเส้นขนานฉาก 2 เส้นต่อด้วยกลีบรูปร่างกลมเล็ก

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางคล้ายรูปสามเหลี่ยม ตรงกลางรูปสามเหลี่ยมจะเป็นลวดลายครึ่งหนึ่งของลายหลัก ชายผ้าเป็นเส้นตรงในแนวเป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนบนและส่วนล่างของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบพันธุ์ไม้ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงเป็นแถวสลับลายคว่ำและหงายตลอดผืนผ้าโดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนในสภาพตัดกัน ได้แก่ สีแดง กับสีเขียว โดยการใช้สีเหลืองและสีน้ำตาลมาประกอบ

ชื่อลาย ลายกบก้อย

ที่มา นางเฉลียว สราคำ อายุ 67 ปี

ที่อยู่ 25/1 หมู่ที่ 5 ตำบล ป่าสะแก อำเภอ เดิมบางนางบัว จังหวัด สุพรรณบุรี

ลักษณะลวดลาย เบ็ดเตล็ด

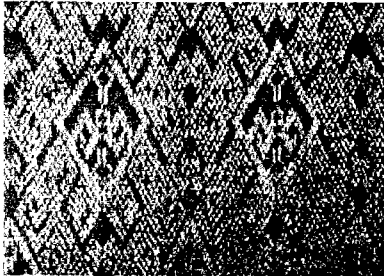
ลายหลัก ลายกบก้อย จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างเส้นขนาน 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน แนวรูปแต่ละด้านจะเป็นตัวขอปลายหัวทั้ง 2 ข้างหันหัวไปทางเดียวกันนำเส้นขอ 4 เส้นมาประกอบไขว่กันส่วนปลายเส้น โดยให้หัวขอส่วนบนหงายส่วนล่างจะหันหัวคว่ำขีดมีลักษณะเป็นดอก รูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนประกอบแนวเส้นขนาน 2 เส้น มีรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนรูปใหญ่และรูปเล็กซ้อนกัน ลักษณะรูปเล็กตรงกลาง มีลักษณะเป็นดอกกึ่งกลางเป็นรูปสี่เหลี่ยมมีดอกลายเล็ก ๆ รูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนอยู่ภายในแนวด้านข้างด้านละ 1 รูป และบริเวณมุมรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนบน ล่างมุมละ 1 รูป ระหว่างแนวขนานรูปเล็กรูปใหญ่ มีรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน เล็กซ้อนกัน 2 รูปเรียงเข้ามุมเว้นช่องว่างลายในแนวขนาน 3 รูปโดยส่วนหัวขอทั้ง 2 หัวเป็นเส้นรูปสี่เหลี่ยม 1 รูป

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบ จะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางคล้ายรูปสามเหลี่ยม ตรงกลางรูปสามเหลี่ยมจะเป็นลวดลายครึ่งหนึ่งของลายหลัก ชายผ้าเป็นเส้นตรงในแนวนอน เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนบนและส่วนล่างของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนจากสภาพคล้ายกัน ได้แก่ สีม่วงแดง สีแดง สีส้ม สีเหลือง และสีน้ำตาลแดง โดยการใช้สีขาว และสีเขียวอ่อนอมฟ้ามาประกอบ

ชื่อลาย ลายขอบวย

ที่มา นางบาง พลเสน อายุ 57 ปี

ที่อยู่ 25 หมู่ที่ 5 ตำบล ป่าสะแก อำเภอ เดิมบางนางบวช จังหวัด สุพรรณบุรี

ลักษณะลวดลาย เบ็ดเตล็ด

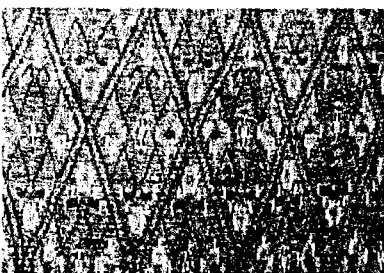
ลายหลัก ลายขอบวย จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างเส้นขนาน 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน แนวเส้นขนานรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนมีลักษณะเป็นแนวเส้นเฉียงประกอบหัวขอ 3 หัว ตรงกลาง 2 หัวจะหันหัวทางด้านซ้าย หัวสุดท้ายจะหันหัวขอตรงข้ามกับ 2 หัว โดยปลายเส้นทั้ง 4 เส้นประกอบกัน ส่วนมุมเป็นรูปหัวใจว่านำมาประกอบเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนภายในเป็นเส้นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนประกอบหัวขอ 2 หัวชนกันบริเวณแนวเส้นล่าง แนวกลางเป็นเส้นตรงแนวตั้งตรงปลายเส้นทั้ง 2 ด้านเป็นตุ้มรูปหัวใจทแยงเข้ามุมรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบ จะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางคล้ายรูปสามเหลี่ยม ตรงกลางรูปสามเหลี่ยมจะเป็นลวดลายครึ่งหนึ่งของลายหลัก ชายผ้าเป็นเส้นตรงในแนวนอนเป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนบนและส่วนล่างของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีตัดกัน ได้แก่ สีเขียว กับสีแดง โดยการใช้สีขาว และสีดำมาประกอบ

ชื่อลาย ลายขาคู่

ที่มา นางเฉลียว สราคำ อายุ 67 ปี

ที่อยู่ 25/1 หมู่ที่ 5 ตำบล ป่าสะแก อำเภอ เดิมบางนางบัว จังหวัด สุพรรณบุรี
ลักษณะลวดลาย เบ็ดเตล็ด

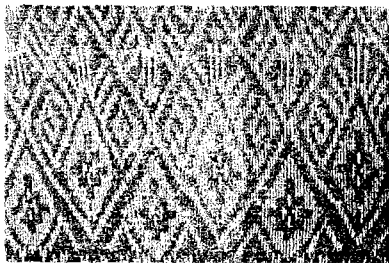
ลายหลัก ลายขอคู่ จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างเส้นขนาน 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน แนวรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนจะซ้อนกัน 2 รูป ภายในเป็นเส้นคล้ายตัวอักษรไทยตัว ง หันหัวชนกันในแนวเฉียงทำให้ปลายตัวอักษร ตัว ง ซิดด้านรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน วางลายกลับในมุมส่วนล่างรูปโดยมุมทั้ง 2 ของรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน มุมบนและล่างมีลักษณะเป็นดอกไม้เล็ก ๆ ประกอบมุมละ 1 ดอก ภายในแนวขนานตัวอักษร ตัว ง มีลักษณะเป็นดอกกรุปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนซ้อนกัน 2 รูป ด้านข้างมุมดอกกรุปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนในแนวขนาน มีลักษณะคล้ายตัวเลขไทย เลข ๖ อยู่ตรงมุมทั้ง 2 มุม โดยมุมขวาตัวเลขจะหันตรงข้ามกับมุมทางด้านซ้าย

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบ จะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางคล้ายรูปสามเหลี่ยม ตรงกลางรูปสามเหลี่ยมจะเป็นลวดลายครึ่งหนึ่งของลายหลัก ส่วนชายผ้าเป็นเส้นตรงในแนวขนานยาวตลอดผืนผ้าชิ้น เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนบนและส่วนล่างสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลาย นำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนของสีแยกตรงข้าม ได้แก่ สีเขียว สีส้มแดง สีน้ำเงิน โดยการใช้สีขาว และสีน้ำตาลประกอบ

ชื่อลาย ลายขอชื่อ

ที่มา นาง สุภาพ ทองลี อายุ 43 ปี

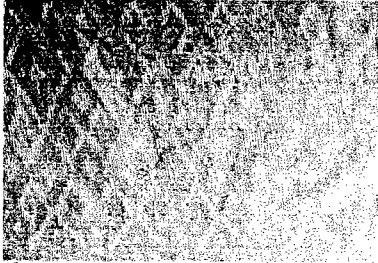
ที่อยู่ 35 หมู่ที่ 3 ตำบล วังคัน อำเภอ ด่านช้าง จังหวัด สุพรรณบุรี

ลักษณะลวดลาย เบ็ดเตล็ด

ลายหลัก ลายขอชื่อ จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างเส้นขนาน 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน มุมล่างเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนภายในมีลักษณะเป็นดอกไม้ ตรงกลางเป็นเกสรเล็ก ๆ รูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน มุมข้างเป็นหัวขอคล้ายเลข ๑ ไทยหัวเหลี่ยมหันหัวทำมุมและขนานแนวรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ลากเป็นเส้นเฉียงทำมุมแหลม โดยแนวเส้นจากหัวขอประกอยด้วยเส้นเฉียงลากขนานด้านละ 3 เส้น มุมแหลมมีลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกัน 3 เส้นบริเวณปลายคล้ายตุ่มดอกไม้เล็ก ๆ ลายหลักจะวางสลับคั่นว่า หงายตลอดความกว้างผ้าชิ้น

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบ จะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางของเส้นพันปลาหรือเส้นซิกแซกมุมของเส้นพันปลาเป็นรูปสามเหลี่ยม มุมจะมีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนภายในมีลักษณะเป็นดอกไม้ 12 เหลี่ยมรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ตรงกลางเป็นเกสรเล็ก ๆ รูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ประกอบด้วยเส้นคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V คำว่า ขนานแนวรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ชายผ้าเป็นแนวเส้นตรงยาวตลอดผืนผ้า เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนล่างและส่วนบนสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ	โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต
การจัดวาง	โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรง โดยการต่อลายลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน
การใช้สี	โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะร้อน ได้แก่ สีแดงส้ม สีเหลือง โดยการให้สีขาวมาประกอบ

ชื่อลาย	ลายขอ
ที่มา	นางทองมา บากอง อายุ 80 ปี
ที่อยู่	12 หมู่ที่ 3 ตำบล วังคัน อำเภอด่านช้าง จังหวัด สุพรรณบุรี
ลักษณะลวดลาย	เบ็ดเตล็ด

ลายหลัก ลายขอ จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางภายในรูปใบโพธิ์ว่า ส่วนล่างปลายแหลมของรูปจะมีหัวขอเหลี่ยมมุมคล้ายเลข ๑ ไทย มุมจะหันหลังชิดกันปลายมุมส่วนหัวของตัวขอจะตรงส่วนหยักเข้าของรูป ภายในรูปใบโพธิ์มีรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนอยู่ตรงกลาง ส่วนปลายแหลมรอบนอกของรูปใบโพธิ์มีหัวขอเหลี่ยมมุมคล้ายเลข ๑ ไทยมุมจะหันหลังชิดกัน ระหว่างการต่อลายหลักแนวข้างรูปประกอบเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ภายในมีรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนอยู่ตรงกลางเรียงในแนวตรง 3 รูป

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบ จะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางคล้ายรูปสามเหลี่ยม ตรงกลางรูปสามเหลี่ยมเป็นลวดลายครึ่งหนึ่งของลายหลัก ชายผ้าเป็นเส้นตรงในแนวนอน เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งล่างบนและส่วนล่างของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ	โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต
การจัดวาง	โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวเส้นตรง โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน
การใช้สี	โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะเย็น ได้แก่ สีม่วง สีม่วงแดง และสีเขียวอมเทา

ชื่อลาย	ลายขอคู่
ที่มา	นางทองมา บากอง อายุ 80 ปี

ที่อยู่ 12 หมู่ที่ 3 ตำบล วังคัน อำเภอ ด่านช้าง จังหวัด สุพรรณบุรี
ลักษณะลวดลาย เบ็ดเตล็ด

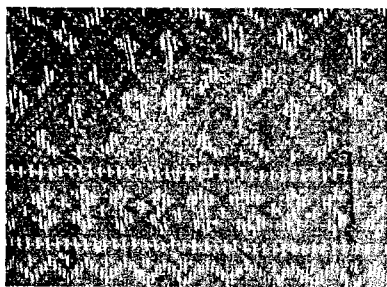
ลายหลัก ลายขอคู่ จะอยู่ในตำแหน่งแนวขนานเฉียง ลักษณะของลายหลักเป็นตัวขอคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S ตัวเหลี่ยมวางต่อลายในแนวขนานเป็นเส้นเฉียง

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก มีลักษณะเป็นเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซกเป็นแนวคู่ 2 เส้นมุมของเส้นฟันปลาเป็นรูปสามเหลี่ยม มุมบนของแนวเส้นฟันปลาเป็นดอกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเว้นระยะช่วงลายหยัก 3 หยักตามด้วยดอกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน 1 ดอกลาย เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนล่างสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะแนวเฉียง

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนจากสภาพคล้ายกัน ได้แก่ สีแดง และสีม่วงแดง โดยการใช้สีขาวมาประกอบ

ชื่อลาย ลายขอ

ที่มา นางทองมา บากอง อายุ 80 ปี

ที่อยู่ 12 หมู่ที่ 3 ตำบล วังคัน อำเภอ ด่านช้าง จังหวัด สุพรรณบุรี

ลักษณะลวดลาย เบ็ดเตล็ด

ลายหลัก ลายขอ จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างเส้นขนาน 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ลักษณะการต่อลายแนวขนานมุมด้านข้างจะชิดกันแต่มุมรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนมุมบนและล่างจะซ้อนกันตรงมุม ภายในรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนคล้ายรูปดอกไม้ 2 ดอก คือในส่วนของมุมบนและล่างเป็นดอกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน วางขนานกัน 2 ดอกมีก้านเป็นเส้นลากจากมุมดอกมุมล่างลงมาจดส่วนใบเรียงกัน 3 ใบเป็นแถวกึ่งกลางมีลักษณะคล้ายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน เชื่อมต่อลายหลักในแนวขนานด้วยรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนในลักษณะแขนของด้านถูปลากยาวไขว้คล้ายเครื่องหมายกากบาท X โดยเส้นจะลากขนานกับรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนลายหลัก ภายในคล้ายรูปดอกไม้ 1 ดอก คือในส่วนของมุมบนและล่างเป็นดอกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน มีก้านเป็นเส้นลากจากมุมดอกมุมล่างลงมาจดส่วนใบเรียงกัน 2 ใบเป็นแถวกึ่งกลางมีลักษณะคล้ายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

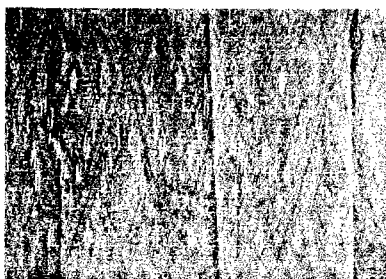
ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางคล้ายรูปสามเหลี่ยม ตรงกลางรูปสามเหลี่ยมจะเป็นลวดลายครึ่งหนึ่งของลายหลัก ต่อด้วยแนวเส้นตรงมีลักษณะเป็นซิกแซกเส้นตรงขนานลงชายผ้าเป็นเส้นสั้น ๆ ขนานกัน 1 คู่ตลอดความยาวผ้าชิ้น บริเวณช่วงขนานมีลักษณะเป็นตัวขอ คล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S ตัวเหลี่ยมสลับกับเครื่องหมายบวก + ชายผ้าต่อจาส่วนชายผ้าเป็นเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซก บริเวณมุมประกอบด้วยเครื่องหมายบวก + ในแนวขนานยาวตลอดผืนผ้า

ซิ่น เป็นลายประกอบที่อยู่ส่วนล่างสุดของผ้าซิ่นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะเย็น ได้แก่ สีน้ำเงิน สีม่วงน้ำเงิน และสีเหลือง โดยการใช้สีขาว และสีแดงมาประกอบ

ชื่อลาย ลายขอกาบ

ที่มา นางทองมา บากอง อายุ 80 ปี

ที่อยู่ 12 หมู่ที่ 3 ตำบล วังคัน อำเภอ ด่านช้าง จังหวัด สุพรรณบุรี

ลักษณะลวดลาย เบ็ดเตล็ด

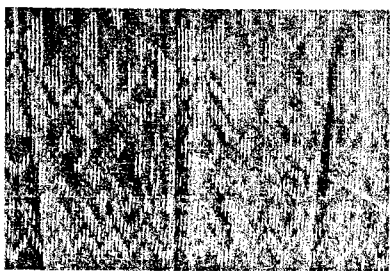
ลายหลัก ลายขอกาบ จะอยู่ในตำแหน่งรูปไบโพ ปลายเส้นรูปไบโพเป็นรูปหัวนาศ หันหน้าเข้าหากันในแนวขนาน ส่วนหัวมีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมมีขีดเส้นเล็ก ๆ ปลายคาง บริเวณแนวหัวนาศเป็นตัวขอเรียง ตามแนว 3 ตัว ระหว่างแนวขนานหัวนาศและลำตัวประกอบด้วยรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน กดอกเล็ก ๆ อยู่ในส่วนมุมปลายรูปไบโพ และบริเวณกึ่งกลางปลายคาง แนวเส้นภายในรูปไบโพคล้ายหัวนาศเล็ก ๆ ลำตัววางในแนวเฉียง บริเวณหัวมีเส้นขีดขนานกัน 1 คู่ และส่วนปลายคาง 1 เส้น

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบ จะอยู่ต่อจากลายหลัก ต่อด้วยเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซกแนวยาวตลอดผืนผ้าซิ่น เป็นลายประกอบที่อยู่ส่วนล่างสุดของผ้าซิ่นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวเส้นตรง โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีตัดกัน ได้แก่ สีเขียวน้ำเงิน กับสีแดงส้ม โดยการใช้สีขาว สีเหลืองและสีฟ้ามาประกอบ

ชื่อลาย ลายขอกาบ

ที่มา นางทองมา บากอง อายุ 80 ปี

ที่อยู่ 12 หมู่ที่ 3 ตำบล วังคัน อำเภอ ด่านช้าง จังหวัด สุพรรณบุรี
ลักษณะลวดลาย เบ็ดเตล็ด

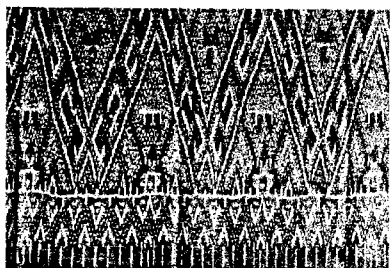
ลายหลัก ลายชอกาบ จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างเส้นขนานคู่ 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน โดยแนวขนานคล้ายดอกจอกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนดอกเล็กๆ เรียงเป็นเส้นรอบรูปภายในมีลักษณะเป็นรูปใบไม้มีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉากหันมุมเข้าหากันข้างละ 2 ใบมีขีดเล็กวางแนวเฉียงด้านข้างวางลาย ทำมุมคล้ายรูปสามเหลี่ยม ภายในแนวรูปมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V คว่ำขนานกัน 2 รูป มุมส่วนล่างรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน มีลักษณะเป็นดอกคล้ายรูปหยดน้ำ ตรงกลางเป็นรูปวงกลมคล้ายเกสรของดอก

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางของเส้นพื้นปลาหรือเส้นซิกแซก ลักษณะแนวเส้นพื้นปลาเป็นรูปสามเหลี่ยม มุมจะมีลักษณะเป็นรูปกิ่งดอกไม้ คือปลายบนสุดเป็นตุ่มดอกต่อด้วยก้านยาวจดมุมสามเหลี่ยม ประกอบลายด้วยใบไม้วางแนวข้างละ 2 ใบวางลายขนานรูปสามเหลี่ยมแนวรูปมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V คว่ำขนานกัน 2 รูป โดยบริเวณมุมหยักตลอดแนวเส้นเป็นตุ่มดอกลายเล็ก ๆ รูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ต่อลายด้วยแนวเส้นพื้นปลาหรือเส้นซิกแซกขนานกัน 2 เส้นยาวตลอดผืนผ้า เป็นลายประกอบส่วนที่อยู่ล่างสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะร้อน ได้แก่ สีเหลือง สีส้มเหลือง โดยการใช้สีขาวมาประกอบ

ชื่อลาย ลายหมี่กาบ

ที่มา นางศรี ทีปะลา อายุ 65 ปี

ที่อยู่ 23 หมู่ที่ 3 ตำบล วังคัน อำเภอ ด่านช้าง จังหวัด สุพรรณบุรี

ลักษณะลวดลาย เบ็ดเตล็ด

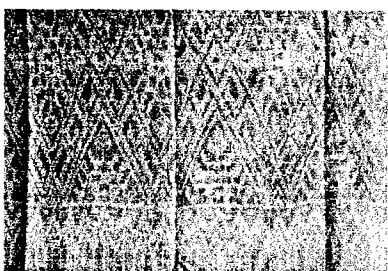
ลายหลัก ลายหมี่กาบ จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างเส้นขนาน 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน แนวเส้นขนานรูปภายในคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษ ตัว S มุมทั้ง 4 ของรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ประกอบลายด้วยรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนรูปเล็กซ้อนกัน 2 รูปมีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอกมีรูปเครื่องหมายบวก + อยู่ตรงกลาง มุมทั้ง 4 ประกอบด้วยรูปสามเหลี่ยมส่วนด้านบนและล่าง ประกอบด้วยรูปสามเหลี่ยมมุมฉากหันมุมชิดกัน ส่วนด้านฉากขนานแนวรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอกบริเวณมุมรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนมุมบน เป็นรูปหัวใจคว่ำและมุมด้านล่างเป็นรูปหัวใจหงาย ภายในเป็นรูปสามเหลี่ยมมีขา 2 เส้น บริเวณด้านข้างคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V ในแนวนอนส่วนปลายหัวจะม้วนคล้ายตัวขอทั้ง 2 ด้าน

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก และเป็นครึ่งหนึ่งของลายหลักขีดแนวเส้นตรง ตามแนวเส้นตรงมีรูปสี่เหลี่ยมเล็ก ๆ วนช่วงลายเป็นระยะต่อด้วยแนวเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซกมุมของเส้นฟันปลาเป็นรูปสามเหลี่ยม ภายในมุมมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V ส่วนบนตรงกลางมีจุดเล็กประกอบและแนวมุมล่างมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V คว่ำ โดยมีเส้นตรงแนวตั้งลากขนานตามแนวมุมเส้นฟันปลา เป็นลายประกอบที่อยู่ล่างสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นสีวรรณะร้อน ได้แก่ สีน้ำเงิน สีแดง สีม่วง สีเหลือง โดยการใช้สีขาว สีเขียว และสีน้ำตาลแดงมาประกอบ

ชื่อลาย ลายหมี่กาบ

ที่มา นางศรี ที่ปะลา อายุ 65 ปี

ที่อยู่ 23 หมู่ที่ 3 ตำบล วังคัน อำเภอ ด่านช้าง จังหวัด สุพรรณบุรี

ลักษณะลวดลาย เบ็ดเตล็ด

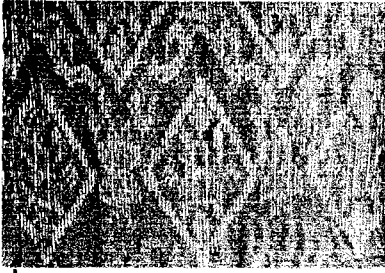
ลายหลัก ลายหมี่กาบ จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางตัวขอ ที่มีลักษณะขนานเป็นเส้นขนานรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน แนวรูปมีลักษณะเป็นตัวขอ 3 หัว ซึ่งใน 2 หัวแรกจะหันหัวไปทางเดียวกันต่างจากหัวขอสุดท้าย และมุมขอจะชนกันทำให้เกิดช่องว่างรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน มุมทั้ง 4 ของมีลักษณะเป็นดอกกรุปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนซ้อนกัน 2 รูป ตรงกลางภายในรูปมีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอกมีรูปเครื่องหมายบวก + อยู่ตรงกลาง มุมทั้ง 4 ประกอบด้วยรูปสามเหลี่ยมส่วนด้านบนและล่างประกอบด้วยรูปสามเหลี่ยมมุมฉาก หันมุมชิดกันส่วนด้านจากขนานแนวรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอก ล้อมรอบด้วยเส้นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน มีลักษณะเป็นรูป 16 เหลี่ยมแนวด้านรูปลากเป็นเส้นแนวเฉียงขนานกัน 2 เส้นในทุกด้าน

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก เป็นลายครึ่งหนึ่งของลายหลักขีดแนวเส้นตรงยาวตลอดผืนผ้า โดยเส้นที่ขีดลายหลักประกอบด้วยแนวเส้นล่างเป็นรูปสี่เหลี่ยมเล็ก ๆ ต่อด้วยแนวเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซกยาวขนานกัน 2 เส้น โดยมุมล่างแนวเส้นหยักประกอบด้วยดอกลายเล็ก ๆ รูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนมุมล่างลากเป็นเส้นตรงเกือบสุดชายผ้า เป็นลายประกอบที่อยู่ส่วนล่างสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนของสีใกล้เคียง คือใช้สีในโทนแดง โดยการใช้สีน้ำเงินมาประกอบ

ชื่อลาย ลายกาบ

ที่มา นางทองมา บากอง อายุ 80 ปี

ที่อยู่ 12 หมู่ที่ 3 ตำบล วังคัน อำเภอด่านช้าง จังหวัด สุพรรณบุรี

ลักษณะลวดลาย เบ็ดเตล็ด

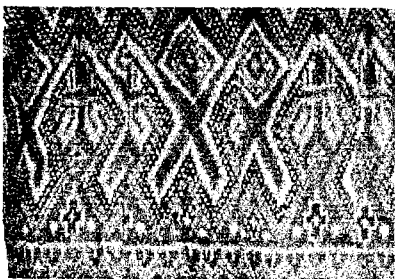
ลายหลัก ลายกาบ จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างเส้นขนาน 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน มุมทั้ง 4 มีลักษณะเป็นดอกคล้ายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน กึ่งกลางมีลักษณะคล้ายรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอกตรงกลางเป็นรูปเครื่องหมายบวก + มุมทั้ง 4 ประกอบด้วยรูปสามเหลี่ยม ช่องลายที่วางรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน จะเว้นช่วงจังหวะลายขนานเท่ากัน มุมภายนอกทั้ง 4 มุมของรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอกตรงกลางเป็นรูปเครื่องหมายบวก + มุมทั้ง 4 ประกอบด้วยรูปสามเหลี่ยม ส่วนด้านบนและล่างประกอบด้วยรูปสามเหลี่ยมมุมฉากหันมุมชิดกันส่วนด้านฉากขนานแนวรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอก ต่อลายด้วยตัวขอมมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S วางในแนวเฉียงขนานช่องลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

ลายประกอบ -

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรง โดยการต่อลายลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะเย็น ได้แก่ สีน้ำเงิน สีเหลือง สีม่วงน้ำเงิน โดยการใช้สีขาว และสีแดงส้มมาประกอบ

ชื่อลาย ลายประยุกต์

ที่มา นางทองมา บากอง อายุ 80 ปี

ที่อยู่ 12 หมู่ที่ 3 ตำบล วังคัน อำเภอด่านช้าง จังหวัด สุพรรณบุรี

ลักษณะลวดลาย ประยุกต์

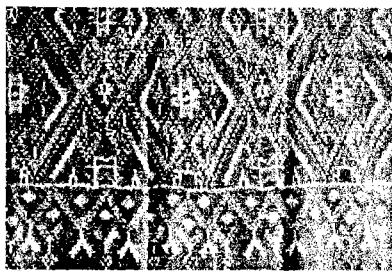
ลายหลัก ลายประยุกต์ มีลักษณะลายหลักเป็นเครื่องหมายกากบาท 2 รูปมีลักษณะขาลายซ้อนกัน มุมที่อยู่ตรงกลางเครื่องหมายกากบาทมุมบนเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนซ้อนกัน 5 รูปแนวข้างระหว่างช่วงต่อลายหลัก เป็นลักษณะมุมสามเหลี่ยมซ้อนกัน 2 รูป ตรงกลางมุมเป็นเส้นขนาน 2 เส้นประกอบด้วยแถบเส้น 1 เส้น ต่อด้วยหัวขอเหลี่ยมหันหลังชนกันแบบขนาน บริเวณหัวขอเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเล็ก ๆ ลักษณะการซ้อนรูปสามเหลี่ยมที่ 2 ลายที่ปรากฏจะเป็นครึ่งหนึ่งของลายหลัก โดยตลอดแนวของลายหลักจะมีแนวเส้นขนานเว้นช่องลาย มีลักษณะเป็นจุดต่อเนื่องล้อมรอบลายหลัก

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางคล้ายรูปสามเหลี่ยม ภายในมีลักษณะดอกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนซ้อนกัน 2 รูปมุมล่างของรูปสามเหลี่ยมเป็นดอกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเล็ก ๆ วางมุมละ 1 ดอก ทำลายประกอบซ้ำ 2 ช่วงสลับกับลายประกอบที่ภายในบรรจุลาย มีลักษณะเป็นรูปเครื่องหมายบวก + ตรงกลางเป็นมีลักษณะเป็นดอกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเล็ก ๆ มุมล่างของรูปสามเหลี่ยมเป็นดอกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเล็ก ๆ วางมุมละ 1 ดอก ทำลายประกอบซ้ำ 2 ช่วงสลับกันตลอดความยาวผ้า ต่อด้วยแนวเส้นตรงมีลักษณะเป็นขีดเส้นตรงขนานลงชายผ้าเป็นเส้นสั้น ๆ ตลอดความยาวผ้าขึ้น เว้นจังหวะลายเป็นเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซกเป็นแนวยาวตลอดผืนผ้าขึ้น เป็นลายประกอบที่อยู่ส่วนล่างสุดของผ้าขึ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรง โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนของสีตัดกัน ได้แก่ สีเขียว น้ำเงิน สีส้มแดง โดยการใช้สีขาว สีน้ำตาล และสีเหลืองเขียวมาประกอบ

ชื่อลาย ลายขอ

ที่มา นางศรี ทีปะลา อายุ 65 ปี

ที่อยู่ 23 หมู่ที่ 3 ตำบล วังคัน อำเภอ ด่านช้าง จังหวัด สุพรรณบุรี

ลักษณะลวดลาย ประยุกต์

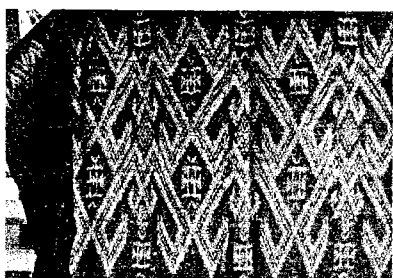
ลายหลัก ลายขอ จะเป็นลายหลักที่อยู่ภายนอกคล้ายรูปหกเหลี่ยม แนวรูปในเส้นแต่ละด้านจะเป็นตัวขอ ปลายหัวทั้ง 2 ข้างหันหัวไปทางเดียวกันนำเส้นขอ 4 เส้นมาประกอบกัน หัวขอส่วนบนหงายส่วนล่างจะหันหัวคว่ำชิดส่วนหัวให้มีพื้นที่ว่างทั้ง 4 ด้านเกิดเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ซึ่งภายในมีดอกลายเล็ก ๆ อยู่ตรงกลาง ภายในรูปหกเหลี่ยมมีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอก ตรงกลางเป็นเส้นตรงมีความหนา มุมทั้ง 4 ประกอบด้วยรูปสามเหลี่ยมส่วนด้านบนและล่าง ประกอบด้วยรูปสามเหลี่ยมมุมฉากหันมุมชิดกันส่วนด้านจากขนานแนวรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอก ส่วนด้านข้างรูปเป็นดอกลายเล็ก ๆ รูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน มีแนวเส้นตรงลากเป็นเส้นตั้งตรงมุมบนและล่างของดอก บริเวณหัวขอภายในรูปหกเหลี่ยมมีเส้นรูปตัว V วางในแนวนอนโดยหันมุมเข้าหามุมภายในรูปหกเหลี่ยม

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก และเป็นครึ่งหนึ่งของลายหลัก ชิดแนวเส้นตรง ต่อด้วยแนวเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซกมุมของเส้นฟันปลาเป็นรูปสามเหลี่ยม เป็นในรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนจะมีดอกลายอยู่ตรงมุม ลักษณะมุมล่างแนวเส้นฟันปลามีลักษณะเป็นตัวอักษรภาษาอังกฤษ ตัว Y คว่ำชิดมุมเส้น และตัว Y หายขนานซอกดอกลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนโดยส่วนปลาย มีลักษณะเป็นดอกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน เป็นลายประกอบที่อยู่ส่วนล่างสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรง โดยการต่อลายในลักษณะการเรียงอิฐแนวตรง

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะร้อน ได้แก่ สีเหลือง สีม่วงแดง สีม่วง สีเหลือง โดยการใช้สีขาว สีน้ำตาล และสีฟ้ามาประกอบ

ชื่อลาย ลายขอ

ที่มา นางศรี ที่ปะลา อายุ 65 ปี

ที่อยู่ 23 หมู่ที่ 3 ตำบล วังคัน อำเภอ ด่านช้าง จังหวัด สุพรรณบุรี

ลักษณะลวดลาย ประยุกต์

ลายหลัก ลายขอ มีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว C หันเข้ากันลักษณะเป็นตัวเหลี่ยม วางลายในแนวเฉียงต่อลายในแนวตั้งมุมประชิดแถวลายหลักแรกภายในมีลักษณะเป็นดอกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนซ้อนกัน 2 รูป ลายหลักที่ 2 มุมประชิดมีลักษณะเป็นดอกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนซ้อนกัน 2 รูป ต่อด้วยดอกลายรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอกมีรูปเครื่องหมายบวก + อยู่ตรงกลาง มุมทั้ง 4 ประกอบด้วยรูปสามเหลี่ยมส่วนด้านบนและล่างประกอบด้วยรูปสามเหลี่ยมมุมฉาก หันมุมชิดกันส่วนด้านจากขนานแนวรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอก

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก มีลักษณะเป็นดอกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนซ้อนกัน 2 รูป ต่อด้วยดอกลายรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอก มีรูปเครื่องหมายบวก + อยู่ตรงกลาง มุมทั้ง 4 ประกอบด้วยรูปสามเหลี่ยมส่วนด้านบนและล่างประกอบด้วยรูปสามเหลี่ยมมุมฉาก หันมุมชิดกันส่วนด้านจากขนานแนวรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอก ต่อด้วยตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V วางแนวเดียวกัน 2 ตัว มุมลายหลักมีลักษณะเป็นดอกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนซ้อนกัน 2 รูป ต่อด้วยดอกลายรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอกมีรูปเครื่องหมายบวก + อยู่ตรงกลาง มุมทั้ง 4 ประกอบด้วยรูปสามเหลี่ยมส่วนด้านบนและล่างประกอบด้วยรูปสามเหลี่ยมมุมฉาก หันมุมชิดกันส่วนด้านจากขนานแนวรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอก เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนล่างและส่วนบนสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

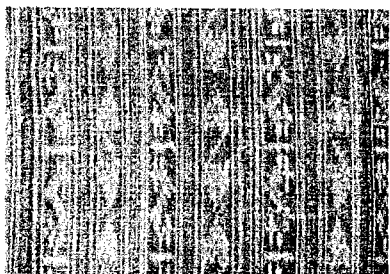
การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตั้ง โดยการต่อลายลักษณะลวด

ลายการเรียงอิฐในแนวตรง

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีตัดกัน ได้แก่ สีแดง กับสีเขียว โดยการใช้สีเหลืองมาประกอบ

การวิเคราะห์ลวดลาย

ประเภทชิ้นหม้อดิน ในจังหวัดสุพรรณบุรี

ชื่อลาย ลายหอนาค

ที่มา นางเจลิยว สราคำ อายุ 57 ปี

ที่อยู่ 25/1 หมู่ที่ 1 ตำบล ป่าสะแก อำเภอ เดิมบางนางบัว จังหวัด สุพรรณบุรี

ลักษณะลวดลาย สัตว์

ลายหลัก ลายหอนาค จะอยู่ในแนวขนานของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น แถบลายหลักจะแบ่งเป็นแถวลายหลัก 2 ลาย แถวลายหลักที่ 1 เป็นตัวนาคมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S หัวนาควางลายอยู่ส่วนปลายตัวอักษร มีลักษณะ 2 หัวจะมีเส้นขีดส่วนหัวขนานกัน 1 คู่ เส้น บริเวณคาง 1 เส้นต่อด้วยเส้นตรงแนวนอน 1 เส้น แถวลายหลักที่ 2 เป็นตัวนาคมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S ส่วนหัวนาคจะอยู่ส่วนปลายตัวอักษรมี 2 หัวคว่ำและหางมีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยม ลักษณะลวดลายจะซ้ำๆตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นหม้อดิน โดยส่วนของชายผ้าด้านบนและด้านล่างจะเป็นเส้นตรงแนวนอน

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอคั่นระหว่างลายหลัก ลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลักทอสีพื้นสลับสี ลักษณะของแถบจะเป็นแนวเส้นตรงขนานกันในแนวเส้นคั่นตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นหม้อดิน

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลายประกอบด้วยลายหลักและลายประกอบสลับกันตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นหม้อดิน โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้แม่สีในวงจรสีธรรมชาติ ได้แก่ สีแดง สีเหลือง และสีน้ำเงิน โดยการใช้สีขาวและสีเขียวน้ำเงินมาประกอบ

ชื่อลาย ลายพญานาค

ที่มา นางบาง พลเสน อายุ 57 ปี

ที่อยู่ 25 หมู่ที่ 5 ตำบล ป่าสะแก อำเภอ เดิมบางนางบัว จังหวัด สุพรรณบุรี
ลักษณะลวดลายสัตว์

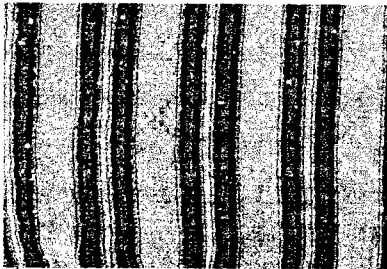
ลายหลัก ลายพญานาค จะอยู่ในแนวนานของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น แถบลายหลักจะแบ่งเป็นแถวลายหลัก 3 ลาย แถวลายหลักที่ 1 จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอกตรงกลางมีลักษณะเป็นดอกกล้ายเครื่องหมายบวก + ต่อลายด้วยเครื่องหมายบวก + แถวลายหลักที่ 2 เป็นตัวนามมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S ส่วนปลายตัวอักษรมี 2 ทัวมีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมมีเส้นขีดขนาน 2 เส้น บริเวณคางเป็นเส้นตรงขีด 1 เส้น แถวลายหลักที่ 3 เป็นแนวเส้นพื้นปลาหรือเส้นซิกแซกเป็นแนวยาวเกือบสุดผืนผ้า มุมหยักมีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมส่วนฐานอยู่ชิดแนวเส้นคั่น ลักษณะลวดลายจะซ้ำๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นหมี่มัดหมี่

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอคั่นระหว่างลายหลัก ลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลักจะทอสีพื้นสลับสี ลักษณะของแถบจะเป็นแนวเส้นตรงขนานกันในแนวเส้นคั่น ความกว้างของผืนผ้าชิ้นหมี่มัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลายประกอบด้วยลายหลักและลายประกอบสลับกันตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นหมี่มัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนของสีตรงข้าม ได้แก่ สีเขียวน้ำเงิน กับสีแดง โดยการใช้สีเหลือง สีเขียวอมฟ้า และสีด้ามาประกอบ

ชื่อลาย ลายนาคคอปับ

ที่มา นางไปล์ ทรดี อายุ 78 ปี

ที่อยู่ 6 หมู่ที่ 3 ตำบล วังคัน อำเภอ ด่านช้าง จังหวัด สุพรรณบุรี

ลักษณะลวดลายสัตว์

ลายหลัก ลายนาคคอปับ จะอยู่ในแนวนานของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น แถบลายหลักจะแบ่งเป็นแถวลายหลัก 2 ลาย แถวลายหลักที่ 1 เป็นตัวขอ 1 ตัวมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S ส่วนปลายตัวขอจะมีเส้นขีดสั้น ๆ ตรงส่วนปลายบนมีลักษณะเป็นเส้นยาวลากจากปลายล่างขีดส่วนโค้งตัว S ด้านบน บริเวณส่วนโค้งตัวอักษรมีขีดลากเชื่อมต่อลาย โดยมีรูปสามเหลี่ยมหันมุมเข้าหาเส้น ฐานขนานกับแนวเส้นคั่น แถวลายหลักที่ 2 มีลักษณะเป็นแนวเส้นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนคล้ายดอกกึ่งกลางของดอกมีลักษณะคล้ายเกสรเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเล็ก ๆ อยู่ภายใน ส่วนมุมรูปสี่เหลี่ยมชิดต่อด้วยเส้นตรงเชื่อมลายหลัก ลักษณะลวดลายจะซ้ำๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นหมี่มัดหมี่ โดยส่วนของชายผ้าด้านบนและด้านล่างจะเป็นเส้นตรง

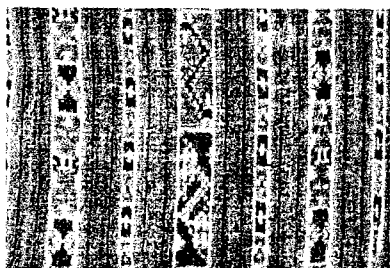
ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอคั่นระหว่างลายหลัก ลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลักทอสีพื้นสลับสี ลักษณะของแถบจะเป็นแนวเส้นตรงขนานกันในแนวเส้นคั่นตลอด

ความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลายประกอบด้วยลายหลัก และลายประกอบสลับกันตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนจากสภาพคล้ายกัน ได้แก่ สีเขียว สีเหลือง สีแดง สีน้ำตาลอ่อน โดยการใช้สีด้ามาประกอบ

ชื่อลาย ลายดอกจัน

ที่มา นางบาง พลเสน อายุ 57 ปี

ที่อยู่ 25 หมู่ที่ 5 ตำบล ป่าสะแก อำเภอ เดิมบางนางบวช จังหวัด สุพรรณบุรี

ลักษณะลวดลาย พันธุ์ไม้

ลายหลัก ลายดอกจัน จะอยู่ในแนวนอนของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น แถบลายหลักจะแบ่งเป็นแถบลายหลัก 3 ลาย แถบลายหลักที่ 1 จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอกตรงกลาง ลักษณะเป็นดอกคล้ายรูปเครื่องหมายบวก + ต่อลายด้วยเครื่องหมายบวก + แถบลายหลักที่ 2 เป็นตัวขนาด 1 ตัวมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว s หัวขนาดจะอยู่ส่วยปลายตัวอักษรมี 2 หัวมีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมมีเส้นคู่ลากขนานกัน 1 คู่ทั้งส่วนหัวและหาง บริเวณด้านข้างส่วนหัวขนาดจะมีรูปสามเหลี่ยมเล็กๆ โดยส่วนฐานอยู่ชิดแนวเส้นคั่น แถบลายหลักที่ 3 เป็นดอกไม้ลักษณะเป็นเส้นรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอกมีเส้นหยักคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว v วางลายแนวนอนชิดแนวเส้นคั่นอยู่ตรงกลางหันมุมชิดกัน มุมด้านข้างเป็นเส้นหยักแนวเฉียงประกอบมุมทั้ง 4 ต่อลายด้วยแนวเส้นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ามีเส้นตรงลากขนานภายใน 1 คู่ ลักษณะลวดลายจะซ้ำๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยส่วนของชายผ้าด้าน บนและด้านล่างจะเป็นเส้นตรงแนวนอน

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอคั่นระหว่างลายหลัก ลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลักจะทอสีพื้นสลับสี ลักษณะของแถบจะเป็นแนวเส้นตรงขนานกันในแนวเส้นคั่นตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบพันธุ์ไม้ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลายประกอบด้วยลายหลัก และลายประกอบสลับกันตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนของสีตรงข้าม ได้แก่ สีเขียว กับสีแดง โดยการใช้สีเหลือง และสีด้ามาประกอบ

ชื่อลาย ดอกไม้

ที่มา นางทองมา บากอง อายุ 80 ปี

ที่อยู่ 12 หมู่ที่ 3 ตำบล วังคัน อำเภอด่านช้าง จังหวัด สุพรรณบุรี

ลักษณะลวดลาย พันธุ์ไม้

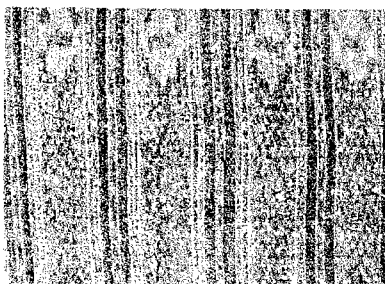
ลายหลัก ลายดอกไม้ จะอยู่ในแนวขนานของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น แถบลายหลักเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน มีลักษณะเป็นดอกอยู่ในแนวตรงกลางแถบลายหลัก เว้นช่องจังหวะลายเป็นลายดอกต่อเนื่องซึ่งบริเวณด้านข้างเป็นครึ่งหนึ่งของดอกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ตัวผ้าชิ้นจะมัดเป็นจุดกระจัดกระจาย (ผ้าชิ้นเป็นผ้าที่เก่ามากมีการปะเย็บ ซุน ตลอดตัวชิ้น) ลักษณะลวดลายจะซ้ำๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดห่ม โดยส่วนของชายผ้าด้านบนและด้านล่างจะเป็นเส้นตรงขนานแนวคั่น

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอคั่นระหว่างลายหลัก ลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลักทอสีพื้นสลับสี ลักษณะของแถบจะเป็นแนวเส้นตรงขนานกันในแนวเส้นคั่นตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดห่ม

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบพันธุ์ไม้ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลายประกอบด้วยลายหลัก และลายประกอบสลับกันตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดห่ม โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนจากสภาพคล้ายกัน ได้แก่ สีม่วงแดง สีแดง สีเขียวน้ำเงิน สีเหลือง โดยการใช้สีขาวมาประกอบ

ชื่อลาย ลายตุ้ม

ที่มา นางไปล์ ทรดี อายุ 78 ปี

ที่อยู่ 6 หมู่ที่ 3 ตำบล วังคัน อำเภอด่านช้าง จังหวัด สุพรรณบุรี

ลักษณะลวดลาย เบ็ดเตล็ด

ลายหลัก ลายตุ้ม จะอยู่ในแนวขนานของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น แถบลายหลักจะแบ่งเป็นแถบลายหลัก 2 ลาย แถบลายหลักที่ 1 มีลักษณะเป็นดอกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนมีกึ่งกลางเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ลักษณะดอกลายที่ 2 มีลักษณะเป็นดอกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนซ้อนกัน 2 รูป โดยระหว่างดอกลายที่ต่อกันบริเวณมุมดอกเป็นรูปสามเหลี่ยมหันมุมเข้าหากัน โดยส่วนฐานอยู่ชิดแนวเส้นคั่นบริเวณรอบ

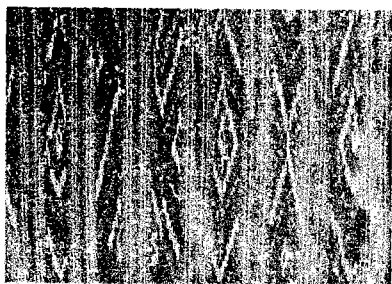
รูปมีลักษณะเป็นจุดกระจายโดยรอบ ลักษณะลวดลายจะสลับกันซ้ำๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นหมี่มัดหมี่ โดยส่วนของชายผ้าด้านบนและด้านล่างจะเป็นเส้นตรงแนวนอนแถบลายที่ 2 จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่นมีลักษณะเป็นขีดเว้นช่องจังหวะลาย ลักษณะลวดลายจะซ้ำๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอคั่นระหว่างลายหลัก ลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลักจะทอสีพื้นสลับสี ลักษณะของแถบจะเป็นแนวเส้นตรงขนานกันในแนวเส้นคั่นตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลายประกอบด้วยลายหลัก และลายประกอบสลับกันตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนใกล้เคียง ได้แก่ สีม่วงแดง สีแดง สีส้ม สีเหลือง สีเขียวเหลือง โดยการใช้สีขาวมาประกอบ

ชื่อลาย ลายกาบ

ที่มา นางทองมา บากอง อายุ 80 ปี

ที่อยู่ 12 หมู่ที่ 3 ตำบล วังคัน อำเภอด่านช้าง จังหวัด สุพรรณบุรี

ลักษณะลวดลาย เบ็ดเตล็ด

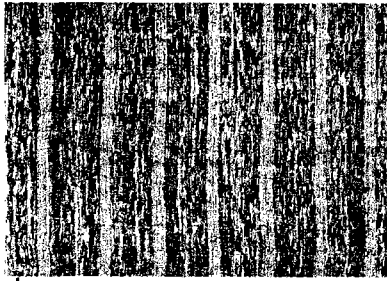
ลายหลัก ลายกาบ จะอยู่ในแนวขนานของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น แถบลายหลัก จะใช้หลักการมัดของชิ้นหมี่รวดคือ มัดเป็นรูปเส้นสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนซ้อนกัน 3 รูป นำมาทอโดยมีเส้นคั่นแบ่งลาย ลักษณะเป็นดอกกุรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนจึงดูกระจาย ซึ่งมองโดยรวมจะจึงเป็นรูปร่างของลายหลัก ลักษณะลวดลายจะสลับกันซ้ำๆ ต่อเนื่อง ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นหมี่มัดหมี่ โดยส่วนของชายผ้าด้านบนและด้านล่างจะเป็นเส้นตรงแนวนอน

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอคั่นระหว่างลายหลัก ลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลักจะทอสีพื้นสลับสี ลักษณะของแถบจะเป็นแนวเส้นตรงขนานกันในแนวเส้นคั่นตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลายประกอบด้วยลายหลัก และลายประกอบสลับกันตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นหมี่มัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนจากสภาพคล้ายกัน ได้แก่ สีแดง สีเขียว น้ำเงิน สีเหลือง และสีน้ำตาลแดง

ชื่อลาย ลายดาวกระจาย
ที่มา นางไปล์ ทรดี อายุ 78 ปี
ที่อยู่ 6 หมู่ที่ 3 ตำบล วังคัน อำเภอด่านช้าง จังหวัด สุพรรณบุรี
ลักษณะลวดลาย ประยุกต์

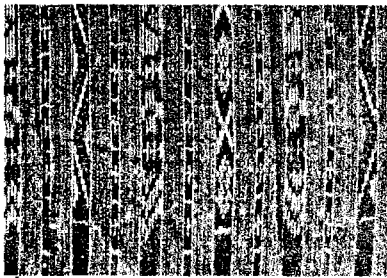
ลายหลัก ลายดาวกระจาย จะอยู่ในแนวขนานของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น แถบลายหลักที่มีลักษณะเป็นเส้นขีดแบบไม่เป็นระเบียบขนานกับแนวเส้นคั่น ลักษณะลวดลายจะซ้ำๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นหมี่มัดหมี่

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอคั่นระหว่างลายหลัก ลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลักจะทอสีพื้น ลักษณะของแถบจะเป็นแนวเส้นตรงขนานกันในแนวเส้นคั่นตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นหมี่มัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเบ็ดเตล็ด

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลายประกอบด้วยลายหลัก และลายประกอบสลับกันตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นหมี่มัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนของสีใกล้เคียง ได้แก่ สีแดง สีม่วง โดยการใช้สีขามาประกอบ

ชื่อลาย ลายผสม
ที่มา นางศรี ทีปะลา อายุ 65 ปี
ที่อยู่ 23 หมู่ที่ 3 ตำบล วังคัน อำเภอด่านช้าง จังหวัด สุพรรณบุรี
ลักษณะลวดลาย ประยุกต์

ลายหลัก ลายผสม จะอยู่ในแนวขนานของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น แถบลายหลักจะแบ่งเป็นแถบลายหลัก 5 ลาย แถวลายหลักที่ 1 มีลักษณะเป็นเส้นพื้นปลาหรือเส้นซิกแซกยาวตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ ระหว่างมุมเป็นรูปสามเหลี่ยมเล็กอยู่ชิดลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น โดยส่วนของชายผ้าด้านบนและด้านล่างจะเป็นเส้นตรงแนวนอน แถวลายหลักที่ 2 จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอกตรงกลาง มีลักษณะเป็นดอกคล้ายเครื่องหมายบวก + ต่อลายเส้นตรงแนวนอน 1 เส้น แถวลายที่ 3 มีลักษณะเป็นเส้นเครื่องหมายถูก 3 เส้นขนาน

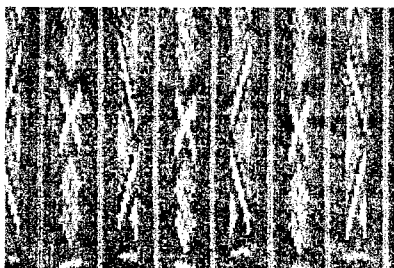
กัน ต่อด้วยรูปเครื่องหมายบวก + เรียงในแถวเดียวกัน 3 ตัว และขนานกัน 2 เส้น ตรงกลางระหว่างเส้นขนาน มีลักษณะเป็นดอกรูปเครื่องหมายบวก + ต่อด้วยเส้นโค้ง 2 มุม โดยบริเวณว่างระหว่างแนวโค้งเป็นรูปครึ่งวงกลมขนานลายในแนวเส้นคั่น แถวลายหลักที่ 4 เหมือนกันกับแถบลายที่ 2 แถวลายหลักที่ 5 เป็นตัวขอ มีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S ส่วนปลายตัวของจะมีเส้นขีดสั้นๆ ตรงส่วนปลายบนและขีดเส้นยาวลากจากปลายล่างขีดส่วนโค้งลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว ตัว S ด้านบน บริเวณส่วนโค้งตัวอักษรมีขีดลากเชื่อมต่อลาย โดยมีรูปสามเหลี่ยมหันมุมเข้าหาเส้นฐานขนานกับแนวเส้นคั่น ลักษณะลวดลายจะซ้ำๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยส่วนของชายผ้าด้านบนและด้านล่างจะเป็นเส้นตรงแนวนอน

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอคั่นระหว่างลายหลัก ลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลักจะทอสีพื้นสลับสี ลักษณะของแถบจะเป็นแนวเส้นตรงขนานกันในแนวเส้นคั่น ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลายประกอบด้วยลายหลัก และลายประกอบสลับกันตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนของสีใกล้เคียง ได้แก่ สีแดง สีม่วง สีน้ำเงิน สีม่วงแดง สีม่วงน้ำเงิน สีเขียวน้ำเงิน และสีเหลือง โดยการใช้สีขาว และสีดำมาประกอบ

ชื่อลาย ลายประยุกต์

ที่มา นางศรี ที่ปะลา อายุ 65 ปี

ที่อยู่ 23 หมู่ที่ 3 ตำบล วังคัน อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี

ลักษณะลวดลาย ประยุกต์

ลายหลัก ลายประยุกต์ จะอยู่ในแนวขนานของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น แถบลายหลักจะแบ่งเป็นแถวลายหลัก 2 ลาย แถบลายหลักที่ 1 มีลักษณะเป็นเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซกยาว ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ ระหว่างมุมเป็นรูปสามเหลี่ยมเล็กอยู่ขีดลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น โดยส่วนของชายผ้าด้านบนและด้านล่างจะเป็นเส้นตรงแนวนอน แถบลายหลักที่ 2 เป็นตัวขอ 1 ตัว มีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S เชื่อมต่อลายด้วยรูปเครื่องหมายกากบาท X ลักษณะลวดลายจะซ้ำๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยส่วนของชายผ้าด้านบนและด้านล่างจะเป็นเส้นตรงแนวนอน

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอคั่นระหว่างลายหลัก ลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลักจะทอสีพื้นสลับสี ลักษณะของแถบจะเป็นแนวเส้นตรงขนานกันในแนวเส้นคั่นตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่

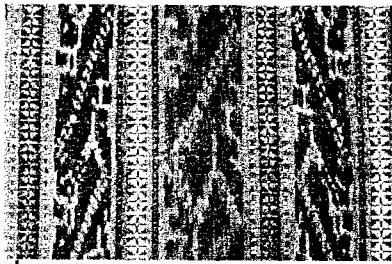
รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลายประกอบด้วยลายหลัก และลายประกอบสลับกันตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่มัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนของสีใกล้เคียง ได้แก่ สีแดง สีม่วงแดง สีน้ำเงิน โดยการใช้สีขาว และสีดำมาประกอบ

การวิเคราะห์ลวดลาย

ประเภทชิ้นหมี่ตา ในจังหวัดสุพรรณบุรี

ชื่อลาย ลายนาคคู่

ที่มา นางบาง พลเสน อายุ 57 ปี

ที่อยู่ 25 หมู่ที่ 5 ตำบล ป่าสะแก อำเภอบางบัวทอง จังหวัด สุพรรณบุรี

ลักษณะลวดลาย สัตว์

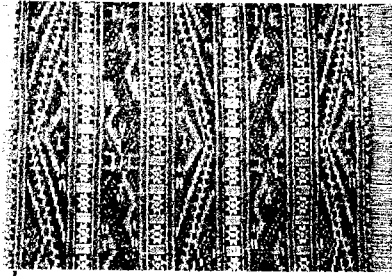
ลายหลัก ลายนาคคู่ จะอยู่ในแนวขนานของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น แถบลายหลัก จะเป็นตัวนาควส่วนหัวคล้ายตัวขอเหลี่ยมปลาย มีลักษณะเป็นเส้นวงกลมมีจุดเล็กภายในคล้ายตา ลางจะมีขีด 2 ขีดลากเป็นเส้นคู่ติดกับรูปสี่เหลี่ยมเล็กขีดแนวเส้นคั่น มีลักษณะเป็นแนวเส้นฟันปลา หรือเลข 7 โดยส่วนปลายหางเป็นเส้นเฉียงสั้นๆ ด้านข้างลำตัว มีรูปสี่เหลี่ยมแยกเส้นขาดคล้ายเลข 1 หัวคว่ำและหงายอยู่ขีดแนวเส้นคั่นต่อลายตรงส่วนหัวขีดเส้นส่วนหาง ลักษณะลวดลายจะซ้ำๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยส่วนของชายผ้าด้านบนและด้านล่างจะเป็นเส้นตรงแนวนอน

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอคั่นด้วยวิธีการขีด หรือภาษาท้องถิ่นเรียกหมี่สับขีด ซึ่งจะอยู่ระหว่างลายหลักมีลักษณะเป็นแนวเส้นตรงขนานกับลายหลัก จำนวนแนวเส้นคั่นแนวละ 3 เส้นขนานกันเป็นแนว 3 คู่ขนานกันเว้นช่องลายสำหรับขีด ลายประกอบแนวเส้นตรงจะเป็นการขีดเส้นตรงคล้ายเส้นประ มีลักษณะเป็นขีดเส้นสั้นสลับจุดตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ ส่วนแนวกลางมีลักษณะคล้ายดอก มีจุดเล็กๆเกสรอยู่ตรงกลาง กลีบดอกขีดรูปสามเหลี่ยมหันฐานชนกันเว้นช่องลายเล็กน้อยจำนวน 4 กลีบ ต่อด้วยการขีดเป็นเส้นตรงแนวนอน 1 ขีด ลักษณะลวดลายจะขีดซ้ำๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลายประกอบด้วยลายหลัก และลายประกอบสลับกันตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่มัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้สีในวงจรสีธรรมชาติ ได้แก่ สีแดง สีเหลือง สีน้ำเงิน โดยการใช้สีขาวและสีเขียวเหลืองมาประกอบ

ชื่อลาย ลายนาคน้อย

ที่มา นางเจสียว นามสกุล สราคำ อายุ 67 ปี

ที่อยู่ 25 หมู่ที่ 1 ตำบล ป่าสะแก อำเภอ เดิมบางนางบวช จังหวัด สุพรรณบุรี

ลักษณะลวดลาย สัตว์

ลายหลัก ลายนาคน้อย จะอยู่ในแนวขนานของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น แถบลายหลักจะแบ่งเป็นแถบลายหลัก 2 ลาย แถบลายหลักที่ 1 มีลักษณะเป็นเส้นซิกแซกรูปสามเหลี่ยมขนานกัน 2 เส้นภายในรูปสามเหลี่ยมเป็นตัวนาค 2 หัว มีลักษณะลำตัวคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V ประกอบด้วยรูปสี่เหลี่ยมเล็กอยู่ตรงกลางมุมชิดแนวเส้นคั่น บริเวณส่วนหัวเป็นรูปสี่เหลี่ยมเล็ก ๆ มีขีด 2 ขีดด้านบนหัวและเส้นขีด 1 ขีดในส่วนคาง โดยส่วนหัวนาคจะตั้งขึ้นมีเส้นขีดลากขีดเส้นรูปสามเหลี่ยมและหัวลงขนานแนวเส้นคั่น

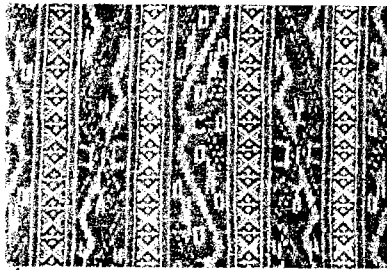
แถบลายหลักที่ 2 มีลักษณะเป็นเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซก 1 เส้น อยู่กึ่งกลางแนวยาวตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ แนวเส้นจะมีลักษณะคล้ายตัวนาค 2 ตัวต่อกันโดยลำตัวพาดเส้นแนวเฉียงกึ่งกลางเส้นซึ่งระหว่างรอยต่อมีลักษณะคล้ายดอกคือ มีเส้นขีดขนานกลาง 3 เส้นเส้นคู่สุดท้ายแยกเป็นกลีบดอกออกในส่วนปลายข้างละ 1 กลีบรวม 2 กลีบ โดยลักษณะกลีบดอกเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉากคว่ำและหงายหันด้านมุมฉากขนานแนวเส้นคั่น โดยตัวนาคมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S แนวลำตัวเป็นเส้นลักษณะเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซก ตัวนาคมี 2 หัวคว่ำและหงายอยู่ตรงส่วนปลายตัวอักษร โดยส่วนเป็นรูปสี่เหลี่ยมเล็ก ๆ มีขีด 2 ขีดบริเวณส่วนหัว คางจะมีเส้น 1 ขีด ลักษณะลวดลายจะซ้ำ ๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยส่วนของชายผ้าด้านบนและด้านล่างจะเป็นเส้นตรงแนวนอน

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอคั่นด้วยวิธีการขีด หรือภาษาท้องถิ่นเรียกหมี่สับขีด ซึ่งจะอยู่ระหว่างลายหลักมีลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลัก 1 คู่จำนวนแนวเส้นคั่นแนวละ 4 เส้นขนานกันเว้นช่องลายสำหรับขีด แถบกลางจะเว้นช่องลายกว้างมีลักษณะเป็นดอกมีเกสรเล็ก ๆ อยู่ตรงกลาง กลีบดอกลักษณะเป็นแฉก 8 แฉก คั่นด้วยรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าภายในขีดเป็นจุดไข่ปลาเป็นตารางเล็ก ๆ ลักษณะลวดลายจะขีดซ้ำ ๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบจากสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลายประกอบด้วยลายหลัก และลายประกอบสลับกันตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะร้อน ได้แก่ สีเขียว สีเหลือง สีแดง สีม่วง โดยการใช้สีดำ สีฟ้าอ่อน และสีขาวมาประกอบ

ชื่อยลาย ลายนาคชู
ที่มา นางเฉลียว สราคำ อายุ 67 ปี
ที่อยู่ 25 หมู่ที่ 1 ตำบล ป่าสะแก อำเภอ เดิมบางนางบวช จังหวัด สุพรรณบุรี
ลักษณะลวดลาย สัตว์

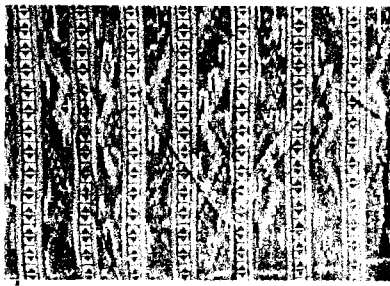
ลายหลัก ลายนาคชู จะอยู่ในแนวขนานของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น แถบลายหลักจะแบ่งเป็นแถวลายหลัก 2 ลาย แถวลายหลักที่ 1 มีลักษณะเป็นเส้นพื้นปลาหรือเส้นซิกแซก 1 เส้น อยู่กึ่งกลางแนวยาวตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ แนวเส้นจะมีลักษณะคล้ายตัวนาค 2 ตัวต่อกัน โดยลำตัวพาดเส้นแนวเฉียงกึ่งกลางเส้น ซึ่งระหว่างรอยต่อมีลักษณะเป็นดอกคือ มีเส้นขีดขนานกลาง 3 เส้น เส้นคู่สุดท้ายแยก เป็นกลีบดอกออกในส่วนปลายข้างละ 1 กลีบรวม 2 กลีบมีลักษณะกลีบดอกเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉากกว่า และทงายหันด้านมุมฉากขนานแนวเส้นคั่น ตัวนาคมีลักษณะตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S แนวลำตัวเป็นเส้นลักษณะเส้นพื้นปลาหรือเส้นซิกแซก ตัวนาคมี 2 หัวคว่ำและทงายอยู่ตรงส่วนปลายตัวอักษร ส่วนเป็นรูปสี่เหลี่ยมเล็ก ๆ มีขีด 2 ขีดบริเวณส่วนหัว คางจะมีเส้น 1 ขีด แถวลายหลักที่ 2 มีลักษณะคล้ายนาค 2 ตัวหัวเกี่ยวกันเป็นคล้ายเส้นปีกกา ส่วนหัวตรงมุมหยักปีกกาเป็นรูปสี่เหลี่ยมอยู่ตรงกลางระหว่างเส้นปีกกาขนานแนวเฉียงทั้ง 2 ด้าน บริเวณหัวนาคส่วนเป็นรูปสี่เหลี่ยมเล็ก ๆ มีขีด 2 ขีดบริเวณส่วนหัว คางจะมีเส้น 1 ขีด จะอยู่ขนานกับแนวเส้นคั่น มีรูปสี่เหลี่ยมเล็ก ๆ วางลายในแนวขนาน ระหว่างส่วนหัวและแนวลำตัวเส้นปีกกา 2 รูป และอีก 1 รูปอยู่ตรงกลางมุมแยกส่วนหัวนาค ลักษณะลายจะเชื่อมต่อกันซ้าย ขวา ลักษณะลวดลายจะซ้ำๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยส่วนของชายผ้าด้านบนและด้านล่างจะเป็นเส้นตรงแนวนอน

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอคั่นด้วยวิธีการขีด หรือภาษาท้องถิ่นเรียกที่มีสับขีด ซึ่งจะอยู่ระหว่างลายหลัก มีลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลัก 1 คู่จำนวนเส้นคั่นแนวละ 4 เส้นขนานกันเว้นช่องลายสำหรับขีด แถบกลางจะเว้นช่องลายกว้างมีลักษณะเป็นดอกรูปสามเหลี่ยมหันมุมเข้าหากันโดยส่วนฐานรูปจะอยู่ในแนวขนานเส้นคั่น ต่อด้วยการขีดเส้นตรงแนวนอนมีขีดเล็ก ๆ อยู่ส่วนปลายเส้นทั้ง 2 ข้าง มีรูปเครื่องหมายบวก + อยู่ตรงกลางในแนวเส้นนอน ระหว่างมุมดอก ลักษณะลวดลายจะขีดซ้ำๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลายประกอบด้วยลายหลัก และลายประกอบสลับกันตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะร้อน ได้แก่ สีเหลือง สีแดง สีม่วงโดยการใช้สีดำ สีขาว และสีฟ้าอ่อนมาประกอบ

ชื่อลาย ลายหงษ์

ที่มา นางบุศย์ กุลท่ามา อายุ 78 ปี

ที่อยู่ 16 หมู่ที่ 3 ตำบล วังคัน อำเภอ ด่านช้าง จังหวัด สุพรรณบุรี

ลักษณะลวดลาย สัตว์

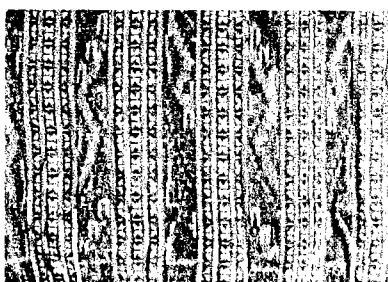
ลายหลัก ลายหงษ์ จะอยู่ในแนวนานของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น แถบลายหลักจะแบ่งเป็นแถบลายหลัก 2 ลาย แถบลายหลักที่ 1 เป็นตัวนาค 1 ตัวมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S หัวนาคจะอยู่ส่วนปลายตัวอักษรมี 1 หัวตั้งขนานแนวเส้นคั่น ส่วนหัวมีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมมีเส้นขีดขนาน 2 เส้น บริเวณคางเป็นเส้นตรงขีดขนาน 1 คู่ แถบลายหลักที่ 2 เป็นตัวนาค 1 ตัวมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S หัวนาคจะอยู่ส่วนปลายตัวอักษรมี 1 หัวตั้งขนานแนวเส้นคั่น ส่วนหัวมีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมโดยบริเวณหัวนาคมีตัวขอลักษณะคล้ายตัวสระ ะ เรียงเป็นแนว 3 ตัว บริเวณคางเป็นเส้นตรงขีด 1 เส้น ลักษณะลวดลายจะซ้ำๆสลับลายหลักซ้ายและขวา ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยส่วนของชายผ้าด้านบนและด้านล่างจะเป็นเส้นตรงแนวนอน

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอด้วยวิธีการขีด หรือภาษาท้องถิ่นเรียกหมี่สับขีด ซึ่งจะอยู่ระหว่างลายหลัก มีลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลัก 1 คู่จำนวนแนวเส้นคั่นแนวละ 4 เส้นขนานกันเว้นช่องลายสำหรับขีด แถบกลางจะเว้นช่องลายกว้างคล้ายรูปผีเสื้อ โดยมีลักษณะรูปสามเหลี่ยมมุมฉากหันมุมเข้าหากันโดยส่วนฐานรูปจะอยู่ในแนวนานเส้นคั่นสลับกัน ต่อด้วยการขีดเส้นตรงแนวนอน 1 เส้น ลักษณะลวดลายจะขีดซ้ำๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลายประกอบด้วยลายหลัก และลายประกอบสลับกันตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะร้อน ได้แก่ สีเหลือง สีแดง สีม่วง โดยการใช้สีดำ สีขาวและสีเขียวอ่อนมาประกอบ

ชื่อลาย ลายหงษ์หลังหัก

ที่มา นางบุศย์ กุลท่ามา อายุ 78 ปี

ที่อยู่ 16 หมู่ที่ 3 ตำบล วังคัน อำเภอ ด่านช้าง จังหวัด สุพรรณบุรี

ลักษณะลวดลาย สัตว์

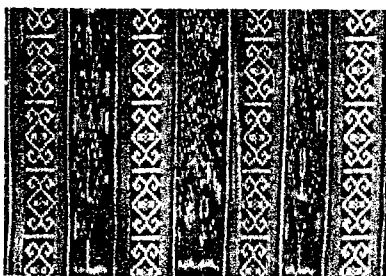
ลายหลัก ลายหงษ์หลังหัก จะอยู่ในแนวขนานของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น แถบลายหลักจะแบ่งเป็นแถบลายหลัก 2 ลาย แถบลายหลักที่ 1 เป็นตัวนาค 1 ตัวมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S หัวนาคจะอยู่ส่วนปลายตัวอักษรมี 1 หัวตั้งขนานแนวเส้นคั่น ส่วนหัวมีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมมีเส้นขีดขนาน 2 เส้น บริเวณคางเป็นเส้นตรงขีดขนาน 1 คู่ นาคตัวที่ 2 จะมีลักษณะลำตัวเป็นเส้น คล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V วางในแนวขนานแนวเส้นคั่น โดยมีเฉพาะบริเวณส่วนหัว มีลักษณะคว่ำหัวเป็นรูปสี่เหลี่ยมมีลากประกอบด้วยเส้นตรงลากแนวตั้งขนานแนวเส้นคั่น 2 เส้น แถบลายหลักที่ 2 เป็นตัวนาค 1 ตัวมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S หัวนาคจะอยู่ส่วนปลายตัวอักษรมี 1 หัวตั้งขนานแนวเส้นคั่น ส่วนหัวมีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมโดยบริเวณหัวนาคมีตัวขอลักษณะคล้ายตัวสระ ะ เรียงเป็นแนว 3 ตัวบริเวณคางเป็นเส้นตรงขีด 1 เส้น ลักษณะลวดลายจะซ้ำๆ สลับลายหลักซ้ายและขวา ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ ส่วนของชายผ้าด้านบนและด้านล่างจะเป็นเส้นตรงแนวนอน

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอขึ้นด้วยวิธีการขีด หรือภาษาท้องถิ่นเรียก หมี่สับขีด ซึ่งจะอยู่ระหว่างลายหลักมีลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลัก 2 เส้นคู่จำนวน 4 เส้น ขนานกันเว้นช่องลายสำหรับขีด ลายประกอบแนวเส้นตรงจะเป็นการขีดเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉากหันด้านฉาก เว้นช่องลายเล็กน้อยต่อการขีดเป็นขีดเส้นตรงแนวนอน 1 ขีด ลักษณะลวดลายจะขีดซ้ำๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ จะเหมือนกัน 2 ช่องโดยหันส่วนฐานสามเหลี่ยมเข้าหากัน แถบกลางจะเว้นช่องลายกว้างคล้ายรูปผีเสื้อ โดยมีลักษณะรูปสามเหลี่ยมมุมฉากหันมุมเข้าหากันโดยส่วนฐานรูปจะอยู่ในแนวขนาน เส้นคั่นสลับกันต่อการขีดเส้นตรงแนวนอน 1 เส้น ลักษณะลวดลายจะขีดซ้ำๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลายประกอบด้วยลายหลัก และลายประกอบสลับกันตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะร้อน ได้แก่ สีเหลือง สีแดง สีม่วงโดยใช้สีดำ สีขาว และสีเขียวอ่อนมาประกอบ

ชื่อลาย ลายนาคนอนทราย

ที่มา นางปลิว ที่ปะลา อายุ 58 ปี

ที่อยู่ 26 หมู่ที่ 3 ตำบล วังคัน อำเภอ ด่านช้าง จังหวัด สุพรรณบุรี

ลักษณะลวดลาย สัตว์

ลายหลัก ลายนาคนอนทราย จะอยู่ในแนวขนานของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น แถบลายหลักจะแบ่งเป็นแถบลายหลัก 2 ลาย แถบลายหลักที่ 1 เป็นตัวนาคมีลักษณะคล้ายตัวขอหรือคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S ตัวนาคมีลักษณะเป็นเหลี่ยมมี 2 หัวคว่ำและหางอยู่ตรงส่วนปลายตัวอักษร โดย

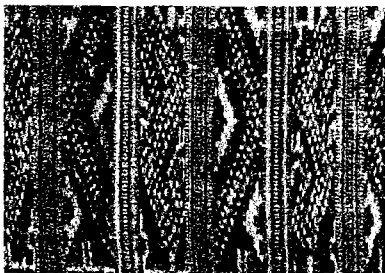
ส่วนหัวจะขีดแนวเส้นคั่นมีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมเล็ก ๆ มีขีด 2 ขีดบริเวณส่วนหัว คางจะมีเส้น 1 ขีดจะทอขนาดมีลักษณะคล้ายรูปสามเหลี่ยม ส่วนบนบริเวณท้องกลางเป็นเส้นตรงประกอบลายคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว U ช่วงท้องขนาดด้านล่างเป็นเส้นตรงลากเชื่อมต่อลาย แถวลายหลักที่ 2 มีลักษณะคล้ายขนาด 2 ตัวหัวเดียวกันเป็นคล้ายเส้นปีกกา ส่วนหัวตรงมุมหยักปีกกาเป็นรูปสี่เหลี่ยมอยู่ตรงกลางระหว่างเส้นปีกกาขนานแนวเฉียงทั้ง 2 ด้าน บริเวณหัวขนาดส่วนเป็นรูปสี่เหลี่ยมเล็ก ๆ มีขีด 2 ขีดบริเวณส่วนหัว คางจะมีเส้น 1 ขีด จะอยู่ขนานกับแนวเส้นคั่นมีรูปสี่เหลี่ยมเล็ก ๆ วางลายในแนวขนาน ระหว่างส่วนหัวและแนวลำตัวเส้นปีกกา 2 รูป และอีก 1 รูปอยู่ตรงกลางมุมแยกส่วนหัวขนาด ลักษณะลายจะเชื่อมต่อกันซ้าย ขวา ลักษณะลวดลายจะซ้ำๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยส่วนของชายผ้าด้านบนและด้านล่างจะเป็นเส้นตรงแนวนอน

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอคั่นด้วยวิธีการขีด หรือภาษาท้องถิ่นเรียกหมี่สับขีด ซึ่งจะอยู่ระหว่างลายหลัก มีลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลัก 1 เส้นคู่จำนวน 4 เส้นขนานกันเว้นช่องลายสำหรับขีด แถบกลางจะเว้นช่องลายกว้างมีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนซ้อนด้วยรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ตรงกลางมีลักษณะเป็นดอกเล็ก ๆ รูปขนมเปียกปูนเล็ก ภายในบริเวณรูปใหญ่ปลายมุมของสี่เหลี่ยมด้านบนและล่าง มีลักษณะเป็นตัวขอเหลี่ยมหันหัวขอออกขนานแนวเส้นคั่นทั้ง 2 มุม ต่อด้วยการขีดเส้นตรงแนวนอน 1 เส้น ลักษณะลวดลายจะขีดซ้ำๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลายประกอบด้วยลายหลัก และลายประกอบสลับกันตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะร้อน ได้แก่ สีเหลือง สีแดง สีม่วง โดยการใช้สีขาว สีเขียว และสีน้ำเงินมาประกอบ

ชื่อลาย ลายนาค

ที่มา นางปลิว ที่ปะลา อายุ 58 ปี

ที่อยู่ 26 หมู่ที่ 3 ตำบล วังคัน อำเภอ ด่านช้าง จังหวัด สุพรรณบุรี

ลักษณะลวดลาย สัตว์

ลายหลัก ลายนาค จะอยู่ในแนวขนานของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น แถบลายหลักจะแบ่งเป็นแถวลายหลัก 2 ลาย แถวลายหลักที่ 1 เป็นตัวขนาดซ้อนกัน 2 ตัวมีลักษณะคล้ายเส้นซิกแซกหรือคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S ลักษณะลำตัวซ้อนขนานหันหัวขนาดสลับกัน คือหัวคว่ำและหัวหงายท้องขนาดหัวคว่ำลักษณะหัวขนาดทั้ง 2 ตัวส่วนหัวจะมีเส้นขีดขนาน 2 เส้น บริเวณคางเป็นเส้นตรงขีด 1 เส้นอยู่ขีดขนานแนวเส้นคั่น แถวลายหลักที่ 2 มีลักษณะเป็นเส้นคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V ซ้อนขนานในแนวขนานขีดแนวเส้นคั่นคล้ายรูปสามเหลี่ยม 2 รูป มีเส้นเฉียงขนานรูป ทั้ง 2 ด้านๆละ 1 เส้น ลักษณะลวดลายจะ

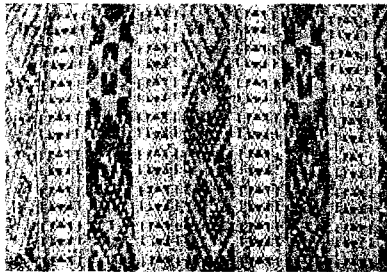
ซ้ำๆสลับซ้ายขวาตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยส่วนของชายผ้าด้านบนและด้านล่างจะเป็นเส้นตรง

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอด้วยวิธีการขีด หรือภาษาท้องถิ่นเรียกหมี่สับขีด ซึ่งจะอยู่ระหว่างลายหลัก มีลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลัก 3 เส้นคู่จำนวน 4 เส้นขนานกันเว้นช่องลายสำหรับขีด ลายประกอบแนวเส้นตรงจะเป็นการขีดเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉากหันด้านฉากเว้นช่องลายเล็กน้อย ต่อด้วยการขีดเป็นขีดเส้นตรงแนวนอน 1 ขีด ลักษณะลวดลายจะเหมือนกัน 2 ช่องโดยหันส่วนฐานสามเหลี่ยมเข้าหากัน แถวกลางจะเว้นช่องลายกว้างคล้ายรูปผีเสื้อ โดยมีลักษณะรูปสามเหลี่ยมมุมฉากหันมุมเข้าหากัน โดยส่วนฐานรูปจะอยู่ในแนวขนานเส้นคั่นสลับกันต่อการขีดเส้นตรงแนวนอน 1 เส้น ลักษณะลวดลายจะซ้ำๆตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลายประกอบด้วยลายหลัก และลายประกอบสลับกันตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะร้อน ได้แก่ สีเหลือง สีแดงส้ม โดยการใช้สีดำ สีขาว สีเขียว และสีน้ำเงินมาประกอบ

ชื่อลาย ลายหมี่ตา

ที่มา นางบาง พลเสน อายุ 57 ปี

ที่อยู่ 25 หมู่ที่ 5 ตำบล ป่าสะแก อำเภอบางนางบัว จังหวัด สุพรรณบุรี

ลักษณะลวดลาย เบ็ดเตล็ด

ลายหลัก ลายหมี่ตา จะอยู่ในแนวขนานของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น แถบลายหลักจะแบ่งเป็นแถวลายหลัก 2 ลาย แถวลายหลักที่ 1 เป็นดอกลายมีลักษณะคล้ายเส้นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนโดยวางมุมชิดกันในแนวเฉียงคล้ายแนวซิกแซก ภายในมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S หัวทึบมีจุดเล็ก ๆ อยู่ตรงกลาง รูปที่ 2 ลักษณะดอกกลีบกระจายออกมีเส้นก้านเล็ก ๆ และจุดหัวขอยู่ตรงปลาย ด้านข้างขีดแนวเส้นคั่นเป็นรูปสามเหลี่ยมเล็ก ๆ คล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V วางในแนวนอนขีดเส้นคั่นโดยมีจุดอยู่ตรงกลางมุมรูปด้านข้างจะวางลายสลับกัน แถวลายหลักที่ 2 เป็นดอกมีลักษณะเป็นเส้นคล้ายรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอกตรงกลางคล้ายเกสรเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน กลีบดอกมีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมอยู่รอบรูปสี่เหลี่ยมด้านละ 2 กลีบ ปลายกลีบด้านบนและล่างทั้ง 2 กลีบจะมีรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเล็ก ๆ อยู่ตรงปลายขีดแนวเส้นคั่น ลักษณะลวดลายจะซ้ำๆตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยส่วนของชายผ้าด้านบนและด้านล่างจะเป็นเส้นตรงแนวนอน

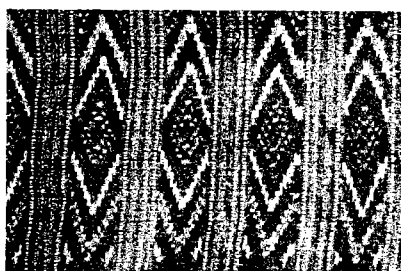
ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอด้วยวิธีการขีด หรือภาษาท้องถิ่นเรียกหมี่สับขีด ซึ่งจะอยู่ระหว่างลายหลัก มีลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลัก จำนวนแนวละ 3 เส้นขนานกันเป็นแนว 3 คู่ขนานกันเว้นช่องลายสำหรับขีด ลายประกอบแนวเส้นตรงจะเป็นการขีดเส้นตรงคล้าย

เส้นประ มีลักษณะเป็นขีดเส้นสั้นสลับจุดยาวตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นหมัดหมี่ ส่วนแนวกลางเป็นเส้นแนวพินปลาหรือเส้นซิกแซก 2 เส้นขีดแนวเส้นคั่นยาวตลอดความกว้างของผืนผ้ามุมเส้นทแยงชนกัน ภายในเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ามีเส้นแบ่งครึ่งรูป ส่วนด้านข้าง เป็นรูปสี่เหลี่ยมอยู่ขีดแนวเส้นคั่นทั้ง 2 ด้าน ลักษณะลวดลายจะขีดซ้ำๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นหมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลายประกอบด้วยลายหลัก และลายประกอบสลับกันตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นหมัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะร้อน ได้แก่ สีแดง สีเหลือง สีม่วง โดยการใช้สีขาว สีดำ และสีเขียวอ่อนอมฟ้ามาประกอบ

ชื่อลาย ลายกาบประยุกต์

ที่มา นางบาง พลเสน อายุ 57 ปี

ที่อยู่ 25 หมู่ที่ 5 ตำบล ป่าสะแก อำเภอ เดิมบางนางบัว จังหวัด สุพรรณบุรี

ลักษณะลวดลาย ประยุกต์

ลายหลัก ลายกาบประยุกต์ จะอยู่ในแนวนอนของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น แถบลายหลัก เป็นเส้นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนซ้อนกัน 3 รูป มีลักษณะเป็นดอก กึ่งกลางของดอกมีลักษณะคล้ายเกสรเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเล็กๆอยู่ภายใน ส่วนมุมรูปสี่เหลี่ยมเป็นเส้นเฉียงเล็กฉากเข้าหากัน โดยส่วนของชายผ้าด้านบนและด้านล่างจะเป็นเส้นตรง ลักษณะลวดลายจะซ้ำๆตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นหมัดหมี่ โดยส่วนของชายผ้าด้านบนและด้านล่างจะเป็นเส้นตรงแนวนอน

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอคั่นด้วยวิธีการขีด หรือภาษาท้องถิ่นเรียกหมี่สับขีด ซึ่งจะอยู่ระหว่างลายหลัก มีลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลักจำนวน 5 เส้น 4 คู่ขนานกันเว้นช่องลายสำหรับขีด ลายประกอบแนวเส้นตรงจะเป็นการขีดเส้นตรงคล้ายเส้นประยาวสลับกับจุดตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นหมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลายประกอบด้วยลายหลัก และลายประกอบสลับกันตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นหมัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้สีตัดกัน ได้แก่ สีแดง กับสีเขียว และสีม่วงกับสีเหลือง โดยการใช้สีดำ สีม่วงน้ำเงิน และสีขาวมาประกอบ

จากการศึกษาวิเคราะห์ลวดลายผ้าหมัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านป่าสะแก กับบ้านทับผึ้งน้อย จำนวน 60 ผืน มีจำนวนการใช้ตามประเภทผ้าดังแสดงในตาราง 16

ตาราง 16 แสดงร้อยละของลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านป่าสะแก กับ บ้านทับผึ้งน้อย จ.สุพรรณบุรี

ประเภทผ้าชิ้น	จำนวน 60 ผืน	ร้อยละ 100
ชิ้นหมี่รวด	41	68.33
ชิ้นหมี่คั่น	10	16.67
ชิ้นหมี่ตา	9	15

วิเคราะห์ผลตาราง 16

แสดงว่าประเภทผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านป่าสะแก กับบ้านทับผึ้งน้อยพบมากที่สุดคือประเภทผ้าชิ้นหมี่รวด ร้อยละ 68.33 รองลงไปตามลำดับ ได้แก่ ผ้าชิ้นหมี่คั่น ร้อยละ 16.67 และผ้าชิ้นหมี่ตา ร้อยละ 15

จากการศึกษาวิเคราะห์ผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านป่าสะแก กับบ้านทับผึ้งน้อย จำนวน 60 ผืน ลักษณะลวดลายผ้ามัดหมี่ แบ่งตามลักษณะลวดลาย 5 ประเภทคือ

1. ลักษณะลวดลายสัตว์
2. ลักษณะลวดลายเรขาคณิต
3. ลักษณะลวดลายพันธุ์ไม้
4. ลักษณะลวดลายเบ็ดเตล็ด
5. ลักษณะลวดลายที่เกิดจากการประยุกต์ขึ้นใหม่

จากการศึกษาวิเคราะห์ลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านป่าสะแก กับบ้านทับผึ้งน้อย จำนวน 60 ผืน ซึ่งพบว่าลักษณะลวดลายผ้ามัดหมี่ แบ่งตามลักษณะลวดลายได้ ดังแสดงในตาราง 17

ตาราง 17 แสดงร้อยละของลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านป่าสะแก กับ บ้านทับผึ้งน้อย แบ่งตามประเภทผ้ามัดหมี่ จำแนกลักษณะผืนผ้าของลวดลาย

ลักษณะลวดลาย	ประเภทชิ้นหมี่รวด		ประเภทชิ้นหมี่คั่น		ประเภทชิ้นหมี่ตา	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สัตว์	16	26.66	3	5	7	11.67
เรขาคณิต	1	1.67	-	-	-	-
พันธุ์ไม้	8	13.33	2	3.33	-	-
เบ็ดเตล็ด	13	21.67	2	3.33	1	1.67
ประยุกต์	3	5	3	5	1	1.67

วิเคราะห์ผลตาราง 17

แสดงว่าลักษณะลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านป่าสะแก กับบ้านทับผึ้งน้อย แบ่งตามประเภทผ้ามัดหมี่ ได้แก่

ประเภทผ้าชิ้นหมี่รวด พบมากที่สุดคือ ลักษณะลวดลายสัตว์ ร้อยละ 26.66 รองลงไปตามลำดับ ได้แก่ ลักษณะลวดลายเบ็ดเตล็ด ร้อยละ 21.67 ลักษณะลวดลายพันธุ์ไม้ ร้อยละ 13.33 ลักษณะลวดลายประยุกต์ ร้อยละ 5 และลักษณะลวดลายเรขาคณิต ร้อยละ 1.67

ประเภทชิ้นหมี่คั่น พบมากที่สุดคือ ลักษณะลวดลายสัตว์ กับลักษณะลวดลายประยุกต์ ร้อยละ 5 รองลงไปตามลำดับ ได้แก่ ลักษณะลวดลายเบ็ดเตล็ดและลักษณะลวดลายพันธุ์ไม้ ร้อยละ 3.33

ประเภทชิ้นหมี่ตา พบมากที่สุดคือ ลักษณะลวดลายสัตว์ ร้อยละ 11.67 รองลงไปตามลำดับ ได้แก่ ลักษณะลวดลายเบ็ดเตล็ดและลักษณะลวดลายประยุกต์ ร้อยละ 1.67

ลักษณะของลวดลายประกอบ

จากการศึกษาวิเคราะห์ลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านป่าสะแก กับบ้านทับผึ้งน้อย จ.สุพรรณบุรี จำนวน 60 ผืน พบลักษณะของลวดลายประกอบของผ้าชิ้นในแต่ละประเภท ซึ่งถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ทำให้ผ้ามัดหมี่มีความสมบูรณ์มีอยู่หลากหลาย ซึ่งสามารถจำแนกตามลักษณะลวดลายได้ 9 ประเภท

- ลักษณะลวดลายประกอบที่ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต
- ลักษณะลวดลายประกอบที่ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบเรขาคณิต
- ลักษณะลวดลายประกอบที่ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบพันธุ์ไม้ผสมรูปแบบเรขาคณิต
- ลักษณะลวดลายประกอบที่ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต
- ลักษณะลวดลายประกอบที่ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต
- ลักษณะลวดลายประกอบที่ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบสัตว์และรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต
- ลักษณะลวดลายประกอบที่ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบพันธุ์ไม้และรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต
- ลักษณะลวดลายประกอบที่ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบเบ็ดเตล็ดและรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต
- ลักษณะลวดลายประกอบที่ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบพันธุ์ไม้และรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต

จากการศึกษาวิเคราะห์ลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านป่าสะแก กับบ้านทับผึ้งน้อย จ.สุพรรณบุรี จำนวน 60 ผืน พบลักษณะของลวดลายประกอบของผ้าชิ้นในแต่ละประเภท มีจำนวนการใช้ดังแสดงในตาราง 18

ตาราง 18 แสดงร้อยละของลวดลายประกอบที่พบในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านป่าสะแก กับบ้านทับผึ้งน้อย จำแนกตามประเภทและจำนวนผืนผ้ามัดหมี่ของลวดลายหลัก

ลวดลายหลัก	ชินหมี่รวด	ร้อยละ	ชินหมี่คั่น	ร้อยละ	ชินหมี่ตา	ร้อยละ	คิดเป็นร้อยละรวม
	จำนวน		จำนวน		จำนวน		
ลวดลายประกอบ	41	68.33	10	16.67	9	15	100
1. สัตว์+ เรขาคณิต	1	1.67	-	-	3	5	6.67
2. เรขาคณิต	18	30	10	16.67	2	3.33	50
3. พันธุ์ไม้ + เรขาคณิต	11	18.33	-	-	2	3.33	21.66
4. เบ็ดเตล็ด + เรขาคณิต	-	-	-	-	-	-	-
5. ประยุกต์ + เรขาคณิต	3	5	-	-	1	1.67	6.67
6. สัตว์ + ประยุกต์ + เรขาคณิต	-	-	-	-	-	-	-
7. พันธุ์ไม้ + ประยุกต์ + เรขาคณิต	7	11.66	-	-	1	1.67	13.33
8.เบ็ดเตล็ด + ประยุกต์ + เรขาคณิต	1	1.67	-	-	-	-	1.67
9. พันธุ์ไม้ + เบ็ดเตล็ด + เรขาคณิต	-	-	-	-	-	-	-

วิเคราะห์ผลตาราง 18

แสดงว่าลวดลายประกอบที่พบในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านป่าสะแก กับบ้านทับผึ้งน้อย ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบสิ่งต่าง ๆ แบ่งตามประเภทผ้ามัดหมี่ได้แก่ ประเภทชินหมี่รวด พบจำนวนมากที่สุดคือ รูปแบบเรขาคณิต ร้อยละ 30 รองลงตามลำดับได้แก่ รูปแบบพันธุ์ไม้ผสมรูปแบบเรขาคณิต ร้อยละ 18.33 รูปแบบพันธุ์ไม้และรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต ร้อยละ 11.66 รูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต ร้อยละ 5 รูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต กับรูปแบบเบ็ดเตล็ดและรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต ร้อยละ 1.67

ประเภทชินหมี่คั่น พบจำนวนมากที่สุดคือ รูปแบบเรขาคณิต ร้อยละ 16.67

ประเภทชินหมี่ตา พบจำนวนมากที่สุดคือ รูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต ร้อยละ 5 รองลงไปตามลำดับได้แก่ รูปแบบเรขาคณิต กับรูปแบบพันธุ์ไม้ผสมรูปแบบเรขาคณิต ร้อยละ 3.33 และรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต กับรูปแบบพันธุ์ไม้และรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต ร้อยละ 1.67

จากการศึกษาวิเคราะห์ลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านป่าสะแก กับบ้านทับผึ้งน้อย จ.สุพรรณบุรี จำนวน 60 ผืน จากลวดลายหลักที่ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบจากสิ่งต่าง ๆ พบจำนวนมากที่สุดคือ รูปแบบเรขาคณิต ร้อยละ 50 รองลงไปตามลำดับได้แก่ รูปแบบพันธุ์ไม้ผสมรูปแบบ

แบบเรขาคณิต ร้อยละ 21.66 รูปแบบพันธุ์ไม้และรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต ร้อยละ 13.33 กับรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต กับรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต ร้อยละ 6.67 และรูปแบบประยุกต์และรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต ร้อยละ 1.67

ลักษณะการใช้สีในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านป่าสะแก กับ บ้านทับผึ้งน้อย จ.สุพรรณบุรี

จากการศึกษาวิเคราะห์ลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านป่าสะแก กับ บ้านทับผึ้งน้อย จ.สุพรรณบุรี จำนวน 60 ผืน พบลักษณะการใช้สีประกอบลวดลายผ้ามัดหมี่ ในประเภท ซิ่นหมี่รวด ซิ่นหมี่คั่น และซิ่นหมี่ตา ซึ่งสามารถจำแนกตามลักษณะของการใช้สีในลวดลายได้ 5 ประเภท

1. การใช้แม่สีในวงจรัสธรรมชาติ
2. การใช้สีกลาง
3. การใช้สีวรรณะ
 - การใช้สีวรรณะร้อน
 - การใช้สีวรรณะเย็น
4. การใช้สีกลมกลืน
 - การใช้สีกลมกลืนของสีตรงข้าม
 - การใช้สีกลมกลืนของสีใกล้เคียง
 - การใช้สีกลมกลืนจากสภาพคล้ายกัน
 - การใช้สีกลมกลืนของสีแยกตรงข้าม
5. การใช้สีตัดกัน

จากการศึกษาวิเคราะห์ลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านป่าสะแก กับบ้านทับผึ้งน้อย จ.สุพรรณบุรี พบลักษณะการใช้สีประกอบลวดลายผ้ามัดหมี่ของผ้าซิ่นในแต่ละประเภท มีจำนวนการใช้ดังแสดงในตาราง 19

ตาราง 19 แสดงร้อยละการใช้สีในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านป่าสะแก กับบ้านทับผึ้งน้อย จำแนกตามประเภท และจำนวนผืนผ้าของลวดลายผ้ามัดหมี่

ประเภทผ้า มัดหมี่	ชั้นหมี่รวด		ชั้นหมี่คั่น		ชั้นหมี่ตา		คิดเป็นร้อยละ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
จำนวน 60 ผืน	41	68.33	10	16.67	9	15	60	100
แม่สีในวงจรัส ธรรมชาติ	-	-	1	1.67	1	1.67	2	3.34
สีกลาง	-	-	-	-	-	-	-	-
สีวรรณะร้อน	12	20	-	-	7	11.66	19	31.66
สีวรรณะเย็น	5	8.33	-	-	-	-	5	8.33
สีกลมกลืนของ สีตรงข้าม	3	5	1	1.67	-	-	4	6.67
สีกลมกลืนของ สีใกล้เคียง	3	5.01	4	6.66	-	-	7	11.67
สีกลมกลืนจาก สภาพคล้ายกัน	12	19.99	3	5	-	-	15	24.99
สีกลมกลืนของสี แยกตรงข้าม	2	3.34	-	-	-	-	2	3.34
สีตัดกัน	4	6.67	1	1.67	1	1.67	6	10.01

วิเคราะห์ผลตาราง 19

แสดงว่าการใช้สีในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านป่าสะแก กับบ้านทับผึ้งน้อย จ.สุพรรณบุรี จำนวน 60 ผืน พบจำนวนมากที่สุดคือ การใช้สีวรรณะร้อน ร้อยละ 31.68 รองลงไปตามลำดับได้แก่ การใช้สีกลมกลืนจากสภาพคล้ายกัน ร้อยละ 24.99 การใช้สีกลมกลืนจากสภาพใกล้เคียง ร้อยละ 11.67 การใช้สีตัดกัน ร้อยละ 10.01 การใช้สีวรรณะเย็น ร้อยละ 8.33 การใช้สีกลมกลืนของสีตรงข้าม ร้อยละ 6.67 การใช้สีกลมกลืนของสีแยกตรงข้าม กับการใช้แม่สีในวงจรัสธรรมชาติ ร้อยละ 3.34

อย่างไรก็ดีการใช้สีในลวดลายผ้ามัดหมี่ในแต่ละผืน ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านป่าสะแก กับบ้านทับผึ้งน้อย จ.สุพรรณบุรี คงใช้สีวรรณะร้อน โดยเฉพาะผ้าชั้นหมี่รวดที่พบจำนวนมากที่สุด แต่อาจมีสีต่าง ๆ กันหรือมีการใช้สีที่มีค่าความเข้มของสีในระดับที่แตกต่างกัน ซึ่งทำให้ลวดลายผ้ามัดหมี่ที่ปรากฏมีความแตกต่างและความสวยงามต่างกัน ช่างทอผ้าส่วนใหญ่มีความรู้ และมีความชำนาญ อีกทั้งยังสามารถพัฒนารูปแบบและการย้อม ในเรื่องเกี่ยวกับสีสันทนของลวดลายอย่างมีอิสระ มีการใช้สีสังเคราะห์

ผสมกับการย้อมสีธรรมชาติในบางผืน ส่วนใหญ่เป็นการย้อมสีสังเคราะห์เนื่องจากสีไม่ตก เนื่องจากการย้อมสีธรรมชาติในปัจจุบันหาวัสดุยากในการย้อมสีต่าง ๆ ได้ยาก แต่ช่วงทอผ้าก็ยังคงสืบสานผลงานลงบนผืนผ้าอันเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นในงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านของคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านป่าสะแก กับบ้านทับผึ้งน้อย จ.สุพรรณบุรี

ผ้ามัดหมี่ บ้านนา ตำบลโพรงมะเดื่อ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม

จากการศึกษาลวดลายผ้ามัดหมี่ บ้านนา ตำบลโพรงมะเดื่อ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม จำนวน 20 ผืน พบว่าผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านนา มีโครงสร้างอันเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ที่มีชื่อเรียกตามลักษณะลวดลายและเทคนิคการทอ แบ่งได้เป็น 3 ประเภทเรียกตามท้องถิ่น ได้แก่ ชิ้นหมี่รวด และชินหมี่คั้น

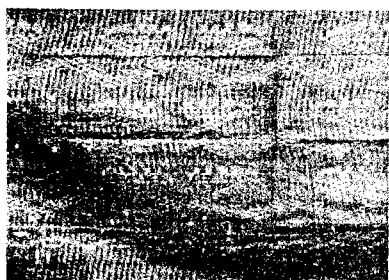
ลักษณะลวดลายของผ้ามัดหมี่ในชินแต่ละประเภท สามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ ลวดลายหลักและลวดลายประกอบ โดยในแต่ละประเภทมีลักษณะของลวดลายหลักและลวดลายประกอบที่แตกต่างกัน

ประเภทผ้าชินหมี่รวด บ้านนา เป็นกรรมวิธีการทอผ้าด้วยการมัดหรือทอไปรวด (ไลด) เดี่ยวจบ ซึ่งแบ่งเป็นลายหลักในผ้าชินหมี่รวด หมายถึงลวดลายที่เด่นชัดปรากฏบนผืนผ้า เรียกว่า แม่ลายหรือแม่แบบลายประกอบในผ้าชินหมี่รวด หมายถึง ลวดลายที่อยู่ต่อจากลายหลักบริเวณชายผ้าเป็นลายที่ประกอบทั้งส่วนบนและส่วนล่างของผ้าชินมัดหมี่

ประเภทผ้าชินหมี่คั้น บ้านนา หมี่คั้น หมายถึง การใช้เทคนิคการมัดหมี่สลับกับการทอคั้นเส้นสี่ด้วยไหมหรือฝ้าย ลักษณะลวดลายหลักในผ้าชินหมี่คั้น หมายถึง ลวดลายที่เกิดจากการมัดหมี่ มีลักษณะเป็นลวดลายที่เด่นชัดปรากฏบนผืนผ้า เรียกว่า แม่ลายหรือแม่แบบและลักษณะของลวดลายประกอบในผ้าชินหมี่คั้น หมายถึง ลักษณะของแนวเส้นคั้น ที่ปรากฏบน ผ้าชินมัดหมี่

การวิเคราะห์ลวดลาย

ประเภทชินหมี่รวด ในจังหวัด นครปฐม

ชื่อลาย ลายนาค

ที่มา นางแก้ว ชันเครือ อายุ 78 ปี

ที่อยู่ 25 หมู่ที่ 1 ตำบล โพรงมะเดื่อ อำเภอ เมือง จังหวัด นครปฐม

ลักษณะลวดลาย สัตว์

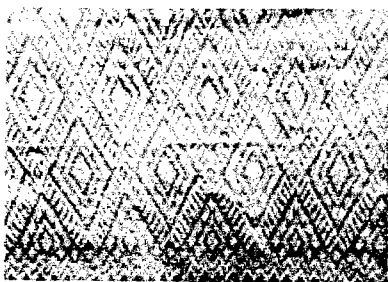
ลายหลัก ลายนาค จะวางลายตามแนวนอน ตัวนาคมีลักษณะคล้ายตัวอักษรไทย ตัวพ ตัวเหลี่ยม โดยบริเวณคอนาคเป็นจุดเรียงขนานตามแนวตัวอักษร 2 แนวและบริเวณท้องนาคมีลักษณะเป็นจุดเรียงขนานตามแนวตัวอักษร 2 แนว หัวนาคจะอยู่ส่วนปลายตัวอักษรทั้ง 2 ด้านหันหน้าออกแนวข้าง มีลักษณะเป็นแนวเส้นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าตรงกลางภายในรูปสี่เหลี่ยมเป็นรูปเครื่องหมายบวก + เรียงในแนวกลางรูป 3 ตัว ส่วนหัวนาคมีลักษณะเป็นเส้นตรงขีดแนวตั้งมีความหนาและขนานกัน 4 ขีด

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางของเส้นพื้นปลาหรือเส้นซิกแซกยาวเป็นแนวตลอดผืนผ้าชิ้น มุมแนวเส้นพื้นปลามีลักษณะเป็นดอกกลายเล็ก ๆ รูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน เป็นลายประกอบที่อยู่ส่วนล่างสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายหลักนำมาเรียงต่อกันในแนวตรง โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนของสีใกล้เคียง ได้แก่ สีน้ำตาล และสีเหลืองทอง โดยการใช้สีขาวมาประกอบ

ชื่อลาย ลายข้าวหลามตัด

ที่มา นางแก้ว ชันเครือ อายุ 78 ปี

ที่อยู่ 25 หมู่ที่ 1 ตำบล โพรงมะเดื่อ อำเภอ เมือง จังหวัด นครปฐม

ลักษณะลวดลายเรขาคณิต

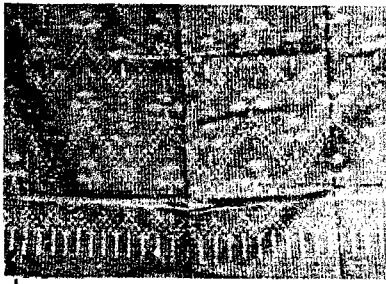
ลายหลัก ลายข้าวหลามตัด จะอยู่ในตำแหน่งระหว่างเส้นขนาน 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน มุมทั้ง 4 เป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนซ้อนกัน 2 รูป แนวเส้นรอบรูปมีลักษณะเป็นแจกขนานเรียงขนานตามแนวเส้นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ภายในตรงกลางเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนล้อมรอบด้วยเส้นขนานแนวรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ช่องว่างลายมีลักษณะเป็นเส้นขนาน 2 เส้นแนวขนานประกอบเป็นรูปวงกลมเรียงตามแนวเส้นขนาน

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบ จะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางคล้ายรูปสามเหลี่ยม ตรงกลางรูปสามเหลี่ยมจะเป็นลวดลายครึ่งหนึ่งของลายหลัก ชายผ้าเป็นแนวเส้นพื้นปลาหรือเส้นซิกแซกยาวขนานกัน 2 เส้น เป็นลายประกอบที่อยู่ส่วนล่างสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบเรขาคณิตผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะร้อน ได้แก่ สีแดง สีเหลือง โดยการใช้สีขาวมาประกอบ

ชื่อลาย ลายดอกไม้
ที่มา นางแก้ว ชันเครือ อายุ 78 ปี
ที่อยู่ 25 หมู่ที่ 1 ตำบล โพรงมะเดื่อ อำเภอ เมือง จังหวัด นครปฐม
ลักษณะลวดลาย พันธุ์ไม้

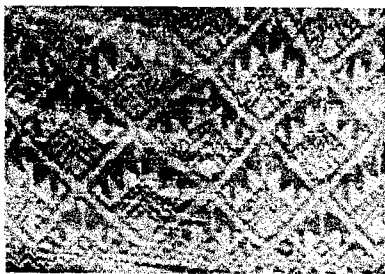
ลายหลัก ลายดอกไม้ จะอยู่ในตำแหน่งแนวจุดเรียงตามแนวเส้นพื้นปลาหรือเส้นซิกแซก ยาวขนานกัน 2 เส้นยาวตลอดความยาวผืนผ้า ลายดอกไม้จะวางลายบริเวณมุมแนวเส้นพื้นปลาหรือเส้นซิกแซก มีลักษณะคล้ายรูปวงกลม 1 วง แนววงกลม 2 รูปประกอบเส้นตรงขีดแนวตั้งวางระหว่างรูปวงกลม 2 รูปมีลักษณะคล้ายกันใบ

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางของจุดเรียงตามแนวเส้นพื้นปลาหรือเส้นซิกแซกยาวขนานกัน 2 เส้นมุมเส้นพื้นปลาเป็นรูปสามเหลี่ยมฐานของสามเหลี่ยมประกอบด้วยลายดอกไม้มีลักษณะเป็นตุ้มดอกกรวยวงกลม เว้นระยะลายเป็นกันใบมีลักษณะเป็นใบรูปวงกลม 2 ใบ วางลายซ้ายและขวามีเส้นตรงลากแนวตั้งเป็นกัน 1 เส้น ชายผ้าจุดเรียงตามแนวเส้นพื้นปลาหรือเส้นซิกแซกยาวขนานกัน 2 เส้น มุมทุกมุมแนวล่างมีเส้นตรงขีดแนวตั้งขนานยาวเกือบสุดชายผ้า เป็นลายประกอบที่อยู่ส่วนล่างสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบพันธุ์ไม้ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรง โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนของของสีใกล้เคียง ได้แก่ สีน้ำตาล และสีเหลืองทอง โดยการใช้สีขาวมาประกอบ

ชื่อลาย ลายสน
ที่มา นางสปรี คลองละวะ อายุ 53 ปี
ที่อยู่ 75 หมู่ที่ 1 ตำบล โพรงมะเดื่อ อำเภอ เมือง จังหวัด นครปฐม
ลักษณะลวดลาย พันธุ์ไม้

ลายหลัก ลายสน จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างเส้นขนานคู่ 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ภายในรูปมุมล่างเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนวางขนานมุมประกอบด้วยเส้นคล้ายตัว

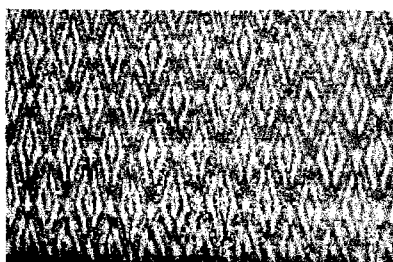
อักษรภาษาอังกฤษตัว V วางคว่ำขนานรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนจำนวน 2 เส้น และเป็นแนวเส้นประตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V ขนานรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน 1 เส้น มุมบนเป็นดอกกลายเล็ก ๆ ต่อก้านดอกแนวใบเป็นรูปสามเหลี่ยมวางฐานแนวตั้งด้านสามเหลี่ยมเรียงขนานแนวตัวอักษรตัว V คว่ำ ต่อรูปรบริเวณมุม มุมข้างภายในรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเป็นตุ้มดอกกลายแนวก้านชิดรูปสามเหลี่ยม

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางของเส้นพื้นปลาหรือเส้นซิกแซกมุมของเส้นพื้นปลาเป็นรูปสามเหลี่ยม เป็นลายครึ่งหนึ่งของลายหลัก ชายผ้าเป็นแนวเส้นพื้นปลาหรือเส้นซิกแซกขนานกัน 2 เส้นเป็นลายประกอบที่อยู่ส่วนล่างสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบพันธุ์ไม้ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนลายประกอบ

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะเย็น ได้แก่ สีเขียว น้ำเงิน กับสีเหลือง โดยการใช้สีขาวมาประกอบ

ชื่อลาย ลายกระจับ

ที่มา นางหนู คำพลอย อายุ 48 ปี

ที่อยู่ 25 หมู่ที่ 1 ตำบล โพรงมะเดื่อ อำเภอ เมือง จังหวัด นครปฐม

ลักษณะลวดลาย พันธุ์ไม้

ลายหลัก ลายกระจับ จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างแนวจุดเรียงตามแนวเส้นขนาน 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน แนวรูปมุมทุกมุมมีลักษณะเป็นดอกกลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ตรงกลางภายในรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเป็นเส้นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน แนวข้างรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V วางขนานแนวนอน โดยหันมุมเข้าหามุมภายในรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบ จะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางคล้ายรูปสามเหลี่ยม ตรงกลางรูปสามเหลี่ยมจะเป็นลวดลายครึ่งหนึ่งของลายหลัก เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนบนและส่วนล่างของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบพันธุ์ไม้ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีในวงจรัสธรรมชาติ ได้แก่ สีน้ำเงิน กับการใช้สีขาว

ชื่อลาย ลายดอกแก้ว
ที่มา นางแก้ว ชันเครือ อายุ 78 ปี
ที่อยู่ 25 หมู่ที่ 1 ตำบล โพรงมะเดื่อ อำเภอ เมือง จังหวัด นครปฐม
ลักษณะลวดลาย พันธุ์ไม้

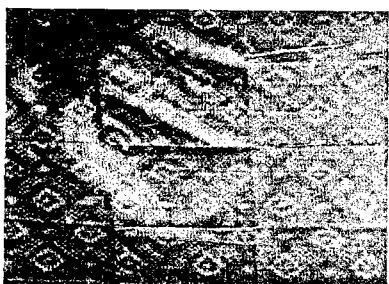
ลายหลัก ลายดอกแก้ว จะอยู่ในตำแหน่งระหว่างเส้นขนาน 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน แนวเส้นรอบรูปมีลักษณะเป็นดอกกลายเล็กๆ คล้ายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน เรียงวันช่องลายตามแนวเส้นรอบรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ตรงกลางเป็นลายดอกแก้วซ้อนด้วยวงกลม เกสรมีลักษณะเป็นรูปเครื่องหมายบวก + กลีบดอกเป็นรูปสามเหลี่ยมประกอบโดยวางส่วนฐานชิดเส้นรอบวงของวงกลม

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบ จะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางคล้ายรูปสามเหลี่ยม ตรงกลางรูปสามเหลี่ยมจะเป็นลวดลายครึ่งหนึ่งของลายหลัก เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนบนและส่วนล่างของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบพันธุ์ไม้ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนของสีใกล้เคียง ได้แก่ สีน้ำตาล และสีเหลืองทอง โดยการใช้สีขาวมาประกอบ

ชื่อลาย ลายหน้าจั่ว
ที่มา นางแก้ว ชันเครือ อายุ 78 ปี
ที่อยู่ 25 หมู่ที่ 1 ตำบล โพรงมะเดื่อ อำเภอ เมือง จังหวัด นครปฐม
ลักษณะลวดลาย เบ็ดเตล็ด

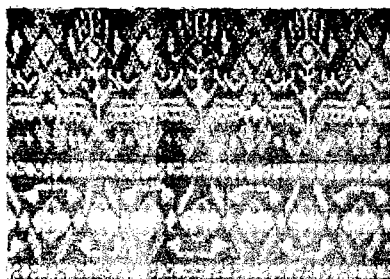
ลายหลัก ลายหน้าจั่ว หน้าจั่วในที่นี้ หมายถึง จั่วบ้าน จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างจุด 3 จุดเรียงขนานกันเป็นเส้น มีลักษณะคล้ายแนวจั่วชายคาบ้านเป็นแนวรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน โดยมุมทั้ง 4 เป็นดอกกลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน แนวจั่วมีลักษณะคล้ายแนวรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ภายในเป็นเส้นแนวรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ตรงกลางคล้ายรูปเครื่องหมายบวก +

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบ จะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางคล้ายรูปสามเหลี่ยม ตรงกลางรูปสามเหลี่ยมจะเป็นลวดลายครึ่งหนึ่งของลายหลัก ส่วนชายผ้าเป็นเส้นตรงในแนวนอน เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนล่างและส่วนบนสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืน ได้แก่ สีน้ำตาล และสีเหลืองทอง โดยการใช้สีขาวมาประกอบ

ชื่อลาย ลายเชิงเทียน

ที่มา นางหนู คำพลอย อายุ 48 ปี

ที่อยู่ 25 หมู่ที่ 1 ตำบล ไพรงมะเดื่อ อำเภอ เมือง จังหวัด นครปฐม

ลักษณะลวดลาย ประยุกต์

ลายหลัก ลายเชิงเทียน จะต่อลายในแนวตั้งประกอบด้วยลายหลัก 2 ลักษณะ แถบลายหลักที่ 1 เป็นตุ้มรูปสามเหลี่ยม 2 รูปหันส่วนฐานขึ้น แนวข้างประกอบด้วยดอกลายเล็ก ๆ รูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน แนวฐานรูปสามเหลี่ยมทั้ง 2 รูป มีลักษณะเป็นเส้นตรงขีดเล็ก ๆ วางกึ่งกลางฐานขนานกัน ตรงกลางแนวเส้นขนานเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนมุมข้างรูปเป็นแนวเส้นรูปสี่เหลี่ยมวางเรียงติดกัน 3 รูป แนวด้านบนรูปสี่เหลี่ยมเป็นเส้นตรงแนวนอนขนานกัน 2 เส้น ลักษณะปลายเส้นตรงจะขนานแนวด้านรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ต่อลายคล้ายเครื่องหมายขีดถูกวางลายสลับกลับกัน โดยวางไขว่หันส่วนปลายเครื่องหมายออกไว้ ส่วนบน มุมบนตรงกลางแนวไขว่ เป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนซ้อนกัน 2 รูปวางขนานแนวเครื่องหมาย ต่อลายมีลักษณะกลับแนวลายหลักขึ้นไปตามแนวตั้ง แถบลายหลักที่ 2 อยู่ชิดลายหลักที่ 1 คล้ายเครื่องหมายขีดถูกวางลายสลับกลับกัน โดยวางไขว่หันส่วนปลายเครื่องหมายออกวางแนวล่าง มุมบนตรงกลางแนวไขว่ ต่อลายเป็นเชิงเทียน มีลักษณะเป็นแนวเส้นตรงขีดแนวตั้ง 1 เส้นยาวแนวกลางเส้นเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนมุมข้างเป็นเส้นเฉียงต่อปลายคล้ายแฉ่งเทียน 1 เล่มประกอบด้วยเส้นจากเทียนหักมุมเข้าหามุมไขว่ลายหลักที่ 1 ปลายเส้นตรงเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนซ้อนกัน 2 รูปมุมล่างมีเส้นตรงแนวเฉียงขนานแนวด้านล่างรูป มุมภายนอกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนบริเวณมุมทั้ง 2 ข้าง ประกอบด้วยเส้นหักมุมเล็กน้อยต่อลายเป็นฐานเทียนเป็นตุ้มลายเล็ก ๆ ปลายบนเป็นเส้นตรงขีดแนวตั้งคล้ายแฉ่งเทียน แนวด้านส่วนบนประกอบด้วยแฉ่งเทียน 2 เล่มเป็นเส้นตรงขีดแนวตั้งขนานกัน 2 เส้น มุมบนรูปเป็นเส้นตรงลากแนวตั้งปลายบนประกอบด้วยรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเล็กแนวมุมข้าง 2 ข้าง และมุมบนเป็นเส้นตรงลากแนวตั้ง 1 ขีดคล้ายรูปเทียน

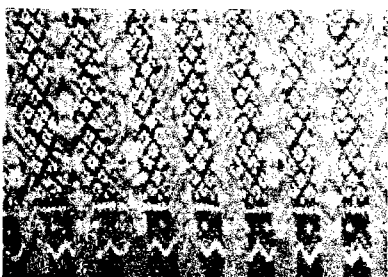
ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก มีลักษณะเป็นดอกลายรูปสี่เหลี่ยมเรียงต่อกันเป็นแนวเส้นตรงในแนวนอนขนานกัน 2 เส้น โดยเว้นช่องว่างระหว่างลายภายในมีลักษณะเป็นเส้นตรงขีดแนวเฉียงประกอบด้วยดอกลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนตรงกลางเส้น คล้ายแนวเส้นพันปลา

หรือเส้นซิกแซก แนวเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซก มีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมตรงกลางภายในรูปสามเหลี่ยมเป็นดอกกลายรูปวงกลมเล็กประกอบกัน 4 รูปวางตามแนวรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน แนวฐานรูปสามเหลี่ยมประกอบลายคล้ายหูโทรศัพท์ คือเป็นแนวเส้นตรงขนานแนวเส้นขนาน ส่วนปลายทั้ง 2 ข้างประกอบเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉากวางแนวขนานแนวฐานขนานกัน เป็นลายประกอบที่อยู่ส่วนล่างสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลวดลายนำมาเรียงในแนวตั้ง โดยการต่อลายในลักษณะแนวขนาน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนจากสภาพคล้ายกัน ได้แก่ สีน้ำตาลแดง สีแดง สีเหลือง สีเขียวเหลือง โดยการใช้สีขาว และสีฟ้ามาประกอบ

ชื่อลาย ลายดอก

ที่มา นางช้อน คำเงิน อายุ 47 ปี

ที่อยู่ 119/5 หมู่ที่ 1 ตำบล โพรงมะเดื่อ อำเภอ เมือง จังหวัด นครปฐม

ลักษณะลวดลาย ประยุกต์

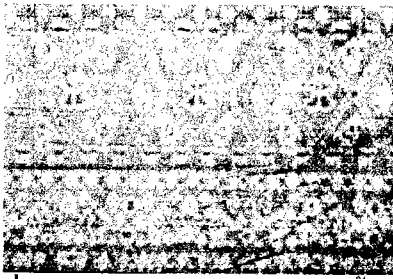
ลายหลัก ลายดอก จะอยู่ในแนวขนานของแนวแถบลายหลัก 2 ลาย โดยทอแบ่งลายแนวตั้ง แถบลายหลักที่ 1 เป็นดอกกลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเรียงสลับเว้นจังหวะลายยาวตลอดความกว้าง โดยชายผ้าเป็นเส้นตรงขีดแนวตั้งขนานเป็นเส้นตลอดความยาวลาย ต่อด้วยดอกกลายรูปเครื่องหมายบวก + ประกอบแนวเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซก 1 เส้นและเป็นแนวจุดขนานแนวฟันปลา 1 เส้น แถบลายหลักที่ 2 เป็นแนวเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซกยาวตลอดความกว้างผืนผ้ามุมทุกมุมเป็นรูปสามเหลี่ยมซ้อนกัน 2 รูปวางลายแนวขนาน โดยส่วนฐานขีดแนวแถบลายหลักที่ 1

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายดอกเป็นการนำเอาเส้นหมี่รวด 2 ลายมาแบ่งแนวทอคั่นระหว่างลายหลักที่ 1 กับ ลายหลักที่ 2

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลายหลัก 2 แถบลาย มาทอสลับกันตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวตั้ง

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะเย็น ได้แก่ สีเขียว สีม่วง สีเหลือง สลับกับการใช้สีขาวและสีดำ

ชื่อลาย ลายนก ลายผีเสื้อ ลายกวาง

ที่มา นางกุหลาบ บุญทองคำ อายุ 52 ปี

ที่อยู่ 59 หมู่ที่ 1 ตำบล โพรงมะเตือ อำเภอ เมือง จังหวัด นครปฐม

ลักษณะลวดลาย ประยุกต์

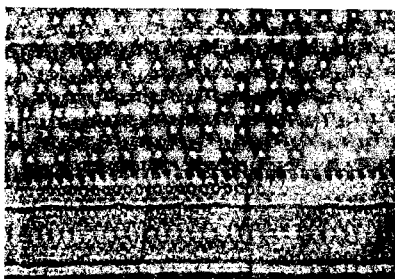
ลายหลัก ลายนก ลายผีเสื้อ ลายกวางจะอยู่ในตำแหน่งระหว่างเส้นขนาน 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน แนวเส้นรอบรูปบริเวณส่วนบนและมุมล่างคล้ายลำตัวกวาง มีขา 4 ขา หันส่วนลำตัวเข้าหากันส่วนหัวจะมีลักษณะตามแนวรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ภายในรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนตรงกลางเป็นลายผีเสื้อส่วนหัวเป็นเส้นตรงขีดตั้งส่วนปลายทั้ง 2 ข้างประกอบด้วยเส้นโค้งปลายละ 1 เส้น ต่อลายเป็นลำตัวมีลักษณะเป็นปีกรูปสามเหลี่ยมประกอบกัน 4 รูป โดยหันแนวฐานขีดแนวเส้นกลางลำตัว สลับกับภายในรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนตรงกลางเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนซ้อนกัน 2 รูป ลายเรียงต่อกันในแนวนอน มีลักษณะเป็นแนวรูปสามเหลี่ยม ภายในเป็นลายคล้ายนกมีลักษณะลำตัวกลมแนวปีกเป็นเส้นรูปสามเหลี่ยมอยู่ภายในวงกลม ลำคอต่อเนื่องยาวส่วนหัวเป็นรูปวงกลมเล็กมีเส้นขีดเล็ก 2 เส้นคล้ายปากนก ส่วนล่างเป็นขา 2 ขามีเส้นแยกปลายขา 2 เส้น ภายในรูปสามเหลี่ยมจะประกอบลายนก 1 ตัว โดยแต่ละตัว ยืนหันหน้าสลับกันทางซ้ายและขวา แนวต่อลายเว้นช่องขนานประกอบเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเล็ก ๆ เรียงเว้นระยะตลอดความยาวผ้าชิ้นมัดหมี่

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเล็ก ๆ เรียงเป็นแนวเส้นตรงขนานกัน 2 เส้น โดยช่องว่างระหว่างแนวขนานประกอบด้วยลายนก มีลักษณะลำตัวกลมแนวปีกเป็นเส้นรูปสามเหลี่ยมอยู่ภายในวงกลม ลำคอต่อเนื่องยาวส่วนหัวเป็นรูปวงกลมเล็กมีเส้นขีดเล็ก 2 เส้นคล้ายปากนก ส่วนล่างเป็นขา 2 ขามีเส้นแยกปลายขา 2 เส้น ยืนหันหน้าทางซ้ายและขวา สลับกัน ตรงกลางระหว่างลายมีลักษณะเป็นดอกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนดอกเล็กวางเรียงในแนวคล้ายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน วางดอกลายบริเวณมุมทั้ง 4 ของรูปแนวด้านบนและล่างของดอกลาย ประกอบเป็นดอกลายเล็กเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนแนวละ 1 รูป เป็นลายประกอบที่อยู่ส่วนล่างสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรง โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลาง คือสีเทา กับการใช้สีวรรณะร้อน ได้แก่ สีแดง สีเหลือง และสีส้ม

ชื่อลาย ลายตะเกียง

ที่มา นางกุหลาบ บุญทองคำ อายุ 52 ปี

ที่อยู่ 59 หมู่ที่ 1 ตำบล โพรงมะเตือ อำเภอบึง จังหวัด นครปฐม

ลักษณะลวดลาย ประยุกต์

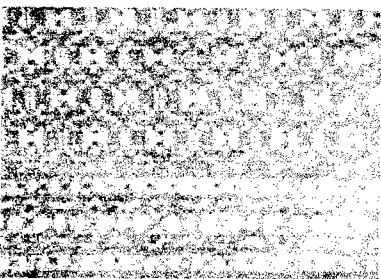
ลายหลัก ลายตะเกียงจะอยู่ในตำแหน่งระหว่างเส้นขนาน 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน แนวเส้นรอบรูปเป็นจุดเรียงตามแนวรูปมุมทุกมุมมีลักษณะเป็นดอกลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ภายในกึ่งกลางคล้ายดวงไฟมีลักษณะรูปร่างกลมประกอบด้วยรูปสามเหลี่ยม 2 รูป วางส่วนฐานขีดรูปร่างกลม โดยมีมุมรูปสามเหลี่ยมวางขนานมุมข้างภายในรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเล็ก ๆ เรียงเป็นแนวเส้นตรง 1 เส้น เว้นช่องว่างลายเป็นรูปร่างกลมตรงกลางเป็นรูปร่างกลมเล็ก เชื่อมต่อลายเป็นรูปสามเหลี่ยมเรียงตามแนวเส้นตรง ชายผ้าเป็นดอกลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเรียงเป็นแนวยาวขนานกับแนวเส้นตรง โดยช่องว่างระหว่างแนวขนานประกอบด้วยแนวเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซกยาวขนานกัน 2 เส้น ตรงกลางแนวขนานเส้นฟันปลามีลักษณะเป็นดอกลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนวางลายระหว่างมุมแนวเส้นฟันปลา มุมแนวเส้นฟันปลาส่วนที่อยู่ใกล้แนวขนานของเส้นตรงทั้ง 2 แนวประกอบเป็นดอกลายเล็ก ๆ รูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน เป็นลายประกอบที่อยู่ส่วนล่างสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงโดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลาง คือสีดำ กับการใช้สีวรรณะร้อน ได้แก่ สีแดง สีเหลือง และสีส้ม

ชื่อลาย ลายปีกบ่าง

ที่มา นางกุหลาบ บุญทองคำ อายุ 52 ปี

ที่อยู่ 59 หมู่ที่ 1 ตำบล โพรงมะเตือ อำเภอบึง จังหวัด นครปฐม

ลักษณะลวดลาย ประยุกต์

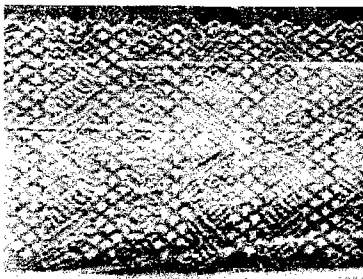
ลายหลัก ลายปีกบ่าง จะวางลายตามแนวนอนมีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอกยาว ปลายบนและล่างประกอบด้วยรูปสามเหลี่ยมเล็ก แนวข้างรูปคล้ายปีกมีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมคางหมูวางลาย แนวนอนขีดแนวเส้นด้านรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอกแนวละ 1 รูป ลักษณะต่อลายจะมีเส้นตรงขีดแนวตั้งขนานกัน 2 เส้นคั่น ประกอบด้วยตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S วางแนวเฉียงสลับซ้ายขวา โดยวางลักษณะมุม ทั้ง 4 ให้ส่วนปลายตัวอักษรอยู่ในแนวเส้นตรงแนวคั่นลายปีกบ่าง

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก มีลักษณะเป็นดอกลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเรียงตามแนวเส้นตรงในแนวนอนขนานกัน 2 เส้น โดยเว้นช่องว่างระหว่างลายตรงกลาง เป็นรูปวงกลมเล็ก ประกอบด้วยแนวระยะลายตรงมุมทั้ง 4 ตามแนวรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ช่วงต่อลาย เป็นแนวเส้นตรงขีดตั้งมีความหนาส่วนปลายทั้ง 2 ข้างมีลักษณะเป็นเส้นโค้งปลายละ 1 เส้นยาวเกือบถึงแนวเส้นขนาน เป็นลายประกอบที่อยู่ส่วนล่างสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบ เรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรง โดยการต่อลายในลักษณะ แนวนอน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะร้อน ได้แก่ สีแดงส้ม กับสีเหลือง โดย การใช้สีขาว และสีน้ำเงินมาประกอบ

ชื่อลาย ลายประยุกต์

ที่มา นางสาวปรี คลองละวะ อายุ 53 ปี

ที่อยู่ 75 หมู่ที่ 1 ตำบล โพรงมะเตื่อ อำเภอ เมือง จังหวัด นครปฐม

ลักษณะลวดลาย ประยุกต์

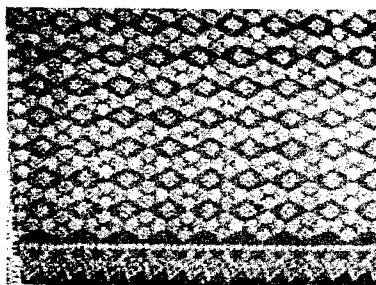
ลายหลัก ลายประยุกต์ จะอยู่ในแนวขนานของแนวแถบลายหลัก 3 ลาย โดยทอแบ่งลาย แนวตั้ง แถบลายหลักที่ 1 เป็นดอกลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเรียงสลับเว้นจังหวะลายยาวตลอดความ กว้าง ต่อด้วยแนวเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซก 1 เส้นเฉพาะชายผ้าส่วนบน แถบลายหลักที่ 2 มีลักษณะเป็น แนวเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซกเป็นแนวเส้นขนานกัน 2 เส้นตรงกลางระหว่างแนวขนาน มีลักษณะเป็นเส้น ตรงแนวเฉียงขีดขนานกันยาวตามแนวเส้นฟันปลามุมหยาบของเส้นเป็นรูปสามเหลี่ยม ภายในเป็นแนวเส้น เเฉียงขีดขนานกับแนวเส้นฟันปลาชิดมุมฐานทางด้านขวา ส่วนมุมฐานซ้ายประกอบด้วยลายคล้ายเลขไทย เลข ๑ ต่อด้วยแนวเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซก 1 เส้นเฉพาะชายผ้าส่วนบน แถบลายจะเหมือนกัน 2 แถบลายคั่น ด้วยลายหลักที่ 1 แถบลายหลักที่ 3 เป็นแนวรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเรียงต่อลาย ตลอดความกว้างผ้า 3 รูป ตรงกลางภายในรูป เป็นเส้นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนซ้อนกัน 2 รูปมุมบนและล่างเป็นดอกลาย เล็กรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน แนวด้านประกอบลายคล้ายเลขไทย เลข ๑ วางขีดแนวด้าน ช่องว่างระหว่าง ลายเป็นเส้นตรงขีดแนวเฉียงขนานกัน 2 เส้นวางขีดแนวแถบลายหลักที่ 1

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายดอกเป็นการนำเอาเส้นที่มีววด 2 ลายมาแบ่งแนวทอคั่นระหว่างลายหลักที่ 1 กับ ลายหลักที่ 2

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลายประกอบด้วยลายหลัก 2 ลาย นำมาเรียงในแนวตั้ง โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะเย็น ได้แก่ สีม่วงน้ำเงิน สีเขียวเหลือง สีเหลือง โดยการใช้สีขามาประกอบ

ชื่อลาย ลายดอก

ที่มา นางกุหลาบ บุญทองคำ อายุ 52 ปี

ที่อยู่ 59 หมู่ที่ 1 ตำบล โพรงมะเตือ อำเภอบึง เมือง จังหวัด นครปฐม

ลักษณะลวดลาย ประยุกต์

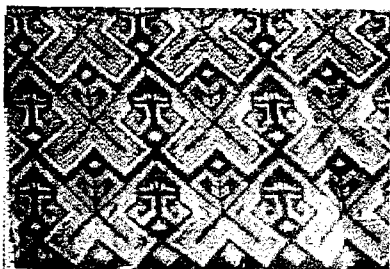
ลายหลัก ลายดอก จะอยู่ในแนวรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน เรียงตามแนวนอน โดยมุมทุกมุมเป็นดอกลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ประกอบกันตรงกลางคล้ายเกสรเป็นจุดเล็ก ๆ แนวระหว่างลายแถวลายหลัก เว้นช่องว่างลายแถวตรงกลางเป็นดอกลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนตรงกลางเป็นเกสรจุดเล็ก ๆ

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก เป็นแนวขีดเล็ก ๆ ยาวเป็นเส้นตรงตลอดความยาวผ้าชิ้น ตามแนวเส้นประกอยด้วยดอกลายเล็ก ๆ รูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเรียงเว้นระยะตามแนวเส้นตรงต่อด้วยแนวเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซกยาว 1 เส้น ส่วนมุมหยักของแนวเส้นฟันปลาจะเป็นดอกลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเล็ก ๆ 1 ดอก เป็นลายที่อยู่ส่วนล่างสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนว โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะร้อน ได้แก่ สีแดง กับสีเหลือง โดยการใช้สีกลาง คือสีดำเป็นพื้น

ชื่อลาย ลายพญานาค
ที่มา นางกุหลาบ บุญทองคำ อายุ 52 ปี
ที่อยู่ 59 หมู่ที่ 1 ตำบล โพรงมะเดื่อ อำเภอบึง เมือง จังหวัด นครปฐม
ลักษณะลวดลาย ประยุกต์

ลายหลัก ลายพญานาค จะวางลายตามแนวนอน ลายพญานาคมีลักษณะคล้ายตัวอักษรไทย ตัว พ ตัวเหลี่ยม ซ้อนกัน 3 แนวเส้น ๆ บนสุดส่วนปลายจะยาวคล้ายหัวนาค มุมบนแนวตั้ง ประกอบลายเส้นคล้ายรูปหัวใจมีลักษณะเหลี่ยม ภายในรูปหัวใจเป็นรูปสี่เหลี่ยมด้านขนานวางแนวเฉียง ขนานด้านข้าง 2 รูป ด้านนอกบริเวณมุมหยักรูปหัวใจเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเล็ก ๆ 1 รูป แนวต่อลายแนวนอนปลายเส้นหัวนาควางลายเชื่อมต่อกันแนวข้างตัวอักษร ประกอบด้วยลายคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว J ลักษณะตัวเหลี่ยม วางสลับกัน 2 ตัวโดยแนวตัวอักษรขนานกันมุมล่างเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเล็ก ๆ 1 รูป แนวบนเหนือตัวอักษรคล้ายสระ อีวางสลับกลับข้างขนานแนวกัน 2 ตัวตรงกลางเป็นเส้นตรงขีดแนวตั้งขนานแนวเส้น 1 ขีด

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางแนวลายหลัก ประกอบด้วยรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเรียงตามแนว เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนล่างและส่วนบนสุดของตัวชิ้นมัดหมี่

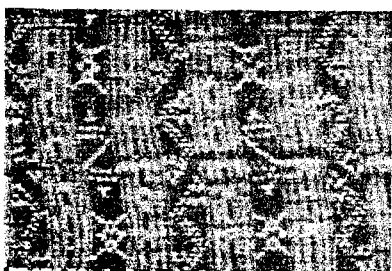
รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลวดลายนำมาเรียงในแนวตั้งและแนวตรง โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลาง คือสีดำเป็นหลัก โดยการใช้สีเขียว เหลือง สีส้ม และสีฟ้ามาประกอบ

การวิเคราะห์ลวดลาย

ประเภทชิ้นหมี่คั้น ในจังหวัด นครปฐม

ชื่อลาย ลายนาค
ที่มา นางแก้ว ชันเครือ อายุ 78 ปี
ที่อยู่ 25 หมู่ที่ 1 ตำบล โพรงมะเดื่อ อำเภอบึง เมือง จังหวัด นครปฐม

ลักษณะลวดลาย สัตว์

ลายหลัก ลายนาค จะอยู่ในแนวขนานของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น แถบลายหลักจะแบ่งเป็นแถวลายหลัก 2 ลาย แถวลายหลักที่ 1 เป็นตัวนาคมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S หัวนาคจะอยู่ส่วนปลายตัวอักษรวางขีดแนวเส้นคั่น มีลักษณะเป็นเส้นรูปสี่เหลี่ยมแนวหัวนาคเป็นเส้นตรงขีดแนวตั้งขนานกัน 2 เส้นและมีเส้นคั่นแนวขนานยาวกว่า 1 เส้น บริเวณคางเป็นเส้นตรงขีดขนาน 2 เส้น แถวลายหลักที่ 2 เป็นตัวนาคคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S หัวนาคจะอยู่ส่วนปลายตัวอักษรมี 2 หัวมีลักษณะเป็นแนวจุดคล้ายรูปสามเหลี่ยม สลับลายเป็นเส้นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนตรงกลางเป็นรูปสี่เหลี่ยมมุมมนและล่างมีเส้นตรงลากแนวเฉียงแยกออก 2 เส้นขีดแนวเส้นคั่น ลักษณะลวดลายจะซ้ำๆตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยส่วนของชายผ้าด้านบนและด้านล่างจะเป็นเส้นตรงแนวนอน

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอคั่นระหว่างลายหลัก ลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลักจะทอสีพื้นสลับสี ลักษณะของแถบคั่นจะเป็นแนวเส้นตรงขนานกับลายหลักตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลายประกอบด้วยลายหลัก และลายประกอบสลับกันตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนจากสภาพคล้ายกัน ได้แก่ สีเหลืองสีน้ำตาลเหลือง และสีน้ำตาลแดง โดยการใช้สีกลาง คือสีดำ กับสีขาวเป็นแนวหลัก

ชื่อลาย ลายประยุกต์

ที่มา นางช้อน คำเงิน อายุ 47 ปี

ที่อยู่ 119/5 หมู่ที่ 1 ตำบล ไพรงมะเดื่อ อำเภอ เมือง จังหวัด นครปฐม

ลักษณะลวดลาย ประยุกต์

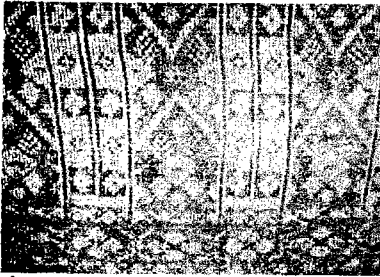
ลายหลัก ลายประยุกต์ จะอยู่ในแนวขนานของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น แถบลายหลักจะแบ่งเป็นแถวลายหลัก 2 ลาย แถวลายหลักที่ 1 เป็นดอกลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนวางลายตรงกลางแนวเส้นขนาน ช่วงต่อลายเป็นรูปสามเหลี่ยมหันมุมเข้าหากัน วางรูปแนวนอนโดยวางส่วนฐานขีดแนวเส้นคั่น โดยแถวลายหลักที่ 1 จะเหมือนกัน 2 แถว แถวลายหลักที่ 2 มีลักษณะเป็นแนวเส้นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนภายในรูปตรงกลางเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนซ้อนกัน 2 รูปตรงกลางคล้ายรูปเครื่องหมายบวก + แนวด้านทั้ง 4 ประกอบด้วยรูปสามเหลี่ยม 3 รูปหันมุมเรียงชิดตามแนวเส้นด้าน โดยวางฐานแนวตั้ง มุมบนและล่างรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเป็นรูปเครื่องหมายบวก + 1 รูป แนวข้างมีลักษณะคล้ายรูปสามเหลี่ยมภายในรูปเป็นรูปสามเหลี่ยมซ้อนกัน 3 รูปวางส่วนฐานขีดแนวเส้นคั่น แนวด้านประกอบด้วยรูปสามเหลี่ยมเล็กหันมุมเข้าหาแนวฐานเรียงต่อกัน 3 รูป ลักษณะลวดลายจะซ้ำๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยส่วนของชายผ้าด้านบนและด้านล่างจะเป็นเส้นตรงแนวนอน

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอคั่นระหว่างลายหลัก มีลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลัก แนวแถบ 3 แถบคั่นจะทอสีพื้นสลับสีและขนานกับการทอคั่นเป็นเส้นตรงแนวตั้ง ซึ่งแนวการคั่นจะขนานกับลายหลักตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลายประกอบด้วยลายหลัก และลายประกอบสลับกันตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่มัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะเย็น ได้แก่ สีม่วงน้ำเงิน สีม่วง โดยการใช้สีขาวมาประกอบ

ชื่อลาย ลายดอกไม้

ที่มา นางสปรี คลองละวะ อายุ 53 ปี

ที่อยู่ 75 หมู่ที่ 1 ตำบล โพรงมะเตือ อำเภอบึงสามพัน จังหวัด นครปฐม

ลักษณะลวดลาย ประยุกต์

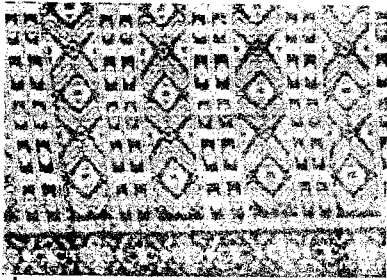
ลายหลัก ลายดอกไม้ จะอยู่ในแนวขนานของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น แถบลายหลักจะแบ่งเป็นแถบลายหลัก 2 ลาย แถบลายหลักที่ 1 เป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนซ้อน ภายในรูปตรงกลางเป็นเกสรมีลักษณะเป็นจุด สลับกับดอกลายแนวเส้นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนอยู่ระหว่างแนวเส้นคั่น แถบลายหลักที่ 2 จะอยู่ระหว่างช่องว่างลายคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V หงายและคว่ำ แนวระหว่างช่องว่างลายเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเล็กอยู่กึ่งกลางระหว่างมุมคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V แนวข้างเล็กคล้ายกลีบดอกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเรียงตามแนวตั้ง 2 รูป แนวเส้นคั่นระหว่างช่องว่างเป็นรูปสามเหลี่ยม โดยส่วนฐานชิดแนวเส้นคั่นอยู่กึ่งกลางระหว่างกลีบดอก ประกอบด้วยรูปสามเหลี่ยมเล็กวางส่วนฐานชิดแนวเส้นคั่นลักษณะลวดลายจะซ้ำๆตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยส่วนของชายผ้าด้านบนและด้านล่างจะเป็นเส้นตรงแนวนอน

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบมี 2 ลักษณะ แถบลายประกอบที่ 1 จะอยู่ในแนวการทอคั่นระหว่างลายหลัก มีลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลักแนวเส้นตรง ขนานกัน 4 เส้นคั่นด้วยลายหลักแถบลายที่ 2 อยู่ระหว่างกลาง แถบลายหลักที่ 2 จะอยู่ต่อจากลายหลักชายผ้า ในตำแหน่งแนวเส้นมีลักษณะเป็นดอกคล้ายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเรียงตามแนวเส้นตรงขนานกัน 2 เส้น แนวกลางระหว่างลายเป็นลายดอกไม้เป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน 4 รูป ประทับกับคล้ายกลีบดอกเกสร มีลักษณะคล้ายรูปเครื่องหมายกากบาท X ช่วงต่อลายมีลักษณะเป็นดอกคล้ายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนมุมบนและล่างเป็นเส้นเฉียงแยกออก 2 ทาง คล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V สลับกันตลอดความยาวผ้าชิ้นมัดหมี่ เป็นลายประกอบที่อยู่ส่วนล่างสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจักวาม โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตั้ง โดยการต่อลายในลักษณะการเรียงอิฐแนวตั้ง

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีในวงจรสีธรรมชาติ ได้แก่ สีแดง สีน้ำเงิน และสีเหลือง

ชื่อลาย ลายฝักแปบ

ที่มา นางหนู คำพลอย อายุ 48 ปี

ที่อยู่ 25 หมู่ที่ 1 ตำบล โพรงมะเตือ อำเภอบึงสามพัน จังหวัด นครปฐม

ลักษณะลวดลาย ประยุกต์

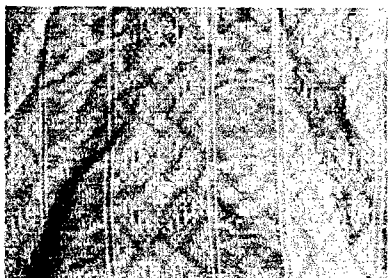
ลายหลัก ลายฝักแปบ จะอยู่ในแนวขนานของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น แถบลายหลักจะแบ่งเป็นแถวลายหลัก 2 ลาย แถวลายหลักที่ 1 มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอกวางลายขีดแนวเส้นคั่นภายในตรงกลาง มีลักษณะเป็นดอกลายคล้ายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนซ้อนกัน 2 รูปต่อลายด้วยรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ชายผ้าด้านบนและด้านล่างมีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมเล็กตรงกลางเป็นดอกลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน แถวลายหลักที่ 2 จะอยู่ระหว่างแนวเส้นคั่นเหมือนกัน 2 แถว ต่อด้วยแถบลายหลักที่ 2 มีลักษณะคล้ายรูปเครื่องหมายกากบาท X มุมไขว้และแนวต่อลายประกอบด้วยรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเล็ก โดยช่วงต่อลายรูปร่างขีดแนวเส้นคั่น แนวข้างรูปเครื่องหมายบริเวณมุมไขว้ มีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมภายในเป็นรูปสามเหลี่ยม โดยวางลายแนวขนานฐานขีดแนวเส้นคั่นข้างละ 1 รูป ภายในรูปสามเหลี่ยมประกอบด้วยรูปสี่เหลี่ยมเล็กวางขีดแนวฐานรูปสามเหลี่ยม 1 รูป ลักษณะช่วงต่อลายรูปเครื่องหมายเป็นรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอก วางลายขีดแนวเส้นคั่นภายในตรงกลางเป็นแนวรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน กึ่งกลางเป็นรูปสี่เหลี่ยมเล็กโดยด้านทั้ง 4 ประกอบด้วยรูปสามเหลี่ยมด้านละ 1 รูปวางลายแนวฐานขีดเส้นรอบรูปสี่เหลี่ยม เป็นรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอกวางลายขีดแนวเส้นคั่นภายในตรงกลาง เป็นดอกลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเรียงเป็นแนวตรงขีดเส้นคั่น

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอคั่นระหว่างลายหลัก มีลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลัก แนวแถบ 3 แถบคั่นจะทอสีพื้นสลับสีและขนานกับการทอคั่นเป็นเส้นตรงแนวตั้ง แถวลายหลักที่ 2 จะอยู่ต่อจากลายหลักชายผ้า ในตำแหน่งแนวเส้น มีลักษณะเป็นดอกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเรียงตามแนวเส้นตรงขนานกัน 2 เส้น แนวกลางระหว่างลายเป็นลายดอกไม้เป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน 4 รูป ประทับกับคล้ายกลีบดอกเกสร มีลักษณะคล้ายรูปเครื่องหมายกากบาท X ช่วง ต่อลายมีลักษณะเป็นดอกลายคล้ายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนมุมบนและล่างเป็นเส้นเฉียงแยกออก 2 ทาง คล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V สลับกันตลอดความยาวผ้าชิ้นมัดหมี่ เป็นลายประกอบที่อยู่ส่วนล่างสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่ ซึ่งแนวการคั่นจะขนานกับลายหลักตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลายประกอบด้วยลายหลัก และลายประกอบสลับกันตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นหมี่มัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะเย็น ได้แก่ สีน้ำเงิน สีเขียวน้ำเงิน สีเหลือง โดยการใช้สีขาว สีดำ สีฟ้า สีชมพู และสีส้มมาประกอบ

ชื่อลาย ลายดอกประยุกต์

ที่มา นางซ้อณ คำเงิน อายุ 47 ปี

ที่อยู่ 119/5 หมู่ที่ 1 ตำบล ไพรงมะเดื่อ อำเภอ เมือง จังหวัด นครปฐม

ลักษณะลวดลาย ประยุกต์

ลายหลัก ลายดอกประยุกต์ จะอยู่ในแนวนอนของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น แถบลายหลักจะแบ่งเป็นแถวลายหลัก 2 ลาย แถวลายหลักที่ 1 มีลักษณะเป็นดอกแนวตรงกลางเป็นเกสรรูปร่างกลม กลีบดอกมีลักษณะเป็นรูปวงกลมวางลายขีดเกสรจำนวน 4 กลีบ ต่อลายคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว U วางขนานห่างและคว่ำส่ายปลายมีลักษณะเป็นตุ่มดอกกรูปร่างกลมทั้ง 2 ปลาย แถวลายหลักที่ 2 มีลักษณะ คล้ายรูปเครื่องหมายกากบาท X ประกอบด้วยรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าวางแนวเฉียงตามแนวเครื่องหมายประกอบมุมไขว้ตรงกลางและแนวต่อลายขีดเส้นคั่นเป็นรูปวงกลมเล็ก แนวข้างรูปเครื่องหมายบริเวณมุมไขว้มีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมภายในเป็นรูปสามเหลี่ยมซ้อนกัน 2 รูป โดยวางลายแนวนอนส่วนฐานขีดแนวเส้นคั่น มุมเครื่องหมายระหว่างมุมไขว้ส่วนล่างเป็นดอกไม้ มีลักษณะเป็นดอกกรูปร่างสี่เหลี่ยมขนมปังขีดแนวเส้นคั่นระหว่างมุมไขว้ส่วนล่างเป็นดอกไม้มีลักษณะเป็นดอกกรูปร่างสี่เหลี่ยมขนมปังเปียกปูนต่อกันเป็นเส้นตรงแนวตั้งลากขีดมุม แนวใบลายคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V วางคว่ำขนานกับดอกซ้อนกัน 2 แนว ลักษณะลวดลายจะซ้ำๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยส่วนของชายผ้าด้านบนและด้านล่างจะเป็นเส้นตรงแนวนอน

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอคั่นระหว่างลายหลัก มีลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลักจะทอสีพื้นสลับสี ซึ่งแนวการคั่นจะขนานกับลายหลักตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลายประกอบด้วยลายหลัก และลายประกอบสลับกันตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นหมี่มัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนของสีใกล้เคียง ได้แก่ สีน้ำเงิน สีม่วงน้ำเงิน สีแดง และสีม่วงแดง โดยการใช้สีขาวมาประกอบ

จากการศึกษาวิเคราะห์ลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านนา จำนวน 20 ผืน มีจำนวนการใช้ตามประเภทผ้าดังแสดงในตาราง 20

ตาราง 20 แสดงร้อยละของลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านนา จ.นครปฐม

ประเภทผ้าจีน	จำนวน 20 ผืน	ร้อยละ 100
ชิ้นหมี่รวด	15	75
ชิ้นหมี่คั้น	5	25

วิเคราะห์ผลตาราง 20

แสดงว่าประเภทผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านนา พบมากที่สุดคือประเภทผ้าชิ้นหมี่รวด ร้อยละ 75 รองลงไปตามลำดับ ได้แก่ ผ้าชิ้นหมี่คั้น ร้อยละ 25

จากการศึกษาวิเคราะห์ผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านนา จำนวน 20 ผืน ลักษณะลวดลายผ้ามัดหมี่ แบ่งตามลักษณะลวดลาย 5 ประเภทคือ

1. ลักษณะลวดลายสัตว์
2. ลักษณะลวดลายเรขาคณิต
3. ลักษณะลวดลายพันธุ์ไม้
4. ลักษณะลวดลายเบ็ดเตล็ด
5. ลักษณะลวดลายที่เกิดจากการประยุกต์ขึ้นใหม่

จากการศึกษาวิเคราะห์ลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้งบ้านนา จำนวน 20 ผืน ซึ่งพบว่าลักษณะลวดลายผ้ามัดหมี่ แบ่งตามลักษณะลวดลายได้ ดังแสดงในตาราง 21

ตาราง 21 แสดงร้อยละของลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านนา แบ่งตามประเภทผ้ามัดหมี่ จำแนกลักษณะผืนผ้าของลวดลาย

ลักษณะลวดลาย	ประเภทชิ้นหมี่รวด		ประเภทชิ้นหมี่คั้น	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สัตว์	1	5	1	5
เรขาคณิต	1	5	-	-
พันธุ์ไม้	4	20	-	-
เบ็ดเตล็ด	1	5	-	-
ประยุกต์	8	40	4	20

วิเคราะห์ผลตาราง 21

แสดงว่าลักษณะลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านนา แบ่งตามประเภทผ้ามัดหมี่ ได้แก่

ประเภทผ้าขึ้นหมีรวด พบมากที่สุดคือ ลักษณะลวดลายประยุกต์ ร้อยละ 40 รองลงไปตามลำดับ ได้แก่ ลักษณะลวดลายพันธุ์ไม้ ร้อยละ 20 ลักษณะลวดลายสัตว์ , ลักษณะลวดลายเรขาคณิต และ ลักษณะลวดลายประยุกต์ ร้อยละ 5

ประเภทขึ้นหมีคั่น พบมากที่สุดคือ ลักษณะลวดลายประยุกต์ ร้อยละ 20 รองลงไปตามลำดับ ได้แก่ ลักษณะลวดลายสัตว์ ร้อยละ 5

ลักษณะของลวดลายประกอบ

จากการศึกษาวิเคราะห์ลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านนา จ.นครปฐม จำนวน 20 ผืน พบลักษณะของลวดลายประกอบของผ้าขึ้นในแต่ละประเภท ซึ่งถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ทำให้ผ้ามัดหมี่มีความสมบูรณ์มีอยู่หลากหลาย ซึ่งสามารถจำแนกตามลักษณะลวดลายได้ 9 ประเภท

- ลักษณะลวดลายประกอบที่ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต
- ลักษณะลวดลายประกอบที่ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบเรขาคณิต
- ลักษณะลวดลายประกอบที่ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบพันธุ์ไม้ผสมรูปแบบเรขาคณิต
- ลักษณะลวดลายประกอบที่ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต
- ลักษณะลวดลายประกอบที่ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต
- ลักษณะลวดลายประกอบที่ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบสัตว์และรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต
- ลักษณะลวดลายประกอบที่ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบพันธุ์ไม้และรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต
- ลักษณะลวดลายประกอบที่ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบเบ็ดเตล็ดและรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต
- ลักษณะลวดลายประกอบที่ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบพันธุ์ไม้และรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต

จากการศึกษาวิเคราะห์ลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านนา จ.นครปฐม จำนวน 20 ผืน พบลักษณะของลวดลายประกอบของผ้าขึ้นในแต่ละประเภท มีจำนวนการใช้ดังแสดงในตาราง 22

ตาราง 22 แสดงร้อยละของลวดลายประกอบที่พบในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านนา จำแนกตามประเภทและจำนวนผืนผ้ามัดหมี่ของลวดลายหลัก

ลวดลายหลัก	ชั้นหมี่รวด	ร้อยละ	ชั้นหมี่คั่น	ร้อยละ	คิดเป็นร้อยละรวม
	จำนวน		จำนวน		
ลวดลายประกอบ	15	80	5	25	100
1. สัตว์+ เรขาคณิต	-	-	-	-	-
2. เรขาคณิต	6	30	5	55	55
3. พันธุ์ไม้ + เรขาคณิต	7	35	-	-	35
4. เบ็ดเตล็ด + เรขาคณิต	1	5	-	-	5
5. ประยุกต์ + เรขาคณิต	-	-	-	-	-
6. สัตว์ + ประยุกต์ + เรขาคณิต	-	-	-	-	-
7. พันธุ์ไม้ + ประยุกต์ + เรขาคณิต	-	-	-	-	-
8. เบ็ดเตล็ด + ประยุกต์ + เรขาคณิต	-	-	-	-	-
9. พันธุ์ไม้ + เบ็ดเตล็ด + เรขาคณิต	1	5	-	-	5

วิเคราะห์ผลตาราง 22

แสดงว่าลวดลายประกอบที่พบในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านนา ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบสิ่งต่าง ๆ แบ่งตามประเภทผ้ามัดหมี่ได้แก่

ประเภทชั้นหมี่รวด พบจำนวนมากที่สุดคือ รูปแบบเรขาคณิต ร้อยละ 55 รองลงมาลำดับได้แก่ รูปแบบพันธุ์ไม้ผสมรูปแบบเรขาคณิต ร้อยละ 35 รูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต กับรูปแบบพันธุ์ไม้และรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต ร้อยละ 5

ประเภทชั้นหมี่คั่น พบจำนวนมากที่สุดคือ รูปแบบเรขาคณิต ร้อยละ 25

จากการศึกษาวิเคราะห์ลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านนา จ.นครปฐม จำนวน 20 ผืน จากลวดลายประกอบที่ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบจากสิ่งต่าง ๆ พบจำนวนมากที่สุดคือ รูปแบบเรขาคณิต ร้อยละ 55 รองลงไปตามลำดับได้แก่ รูปแบบพันธุ์ไม้ผสมรูปแบบเรขาคณิต ร้อยละ 35 รูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต กับรูปแบบพันธุ์ไม้และรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต ร้อยละ 5

ลักษณะการใช้สีในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้งบ้านนา จ.นครปฐม

จากการศึกษาวิเคราะห์ลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านนา จ.นครปฐม จำนวน 20 ผืน พบลักษณะการใช้สีประกอบลวดลายผ้ามัดหมี่ในประเภทชั้นหมี่รวด ชั้นหมี่คั่น ซึ่งสามารถจำแนกตามลักษณะของการใช้สีในลวดลายได้ 5 ประเภท

1. การใช้แม่สีในวงจรสีธรรมชาติ
2. การใช้สีกลาง
3. การใช้สีวรรณะ
 - การใช้สีวรรณะร้อน
 - การใช้สีวรรณะเย็น
4. การใช้สีกลมกลืน
 - การใช้สีกลมกลืนของสีตรงข้าม
 - การใช้สีกลมกลืนของสีใกล้เคียง
 - การใช้สีกลมกลืนจากสภาพคล้ายกัน
 - การใช้สีกลมกลืนของสีแยกตรงข้าม
5. การใช้สีตัดกัน

จากการศึกษาวิเคราะห์ลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านนา จ.นครปฐม พบลักษณะการใช้สีประกอบลวดลายผ้ามัดหมี่ของผ้าชิ้นในแต่ละประเภท มีจำนวนการใช้ดังแสดงในตาราง 23

ตาราง 23 แสดงร้อยละการใช้สีในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านนา จำแนกตามประเภท และจำนวนผืนผ้าของลวดลายผ้ามัดหมี่

ประเภทผ้ามัดหมี่	ซินหมีรวด		ซินหมีคั้น		คิดเป็นร้อยละ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
การใช้สีของ ลวดลาย จำนวน 20 ผืน	15	75	5	25	20	100
แม่สีในวงจรสีธรรมชาติ	1	5	1	5	2	10
สีกลาง	3	15	-	-	3	15
สีวรรณะร้อน	3	15	-	-	3	15
สีวรรณะเย็น	3	15	2	10	5	25
สีกลมกลืนของ สีตรงข้าม	-	-	-	-	-	-
สีกลมกลืนของ สีใกล้เคียง	4	20	1	5	2	25
สีกลมกลืนจาก สภาพคล้ายกัน	1	5	1	5	2	5
สีกลมกลืนของ สีแยกตรงข้าม	-	-	-	-	-	-
สีตัดกัน	-	-	-	-	-	-

วิเคราะห์ผลตาราง 23

แสดงว่าการใช้สีในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านนา จ. นครปฐมจำนวน 20 ผืน พบจำนวนมากที่สุดคือ การใช้สีวรรณะเย็น กับการใช้สีกลมกลืนของสีใกล้เคียง ร้อยละ 25 รองลงไปตามลำดับได้แก่ การใช้สีวรรณะร้อน กับการใช้สีกลาง ร้อยละ 15 การใช้แม่สีในวงจรัสสีธรรมชาติ ร้อยละ 10 และการใช้สีกลมกลืนจากสภาพคล้ายกัน ร้อยละ 5

อย่างไรก็ดีการใช้ในลวดลายผ้ามัดหมี่ในแต่ละผืนของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านนา ใน จ.นครปฐมเป็นการใช้สีวรรณะเย็นและการใช้สีกลมกลืนของสีใกล้เคียง แต่อาจมีสีต่าง ๆ กันหรือมีการใช้สีที่มีค่าความเข้มของสีในระดับที่แตกต่างกัน ซึ่งทำให้ลวดลายผ้ามัดหมี่ที่ปรากฏมีความแตกต่างและความสวยงามต่างกัน ช่างทอผ้าส่วนใหญ่มีความรู้ และมีความชำนาญอีกทั้งยังสามารถพัฒนารูปแบบลวดลายและการย้อมสีจากเดิมเป็นการใช้สีธรรมชาติมาเป็นการใช้สีสังเคราะห์ แต่ในสภาพปัจจุบันพบเพียงการเก็บรักษาผืนผ้าจากบรรพบุรุษวัฒนธรรมการทอผ้าได้สูญหาย และยังคงหลงเหลือเพียงผืนผ้าชิ้นมัดหมี่อันทรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ที่โดดเด่นในงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านของคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านนา ใน จ.นครปฐม

ผ้ามัดหมี่ บ้านนา บ้านบ่อพลอย ตำบลหลุมรั้ง อำเภอบ่อพลอย จังหวัดกาญจนบุรี

จากการศึกษาลวดลายผ้ามัดหมี่ บ้านบ่อพลอย ตำบลหลุมรั้ง อำเภอบ่อพลอย จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 20 ผืน พบว่าผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านบ่อพลอย มีโครงสร้างอันเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ที่มีชื่อเรียกตามลักษณะลวดลายและเทคนิคการทอ แบ่งได้เป็น 3 ประเภทเรียกตามท้องถิ่น ได้แก่ ชินหมี่รวด และชินหมี่คั่น

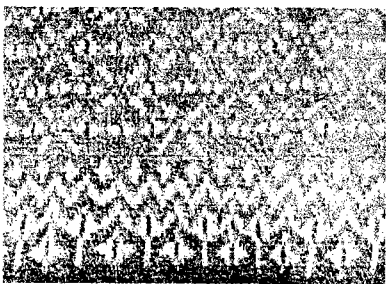
ลักษณะลวดลายของผ้ามัดหมี่ในชินแต่ละประเภท สามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ ลวดลายหลักและลวดลายประกอบ โดยในแต่ละประเภทมีลักษณะของลวดลายหลักและลวดลายประกอบที่แตกต่างกัน

ประเภทผ้าชินหมี่รวด บ้านบ่อพลอย หมายถึงกรรมวิธีการทอผ้าด้วยการมัดหรือทอไปรวด (โลด) เดียวจบ ซึ่งแบ่งเป็นลายหลักในผ้าชินหมี่รวด หมายถึงลวดลายที่เด่นชัดปรากฏบนผืนผ้า เรียกว่า แม่ลายหรือแม่แบบ ลายประกอบในผ้าชินหมี่รวด หมายถึง ลวดลายที่อยู่ต่อจากลายหลัก บริเวณชายผ้าเป็นลายที่ประกอบทั้งส่วนบนและส่วนล่างของผ้าชินมัดหมี่

ประเภทผ้าชินหมี่คั่น บ้านบ่อพลอย หมี่คั่น หมายถึง การใช้เทคนิคการมัดหมี่สลับกับการทอคั่นเส้นสีด้วยไหมหรือฝ้าย ลักษณะลวดลายหลักในผ้าชินหมี่คั่น หมายถึง ลวดลายที่เกิดจากการมัดหมี่ มีลักษณะเป็นลวดลายที่เด่นชัดปรากฏบนผืนผ้า เรียกว่า แม่ลายหรือแม่แบบ และลักษณะของลวดลายประกอบในผ้าชินหมี่คั่น หมายถึง ลักษณะของแนวเส้นคั่น ที่ปรากฏบน ผ้าชินมัดหมี่

การวิเคราะห์ลวดลาย

ประเภทชินหมี่รวด ในจังหวัด กาญจนบุรี

ชื้อลาย

ลายผีเสื้อ

ลักษณะลวดลาย สัตว์

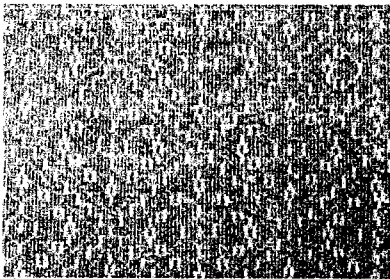
ลายหลัก ลายผีเสื้อ จะวางลายตามแนวนอน มีลักษณะคล้ายเครื่องหมายกากบาท X ตรงกลางตัวผีเสื้อเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนมีเส้นตรงขีดแนวตั้งแบ่งครึ่งรูป แนวข้างมีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนมีเส้นตรงขีดแนวตั้งแบ่งครึ่งรูป เรียงแนวนอนเว้นระยะ 3 รูปข้างทอเรียกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนที่มาประกอบลายนี้ว่า ตัวครองแครง

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก แนวส่วนบนที่อยู่ติดลายหลักเป็นรูปเครื่องหมายบวก + อยู่ตรงกลางมุมของเส้นพื้นปลาหยัก ต่อด้วยเป็นแนวเส้นพื้นปลาหรือเส้นซิกแซกยาวขนานกัน 2 เส้นตลอดผืนผ้าชิ้น แนวเส้นล่างบริเวณมุมหยักประกอบด้วยดอกลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน และมุมระหว่างระหว่างแนวหยักเส้นพื้นปลาชายผ้าประกอบด้วยดอกลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน เป็นลายประกอบที่อยู่ส่วนล่างสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันเป็นแนว โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะเย็น ได้แก่ สีม่วง สีน้ำเงิน โดยการใช้สีขาว สีแดงและสีเขียวมาประกอบ

ชื่อลาย ลายแมงมุม

ที่มา นางสาวเจียด สระทอง อายุ 48 ปี

ที่อยู่ 18 หมู่ที่ 10 ตำบล หล่มรัง อำเภอ บ่อพลอย จังหวัด กาญจนบุรี

ลักษณะลวดลาย สัตว์

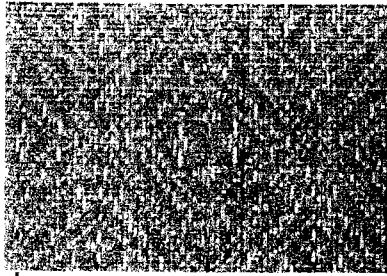
ลายหลัก ลายแมงมุม จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างจุด 2 จุด เรียงขนานกัน 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน แนวเส้นขนานรูปประกอบด้วยแนวเส้นซิกแซกคล้ายขั้นบันไดอยู่กึ่งกลางระหว่างแนวเส้นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ตัวแมงมุมจะอยู่กึ่งกลางเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ตรงกลางจะเป็นเส้นรูปหกเหลี่ยมภายในเป็นรูปเครื่องหมายบวก + ขามีลักษณะเป็นขีดตรงมุม 4 มุมรูปหกเหลี่ยมแยกเป็นเส้นเฉียงขีดละ 2 เส้น ปลายขาจะเป็นรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอกเล็กอยู่ตรงปลาย และตรงระหว่างช่วงลาย ประกอบด้วยขาลายเป็นรูปสี่เหลี่ยมอยู่ภายในมุมมุมทั้ง 4 รูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน มีเส้นตรงขีดแนวตั้งด้านบนล่างแนวละ 1 ขีด

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางของเส้นพื้นปลาหรือเส้นซิกแซกยาว ภายในรูปสามเหลี่ยมมีลักษณะเป็นครึ่งหนึ่งของลายหลักทั้งส่วนบนและล่าง ชายผ้าจะเส้นตรงแนวนอนยาว เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนล่างและส่วนบนสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลาย
ในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะเย็น ได้แก่ สีน้ำเงิน สีเขียว และสี
เหลือง

ชื่อลาย ลายช่อผกา

ที่มา นางไปล์ สุวรรณเกิด อายุ 69 ปี

ที่อยู่ 45 หมู่ที่ 1 ตำบล หลุมรัง อำเภอ บ่อพลอย จังหวัด กาญจนบุรี

ลักษณะลวดลาย พันธุ์ไม้

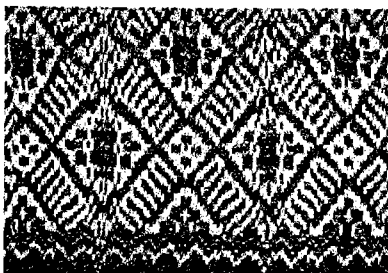
ลายหลัก ลายช่อผกา จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างจุด 2 จุด เรียงขนานกัน 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ภายในรูปมีเส้นจุดแนวเส้นขนานรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ตรงกลางรูปบรรจุลายดอกดอกเป็นรูปสี่เหลี่ยมแนวด้านกึ่งกลางเส้นบนและล่างเป็นเส้นตรงขีดแนวดัง 1 เส้น แนวด้านข้างกึ่งกลางเส้นเป็นจุด 1 จุด แนวระหว่างช่องลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนซ้อนกัน มีลักษณะเป็นแนวเส้นเฉียงคล้ายขั้นบันได มุมบนล่างเป็นดอกกรูรูปสี่เหลี่ยมแนวกว้างด้านล่างเป็นก้านดอกขีดขีดแนวเส้นขั้นบันได

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางของเส้นพื้นปลาหรือเส้นซิกแซกยาว ภายในรูปสามเหลี่ยมมีลักษณะเป็นครึ่งหนึ่งของลายหลักทั้งส่วนบนและล่าง ชายผ้าจะเส้นตรงแนวนอนยาวตลอดผืนผ้าชิ้น เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนล่างและส่วนบนสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบพันธุ์ไม้ผสมรูปแบบ
เรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลาย
ในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะเย็น ได้แก่ สีน้ำเงิน สีเขียว และสี
เหลือง

ชื่อลาย ลายเชิงต้นสน

ที่มา นางวิไลพร ทองเชื้อ อายุ 52 ปี

ที่อยู่ 13 หมู่ที่ 10 ตำบล หลุมรัง อำเภอ บ่อพลอย จังหวัด กาญจนบุรี

ลักษณะลวดลาย พันธุ์ไม้

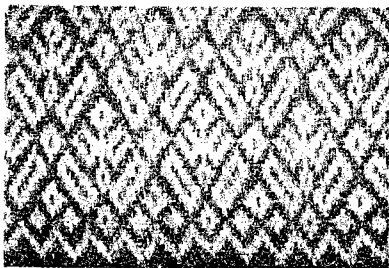
ลายหลัก ลายเชิงสน จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างแนวนาน 2 แนว มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ประกอบด้วยลายหลัก 2 ลักษณะโดยวางลายในแนวนอน แนวรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนมุมข้าง มีลักษณะเป็นดอกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนมุมทั้ง 4 เป็นรูปสี่เหลี่ยมเล็ก ส่วนมุมบนและล่างแนวรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนมีลักษณะเป็นดอกลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเล็ก 4 รูป เรียงขนานภายใน แนวเส้นคล้ายใบสนเป็นแถบกว้างประกอบด้วยเส้นตรงแนวเฉียงวางเรียงขนานระหว่างดอกลายมุมทั้ง 4 ของรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ภายในรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนประกอบด้วยรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ตรงกลางเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ามีเส้นขนานพาดแนวด้านบนและล่าง 2 เส้น ตรงกลางเป็นเส้นรูปสี่เหลี่ยมประกอบแนวด้านบนและล่างมีรูปสี่เหลี่ยมวางชิดเส้นด้านตรงกลางคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว Y ประกอบด้วยด้านข้างมีรูปสี่เหลี่ยมประกบด้าน ลายหลักที่ 2 ภายในรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนมีรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนซ้อนขนาน 1 รูปตรงกลางเป็นรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอก ประกอบด้วยเป็นตุ่มก้านดอกตบบริเวณแนวด้านบนและล่างแนวกำนประกอบด้วยรูปสี่เหลี่ยมเล็กข้างละ 1 รูป ส่วน แนวด้านข้างเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าวางชิดแนวด้านประกอบด้วยรูปสี่เหลี่ยมเล็กวางรูปขนานด้านละ 1 รูป

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางของเส้นพื้นปลาหรือเส้นซิกแซก ภายในรูปสามเหลี่ยมมีลักษณะเป็นครึ่งหนึ่งของลายหลักทั้งส่วนบนและล่าง ชายผ้าจะเป็นแนวเส้นพื้นหรือเส้นซิกแซกขนานกัน 2 เส้น เป็นลายประกอบที่อยู่ส่วนล่างสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบพันธุ์ไม้ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลาง คือสีดำกับสีขาว

ชื่อลาย ลายดอกไม้

ที่มา นางกม พรมมาลี อายุ 48 ปี

ที่อยู่ 40 หมู่ที่ 8 ตำบล หลุมรัง อำเภอ บ่อพลอย จังหวัด กาญจนบุรี

ลักษณะลวดลาย พันธุ์ไม้

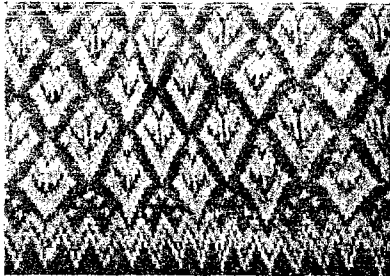
ลายหลัก ลายดอกไม้ จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างเส้นขนาน 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน มุมทั้ง 4 รูปมีลักษณะเป็นดอกลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน แนวเส้นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ามีเส้นตรงชิดแนวกลางรูป วางรูปแนวเฉียงประกอบลายดอกตามแนวเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ภายในมีลักษณะเป็นดอกไม้มุมบนเป็นดอกไม้รูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน มุมล่างดอกกลางเป็นเส้นตรงแนวตั้งปลายก้านเป็นตุ่มดอกเล็กๆ แนวกลางเส้นก้านดอกประกอบเป็นใบ มีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว U วางแนวเฉียงชิดก้านดอกตัวอักษรขนานกัน 2 ตัว

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก มีลักษณะเป็นแนวเส้นฟันปลา หรือเส้นซิกแซกมุมแนวฟันปลา ภายในรูปสามเหลี่ยมเป็นดอกลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนวางระหว่างมุม ทั้ง 3 ของรูปสามเหลี่ยม ชายผ้าเป็นแนวเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซก 1 เส้น เป็นลายประกอบที่อยู่ส่วนล่างสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบพันธุ์ไม้ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นแม่สีในวงจรัสสีธรรมชาติ ได้แก่ สีน้ำเงิน กับสีขาว

ชื่อลาย ลายสนสนัน

ที่มา นางตี๋ หอมจัน อายุ 67 ปี

ที่อยู่ 19 หมู่ที่ 8 ตำบล หล่มรัง อำเภอบ่อพลอย จังหวัด กาญจนบุรี

ลักษณะลวดลาย พันธุ์ไม้

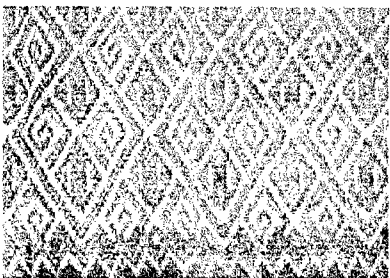
ลายหลัก ลายสนสนัน จะอยู่ในตำแหน่งที่มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนแนวรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนคล้ายต้นสนแนวด้านล่างรูป มีลักษณะเป็นใบคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษ ตัว V ต่อลายสนสนันมีเส้นตรงขีดขนานกันเป็นลำดับใบสนมีลักษณะเป็นกลุ่มคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษ ตัว V มุมบนคล้ายยอดสนมีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก แนวส่วนบนที่อยู่ติดลายหลักเป็นรูปเครื่องหมายบวก + เล็กๆ เรียงเป็นแนวรูปสามเหลี่ยม ชายผ้าเป็นแนวเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซกยาวเป็นแนวขนานกัน 2 เส้นเป็นลายประกอบที่อยู่ล่างสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบพันธุ์ไม้ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะเย็น ได้แก่ สีเขียว สีเขียวเหลือง โดยการใช้สีขาวมาประกอบ

ชื่อลาย ลายขอใหญ่
ที่มา นางดีวี หอมจัน อายุ 67 ปี
ที่อยู่ 19 หมู่ที่ 8 ตำบล หลุมรัง อำเภอบ่อพลอย จังหวัด กาญจนบุรี
ลักษณะลวดลาย เบ็ดเตล็ด

ลายหลัก ลายขอใหญ่ จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างเส้นขนาน 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ภายในรูปประกอบลายคล้ายเครื่องหมายกากบาท X วางชิดแนวด้านทั้ง 4 มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเล็กประกบกัน มุมข้างซ้ายและขวาเป็นตัวขอคล้ายเลขไทยเลข ๑ หันหัวออกขนานมุมแนวตัวขีดเส้นด้านล่าง ส่วนรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเล็กด้านบนและล่างประกอบด้วยเส้นตรงขีดแนวตั้งขนานกัน 2 เส้น มุมภายในทั้ง 4 มีลักษณะเป็นดอกกลายเล็กรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก แนวพื้นปลาค้างยรูปสามเหลี่ยม และมีลวดลายเป็นครึ่งหนึ่งของลายหลัก มุมของเส้นพื้นปลาค้างยกึ่งกลางลายหลักประกอบเป็นดอกกลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเล็ก ๆ ชายผ้าเป็นแนวเส้นพื้นปลาหรือเส้นซิกแซกยาวเป็นแนวขนานกัน 2 เส้นเป็นลายประกอบที่อยู่ส่วนล่างสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนจากสภาพคล้ายกัน ได้แก่ สีม่วงน้ำเงิน สีม่วงแดง โดยการใช้สีครีมมาประกอบ

ชื่อลาย ลายขอหน้านาง
ที่มา นางขวัญจิต ทองเชื้อ อายุ 35 ปี
ที่อยู่ 55 หมู่ที่ 10 ตำบล หลุมรัง อำเภอบ่อพลอย จังหวัด กาญจนบุรี
ลักษณะลวดลาย เบ็ดเตล็ด

ลายหลัก ลายขอหน้านาง จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างเส้นขนาน 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน แนวเส้นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนมุมบนและล่างเป็นหัวขอเหลี่ยมคล้ายเลขไทยเลข ๑ วางแนวเฉียงขนานเส้นด้าน 2 หัวหันหลังชิดกันแนวด้านบนและล่างประกอบด้วยหัวขอวางถัดจากมุมวางขีดเส้นด้านขนานหัวขอบน ประกอบลายคล้ายอักษรภาษาอังกฤษตัว W มุมบนวางคว่ำมุมล่างวางหงาย ขนานเข้ามุมบนมุมล่างรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนประกอบด้วยหัวขอหันหัวเข้าวางแนวหัวขอ ภายในรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนประกอบด้วยดอกกลาย โดยกึ่งกลางเป็นดอกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนซ้อนกัน 2 รูป มุมทั้ง 4 ประกอบด้วยรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนประกบมุม แนวข้างมีลักษณะเป็นเส้นตรงแนวตั้ง 1 เส้นส่วนปลายทั้ง 2 ข้างประกอบด้วยรูปสามเหลี่ยมข้างละ 1 รูป แนวระหว่างช่วงต่อลายหลักมีลักษณะเป็นช่องรูป

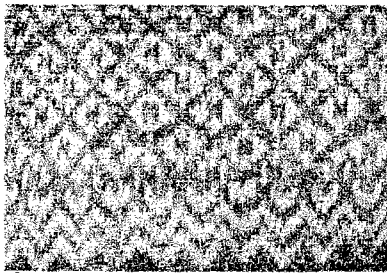
สามเหลี่ยมภายในเป็นดอกกลายเล็กรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเรียงตามแนวด้านขนานกัน 2 แถว ประกอบด้วยเส้นประกลัยตาข่าย

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก มีลักษณะเป็นเส้นตรงแนวนอนขนานกัน 2 เส้น แนวเส้นประกอบด้วยรูปสามเหลี่ยม ส่วนฐานวางชิดแนวเส้นตรงช่องว่างระหว่างแนวเส้นขนานภายในเป็นดอกกลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ประกอบด้วย 4 รูปวางส่วนมุมของแนวรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเรียงตามแนวขนาน บริเวณมุมดอกบนเป็นเส้นเฉียงลากลงขนานกัน 2 เส้นชายผ้าเป็นแนวเส้นพื้นปลาหรือเส้นซิกแซกยาว 1 เส้นเป็นลายประกอบที่อยู่ส่วนล่างสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนจากสภาพคล้ายกัน ได้แก่ สีม่วงน้ำเงิน สีม่วงแดง โดยการใช้สีครีมมาประกอบ

ชื่อลาย ลายโคม 5 ป่อง

ที่มา นางไปล์ สุวรรณเกิด อายุ 69 ปี

ที่อยู่ 45 หมู่ที่ 1 ตำบล หลุมรัง อำเภอ บ่อพลอย จังหวัด กาญจนบุรี

ลักษณะลวดลาย เบ็ดเตล็ด

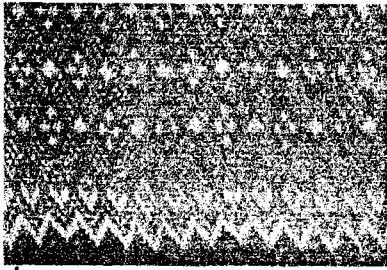
ลายหลัก ลายโคม 5 ป่อง จะอยู่ในตำแหน่งที่มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน โดยทอเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเว้นช่องว่างลายภายในคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษ ตัว N

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก แนวส่วนบนที่อยู่ติดลายหลักคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษ ตัว V อยู่ตรงกลางมุมของเส้นพื้นปลาหยัก มีดอกกลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเล็กเรียงตามแนวด้านรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ชายผ้าเป็นแนวเส้นพื้นปลาหรือเส้นซิกแซกยาวเป็นแนวขนานกัน 2 เส้นเป็นลายประกอบที่อยู่ส่วนล่างสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะเย็น ได้แก่ สีเขียวเหลือง โดยการใช้สีขาวมาประกอบ

ชื่อลาย ลายลพบุรี
ที่มา นางวิไลพร ทองเชื้อ อายุ 52 ปี
ที่อยู่ 13 หมู่ที่ 10 ตำบล หลุมรัง อำเภอ ปอพลอย จังหวัด กาญจนบุรี
ลักษณะลวดลาย ประยุกต์

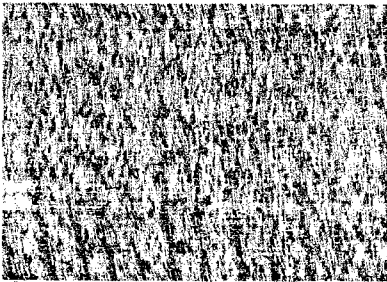
ลายหลัก ลายลพบุรี จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างเส้นขนาน 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน แนวด้าน มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าวางแนวเฉียงประกอบด้วย มุมทั้ง 4 เป็นดอกลายเล็กรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนซ้อนขนานกัน 2 รูป ซึ่งช่างทอได้เลียนแบบลายมาจากจังหวัดลพบุรี

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ตัดแนวขนานรูปสี่เหลี่ยมเปียกปูนช่วงล่าง มีลักษณะเป็นครึ่งหนึ่งของลายหลักโดยมุมรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ชายผ้าเป็นแนวเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซกขนานกัน 2 เส้นเป็นลายประกอบที่อยู่ส่วนล่างสุดของตัวชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะร้อน ได้แก่ สีส้มเหลือง สีส้มแดง และสีน้ำตาลแดง

ชื่อลาย ลายสายฝน
ที่มา นางไปล์ สุวรรณเกิด อายุ 69 ปี
ที่อยู่ 45 หมู่ที่ 1 ตำบล หลุมรัง อำเภอ ปอพลอย จังหวัด กาญจนบุรี
ลักษณะลวดลาย ประยุกต์

ลายหลัก ลายสายฝน เป็นการทอเส้นด้ายนอน มีลักษณะเป็นลายขีดแนวตั้ง คล้ายเส้นประ โดยวางลายแบบเป็นระเบียบ

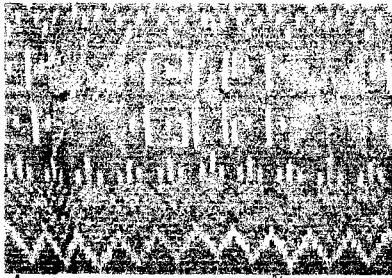
ลายประกอบ -

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาทอเป็นเส้นตามแนวความกว้างผืนผ้า โดยการต่อ

ลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะเย็น ได้แก่ สีม่วงน้ำเงิน โดยการใช้สี
ขาวมาประกอบ

ชื่อลาย ลายผีเสื้อ

ที่มา นางบุญนำ นพรัตน์วารภรณ์ อายุ 54 ปี

ที่อยู่ 55 หมู่ที่ 1 ตำบล หลุมรัง อำเภอบ่อพลอย จังหวัด กาญจนบุรี

ลักษณะลวดลาย ประยุกต์

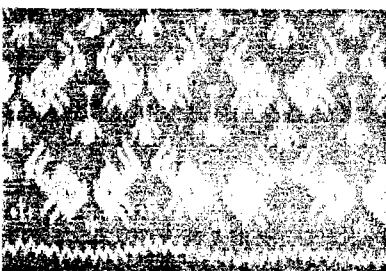
ลายหลัก ลายผีเสื้อ จะวางลายตามแนวนอน โดยลายหลักรูปผีเสื้อมี 2 ลักษณะ ลักษณะแรก ตัวผีเสื้อเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนส่วนปีกมีลักษณะคล้ายเลขไทย เลข ๑ ตัวเหลี่ยมวางแนวนอนแนวข้างขนานกันประกบมุมข้างรูปข้างละ 2 ตัว ต่อลายด้วยเครื่องหมายบวก + ส่วนตัวผีเสื้ออีกตัว มีลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ประกอบลายด้วยเส้นตรงขีดแนวตั้งมุมบนและล่างมุมละ 1 ขีด ส่วนแนวปีกประกบด้วยรูปสามเหลี่ยมมุมฉากหันส่วนฉากออก แนวฐานขนานกันประกบมุมข้างรูปข้างละ 2 รูปสลับกันตลอดแนวยาวผืนผ้า ช่วงต่อลายเว้นช่องว่างลายหลักประกอบเป็นลายคล้ายเชิงเทียน มีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมหันส่วนฐานหงายขึ้น มุมสามเหลี่ยมวางขนานแนวมุมหยัก ฐานสามเหลี่ยมเป็นเส้นตรงขีดขนานแนวตั้ง 3 เส้น ส่วนมุมล่างเป็นเส้นขีดเล็กๆเว้นระยะตามแนวมุมสามเหลี่ยม

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ชายผ้าเป็นแนวเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซกยาวเป็นแนวขนานกัน 2 เส้น มุมหยักแนวเส้นบนประกอบลายคล้ายเชิงเทียน มีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมหันส่วนฐานหงายขึ้นมุมสามเหลี่ยมวางขนานแนวมุมหยัก ฐานสามเหลี่ยมเป็นเส้นตรงขีดขนานแนวตั้ง 3 เส้น เป็นลายประกอบที่อยู่ส่วนล่างสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรง โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนจากสภาพคล้ายกัน ได้แก่ สีม่วงน้ำเงิน สีม่วงแดง โดยการใช้สีครีมมาประกอบ

ชื่อลาย ลายกระต่าย

ที่มา นางสาวยินดี ทวีศรี อายุ 24 ปี
ที่อยู่ 19 หมู่ที่ 8 ตำบล หลุมรัง อำเภอ บ่อพลอย จังหวัด กาญจนบุรี
ลักษณะลวดลาย ประยุกต์

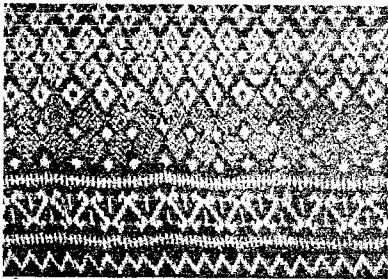
ลายหลัก ลายกระต่าย จะวางลายตามแนวนอน มีลักษณะเป็นตัวกระต่ายลำตัวเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนแนวด้านล่างรูปเป็นขา มีลักษณะเป็นเส้นตรงขีดแนวเฉียงขนานกัน 2 เส้น ส่วนหัวกระต่ายต่อตรงมุมรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าวางแนวเฉียงชิดมุม ด้านบนมีลักษณะโค้งแนวหัวกระต่าย ประกอบด้วยแนวเส้นเฉียงขนานกัน 2 เส้นเป็นส่วนหู วางลายหันหน้าเข้าหากัน ช่องว่างลายประกอบลายคล้ายดอกไม้ มีลักษณะเป็นรูปห้าเหลี่ยมมุมข้างประกอบเส้นตรงแนวเฉียงคล้ายใบ มีเส้นตรงลากจากมุมบนเป็นก้านส่วนปลายเป็นตุ่มดอกกลายเล็กๆ

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ชายผ้าเป็นแนวเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซกยาว 1 เส้น มุมหยักแนวเส้นบนประกอบลายคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษ ตัว T อยู่ระหว่างลายหลัก เป็นลายประกอบที่อยู่ส่วนล่างสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรง โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะร้อน ได้แก่ สีแสด กับสีเหลือง

ชื่อลาย ลายขोजูจี

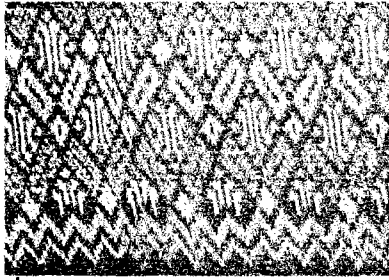
ที่มา นางขวัญจิต ทองเชื้อ อายุ 35 ปี
ที่อยู่ 55 หมู่ที่ 10 ตำบล หลุมรัง อำเภอ บ่อพลอย จังหวัด กาญจนบุรี
ลักษณะลวดลาย ประยุกต์

ลายหลัก ลายขोजูจี จะวางลายแนวนอนมีลักษณะเป็นตัวขอเหลี่ยมคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S วางแนวตั้งเรียงเป็นแถวโดยวางเป็นคู่ลายแล้วสลับกลับเป็นคู่ มุมระหว่างตัวขอล่างและแนวกลางตัวขอประกอบด้วยดอกกลายเล็กรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ส่วนมุมบนแนวระหว่างลายมีลักษณะเป็นดอกกลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนซ้อนกัน 2 รูป

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก มีลักษณะเป็นเส้นตรงขีดขนาน

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรง โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้แม่สีในวงจรัสธรรมชาติ ได้แก่ สีน้ำเงิน สีแดง และสีเหลือง โดยการใช้สีขาวและสีเขียวมารประกอบ

ชื่อลาย ลายข้าวหลามตัดคະแยะ

ที่มา นางกม พรหมมาลี อายุ 48 ปี

ที่อยู่ 40 หมู่ที่ 8 ตำบล หลุมรัง อำเภอ บ่อพลอย จังหวัด กาญจนบุรี

ลักษณะลวดลาย ประยุกต์

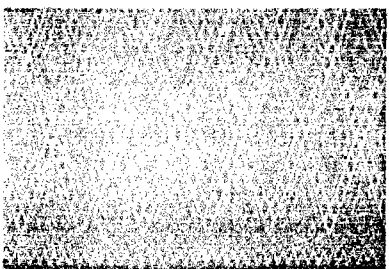
ลายหลัก ลายข้าวหลามตัดคະแยะ จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างเส้นขนาน 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน มุมทั้ง 4 รูปมีลักษณะเป็นดอกกลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน แนวเส้นเป็นแนวรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ามีเส้นตรงขีดแนวกลางรูป โดยวางรูปแนวเฉียงประกอบลายดอกตามแนวเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ตรงกลางรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนประกอบด้วยรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน มุมทั้ง 4 เป็นจุดลายเล็กๆ แนวมุมข้างคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว C ขนานกันโดยวางตัวอักษรขนานกัน 2 ตัว

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก มีลักษณะเป็นแนวเส้นฟันปลา หรือเส้นซิกแซก ภายในเป็นรูปสามเหลี่ยมมีลวดลายเป็นครึ่งหนึ่งของลายหลัก ชายผ้าเป็นแนวเส้นฟันปลา หรือเส้นซิกแซกขนานกัน 2 เส้นเป็นลายประกอบที่อยู่ส่วนล่างสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีตัดกัน ได้แก่ สีเขียวน้ำเงิน กับสีแดงส้ม โดยการใช้สีขาว สีเหลือง และสีน้ำตาลมาประกอบ

ชื่อลาย ลายข้าวหลามตัดผสมหัวใจ

ที่มา นางขวัญจิต ทองเชื้อ อายุ ๓5 ปี

ที่อยู่ 55 หมู่ที่ 10 ตำบล หลุมรัง อำเภอ บ่อพลอย จังหวัด กาญจนบุรี

ลักษณะลวดลาย ประยุกต์

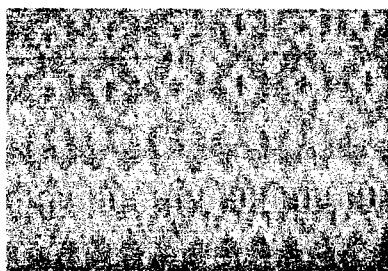
ลายหลัก ลายข้าวหลามตัดผสมหัวใจ จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างแนวเส้นขนาน 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน แนวรูปเป็นเส้นขนาน 2 เส้นมีขีดคั่นแนวเฉียงคล้ายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเรียงตามแนวเส้นภายในเป็นเส้นขนานรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนซ้อน 1 รูป ตรงกลางมีลักษณะเป็นเส้นคล้ายใบโพ

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางของเส้นพื้นปลาหรือเส้นซิกแซก ภายในรูปสามเหลี่ยมมีลักษณะเป็นครึ่งหนึ่งของลายหลัก ชายผ้าจะเป็นแนวเส้นพื้นปลาหรือเส้นซิกแซกขนานกัน 2 เส้น โดยมุมบนแนวพื้นปลามีลักษณะเป็นดอกลายเล็ก ๆ รูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเป็นแนวยาวเป็นลายประกอบที่อยู่ส่วนล่างสุดของตัวชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะร้อน ได้แก่ สีแสด และสีเหลือง โดยการใช้สีชมพูมาประกอบ

ชื่อลาย ลายดอกแก้ว

ที่มา นางวิไลพร ทองเชื้อ อายุ 52 ปี

ที่อยู่ 13 หมู่ที่ 10 ตำบล หลุมรัง อำเภอ บ่อพลอย จังหวัด กาญจนบุรี

ลักษณะลวดลาย ประยุกต์

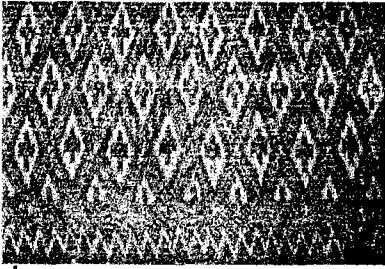
ลายหลัก ลายดอกแก้ว จะอยู่ในตำแหน่งที่มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน โดยทอเป็นแนวรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเว้นช่องว่างลายเป็นรูปสี่เหลี่ยมภายในเป็นเส้นตรงขีดแนวตั้ง 1 ขีด

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก แนวส่วนบนที่อยู่ติดลายหลัก คล้ายดอกลายเล็กเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ชายผ้าเป็นแนวเส้นพื้นปลาหรือเส้นซิกแซกยาวเป็นแนวขนานกัน 2 เส้น ระหว่างแนวขนานบริเวณมุมเส้นพื้นปลาประกอบด้วยลายดอกเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเป็นลายประกอบที่อยู่ส่วนล่างสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะร้อน ได้แก่ สีส้มเหลือง สีเหลือง สีม่วง โดยการใช้สีขาว สีเขียวน้ำเงินมาประกอบ

ชื่อลาย ลายข้าวหลามตัด

ที่มา นางสาวเจียด สระทอง อายุ 48 ปี

ที่อยู่ 18 หมู่ที่ 10 ตำบล หลุมรัง อำเภอบ่อพลอย จังหวัด กาญจนบุรี

ลักษณะลวดลาย ประยุกต์

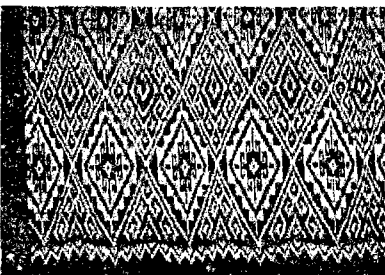
ลายหลัก ลายข้าวหลามตัด จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างเส้นขนาน 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ภายในรูปมีรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนซ้อนภายใน 1 รูปตรงกลางเป็นรูปคล้ายเครื่องหมายบวก + กึ่งกลางมีลักษณะเป็นดอกกรุปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก มีลักษณะเป็นแนวเส้นซิกแซกหรือแนวเส้นฟันปลา แนวเส้นเป็นรูปสามเหลี่ยมภายในประกอบคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V คร่า ชายผ้าเป็นแนวเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซกยาวขนานกัน 2 เส้น เป็นลายประกอบที่อยู่ส่วนล่างสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นสีกลมกลืนจากสภาพคล้ายกัน ได้แก่ สีน้ำตาลแดง สีส้มแดง และสีเหลือง

ชื่อลาย ลายขอประยุกต์

ที่มา นางมะลิ เกษมสุข อายุ 52 ปี

ที่อยู่ 13 หมู่ที่ 10 ตำบล หลุมรัง อำเภอบ่อพลอย จังหวัด กาญจนบุรี

ลักษณะลวดลาย ประยุกต์

ประกอบด้วยเส้นตรงขีดแนวตั้งขีดด้าน ๆ ละ 1 เส้นแนวมุมบนและล่าง เป็นหัวขอเหลี่ยมหันหัวขอขนานเส้นแนวกวางด้าน แนวข้างเป็นหัวขอ 2 ตัววางขีดสันตรง แนวระหว่างรูปขนานมีลักษณะเป็นแนวเส้นซิกแซกคล้ายขั้นบันไดวางแนวเฉียงขนานเส้นรอบรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน มุมบนและล่างเป็นเส้นตรงขีดแนวตั้งมุมละ 1 เส้น

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางของเส้นพื้นปลาหรือเส้นซิกแซกยาว ภายในรูปสามเหลี่ยมมีลักษณะเป็นครึ่งหนึ่งของลายหลัก ชายผ้าจะเป็นแนวเส้นพื้นปลา โดยมุมบนแนวพื้นปลาเป็นรูปสามเหลี่ยมประกอบด้วยรูปสามเหลี่ยมเล็กวางลายซ้อนภายในลายประกอบที่อยู่ส่วนล่างสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

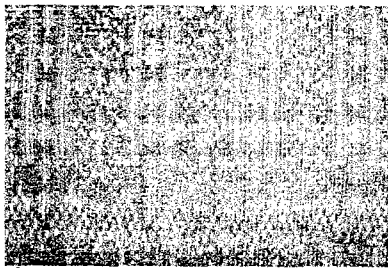
รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลาง คือสีดำกับสีขาว

การวิเคราะห์ลวดลาย

ประเภทชิ้นหมี่คั้น ในจังหวัด กาญจนบุรี

ชื่อลาย ลายลูกโซ่

ที่มา นางขวัญจิต ทองเชื้อ อายุ 35 ปี

ที่อยู่ 55 หมู่ที่ 10 ตำบล หลุมรัง อำเภอ บ่อพลอย จังหวัด กาญจนบุรี

ลักษณะลวดลาย ประยุกต์

ลายหลัก ลายลูกโซ่ จะอยู่ในแนวขนานของลายประกอบหรือแนวเส้นคั้น แถบลายหลักจะแบ่งเป็นแถบลายหลัก 2 ลาย แถบลายหลักที่ 1 เป็นลายลูกโซ่มีลักษณะเป็นวงกลมคล้องกันในแนวตั้ง กึ่งกลางแนวรูปวงกลมคล้ายเครื่องหมายบวก + แถบลายหลักที่ 2 เป็นลายดอกไม้ มีลักษณะเป็นดอกคล้ายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ลักษณะลวดลายจะสลับกันซ้ำ ๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอคั่นระหว่างลายหลัก ลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลักแนวแถบ 2 แถบคั่นจะทอสีพื้นสลับสี ลักษณะของแถบคั่น 2 แถบจะมีลายหลักแถบลายที่ 2 อยู่ระหว่างกลาง ลักษณะของแถบคั่นทั้ง 2 แถบลายจะเป็นเส้นตรง 3 สีมีลายหลักแถบลายที่ 2 อยู่ระหว่างกลาง ซึ่งแนวการคั่นจะขนานกับลายหลักตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ แนวลายประกอบชายผ้าเป็นแนวรูปสามเหลี่ยม โดยประกอบด้วยรูปสี่เหลี่ยมเรียงตามแนวรูปคล้ายตารางหมากรุก โดยฐานเป็นลายดอกไม้รูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนมุมล่างเป็นเส้นตรงลากแนวตั้ง 1 เส้น ลักษณะกวางลายเป็นแนวอนคคล้ายแนวเส้นพื้นปลามุมพื้นปลาแนวบนมี 2 ลักษณะ ลักษณะแรกเป็นลายดอกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน สลับกับลายคล้ายรูปโบ มุมแนวพื้นปลาหรือรูปสามเหลี่ยมมุมบนเป็นแนวเส้นประแนวเส้นเฉียงขนานกัน 2 เส้น

รูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง โครงสร้างการจัดวางลายประกอบด้วยลายหลักและลายประกอบสลับกันตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนในสภาพตัดกัน ได้แก่ สีแดงส้ม กับสีเขียวเงิน โดยการใช้สีขาว สีเหลืองและสีน้ำตาลมาประกอบ

จากการศึกษาวิเคราะห์ลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านบ่อพลอย จำนวน 20 ผืน มีจำนวนการใช้ตามประเภทผ้าดังแสดงในตาราง 24

ตาราง 24 แสดงร้อยละของลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านบ่อพลอย จ.กาญจนบุรี

ประเภทผ้าชิ้น	จำนวน 20 ผืน	ร้อยละ 100
ชิ้นหมี่รวด	19	95
ชิ้นหมี่คั่น	1	5

วิเคราะห์ผลตาราง 24

แสดงว่าประเภทผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านบ่อพลอย พบมากที่สุดคือประเภทผ้าชิ้นหมี่รวด ร้อยละ 95 รองลงไปตามลำดับ ได้แก่ ผ้าชิ้นหมี่คั่น ร้อยละ 5

จากการศึกษาวิเคราะห์ผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านบ่อพลอย จำนวน 20 ผืน ลักษณะลวดลายผ้ามัดหมี่ แบ่งตามลักษณะลวดลาย 5 ประเภทคือ

1. ลักษณะลวดลายสัตว์
2. ลักษณะลวดลายเรขาคณิต
3. ลักษณะลวดลายพันธุ์ไม้
4. ลักษณะลวดลายเบ็ดเตล็ด
5. ลักษณะลวดลายที่เกิดจากการประยุกต์ชิ้นใหม่

จากการศึกษาวิเคราะห์ลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านบ่อพลอย จำนวน 20 ผืน ซึ่งพบว่าลักษณะลวดลายผ้ามัดหมี่ แบ่งตามลักษณะลวดลายได้ ดังแสดงในตาราง 25

ตาราง 25 แสดงร้อยละของลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านบ่อพลอย แบ่งตามประเภทผ้ามัดหมี่ จำแนกลักษณะผืนผ้าของลวดลาย

ลักษณะลวดลาย	ประเภทซิ่นหมี่รวด		ประเภทซิ่นหมี่คั้น	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สัตว์	2	10	-	-
เรขาคณิต	-	-	-	-
พันธุ์ไม้	4	20	-	-
เบ็ดเตล็ด	3	15	-	-
ประยูกต์	10	50	1	5

วิเคราะห์ผลตาราง 25

แสดงว่าลักษณะลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านบ่อพลอย แบ่งตามประเภทผ้ามัดหมี่ ได้แก่ ประเภทผ้าซิ่นหมี่รวด พบมากที่สุดคือ ลักษณะลวดลายประยูกต์ ร้อยละ 50 รองลงไปตามลำดับ ได้แก่ ลักษณะลวดลายพันธุ์ไม้ ร้อยละ 20 ลักษณะลวดลายเบ็ดเตล็ด ร้อยละ 15 และลักษณะลวดลายสัตว์ ร้อยละ 10

ประเภทซิ่นหมี่คั้น พบมากที่สุดคือ ลักษณะลวดลายประยูกต์ ร้อยละ 5

ลักษณะของลวดลายประกอบ

จากการศึกษาวิเคราะห์ลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านบ่อพลอย จ.กาญจนบุรี จำนวน 20 ผืน พบลักษณะของลวดลายประกอบของผ้าซิ่นในแต่ละประเภท ซึ่งถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ทำให้ผ้ามัดหมี่มีความสมบูรณ์มีอยู่หลากหลาย ซึ่งสามารถจำแนกตามลักษณะลวดลายได้ 9 ประเภท

- ลักษณะลวดลายประกอบที่ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต
- ลักษณะลวดลายประกอบที่ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบเรขาคณิต
- ลักษณะลวดลายประกอบที่ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบพันธุ์ไม้ผสมรูปแบบเรขาคณิต
- ลักษณะลวดลายประกอบที่ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต
- ลักษณะลวดลายประกอบที่ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบประยูกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต
- ลักษณะลวดลายประกอบที่ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบสัตว์และรูปแบบประยูกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต
- ลักษณะลวดลายประกอบที่ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบพันธุ์ไม้และรูปแบบประยูกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต
- ลักษณะลวดลายประกอบที่ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบเบ็ดเตล็ดและรูปแบบประยูกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต
- ลักษณะลวดลายประกอบที่ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบพันธุ์ไม้และรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต

จากการศึกษาวิเคราะห์ลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านบ่อพลอย จ.กาญจนบุรี จำนวน 20 ผืน พบลักษณะของลวดลายประกอบของผ้าชิ้นในแต่ละประเภท มีจำนวนการใช้ ดังแสดงในตาราง 26

ตาราง 26 แสดงร้อยละของลวดลายประกอบที่พบในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านบ่อพลอย จำแนกตามประเภทและจำนวนผืนผ้ามัดหมี่ของลวดลายหลัก

ลวดลายหลัก	ชิ้นที่มีรวด	ร้อยละ	ชิ้นที่มีคั่น	ร้อยละ	คิดเป็นร้อยละ
	จำนวน		จำนวน		
ลวดลายประกอบ	19	95	1	5	100
1. สัตว์+ เรขาคณิต	-	-	-	-	-
2. เรขาคณิต	8	40	-	-	40
3. พันธุ์ไม้ + เรขาคณิต	5	25	1	5	30
4. เบ็ดเตล็ด + เรขาคณิต	1	5	-	-	5
5. ประยุกต์ + เรขาคณิต	3	15	-	-	15
6. สัตว์ + ประยุกต์ + เรขาคณิต	-	-	-	-	-
7. พันธุ์ไม้ + ประยุกต์ + เรขาคณิต	1	5	-	-	5
8. เบ็ดเตล็ด + ประยุกต์ + เรขาคณิต	-	-	-	-	-
9. พันธุ์ไม้ + เบ็ดเตล็ด + เรขาคณิต	-	-	-	-	-
10. ไม่พบลวดลาย	1	5	-	-	5

วิเคราะห์ผลตาราง 26

แสดงว่าลวดลายประกอบที่พบในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านบ่อพลอย ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบสิ่งต่าง ๆ แบ่งตามประเภทผ้ามัดหมี่ได้แก่

ประเภทชิ้นที่มีรวด พบจำนวนมากที่สุดคือ รูปแบบเรขาคณิต ร้อยละ 40 รองลงตามลำดับได้แก่ รูปแบบพันธุ์ไม้ผสมรูปแบบเรขาคณิต ร้อยละ 25 รูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต ร้อยละ 15 รูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต กับไม่พบลักษณะลวดลายประกอบ ร้อยละ 5

ประเภทชิ้นที่มีคั่น พบจำนวนมากที่สุดคือ รูปแบบพันธุ์ไม้ผสมรูปแบบเรขาคณิต ร้อยละ 5

จากการศึกษาวิเคราะห์ลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านบ่อพลอย จ.กาญจนบุรี จำนวน 20 ผืน จากลวดลายประกอบที่ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบจากสิ่งต่าง ๆ พบจำนวนมากที่สุดคือ รูปแบบเรขาคณิต ร้อยละ 40 รองลงไปตามลำดับได้แก่ รูปแบบพันธุ์ไม้ผสมรูปแบบเรขาคณิต ร้อยละ 30 รูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต ร้อยละ 15 รูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบ

เรขาคณิต รูปแบบพันธุ์ไม้และรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต และไม่พบลักษณะลวดลายประกอบ ร้อยละ 5

ลักษณะการใช้สีในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านบ่อพลอย

จ.กาญจนบุรี

จากการศึกษาวิเคราะห์ลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านบ่อพลอย จ.กาญจนบุรี จำนวน 20 ผืน พบลักษณะการใช้สีประกอบลวดลายผ้ามัดหมี่ ในประเภทซิ่นหมี่รวด ซิ่นหมี่คั่น ซึ่งสามารถจำแนกตามลักษณะของการใช้สีในลวดลายได้ 5 ประเภท

1. การใช้แม่สีในวงจรัสธรรมชาติ
2. การใช้สีกลาง
3. การใช้สีวรรณะ
 - การใช้สีวรรณะร้อน
 - การใช้สีวรรณะเย็น
4. การใช้สีกลมกลืน
 - การใช้สีกลมกลืนของสีตรงข้าม
 - การใช้สีกลมกลืนของสีใกล้เคียง
 - การใช้สีกลมกลืนจากสภาพคล้ายกัน
 - การใช้สีกลมกลืนของสีแยกตรงข้าม
5. การใช้สีตัดกัน

จากการศึกษาวิเคราะห์ลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านบ่อพลอย จ.กาญจนบุรี พบลักษณะการใช้สีประกอบลวดลายผ้ามัดหมี่ของผ้าซิ่นในแต่ละประเภท มีจำนวนการใช้ดัง แสดงในตาราง 27

ตาราง 27 แสดงร้อยละการใช้สีในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านบ่อพลอย
จำแนกตามประเภท และจำนวนผืนผ้าของลวดลายผ้ามัดหมี่

ประเภทผ้ามัดหมี่	ชนิดมีราว		ชนิดมีคั่น		คิดเป็นร้อยละ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
การใช้สีของ ลวดลาย						
จำนวน 20 ผืน	19	95	1	5	20	100
แม่สีในวงจรัสสี ธรรมชาติ	2	10	-	-	2	10
สีกลาง	2	10	-	-	2	10
สีวรรณะร้อน	4	20	-	-	4	20
สีวรรณะเย็น	6	30	-	-	6	30
สีกลมกลืนของ สีตรงข้าม	-	-	-	-	-	-
สีกลมกลืนของ สีใกล้เคียง	-	-	-	-	-	-
สีกลมกลืนจาก สภาพคล้ายกัน	4	20	-	-	4	20
สีกลมกลืนของ สีแยกตรงข้าม	-	-	-	-	-	-
สีตัดกัน	1	5	1	5	2	10

วิเคราะห์ผลตาราง 27

แสดงว่าการใช้สีในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านบ่อพลอย จ.กาญจนบุรี จำนวน 20 ผืน พบจำนวนมากที่สุดคือ การใช้สีวรรณะเย็น ร้อยละ 30 รองลงไปตามลำดับได้แก่ การใช้สีวรรณะร้อน กับการใช้สีกลมกลืนของจากสภาพคล้ายกัน ร้อยละ 20 การใช้สีในวงจรัสสีธรรมชาติ การใช้สีตัดกัน และการใช้สีกลาง ร้อยละ 10

อย่างไรก็ดีการใช้ในลวดลายผ้ามัดหมี่ในแต่ละผืน ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านบ่อพลอย จ.กาญจนบุรี คงใช้สีวรรณะเย็น แต่อาจมีสีต่าง ๆ กันหรือมีการใช้สีที่มีค่าความเข้มของสีในระดับที่แตกต่างกัน ซึ่งทำให้ลวดลายผ้ามัดหมี่ที่ปรากฏมีความแตกต่างและความสวยงามต่างกัน ช่างทอผ้าส่วนใหญ่เป็นกลุ่มแม่บ้านกลุ่มก้าวหน้า ได้รวมตัวกันขึ้นมาพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการทอผ้าจากผู้เชี่ยวชาญประจำท้องถิ่นที่มีความรู้ และมีความชำนาญ จนกลุ่มแม่บ้านสามารถพัฒนารูปแบบลวดลายและการย้อมสีจากเดิมเป็นการใช้สีธรรมชาติมาเป็นการใช้สีสังเคราะห์ ในเรื่องเกี่ยวกับสีสันทนของลวดลายอย่างมีอิสระ และเป็นเอกลักษณ์ให้โดดเด่นในงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านของคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านบ่อพลอย จ.กาญจนบุรี

เปรียบเทียบลวดลายและการใช้สีผ้ามัดหมี่ ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง ใน จ. อุทัยธานี จ. ชัยนาท จ. สุพรรณบุรี จ. นครปฐม และจ. กาญจนบุรี

จากการศึกษาวิเคราะห์ลวดลายผ้ามัดหมี่ และการใช้สีของลวดลายผ้ามัดหมี่ ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง ใน 5 จังหวัด จำนวนทั้งสิ้น 220 ผืน โดยแบ่งเปรียบเทียบความเหมือน ความต่างในเรื่อง

1. ลักษณะลวดลายผ้ามัดหมี่
2. การใช้สีของลวดลายผ้ามัดหมี่

1. ลักษณะลวดลายผ้ามัดหมี่

ลวดลายผ้ามัดหมี่ คือส่วนสำคัญของผ้ามัดหมี่ เพราะเป็นส่วนที่มีสีสันเป็นองค์ประกอบของลวดลายที่มีชื่อเรียกตามลักษณะลวดลายที่ปรากฏ ทำให้เกิดความเหมือน ความแตกต่างกันในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง ใน 5 จังหวัด นิยมใช้ฝ้ายเป็นวัสดุในการทอมัดหมี่ให้เกิดลวดลาย โดยแบ่งตามประเภทของผ้ามัดหมี่ได้แก่ ผ้าซิ่นหมี่รวด , ผ้าซิ่นหมี่คั่น , ผ้าซิ่นหมี่ตา

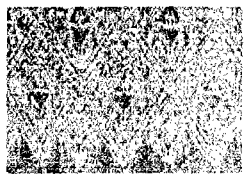
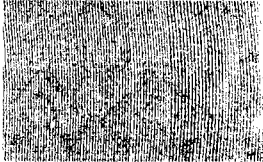
ลักษณะลวดลายผ้ามัดหมี่พบว่าองค์ประกอบที่ทำให้เกิดลวดลายผ้ามัดหมี่ แบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ลักษณะลวดลายหลัก , ลักษณะลวดลายประกอบ

จากการศึกษาวิเคราะห์ลวดลายผ้ามัดหมี่ในลวดลายหลัก ใน 5 จังหวัดสามารถจำแนกเปรียบเทียบลักษณะลวดลายหลัก แบ่งตามประเภทผ้ามัดหมี่โดยวิเคราะห์ ในประเด็น

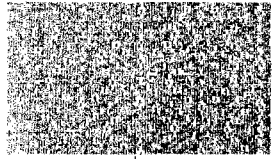
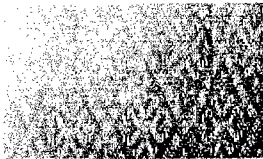
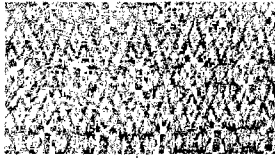

- ลักษณะลวดลายที่เรียกชื่อที่เหมือนกัน

จากการศึกษาวิเคราะห์ลวดลายผ้ามัดหมี่ในลวดลายหลัก ใน 5 จังหวัด ได้แก่ จ.อุทัยธานี จ.ชัยนาท จ.สุพรรณบุรี จังหวัดละ 60 ผืน และ จ.นครปฐม จ.กาญจนบุรี จังหวัดละ 20 ผืนรวมทั้งสิ้น 220 ผืน ซึ่งสามารถเปรียบเทียบความเหมือน ความแตกต่างของลวดลายหลักได้ดังแสดงในตาราง 28

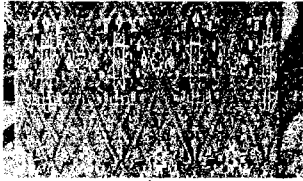
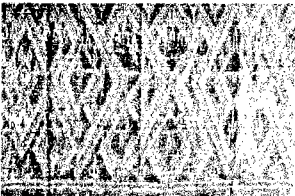
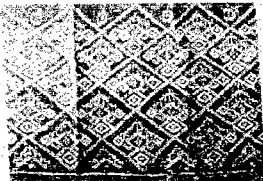

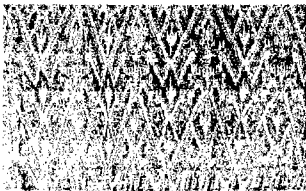
ตาราง 28 แสดงการเปรียบเทียบลวดลายผ้ามัดหมี่ที่เรียกชื่อลักษณะลวดลายสัตว์ ประเภท ซิ่นหมี่รวดใน 5 จังหวัด

จังหวัด	ชื่อลาย	ลักษณะ	
		ลักษณะลวดลายที่เรียกชื่อที่เหมือนกัน	
จำนวน	ผืน	จำนวน	ร้อยละ
จำนวน 3	ผืน	3	1.36
จ.สุพรรณบุรี ผ้าซิ่น 1-2	ลาย หงษ์คู่	 ผ้าซิ่น 1	 ผ้าซิ่น 2
จ.อุทัยธานี ผ้าซิ่น 3		 ผ้าซิ่น 3	

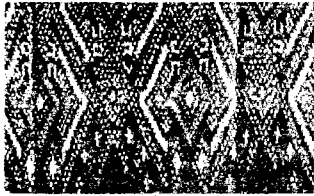

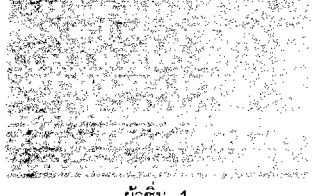

ตาราง 28 (ต่อ)

จังหวัด	ชื่อลาย	ลักษณะ	
		ลักษณะลวดลายที่เรียกชื่อที่เหมือนกัน	
จำนวน	ผืน	จำนวน	ร้อยละ
จำนวน 4	ผืน	4	1.82
จ.ชัยนาท ผ้าชั้น 1-3	ลาย แมงมุม	 ผ้าชั้น 1	 ผ้าชั้น 2
จ.กาญจนบุรี ผ้าชั้น 4		 ผ้าชั้น 3	 ผ้าชั้น 4
จำนวน 2	ผืน	2	0.91
จ.ชัยนาท ผ้าชั้น 1	ลาย ตะพาน	 ผ้าชั้น 1	 ผ้าชั้น 2
จ.สุพรรณบุรี ผ้าชั้น 2			
จำนวน 4	ผืน	4	1.82
จ.นครปฐม ผ้าชั้น 1	ลาย นาค	 ผ้าชั้น 1	

ตาราง 28 (ต่อ)

จังหวัด	ชื่อลาย	ลักษณะ			
		ลักษณะลวดลายที่เรียกชื่อที่เหมือนกัน			
จ.อุทัยธานี	ชื่อลาย	ลักษณะลวดลายที่เรียกชื่อที่เหมือนกัน			
ผ้าชั้น 2					ผ้าชั้น 2
จ.สุพรรณบุรี					ผ้าชั้น 3
จ.ชัยนาท					ผ้าชั้น 4
จำนวน 2	ผืน	จำนวน	ร้อยละ		
		2	0.91		
จ.สุพรรณบุรี	ลาย ขนาด 2 หัว	ลักษณะลวดลายที่เรียกชื่อที่เหมือนกัน			
ผ้าชั้น 1					ผ้าชั้น 1
จ.อุทัยธานี			ผ้าชั้น 2		

ตาราง 28 (ต่อ)

จังหวัด	ชื่อลาย	ลักษณะ	
		ลักษณะลวดลายที่เรียกชื่อที่เหมือนกัน	
จำนวน	ผืน	จำนวน	ร้อยละ
2	ผืน	2	0.91
จ.สุพรรณบุรี ผ้าชั้น 1	ลาย หัวนาค		ผ้าชั้น 1
จ.อุทัยธานี ผ้าชั้น 2			ผ้าชั้น 2
จำนวน 2	ผืน	จำนวน 2	ร้อยละ 0.91
จ.นครปฐม ผ้าชั้น 1	ลาย ปีกป่าง		ผ้าชั้น 1
จ.สุพรรณบุรี ผ้าชั้น 2			ผ้าชั้น 2

วิเคราะห์ตาราง 28

แสดงว่าในลวดลายหลักที่เรียกชื่อลักษณะลวดลายสัตว์ ประเภทชิ้นหมี่รอดของผ้ามัดหมี่ 5 จังหวัด มีทั้งสิ้น 6 ลาย จำนวนผ้าชั้นรวมกัน 19 ผืน พบจำนวนมากที่สุดคือลักษณะลวดลายที่ไม่เหมือนกันเรียกชื่อที่เหมือนกัน ได้แก่ ลายแมงมุม กับลายนาค ร้อยละ 1.82 รองลงไปตามลำดับ ลายหงษ์คู่ ร้อยละ 1.36 ลายตะพาน, ลายนาค 2 หัว, และลายปีกป่าง ร้อยละ 0.91

กล่าวโดยสรุป คือ

ลักษณะลวดลายที่ไม่เหมือนกันเรียกชื่อที่เหมือนกัน ของผ้ามัดหมี่กลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้งใน 5 จังหวัด

ประเภทชิ้นหมี่รอดลวดลายหลักที่เรียกชื่อลักษณะลวดลายสัตว์ จำนวน 6 ลาย คือ

1. ลายแมงมุม พบใน 2 จังหวัดจำนวน 4 ผืน ได้แก่ จ.ชัยนาท 3 ผืนและจ.กาญจนบุรี 1 ผืน

ลายหลัก คล้ายกันในผ้าชิ้น 1, 2, 4 คือ

- ลายแมงมุมจะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างจุด 2 จุด เรียงขนานกัน 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

- ตัวแมงมุมจะอยู่กึ่งกลางภายในรูปซึ่งตรงกลางจะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียก

ลายประกอบ เหมือนกันคือ

- ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางของเส้นพื้นปลาหรือเส้นซิกแซก ชายผ้าเป็นเส้นตรงแนวนอนและเป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนล่างและส่วนบนสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ เหมือนกันคือ

- ผ้าชิ้น 1, 2 และ 4 โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

ต่างกันคือ

- ผ้าชิ้น 3 โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง เหมือนกันคือ

- โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี เหมือนกันคือ

- โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะเย็น

2. ลายหาค พบใน 4 จังหวัดจำนวน 4 ผืน ได้แก่ จ.นครปฐม จ.อุทัยธานี จ.ชัยนาทและจ.สุพรรณบุรี

ลายหลัก เหมือนในลักษณะตัวนาคในผ้าชิ้น 2, 3 คือ

- ผ้าชิ้น 2, 3 เป็นตัวนาค 2 ตัวลำตัวนาควางตามแนวรูปสามเหลี่ยมมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S วางเส้นแนวเฉียง

ต่างกันคือ

- ผ้าชิ้น 1 ตัวนาคมีลักษณะคล้ายตัวอักษรไทย ตัว พ

- ผ้าชิ้น 4 ตัวนาคส่วนหัวเป็นรูปสามเหลี่ยมหันหน้าเข้าหากัน เว้นเป็นแนวขนานปลายคางคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว Y คว่ำเรียงในแนวเดียวกัน 3 ตัว ตัวกลางจะอยู่ตรงรอยต่อระหว่างนาค 2 ตัว และภายในรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

ลายประกอบ

- ผ้าชิ้น 1 ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางของเส้นพื้นปลาหรือเส้นซิกแซก

- ผ้าชิ้น 2 ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก เป็นเส้นตรงแนวนอนยาว แนวบนประกอบลายคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว Y

- ผ้าชิ้น 3 ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางของเส้นพื้นปลาหรือเส้นซิกแซก มุมตามแนวเส้นเป็นรูปสามเหลี่ยมภายในเส้นมีลักษณะคล้ายหลังคา ประกอบด้วยจุดอยู่กึ่งกลางฐานมีลักษณะเป็นดอกเล็ก ๆ ต่อด้วยมุมหลังคาคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V คว่ำมีเส้นตั้ง

ขนานตรงมุม 1 เส้นและด้านข้างตัวอักษรขนานกัน 4 เส้น มีลักษณะคล้ายหัวนาศและเส้นตรงแนวนอนจะเป็นส่วนที่อยู่ล่างสุดของผ้าชิ้น

- ผ้าชิ้น 4 ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก เป็นลายครึ่งหนึ่งของลายหลักชิดแนวเส้นตรงขนานกัน 2 เส้น เส้นที่ชิดลายหลักประกอบด้วยรูปสี่เหลี่ยมเล็ก ๆ

รูปแบบ เหมือนกันคือ

- โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง ต่างกันคือ

- ผ้าชิ้นผืน 1 และ 2 โครงสร้างของลวดลายหลักนำมาเรียงต่อกันในแนวตรง โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

- ผ้าชิ้นผืน 3 โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

- ผ้าชิ้นผืน 4 โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรง โดยการต่อลายลักษณะลวดลายตาข่าย

การใช้สี ต่างกันคือ

- ผ้าชิ้นผืน 1 โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนของสีใกล้เคียง

- ผ้าชิ้นผืน 2 โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะร้อน

- ผ้าชิ้นผืน 3 โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะเย็น

- ผ้าชิ้นผืน 4 โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนของสีแยกตรงข้าม

3. ลายหงษ์คู่ พบใน 2 จังหวัด จำนวน 3 ผืน ได้แก่ จ.อุทัยธานี 1 ผืนและจ.สุพรรณบุรี 2 ผืน ลายหงษ์คู่

ลายหลัก ต่างกันคือ

- ผ้าชิ้นผืน 1 จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางภายในรูปใบโพคว่ำและหงาย โดยการต่อลายเป็นแนวแถว แนวเส้นรูปใบโพเป็นตัวหงษ์

- ผ้าชิ้นผืน 2 จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างเส้นขนาน 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเล็กเรียงเป็นแนวรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ลักษณะลำตัวเป็นเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซกขนาน

- ผ้าชิ้นผืน 3 จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างเส้นขนาน 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเล็กเรียงเป็นแนวรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ภายในรูปมีลักษณะเป็นดอกกลายอยู่บริเวณมุมบนสุดและมีเครื่องหมายกากบาท X อยู่ชิดเส้นประกอบด้วยรูปสามเหลี่ยม

ลายประกอบ เหมือนกันคือ

- ผ้าชิ้นผืน 1 , 2 ลักษณะลวดลายประกอบ จะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งตามแนวเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซกมีลักษณะเป็นครึ่งหนึ่งของลายหลักแนวเส้นฟันปลา ชายผ้าเป็นแนวเส้นตรงยาวตลอดผืนผ้าชิ้น เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนบนและส่วนล่างของผ้าชิ้นมัดหมี่

ต่างกันคือ

- ผ้าชิ้นผืน 3 ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางคล้ายรูปสามเหลี่ยม ตรงกลางรูปสามเหลี่ยมจะเป็นลวดลายครึ่งหนึ่งของลายหลัก เป็นแนวเส้นตรงตลอดความยาวผ้าชิ้น เว้นจังหวะลายเป็นเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซกเป็นแนวยาวตลอดผืนผ้าชิ้น โดยส่วนมุมของเส้นฟันปลาเป็นรูปสามเหลี่ยม โดยมีมุมล่างมีลักษณะดอกกรุปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเล็ก ๆ

รูปแบบ เหมือนกันคือ

- โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง เหมือนกันคือ

- ผ้าชิ้นผืน 2, 3 โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

ต่างกันคือ

- ผ้าชิ้นผืน 1 โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวเส้นตรง โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี เหมือนคือ

- ผ้าชิ้นผืน 2, 3 โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะเย็น
- ผ้าชิ้นผืน 1 โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนของใกล้เคียง

4. ลายตะพาน พบใน 2 จังหวัด จำนวน 2 ผืน ได้แก่ จ.ชัยนาทและจ.สุพรรณบุรี

ลายหลัก คล้ายกันคือ

- ลายตะพาน จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ภายในเป็นลายตะพาน มีลักษณะเป็นดอกคล้ายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนรูปเล็ก ๆ อยู่ตรงมุมภายในรูป ตรงกลางมีดอกคล้ายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนรูปเล็ก ๆ

ต่างกันตรงลายละเอียดของแม่แบบ

ลายประกอบ ต่างกันคือ

- ผ้าชิ้นผืน 1 ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางคล้ายรูปสามเหลี่ยม ตรงกลางมีลักษณะเป็นดอกคล้ายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนรูปเล็ก ๆ อยู่ภายในรูปสามเหลี่ยม เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนบนและส่วนล่างของผ้าชิ้นมัดหมี่
- ผ้าชิ้นผืน 2 ลักษณะลวดลายประกอบ จะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางคล้ายรูปสามเหลี่ยม ตรงกลางรูปสามเหลี่ยมจะเป็นลวดลายครึ่งหนึ่งของลายหลัก ซายผ้าเป็นเส้นตรงในแนวนอน เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนบนและส่วนล่างของตัวชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ เหมือนกันคือ

- โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง เหมือนกันคือ

- โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี ต่างกันคือ

- ผ้าชิ้นผืน 1 โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะเย็น
- ผ้าชิ้นผืน 2 โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนสภาพคล้ายกัน

5. ลายนาค 2 หัวพบใน 2 จังหวัด จำนวน 2 ผืน ได้แก่ จ.อุทัยธานี และจ.สุพรรณบุรี

ลายหลัก เหมือนกันคือ

- ลายนาค 2 หัว วางลายตามแนวรูปสามเหลี่ยมตั้ง นาคมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S หรือตัวขอวางตามแนวเส้นเฉียงประกอบเป็นรูปสามเหลี่ยม

ลายประกอบ ต่างกันคือ

- ผ้าชิ้นผืน 1 ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก เป็นเส้นตรงแนวนอนยาว ประกอบแนวส่วนบนมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว Y เรียงเว้นระยะต่อเนื่องลายตลอดผืนผ้าชิ้น

- ผ้าชิ้นผืน 2 ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก มีลักษณะเป็นเส้นพื้นปลาหรือเส้นซิกแซกมุมของเส้นพื้นปลาเป็นรูปสามเหลี่ยม เป็นลายครึ่งหนึ่งของลายหลักชายผ้าเป็นแนวเส้นตรง

รูปแบบ เหมือนกันคือ

- โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต
การจัดวาง ต่างกันคือ

- ผ้าชิ้นผืน 1 โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรง โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

- ผ้าชิ้นผืน 2 โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี ต่างกันคือ

- ผ้าชิ้นผืน 1 โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีตัดกัน

- ผ้าชิ้นผืน 2 โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะเย็น

6. ลายปีกกาง พบใน 2 จังหวัด จำนวน 2 ผืน ได้แก่ จ.นครปฐมและจ.สุพรรณบุรี

ลายหลัก

- ผ้าชิ้นผืน 1 จะวางลายตามแนวนอนมีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอกยาวปลายบนและล่างประกอบด้วยรูปสามเหลี่ยมเล็ก แนวข้างรูปคล้ายปีกมีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมคางหมูวางลายแนวนอน

- ผ้าชิ้นผืน 2 จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างเส้นขนาน 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ภายในมุมทั้ง 4 มีลักษณะเป็นดอกคล้ายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ส่วนปีกกางจะอยู่กึ่งกลางมีลักษณะคล้ายรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอกตรงกลางเป็นรูปเครื่องหมายบวก +

ลายประกอบ ต่างกันคือ

- ผ้าชิ้นผืน 1 ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก มีลักษณะเป็นดอกลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเรียงตามแนวเส้นตรงในแนวนอนขนานกัน 2 เส้น โดยเว้นช่องว่างระหว่างลายตรงกลางเป็นรูปวงกลมเล็ก ประกอบด้วยวงระยะลายตรงมุมทั้ง 4 ตามแนวรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ช่วงต่อลายเป็นแนวเส้นตรงขีดตั้งมีความหนาส่วนปลายทั้ง 2 ข้างมีลักษณะเป็นเส้นโค้งปลายละ 1 เส้นยาวเกือบถึงแนวเส้นขนาน

- ผ้าชิ้นผืน 2 ลักษณะลวดลายประกอบ จะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางคล้ายรูปสามเหลี่ยม ตรงกลางรูปสามเหลี่ยมจะเป็นลวดลายครึ่งหนึ่งของลายหลัก ชายผ้าเป็นเส้นตรงในแนวนอน

รูปแบบ เหมือนกันคือ

- โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต
การจัดวาง ต่างกันคือ

- ผ้าชิ้นผืน 1 โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรง โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

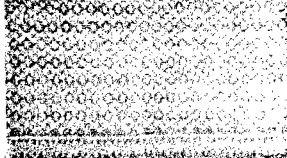
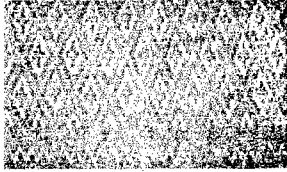
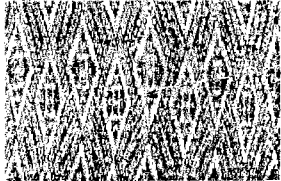
- ผ้าชิ้นผืน 2 โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี ต่างกันคือ

- ผ้าชิ้นผืน 1 โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะร้อน

- ผ้าชิ้นผืน 2 โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนสภาพคล้ายกัน

ตาราง 29 แสดงการเปรียบเทียบลวดลายผ้ามัดหมี่ที่เรียกชื่อลวดลายเรขาคณิต ประเภท
ชั้นหมี่รวดใน 5 จังหวัด

จังหวัด	ชื่อลาย	ลักษณะ	
		ลักษณะลวดลายที่เรียกชื่อที่เหมือนกัน	
จำนวน	ผืน	จำนวน	ร้อยละ
จำนวน 4	ผืน	4	1.82
จ.นครปฐม ผ้าชั้น 1-2	ลาย ข้าวหลาม ตัด	 <p>ผ้าชั้น 1</p>	
จ.กาญจนบุรี ผ้าชั้น 3		 <p>ผ้าชั้น 2</p>	
จ.สุพรรณบุรี ผ้าชั้น 4		 <p>ผ้าชั้น 3</p>	
		 <p>ผ้าชั้น 4</p>	

วิเคราะห์ตาราง 29

แสดงว่าในลวดลายหลักที่เรียกชื่อลวดลายเรขาคณิต ประเภทชั้นหมี่รวดของผ้ามัดหมี่ 5 จังหวัด มี
ทั้งสิ้น 1 ลาย จำนวนผ้าชั้นรวมกัน 4 ผืน พบจำนวนมากที่สุดคือลักษณะลวดลายที่ไม่เหมือนกันเรียก
ชื่อที่เหมือนกัน ได้แก่ ลายข้าวหลามตัด ร้อยละ 1.82

กล่าวโดยสรุปคือ

ลักษณะลวดลายที่ไม่เหมือนกันเรียกชื่อที่เหมือนกัน ของผ้ามัดหมี่กลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้งใน
5 จังหวัด

ประเภทชั้นหมี่รวดพบในลวดลายหลักที่เรียกชื่อลักษณะลวดลายเรขาคณิต จำนวน 1 ลายคือ
ลายข้าวหลามตัด พบใน 3 จังหวัดจำนวน 4 ผืนได้แก่จ.นครปฐม 2 ผืนจ.กาญจนบุรีและจ.
สุพรรณบุรี

ลายหลัก เหมือนกันคือ

- ลายข้าวหลามตัด จะอยู่ในตำแหน่งระหว่างเส้นขนาน 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยม

ขนมเปียกปูน มุมทั้ง 4 เป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

ลายประกอบ เหมือนกันคือ

- ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางคล้ายรูปสามเหลี่ยม ตรงกลางรูปสามเหลี่ยมจะเป็นลวดลายครึ่งหนึ่งของลายหลัก ซายผ้าเป็นแนวเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซกและเป็นลายประกอบที่อยู่ส่วนล่างสุดของผ้าชั้นมัดหมี่

รูปแบบ เหมือนกันคือ

- โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง เหมือนกันคือ

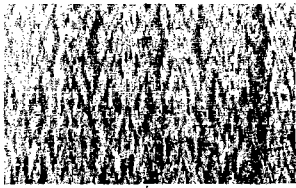

- โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี เหมือนกันคือ

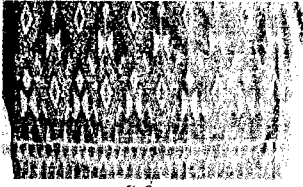
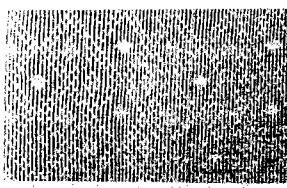
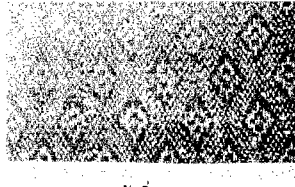
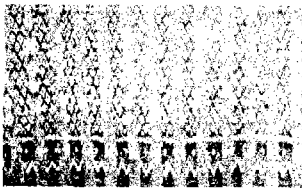
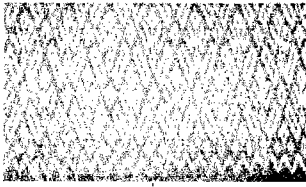

- ผ้าชั้น 1 , 3 โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะร้อน

- ผ้าชั้น 2 โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นสีกลมกลืนจากสภาพคล้ายกัน

ตาราง 30 แสดงการเปรียบเทียบลวดลายผ้ามัดหมี่ที่เรียกชื่อลวดลายพันธุ์ไม้ ประเภท
ชิ้นหมี่รวดใน 5 จังหวัด

จังหวัด	ชื่อลาย	ลักษณะ	
		ลักษณะลวดลายที่เรียกชื่อที่เหมือนกัน	
จำนวน	2 ผืน	จำนวน	ร้อยละ
		2	0.91
จ.นครปฐม ผ้าชั้น 1	ลาย กระจับ		ผ้าชั้น 1
จ.สุพรรณบุรี ผ้าชั้น 2			ผ้าชั้น 2
จำนวน	2 ผืน	จำนวน	ร้อยละ
		2	0.91
จ. นครปฐม ผ้าชั้น 1	ลายสน		ผ้าชั้น 1

ตาราง 30 (ต่อ)

จังหวัด	ชื่อลาย	ลักษณะ	
		ลักษณะลวดลายที่เรียกชื่อที่เหมือนกัน	
จ.สุพรรณบุรี ผ้าชั้น 2		 <p>ผ้าชั้น 2</p>	
จำนวน	3 ผืน	จำนวน	ร้อยละ
		3	1.36
จ.ชัยนาท ผ้าชั้น 1-2	ลายดอก	 <p>ผ้าชั้น 1</p> <p>ผ้าชั้น 2</p>	
จ.นครปฐม ผ้าชั้น 3		 <p>ผ้าชั้น 3</p>	
จำนวน	2 ผืน	จำนวน	ร้อยละ
		2	0.91
จ.กาญจนบุรี ผ้าชั้น 1	ลายดอก ไม้	 <p>ผ้าชั้น 1</p>	
จ.นครปฐม ผ้าชั้น 2		 <p>ผ้าชั้น 2</p>	

ตาราง 30 (ต่อ)

จังหวัด	ชื่อลาย	ลักษณะ	
		ลักษณะลวดลายที่เรียกชื่อที่เหมือนกัน	
จำนวน	3 ผืน	จำนวน	ร้อยละ
จ.นครปฐม	ลาย ดอกแก้ว	3	1.36
จ.อุทัยธานี		3	1.36
จ.กาญจนบุรี		3	1.36

วิเคราะห์ตาราง 30

แสดงว่าในลวดลายหลักที่เรียกชื่อลวดลายพันธุ์ไม้ ประเภทชั้นหมีรวดของผ้ามัดหมี่ 5 จังหวัด มีทั้งสิ้น 5 ลาย จำนวนผ้าชิ้นรวมกัน 12 ผืน พบจำนวนมากที่สุดคือลักษณะลวดลายที่ไม่เหมือนกันเรียกชื่อที่เหมือนกัน คือ ลายดอกแก้ว กับลายดอกร้อยละ 1.36 รองลงไปตามลำดับได้แก่ ลายดอกไม้ , ลายกระจับ , ลายสน ร้อยละ 0.91

กล่าวโดยสรุปคือ

ลักษณะลวดลายที่ไม่เหมือนกันเรียกชื่อที่เหมือนกัน ของผ้ามัดหมี่กลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้งใน 5 จังหวัด

ประเภทชั้นหมีรวดพบในลวดลายหลักที่เรียกชื่อลักษณะลวดลายพันธุ์ไม้ จำนวน 5 ลายคือ

1. ลายดอกแก้ว พบใน 3 จังหวัดจำนวน 3 ผืน ได้แก่ จ.นครปฐม จ.กาญจนบุรีและจ.อุทัยธานี

ลายหลัก เหมือนกันคือ

- อยู่ในตำแหน่งที่มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ตรงกลางดอกคล้ายเกสร

ลายประกอบ เหมือนกัน

- ผ้าชิ้น 1, 3 ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางคล้ายรูปสามเหลี่ยม ตรงกลางรูปสามเหลี่ยมจะเป็นลวดลายครึ่งหนึ่งของลายหลัก เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนบนและส่วนล่างของผ้าชิ้นมัดหมี่

ต่างกัน

- ฝ้ายชั้น 2 ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก แนวส่วนบนที่อยู่ติดลายหลักคล้ายดอกลายเล็กเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ชายผ้าเป็นแนวเส้นฟันปลาหรือเส้นบริเวณมุมเส้นฟันปลา ประกอบด้วยลายดอกเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน เป็นลายประกอบที่อยู่ส่วนล่างสุดของฝ้ายชั้นมัดหมี่

รูปแบบ เหมือนกันคือ

- ฝ้ายชั้น 1, 3 โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบพันธุ์ไม้ผสมรูปแบบเรขาคณิต

ต่างกันคือ

- ฝ้ายชั้น 2 โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง เหมือนกันคือ

- ฝ้ายชั้น 1, 2 โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

ต่างกันคือ

- ฝ้ายชั้น 3 โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวเส้นตรง โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี เหมือนกันคือ

- ฝ้ายชั้น 2, 3 โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะร้อน

ต่างกันคือ

- ฝ้ายชั้น 1 โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีตัดกัน

2. ลายดอก พบใน 2 จังหวัดจำนวน 3 ผืน ได้แก่ จ.นครปฐม และจ.ชัยนาท 2 ผืน

ลายหลัก ต่างกันคือ

- ฝ้ายชั้น 1 จะอยู่ในแนวขนานของแนวแถบลายหลัก 2 ลาย โดยทอแบ่งลายแนวตั้ง แถวลายหลักที่ 1 เป็นดอกลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน แถวลายหลักที่ 2 เป็นแนวเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซก

- ฝ้ายชั้น 2 จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างจุด 2 จุดเรียงขนานกันเป็นเส้น 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ภายในมีลักษณะเป็นดอกคล้ายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

- ฝ้ายชั้น 3 จะอยู่ภายในกึ่งกลางระหว่างจุด 4 จุดเรียงขนานกันเป็นเส้น 4 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ภายในเป็นลายดอกมีคล้ายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

ลายประกอบ ต่างกันคือ

- ฝ้ายชั้น 1 ลักษณะลวดลายดอกเป็นการนำเอาเส้นหมี่รวด 2 ลายมาแบ่งแนวทอคั่นระหว่างลายหลักที่ 1 กับ ลายหลักที่ 2

- ฝ้ายชั้น 2 ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก เป็นแนวเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซก ชายผ้าเป็นเส้นตรงในแนวนอน เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนล่างและส่วนบนสุดของฝ้ายชั้นมัดหมี่

- ฝ้ายชั้น 3 ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางคล้ายรูปสามเหลี่ยม ตรงกลางรูปสามเหลี่ยมจะเป็นลวดลายครึ่งหนึ่งของลายหลัก ชายผ้าเป็นเส้นตรงในแนวนอน เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนบนและส่วนล่างของฝ้ายชั้นมัดหมี่

รูปแบบ ต่างกันคือ

- ฝ้ายชั้น 1 โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบ

เรขาคณิต

- ผ้าชิ้น 2 โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบพันธุ์ไม้ผสมรูปแบบ

เรขาคณิต

- ผ้าชิ้น 3 โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบ

เรขาคณิต

การจัดวาง เหมือนกันคือ

- ผ้าชิ้น 2, 3 โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

ต่างกันคือ

- ผ้าชิ้น 1 โครงสร้างการจัดวางลายหลัก 2 แถบลาย มาทอสลับกันตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นที่มีมัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวตั้ง

การใช้สี เหมือนกันคือ

- ผ้าชิ้น 1, 3 โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะเย็น
- ผ้าชิ้น 2 โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะร้อน

3. ลายดอกไม้ พบใน 2 จังหวัดจำนวน 2 ผืน ได้แก่ จ.นครปฐม และจ.กาญจนบุรี

ลายหลัก ต่างกันคือ

- ผ้าชิ้น 1 จะอยู่ในตำแหน่งแนวจุดเรียงตามแนวเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซกยาวขนานกัน 2 เส้นยาวตลอดความยาวผืนผ้า ลายดอกไม้จะวางลายบริเวณมุมแนวเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซก มีลักษณะคล้ายรูปวงกลม 1 วง

- ผ้าชิ้น 2 จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างเส้นขนาน 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน มุมทั้ง 4 รูปมีลักษณะเป็นดอกกลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

ลายประกอบ เหมือนกันคือ

- ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางของจุดเรียงตามแนวเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซกยาวขนานกัน 2 เส้นมุมเส้นฟันปลาเป็นรูปสามเหลี่ยม เป็นลายประกอบที่อยู่ส่วนล่างสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ เหมือนกันคือ

- โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบพันธุ์ไม้ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง เหมือนกันคือ

- โครงสร้างลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรง โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี ต่างกันคือ

- ผ้าชิ้น 1 โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนของของสีใกล้เคียง
- ผ้าชิ้น 2 โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นแม่สีในวงจรสีธรรมชาติ

4. ลายกระจับ พบใน 2 จังหวัดจำนวน 2 ผืน ได้แก่จ.นครปฐมและจ.สุพรรณบุรี

ลายหลัก ต่างกันคือ

- ผ้าชิ้น 1 จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างแนวจุดเรียงตามแนวเส้นขนาน 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

- ผ้าชิ้น 2 ลายกระจับ จะอยู่ในตำแหน่งตามแนวลาย คล้ายรูปตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S หรือมีลักษณะคล้ายตัวขอตัวเหลี่ยมวางแนวเฉียง ภายในมีลักษณะเป็นดอกคล้ายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนซ้อนกัน 2 รูป

ลายประกอบ เหมือนกันคือ

- ลักษณะลวดลายประกอบ จะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางคล้ายรูปสามเหลี่ยม ตรงกลางรูปสามเหลี่ยมจะเป็นลวดลายครึ่งหนึ่งของลายหลัก เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนบนและส่วนล่างของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ เหมือนกันคือ

- โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบพันธุ์ไม้ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง ต่างกันคือ

- ผ้าชิ้น 1 โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

- ผ้าชิ้น 2 โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงเป็นแถวสลับลายคว่ำและหงายตลอดผืนผ้า โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี ต่างกันคือ

- ผ้าชิ้น 1 โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีในวงจรัสธรรมชาติ
- ผ้าชิ้น 2 โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนในสภาพตัดกัน

5. ลายสน พบใน 2 จังหวัดจำนวน 2 ผืน ได้แก่จ.นครปฐมและจ.สุพรรณบุรี

ลายหลัก ต่างกันคือ

- ผ้าชิ้น 1 จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างเส้นขนานคู่ 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ภายในรูปมุมล่างเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนวางขนานมุมประกอบด้วยเส้นคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V วางคว่ำขนานรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนจำนวน 2 เส้น

- ผ้าชิ้น 2 จะอยู่ในตำแหน่งรูปใบโพปลายเส้นรูปใบโพฉากในแนวเฉียง ตรงกลางเป็นลายต้นสนมีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมมีแนวลำต้นตรงกลาง

ลายประกอบ คล้ายกันคือ

- ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางของเส้นพื้นปลาหรือเส้นซิกแซกมุมของเส้นพื้นปลาเป็นรูปสามเหลี่ยม ชายผ้าเป็นแนวเส้นพื้นปลาหรือเส้นซิกแซก เป็นลายประกอบที่อยู่ส่วนล่างสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบ เหมือนกันคือ

- โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบพันธุ์ไม้ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง ต่างกันคือ

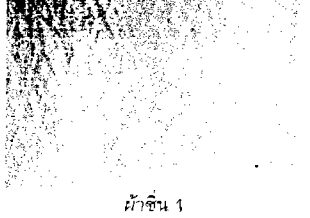

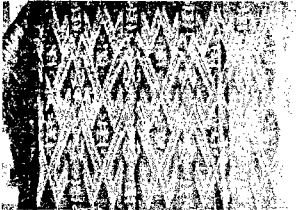
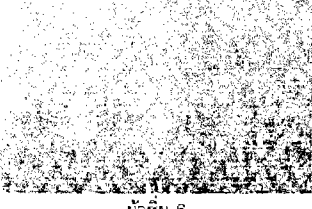
- ผ้าชิ้น 1 โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนลายประกอบ

- ผ้าชิ้น 2 โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวเส้นตรง โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

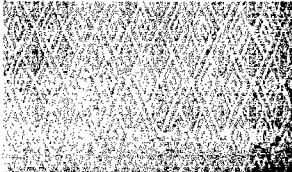
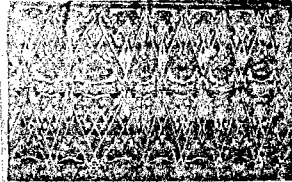
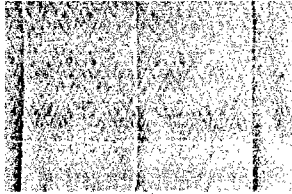

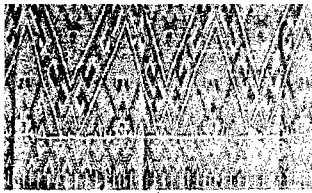
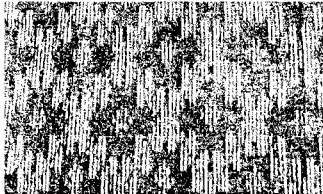
การใช้สี ต่างกันคือ

- ผ้าชิ้น 1 โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะเย็น
- ผ้าชิ้น 2 โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะร้อน

ตาราง 31 แสดงการเปรียบเทียบลวดลายผ้ามัดหมี่ที่เรียกชื่อลวดลายเบ็ดเตล็ด ประเภทชิ้นหมี่ราวค
ใน 5 จังหวัด

จังหวัด	ชื่อลาย	ลักษณะ	
		ลักษณะลวดลายที่เรียกชื่อที่เหมือนกัน	
จำนวน	ผืน	จำนวน	ร้อยละ
จำนวน 6	ผืน	6	2.73
จ.สุพรรณบุรี ผ้าชั้น 1-5	ลายขอ	 <p>ผ้าชั้น 1</p> <p>ผ้าชั้น 2</p> <p>ผ้าชั้น 3</p> <p>ผ้าชั้น 4</p> <p>ผ้าชั้น 5</p>	
จ.ชัยนาท ผ้าชั้น 6		 <p>ผ้าชั้น 6</p>	

ตาราง 31 (ต่อ)

จังหวัด	ชื่อลาย	ลักษณะ	
		ลักษณะลวดลายที่เรียกชื่อที่เหมือนกัน	
จำนวน	ผืน	จำนวน	ร้อยละ
จำนวน 2	ผืน	2	0.91
จ.กาญจนบุรี ผ้าชั้น 1	ลาย ขอใหญ่		
จ.ชัยนาท ผ้าชั้น 2			
จำนวน 4	ผืน	4	1.81
จ.สุพรรณบุรี ผ้าชั้น 1-3	ลาย หมี่กาบ / ลายกาบ		
			
			
จ.อุทัยธานี ผ้าชั้น 4			

วิเคราะห์ตาราง 31

แสดงว่าในลวดลายหลักที่เรียกชื่อลวดลายเบ็ดเตล็ด ประเภทขึ้นหมีรวดของผ้ามัดหมี่ 5 จังหวัด มีทั้งสิ้น 3 ลาย จำนวนผ้าชิ้นรวมกัน 12 ผืน แบ่งตามลักษณะได้ 2 ลักษณะ

ลักษณะลวดลายที่ไม่เหมือนกันเรียกชื่อที่เหมือนกัน พบจำนวนมากที่สุดคือ ลายขอ ร้อยละ 2.27 รองลงไปตามลำดับ ได้แก่ ลายหมี่กาบหรือลายกาบ ร้อยละ 1.81 และลายขอใหญ่ ร้อยละ 0.91

กล่าวโดยสรุปคือ

ลักษณะลวดลายที่ไม่เหมือนกันเรียกชื่อที่เหมือนกัน ของผ้ามัดหมี่กลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้งใน 5 จังหวัด ประเภทขึ้นหมีรวดพบในลวดลายหลักที่เรียกชื่อลักษณะลวดลายเบ็ดเตล็ด จำนวน 3 ลายคือ

1. ลายขอ พบใน 2 จังหวัดจำนวน 6 ผืน ได้แก่ จ.ชัยนาท 1 ผืนและจ.สุพรรณบุรี 5 ผืน

ที่อยู่ 93 หมู่ที่ 6 ตำบล เนินขาม กิ่งอำเภอ เนินขาม จังหวัด ชัยนาท

ลายหลัก เหมือนกันคือ

- ผ้าชิ้น 1, 3 จะอยู่ในตำแหน่งเป็นแนวเส้นขนานรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน มีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S

ต่างกันคือ

- ผ้าชิ้น 2 จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางภายในรูปใบโพธิ์ว่า ส่วนล่างปลายแหลมของรูปจะมีหัวขอเหลี่ยมมุมคล้ายเลข ๑ ไทย

- ผ้าชิ้น 4 จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างเส้นขนาน 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ลักษณะการต่อลายแนวอนนมด้านข้างจะชิดกันแต่มุมรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนมุมบนและล่างจะซ้อนกันตรงมุม ภายในรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนคล้ายรูปดอกไม้

- ผ้าชิ้น 5 ลายหลักที่อยู่ภายนอกคล้ายรูปหกเหลี่ยม แนวรูปในเส้นแต่ละด้านจะเป็นตัวขอ

- ผ้าชิ้น 6 มีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว C หันเข้ากันลักษณะเป็นหัวเหลี่ยมลายขอจะเป็นลายหลักที่อยู่ภายนอกคล้ายรูปหกเหลี่ยม แนวรูปในเส้นแต่ละด้านจะเป็นตัวขอ

ลายประกอบ เหมือนกันคือ

- ผ้าชิ้น 1, 3, 5 ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลักคือเป็นแนวเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซกส่วนชายผ้าเป็นเส้นตรงในแนวอนยาวตลอดผืนผ้าชิ้น เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนล่างและส่วนบนสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

- ผ้าชิ้น 2, 4 ลักษณะลวดลายประกอบ จะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางคล้ายรูปสามเหลี่ยม ตรงกลางรูปสามเหลี่ยมเป็นลวดลายครึ่งหนึ่งของลายหลัก ชายผ้าเป็นเส้นตรงในแนวอน เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งล่างบนและส่วนล่างของผ้าชิ้นมัดหมี่

ต่างกันคือ

- ผ้าชิ้น 6 ลายประกอบลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก มีลักษณะเป็นดอกกรุปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนซ้อนกัน 2 รูป ต่อด้วยดอกลายรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอก

รูปแบบ เหมือนกันคือ

- ผ้าชิ้น 1 - 4 โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต

- ผ้าชิ้น 5, 6 โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง เหมือนกันคือ

- ผ้าชั้น 1 , 4 โครงสร้างของลวดลาย นำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน
- ผ้าชั้น 2 โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวเส้นตรง โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน
- ผ้าชั้น 3 โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะแนวเฉียง
- ผ้าชั้น 5 , 6 โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรง โดยการต่อลายในลักษณะการเรียงอิฐแนวตรง

การใช้สี เหมือนกันคือ

- ผ้าชั้น 1 , 3 โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนจากสภาพคล้ายกัน
- ผ้าชั้น 2 , 4 โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะเย็นต่างกันคือ
- ผ้าชั้น 5 โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะร้อน
- ผ้าชั้น 6 โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะตัดกัน

2. ลายหมี่กามหรือลายกาม พบใน 2 จังหวัดจำนวน 4 ผืน ได้แก่ จ.อุทัยธานี และจ.สุพรรณบุรี 3 ผืน

ลายหลัก เหมือนกันคือ

- จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างเส้นขนาน 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

ลายประกอบ เหมือนกันคือ

- ผ้าชั้น 2 , 3 ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก เป็นลายครึ่งหนึ่งของลายหลักชิดแนวเส้นตรงยาวตลอดผืนผ้า

ต่างกันคือ

- ผ้าชั้น 1 ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก แนวพื้นปลาดล้ายรูปสามเหลี่ยมและมีลวดลายเป็นครึ่งหนึ่งของลายหลัก มุมของเส้นพื้นปลากึ่งกลางลายหลักประกอบเป็นดอกลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

- ผ้าชั้น 4 -

รูปแบบ เหมือนกันคือ

- โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง เหมือนกันคือ

- โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี ต่างกันคือ

- ผ้าชั้น 1 โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนจากสภาพคล้ายกัน
- ผ้าชั้น 2 โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นสีวรรณะร้อน
- ผ้าชั้น 3 โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนของสีใกล้เคียง
- ผ้าชั้น 4 โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะเย็น

3. ลายขอใหญ่ พบใน 2 จังหวัดจำนวน 2 ผืน ได้แก่ จ.กาญจนบุรีและจ.ชัยนาท

ลายหลัก ต่างกันคือ

- ผ่าชั้น 1 ลายขอใหญ่ จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างเส้นขนาน 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ภายในรูปประกอบลายคล้ายเครื่องหมายกากบาท X วางชิดแนวด้านทั้ง 4 มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเล็กประกบกัน มุมข้างซ้ายและขวาเป็นตัวขอคล้ายเลขไทยเลข ๑

- ผ่าชั้น 2 จะอยู่ในตำแหน่งตามแนวรูปสามเหลี่ยม มีลักษณะคล้ายหัวขอส่วนฐานจะเป็นเส้นตรงมีรูปสามเหลี่ยมมุมฉากหันด้านฉาก ภายในมุมสามเหลี่ยมหัวขอหัวม้วนหันหัวขอคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S

ลายประกอบ ต่างกันคือ

- ผ่าชั้น 1 ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก แนวพื้นปลาดลายรูปสามเหลี่ยมและมีลวดลายเป็นครึ่งหนึ่งของลายหลัก มุมของเส้นพื้นปลากึ่งกลางลายหลักประกอบเป็นดอกลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

- ผ่าชั้น 2 ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลักโดยแนวเส้นตรง เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนบนและส่วนล่างของผ่าชั้นมัดหมี่

รูปแบบ เหมือนกันคือ

- โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง ต่างกันคือ

- ผ่าชั้น 1 โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

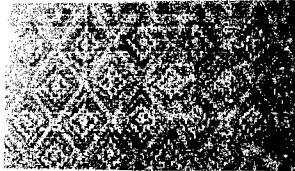
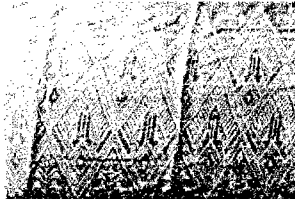

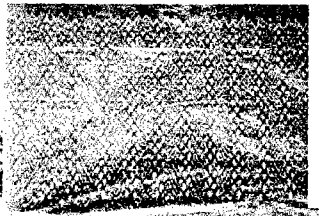
- ผ่าชั้น 2 โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรง เว้นช่องจังหวะของลายสลับกันตลอดผืนผ้า โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี ต่างกันคือ

- ผ่าชั้น 1 โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนจากสภาพคล้ายกัน

- ผ่าชั้น 2 โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีตัดกัน

ตาราง 32 แสดงการเปรียบเทียบลวดลายผ้ามัดหมี่ที่เรียกชื่อลวดลายประยุกต์ ประเภทซิ่นหมี่ราว
ใน 5 จังหวัด

จังหวัด	ชื่อลาย	ลักษณะ	
		ลักษณะลวดลายที่เรียกชื่อที่เหมือนกัน	
จำนวน	ผืน	จำนวน	ร้อยละ
จำนวน 4	ผืน	4	1.82
จ.ชัยนาท ผ้าชั้น 1-2	ลาย ประยุกต์	 <p>ผ้าชั้น 1</p> <p>ผ้าชั้น 2</p> <p>ผ้าชั้น 3</p> <p>ผ้าชั้น 4</p>	
จ.สุพรรณบุรี ผ้าชั้น 3			
จ.นครปฐม ผ้าชั้น 4			

วิเคราะห์ตาราง 32

แสดงว่าในลวดลายหลักที่เรียกชื่อลวดลายประยุกต์ ประเภทซิ่นหมี่ราวของผ้ามัดหมี่ 5 จังหวัด มีทั้งสิ้น 1 ลาย จำนวนผ้าชั้นรวมกัน 4 ผืน พบจำนวนมากที่สุดคือ ลักษณะลวดลายที่ไม่เหมือนกันเรียกชื่อที่เหมือนกัน ได้แก่ ลายประยุกต์ ร้อยละ 1.82

กล่าวโดยสรุปคือ

ลักษณะลวดลายที่ไม่เหมือนกันเรียกชื่อที่เหมือนกัน ของผ้ามัดหมี่กลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้งใน 5 จังหวัด ประเภทซิ่นหมี่ราวพบในลวดลายหลักที่เรียกชื่อลักษณะลวดลายประยุกต์ จำนวน 1 ลายคือ

ลายประยุกต์ พบใน 3 จังหวัดจำนวน 4 ผืน ได้แก่ จ.ชัยนาท 2 ผืน จ.สุพรรณบุรีและจ.นครปฐม

ลายหลัก เหมือนกันคือ

- ผ้าชั้น 1, 2 จะอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างเส้นขนานคู่ 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

ต่างกันคือ

- ผ้าชั้น 3 ลายหลักเป็นเครื่องหมายกากบาท 2 รูป มีลักษณะขาลายซ้อนกัน มุมตรงกลางเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

- ผ้าชั้น 4 จะอยู่ในแนวขนานของแนวแถวลายหลัก 3 แถว แถวลายหลักที่ 1 เป็นดอกลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน แถวลายหลักที่ 2 มีลักษณะเป็นแนวเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซก แถวลายหลักที่ 3 เป็นแนวรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนตรงกลางภายในเป็นเส้นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

ลายประกอบ ต่างกันคือ

- ผ้าชั้น 1 ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางของเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซก มุมแนวเส้นฟันปลาเป็นรูปสามเหลี่ยมมีลักษณะเป็นรูปกึ่งดอกไม้

- ผ้าชั้น 2 ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก มีลักษณะเป็นเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซก ลวดลายเป็นครึ่งหนึ่งของลายหลักซ้ายผ้าเป็นแนวเส้นตรง

- ผ้าชั้น 3 ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางคล้ายรูปสามเหลี่ยม ภายในมีลักษณะดอกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

- ผ้าชั้น 4 ลักษณะลวดลายดอกเป็นการนำเอาเส้นหมีรวด 2 ลายมาแบ่งแนวทอคั่นระหว่างลายหลักที่ 1 กับ ลายหลักที่ 2

รูปแบบ เหมือนกันคือ

- โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต การจัดวาง เหมือนกันคือ

- ผ้าชั้น 1,2 โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

ต่างกันคือ

- ผ้าชั้น 3 โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตรง โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

- ผ้าชั้น 4 โครงสร้างการจัดวางลายประกอบด้วยลายหลัก 2 ลาย นำมาเรียงในแนวตั้ง โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี ต่างกันคือ

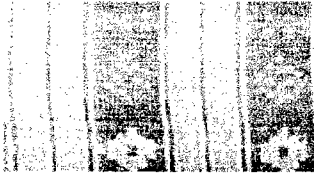
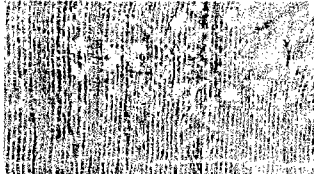

- ผ้าชั้น 1 โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนสภาพคล้ายกัน

- ผ้าชั้น 2 โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะร้อน

- ผ้าชั้น 3 โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนของสีตัดกัน

- ผ้าชั้น 4 โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะเย็น

ตาราง 33 แสดงการเปรียบเทียบลวดลายผ้ามัดหมี่ที่เรียกชื่อลวดลายพันธุ์ไม้ ประเภทชิ้นหมี่คั่น ใน 5 จังหวัด

จังหวัด	ชื่อลาย	ลักษณะ	
		ลักษณะลวดลายที่เรียกชื่อที่เหมือนกัน	
จำนวน	ผืน	จำนวน	ร้อยละ
3	ผืน	3	1.36
จ.ชัยนาท ผ้าชิ้น 1	ลาย ดอกไม้		
		ผ้าชิ้น 1	
จ.สุพรรณบุรี ผ้าชิ้น 2			
	ผ้าชิ้น 2		
จ.นครปฐม ผ้าชิ้น 3			
	ผ้าชิ้น 3		

วิเคราะห์ผลตาราง 33

แสดงว่าในลวดลายหลักที่เรียกชื่อลวดลายพันธุ์ไม้ ประเภทชิ้นหมี่คั่นของผ้ามัดหมี่ 5 จังหวัด มีทั้งสิ้น 1 ลาย จำนวนผ้าชิ้นรวมกัน 3 ผืน พบจำนวนมากที่สุดคือ ลักษณะลวดลายที่ไม่เหมือนกันเรียกชื่อที่เหมือนกัน ได้แก่ ลายดอกไม้ ร้อยละ 1.36

กล่าวโดยสรุปคือ

ลักษณะลวดลายที่ไม่เหมือนกันเรียกชื่อที่เหมือนกัน ของผ้ามัดหมี่กลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครึ่งใน 5 จังหวัด ประเภทชิ้นหมี่คั่นพบในลวดลายหลักที่เรียกชื่อลักษณะลวดลายพันธุ์ไม้ จำนวน 1 ลายคือ

ลายดอกไม้ พบใน 3 จังหวัดจำนวน 3 ผืน ได้แก่ จ.ชัยนาท จ.สุพรรณบุรีและจ.นครปฐม จำนวนจังหวัดละ 1 ผืน

ลายหลัก เหมือนกันคือ

- ลักษณะลายจะอยู่ในแนวขนานของลายประกอบหรือแนวเส้นคั่น แถบลายหลักเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

ลายประกอบ เหมือนกันคือ

- ผ้าชิ้น 1 , 2 ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอคั่นระหว่างลายหลัก ลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลักจะทอสีพื้นสลับสี ลายหลักอยู่ระหว่างแนวเส้นคั่นขนานกัน

- ผ้าชิ้น 3 ลักษณะลวดลายประกอบมี 2 ลักษณะ แถบลายประกอบที่ 1 จะอยู่ในแนวการทอคั่นระหว่างลายหลัก มีลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลักแนวเส้นตรง ขนานกัน 4 เส้นคั่นด้วยลายหลัก

แถบลายที่ 2 อยู่ระหว่างกลางต่อจากลายหลักชายผ้า เป็นแนวเส้น มีลักษณะเป็นดอกคล้ายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเรียงตามแนวเส้นตรงขนานกัน 2 เส้น แนวกลางระหว่างลายเป็นลายดอกไม้

รูปแบบ เหมือนกันคือ

- ผ้าชั้น 1, 3 โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

- ผ้าชั้น 2 โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบพันธุ์ไม้ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง เหมือนกันคือ

- ผ้าชั้น 1, 2 โครงสร้างการจัดวางลายหลักสลับกับลายประกอบ ยาวตลอดความกว้างของผืนผ้าชั้นมัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

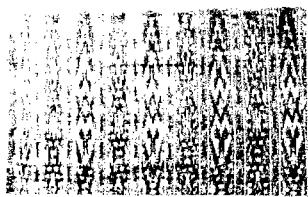
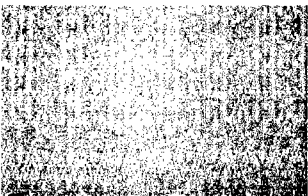
- ผ้าชั้น 3 โครงสร้างของลวดลายนำมาเรียงต่อกันในแนวตั้ง โดยการต่อลายในลักษณะการเรียงอิฐแนวตั้ง

การใช้สี เหมือนกันคือ

- ผ้าชั้น 1, 2 โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนจากสภาพคล้าย

- ผ้าชั้น 3 โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีในวงจรรสธรรมชาติ

ตาราง 34 แสดงการเปรียบเทียบลวดลายผ้ามัดหมี่ที่เรียกชื่อลวดลายเบ็ดเตล็ด ประเภทชั้นหมี่คั่นใน 5 จังหวัด

จังหวัด	ชื่อลาย	ลักษณะ	
		ลักษณะลวดลายที่เรียกชื่อที่เหมือนกัน	
		จำนวน	ร้อยละ
จำนวน 2	ผืน	2	0.91
จ.อุทัยธานี ผ้าชั้น 1	ลาย ลูกโซ่	 ผ้าชั้น 1	
จ.กาญจนบุรี ผ้าชั้น 2		 ผ้าชั้น 2	

วิเคราะห์ผลตาราง 34

แสดงว่าในลวดลายหลักที่เรียกชื่อลวดลายเบ็ดเตล็ด ประเภทชั้นหมี่คั่นของผ้ามัดหมี่ 5 จังหวัด มีทั้งสิ้น 1 ลาย จำนวนผ้าชั้นรวมกัน 2 ผืน พบจำนวนมากที่สุดคือ ลักษณะลวดลายที่ไม่เหมือนกันเรียกชื่อที่เหมือนกัน ได้แก่ ลายลูกโซ่ ร้อยละ 0.91

กล่าวโดยสรุปคือ

ลักษณะลวดลายที่ไม่เหมือนกันเรียกชื่อที่เหมือนกัน ของผ้ามัดหมี่กลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้งใน 5 จังหวัด ประเภทขึ้นหมี่ค้นพบในลวดลายหลักที่เรียกชื่อลักษณะลวดลายเบ็ดเตล็ด จำนวน 1 ลายคือ

ลายลูกโซ่ พบใน 2 จังหวัดจำนวน 2 ผืน ได้แก่ จ.อุทัยธานีและจ.กาญจนบุรี

ลายหลัก ต่างกันคือ

- ผ้าชิ้น 1 แบ่งเป็นแถวลายหลัก 3 ลาย แถวลายหลักที่ 1 มีลักษณะดอกเป็นเส้นซิกแซกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนยาว ภายในประกอบด้วยตัวอักษรภาษาไทยตัว ผ แถวลายหลักที่ 2 มีลักษณะเป็นดอกคล้ายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนกึ่งกลางของดอกเป็นรูปสี่เหลี่ยมเล็ก ๆ แถวลายหลักที่ 3 มีลักษณะดอกเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนคล้ายรูป 16

- ผ้าชิ้น 2 แบ่งเป็นแถวลายหลัก 2 ลาย แถวลายหลักที่ 1 เป็นลายลูกโซ่มีลักษณะเป็นวงกลมคล้องกันในแนวตั้ง แถวลายหลักที่ 2 เป็นลายดอกไม้ มีลักษณะเป็นดอกคล้ายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

ลายประกอบ เหมือนกันคือ

- ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอคันระหว่างลายหลัก มีลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลักทอสีพื้นสลับสี ลักษณะของแถบคันจะมีลายหลักอยู่ระหว่างกลางขนานแนวเส้นคัน

ต่างกันในส่วนของลายละเอียดชายผ้าชิ้น 2

รูปแบบ เหมือนกันคือ

- โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง เหมือนกันคือ

- โครงสร้างการจัดวางลายหลักสลับกับลายประกอบ ยาวตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นหมี่มัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สี ต่างกันคือ

- ผ้าชิ้น 1 โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะเย็น
- ผ้าชิ้น 2 โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนในสภาพตัดกัน

จากการศึกษาลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง ในแต่ละจังหวัดยังมีความเหมือนความต่างในลวดลายได้ดังนี้

เปรียบเทียบลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านทัพหลวง

ลวดลายผ้ามัดหมี่ในลวดลายหลักของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านทัพหลวง สามารถจำแนกเปรียบเทียบลักษณะลวดลายหลัก แบ่งตามประเภทผ้ามัดหมี่โดยวิเคราะห์ พบใน 2 ประเด็นคือ

1. ลักษณะลวดลายที่เหมือนกันเรียกชื่อที่ไม่เหมือนกัน
2. ลักษณะลวดลายที่ไม่เหมือนกันเรียกชื่อที่เหมือนกัน

จากการศึกษาวิเคราะห์ลวดลายผ้ามัดหมี่ในลวดลายหลัก ในประเภทขึ้นหมี่รวด ของลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านทัพหลวง จำนวน 38 ผืน ซึ่งสามารถเปรียบเทียบความเหมือนความแตกต่างของลวดลายหลักได้ดังแสดงในตาราง 35

ตาราง 35 แสดงการเปรียบเทียบลักษณะลวดลายประเภทซิ่นหมี่รวด ของลวดลายผ้ามัดหมี่กลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านทัพหลวง

ลักษณะลวดลาย	ชื่อลาย / ลักษณะลวดลาย		
	ลายตุ้ม	ลักษณะลวดลายพันธุ์ไม้	ลายเอี้ยป่อง ลักษณะลวดลายเบ็ดเตล็ด
	จำนวน		ร้อยละ
	2 ผืน		3.33
ลักษณะลวดลายที่เหมือนกันเรียกชื่อที่ไม่เหมือนกัน			

วิเคราะห์ผลตาราง 35

แสดงว่าในลักษณะลวดลายที่เหมือนกันเรียกชื่อที่ไม่เหมือนกัน ประเภทซิ่นหมี่รวดของลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านทัพหลวง มีทั้งสิ้น 1 ลาย จำนวน 2 ผืนคือลายตุ้มกับลายเอี้ยป่อง ร้อยละ 3.33

กล่าวโดยสรุปคือ

พบว่าลักษณะลวดลายเหมือนกัน คือ จะอยู่ภายในกึ่งกลางระหว่างจุด 2 จุดเรียงขนานกันเป็นเส้น 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ซึ่งมีความสมดุลแบบซ้ายขวาเหมือนกัน มุมทั้ง 4 มุมมีลักษณะเป็นดอกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน โดยภายในรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนจะบรรจุลายดอกที่มีลักษณะเป็นดอกคล้ายรูปสี่เหลี่ยม 12 มุมขนานรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ตรงกลางบรรจุลายดอกเล็กคล้ายเครื่องหมายบวก +

ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบ จะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางคล้ายรูปสามเหลี่ยม ตรงกลางรูปสามเหลี่ยมจะเป็นลวดลายครึ่งหนึ่งของลายหลัก ส่วนชายผ้าเป็นเส้นตรงในแนวอนยาวตลอดผืนผ้าซิ่น เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนบนและส่วนล่างของผ้าซิ่นมัดหมี่

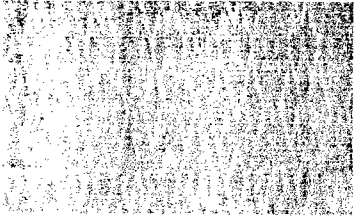
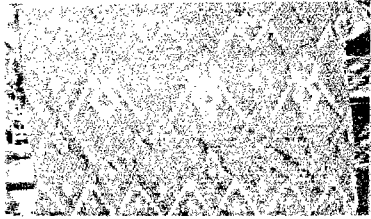
การจัดวาง โครงสร้างของลวดลายบรรจุลงภายในรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน นำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะร้อน

ต่างกันตรงรูปแบบ คือ ลายตุ้ม เป็นลักษณะลวดลายพันธุ์ไม้ กับลายเอี้ยป่อง เป็นลักษณะลวดลายเบ็ดเตล็ด

จากการศึกษาวิเคราะห์ลวดลายผ้ามัดหมี่ในลวดลายหลัก ในประเภทซิ่นหมี่รวด ของลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านทัพหลวง จำนวน 38 ผืน ซึ่งสามารถเปรียบเทียบลักษณะลวดลายดังแสดงในตาราง 36

ตาราง 36 แสดงการเปรียบเทียบลักษณะลวดลาย ประเภทชั้นหมีราวของลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านทัพหลวง

ลักษณะลวดลาย	ชื่อลาย / ลักษณะลวดลาย	
	ลายนาจจับเอี้ย ลักษณะลวดลายสัตว์	ลายนาจจับเอี้ย ลักษณะลวดลายสัตว์
	จำนวน	ร้อยละ
	2 ผืน	3.33
ลักษณะลวดลายที่ไม่เหมือนกันเรียกชื่อที่เหมือนกัน		

วิเคราะห์ผลตาราง 36

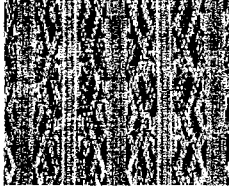
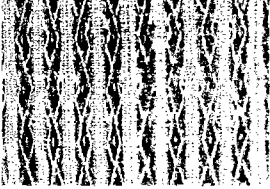
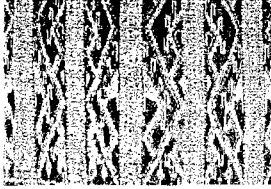
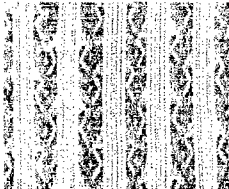
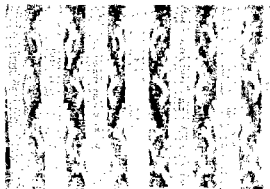
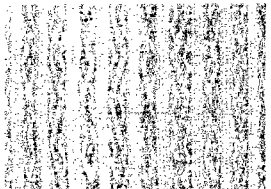
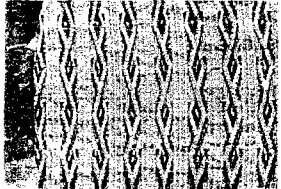
แสดงว่าในลักษณะลวดลายที่ไม่เหมือนกันเรียกชื่อที่เหมือนกันประเภทชั้นหมีราว ของลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านทัพหลวง มีทั้งสิ้น 1 ลาย จำนวน 2 ผืนคือลายนาจจับเอี้ย ร้อยละ 3.33

กล่าวโดยสรุปคือ

พบว่าลักษณะลวดลายหลักไม่เหมือนกันเรียกชื่อที่เหมือนกัน ลายประกอบมีความแตกต่าง รูปแบบเหมือนกันคือ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต และการใช้สี โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะร้อน

จากการศึกษาวิเคราะห์ลวดลายผ้ามัดหมี่ในลวดลายหลัก ในประเภทชั้นหมีราวของลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านทัพหลวง จำนวน 15 ผืน ซึ่งสามารถเปรียบเทียบลักษณะลวดลายดังแสดงในตาราง 37

ตาราง 37 แสดงการเปรียบเทียบลักษณะลวดลาย ประเภทชิ้นหมี่ตาของลวดลายผ้ามัดหมี่ของ
กลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านทัพหลวง

ลักษณะ ลวดลาย	ชื่อลาย / ลักษณะลวดลาย		
	จำนวน	ร้อยละ	
	7 ผืน	11.67	
ลักษณะ ลวดลาย เหมือนกัน แต่เรียกชื่อ ต่างกัน	ลักษณะลวดลายสัตว์		
			
	ลายเครือหนาด	ลายหนาดเครือ	ลายหนาด
			
	ลายหนาด	ลายเอี้ยหนาด 4 ขอ	ลายหนาดจับเอี้ย
			
	ลายหนาดกำลังนอน		

วิเคราะห์ผลตาราง 37

แสดงว่าในลักษณะลวดลายเหมือนกันแต่เรียกชื่อต่างกัน ประเภทชิ้นหมี่ตาของลวดลายผ้ามัดหมี่
ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านทัพหลวง มีทั้งสิ้น 6 ลาย จำนวน 7 ผืนได้แก่ ลายหนาดเครือ, ลาย
เครือหนาด, ลายหนาด 2 ผืน, ลายหนาดจับเอี้ย, ลายเอี้ยหนาด 4 ขอและลายหนาดกำลังนอน ร้อยละ 11.67

กล่าวโดยสรุปคือ

พบว่าลักษณะการจัดวางและแนวสายหลักเหมือนกันคือ จะอยู่ในแนวขนานของสายประกอบหรือ
แนวเส้นคั่น แถบลายหลักจะแบ่งเป็นแถวลายหลัก มีลักษณะคล้ายตัวหนาด อยู่ในแนวเส้นฟันปลาหรือเส้น
ซิกแซก ตัวหนาดมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S ตัวเหลี่ยม ส่วนหัวหนาดเป็นตัวขอ ขนานกัน
ตามแนวหัวหนาด 2 ตัวอยู่ชิดแนวเส้นคั่น ถ้าตัวหนาดอยู่ชิดมุมตามแนวเส้นฟันปลาโดยหันหัวหนาดไปทางแนว
เส้นคั่นทั้ง 2 ข้าง ลักษณะลวดลายจะซ้ำ ๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยส่วนของชายผ้าด้าน
บนและด้านล่างจะเป็นเส้นตรงแนวนอน

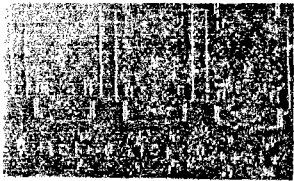
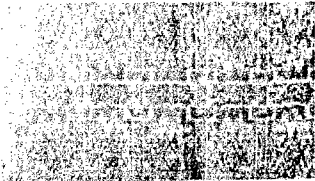
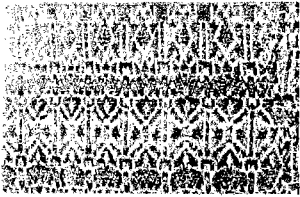
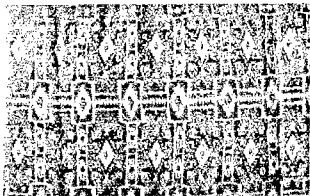
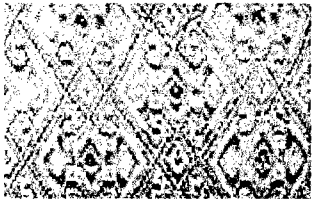

รูปแบบเหมือนกันคือ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้รับรูปแบบจากสัตว์ผสมรูป
แบบเรขาคณิต และต่างกันตรงลวดลายประกอบและการใช้สีในบางผืน

เปรียบเทียบลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านเนินขาม

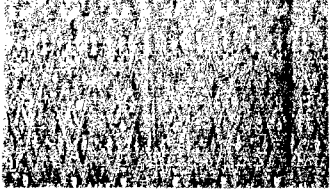
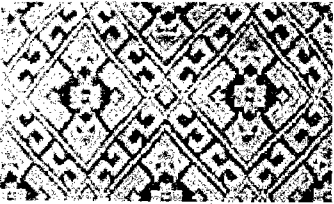
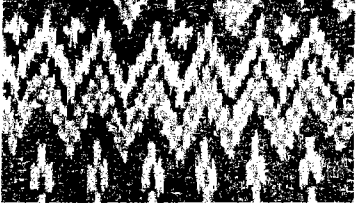
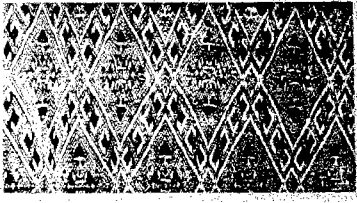
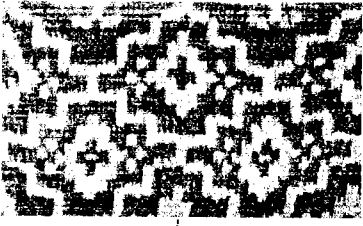
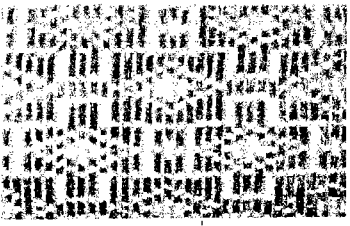
ลวดลายผ้ามัดหมี่ในลวดลายหลักของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านเนินขาม สามารถจำแนกเปรียบเทียบลักษณะลวดลายหลัก แบ่งตามประเภทผ้ามัดหมี่โดยวิเคราะห์ พบใน 1 ประเด็นคือลักษณะลวดลายที่ไม่เหมือนกันเรียกชื่อที่เหมือนกัน

จากการศึกษาวิเคราะห์ลวดลายผ้ามัดหมี่ในลวดลายหลัก ในประเภทขึ้นหมี่รวด ของลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านเนินขาม จำนวน 36 ผืน ซึ่งสามารถเปรียบเทียบลวดลายได้ดังแสดงในตาราง 38

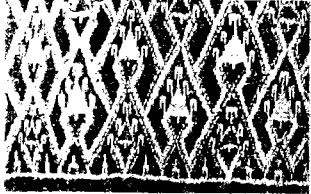
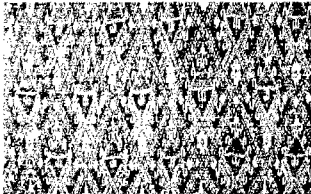
ตาราง 38 แสดงการเปรียบเทียบลักษณะลวดลาย ประเภทขึ้นหมี่รวดของลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านเนินขาม

ลักษณะ	ชื่อลาย / ลักษณะลวดลาย	
	จำนวน	ร้อยละ
ลวดลาย	4 ผืน	6.67
ลักษณะลวดลายไม่เหมือนกัน แต่เรียกชื่อเหมือนกัน		
	ลายหมี่สำเภากว้าง	ลายหมี่สำเภากว้าง
		
	ลายหมี่สำเภากว้าง	ลายหมี่สำเภากว้าง
	ลักษณะลวดลายเบ็ดเตล็ด	
	จำนวน	ร้อยละ
	3 ผืน	5
ลักษณะลวดลายไม่เหมือนกัน แต่เรียกชื่อเหมือนกัน		
	1. ลายหมี่โคมเหลือง ลักษณะลวดลายเบ็ดเตล็ด	

ตาราง 38 (ต่อ)

ลักษณะ ลวดลาย	ชื่อลาย / ลักษณะลวดลาย	
	 <p data-bbox="603 622 1110 667">2. ลายหมีโคมเหลือง ลักษณะลวดลายประยุกต์</p>	
ลักษณะ ลวดลายไม่ เหมือนกัน แต่เรียกชื่อ เหมือนกัน	จำนวน	ร้อยละ
	3 ผืน	5
	 <p data-bbox="603 1043 794 1077">1. ลายหมี 39 ล้า</p> <p data-bbox="836 1043 1102 1077">ลักษณะลวดลายเบ็ดเตล็ด</p> <p data-bbox="635 1357 1070 1391">2. ลาย 39 ล้า ลักษณะลวดลายเบ็ดเตล็ด</p>	
ลักษณะ ลวดลายไม่ เหมือนกัน แต่เรียกชื่อ เหมือนกัน	จำนวน	ร้อยละ
	2 ผืน	3.33
	 <p data-bbox="504 1787 679 1821">1. ลายหมีสะเกา</p> <p data-bbox="1023 1787 1198 1821">2. ลายหมีสะเกา</p> <p data-bbox="715 1827 986 1861">ลักษณะลวดลายเบ็ดเตล็ด</p>	

ตาราง 38 (ต่อ)

ลักษณะ	ชื่อลาย / ลักษณะลวดลาย	
	จำนวน	ร้อยละ
	ลวดลาย	2 ผืน
ลักษณะลวดลายไม่เหมือนกันแต่เรียกชื่อเหมือนกัน		
	1. ลายจรวด ลักษณะลวดลายประยุกต์	2. ลายจรวด ลักษณะลวดลายเบ็ดเตล็ด

วิเคราะห์ผลตาราง 38

แสดงว่าในลักษณะลวดลายที่ไม่เหมือนกันเรียกชื่อที่เหมือนกันประเภทชิ้นหมี่รวด ของลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านเนินขาม มีทั้งสิ้น 5 ลาย จำนวน 12 ผืนพบจำนวนมากที่สุดคือ ลายหมี่สำเภา ร้อยละ 6.67 รองลงไปตามลำดับได้แก่ ลายโคมเหลือง , ลาย39 ลำ , ลายสะเภา , ลายจรวด ร้อยละ 3.33

กล่าวโดยสรุปคือ

ลายหมี่สำเภา

พบว่าเป็นลักษณะลวดลายไม่เหมือนกันเรียกชื่อที่เหมือนกัน บางผืนมีความคล้ายคลึงในลวดลายหลัก ลายประกอบเหมือนกันคือ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก เป็นเส้นตรงแนวขนานยาวตลอด ผืนผ้าชิ้น เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนล่างและส่วนบนสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบเหมือนกันคือ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวางเหมือนกันในลักษณะการวางลาย โดยการต่อลายในลักษณะแนวขนาน

การใช้สี เหมือนกันคือโครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะร้อน 2 ผืน และการใช้สีตัดกัน 2 ผืน ลายโคมเหลือง

พบว่าเป็นลักษณะลวดลายไม่เหมือนกันเรียกชื่อที่เหมือนกัน โดยมีความคล้ายคลึงในลวดลายหลัก และมีความต่างคือ

ลักษณะลวดลายต่างกัน และลวดลายประกอบต่างก็มีความต่างกัน

ผ้าชิ้นมัดหมี่ผืนที่ 1 เป็นรูปแบบเรขาคณิต

ผ้าชิ้นมัดหมี่ผืนที่ 2 เป็นรูปแบบเรขาคณิตผสมพันธุ์ไม้

รูปแบบและการจัดวางต่างกัน คือ

ผ้าชิ้นมัดหมี่ผืนที่ 1 โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต และการจัดวางโครงสร้างของลวดลายบรรจุลงภายในรูปใบไม้และหงาย นำมาเรียงต่อกันในแนวเส้นตรง โดยการต่อลายในลักษณะแนวขนาน

ผ้าชิ้นมัดหมี่ผืนที่ 2 โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบ

แบบเรขาคณิต และการจัดวางโครงสร้างของลวดลายบรรจุลงภายในรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน นำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

แต่ลักษณะการใช้สีเหมือนกันคือ โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีตัดกัน

ลาย 39 ล้ำ

พบว่าเป็นลักษณะลวดลายไม่เหมือนกันเรียกชื่อที่เหมือนกัน โดยมีความคล้ายในลวดลายหลัก และมีความต่างคือ

ลักษณะลวดลายเหมือนกันคือ เป็นลักษณะลวดลายเบ็ดเตล็ด

ลวดลายประกอบต่างก็มีความต่างกัน คือ

ผ้าชิ้นมัดหมี่ผืนที่ 1 ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางของเส้นพื้นปลาหรือเส้นซิกแซกยาวขนานกัน 2 เส้นเป็นแนวตลอดผืนผ้าชิ้น และเป็นลายที่อยู่ล่างสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่ มุมของเส้นพื้นปลาจะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกเล็ก ๆ อยู่ตรงกลางมุมของเส้นพื้นปลา ทั้งส่วนบนและส่วนล่าง เป็นลายประกอบที่อยู่ล่างสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

ผ้าชิ้นมัดหมี่ผืนที่ 2 ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางของของรูปสามเหลี่ยม โคนส่วนมุมบรรจุลายเส้นรูปหัวใจภายในประกอบด้วยลายคล้ายต้นสนหัวกลับ และเป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนบนและส่วนล่างของผ้าชิ้นมัดหมี่

การจัดวางเหมือนกันคือ โครงสร้างของลวดลายบรรจุลงภายในรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน นำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สีต่างกันคือ

ผ้าชิ้นมัดหมี่ผืนที่ 1 โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้แม่สีในวงจรสีธรรมชาติ

ผ้าชิ้นมัดหมี่ผืนที่ 2 โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนสภาพคล้ายกัน

ลายหมี่สะเปา

พบว่าเป็นลักษณะลวดลายไม่เหมือนกันเรียกชื่อที่เหมือนกัน โดยมีความคล้ายในลวดลายหลัก และมีความต่างคือ

ลักษณะลวดลายเหมือนกันคือ เป็นลักษณะลวดลายเบ็ดเตล็ด

ลวดลายประกอบต่างก็มีความต่างกัน คือ

ผ้าชิ้นมัดหมี่ผืนที่ 1 ลักษณะลวดลายประกอบ จะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางคล้ายรูปสามเหลี่ยม ตรงกลางรูปสามเหลี่ยมจะเป็นลวดลายครึ่งหนึ่งของลายหลัก ส่วนชายผ้าเป็นเส้นตรงในแนวนอนยาวตลอดผืนผ้าชิ้น เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนล่างและส่วน

ผ้าชิ้นมัดหมี่ผืนที่ 2 ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลักคือเป็นแนวเส้นพื้นปลาหรือเส้นซิกแซกส่วนชายผ้าเป็นเส้นตรงในแนวนอนยาวตลอดผืนผ้าชิ้น เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนล่างและส่วนบนสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

การจัดวางต่างกันคือ

ผ้าชิ้นมัดหมี่ผืนที่ 1 โครงสร้างของลวดลายบรรจุลงภายในรูป 12 เหลี่ยม นำมาเรียงต่อกันในแนวตรง โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

ผ้าชิ้นมัดหมี่ผืนที่ 2 โครงสร้างลวดลายบรรจุลงภายในรูปเครื่องหมายบวก + นำมาเรียงต่อกันโดยเว้นช่องลายสลับกันในแนวตรง โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สีต่างกันคือ

ผ้าชิ้นมัดหมี่ผืนที่ 1 โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้แม่สีในวงจรสีธรรมชาติ

ผ้าชิ้นมัดหมี่ผืนที่ 2 โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะเย็น

ลายจรวด

พบว่าเป็นลักษณะลวดลายไม่เหมือนกันเรียกชื่อที่เหมือนกัน โดยมีความคล้ายในลวดลายหลัก และมีความต่างคือ

ลักษณะลวดลายต่างกันคือ

ผ้าชิ้นมัดหมี่ผืนที่ 1 เป็นลักษณะลวดลายประยุกต์

ผ้าชิ้นมัดหมี่ผืนที่ 2 เป็นลักษณะลวดลายเบ็ดเตล็ด

ลวดลายประกอบต่างกันมีความต่างกัน คือ

ผ้าชิ้นมัดหมี่ผืนที่ 1 ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางคล้ายรูปสามเหลี่ยมรูปใหญ่และรูปเล็กสลับกับตลอดความยาวผืนผ้า ตรงกลางรูปสามเหลี่ยมรูปใหญ่จะเป็นลวดลายครึ่งหนึ่งของลายหลัก แต่จะประกอบลายเส้นเป็นรูปสี่เหลี่ยมเล็กมีเส้นขีดตรงด้านบน ส่วนรูปสามเหลี่ยมเล็กจะประกอบลายเส้นเป็นรูปสี่เหลี่ยมเล็กมีเส้นขีดตรงด้านบนอยู่ภายในและอยู่ติดกับเส้นตรงในแนวนอนยาวตลอดผืนผ้าชิ้น เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนบนและส่วนล่างของผ้าชิ้นมัดหมี่

ผ้าชิ้นมัดหมี่ผืนที่ 2 ลักษณะลวดลายประกอบ จะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางคล้ายรูปสามเหลี่ยม ตรงกลางรูปสามเหลี่ยมจะเป็นลวดลายครึ่งหนึ่งของลายหลัก ส่วนชายผ้าเป็นเส้นตรงในแนวนอนยาวตลอดผืนผ้าชิ้น เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนล่างและส่วน

การจัดวางต่างกันคือ

ผ้าชิ้นมัดหมี่ผืนที่ 1 โครงสร้างของลวดลายบรรจุลงภายในรูปหัวใจนำมาเรียงต่อกัน โดยการต่อลายในลักษณะตาข่าย

ผ้าชิ้นมัดหมี่ผืนที่ 2 โครงสร้างลวดลายบรรจุลงในรูปเครื่องหมายบวก + นำมาเรียงต่อกันโดยเว้นช่องลายสลับกันในแนวตรง โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

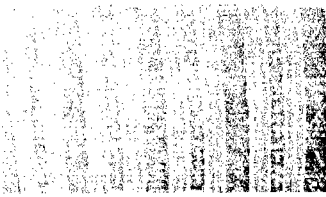
การใช้สีต่างกันคือ

ผ้าชิ้นมัดหมี่ผืนที่ 1 โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้แม่สีในวงจรัสสีธรรมชาติ

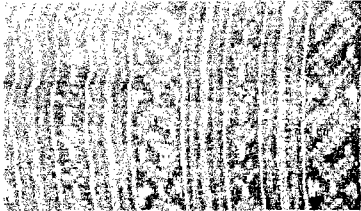
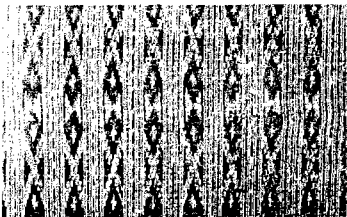
ผ้าชิ้นมัดหมี่ผืนที่ 2 โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลาง

จากการศึกษาวิเคราะห์ลวดลายผ้ามัดหมี่ในลวดลายหลัก ในประเภทชิ้นหมี่คั้นของลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านเนินขาม จำนวน 11 ผืน ซึ่งสามารถเปรียบเทียบลักษณะลวดลายดังแสดงในตาราง 39

ตาราง 39 แสดงการเปรียบเทียบลักษณะลวดลาย ประเภทชิ้นหมี่คั้นของลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านเนินขาม

ลักษณะลวดลาย	ชื่อลาย / ลักษณะลวดลาย	
	จำนวน	ร้อยละ
	2 ผืน	3.33
ลักษณะลวดลายที่ไม่เหมือนกันแต่เรียกชื่อเหมือนกัน	 <p>ลายขนาดกันเปื้อ</p>	 <p>ลายขนาดกันเปื้อ</p>
	ลักษณะลวดลายสัตว์	

ตาราง 39 (ต่อ)

ลักษณะ ลวดลาย	ชื่อลาย / ลักษณะลวดลาย	
	จำนวน	ร้อยละ
	3 ผืน	5
	<div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center;"> <div style="text-align: center;"> <p>1.ลายนาคพาดซอน</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>2.ลายนาคพาดซอน</p> </div> </div> <p style="text-align: center;">ลักษณะลวดลายสัตว์</p> <div style="text-align: center;"> <p>3.ลายนาคพาดซอน</p> <p style="text-align: center;">ลักษณะลวดลายประยุกต์</p> </div>	

วิเคราะห์ผลตาราง 39

แสดงว่าในลักษณะลวดลายที่ไม่เหมือนกันเรียกชื่อที่เหมือนกันประเภทชิ้นหมี่คั้น ของลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านเนินขาม มีทั้งสิ้น 2 ลาย จำนวน 5 ผืนพบจำนวนมากที่สุดคือ ลายนาคพาดซอน ร้อยละ 5 รองลงไปตามลำดับได้แก่ ลายนาคกันเปื้อ ร้อยละ 3.33

กล่าวโดยสรุปคือ

ลายนาคกันเปื้อ

พบว่าเป็นลักษณะลวดลายไม่เหมือนกันเรียกชื่อที่เหมือนกัน โดยมีความคล้ายในลวดลายหลัก และมีความต่างคือ

ลักษณะลวดลายเหมือนกันคือ เป็นลักษณะลวดลายสัตว์

ลวดลายประกอบต่างก็มีความต่างกัน คือ

ผ้าชิ้นมัดหมี่ผืนที่ 1 ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอคั่นระหว่างลายหลัก ลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลักแนวแถบ 1 แถบคั่นจะทอสีพื้นสลับสี ลักษณะของแถบจะเป็นเส้นตรง 2 คู่สี ประกอบสีพื้น 1 คู่แนวกลางแถบลายเป็นเส้นตรงสีเดียว ซึ่งแนวการคั่นจะขนานกับลายหลักตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่

ผ้าชิ้นมัดหมี่ผืนที่ 2 ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอคั่นระหว่างลายหลัก ลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลักแนวแถบ 1 แถบคั่นจะทอสีพื้นสลับสี ลักษณะของแถบคั่นจะเป็นเส้นตรง 7 คู่ แนวกลางแถบลายเป็นเส้นตรงสีเดียว ซึ่งแนวการคั่นจะขนานกับลายหลักตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้น

มัดหมี่

การจัดวางต่างกันคือ

ผ้าชิ้นมัดหมี่ผืนที่ 1 โครงสร้างการจัดวางลายประกอบด้วยลายหลัก และลายประกอบสลับกันตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

ผ้าชิ้นมัดหมี่ผืนที่ 2 โครงสร้างการจัดวางลายประกอบด้วยลายหลัก และลายประกอบสลับกันตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สีต่างกันคือ

ผ้าชิ้นมัดหมี่ผืนที่ 1 โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะร้อน

ผ้าชิ้นมัดหมี่ผืนที่ 2 โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้สีกลาง

ลายนาศพาดขอน

พบว่า เป็นลักษณะลวดลายไม่เหมือนกันเรียกชื่อที่เหมือนกัน โดยมีความคล้ายในลวดลายหลัก และมีความต่างคือ

ลักษณะลวดลายเหมือนกันคือ เป็นลักษณะลวดลายสัตว์

ลวดลายประกอบต่างกันมีความต่างกัน คือ

ผ้าชิ้นมัดหมี่ผืนที่ 1 ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอคั่นระหว่างลายหลัก ลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลักแนวแถบ 1 แถบคั่นจะทอสีพื้นสลับสี ลักษณะของแถบจะเป็นเส้นตรง 3 คู่ แนวกลางแถบกลายเป็นสีพื้นเส้นตรงสีเดียว ซึ่งแนวการคั่นจะขนานกับลายหลักตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่

ผ้าชิ้นมัดหมี่ผืนที่ 2 ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอคั่นระหว่างลายหลัก ลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลักแนวแถบ 1 แถบคั่นจะทอสีพื้นสลับสี ลักษณะของแถบจะเป็นเส้นตรง 4 คู่ แนวกลางแถบกลายเป็นเส้นตรงสีเดียว ซึ่งแนวการคั่นจะขนานกับลายหลักตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่

ผ้าชิ้นมัดหมี่ผืนที่ 3 ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอคั่นระหว่างลายหลัก มีลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลักแนวแถบ 2 แถบ โดยระหว่างแนวเส้นคั่นจะประกอบแถบลายหลัก 1 ลาย ลักษณะของแถบคั่นจะเป็นเส้นตรง 4 คู่ แนวกลางแถบกลายเป็นเส้นตรงสลับสีอยู่ตรงแนวกลางของเส้นคู่ขนาน ซึ่งแนวทอคั่นจะขนานกับลายหลักตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ ซึ่งแนวการคั่นจะขนานกับลายหลักตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่

การจัดวางเหมือนกันคือ โครงสร้างการจัดวางลายประกอบด้วยลายหลัก และลายประกอบสลับกันตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สีต่างกันคือ

ผ้าชิ้นมัดหมี่ผืนที่ 1 โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้สีตัดกัน

ผ้าชิ้นมัดหมี่ผืนที่ 2 โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้แม่สีในวงจรัสสีธรรมชาติ

ผ้าชิ้นมัดหมี่ผืนที่ 3 โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะเย็น

จากการศึกษาวิเคราะห์ลวดลายผ้ามัดหมี่ในลวดลายหลัก ในประเภทชิ้นหมี่ตาของลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านเนินขาม จำนวน 15 ผืน ซึ่งสามารถเปรียบเทียบลักษณะลวดลาย ดังแสดงในตาราง 40

ตาราง 40 แสดงการเปรียบเทียบลักษณะลวดลาย ประเภทชิ้นหมี่ตาของลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านเนินขาม

ลักษณะลวดลาย	ชื่อลาย / ลักษณะลวดลาย	
	จำนวน	ร้อยละ
	2 ผืน	3.33
ลักษณะลวดลายที่ไม่เหมือนกันแต่เรียกชื่อเหมือนกัน	 1. ลายขอ ลักษณะลวดลายเบ็ดเตล็ด	 2. ลายขอ ลักษณะลวดลายประยุกต์

วิเคราะห์ผลตาราง 40

แสดงว่าในลักษณะลวดลายที่ไม่เหมือนกันเรียกชื่อที่เหมือนกัน ประเภทชิ้นหมี่ตาของลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านเนินขาม มีทั้งสิ้น 1 ลาย จำนวน 2 ผืนคือ ลายขอ ร้อยละ 3.33

กล่าวโดยสรุปคือ

ลายขอ

พบว่าเป็นลักษณะลวดลายไม่เหมือนกันเรียกชื่อที่เหมือนกัน โดยมีความคล้ายในลวดลายหลัก และมีความต่างคือ

ลักษณะลวดลายต่างกันคือ

ผ้าชิ้นมัดหมี่ผืนที่ 1 ลักษณะลวดลายเบ็ดเตล็ด

ผ้าชิ้นมัดหมี่ผืนที่ 2 ลักษณะลวดลายประยุกต์

ลวดลายประกอบเหมือนกันคือ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ในแนวการทอด้วยวิธีการขีดหรือภาษาท้องถิ่นเรียกหมี่สับขีด ซึ่งจะอยู่ระหว่างลายหลัก มีลักษณะเป็นเส้นตรงขนานกับลายหลัก 2 เส้นขนานกันอยู่ในแนวขนานแถบลายสำหรับขีด 3 แถบ แถบแนวขนานลายขีดเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉากหันด้านฉากเว้นช่องลายเล็กน้อย ต่อด้วยการขีดเป็นขีดเส้นตรงแนวนอน 1 ขีด ลักษณะลวดลายจะขีดซ้ำๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นหมี่มัดหมี่ จะเหมือนกัน 2 ช่องโดยหันมุมสามเหลี่ยมเข้าหากัน ส่วนแนวกลางเป็นการขีดลายรูปสามเหลี่ยมหันฐานชนกันเว้นช่องลายเล็กน้อย ต่อด้วยการขีดเป็นเส้นตรงแนวนอน 1 ขีด ลักษณะลวดลายจะขีดซ้ำๆ ตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่

การจัดวางเหมือนกันคือ โครงสร้างการจัดวางลายประกอบด้วยลายหลัก และลายประกอบสลับกันตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นหมี่มัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สีต่างกันคือ

ผ้าชิ้นมัดหมี่ผืนที่ 1 โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้วรรณะร้อน

ผ้าชิ้นมัดหมี่ผืนที่ 2 โครงสร้างส่วนรวมเป็นการใช้วรรณะเย็น

เปรียบเทียบลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั่ง บ้านทับผึ้งน้อย และบ้านป่าสะแก

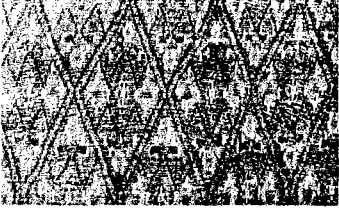

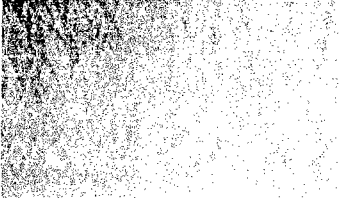

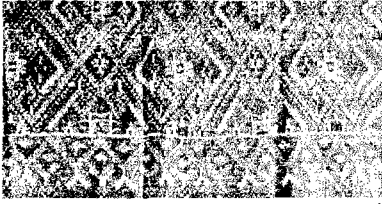

ลวดลายผ้ามัดหมี่ในลวดลายหลักของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั่ง บ้านทับผึ้งน้อย และบ้านป่าสะแก สามารถจำแนกเปรียบเทียบลักษณะลวดลาย แบ่งตามประเภทผ้ามัดหมี่โดยวิเคราะห์ พบใน 1 ประเด็นคือลักษณะลวดลายที่ไม่เหมือนกันเรียกชื่อที่เหมือนกัน

จากการศึกษาวิเคราะห์ลวดลายผ้ามัดหมี่ในลวดลายหลัก ในประเภทชั้นหมี่รวด ของลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั่ง บ้านทับผึ้งน้อย และบ้านป่าสะแก จำนวน 41 ผืน ซึ่งสามารถเปรียบเทียบลวดลายดังแสดงในตาราง 41

ตาราง 41 แสดงการเปรียบเทียบลักษณะลวดลาย ประเภทชั้นหมี่รวดของลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั่ง บ้านทับผึ้งน้อย และบ้านป่าสะแก

ลักษณะลวดลาย	ชื่อลาย / ลักษณะลวดลาย	
	จำนวน	ร้อยละ
	3 ผืน	5
ลักษณะลวดลาย ไม่เหมือนกัน แต่เรียกชื่อเหมือนกัน	ชื่อลาย / ลักษณะลวดลาย	
	จำนวน	ร้อยละ
	2 ผืน	3.33
ลักษณะลวดลาย ไม่เหมือนกัน แต่เรียกชื่อเหมือนกัน	ชื่อลาย / ลักษณะลวดลาย	
	จำนวน	ร้อยละ
	2 ผืน	3.33
ลักษณะลวดลาย ไม่เหมือนกัน แต่เรียกชื่อเหมือนกัน	ชื่อลาย / ลักษณะลวดลาย	
	จำนวน	ร้อยละ
	2 ผืน	3.33

ตาราง 41 (ต่อ)

ลักษณะ ลวดลาย	ชื่อลาย / ลักษณะลวดลาย	
	จำนวน	ร้อยละ
ลักษณะลวด ลาย ไม่ เหมือนกัน แต่เรียกชื่อ เหมือนกัน	2 ผืน	3.33
		
	1.ลายขอกู่	2.ลายขอกู่
ลักษณะลวดลายเบ็ดเตล็ด		
ลักษณะลวด ลาย ไม่ เหมือนกัน แต่เรียกชื่อ เหมือนกัน	จำนวน	ร้อยละ
	3 ผืน	5
		
1.ลายขอ	2.ลายขอ	
ลักษณะลวดลายเบ็ดเตล็ด		
		
	3.ลายขอ ลักษณะลวดลายประยุกต์	
ลักษณะลวด ลาย ไม่ เหมือนกัน แต่เรียกชื่อ เหมือนกัน	จำนวน	ร้อยละ
	2 ผืน	3.33
		
1.ลายหมี่กาบคู่	2.ลายหมี่กาบ	
ลักษณะลวดลายเบ็ดเตล็ด		

วิเคราะห์ผลตาราง 41

แสดงว่าในลักษณะลวดลายที่ไม่เหมือนกันเรียกชื่อที่เหมือนกันประเภทชั้นหมี่รวด ของลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านเนินขาม มีทั้งสิ้น 6 ลาย จำนวน 13 ผืนพบจำนวนมากที่สุดคือ ลายนาคู้กับลายขอ ร้อยละ 5 รองลงไปตามลำดับได้แก่ ลายหงษ์คู่, ลายกาบดอกไม้, ลายขอคู่, ลายหมี่กาบ ร้อยละ 3.33

กล่าวโดยสรุปคือ

ลายหมี่นาคู้

พบว่าเป็นลักษณะลวดลายไม่เหมือนกันเรียกชื่อที่เหมือนกัน มีความคล้ายในลวดลายหลัก

ลายประกอบเหมือนกันระหว่างผ้ามัดหมี่ผืนที่ 1 และ 2 คือ ลักษณะลวดลายประกอบ จะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางคล้ายรูปสามเหลี่ยม ตรงกลางรูปสามเหลี่ยมจะเป็นลวดลายครึ่งหนึ่งของลายหลัก ส่วนชายผ้าเป็นเส้นตรงในแนวนอนยาวตลอดผืนผ้าชิ้น เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งล่างบนและส่วนล่างของผ้าชิ้นมัดหมี่

ต่างกันกับ ผ้ามัดหมี่ผืนที่ 3 คือ

ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก มีลักษณะเป็นเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซกเป็นแนวยาวตลอดผืนผ้าชิ้น โดยส่วนมุมของเส้นฟันปลาเป็นรูปสามเหลี่ยม เป็นลายครึ่งหนึ่งของลายหลัก ชายผ้าเป็นแนวเส้นตรง เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนล่างและส่วนบนสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบเหมือนกันคือ เป็นโครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวาง เหมือนกันระหว่างผ้ามัดหมี่ผืนที่ 1 และ 3 คือ

ผ้าชิ้นมัดหมี่ผืนที่ 1 โครงสร้างของลวดลายบรรจุลงภายในรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน นำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

ต่างกันกับ ผ้ามัดหมี่ผืนที่ 2 คือ

ผ้าชิ้นมัดหมี่ผืนที่ 2 โครงสร้างของลวดลายบรรจุลงภายในรูปใบโบคว่าและทงาย นำมาเรียงต่อกันในแนวเส้นตรง โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สีเหมือนกันระหว่างผ้ามัดหมี่ผืนที่ 1 และ 2 โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะร้อน

ต่างกันกับ ผ้ามัดหมี่ผืนที่ 3 คือโครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนสภาพคล้ายกัน

ลายขอ

พบว่าเป็นลักษณะลวดลายไม่เหมือนกันเรียกชื่อที่เหมือนกัน มีความคล้ายในลวดลายหลัก

ลายประกอบต่างกันคือ

ผ้าชิ้นมัดหมี่ผืนที่ 1 ลักษณะลวดลายประกอบ จะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางคล้ายรูปสามเหลี่ยม ตรงกลางรูปสามเหลี่ยมเป็นลวดลายครึ่งหนึ่งของลายหลัก ส่วนชายผ้าเป็นเส้นตรงในแนวนอนยาวตลอดผืนผ้าชิ้น เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งล่างบนและส่วนล่างของผ้าชิ้นมัดหมี่

ผ้าชิ้นมัดหมี่ผืนที่ 2 ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางคล้ายรูปสามเหลี่ยม ตรงกลางรูปสามเหลี่ยมจะเป็นลวดลายครึ่งหนึ่งของลายหลัก ต่อด้วยแนวเส้นตรงมีลักษณะเป็นขีดเส้นตรงขนานลงชายผ้าเป็นเส้นสั้น ๆ ขนานกัน 1 คู่ตลอดความยาวผ้าชิ้น บริเวณช่วงขนานมีลักษณะเป็นตัวขอ คล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว S ตัวเหลี่ยมสลับกับเครื่องหมายบวก + ชายผ้าต่อจากส่วนชายผ้าเป็นเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซก บริเวณมุมประกอบด้วยเครื่องหมายบวก + ในแนวนอนยาวตลอดผืนผ้าชิ้น เป็นลายประกอบที่อยู่ส่วนล่างสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

ผ้าชิ้นมัดหมี่ผืนที่ 3 ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก มีลักษณะเป็นดอกกรุปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนซ้อนกัน 2 รูป ต่อด้วยดอกลายรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอก มีรูปเครื่องหมายบวก + อยู่ตรงกลาง มุมทั้ง 4 ประกอบด้วยรูปสามเหลี่ยมส่วนด้านบนและล่าง ประกอบด้วยรูปสามเหลี่ยมมุมฉาก หันมุมชิดกันส่วนด้านฉากขนานแนวรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอก ต่อลายด้วยตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V วางแนวเดียวกัน 2 ตัว มุมลายหลักมีลักษณะเป็นดอกกรุปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนซ้อนกัน 2 รูป ต่อด้วยดอกลายรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอกมีรูปเครื่องหมายบวก + อยู่ตรงกลาง มุมทั้ง 4 ประกอบด้วยรูปสามเหลี่ยมส่วนด้านบนและล่างประกอบด้วยรูปสามเหลี่ยมมุมฉาก หันมุมชิดกันส่วนด้านฉากขนานแนวรูปสี่เหลี่ยมทรงกระบอก เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนล่างและส่วนบนสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบเหมือนกันระหว่างผ้าชิ้นมัดหมี่ผืน 1 และ 2 คือ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต

ต่างกับกับ ผ้าชิ้นมัดหมี่ผืนที่ 3 คือ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวางต่างกันคือ

ผ้าชิ้นมัดหมี่ผืนที่ 1 โครงสร้างของลวดลายบรรจุลงภายในรูปใบไม้คว่ำประกอบหัวขอ นำมาเรียงต่อกันในแนวเส้นตรง โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

ผ้าชิ้นมัดหมี่ผืนที่ 2 โครงสร้างของลวดลายบรรจุลงภายในรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน นำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

ผ้าชิ้นมัดหมี่ผืนที่ 3 โครงสร้างของลวดลายหลัก นำมาเรียงต่อกันในแนวตั้ง โดยการต่อลายลักษณะลวดลายการเรียงอิฐในแนวตรง

การใช้สีระหว่างผ้าชิ้นมัดหมี่ผืนที่ 1 และ 2 คือโครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะเย็น

ต่างกับกับผ้าชิ้นมัดหมี่ผืนที่ 3 โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีตัดกัน

ลายทรงสี่เหลี่ยม

พบว่าเป็นลักษณะลวดลายไม่เหมือนกันเรียกชื่อที่เหมือนกัน มีความคล้ายในลวดลายหลัก

ลายประกอบต่างกันคือ

ผ้าชิ้นมัดหมี่ผืนที่ 1 ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางคล้ายรูปสามเหลี่ยม ตรงกลางรูปสามเหลี่ยมจะเป็นลวดลายครึ่งหนึ่งของลายหลัก เป็นแนวเส้นตรงตลอดความยาวผ้าชิ้น เว้นจังหวะลายเป็นเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซกเป็นแนวยาวตลอดผืนผ้าชิ้น โดยส่วนมุมของเส้นฟันปลาเป็นรูปสามเหลี่ยม โดยมุมล่างมีลักษณะดอกกรุปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเล็กๆ มีเส้นตรงขีดยาวเกือบสุดชายผ้าชิ้น ประกอบด้วยเส้นคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V ปิดมุมรูปสามเหลี่ยม และมุมด้านบนคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว Y อยู่ชิดแนวเส้นตรง เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนล่างสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

ผ้าชิ้นมัดหมี่ผืนที่ 2 ลายประกอบ ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก มีลักษณะเป็นเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซกเป็นแนวยาวตลอดผืนผ้าชิ้น โดยส่วนมุมของเส้นฟันปลาเป็นรูปสามเหลี่ยมเป็นในรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน มีลักษณะเป็นดอกลายอยู่ตรงมุมบนสุด ประกอบด้วยแนวเส้นตัวขอคว่ำโดยรอบ เป็นลายประกอบที่อยู่ทั้งส่วนล่างและส่วนบนสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบเหมือนกันคือ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวางเหมือนกันคือ โครงสร้างของลวดลายบรรจุลงภายในรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน นำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สีต่างกันคือ

ผ้าชิ้นมัดหมี่ผืนที่ 1 โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะเย็น

ผ้าชิ้นมัดหมี่ผืนที่ 2 โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนของสีตรงข้าม

ลายกาบดอกไม้

พบว่าเป็นลักษณะลวดลายไม่เหมือนกันเรียกชื่อที่เหมือนกัน มีความคล้ายในลวดลายหลัก
ลายประกอบต่างกันคือ

ผ้าชิ้นมัดหมี่ผืนที่ 1 ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางของเส้น
พื้นปลาหรือเส้นซิกแซก 2 เส้นเป็นแนวยาวตลอดผืนผ้าชิ้น โดยส่วนมุมของเส้นพื้นปลาประกอบลายคล้ายตัว
อักษรภาษาอังกฤษตัว V วางตลอดความยาว ลักษณะแนวเส้นพื้นปลาเป็นรูปสามเหลี่ยม โดยมุมจะมี
ลักษณะเป็นรูปกิ่งดอกไม้ คือปลายบนสุดเป็นตุ่มดอกต่อด้วยก้านยาวจรดมุมสามเหลี่ยมมีใบประกอบลายข้าง
ละ 2 ใบมีขีดเล็กวางแนวเฉียงด้านข้าง โดยวางลายขนานรูปสามเหลี่ยม ภายในแนวรูปสามเหลี่ยมมี
ลักษณะตุ่มเป็นดอกเรียงขนานรูปสามเหลี่ยม ตรงกลางมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V คำว่า
เป็นลายประกอบส่วนที่อยู่ล่างสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

ผ้าชิ้นมัดหมี่ผืนที่ 2 ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก มีลักษณะเป็นเส้นพื้นปลาหรือ
เส้นซิกแซกเป็นแนวยาวตลอดผืนผ้าชิ้น โดยส่วนมุมของเส้นพื้นปลาเป็นรูปสามเหลี่ยม เป็นลายครึ่งหนึ่ง
ของลายหลัก ชายผ้าส่วนล่างและส่วนบนเป็นแนวเส้นตรงยาวตลอดผืนผ้าชิ้น เป็นลายประกอบที่เหมือน
กันทั้งส่วนล่างและส่วนบนสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบเหมือนกันคือ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบพื้นสีไม่ผสม
รูปแบบเรขาคณิต

การจัดวางเหมือนกันคือ โครงสร้างของลวดลายบรรจุลงในรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน นำมา
เรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อสายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สีต่างกันคือ

ผ้าชิ้นมัดหมี่ผืนที่ 1 โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะร้อน

ผ้าชิ้นมัดหมี่ผืนที่ 2 โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนของสีใกล้เคียง

ลายหมี่กาบ

พบว่าเป็นลักษณะลวดลายไม่เหมือนกันเรียกชื่อที่เหมือนกันมีความคล้ายในลวดลายหลัก
ลายประกอบต่างกันคือ

ผ้าชิ้นมัดหมี่ผืนที่ 1 ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก และเป็นครึ่งหนึ่งของลายหลัก
ขีดแนวเส้นตรงเป็นแนวตลอดผืนผ้าชิ้น โดยตามแนวเส้นตรงมีรูปสี่เหลี่ยมเล็กๆเว้นช่วงลายเป็นระยะ ต่อ
ด้วยแนวเส้นพื้นปลาหรือเส้นซิกแซกยาวตลอดผืนผ้าชิ้น โดยส่วนมุมของเส้นพื้นปลาเป็นรูปสามเหลี่ยม
ภายในมุมมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V หงายในส่วนบนตรงกลางมีจุดเล็กประกอบ ส่วนแนว
มุมล่างมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษตัว V คำว่าโดยมีเส้นตรงแนวตั้งลากขนาน ตามแนวมุมเส้นพื้น
ปลาตลอดผืนผ้า เป็นลายประกอบที่อยู่ล่างสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

ผ้าชิ้นมัดหมี่ผืนที่ 2 ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก เป็นลายครึ่งหนึ่งของลายหลัก
ขีดแนวเส้นตรงยาวตลอดผืนผ้า โดยเส้นที่ขีดลายหลักประกอบด้วยแนวเส้นล่างเป็นรูปสี่เหลี่ยมเล็กๆ ต่อ
ด้วยแนวเส้นพื้นปลาหรือเส้นซิกแซกยาวขนานกัน 2 เส้น โดยมุมล่างแนวเส้นหยักประกอบด้วยดอกลายเล็กๆ
รูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนมุมล่างลากเป็นเส้นตรงเกือบสุดชายผ้า เป็นลายประกอบที่อยู่ส่วนล่างสุดของผ้าชิ้น
มัดหมี่

รูปแบบต่างกันคือ

ผ้าชิ้นมัดหมี่ผืนที่ 1 โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

ผ้าชิ้นมัดหมี่ผืนที่ 2 โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวางเหมือนกันคือ โครงสร้างของลวดลายบรรจุลงในรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน นำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

การใช้สีต่างกันคือ

ผ้าชิ้นมัดหมี่ผืนที่ 1 โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นสีวรรณะร้อน

ผ้าชิ้นมัดหมี่ผืนที่ 2 โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนของสีใกล้เคียง

ลายขอคู่

พบว่าเป็นลักษณะลวดลายไม่เหมือนกันเรียกชื่อที่เหมือนกัน มีความคล้ายในลวดลายหลัก

ลายประกอบต่างกันคือ

ผ้าชิ้นมัดหมี่ผืนที่ 1 ลักษณะลวดลายประกอบ จะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางคล้ายรูปสามเหลี่ยม ตรงกลางรูปสามเหลี่ยมจะเป็นลวดลายครึ่งหนึ่งของลายหลัก ส่วนชายผ้าเป็นเส้นตรงในแนวอนยาวตลอดผืนผ้าชิ้น เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนบนและส่วนล่างสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

ผ้าชิ้นมัดหมี่ผืนที่ 2 ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก มีลักษณะเป็นเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซกเป็นแนวคู่ 2 เส้นซิกแซกยาวตลอดผืนผ้าชิ้น โดยส่วนมุมของเส้นฟันปลาเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมส่วนบนของแนวเส้นฟันปลาเป็นดอกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเว้นระยะช่วงลายหยัก 3 หยักตามด้วยดอกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน 1 ดอกลาย เป็นลายประกอบที่เหมือนกันทั้งส่วนล่างสุดของผ้าชิ้นมัดหมี่

รูปแบบเหมือนกันคือ โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวางต่างกันคือ

ผ้าชิ้นมัดหมี่ผืนที่ 1 โครงสร้างของลวดลายบรรจุลงในรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน นำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

ผ้าชิ้นมัดหมี่ผืนที่ 2 โครงสร้างของลวดลายมีลักษณะเป็นตัวขอ นำมาเรียงต่อกันในแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะแนวเฉียง

การใช้สีต่างกันคือ

ผ้าชิ้นมัดหมี่ผืนที่ 1 โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนของสีแยกตรงข้าม ได้แก่ สีเขียว สีส้มแดง สีน้ำเงิน โดยการใช้สีขาว และสีน้ำตาลประกอบ

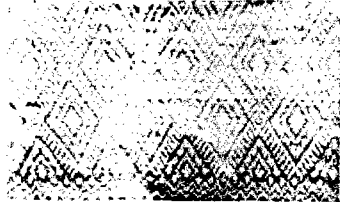
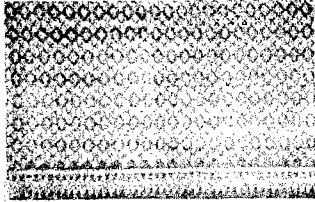
ผ้าชิ้นมัดหมี่ผืนที่ 2 โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีกลมกลืนจากสภาพคล้ายกัน ได้แก่ สีแดง และสีม่วงแดง โดยการใช้สีขาวมาประกอบ

เปรียบเทียบลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านนา

ลวดลายผ้ามัดหมี่ในลวดลายหลักของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านนา สามารถจำแนกเปรียบเทียบลักษณะลวดลาย แบ่งตามประเภทผ้ามัดหมี่โดยวิเคราะห์ พบใน 1 ประเด็นคือลักษณะลวดลายที่ไม่เหมือนกันเรียกชื่อที่เหมือนกัน

จากการศึกษาวิเคราะห์ลวดลายผ้ามัดหมี่ในลวดลายหลัก ในประเภทชิ้นหมี่รวด ของลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านนา จำนวน 15 ผืน ซึ่งสามารถเปรียบเทียบลวดลายดังแสดงในตาราง 42

**ตาราง 42 แสดงการเปรียบเทียบลักษณะลวดลาย ประเภทขึ้นหมีรดของลวดลายผ้ามัดหมี่ของ
กลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านนา**

ลักษณะ ลวดลาย	ชื่อลาย / ลักษณะลวดลาย	
	จำนวน	ร้อยละ
	2 ผืน	3.33
ลักษณะ ลวดลายไม่ เหมือนกัน แต่เรียกชื่อ เหมือนกัน		
	1. ลายข้าวหลามตัด ลักษณะลวดลายเรขาคณิต	2. ลายข้าวหลามตัด ลักษณะลวดลายประยุกต์

วิเคราะห์ผลตาราง 61

แสดงว่าในลักษณะลวดลายที่เหมือนกันเรียกชื่อที่ไม่เหมือนกัน ประเภทขึ้นหมีรดของลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านนา มีทั้งสิ้น 1 ลาย จำนวน 2 ผืนคือลายคู่กับลายข้าวหลามตัด ร้อยละ 3.33

กล่าวโดยสรุปคือ

ลายข้าวหลามตัด

พบว่าลักษณะลวดลายหลักต่างกันคือ

ผ้าขึ้นมัดหมี่ผืนที่ 1 จะอยู่ในตำแหน่งระหว่างเส้นขนาน 2 เส้น มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ซึ่งมีความสมดุลแบบซ้ายขวาเหมือนกัน มุมรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน เป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ซ้อนกัน 2 รูป แนวเส้นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน มีลักษณะเป็นแกนขนานเรียงขนานตามแนวเส้นด้านรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ภายในรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนตรงกลางเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนล้อมรอบด้วยเส้นขนานแนวรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ช่องว่างลายมีลักษณะเป็นเส้นขนาน 2 เส้นแนวขนาน ภายในประกอบเป็นรูปร่างกลมเรียงตามแนวเส้นขนาน

ผ้าขึ้นมัดหมี่ผืนที่ 2 จะอยู่ในแนวรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน เรียงตามแนวนอน โดยมุมทุกมุมเป็นดอกลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ประกอบกันตรงกลางคล้ายเกสรเป็นจุดเล็ก ๆ แนวระหว่างลายแถวลายหลัก เว้นช่องว่างลายแถวตรงกลางเป็นดอกลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนตรงกลางเป็นเกสรจุดเล็ก ๆ

ลายประกอบต่างกันคือ

ผ้าขึ้นมัดหมี่ผืนที่ 1 ลักษณะลวดลายประกอบ จะอยู่ต่อจากลายหลัก ในตำแหน่งกึ่งกลางคล้ายรูปสามเหลี่ยม ตรงกลางรูปสามเหลี่ยมจะเป็นลวดลายครึ่งหนึ่งของลายหลัก ซ้ายผ้าเป็นแนวเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซกยาวขนานกัน 2 เส้นตลอดความกว้างผืนผ้า เป็นลายประกอบที่อยู่ส่วนล่างสุดของผ้าขึ้นมัดหมี่

ผ้าขึ้นมัดหมี่ผืนที่ 2 ลักษณะลวดลายประกอบจะอยู่ต่อจากลายหลัก เป็นแนวขีดเล็ก ๆ ยาวเป็นเส้นตรงตลอดความยาวผ้าขึ้น ตามแนวเส้นประกอยด้วยดอกลายเล็ก ๆ รูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเรียงเว้นระยะตามแนวเส้นตรง ต่อด้วยแนวเส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซกยาว 1 เส้น โดยส่วนมุมหยักของแนวเส้นฟันปลาจะเป็นดอกลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเล็ก ๆ 1 ดอก เป็นลายที่อยู่ส่วนล่างสุดของผ้าขึ้นมัดหมี่

รูปแบบต่างกันคือ

ผ้าขึ้นมัดหมี่ผืนที่ 1 โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบเรขาคณิตผสมรูป

แบบเรขาคณิต

ผ้าชิ้นมัดหมี่ผืนที่ 2 โครงสร้างของรูปแบบเป็นลักษณะลวดลายที่ได้จากรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต

การจัดวางต่างกันคือ

ผ้าชิ้นมัดหมี่ผืนที่ 1 โครงสร้างของลวดลายบรรจุลงภายในรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน นำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

ผ้าชิ้นมัดหมี่ผืนที่ 2 โครงสร้างของลวดลายในแนวรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน นำมาเรียงต่อกันในแนว โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

การใช้สีเหมือนกันคือ โครงสร้างสีส่วนรวมเป็นการใช้สีวรรณะร้อน

จากการศึกษาวิเคราะห์ลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง ทั้ง 5 จังหวัด จำนวนทั้งสิ้น 220 ผืน มีจำนวนการใช้ตามตารางผ้านี้แสดงในตาราง 43

ตาราง 43 แสดงการเปรียบเทียบร้อยละของลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง ใน 5 จังหวัด

จังหวัด	ซินหมี่รวด		ซินหมี่คั่น		ซินหมี่ตา		คิดเป็นร้อยละรวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
จำนวน 220 ผืน	149	67.73	34	15.45	37	16.82	220	100
อุทัยธานี	38	17.27	7	3.18	15	6.82	60	27.27
ชัยนาท	36	16.36	11	5	13	5.91	60	27.27
สุพรรณบุรี	41	18.64	10	4.55	9	4.09	60	27.28
นครปฐม	15	6.82	5	2.27	-	-	20	9.09
กาญจนบุรี	19	8.64	1	0.45	-	-	20	9.09

วิเคราะห์ผลตาราง 43

แสดงว่าประเภทผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง ใน 5 จังหวัดสามารถเปรียบเทียบประเภทผ้าชิ้น พบมากที่สุดคือประเภทผ้าซินหมี่รวด ร้อยละ 67.73 รองลงไปตามลำดับ ได้แก่ ผ้าซินหมี่ตา ร้อยละ 16.82 และผ้าซินหมี่คั่น ร้อยละ 15.45

จากการศึกษาวิเคราะห์ผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้งใน 5 จังหวัด จำนวน 220 ผืน ลักษณะลวดลายผ้ามัดหมี่ แบ่งตามลักษณะลวดลาย 5 ประเภทคือ

1. ลักษณะลวดลายสัตว์
2. ลักษณะลวดลายเรขาคณิต
3. ลักษณะลวดลายพันธุ์ไม้
4. ลักษณะลวดลายเบ็ดเตล็ด
5. ลักษณะลวดลายที่เกิดจากการประยุกต์ขึ้นใหม่

จากการศึกษาวิเคราะห์ลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้งใน 5 จังหวัด จำนวน 220 ผืน ซึ่งพบว่าลักษณะลวดลายผ้ามัดหมี่ โดยแบ่งตามประเภทผ้าตามลักษณะลวดลายได้ ดังแสดงในตาราง 44

ตาราง 44 แสดงการเปรียบเทียบร้อยละของลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง
ใน 5 จังหวัด แบ่งตามประเภทผ้าชั้นหมี่รวด จำแนกลักษณะพื้นผ้าของลวดลาย

จังหวัด	ร้อยละ											
	อุทัยธานี		ชัยนาท		สุพรรณบุรี		นครปฐม		กาญจนบุรี		คิดเป็นร้อยละ	
ลักษณะ ลวดลาย	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
จำนวน 149 ผืน	38	17.28	36	16.35	41	18.63	15	6.81	19	8.64	149	67.72
สัตว์	22	10	5	2.27	16	7.27	1	0.45	2	0.91	46	20.90
เรขาคณิต	-	-	1	0.45	1	0.45	1	0.45	-	-	3	1.36
พันธุ์ไม้	6	2.73	3	1.36	8	3.64	4	1.82	4	1.82	25	11.37
เบ็ดเตล็ด	10	4.55	18	8.18	13	5.91	1	0.45	3	1.36	45	20.45
ประยุกต์	-	-	9	4.09	3	1.36	8	3.64	10	4.55	30	13.64

วิเคราะห์ผลตาราง 44

แสดงว่าลักษณะลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้งใน 5 จังหวัดแบ่งตามประเภทผ้าชั้นหมี่รวดสามารถเปรียบเทียบลักษณะลวดลาย พบมากที่สุดคือ ลักษณะลวดลายสัตว์ ร้อยละ 20.90 รองลงไปตามลำดับ ได้แก่ ลักษณะลวดลายเบ็ดเตล็ด ร้อยละ 20.45 ลักษณะลวดลายประยุกต์ ร้อยละ 13.64 ลักษณะลวดลายพันธุ์ไม้ ร้อยละ 11.37 และลักษณะลวดลายเรขาคณิต ร้อยละ 1.36

กล่าวโดยสรุปก็คือ

ลักษณะลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้งใน 5 จังหวัดแบ่งตามประเภทผ้าชั้นหมี่รวด ประเภทที่พบในลักษณะลวดลายต่างๆ ดังนี้

ลักษณะลวดลายสัตว์ พบใน 5 จังหวัดได้แก่

1. จ.อุทัยธานี พบจำนวน 22 ลายได้แก่ ลายนาคจับเอี้ย , ลายนาคจับเอี้ย , ลายนาคยัม , ลายนาคปีกไก่ , ลายนาคจับเอี้ย , ลายนาคใหญ่ , ลายปีกบางนาคน้อย , ลายหัวนาค , ลายนาค 3 ขอ , ลายนาค , ลายนาคขอ , ลายนาคชื่อใหญ่ , ลายนาคเล็ก , ลายนาคจับนก , ลายนาคปีกบาง , ลายหางนกยูง , ลายปลา , ลายนก , ลายแมงมุม , ลายหงษ์คู่

2. จ.ชัยนาท พบจำนวน 4 ลายได้แก่ ลายแมงมุม 3 ผืน , ลายเต่า , ลายตะพาน , ลายนาค

3. จ.สุพรรณบุรี พบจำนวน 12 ลายได้แก่ ลายนาคคู่ , ลายนาค , ลายหัวนาค , ลายนาค 2 หัว , ลายแมงกระปี่ , ลายหงษ์คู่ , ลายกระแต , ลายหงษ์ , ลายเบ็ดคู่ , ลายหางปลาทุ , ลายกระแตยงตอ , ลายปีกบาง

4. จ.นครปฐม พบจำนวน 1 ลายได้แก่ ลายนาค
5. จ.กาญจนบุรี พบจำนวน 2 ลายได้แก่ ลายครองแครงผสมผีเสื้อ ลายแมงมุม
ลักษณะลวดลายเรขาคณิต พบใน 3 จังหวัด ได้แก่
 1. จ. ชัยนาท พบจำนวน 1 ลายได้แก่ ลายขนมเปียกปูน
 2. จ. สุพรรณบุรี พบจำนวน 1 ลายได้แก่ ลายข้าวหลามตัด
 3. จ.นครปฐม พบจำนวน 1 ลายได้แก่ ลายข้าวหลามตัด
ลักษณะลวดลายพันธุ์ไม้ พบใน 5 จังหวัดได้แก่
 1. จ.อุทัยธานี พบจำนวน 6 ลายได้แก่ ลายเอี้ยตุ้มซ้อนกึ่ง , ลายเอี้ยจับตุ้ม , ลายแจกันดอกไม้ , ลายตุ้ม , ลายดอกแก้วผสมขอ , ลายดอกแก้ว
 2. จ. ชัยนาท พบจำนวน 3 ลายได้แก่ ลายหมีกระจับ , ลายคล้องกระจับ , ลายดอก
 3. จ.สุพรรณบุรี พบจำนวน 8 ลายได้แก่ ลายต้นสน , ลายต้นไม้ , ลายสน , ลายหมีข้าวดอก , ลายกาบดอกไม้ 2 ผืน
4. จ.นครปฐม พบจำนวน 4 ลายได้แก่ ลายดอกไม้ , ลายกระจับ , ลายสน , ลายดอกแก้ว
5. จ. กาญจนบุรี พบจำนวน 4 ลายได้แก่ ลายดอกไม้ , ลายสนสั้น , ลายเชิงต้นสน , ลายช่อผกา
ลักษณะลวดลายเบ็ดเตล็ด พบใน 5 จังหวัด ได้แก่
 1. จ.อุทัยธานี พบจำนวน 10 ลายได้แก่ ลายเอี้ยชอกำ , ลายเอี้ยจับขอ , ลายเอี้ยขอ , ลายกาบ , ลายขอจับเอี้ย , ลายเอี้ยขอใหญ่ , ลายหมีป่อง , ลายเอี้ยป่อง , ลายเครือตุ้มกาบ , ลายเชิงเทียน
 2. จ.ชัยนาท พบจำนวน 18 ลายได้แก่ ลายขอ , ลายหมีสำเภา 3 ผืน , ลายหมีสะเภา 2 ผืน , ลายหมี 39 ลำ , ลาย 39 ลำ , ลายโคมเหลือง , ลายตะเภา , ลายหมีแปบ , ลายลูกโซ่ , ลายก่ายเตียง , ลายหมีขอฟ้า , ลายหมีคล้อง , ลายจรวด , ลายหมีสำเภา , ลายหมีขอใหญ่
 3. จ.สุพรรณบุรี พบจำนวน 13 ลายได้แก่ ลายหมีกาบ 2 ผืน , ลายขอกาบ 2 ผืน , ลายขอ 2 ผืน , ลายกาบ , ลายขอกู่ 2 ผืน , ลายขอชื้อ , ลายขอบวย , ลายกาบก้อย
 4. จ.นครปฐม พบจำนวน 1 ลายได้แก่ ลายหน้าจั่ว
 5. จ.กาญจนบุรี พบจำนวน 3 ลายได้แก่ ลายโคม 5 ป่อง , ลายขอใหญ่ , ลายขอหน้านาง
ลักษณะลวดลายประยุกต์ พบใน 4 จังหวัด ได้แก่
 1. จ.ชัยนาท พบจำนวน 9 ลายได้แก่ ลายบานกระจก , ลายแมงมุม , ลายนาคยีน , ลายลูกโซ่ , ลายดอก , ลายหมีโคมเหลือง , ลายประยุกต์ 2 ผืน , ลายจรวด
 2. จ.สุพรรณบุรี พบจำนวน 3 ลายได้แก่ ลายขอ 2 ผืน , ลายประยุกต์
 3. จ.นครปฐม พบจำนวน 8 ลายได้แก่ ลายตะเกียง , ลายผีเสื้อ ลายนก ลายกว้าง , ลายพญานาค , ลายเชิงเทียน , ลายปีกนาง , ลายประยุกต์ , ลายดอก , ลายข้าวหลามตัด
 4. จ.กาญจนบุรี พบจำนวน 10 ลายได้แก่ ลายผีเสื้อ , ลายลพบุรี , ลายกระต่าย , ลายขอรูจี , ลายสายฝน , ลายข้าวหลามตัดผสมหัวใจ , ลายขอประยุกต์ , ลายดอกแก้ว , ลายปีกนาง , ลายดอก

ตาราง 45 แสดงการเปรียบเทียบร้อยละของลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง
ใน 5 จังหวัด แบ่งตามประเภทผ้าชิ้นหมี่คั้น จำแนกลักษณะผืนผ้าของลวดลาย

จังหวัด	ร้อยละ											
	อุทัยธานี		ชัยนาท		สุพรรณบุรี		นครปฐม		กาญจนบุรี		คิดเป็นร้อยละ	
ลักษณะ ลวดลาย	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
จำนวน 34 ผืน	7	3.18	11	5	10	4.54	5	2.27	1	0.45	34	15.44
สัตว์	4	1.82	6	2.73	3	1.36	1	0.45	-	-	14	6.36
เรขาคณิต	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
พันธุ์ไม้	-	-	-	-	2	0.91	-	-	-	-	2	0.91
เบ็ดเตล็ด	3	1.36	2	0.91	2	0.91	-	-	-	-	7	3.18
ประยุกต์	-	-	3	1.36	3	1.36	4	1.82	1	0.45	11	4.99

วิเคราะห์ผลตาราง 45

แสดงว่าลักษณะลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้งใน 5 จังหวัดแบ่งตามประเภท
ผ้าชิ้นหมี่คั้นสามารถเปรียบเทียบพบมากที่สุดคือ ลักษณะลวดลายสัตว์ ร้อยละ 6.36 รองลงไปตามลำดับ
ได้แก่ ลักษณะลวดลายประยุกต์ ร้อยละ 4.99 ลักษณะลวดลายเบ็ดเตล็ด ร้อยละ 3.18 และลักษณะลวด
ลายพันธุ์ไม้ ร้อยละ 0.91

กล่าวโดยสรุปก็คือ

ลักษณะลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้งใน 5 จังหวัดแบ่งตามประเภทผ้าชิ้นหมี่คั้น
ประเภทที่พบในลักษณะลวดลายต่างๆ ดังนี้

ลักษณะลวดลายสัตว์ พบใน 4 จังหวัด ได้แก่

1. จ.อุทัยธานี พบจำนวน 4 ลายได้แก่ ลายหัวนกยูง , ลายหงษ์ , ลายนาคช่อ , ลายนาคจับเอี้ย
2. จ. ชัยนาท พบจำนวน 6 ลายได้แก่ ลายนาคเล็ก , ลายนาคก้นเปือ 2 ผืน , ลายนาคพาด
ขอน , ลายนาคก้ามปูผสมขนาดเล็กน้อย

3. จ. สุพรรณบุรี พบจำนวน 3 ลายได้แก่ ลายหอนาค , ลายนาคคอปับ , ลายพญานาค

4. จ.นครปฐม พบจำนวน 1 ลายได้แก่ ลายนาค

ลักษณะลวดลายพันธุ์ไม้ พบใน 1 จังหวัดได้แก่

จ.สุพรรณบุรี พบจำนวน 2 ลาย ได้แก่ ลายดอกไม้ , ลายดอกจัน

ลักษณะลวดลายเบ็ดเตล็ด พบใน 3 จังหวัด ได้แก่

1. จ.อุทัยธานี พบจำนวน 3 ลายได้แก่ ลายเอี้ย , ลายลูกโว , ลายเอี้ยตุ้ม
2. จ.ชัยนาท พบจำนวน 2 ลายได้แก่ ลายหมี่น้อย , ลายซาลี่
3. จ.สุพรรณบุรี พบจำนวน 2 ลายได้แก่ ลายกาบ , ลายตุ้ม

ลักษณะลวดลายประยุกต์ พบใน 4 จังหวัด ได้แก่

1. จ.ชัยนาท พบจำนวน 3 ลายได้แก่ ลายข้าวหลามตัด , ลายดอกไม้ , ลายนาคพาดขอน
2. จ.สุพรรณบุรี พบจำนวน 3 ลายได้แก่ ลายผสม , ลายดาวกระจาย , ลายประยุกต์
3. จ.นครปฐม พบจำนวน 4 ลายได้แก่ ลายประยุกต์ , ลายดอกไม้ , ลายฝักแพก , ลายดอกประยุกต์
4. จ.กาญจนบุรี พบจำนวน 1 ลายได้แก่ ลายดอกไม้

ตาราง 46 แสดงการเปรียบเทียบร้อยละของลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้งใน 5 จังหวัด แบ่งตามประเภทผ้าขึ้นหมี่ตา จำแนกลักษณะผืนผ้าของลวดลาย

จังหวัด	ร้อยละ											
	อุทัยธานี		ชัยนาท		สุพรรณบุรี		นครปฐม		กาญจนบุรี		คิดเป็นร้อยละ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ลักษณะลวดลาย												
จำนวน 37 ผืน	15	6.81	13	5.90	9	4.08	-	-	-	-	37	16.79
สัตว์	13	5.91	8	3.64	7	3.18	-	-	-	-	28	12.73
เรขาคณิต	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
พันธุ์ไม้	1	0.45	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0.45
เบ็ดเตล็ด	1	0.45	2	0.90	1	0.45	-	-	-	-	4	1.80
ประยุกต์	-	-	3	1.36	1	0.45	-	-	-	-	4	1.81

วิเคราะห์ผลตาราง 46

แสดงว่าลักษณะลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้งใน 5 จังหวัดแบ่งตามประเภทผ้าขึ้นหมี่ตาสามารถเปรียบเทียบ พบมากที่สุดคือ ลักษณะลวดลายสัตว์ ร้อยละ 12.73 รองลงไปตามลำดับ

ได้แก่ ลักษณะลวดลายประยุกต์ ร้อยละ 1.81 ลักษณะลวดลายเบ็ดเตล็ด ร้อยละ 1.80 และลักษณะลวดลายพันธุ์ไม้ ร้อยละ 0.45

กล่าวโดยสรุปก็คือ

ลักษณะลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้งใน 5 จังหวัดแบ่งตามประเภทผ้าขึ้นหมี่ตามประเภทที่พบในคือลักษณะลวดลายต่าง ๆ ดังนี้

ลักษณะลวดลายสัตว์ พบใน 3 จังหวัด ได้แก่

1. จ.อุทัยธานี พบจำนวน 13 ลายได้แก่ ลายนาค , ลายนกกำลังนอน , ลายนาคจับเหยี่ยว , ลายนาค 4 ผืน , ลายเหยี่ยว , ลายนาคมีช่อ , ลายเหยี่ยวน้อย , ลายนาคเครือ , ลายนาคขอชู , ลายเครือหนาค

2. จ.ชัยนาท พบจำนวน 8 ลายได้แก่ ลายนาคกันเกี้ยว , ลายหงษ์หลักหักผสมนาคกันเกี้ยว , ลายนาคกันเปื้อ , ลายนาค 3 ผืน , ลายนาคไต่ราว , ลายนก

3. จ.สุพรรณบุรี พบจำนวน 7 ลายได้แก่ ลายนาคคู่ , ลายนาค , ลายนาคนอนทราย , ลายหงษ์หลังหลัก , ลายหงษ์ , ลายนาคชู , ลายนาคน้อย

ลักษณะลวดลายพันธุ์ไม้ พบใน 1 จังหวัด ได้แก่

จ.อุทัยธานี พบจำนวน 1 ลายได้แก่ ลายดอกแก้ว

ลักษณะลวดลายเบ็ดเตล็ด พบใน 3 จังหวัด ได้แก่

1. จ.อุทัยธานี พบจำนวน 1 ลายได้แก่ ลายขอกำปั้น

2. จ.ชัยนาท พบจำนวน 3 ลายได้แก่ ลายขอ 2 ผืน , ลายสาส์

3. จ.สุพรรณบุรี พบจำนวน 1 ลายได้แก่ ลายหมี่ตา

ลักษณะลวดลายประยุกต์ พบใน 2 จังหวัด ได้แก่

1. จ.ชัยนาท พบจำนวน 3 ลายได้แก่ ลายขอ, ลายนาคกันเปื้อผสมลายสาส์ , ลายข้าวหลามตัด

2. จ.สุพรรณบุรี พบจำนวน 1 ลาย ได้แก่ ลายกาบประยุกต์

ลักษณะของลวดลายประกอบผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง ใน 5 จังหวัด

จากการศึกษาวิเคราะห์ลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง ใน 5 จังหวัด จำนวน 220 ผืน พบลักษณะของลวดลายประกอบของผ้าขึ้นในแต่ละประเภท ซึ่งถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ทำให้ผ้ามัดหมี่มีความสมบูรณ์มีอยู่หลากหลาย ซึ่งสามารถจำแนกตามลักษณะลวดลายได้ 9 ประเภท

- ลักษณะลวดลายประกอบที่ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต
- ลักษณะลวดลายประกอบที่ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบเรขาคณิต
- ลักษณะลวดลายประกอบที่ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบพันธุ์ไม้ผสมรูปแบบเรขาคณิต
- ลักษณะลวดลายประกอบที่ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต
- ลักษณะลวดลายประกอบที่ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต
- ลักษณะลวดลายประกอบที่ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบสัตว์และรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต
- ลักษณะลวดลายประกอบที่ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบพันธุ์ไม้และรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต
- ลักษณะลวดลายประกอบที่ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบเบ็ดเตล็ดและรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต
- ลักษณะลวดลายประกอบที่ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบพันธุ์ไม้และรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต

จากการศึกษาวิเคราะห์ลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง ใน 5 จังหวัด จำนวน 220 ผืนพบลักษณะของลวดลายประกอบของผ้าชิ้นในแต่ละประเภท มีจำนวนการใช้ดังแสดงในตาราง 47

ตาราง 47 แสดงการเปรียบเทียบร้อยละของลวดลายประกอบที่พบในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง ใน 5 จังหวัด จำแนกตามประเภทชิ้นหมี่รวม และจำนวนผืนผ้ามัดหมี่ของลวดลายหลัก

จังหวัด ลวดลายหลัก	ร้อยละ											
	อุทัยธานี		ชัยนาท		สุพรรณบุรี		นครปฐม		กาญจนบุรี		คิดเป็นร้อยละ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ลวดลายประกอบ	38	17.24	36	16.37	41	18.62	15	6.81	19	8.62	149	67.66
1. สัตว์+ เรขาคณิต	1	0.45	-	-	1	0.45	-	-	-	-	2	0.90
2. เรขาคณิต	13	5.91	19	8.64	18	8.18	6	2.73	8	3.64	64	29.10
3. พันธุ์ไม้ + เรขาคณิต	3	1.36	8	3.64	11	5	7	3.18	5	2.27	34	15.45
4. เบ็ดเตล็ด + เรขาคณิต	2	0.91	6	2.73	-	-	1	0.45	1	0.45	10	4.54
5. ประยุกต์ + เรขาคณิต	5	2.27	-	-	3	1.36	-	-	3	1.36	11	4.99
6. สัตว์ + ประยุกต์ + เรขาคณิต	3	1.36	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1.36
7. พันธุ์ไม้ + ประยุกต์ + เรขาคณิต	9	4.09	2	0.91	7	3.18	-	-	1	0.45	19	8.63
8. เบ็ดเตล็ด + ประยุกต์ + เรขาคณิต	1	0.45	1	0.45	1	0.45	-	-	-	-	3	1.35
9. พันธุ์ไม้ + เบ็ดเตล็ด+เรขาคณิต	1	0.45	-	-	-	-	1	0.45	-	-	2	0.90
10.ไม่พบลาย	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0.45	1	0.45

วิเคราะห์ผลตาราง 47

แสดงว่าลวดลายประกอบที่พบในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง ใน 5 จังหวัด ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบสิ่งต่าง ๆ สามารถเปรียบเทียบ จำแนกตามประเภทชิ้นหมี่รวม และจำนวนผืนผ้ามัดหมี่ของลวดลายหลัก พบจำนวนมากที่สุดคือ รูปแบบเรขาคณิต ร้อยละ 29.10 รองลงมาตามลำดับได้แก่ รูปแบบพันธุ์ไม้ผสมรูปแบบเรขาคณิต ร้อยละ 15.45 รูปแบบพันธุ์ไม้และรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต ร้อยละ 8.63 รูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต ร้อยละ 4.99 รูปแบบ

เบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต ร้อยละ 4.54 รูปแบบสัตว์และรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต ร้อยละ 1.36 รูปแบบเบ็ดเตล็ดและรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต ร้อยละ 1.35 รูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต กับรูปแบบพันธุ์ไม้และรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต ร้อยละ 0.90 และไม่พบลวดลายประกอบ ร้อยละ 0.45

กล่าวโดยสรุปคือ

ลวดลายประกอบที่พบในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง ใน 5 จังหวัดได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบสิ่งต่าง ๆ สามารถเปรียบเทียบ จำแนกตามประเภทชิ้นหมี่ราว และจำนวนผืนผ้ามัดหมี่ของลวดลายหลัก ที่พบในลวดลายประกอบคือ

รูปแบบเรขาคณิต พบใน 5 จังหวัด ได้แก่

1. จ.อุทัยธานี พบจำนวน 13 ผืนได้แก่ ลายแมงมุม , ลายนาคใหญ่ , ลายปลา , ลายหงษ์คู่ , ลายตุ่ม , ลายดอกแก้วผสมขอ , ลายดอกแก้ว , ลายเอี้ยขอกำ , ลายกาบ , ลายขอจับเอี้ย , ลายเอี้ยขอใหญ่ , ลายเอี้ยป้อง , ลายเครือตุ้มกาบ

2. จ.ชัยนาท พบจำนวน 19 ผืนได้แก่ ลายแมงมุม 3 ผืน , ลายดอก 2 ผืน , ลายหมี่สำเภา 3 ผืน , ลายหมี่สะเภา 2 ผืน , ลายหมี่ตะเภา , ลายก้วยเตี้ยง , ลายหมี่ขอผ้า , ลายจรวด 2 ผืน , ลายหมี่ขอใหญ่ , ลายบานกระจก , ลายหมี่โคมเหลือง , ลายประยุกต์

3. จ.สุพรรณบุรี พบจำนวน 18 ผืนได้แก่ ลายนาคคู่ , ลายนาค , ลายเบ็ดคู่ , ลายนาค 2 หัว , ลายนาคคู่ 2 ผืน , ลายกระแตยงตอ , ลายปีกบ่าง , ลายข้าวหลามตัด , ลายต้นไม้ , ลายหมี่ข้าวตอก , , ลายขอกาบ , ลายขอ , ลายกาบ , ลายขอคู่ , ลายขอบาย , ลายกระจับ , ลายกาบก้อย

4. จ.นครปฐม พบจำนวน 6 ผืนได้แก่ ลายดอกไม้ , ลายกระจับ , ลายพญานาค , ลายปีกบ่าง , ลายนาค , ลายข้าวหลามตัด

5. จ.กาญจนบุรี พบจำนวน 8 ผืนได้แก่ ลายครองแครงผสมผีเสื้อ , ลายสนสั้น , ลายเชิงต้นสน , ลายช่อผกา , ลายลพบุรี , ลายสายฝน , ลายข้าวหลามตัดผสมหัวใจ , ลายดอกแก้ว , ลายข้าวหลามตัดคะแยะ

รูปแบบพันธุ์ไม้ผสมรูปแบบเรขาคณิต พบใน 5 จังหวัด ได้แก่

1. จ.อุทัยธานี พบในรูปแบบพันธุ์ไม้ผสมรูปแบบเรขาคณิต จำนวน 3 ผืนได้แก่ ลายนาคปีกไก่ , ลายนาคจับเอี้ย , ลายปีกบ่างขนาดเล็ก ,

2. จ.ชัยนาท พบจำนวน 8 ผืนได้แก่ ลายขนมเปียกปูน , ลาย 39 ลำ , ลายโคมเหลือง , ลายลูกโซ่คู่ , ลายหมี่สำเภา , ลายนาคยี่น , ลายลูกโซ่ , ลายประยุกต์

3. จ.สุพรรณบุรี พบจำนวน 11 ผืนได้ ลายนาค , ลายแมงกระปี่ , ลายหงษ์คู่ , ลายกระแต , ลายหงษ์ , ลายต้นสน , ลายกาบดอกไม้ , ลายหมี่กาบ , ลายขอคู่ , ลายประยุกต์ , ลายขอข้าว

4. จ.นครปฐม พบจำนวน 7 ผืนได้แก่ ลายข้าวหลามตัด , ลายสน , ลายดอกแก้ว , ลายตะเกียง , ลายผีเสื้อ ลายนก ลายกว้าง , ลายประยุกต์ , ลายดอก

5. จ.กาญจนบุรี พบจำนวน 5 ผืนได้แก่ ลายดอกไม้ , ลายผีเสื้อ , ลายขอหน้านาง , ลายขอใหญ่ , ลายดอกแก้ว

รูปแบบพันธุ์ไม้และรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต พบใน 4 จังหวัด ได้แก่

1. จ.อุทัยธานี พบจำนวน 9 ผืนได้แก่ ลายนาคจับเอี้ย , ลายนาคจับเอี้ย , ลายนาคยี่ม , ลายปีกบ่าง , ลายนาคปีกบ่าง , ลายเอี้ยตุ่มซ้อนกึ่ง , ลายเอี้ยจับตุ่ม , ลายแจกันดอกไม้ , ลายเอี้ยขอ

2. จ.ชัยนาท พบจำนวน 2 ผืนได้แก่ ลายตะพาบ , ลายนาค

3. จ.สุพรรณบุรี พบจำนวน 7 ผืนได้แก่ ลายหงษ์คู่ , ลายหางปลา , ลายกาบดอกไม้ , ลายขอกาบ , ลายขอชื้อ , ลายขอ 2 ผืน ,

4. จ.กาญจนบุรี พบจำนวน 1 ผืนได้แก่ ลายเชิงเทียน
รูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต พบใน 3 จังหวัด ได้แก่
1. จ.อุทัยธานี พบจำนวน 5 ผืนได้แก่ ลายนาค, ลายนาค 2 หัว , ลายนาคจับนก , ลายเอี้ยจับ
ขอ , ลายหมีปล้อง
 2. จ.สุพรรณบุรี พบจำนวน 3 ผืนได้แก่ ลายสน, ลายหมีกาบ , ลายขอ
 3. จ.กาญจนบุรี พบจำนวน 3 ผืนได้แก่ ลายข้าวหลาวตัด , ลายกระต่าย , ลายขोजู๊
รูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต พบใน 4 จังหวัด ได้แก่
1. จ.อุทัยธานี พบจำนวน 2 ผืนได้แก่ ลายหัวนาค , ลายนาค 3 ขอ
 2. จ.ชัยนาท พบจำนวน 6 ผืนได้แก่ ลายเต่า , ลายหมีกระจับ , ลายขอ , ลายหมี 39 ลำ , ลาย
หมีแปบ , ลายหมีคล้อง
 3. จ.นครปฐม พบจำนวน 1 ผืนได้แก่ ลายหน้าจั่ว
 4. จ.กาญจนบุรี พบจำนวน 1 ผืนได้แก่ ลายขอประยุกต์
รูปแบบสัตว์และรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต พบใน 1 จังหวัด ได้แก่
- จ.อุทัยธานี พบจำนวน 3 ผืนได้แก่ ลายนาคขอ , ลายนาคเล็ก , ลายนก
รูปแบบเบ็ดเตล็ดและรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต พบใน 3 จังหวัด ได้แก่
1. จ.อุทัยธานี พบจำนวน 1 ผืนได้แก่ ลายนาคชื่อใหญ่
 2. จ.ชัยนาท พบจำนวน 1 ผืนได้แก่ ลายคล้องกระจับ
 3. จ.สุพรรณบุรี พบจำนวน 1 ผืนได้แก่ ลายดอก
รูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต พบใน 2 จังหวัด ได้แก่
1. จ.อุทัยธานี พบจำนวน 1 ผืนได้แก่ ลายหางนกยูง
 2. จ.สุพรรณบุรี พบจำนวน 1 ผืนได้แก่ ลายตะพาน
รูปแบบพันธุ์ไม้และรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต พบใน 2 จังหวัด ได้แก่
1. จ.อุทัยธานี พบจำนวน 1 ผืนได้แก่ ลายเชิงเทียน
 2. จ.นครปฐม พบจำนวน 1 ผืนได้แก่ ลายเชิงเทียน
ไม่พบลวดลายประกอบ ได้แก่
- จ.กาญจนบุรี จำนวน 1 ผืนได้แก่ ลายสายฝน

ตาราง 48 แสดงการเปรียบเทียบร้อยละของลวดลายประกอบที่พบในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง ใน 5 จังหวัด จำแนกตามประเภทชิ้นหมี่คั้น และจำนวนผืนผ้ามัดหมี่ของลวดลายหลัก

จังหวัด	ร้อยละ											
	อุทัยธานี		ชัยนาท		สุพรรณบุรี		นครปฐม		กาญจนบุรี		คิดเป็นร้อยละ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ลวดลายประกอบ	7	3.18	11	5	10	4.55	5	2.27	1	0.45	34	15.45
1. สัตว์+ เรขาคณิต	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. เรขาคณิต	7	3.18	11	5	10	4.55	5	2.27	-	-	33	15
3. พันธุ์ไม้ + เรขาคณิต	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0.45	1	0.45
4. เบ็ดเตล็ด+เรขาคณิต	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5. ประยุกต์+ เรขาคณิต	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6. สัตว์ + ประยุกต์ + เรขาคณิต	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7. พันธุ์ไม้+ ประยุกต์ + เรขาคณิต	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
8. เบ็ดเตล็ด + ประยุกต์ +เรขาคณิต	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9. พันธุ์ไม้ + เบ็ดเตล็ด +เรขาคณิต	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

วิเคราะห์ผลตาราง 48

แสดงว่าลวดลายประกอบที่พบในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง ใน 5 จังหวัดได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบสิ่งต่าง ๆ สามารถเปรียบเทียบจำแนกตามประเภทชิ้นหมี่คั้น และจำนวนผืนผ้ามัดหมี่ของลวดลายหลัก พบจำนวนมากที่สุดคือ รูปแบบเรขาคณิต ร้อยละ 15 รองลงมาลำดับได้แก่ รูปแบบพันธุ์ไม้ผสมรูปแบบเรขาคณิต ร้อยละ 0.45

กล่าวโดยสรุปคือ

ลวดลายประกอบที่พบในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง ใน 5 จังหวัดได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบสิ่งต่าง ๆ สามารถเปรียบเทียบ จำแนกตามประเภทชิ้นหมี่รวด และจำนวนผืนผ้ามัดหมี่ของลวดลายหลัก ที่พบในลวดลายประกอบคือ

รูปแบบเรขาคณิต พบใน 4 จังหวัด ได้แก่

1. จ.อุทัยธานี พบจำนวน 7 ผืนได้แก่ ลายหัวนกยูง , ลายหงษ์ , ลายนาคช่อ , ลายนาคจับเหยี่ยว , ลายเหยี่ยว , ลายลูกโซ่ , ลายเอี้ยตุ้ม

2. จ.ชัยนาท พบจำนวน 11 ผืนได้แก่ ลายนาคเล็ก , ลายนาคกันเปือ 2 ผืน , ลายนาคพาด ขอน 2 ผืน , ลายนาคกำมปูผสมนาคน้อย , ลายหมื่นน้อย , ลายชาลี , ลายข้าวหลามตัด , ลายดอกไม้ , ลาย นาคพาดขอนแก่น

3. จ.สุพรรณบุรี พบจำนวน 10 ผืนได้แก่ ลายท่อนาค , ลายนาคคอกพีบ , ลายพญานาค , ลาย ดอกไม้ , ลายดอกจัน , ลายกาบ , ลายตุ้ม , ลายผสม , ลายดาวกระจาย , ลายประยุกต์

4. จ.นครปฐม พบจำนวน 5 ผืนได้แก่ ลายนาค , ลายประยุกต์ , ลายดอกไม้ , ลายฝักแพก , ลายดอกประยุกต์

รูปแบบพันธุ์ไม้ผสมรูปแบบเรขาคณิต พบใน 1 จังหวัด ได้แก่

จ.กาญจนบุรี พบจำนวน 1 ผืนได้แก่ ลายลูกโซ่

ตาราง 49 แสดงการเปรียบเทียบร้อยละของลวดลายประกอบที่พบในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคน ไทยเชื้อสายลาวครั้ง ใน 5 จังหวัด จำแนกตามประเภทชิ้นหมี่ตา และจำนวนผืนผ้ามัดหมี่ของ ลวดลายหลัก

จังหวัด	ร้อยละ											
	อุทัยธานี		ชัยนาท		สุพรรณบุรี		นครปฐม		กาญจนบุรี		คิดเป็นร้อยละ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ลวดลายประกอบ	15	6.81	13	5.91	9	4.08	-	-	-	-	37	16.80
1. สัตว์+ เรขาคณิต	12	5.45	-	-	3	1.36	-	-	-	-	15	6.81
2. เรขาคณิต	-	-	11	5	2	0.91	-	-	-	-	13	5.91
3. พันธุ์ไม้ + เรขาคณิต	-	-	-	-	2	0.91	-	-	-	-	2	0.91
4. เบ็ดเตล็ด + เรขาคณิต	-	-	2	0.91	-	-	-	-	-	-	2	0.91
5. ประยุกต์ + เรขาคณิต	3	1.36	-	-	1	0.45	-	-	-	-	4	1.81
6. สัตว์ + ประยุกต์ + เรขาคณิต	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7. พันธุ์ไม้ + ประยุกต์ +เรขาคณิต	-	-	-	-	1	0.45	-	-	-	-	1	0.45
8. เบ็ดเตล็ด + ประยุกต์ +เรขาคณิต	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9. พันธุ์ไม้ +เบ็ดเตล็ด +เรขาคณิต	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

วิเคราะห์ผลตาราง 49

แสดงว่าลวดลายประกอบที่พบในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง ใน 5 จังหวัดได้รับความคิดเกี่ยวกับรูปแบบสิ่งต่าง ๆ สามารถเปรียบเทียบจำแนกตามประเภทชิ้นหมี่ตา และ

จำนวนผืนผ้ามัดหมี่ของลวดลายหลัก พบจำนวนมากที่สุดคือ รูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต ร้อยละ 6.81 รองลงมาลำดับได้แก่ รูปแบบเรขาคณิต ร้อยละ 5.91 รูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต ร้อยละ 1.81 รูปแบบพันธุ์ไม้ผสมรูปแบบเรขาคณิต กับรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต ร้อยละ 0.91 รูปแบบพันธุ์ไม้และรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต ร้อยละ 0.45

กล่าวโดยสรุปคือ

ลวดลายประกอบที่พบในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง ใน 5 จังหวัดได้รับความคิดเกี่ยวกับรูปแบบสิ่งต่าง ๆ สามารถเปรียบเทียบ จำแนกตามประเภทชิ้นหมี่ตา และจำนวนผืนผ้ามัดหมี่ของลวดลายหลัก ที่พบในลวดลายประกอบคือ

รูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต พบใน 2 จังหวัด ได้แก่

1. จ.อุทัยธานี พบจำนวน 12 ผืนได้แก่ ลายนาค , ลายนกกกำลังนอน , , ลายนาค 4 ผืน , ลายเอี้ย , ลายนาคมีข้อ , ลายนาคเครีอ , ลายนาคขอซู , ลายดอกแก้ว , ลายขอกำปั่น

2. จ.สุพรรณบุรี พบจำนวน 3 ผืนได้แก่ ลายนาค , ลายหงษ์หลังหลัก , ลายหงษ์

รูปแบบเรขาคณิต พบใน 2 จังหวัด ได้แก่

1. จ.ชัยนาท พบจำนวน 11 ผืนได้แก่ ลายนาคกันเกี้ยว , ลายหงษ์หลักหักผสมนาคกันเกี้ยว , ลายนาคกันเปือ , ลายนาค 2 ผืน , ลายนก , ลายขอ 2 ผืน , ลายสาส์ , ลายขอ , ลายนาคกันเปือผสมลายสาส์

2. จ.สุพรรณบุรี พบจำนวน 2 ผืนได้แก่ ลายหมี่ตา , ลายกาบประยุกต์

รูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต พบใน 2 จังหวัด ได้แก่

1. จ.อุทัยธานี พบจำนวน 3 ผืนได้แก่ ลายนาคจับเอี้ย , ลายเอี้ยนาคน้อย , ลายเครื่องบิน

2. จ.สุพรรณบุรี พบจำนวน 1 ผืนได้แก่ ลายนาคชู

รูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต พบใน 1 จังหวัด ได้แก่

จ.ชัยนาท พบจำนวน 2 ผืนได้แก่ ลายนาค , ลายนาคไ้ร้าว

รูปแบบพันธุ์ไม้ผสมรูปแบบเรขาคณิต พบใน 1 จังหวัด ได้แก่

จ.สุพรรณบุรี พบจำนวน 2 ผืนได้แก่ ลายนาคคู่ , ลายนาคน้อย

รูปแบบพันธุ์ไม้และรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต พบใน 1 จังหวัด ได้แก่

จ.สุพรรณบุรี พบจำนวน 1 ผืนได้แก่ ลายนาคนอนทราย

2. ลักษณะการใช้สีในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง ใน 5 จังหวัด

จากการศึกษาวิเคราะห์ลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้งใน 5 จังหวัด จำนวน 220 ผืน พบลักษณะการใช้สีประกอบลวดลายผ้ามัดหมี่ ในประเภทชิ้นหมี่รวด ชิ้นหมี่คั่น และชิ้นหมี่ตา ซึ่งสามารถจำแนกตามลักษณะของการใช้สีในลวดลายได้ 5 ประเภท

2.1 การใช้แม่สีในวงจรสีธรรมชาติ

2.2 การใช้สีกลาง

2.3 การใช้สีวรรณะ

- การใช้สีวรรณะร้อน

- การใช้สีวรรณะเย็น

2.4 การใช้สีกลมกลืน

- การใช้สีกลมกลืนของสีตรงข้าม

- การใช้สีกลมกลืนของสีใกล้เคียง

- การใช้สีกลมกลืนจากสภาพคล้ายกัน

- การใช้สีกลมกลืนของสีแยกตรงข้าม

2.5 การใช้สีตัดกัน

จากการศึกษาวิเคราะห์ลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้งใน 5 จังหวัดพบลักษณะการใช้สีประกอบลวดลายผ้ามัดหมี่ของผ้าชิ้นในแต่ละประเภท มีจำนวนการใช้ดังแสดงในตาราง 51

ตาราง 50 แสดงการเปรียบเทียบร้อยละการใช้สีในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง ใน 5 จังหวัด จำแนกตามประเภทชิ้นหมี่รวม และจำนวนผืนผ้าของลวดลายผ้ามัดหมี่

จังหวัด	ร้อยละ												
	อุทัยธานี		ชัยนาท		สุพรรณบุรี		นครปฐม		กาญจนบุรี		คิดเป็นร้อยละ		
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
การใช้สีของลวดลาย	จำนวน 149 ผืน	38	17.27	36	16.37	41	18.63	15	6.80	19	8.64	149	67.71
แม่สีในวงจรัสสีธรรมชาติ	1	0.45	4	1.82	-	-	1	0.45	2	0.91	8	3.63	
สีกลาง	3	1.36	2	0.91	-	-	3	1.36	2	0.91	10	4.54	
สีวรรณะร้อน	10	4.55	2	0.91	12	5.45	3	1.36	4	1.82	31	14.09	
สีวรรณะเย็น	9	4.09	14	6.36	5	2.27	3	1.36	6	2.73	37	16.81	
สีกลมกลืนของสีตรงข้าม	2	0.91	-	-	3	1.36	-	-	-	-	5	2.27	
สีกลมกลืนของสีใกล้เคียง	4	1.82	2	0.91	4	1.82	4	1.82	-	-	14	6.37	
สีกลมกลืนจากสภาพคล้ายกัน	1	0.45	4	1.82	11	5	1	0.45	4	1.82	21	9.54	
สีกลมกลืนของสีแยกตรงข้าม	-	-	-	-	2	0.91	-	-	-	-	2	0.91	
สีตัดกัน	8	3.64	8	3.64	4	1.82	-	-	1	0.45	21	9.55	

วิเคราะห์ผลตาราง 50

แสดงว่าการใช้สีในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง ใน 5 จังหวัด สามารถเปรียบเทียบจำแนกตามประเภทชิ้นหมี่รวม และจำนวนผืนผ้าของลวดลายผ้ามัดหมี่ พบมากที่สุดคือ การใช้สีวรรณะเย็น ร้อยละ 16.81 รองลงไปตามลำดับได้แก่ การใช้สีวรรณะร้อน ร้อยละ 14.09 การใช้สีตัดกัน ร้อยละ 9.55 การใช้สีกลมกลืนจากสภาพคล้ายกัน ร้อยละ 9.54 การใช้สีกลมกลืนของสีใกล้เคียง ร้อยละ 6.37 การใช้สีกลาง ร้อยละ 4.54 การใช้แม่สีในวงจรัสสีธรรมชาติ ร้อยละ 3.63 การใช้สีกลมกลืนของสีตรงข้าม และการใช้สีกลมกลืนของสีแยกตรงข้าม ร้อยละ 0.91

กล่าวโดยสรุปคือ

การใช้สีในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง ใน 5 จังหวัด สามารถเปรียบเทียบ จำแนกตามประเภทชิ้นหมี่รวด และจำนวนผืนผ้าของลวดลายผ้ามัดหมี่ ประเภทที่พบในการใช้สีของลวดลาย ต่าง ๆ คือ

การใช้สีวรรณะเย็น พบใน 5 จังหวัด ได้แก่

1. จ.อุทัยธานี พบจำนวน 9 ผืนได้แก่ ลายนาคปีกไก่ , ลายนาคใหญ่ , ลายนาค 3 ขอ , ลายแมงมุม , ลายเอี้ยจับตุ้ม , ลายเอี้ยจับขอ , ลายเอี้ยขอ , ลายขอจับเอี้ย , ลายเครือตุ้มกาบ
2. จ.ชัยนาท พบจำนวน 14 ผืนได้แก่ ลายแมงมุม 3 ผืน , ลายตะพาบ , ลายหมี่กระจับ , ลายคล้องกระจับ , ลายหมี่สะเปา , ลายหมี่ตะเปา , ลายลูกโซ่คู่ , ลายหมี่ขอผ้า , ลายหมี่คล้อง , ลายบานกระจก , ลายดอก
3. จ.สุพรรณบุรี พบจำนวน 5 ผืนได้แก่ ลายนาค 2 หัว , ลายหงษ์คู่ , ลายขอ 2 ผืน , ลายกาบ
4. จ.นครปฐม พบจำนวน 3 ผืนได้แก่ ลายสน , ลายประยุกต์ , ลายดอก
5. จ.กาญจนบุรี พบจำนวน 6 ผืน ได้แก่ ลายครองแครงผสมผีเสื้อ , ลายแมงมุม , ลายสนสั้น , ลายช่อผกา , ลายโคม 5 ป้อง , ลายสายฝน

การใช้สีวรรณะร้อน พบใน 5 จังหวัด ได้แก่

1. จ.อุทัยธานี พบจำนวน 10 ผืนได้แก่ ลายนาคจับเอี้ย 3 ผืน , ลายหางนกยูง , ลายนก , ลายตุ้ม , ลายดอกแก้วผสมขอ , ลายเอี้ยป้อง , ลายเชิงเทียน
2. จ.ชัยนาท พบจำนวน 2 ผืนได้แก่ ลายหมี่สำเปา , ลายหมี่สะเปา
3. จ.สุพรรณบุรี พบจำนวน 12 ผืนได้แก่ ลายนาคคู่ 2 ผืน , ลายหัวนาค , ลายเปิดคู่ , ลายต้นสน , ลายหมี่ข้าวตอก , ลายกาบดอกไม้ , ลายหมี่กาบ , ลายขอกาบ , ลายขอ , ลายขอชื้อ , ลายข้าวหลามตัด
4. จ.นครปฐม พบจำนวน 3 ผืน ได้แก่ ลายข้าวหลามตัด 2 ผืน , ลายปีกบ่าง
5. จ.กาญจนบุรี พบจำนวน 4 ผืน ได้แก่ ลายลพบุรี , ลายกระต่าย , ลายข้าวหลามตัดผสมหัวใจ , ลายดอกแก้ว

การใช้สีตัดกัน พบใน 4 จังหวัด ได้แก่

1. จ.อุทัยธานี พบจำนวน 8 ผืนได้แก่ ลายปีกบ่างขนาดเล็ก , ลายหัวนาค , ลายนาค 2 หัว , ลายนาคชื้อใหญ่ , ลายเอี้ยตุ้มซ้อนกิ่ง , ลายดอกแก้ว , ลายเอี้ยขอกำ , ลายปีกบ่าง
2. จ.ชัยนาท พบจำนวน 8 ผืนได้แก่ ลายแมงมุม 3 ผืน , ลายเต่า , ลายขนมเปียกปูน , ลายดอก , ลายหมี่สำเปา 3 ผืน , ลายโคมเหลือง , ลายหมี่โคมเหลือง ,
3. จ.สุพรรณบุรี พบจำนวน 4 ผืน ได้แก่ ลายสน , ลายขอกาบ , ลายขอ , ลายขอบาย
4. จ.กาญจนบุรี พบจำนวน 1 ผืน ได้แก่ ลายข้าวหลามตัด

การใช้สีกลมกลืนจากสภาพคล้ายกัน พบใน 5 จังหวัด ได้แก่

1. จ.อุทัยธานี พบจำนวน 1 ผืนได้แก่ ลายกาบ
2. จ.ชัยนาท พบจำนวน 4 ผืนได้แก่ ลายขอ , ลาย 39 สำ , ลายหมี่แปบ , ลายประยุกต์
3. จ.สุพรรณบุรี พบจำนวน 11 ผืนได้แก่ ลายนาคคู่ , ลายแมงกระบี , ลายกระแต , ลายหงษ์ , ลายหางปลา , ลายกระแตยองตอ , ลายปีกบ่าง , ลายต้นไม้ , ลายขอคู่ , ลายขอข้าว , ลายตะพาบ
4. จ.นครปฐม พบจำนวน 1 ผืน ได้แก่ ลายเชิงเทียน
5. จ.กาญจนบุรี พบจำนวน 4 ผืนได้แก่ ลายข้าวหลามตัด , ลายขอใหญ่ , ลายขอหน้านาง , ลายผีเสื้อ

การใช้สีกลมกลืนของสีใกล้เคียง พบใน 4 จังหวัด ได้แก่

1. จ.อุทัยธานี พบจำนวน 4 ผืนได้แก่ ลายนาคจับนก , ลายนาคปีกกาง , ลายหงษ์คู่ , ลายแจกันดอกไม้

2. จ.ชัยนาท พบจำนวน 2 ผืนได้แก่ ลายก่ายเตียง , ลายหมี่สำเภา

3. จ.สุพรรณบุรี พบจำนวน 4 ผืนได้แก่ ลายกาบดอกไม้ 2 ผืน , ลายหมี่กาบ 2

4. จ.นครปฐม พบจำนวน 4 ผืนได้แก่ ลายนาค , ลายดอกไม้ , ลายดอกแก้ว , ลายหน้าจั่ว
การใช้สีกลาง พบใน 4 จังหวัด ได้แก่

1. จ.อุทัยธานี พบจำนวน 3 ผืนได้แก่ ลายนาคยิ้ม , ลายเอี้ยขอใหญ่ , ลายหมี่ปล้อง

2. จ.ชัยนาท พบจำนวน 2 ผืนได้แก่ ลายนาค , ลายจรวด

3. จ.นครปฐม พบจำนวน 3 ผืนได้แก่ ลายตะเกียง , ลายผีเสื้อ ลายนก ลายกวาง , ลายพญานาค

4. จ.กาญจนบุรี พบจำนวน 2 ผืนได้แก่ ลายเชิงต้นสน , ลายขอประยุกต์

การใช้แม่สีในวงจรัสธรรมสีธรรมชาติ พบใน 4 จังหวัด ได้แก่

1. จ.อุทัยธานี พบจำนวน 1 ผืนได้แก่ ลายนาคจับเอี้ย

2. จ.ชัยนาท พบจำนวน 4 ผืนได้แก่ ลายหมี่ 39 ลำ , ลายลูกโซ่ , ลายหมี่ขอใหญ่ , ลายจรวด

3. จ.นครปฐม พบจำนวน 1 ผืนได้แก่ ลายดอกประยุกต์

4. จ.กาญจนบุรี พบจำนวน 2 ผืนได้แก่ ลายดอกไม้ , ลายขอจู้จี้

การใช้สีกลมกลืนของสีตรงข้าม พบใน 2 จังหวัด ได้แก่

1. จ.อุทัยธานี พบจำนวน 2 ผืนได้แก่ ลายนาคเล็ก , ลายปลา

2. จ.สุพรรณบุรี พบจำนวน 3 ผืนได้แก่ ลายหงษ์คู่ , ลายกระจับ , ลายประยุกต์

การใช้สีกลมกลืนของสีแยกตรงข้าม พบใน 1 จังหวัด ได้แก่

จ.สุพรรณบุรี พบจำนวน 2 ผืนได้แก่ ลายนาค , ลายขอคู่

ตาราง 51 แสดงการเปรียบเทียบร้อยละการใช้สีในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง ใน 5 จังหวัด จำแนกตามประเภทชิ้นหมี่คั่น และจำนวนผืนผ้าของลวดลายผ้ามัดหมี่

จังหวัด	ร้อยละ											
	อุทัยธานี		ชัยนาท		สุพรรณบุรี		นครปฐม		กาญจนบุรี		คิดเป็นร้อยละ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
จำนวน 34 ผืน	7	3.16	11	4.97	10	4.53	5	2.26	1	0.45	34	15.37
แม่สีในวงจรัส ธรรมชาติ	-	-	1	0.45	1	0.45	1	0.45	-	-	3	1.35
สีกลาง	1	0.45	1	0.45	-	-	-	-	-	-	2	0.90
สีวรรณะร้อน	-	-	1	0.45	-	-	-	-	-	-	1	0.45
สีวรรณะเย็น	1	0.45	1	0.45	-	-	2	0.91	-	-	4	1.81
สีกลมกลืนของ สีตรงข้าม	-	-	-	-	1	0.45	-	-	1	0.45	2	0.90
สีกลมกลืนของ สีใกล้เคียง	1	0.45	1	0.45	4	1.82	1	0.45	-	-	7	3.17
สีกลมกลืนจาก สภาพคล้ายกัน	1	0.45	3	1.36	3	1.36	1	0.45	-	-	8	3.62
สีกลมกลืนของ สีแยกตรงข้าม	1	0.45	1	0.45	-	-	-	-	-	-	2	0.90
สีตัดกัน	2	0.91	2	0.91	1	0.45	-	-	-	-	5	2.27

วิเคราะห์ผลตาราง 51

แสดงว่าการใช้สีในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง ใน 5 จังหวัด สามารถเปรียบเทียบจำแนกตามประเภทชิ้นหมี่คั่น และจำนวนผืนผ้าของลวดลายผ้ามัดหมี่ พบมากที่สุดคือ การใช้สีกลมกลืนจากสภาพคล้ายกัน ร้อยละ 3.62 รองลงไปตามลำดับ ได้แก่ การใช้สีกลมกลืนของสีใกล้เคียง ร้อยละ 3.17 การใช้สีตัดกัน ร้อยละ 2.27 การใช้สีวรรณะเย็น ร้อยละ 1.81 การใช้สีในวงจรัสธรรมชาติ ร้อยละ 1.35 การใช้สีกลมกลืนของสีตรงข้าม , การใช้สีกลมกลืนของสีแยกตรงข้าม , การใช้สีกลาง ร้อยละ 0.90 และการใช้สีวรรณะร้อน ร้อยละ 0.45

กล่าวโดยสรุปคือ

การใช้สีในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง ใน 5 จังหวัด สามารถเปรียบเทียบจำแนกตามประเภทชิ้นหมี่คั่น และจำนวนผืนผ้าของลวดลายผ้ามัดหมี่ ประเภทที่พบในการใช้สีของลวดลายต่าง ๆ คือ

การใช้สีกลมกลืนจากสภาพคล้ายกัน พบใน 4 จังหวัด ได้แก่

1. จ.อุทัยธานี พบจำนวน 1 ผืน ได้แก่ ลายเอี้ย
2. จ.ชัยนาท พบจำนวน 3 ผืน ได้แก่ ลายข้าวหลามตัด , ลายดอกไม้ , ลายนาคพาดขอน
3. จ.สุพรรณบุรี พบในการใช้สีกลมกลืนจากสภาพคล้ายกัน จำนวน 3 ผืน ได้แก่ ลายนาคคอปับ , ลายดอกไม้ , ลายกาบ

4. จ.นครปฐม พบจำนวน 1 ผืน ได้แก่ ลายนาค
การใช้สีกลมกลืนของสีใกล้เคียง พบใน 4 จังหวัด ได้แก่

1. จ.อุทัยธานี พบจำนวน 1 ผืน ได้แก่ ลายหงษ์
2. จ.ชัยนาท พบจำนวน 1 ผืน ได้แก่ ลายหมื่นน้อย
3. จ.สุพรรณบุรี พบจำนวน 4 ผืน ได้แก่ ลายตุ้ม , ลายผสม , ลายดาวกระจาย , ลายประยุกต์
4. จ.นครปฐม พบจำนวน 1 ผืน ได้แก่ ลายดอกไม้
การใช้สีตัดกัน พบใน 3 จังหวัด ได้แก่

1. จ.อุทัยธานี พบจำนวน 2 ผืน ได้แก่ ลายหัวนกยูง, ลายนาคจับเอี้ย
2. จ.ชัยนาท พบจำนวน 2 ผืน ได้แก่ ลายชาลี , ลายนาคเล็ก

3. จ.สุพรรณบุรี พบจำนวน 1 ผืน ได้แก่ ลายพญานาค
การใช้สีวรรณะเย็น พบใน 3 จังหวัด ได้แก่

1. จ.อุทัยธานี พบจำนวน 1 ผืน ได้แก่ ลายลูกโซ่
2. จ.ชัยนาท พบจำนวน 1 ผืน ได้แก่ ลายนาคพาดขอน
3. จ.นครปฐม พบจำนวน 2 ผืน ได้แก่ ลายประยุกต์ 2 ผืน
การใช้แม่สีในวงจรัสธรรมชาติ พบใน 3 จังหวัด ได้แก่

1. จ.ชัยนาท พบจำนวน 1 ผืน ได้แก่ ลายนาคก้ามปูผสมนาคน้อย
2. จ.สุพรรณบุรี พบจำนวน 1 ผืน ได้แก่ ลายหอนาค
3. จ.นครปฐม พบจำนวน 1 ผืน ได้แก่ ลายดอกประยุกต์
การใช้สีกลมกลืนของสีตรงข้ามพบใน 2 จังหวัด ได้แก่

1. จ.สุพรรณบุรี พบจำนวน 1 ผืน ได้แก่ ลายดอกจัน
2. จ.กาญจนบุรี พบจำนวน 1 ผืน ได้แก่ ลายดอกไม้
การใช้สีกลมกลืนของสีแยกตรงข้ามพบใน 2 จังหวัด ได้แก่

1. จ.อุทัยธานี พบจำนวน 1 ผืน ได้แก่ ลายนาคช่อ
2. จ.ชัยนาท พบจำนวน 1 ผืน ได้แก่ ลายนาคพาด
การใช้สีกลาง พบใน 2 จังหวัด ได้แก่

1. จ.อุทัยธานี พบจำนวน 1 ผืน ได้แก่ ลายเอี้ยตุ้ม
2. จ.ชัยนาท พบจำนวน 1 ผืน ได้แก่ ลายนาคกันเปื้อ
การใช้สีวรรณะร้อน พบใน 1 จังหวัด ได้แก่

จ.ชัยนาท พบในการใช้สีวรรณะร้อน จำนวน 1 ผืน ได้แก่ ลายนาคกันเปื้อ

ตาราง 52 แสดงการเปรียบเทียบร้อยละการใช้สีในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง ใน 5 จังหวัด จำแนกตามประเภทชิ้นหมี่ตา และจำนวนผืนผ้าของลวดลายผ้ามัดหมี่

จังหวัด	ร้อยละ											
	อุทัยธานี		ชัยนาท		สุพรรณบุรี		นครปฐม		กาญจนบุรี		คิดเป็นร้อยละ	
การใช้สีของลวดลาย	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
จำนวน 37 ผืน	15	6.80	13	5.90	9	4.08	-	-	-	-	37	16.78
แม่สีในวงจรัส ธรรมชาติ	-	-	1	0.45	1	0.45	1	0.45	-	-	3	1.35
สีกลาง	1	0.45	1	0.45	-	-	-	-	-	-	2	0.90
สีวรรณะร้อน	6	2.73	4	1.82	7	3.18	-	-	-	-	17	7.73
สีวรรณะเย็น	1	0.45	2	0.91	-	-	-	-	-	-	3	1.36
สีกลมกลืนของ สีตรงข้าม	2	0.91	-	-	-	-	-	-	-	-	2	0.91
สีกลมกลืนของ สีใกล้เคียง	1	0.45	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0.45
สีกลมกลืนจาก สภาพคล้ายกัน	-	-	1	0.45	-	-	-	-	-	-	1	0.45
สีกลมกลืนของสีแยก ตรงข้าม	1	0.45	2	0.91	-	-	-	-	-	-	3	1.36
สีตัดกัน	3	1.36	2	0.91	1	0.45	-	-	-	-	6	2.72

วิเคราะห์ผลตาราง 53

แสดงว่าการใช้สีในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง ใน 5 จังหวัด สามารถเปรียบเทียบจำแนกตามประเภทชิ้นหมี่ตา และจำนวนผืนผ้าของลวดลายผ้ามัดหมี่ พบมากที่สุดคือ การใช้สีวรรณะร้อน ร้อยละ 7.73 รองลงไปตามลำดับ การใช้สีตัดกัน ร้อยละ 2.72 การใช้สีกลมกลืนของสีแยกตรงข้าม กับการใช้สีวรรณะเย็น ร้อยละ 1.36 การใช้สีในวงจรัสธรรมชาติ 1.35 การใช้สีกลมกลืนของสีตรงข้าม ร้อยละ 0.91 การใช้สีกลมกลืนของสีใกล้เคียง , การใช้สีกลมกลืนจากสภาพคล้ายกัน และการใช้สีกลาง ร้อยละ 0.45

กล่าวโดยสรุปคือ

การใช้สีในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง ใน 5 จังหวัด สามารถเปรียบเทียบจำแนกตามประเภทชิ้นหมี่ตา และจำนวนผืนผ้าของลวดลายผ้ามัดหมี่ ประเภทที่พบในการใช้สีของลวดลายต่าง ๆ คือ

การใช้สีวรรณะร้อน พบใน 3 จังหวัด ได้แก่

1. จ.อุทัยธานี พบจำนวน 6 ผืน ได้แก่ ลายนาค 2 ผืน , ลายเอี้ย , , ลายนาคเครือ , ลายดอกแก้ว

2. จ.ชัยนาท พบจำนวน 4 ผืน ได้แก่ ลายนาค , ลายหงษ์หลักหักผสมนาคกันเกี่ยว , ลายนาคกันเปือผสมลายสาลี

3. จ.สุพรรณบุรี พบ จำนวน 7 ผืน ได้แก่ ลายนาค , ลายนาคนอนทราย , ลายหงษ์หลังหลัก , ลายหงษ์ , ลายนาคชู , ลายนาคน้อย , ลายหมี่ตา

การใช้สีตัดกัน พบใน 3 จังหวัด ได้แก่

1. จ.อุทัยธานี พบจำนวน 3 ผืน ได้แก่ ลายนาค 2 ผืน , ลายนาคจับเอี้ย

2. จ.ชัยนาท พบจำนวน 2 ผืน ได้แก่ ลายนาค , ลายภูน้ำค้าง

3. จ.สุพรรณบุรี พบจำนวน 1 ผืน ได้แก่ ลายกาบประยุกต์

การใช้สีกลมกลืนของสีแยกตรงข้าม พบใน 2 จังหวัด ได้แก่

1. จ.อุทัยธานี พบจำนวน 1 ผืน ได้แก่ ลายเครือขนาด

2. จ.ชัยนาท พบจำนวน 2 ผืน ได้แก่ ลายนาคกันเกี่ยว , ลายข้าวหลามตัด

การใช้สีวรรณะเย็น พบใน 2 จังหวัด ได้แก่

1. จ.อุทัยธานี พบจำนวน 1 ผืน ได้แก่ ลายนาค

2. จ.ชัยนาท พบจำนวน 2 ผืน ได้แก่ ลายสาลี , ลายขอ

การใช้แม่สีในวงจรัสธรรมชาติ พบใน 3 จังหวัด ได้แก่

1. จ.อุทัยธานี พบ จำนวน 1 ผืน ได้แก่ ลายนาคกำลังนอน

2. จ.ชัยนาท พบจำนวน 1 ผืน ได้แก่ ลายนก

3. จ.สุพรรณบุรี พบจำนวน 1 ผืน ได้แก่ ลายนาคคู่

การใช้สีกลมกลืนของสีตรงข้าม พบใน 1 จังหวัด ได้แก่

จ.อุทัยธานี พบจำนวน 2 ผืน ได้แก่ ลายนาคมีข้อ , ลายเอี้ยนาคน้อย

การใช้สีกลมกลืนของสีใกล้เคียง พบใน 1 จังหวัด ได้แก่

จ.อุทัยธานี พบจำนวน 1 ผืน ได้แก่ ลายนาคขอชู

การใช้สีกลมกลืนจากสภาพคล้ายกัน พบใน 1 จังหวัด ได้แก่

จ.ชัยนาท พบ จำนวน 1 ผืน ได้แก่ ลายนาคกันเปือ

การใช้สีกลาง พบใน 1 จังหวัด ได้แก่

จ.ชัยนาท พบในการใช้สีกลาง จำนวน 1 ผืน ได้แก่ ลายนาคไต่ราว

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษานี้เป็นการศึกษาวิเคราะห์ลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้งในจังหวัดภาคกลางของประเทศไทย ซึ่งสรุปผลได้ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษาวิเคราะห์ลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง ในจังหวัดภาคกลางของประเทศไทยใน 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดอุทัยธานี จังหวัดชัยนาท จังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดนครปฐม และจังหวัดกาญจนบุรี ในประเด็น

1. ลักษณะลวดลาย
2. ลักษณะการใช้สีของลวดลาย
3. ความเหมือนและความแตกต่างของลวดลายผ้ามัดหมี่ จังหวัดอุทัยธานี จังหวัดชัยนาท จังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดนครปฐม และจังหวัดกาญจนบุรี

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง ใน 5 จังหวัด ได้แก่ จ.อุทัยธานี จ.ชัยนาท จ.สุพรรณบุรีจังหวัดละ 60 ผืน จ.นครปฐมและจ.กาญจนบุรีจังหวัดละ 20 ผืน รวมทั้งสิ้น 220 ผืน

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลได้จาก 2 ส่วน คือ

2.1 การเก็บรวบรวมเอกสาร (Documentary Survey) ผู้วิจัยได้รวบรวมค้นคว้าด้านเอกสาร

ได้แก่

- 2.1.1 เอกสารเกี่ยวกับชุมชน
- 2.1.2 เอกสารเกี่ยวกับการทอผ้ามัดหมี่
- 2.1.3 ผลงานวิจัย
- 2.1.4 ตำราวิชาการ รายงาน
- 2.1.5 การค้นคว้า ปรึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิ
- 2.1.6 เอกสารข้อมูลจากทางราชการ
- 2.1.7 วารสาร บทความ

2.2 การเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Work)

การจัดเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยวิธีการสังเกตการณ์ (Observation) การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) และการบันทึกข้อมูลด้วยการจดบันทึกข้อมูลเป็นลายลักษณ์อักษร

บันทึกด้วยเครื่องบันทึกเสียง บันทึกโดยใช้กล้องถ่ายรูปและกล้องดิจิทัลเพื่อถ่ายบันทึกผลงานลวดลายผ้ามัดหมี่

ผู้วิจัยได้เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) เพื่อประกอบข้อมูล ได้จากการสังเกตการ และการสัมภาษณ์จากช่างทอผ้า และผู้เป็นเจ้าของผลงานผ้าชิ้นมัดหมี่ สำหรับผู้ที่ให้ข้อมูลสำคัญดังกล่าว เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสนใจ มีประสบการณ์ ทั้งยังเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านผ้าชิ้นมัดหมี่โดยเฉพาะกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาว ครั้ง และเป็นที่ยอมรับ ในชุมชนนั้น ๆ ได้แก่

ก. จ.อุทัยธานี ประกอบด้วย

1. นางทองเขียน	ปานแดง	อายุ	38	ปี
2. นางบุญ	ป้อมคำ	อายุ	68	ปี
3. นางเต็ม	ป้อมคำ	อายุ	81	ปี
4. นางสาวท	หลวงโบทา	อายุ	54	ปี
5. นางคำสงค์	คณฑา	อายุ	64	ปี
6. นางนาง	ป้อมคำ	อายุ	70	ปี
7. นางอู่เหนือ	ป้อมคำ	อายุ	68	ปี
8. นางทองใบ	ป้อมคำ	อายุ	67	ปี
9. นางดวงเพ็ญ	ป้อมคำ	อายุ	47	ปี
10. นางพุด	ป้อมคำ	อายุ	60	ปี
11. นางอัมพร	เจริญธรรม	อายุ	60	ปี

ข. จ.ชัยนาท ประกอบด้วย

1. นางกล่อง	เวียงจันทร์	อายุ	68	ปี
2. นางวันทา	เผือกผ่อง	อายุ	55	ปี
3. นางคำฝัน	จันทร์อำภา	อายุ	45	ปี
4. นางสาวหยุด	พรมรังษี	อายุ	40	ปี
5. นางศรี	บัวชื่น	อายุ	78	ปี
6. นางน้อย	พุ่มจำปา	อายุ	74	ปี
7. นางอุษา	บุญสาพิทักษ์	อายุ	42	ปี
8. นางเลื่อน	เอื้อสกุลกิจ	อายุ	29	ปี
9. นางสาวบัว	เวียงจันทร์	อายุ	65	ปี
10. นางหลอด	โพแก้ว	อายุ	62	ปี (คลั่งผ้าสะสม)
11. นางสาวนิตา	โพแก้ว	อายุ	32	ปี (คลั่งผ้าสะสม)

ค. จ.สุพรรณบุรี ประกอบด้วย

1. นางเจลิยว	สราคำ	อายุ	57	ปี
2. นางบาง	พลเสน	อายุ	57	ปี
3. นางไปล์	ทนต์	อายุ	78	ปี
4. นางทองมา	บากอง	อายุ	80	ปี
5. นางศรี	ทีปะลา	อายุ	65	ปี
6. นางบุศย์	กุลท่ามา	อายุ	78	ปี
7. นางริ้ว	หุณณรงค์	อายุ	52	ปี
8. นางสุภาพ	ทองลี	อายุ	43	ปี
9. นางปลิว	ทีปะลา	อายุ	58	ปี

ง. จ.นครปฐม ประกอบด้วย				
1. นางแก้ว	ชั้นแคเรีย	อายุ	78	ปี
2. นางหนู	คำพลอย	อายุ	48	ปี
3. นางสาวปรี	คลองละวะ	อายุ	53	ปี
4. นางซ้อ	คำเงิน	อายุ	47	ปี
5. นางกุหลาบ	บุญทองคำ	อายุ	52	ปี

จ.กาญจนบุรี ประกอบด้วย				
1. นางดี	หอมจัน	อายุ	67	ปี
2. นางไปล์	สุวรรณเก็ด	อายุ	69	ปี
3. นางขวัญจิต	ทองเชื้อ	อายุ	35	ปี
4. นางสาวเจียด	สระทอง	อายุ	48	ปี
5. นางมะลิ	เกษมสุข	อายุ	52	ปี
6. นางวิไลพร	ทองเชื้อ	อายุ	52	ปี
7. นางกม	พรมมาลี	อายุ	48	ปี
8. นางบุญนำ	นพรัตน์วราภรณ์	อายุ	54	ปี
9. นางสาวยีนดี	ทวีศรี	อายุ	24	ปี

ผู้วิจัยได้รวบรวมค้นคว้าข้อมูลด้านเอกสารเกี่ยวกับชุมชน เอกสารเกี่ยวกับการทอผ้ากรรมวิธีการทอผ้ามัดหมี่ ก่อนที่จะเข้าไปเก็บข้อมูลภาคสนามและในขณะที่ทำการเก็บข้อมูลพื้นที่ ผู้วิจัยพยายามศึกษาค้นคว้าข้อมูลด้านเอกสารเพิ่มเติมในพื้นที่เท่าที่จะทำได้ รวมถึงภายหลังที่ทำการศึกษาภาคสนามเสร็จสิ้นแล้ว

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งที่จะบรรยายข้อเท็จจริง (Facts) ต่าง ๆ โดยการนำเสนอข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) ตลอดจนแปลความหมายรูปแบบลวดลายผ้ามัดหมี่ โดยการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ภาพถ่าย การค้นคว้าจากเอกสาร และการแสดงผลวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตารางแสดงสถิติร้อยละ

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

จากการศึกษาวิเคราะห์ลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้งในจังหวัดภาคกลางของประเทศไทยใน 5 จังหวัด ได้แก่ จ.อุทัยธานี จ.ชัยนาท จ.สุพรรณบุรีจังหวัดละ 60 ผืน จ.นครปฐม และจ.กาญจนบุรีจังหวัดละ 20 ผืน รวมทั้งสิ้น 220 ผืน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ลักษณะลวดลาย

1. ผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านทัพหลวง จ.อุทัยธานี จำนวน 60 ผืน

พบว่าประเภทผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านทัพหลวง ประเภทผ้าที่พบว่ามีมากที่สุดได้แก่ ประเภทผ้าชิ้นหมี่รวด รองลงไปตามลำดับ ได้แก่ ผ้าชิ้นหมี่ตา และผ้าชิ้นหมี่ตัน โดยลักษณะลวดลายผ้ามัดหมี่ เป็นองค์ประกอบของลวดลายที่มีชื่อเรียกตามลักษณะลวดลายที่ปรากฏ ลักษณะลวดลายผ้ามัดหมี่ แบ่งตามลักษณะลวดลาย 5 ประเภทคือ

1. ลักษณะลวดลายสัตว์
2. ลักษณะลวดลายเรขาคณิต
3. ลักษณะลวดลายพันธุ์ไม้
4. ลักษณะลวดลายเบ็ดเตล็ด
5. ลักษณะลวดลายที่เกิดจากการประยุกต์ขึ้นใหม่

1. ลักษณะลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านทัพหลวง

1.1 ลักษณะลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านทัพหลวง ที่พบลวดลายในประเภทผ้าชิ้นหมี่รวด จำนวน 38 ได้แก่

1.1.1 ลักษณะลวดลายสัตว์ จำนวน 22 ลาย ได้แก่ ลายนาคจับเอี้ย , ลายนาคจับเอี้ย , ลายนาคยิ้ม , ลายนาคปีกไก่ , ลายนาคจับเอี้ย , ลายนาคใหญ่ , ลายปีกบางนาคน้อย , ลายหัวนาค , ลายนาค 3 ขอ , ลายนาค , ลายนาคขอ , ลายนาคชื่อใหญ่ , ลายนาคเล็ก , ลายนาคจับนก , ลายนาคปีกบาง , ลายหางนกยูง , ลายปลา , ลายนก , ลายแมงมุม , ลายหงษ์คู่

1.1.2 ลักษณะลวดลายเบ็ดเตล็ด จำนวน 10 ลาย ได้แก่ ลายเอี้ยขอกำ , ลายเอี้ยจับขอ , ลายเอี้ยขอ , ลายกาบ , ลายขอจับเอี้ย , ลายเอี้ยขอใหญ่ , ลายหมี่ป้อง , ลายเอี้ยป้อง , ลายเครือคุ่มกาบ , ลายเชิงเทียน

1.1.3 ลักษณะลวดลายพันธุ์ไม้ จำนวน 6 ลาย ได้แก่ ลายเอี้ยคุ่มชอนกิ่ง , ลายเอี้ยจับตุ้ม , ลายแจกันดอกไม้ , ลายตุ้ม , ลายดอกแก้วผสมขอ , ลายดอกแก้ว

1.2 ลักษณะลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านทัพหลวง ที่พบลวดลายในประเภทผ้าชิ้นหมี่คั้น จำนวน 7 ผืน ได้แก่

1.2.1 ลักษณะลวดลายสัตว์ จำนวน 4 ลาย ได้แก่ ลายหัวนกยูง , ลายหงษ์ , ลายนาคขอ , ลายนาคจับเอี้ย

1.2.2 ลักษณะลวดลายเบ็ดเตล็ด จำนวน 4 ลาย ได้แก่ ลายหัวนกยูง , ลายหงษ์ , ลายนาคขอ , ลายนาคจับเอี้ย

1.3 ลักษณะลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านทัพหลวง ที่พบลวดลายในประเภทผ้าชิ้นหมี่ตา จำนวน 15 ผืน ได้แก่

1.3.1 ลักษณะลวดลายสัตว์ จำนวน 13 ลาย ได้แก่ ลายนาค , ลายนกกำลังนอน , ลายนาคจับเอี้ย , ลายนาค 4 ผืน , ลายเอี้ย , ลายนาคมีขอ , ลายเอี้ยน้อย , ลายนาคเครือ , ลายนาคขอชู , ลายเครือ นาค

1.3.2 ลักษณะลวดลายพันธุ์ไม้ จำนวน 1 ลาย ได้แก่ ลายดอกแก้ว

1.3.3 ลักษณะลวดลายเบ็ดเตล็ด จำนวน 1 ลาย ได้แก่ ลายขอกำปั่น

2. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านทัพหลวง

2.1 ลักษณะลวดลายที่ปรากฏบนผืนผ้าชิ้นมัดหมี่แต่ละประเภท ได้แนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบมาจากลวดลายสิ่งต่าง ๆ ที่พบในประเภทผ้าชิ้นหมี่รวด จำนวน 38 ผืน ได้แก่

2.1.1 รูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต จำนวน 22 ลาย ได้แก่ ลายนาคจับเอี้ย , ลายนาคจับเอี้ย , ลายนาคยิ้ม , ลายนาคปีกไก่ , ลายนาคจับเอี้ย , ลายนาคใหญ่ , ลายปีกบางนาคน้อย , ลายหัวนาค , ลายนาค 3 ขอ , ลายนาค , ลายนาคขอ , ลายนาคชื่อใหญ่ , ลายนาคเล็ก , ลายนาคจับนก , ลายนาคปีกบาง , ลายหางนกยูง , ลายปลา , ลายนก , ลายแมงมุม , ลายหงษ์คู่

2.1.2 รูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต จำนวน 10 ลาย ได้แก่ ลายเอี้ยขอกำ , ลายเอี้ยจับขอ , ลายเอี้ยขอ , ลายกาบ , ลายขอจับเอี้ย , ลายเอี้ยขอใหญ่ , ลายหมี่ป้อง , ลายเอี้ยป้อง , ลายเครือคุ่มกาบ , ลายเชิงเทียน

2.1.3 รูปแบบพันธุ์ไม้ผสมรูปแบบเรขาคณิต จำนวน 6 ลาย ได้แก่ ลายเอี้ยตุ้มซ้อนกิ่ง , ลายเอี้ยจับตุ้ม , ลายแจกันดอกไม้ , ลายตุ้ม , ลายดอกแก้วผสมขอ , ลายดอกแก้ว

2.2 ลักษณะลวดลายที่ปรากฏบนผืนผ้าชิ้นมัดหมี่แต่ละประเภท ได้แนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบมาจากลวดลายสิ่งต่าง ๆ ที่พบในประเภทผ้าชิ้นหมี่คั้น จำนวน 7 ผืน ได้แก่

2.2.1 รูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต จำนวน 4 ลาย ได้แก่ ลายหัวนกยูง , ลายหงษ์ , ลายนาคช่อ , ลายนาคจับเอี้ย

2.2.2 รูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต จำนวน 3 ลาย ได้แก่ ลายเอี้ย , ลายลูกโซ่ , ลายเอี้ยตุ้ม

2.3 ลักษณะลวดลายที่ปรากฏบนผืนผ้าชิ้นมัดหมี่แต่ละประเภท ได้แนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบมาจากลวดลายสิ่งต่าง ๆ ที่พบในประเภทผ้าชิ้นหมี่คั้น จำนวน 15 ผืน ได้แก่

2.3.1 รูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต จำนวน 13 ลาย ได้แก่ ลายนาค , ลายนกกำลังนอน , ลายนาคจับเอี้ย , ลายนาค 4 ผืน , ลายเอี้ย , ลายนาคมีช่อ , ลายเอี้ยน้อย , ลายนาคเครือ , ลายนาคขอชู , ลายเครือ นาค

2.3.2 รูปแบบเรขาคณิต จำนวน 1 ลาย ได้แก่ ลายดอกแก้ว

2.3.3 รูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต จำนวน 1 ลาย ได้แก่ ลายขอกำปั้น

3. ลักษณะของลวดลายประกอบของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านทัพหลวง

3.1 ลวดลายประกอบที่พบในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านทัพหลวง ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบสิ่งต่าง ๆ ที่พบในประเภทผ้าชิ้นหมี่รวด จำนวน 38 ผืน ได้แก่

3.1.1 รูปแบบเรขาคณิต จำนวน 9 ผืน ได้แก่ ลายนาคจับเอี้ย , ลายนาคจับเอี้ย , ลายนาคอี้ม , ลายปีกบ่าง , ลายนาคปีกบ่าง , ลายเอี้ยตุ้มซ้อนกิ่ง , ลายเอี้ยจับตุ้ม , ลายแจกันดอกไม้ , ลายเอี้ยขอ

3.1.2 รูปแบบพันธุ์ไม้และรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต จำนวน 9 ผืน ได้แก่ ลายนาคจับเอี้ย , ลายนาคจับเอี้ย , ลายนาคอี้ม , ลายปีกบ่าง , ลายนาคปีกบ่าง , ลายเอี้ยตุ้มซ้อนกิ่ง , ลายเอี้ยจับตุ้ม , ลายแจกันดอกไม้ , ลายเอี้ยขอ

3.1.3 รูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต จำนวน 5 ผืน ได้แก่ ลายนาค , ลายนาค 2 หัว , ลายนาคจับนก , ลายเอี้ยจับขอ , ลายหมี่ปล้อง

3.1.4 รูปแบบพันธุ์ไม้ผสมรูปแบบเรขาคณิต จำนวน 3 ผืน ได้แก่ ลายนาคปีกไก่ , ลายนาคจับเอี้ย , ลายปีกบ่าง นาคน้อย ,

3.1.5 รูปแบบสัตว์และรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต จำนวน 3 ผืน ได้แก่ ลายนาคขอ , ลายนาคเล็ก , ลายนก

3.1.6 รูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต จำนวน 2 ผืน ได้แก่ ลายหัวนาค , ลายนาค 3 ขอ

3.1.7 รูปแบบเบ็ดเตล็ดและรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต จำนวน 1 ผืน ได้แก่ ลายนาคชื่อใหญ่

3.1.8 รูปแบบพันธุ์ไม้และรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต จำนวน 1 ผืน ได้แก่ ลายเชิงเทียน

3.1.9 รูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต จำนวน 1 ผืน ได้แก่ ลายหางนกยูง

3.2 ลวดลายประกอบที่พบในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านทัพหลวง ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบสิ่งต่าง ๆ ที่พบในประเภทผ้าชิ้นหมี่คั้น จำนวน 7 ผืน ได้แก่

3.2.1 รูปแบบเรขาคณิต จำนวน 7 ผืน ได้แก่ ลายหัวนกยูง , ลายหงษ์ , ลายนาคช่อ , ลายนาคจับเอี้ย , ลายเอี้ย , ลายลูกโซ่ , ลายเอี้ยตุ้ม

3.3 ลวดลายประกอบที่พบในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านทัพหลวง ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบสิ่งต่าง ๆ ที่พบในประเภทผ้าชิ้นหมี่ตา จำนวน 15 ผืนได้แก่

3.3.1 รูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต จำนวน 12 ผืนได้แก่ ลายนาค , ลายนกกำลังนอน , , ลายนาค 4 ผืน , ลายเอี้ย , ลายนาคมีซ้อ , ลายนาคเครือ , ลายนาคขอชู , ลายดอกแก้ว , ลายชอกำป็น

3.3.2 รูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต จำนวน 3 ผืนได้แก่ ลายนาคจับเอี้ย , ลายเอี้ยนาคน้อย , ลายเครือนาค

2. ผ้ามัดหมี่ของกลุ่มลาวครั้ง บ้านเนินขาม จ.ชัยนาท จำนวน 60 ผืน

พบว่าประเภทผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านเนินขาม ประเภทผ้าที่พบว่ามีมากที่สุดได้แก่ ประเภทผ้าชิ้นหมี่รวด รองลงไปตามลำดับ ได้แก่ ผ้าชิ้นหมี่ตา และผ้าชิ้นหมี่คั้น โดยลักษณะลวดลายผ้ามัดหมี่ เป็นองค์ประกอบของลวดลายที่มีชื่อเรียกตามลักษณะลวดลายที่ปรากฏ ลักษณะลวดลายผ้ามัดหมี่ แบ่งตามลักษณะลวดลาย 5 ประเภทคือ

1. ลักษณะลวดลายสัตว์
2. ลักษณะลวดลายเรขาคณิต
3. ลักษณะลวดลายพันธุ์ไม้
4. ลักษณะลวดลายเบ็ดเตล็ด
5. ลักษณะลวดลายที่เกิดจากการประยุกต์ขึ้นใหม่

1. ลักษณะลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านเนินขาม

1.1 ลักษณะลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านเนินขาม ที่พบลวดลายในประเภทผ้าชิ้นหมี่รวด จำนวน 36 ผืน ได้แก่

1.1.1 ลักษณะลวดลายเบ็ดเตล็ด เบ็ดเตล็ด จำนวน 18 ลาย ได้แก่ ลายชอ , ลายหมี่สำเภา 3 ผืน , ลายหมี่สะเภา 2 ผืน , ลายหมี่ 39 ลำ , ลาย 39 ลำ , ลายโคมเหลือง , ลายตะเภา , ลายหมี่แปบ , ลายลูกโซ่ , ลายก้วยเตี้ยง , ลายหมี่ขอผ้า , ลายหมี่คัล้อง , ลายจรวด , ลายหมี่สำเภา , ลายหมี่ขอใหญ่

1.1.2 ลักษณะลวดลายประยุกต์ จำนวน 9 ลาย ได้แก่ ลายบานกระจก , ลายแมงมุม , ลายนาคยีน , ลายลูกโซ่ , ลายดอก , ลายหมี่โคมเหลือง , ลายประยุกต์ 2 ผืน , ลายจรวด

1.1.3 ลักษณะลวดลายสัตว์ จำนวน 4 ลาย ได้แก่ ลายแมงมุม 3 ผืน , ลายเต่า , ลายตะพาน , ลายนาค

1.1.4 ลักษณะลวดลายพันธุ์ไม้ จำนวน 3 ลาย ได้แก่ ลายหมี่กระจับ , ลายคัล้องกระจับ , ลายดอก

1.1.5 ลักษณะลวดลายเรขาคณิต จำนวน 1 ลายได้แก่ ลายขนมเปียกปูน

1.2 ลักษณะลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านเนินขาม ที่พบลวดลายในประเภทผ้าชิ้นหมี่คั้น จำนวน 11 ผืน ได้แก่

1.2.1 ลักษณะลวดลายสัตว์ จำนวน 6 ลาย ได้แก่ ลายนาคเล็ก , ลายนาคกันเปือ 2 ผืน , ลายนาคพาดขน , ลายนาคกำมปูผสมนาคน้อย

1.2.2 ลักษณะลวดลายประยุกต์ จำนวน 3 ลาย ได้แก่ ลายข้าวหลามตัด , ลายดอกไม้ , ลายนาคพาดขน

1.2.3 ลักษณะลวดลายเบ็ดเตล็ด จำนวน 2 ลาย ได้แก่ ลายหมี่น้อย , ลายชาลี

1.3 ลักษณะลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านเนินหลวง ที่พบลวดลายในประเภทผ้าชิ้นหมี่ตา จำนวน 13 ผืน ได้แก่

1.3.1 ลักษณะลวดลายสัตว์ จำนวน 8 ลาย ได้แก่ ลายนาคกันเกี้ยว , ลายหงษ์หลักหักผสมนาคกันเกี้ยว , ลายนาคกันเปื้อ , ลายนาค 3 ผืน , ลายนาคไต้ราว , ลายนก

1.3.2 ลักษณะลวดลายประยุกต์ จำนวน 3 ลาย ได้แก่ ลายขอ 2 ผืน , ลายสาส์

1.3.3 ลักษณะลวดลายเบ็ดเตล็ด จำนวน 3 ลาย ได้แก่ ลายขอ 2 ผืน , ลายสาส์

2. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านเนินขาม

2.1 ลักษณะลวดลายที่ปรากฏบนผืนผ้าชิ้นมัดหมี่แต่ละประเภท ได้แนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบมาจากลวดลายสิ่งต่าง ๆ ที่พบในประเภทผ้าชิ้นหมี่รวด บ้านเนินขาม จำนวน 36 ผืน ได้แก่

2.1.1 รูปแบบจากเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต จำนวน 18 ลาย ได้แก่ ลายขอ , ลายหมี่สำเภา 3 ผืน , ลายหมี่สะเภา 2 ผืน , ลายหมี่ 39 ลำ , ลาย 39 ลำ , ลายโคมเหลือง , ลายตะเภา , ลายหมี่แปบ , ลายลูกโซ่ , ลายก่ายเตี้ยง , ลายหมี่ขอผ้า , ลายหมี่คล้อง , ลายจรวด , ลายหมี่สำเภา , ลายหมี่ขอใหญ่

2.1.2 รูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต จำนวน 9 ลาย ได้แก่ ลายบานกระจก , ลายแมงมุม , ลายนาคยี่น , ลายลูกโซ่ , ลายดอก , ลายหมี่โคมเหลือง , ลายประยุกต์ 2 ผืน , ลายจรวด

2.1.3 รูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต เรขาคณิต จำนวน 4 ลาย ได้แก่ ลายแมงมุม 3 ผืน , ลายเต่า , ลายตะพาน , ลายนาค

2.1.4 รูปแบบพันธุ์ไม้ผสมรูปแบบเรขาคณิต จำนวน 3 ลาย ได้แก่ ลายหมี่กระจับ , ลายคล้องกระจับ , ลายดอก

2.1.5 รูปแบบเรขาคณิต จำนวน 1 ลาย ได้แก่ ลายขนมเปียกปูน

2.2 ลักษณะลวดลายที่ปรากฏบนผืนผ้าชิ้นมัดหมี่แต่ละประเภท ได้แนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบมาจากลวดลายสิ่งต่าง ๆ ที่พบในประเภทผ้าชิ้นหมี่คั้น บ้านเนินขาม จำนวน 11 ผืน ได้แก่

2.2.1 รูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต จำนวน 6 ลาย ได้แก่ ลายนาคเล็ก , ลายนาคกันเปื้อ 2 ผืน , ลายนาคพาดขน , ลายนาคก้ามปูผสมนาคน้อย

2.2.2 รูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต จำนวน 3 ลาย ได้แก่ ลายข้าวหลามตัด , ลายดอกไม้ , ลายนาคพาดขน

2.2.3 รูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต จำนวน 2 ลาย ได้แก่ ลายหมี่น้อย , ลายชาส์

2.3 ลักษณะลวดลายที่ปรากฏบนผืนผ้าชิ้นมัดหมี่แต่ละประเภท ได้แนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบมาจากลวดลายสิ่งต่าง ๆ ที่พบในประเภทผ้าชิ้นหมี่ตา บ้านเนินขาม จำนวน 13 ผืน ได้แก่

2.3.1 รูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต เรขาคณิต จำนวน 8 ลาย ได้แก่ ลายนาคกันเกี้ยว , ลายหงษ์หลักหักผสมนาคกันเกี้ยว , ลายนาคกันเปื้อ , ลายนาค 3 ผืน , ลายนาคไต้ราว , ลายนก

2.3.2 รูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต จำนวน 3 ลาย ได้แก่ ลายขอ , ลายนาคกันเปื้อผสมลายสาส์ , ลายข้าวหลามตัด

2.3.3 รูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต จำนวน 3 ลาย ได้แก่ ลายขอ 2 ผืน , ลายสาส์

3. ลักษณะของลวดลายประกอบของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านเนินขาม

3.1 ลวดลายประกอบที่พบในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านเนินขาม ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบสิ่งต่าง ๆ ที่พบในประเภทผ้าชิ้นหมี่รวด จำนวน 36 ผืน ได้แก่

3.1.1 รูปแบบเรขาคณิต จำนวน 18 ผืน ได้แก่ ลายนาคคู่ , ลายนาค , ลายเปิดคู่ , ลายนาค 2 หัว , ลายนาคคู่ 2 ผืน , ลายกระเดียดองตอ , ลายปีกบ่าง , ลายข้าวหลามตัด , ลายต้นไม้ , ลายหมี่ข้าวดอก , ลายขอทาบ , ลายขอ , ลายทาบ , ลายขอคู่ , ลายขอบาย , ลายกระจับ , ลายทาบก้อย

3.1.2 รูปแบบพันธุ์ไม้ผสมรูปแบบเรขาคณิต เรขาคณิต จำนวน 8 ผืน ได้แก่ ลายขนมเปียกปูน , ลาย 39 ลำ , ลายโคมเหลือง , ลายลูกโซ่คู่ , ลายหมี่สำเภา , ลายนาคยี่น , ลายลูกโซ่ , ลายประยุกต์

3.1.3 รูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต จำนวน 6 ผืน ได้แก่ ลายเต่า , ลายหมี กระจับ , ลายขอ , ลายหมี 39 ลำ , ลายหมีแปบ , ลายหมีคล้อง

3.1.4 รูปแบบพันธุ์ไม้และรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต เรขาคณิต จำนวน 2 ผืน ได้แก่ ลายตะพาบ , ลายนาค

3.1.5 รูปแบบเบ็ดเตล็ดและรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต เรขาคณิต จำนวน 1 ผืน ได้แก่ ลายคล้องกระจับ

3.2 ลวดลายประกอบที่พบในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านเนินขาม ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบสิ่งต่าง ๆ ที่พบในประเภทผ้าชิ้นหมี่คั้น จำนวน 11 ผืน ได้แก่

3.2.1 รูปแบบเรขาคณิต จำนวน 11 ผืน ได้แก่ ลายนาคเล็ก , ลายนาคกันเปื้อ 2 ผืน , ลายนาคพาดซอน 2 ผืน , ลายนาคกำมปูผสมนาคน้อย , ลายหมี่น้อย , ลายซาลี , ลายข้าวหลามตัด , ลายดอกไม้ , ลายนาคพาดซอน

3.3 ลวดลายประกอบที่พบในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านเนินขาม ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบสิ่งต่าง ๆ ที่พบในประเภทผ้าชิ้นหมี่ตา จำนวน 13 ผืน ได้แก่

3.3.1 รูปแบบเรขาคณิต จำนวน 11 ผืน ได้แก่ ลายนาคกันเกี่ยว , ลายหงษ์ลัดหักผสมนาคกันเกี่ยว , ลายนาคกันเปื้อ , ลายนาค 2 ผืน , ลายนก , ลายขอ 2 ผืน , ลายซาลี , ลายขอ , ลายนาคกันเปื้อผสมลายซาลี

3.3.2 รูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต จำนวน 2 ผืน ได้แก่ ลายนาค , ลายนาคไต่ราว

3.ผ้ามัดหมี่ของกลุ่มลาวครั้ง บ้านทับผึ้งน้อย และบ้านป่าสะแก จ.สุพรรณบุรี จำนวน 60 ผืน

พบว่าประเภทผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านทับผึ้งน้อย ต.วังคัน อ.ด่านช้าง และบ้านป่าสะแก ต.ป่าสะแก อ.เดิมบางนางบวช จ.สุพรรณบุรี ประเภทผ้าที่พบว่ามีมากที่สุดได้แก่ ประเภทผ้าชิ้นหมี่รวด รองลงไปตามลำดับ ได้แก่ ผ้าชิ้นหมี่คั้น และผ้าชิ้นหมี่ตา โดยลักษณะลวดลายผ้ามัดหมี่เป็นองค์ประกอบของลวดลายที่มีชื่อเรียกตามลักษณะลวดลายที่ปรากฏ ลักษณะลวดลายผ้ามัดหมี่ แบ่งตามลักษณะลวดลาย 5 ประเภทคือ

1. ลักษณะลวดลายสัตว์
2. ลักษณะลวดลายเรขาคณิต
3. ลักษณะลวดลายพันธุ์ไม้
4. ลักษณะลวดลายเบ็ดเตล็ด
5. ลักษณะลวดลายที่เกิดจากการประยุกต์ขึ้นใหม่

1. ลักษณะลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านป่าสะแก กับบ้านทับผึ้งน้อย

1.1 ลักษณะลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านป่าสะแก กับบ้านทับผึ้งน้อย ที่พบลวดลายในประเภทผ้าชิ้นหมี่รวด จำนวน 41 ผืน ได้แก่

1.1.1 ลักษณะลวดลายเบ็ดเตล็ด จำนวน 13 ลาย ได้แก่ ลายหมี่กาบ 2 ผืน , ลายขอ กาบ 2 ผืน , ลายขอ 2 ผืน , ลายกาบ , ลายขอคู่ 2 ผืน , ลายขอชื้อ , ลายขอบวย , ลายกาบก้อย

1.1.2 ลักษณะลวดลายสัตว์ จำนวน 12 ลาย ได้แก่ ลายนาคคู่ , ลายนาค , ลายหัวนาค , ลายนาค 2 หัว , ลายแมงกระปี่ , ลายหงษ์คู่ , ลายกระแต , ลายหงษ์ , ลายเบ็ดคู่ , ลายหางปลาหู , ลายกระแตยงตอ , ลายปีกบ่าง

1.1.3 ลักษณะลวดลายพันธุ์ไม้ จำนวน 8 ลาย ได้แก่ ลายต้นสน , ลายต้นไม้ , ลายสน , ลายหมี่ข้าวดอก , ลายกาบดอกไม้ 2 ผืน

1.1.4 ลักษณะลวดลายประยุกต์ จำนวน 3 ลาย ได้แก่ ลายขอ 2 ผืน , ลายประยุกต์

- 1.1.5 ลักษณะลวดลายเรขาคณิต จำนวน 1 ลาย ได้แก่ ลายข้าวหลามตัด
- 1.2 ลักษณะลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านป่าสะแก กับบ้านทับผึ้งน้อย ที่พบลวดลายในประเภทผ้าชิ้นหมี่คั่น จำนวน 10 ผืน ได้แก่
- 1.2.1 ลักษณะลวดลายสัตว์ จำนวน 3 ลาย ได้แก่ ลายหอนาค , ลายนาคคอปับ , ลายพญานาค
- 1.2.2 ลักษณะลวดลายประยุกต์ จำนวน 3 ลาย ได้แก่ ลายผสม , ลายดาวกระจาย , ลายประยุกต์
- 1.2.3 ลักษณะลวดลายเบ็ดเตล็ด จำนวน 2 ลาย ได้แก่ ลายกาบ , ลายตุ้ม
- 1.2.4 ลักษณะลวดลายพันธุ์ไม้ จำนวน 2 ลาย ได้แก่ ลายดอกไม้ , ลายดอกจัน
- 1.3 ลักษณะลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านป่าสะแก กับบ้านทับผึ้งน้อย ที่พบลวดลายในประเภทผ้าชิ้นหมี่ตา จำนวน 9 ผืน ได้แก่
- 1.3.1 ลักษณะลวดลายสัตว์ จำนวน 7 ลาย ได้แก่ ลายนาคคู่ , ลายนาค , ลายนาคนอนทราย , ลายหงษ์หลังหลัก , ลายหงษ์ , ลายนาคชู , ลายนาคน้อย
- 1.3.2 ลักษณะลวดลายเบ็ดเตล็ด จำนวน 1 ลาย ได้แก่ ลายหมี่ตา
- 1.3.3 ลักษณะลวดลายประยุกต์ จำนวน 1 ลาย ได้แก่ ลายหมี่ตา
2. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านทัพหลวง
- 2.1 ลักษณะลวดลายที่ปรากฏบนผืนผ้าชิ้นมัดหมี่แต่ละประเภท ได้แนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบมาจากลวดลายสิ่งต่าง ๆ ที่พบในประเภทผ้าชิ้นหมี่รวด บ้านป่าสะแก กับบ้านทับผึ้งน้อย จำนวน 41 ผืน ได้แก่
- 2.1.1 รูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต เรขาคณิต จำนวน 12 ลาย ได้แก่ ลายนาคคู่ , ลายนาค , ลายหวนาค , ลายนาค 2 หัว , ลายแมงกระปี่ , ลายหงษ์คู่ , ลายกระแต , ลายหงษ์ , ลายเบ็ดคู่ , ลายหางปลา , ลายกระแตยอด , ลายปีกบาง
- 2.1.2 รูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต จำนวน 13 ลาย ได้แก่ ลายหมี่กาบ 2 ผืน , ลายชอกาบ 2 ผืน , ลายชอ 2 ผืน , ลายกาบ , ลายชอกคู่ 2 ผืน , ลายชอชื้อ , ลายชอบวย , ลายกาบก้อย
- 2.1.3 รูปแบบพันธุ์ไม้ผสมรูปแบบเรขาคณิต จำนวน 8 ลาย ได้แก่ ลายต้นสน , ลายต้นไม้ , ลายสน , ลายหมี่ข้าวตอก , ลายกาบดอกไม้ 2 ผืน
- 2.1.4 รูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต จำนวน 3 ลาย ได้แก่ ลายชอ 2 ผืน , ลายประยุกต์
- 2.1.5 รูปแบบเรขาคณิต จำนวน 1 ลาย ได้แก่ ลายข้าวหลามตัด
- 2.2 ลักษณะลวดลายที่ปรากฏบนผืนผ้าชิ้นมัดหมี่แต่ละประเภท ได้แนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบมาจากลวดลายสิ่งต่าง ๆ ที่พบในประเภทผ้าชิ้นหมี่คั่น บ้านป่าสะแก กับบ้านทับผึ้งน้อย จำนวน 10 ผืน ได้แก่
- 2.2.1 รูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต จำนวน 3 ลาย ได้แก่ ลายหอนาค , ลายนาคคอปับ , ลายพญานาค
- 2.2.2 รูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต จำนวน 3 ลาย ได้แก่ ลายผสม , ลายดาวกระจาย , ลายประยุกต์
- 2.2.3 รูปแบบพันธุ์ไม้ผสมรูปแบบเรขาคณิต จำนวน 2 ลาย ได้แก่ ลายดอกไม้ , ลายดอกจัน
- 2.2.4 รูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต จำนวน 2 ลาย ได้แก่ ลายกาบ , ลายตุ้ม
- 2.3 ลักษณะลวดลายที่ปรากฏบนผืนผ้าชิ้นมัดหมี่แต่ละประเภท ได้แนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบมาจากลวดลายสิ่งต่าง ๆ ที่พบในประเภทผ้าชิ้นหมี่ตา บ้านป่าสะแก กับบ้านทับผึ้งน้อย จำนวน 9 ผืน ได้แก่
- 2.3.1 รูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต จำนวน 7 ลาย ได้แก่ ลายนาคคู่ , ลายนาค , ลายนาคนอนทราย , ลายหงษ์หลังหลัก , ลายหงษ์ , ลายนาคชู , ลายนาคน้อย

2.3.2 รูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต จำนวน 1 ลาย ได้แก่ ลายหมีเตา

2.3.3 รูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต จำนวน 1 ลาย ได้แก่ ลายกาบประยุกต์

3. ลักษณะของลวดลายประกอบของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านป่าสะแก กับบ้านทับผึ้งน้อย

3.1 ลวดลายประกอบที่พบในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านป่าสะแก กับบ้านทับผึ้งน้อย ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบสิ่งต่าง ๆ ที่พบในประเภทผ้าชิ้นหมี่รวด จำนวน 41 ผืน ได้แก่

3.1.1 รูปแบบเรขาคณิต จำนวน 18 ผืน ได้แก่ ลายนาคคู่, ลายนาค, ลายเบ็ดคู่, ลายนาค 2 หัว, ลายนาคคู่ 2 ผืน, ลายกระเดยงตอ, ลายปีกบ่าง, ลายข้าวหลามตัด, ลายต้นไม้, ลายหมี่ข้าวดอก, , ลายชอกาบ, ลายขอ, ลายกาบ, ลายชอกคู่, ลายชอบาย, ลายกระจับ, ลายกาบก้อย

3.1.2 รูปแบบพันธุ์ไม้ผสมรูปแบบเรขาคณิต จำนวน 11 ผืนได้ ลายหัวนาค, ลายแมงกระบี, ลายหงษ์คู่, ลายกระแต, ลายหงษ์, ลายต้นสน, ลายกาบดอกไม้, ลายหมี่กาบ, ลายชอกคู่, ลายประยุกต์, ลายขอข้าว

3.1.3 รูปแบบพันธุ์ไม้และรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต จำนวน 7 ผืนได้แก่ ลายหงษ์คู่, ลายหางปลา, ลายกาบดอกไม้, ลายชอกาบ, ลายขอช่อ, ลายขอ 2 ผืน,

3.1.4 รูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต จำนวน 3 ผืนได้แก่ ลายสน, ลายหมี่กาบ, ลายขอ

3.1.5 รูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต จำนวน 1 ผืนได้แก่ ลายตะพาบ

3.1.6 รูปแบบเบ็ดเตล็ดและรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต จำนวน 1 ผืนได้แก่ ลายดอก

3.2 ลวดลายประกอบที่พบในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านป่าสะแก กับบ้านทับผึ้งน้อย ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบสิ่งต่าง ๆ ที่พบในประเภทผ้าชิ้นหมี่คั้น จำนวน 10 ผืน ได้แก่

3.2.1 รูปแบบเรขาคณิต จำนวน 10 ผืนได้แก่ ลายหอนาค, ลายนาคคอปับ, ลายพญานาค, ลายดอกไม้, ลายดอกจัน, ลายกาบ, ลายตุ้ม, ลายผสม, ลายดาวกระจาย, ลายประยุกต์

3.3 ลวดลายประกอบที่พบในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านป่าสะแก กับบ้านทับผึ้งน้อย ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบสิ่งต่าง ๆ ที่พบในประเภทผ้าชิ้นหมี่เตา จำนวน 9 ผืน ได้แก่

3.3.1 รูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต จำนวน 3 ผืนได้แก่ ลายนาค, ลายหงษ์หลังหลัก, ลายหงษ์

3.3.2 รูปแบบเรขาคณิต จำนวน 2 ผืนได้แก่ ลายหมี่เตา, ลายกาบประยุกต์

3.3.3 รูปแบบพันธุ์ไม้ผสมรูปแบบเรขาคณิต จำนวน 2 ผืนได้แก่ ลายนาคคู่, ลายนาคน้อย

3.3.4 รูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต จำนวน 1 ผืนได้แก่ ลายนาคชู้

3.3.5 รูปแบบพันธุ์ไม้และรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต จำนวน 1 ผืนได้แก่ ลายนาคนอนทราย

4. ผ้ามัดหมี่ของกลุ่มลาวครั้ง บ้านนา ต.โพรงมะเดื่อ อ.เมือง จ.นครปฐม จำนวน 20 ผืน

พบว่าประเภทผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านนา ประเภทผ้าที่พบว่ามีมากที่สุดได้แก่ ประเภทผ้าชิ้นหมี่รวด รองลงไปตามลำดับ ได้แก่ ผ้าชิ้นหมี่คั้น โดยลักษณะลวดลายผ้ามัดหมี่ เป็นองค์

ประกอบของลวดลายที่มีชื่อเรียกตามลักษณะลวดลายที่ปรากฏ ลักษณะลวดลายผ้ามัดหมี่ แบ่งตามลักษณะลวดลาย 5 ประเภทคือ

1. ลักษณะลวดลายสัตว์
2. ลักษณะลวดลายเรขาคณิต
3. ลักษณะลวดลายพันธุ์ไม้
4. ลักษณะลวดลายเบ็ดเตล็ด
5. ลักษณะลวดลายที่เกิดจากการประยุกต์ขึ้นใหม่

1. ลักษณะลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านนา

1.1 ลักษณะลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านนา ที่พบลวดลายในประเภทผ้าชิ้นหมี่รวด จำนวน 15 ผืน ได้แก่

1.1.1 ลักษณะลวดลายประยุกต์ จำนวน 8 ลาย ได้แก่ ลายตะเกียง , ลายผีเสื้อ ลายนก ลายกวาง , ลายพญานาค , ลายเชิงเทียน , ลายปีกบ่าง , ลายประยุกต์ , ลายดอก , ลายข้าวหลามตัด

1.1.2 ลักษณะลวดลายพันธุ์ไม้ จำนวน 4 ลาย ได้แก่ ลายดอกไม้ , ลายกระจับ , ลายสน , ลายดอกแก้ว

1.1.3 ลักษณะลวดลายสัตว์ จำนวน 1 ลาย ได้แก่ ลายนาค

1.1.4 ลักษณะลวดลายเรขาคณิต จำนวน 1 ลาย ได้แก่ ลายข้าวหลามตัด

1.1.5 ลักษณะลวดลายเบ็ดเตล็ด จำนวน 1 ลาย ได้แก่ ลายหน้าจั่ว

1.2 ลักษณะลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านนา ที่พบลวดลายในประเภทผ้าชิ้นหมี่คั้น จำนวน 5 ผืน ได้แก่

1.2.1 ลักษณะลวดลายประยุกต์ จำนวน 4 ลาย ได้แก่ ลายประยุกต์ , ลายดอกไม้ , ลายฝักแปก , ลายดอกประยุกต์

1.2.2 ลักษณะลวดลายสัตว์ จำนวน 1 ลาย ได้แก่ ลายนาค

2. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านนา

2.1 ลักษณะลวดลายที่ปรากฏบนผืนผ้าชิ้นมัดหมี่แต่ละประเภท ได้แนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบมาจากลวดลายสิ่งต่าง ๆ ที่พบในประเภทผ้าชิ้นหมี่รวด บ้านนา จำนวน 15 ผืน ได้แก่

2.1.1 รูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต จำนวน 8 ลาย ได้แก่ ลายตะเกียง , ลายผีเสื้อ ลายนก ลายกวาง , ลายพญานาค , ลายเชิงเทียน , ลายปีกบ่าง , ลายประยุกต์ , ลายดอก , ลายข้าวหลามตัด

2.1.2 รูปแบบพันธุ์ไม้ผสมรูปแบบเรขาคณิต จำนวน 4 ลาย ได้แก่ ลายดอกไม้ , ลายกระจับ , ลายสน , ลายดอกแก้ว

2.1.3 รูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต จำนวน 1 ลาย ได้แก่ ลายนาค

2.1.4 รูปแบบเรขาคณิต จำนวน 1 ลาย ได้แก่ ลายข้าวหลามตัด

2.1.5 รูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต จำนวน 1 ลาย ได้แก่ ลายหน้าจั่ว

2.2 ลักษณะลวดลายที่ปรากฏบนผืนผ้าชิ้นมัดหมี่แต่ละประเภท ได้แนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบมาจากลวดลายสิ่งต่าง ๆ ที่พบในประเภทผ้าชิ้นหมี่คั้น บ้านนา จำนวน 5 ผืน ได้แก่

2.2.1 รูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต จำนวน 4 ลาย ได้แก่ ลายประยุกต์ , ลายดอกไม้ , ลายฝักแปก , ลายดอกประยุกต์

2.2.2 รูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต จำนวน 1 ลาย ได้แก่ ลายนาค

3. ลักษณะของลวดลายประกอบของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านนา

3.1 ลวดลายประกอบที่พบในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านนา ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบสิ่งต่าง ๆ ที่พบในประเภทผ้าชิ้นหมี่รวด จำนวน 15 ผืน ได้แก่

3.1.1 รูปแบบเรขาคณิต จำนวน 6 ผืนได้แก่ ลายดอกไม้ , ลายกระจับ , ลายพญานาค , ลายปีกนาง , ลายนาค , ลายข้าวหลามตัด

3.1.2 รูปแบบพันธุ์ไม้ผสมรูปแบบเรขาคณิต จำนวน 7 ผืนได้แก่ ลายข้าวท้าวตัด , ลายสน , ลายดอกแก้ว , ลายตะเกียง , ลายผีเสื้อ ลายนก ลายกวาง , ลายประยูร , ลายดอก

3.1.3 รูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต จำนวน 1 ผืนได้แก่ ลายหน้าจั่ว

3.1.4 รูปแบบพันธุ์ไม้และรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต จำนวน 1ผืนได้แก่ ลายเชิงเทียน

3.2 ลวดลายประกอบที่พบในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านเนินขาม ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบสิ่งต่าง ๆ ที่พบในประเภทผ้าชิ้นหมี่คั้น จำนวน 5 ผืน ได้แก่

3.2.1 รูปแบบเรขาคณิต จำนวน 5 ผืนได้แก่ ลายนาค , ลายประยูร , ลายดอกไม้ , ลายผักแพก , ลายดอกประยูร

5. ผ้ามัดหมี่ของกลุ่มลาวครั้ง บ้านบ่อพลอย ต.หลุมรัง อ.บ่อพลอย จ.กาญจนบุรี จำนวน 20 ผืน

พบว่าประเภทผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านบ่อพลอย ประเภทผ้าที่พบว่ามีมากที่สุดได้แก่ ประเภทผ้าชิ้นหมี่รวด รองลงไปตามลำดับ ได้แก่ ผ้าชิ้นหมี่คั้น โดยลักษณะลวดลายผ้ามัดหมี่เป็นองค์ประกอบของลวดลายที่มีชื่อเรียกตามลักษณะลวดลายที่ปรากฏ ลักษณะลวดลายผ้ามัดหมี่ แบ่งตามลักษณะลวดลาย 5 ประเภทคือ

1. ลักษณะลวดลายสัตว์
2. ลักษณะลวดลายเรขาคณิต
3. ลักษณะลวดลายพันธุ์ไม้
4. ลักษณะลวดลายเบ็ดเตล็ด
5. ลักษณะลวดลายที่เกิดจากการประยุกต์ขึ้นใหม่

1. ลักษณะลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านบ่อพลอย

1.1 ลักษณะลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านบ่อพลอย ที่พบลวดลายในประเภทผ้าชิ้นหมี่รวด จำนวน 19 ผืนได้แก่

1.1.1 ลักษณะลวดลายประยูร จำนวน 10 ลาย ได้แก่ ลายผีเสื้อ , ลายลพบุรี , ลายกระจับ , ลายขอจู้ , ลายสายฝน , ลายข้าวหลามตัดผสมหัวใจ , ลายขอประยูร , ลายดอกแก้ว , ลายปีกนาง , ลายดอก

1.1.2 ลักษณะลวดลายพันธุ์ไม้ จำนวน 4 ลาย ได้แก่ ลายดอกไม้ , ลายสนสั้น , ลายเชิงต้นสน , ลายช่อผกา

1.1.3 ลักษณะลวดลายเบ็ดเตล็ด จำนวน 3 ลาย ได้แก่ ลายโคม 5 ป้อง , ลายขอใหญ่ , ลายขอหน้านาง

1.1.4 ลักษณะลวดลายสัตว์ จำนวน 2 ลาย ได้แก่ ลายครองแครงผสมผีเสื้อ ลายแมงมุม

1.2 ลักษณะลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านบ่อพลอย ที่พบลวดลายในประเภทผ้าชิ้นหมี่คั้น จำนวน 1 ผืน ได้แก่

1.2.1 ลักษณะลวดลายประยูร จำนวน 1 ลาย ได้แก่ ลายดอกไม้

2. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านบ่อพลอย

2.1 ลักษณะลวดลายที่ปรากฏบนผืนผ้าชิ้นมัดหมี่แต่ละประเภท ได้แนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบมาจากลวดลายสิ่งต่าง ๆ ที่พบในประเภทผ้าชิ้นหมี่รวด บ้านบ่อพลอย จำนวน 19 ผืน ได้แก่

2.1.1 รูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต จำนวน 10 ลาย ได้แก่ ลายผีเสื้อ , ลายลพบุรี , ลายกระต่าย , ลายขोजู๊ , ลายสายฝน , ลายข้าวหลามตัดผสมหัวใจ , ลายขอประยุกต์ , ลายดอกแก้ว , ลายปีกป่าง , ลายดอก

2.1.2 รูปแบบพันธุ์ไม้ผสมรูปแบบเรขาคณิต จำนวน 4 ลาย ได้แก่ ลายดอกไม้ , ลายสนสนัน , ลายเชิงต้นสน , ลายช่อผกา

2.1.3 รูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต จำนวน 3 ลาย ได้แก่ ลายโคม 5 ป้อง , ลายขอใหญ่ , ลายขอหน้านาง

2.1.4 รูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต จำนวน 2 ลาย ได้แก่ ลายครองแครงผสมผีเสื้อ ลายแมงมุม

2.2 ลักษณะลวดลายที่ปรากฏบนผืนผ้าชิ้นมัดหมี่แต่ละประเภท ได้แนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบมาจากลวดลายสิ่งต่าง ๆ ที่พบในประเภทผ้าชิ้นหมี่ค้น บ้านบ่อพลอย จำนวน 1 ผืน ได้แก่

2.2.1 รูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต จำนวน 1 ลาย ได้แก่ ลายดอกไม้

3. ลักษณะของลวดลายประกอบของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านบ่อพลอย

3.1 ลวดลายประกอบที่พบในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านบ่อพลอย ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบสิ่งต่าง ๆ ที่พบในประเภทผ้าชิ้นหมี่รวด จำนวน 19 ผืน ได้แก่

3.1.1 รูปแบบเรขาคณิต จำนวน 8 ผืน ได้แก่ ลายครองแครงผสมผีเสื้อ, ลายสนสนัน , ลายเชิงต้นสน , ลายช่อผกา , ลายลพบุรี , ลายสายฝน , ลายข้าวหลามตัดผสมหัวใจ , ลายดอกแก้ว , ลายข้าวหลามตัดคะแยะ

3.1.2 รูปแบบพันธุ์ไม้ผสมรูปแบบเรขาคณิต จำนวน 8 ผืน ได้แก่ ลายครองแครงผสมผีเสื้อ, ลายสนสนัน , ลายเชิงต้นสน , ลายช่อผกา , ลายลพบุรี , ลายสายฝน , ลายข้าวหลามตัดผสมหัวใจ , ลายดอกแก้ว , ลายข้าวหลามตัดคะแยะ

3.1.3 รูปแบบพันธุ์ไม้และรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต จำนวน 1 ผืน ได้แก่ ลายเชิงเทียน

3.1.4 รูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต จำนวน 3 ผืน ได้แก่ ลายข้าวหลามตัด , ลายกระต่าย , ลายขोजู๊

3.1.5 รูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต จำนวน 3 ผืน ได้แก่ ลายข้าวหลามตัด , ลายกระต่าย , ลายขोजู๊

3.1.6 ไม่พบลักษณะลวดลายประกอบ จำนวน 1 ผืน ได้แก่ ลายสายฝน

3.2 ลวดลายประกอบที่พบในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านบ่อพลอย ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบสิ่งต่าง ๆ ที่พบในประเภทผ้าชิ้นหมี่ค้น จำนวน 1 ผืน ได้แก่

3.2.1 รูปแบบพันธุ์ไม้ผสมรูปแบบเรขาคณิต จำนวน 1 ผืน ได้แก่ ลายลูกโซ่

การใช้สีของลวดลาย

การใช้สีของลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านทัพหลวง จ.อุทัยธานี จำนวน 60 ผืน

1 การใช้สีในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านทัพหลวง จากประเภทชิ้นหมี่รวด จำนวน 38 ผืน พบว่าการใช้สีในผ้ามัดหมี่ ได้แก่

1.1 การใช้สีวรรณะร้อน จำนวน 10 ผืน ได้แก่ ลายนาคจับเอี้ย 3 ผืน , ลายหางนกยูง , ลายนก , ลายตุ้ม , ลายดอกแก้วผสมขอ , ลายเอี้ยป่อง , ลายเชิงเทียน

- 1.2 การใช้สีวรรณะเย็น จำนวน 9 ผืน ได้แก่ ลายนาศปีกไก่ , ลายนาคใหญ่ , ลายนาค 3 ขอ , ลายแมงมุม , ลายเอี้ยจับตุ้ม , ลายเอี้ยจับขอ , ลายเอี้ยขอ , ลายขอจับเอี้ย , ลายเครือตุ้มกาบ
- 1.3 การใช้สีตัดกัน จำนวน 8 ผืน ได้แก่ ลายปีกบ่างขนาดเล็ก , ลายหัวนาค , ลายนาค 2 หัว , ลายนาคชื่อใหญ่ , ลายเอี้ยตุ้มซ้อนกิ่ง , ลายดอกแก้ว , ลายเอี้ยขอท่า , ลายปีกบ่าง
- 1.4 การใช้สีกลมกลืนของสีใกล้เคียง จำนวน 4 ผืน ได้แก่ ลายนาคจับนก , ลายนาคปีกบ่าง , ลายหงษ์คู่ , ลายแจกันดอกไม้
- 1.5 การใช้สีกลาง จำนวน 3 ผืน ได้แก่ ลายนาคยี่ม , ลายเอี้ยขอใหญ่ , ลายหมี่ปล้อง
- 1.6 การใช้สีกลมกลืนของสีตรงข้าม จำนวน 2 ผืน ได้แก่ ลายนาคเล็ก , ลายปลา
- 1.7 การใช้สีกลมกลืนจากสภาพคล้ายกัน จำนวน 1 ผืน ได้แก่ ลายกาบ
- 1.8 การใช้สีในวงจรัสธรรมสีธรรมชาติ จำนวน 1 ผืน ได้แก่ ลายนาคจับเอี้ย
2. การใช้สีในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านทัพหลวง ประเภทชิ้นหมี่คั้น จำนวน 7 ผืน พบว่าการใช้สีในผ้ามัดหมี่ ได้แก่
 - 2.1 การใช้สีตัดกัน จำนวน 2 ผืน ได้แก่ ลายหัวนกยูง , ลายนาคจับเอี้ย
 - 2.2 การใช้สีวรรณะเย็น จำนวน 1 ผืน ได้แก่ ลายลูกโซ่
 - 2.3 การใช้สีกลมกลืนของสีใกล้เคียง จำนวน 1 ผืน ได้แก่ ลายหงษ์
 - 2.4 การใช้สีกลมกลืนสภาพคล้ายกัน จำนวน 1 ผืน ได้แก่ ลายเอี้ย
 - 2.5 การใช้สีกลมกลืนของสีแยกตรงข้าม จำนวน 1 ผืน ได้แก่ ลายนาคขอ
 - 2.6 การใช้สีกลาง จำนวน 1 ผืน ได้แก่ ลายเอี้ยตุ้ม
3. การใช้สีในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านทัพหลวง จากประเภทชิ้นหมี่ตา จำนวน 15 ผืน พบการใช้สีในผ้ามัดหมี่ ได้แก่
 - 3.1 การใช้สีวรรณะร้อน จำนวน 6 ผืน ได้แก่ ลายนาค 2 ผืน , ลายเอี้ย , ลายนาคเครือ , ลายดอกแก้ว , ลายขอกำปั่น
 - 3.2 การใช้สีตัดกัน จำนวน 3 ผืน ได้แก่ ลายนาค 2 ผืน , ลายนาคจับเอี้ย
 - 3.3 การใช้สีกลมกลืนของสีตรงข้าม จำนวน 2 ผืน ได้แก่ ลายนาคมีขอ , ลายเอี้ยขนาดเล็ก
 - 3.4 การใช้สีกลมกลืนของสีใกล้เคียง จำนวน 1 ผืน ได้แก่ ลายนาคขอชู
 - 3.5 การใช้สีกลมกลืนของสีแยกตรงข้าม จำนวน 1 ผืน ได้แก่ ลายเครือนาค
 - 3.6 การใช้สีวรรณะเย็น จำนวน 1 ผืน ได้แก่ ลายนาค
 - 3.7 การใช้สีในวงจรัสธรรมสีธรรมชาติ จำนวน 1 ผืน ได้แก่ ลายนาค

การใช้สีของลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านเนินขาม จ.ชัยนาท จำนวน 60 ผืน

1. การใช้สีในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านเนินขาม จากประเภทชิ้นหมี่รวด จำนวน 36 ผืน พบว่าการใช้สีในผ้ามัดหมี่ ได้แก่
 - 1.1 การใช้สีวรรณะเย็น จำนวน 14 ผืน ได้แก่ ลายแมงมุม 3 ผืน , ลายตะพาน , ลายหมี่กระจับ , ลายคล้องกระจับ , ลายหมี่สะเปา , ลายหมี่ตะเปา , ลายลูกโซ่คู่ , ลายหมี่ขอผ้า , ลายหมี่คล้อง , ลายบานกระจัก , ลายดอก
 - 1.2 การใช้สีตัดกัน กัน จำนวน 8 ผืน ได้แก่ ลายแมงมุม 3 ผืน , ลายเต่า , ลายขนมเปียกปูน , ลายดอก , ลายหมี่สำเปา 3 ผืน , ลายโคมเหลือง , ลายหมี่โคมเหลือง ,
 - 1.3 การใช้สีกลมกลืนจากสภาพคล้ายกัน จำนวน 4 ผืน ได้แก่ ลายขอ , ลาย 39 ลำ , ลายหมี่แปบ , ลายประยุกต์

การใช้สีในวงจรกิจกรรมชาติ

- 1.4 การใช้สีวรรณะร้อน จำนวน 2 ผืน ได้แก่ ลายหมี่สำเภา , ลายหมี่สะเภา
- 1.5 การใช้สีกลมกลืนของสีใกล้เคียง เคียง จำนวน 2 ผืน ได้แก่ ลายก้วยเตี๋ยง , ลายหมี่สำเภา
- 1.6 การใช้สีกลาง จำนวน 2 ผืน ได้แก่ ลายนาค , ลายจรวด
2. การใช้สีในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านเนินขาม ประเภทชิ้นหมี่คั้น จำนวน 11 ผืน พบว่าการใช้สีในผ้ามัดหมี่ ได้แก่
 - 2.1 การใช้สีกลมกลืนจากสภาพคล้ายกัน จำนวน 3 ผืน ได้แก่ ลายข้าวหลามตัด , ลายดอกไม้ , ลายนาคพาดซอน
 - 2.2 การใช้สีตัดกัน จำนวน 2 ผืน ได้แก่ ลายซาลี , ลายนาคเล็ก
 - 2.3 การใช้สีในวงจรกิจกรรมชาติ จำนวน 1 ผืน ได้แก่ ลายนาคก้ามปูผสมขนาดน้อย
 - 2.4 การใช้สีวรรณะร้อน จำนวน 1 ผืน ได้แก่ ลายนาคกันเปือ
 - 2.5 การใช้สีวรรณะเย็น จำนวน 1 ผืน ได้แก่ ลายนาคพาดซอน
 - 2.6 การใช้สีกลมกลืนของสีใกล้เคียง จำนวน 1 ผืน ได้แก่ ลายหมี่น้อย
 - 2.7 การใช้สีกลมกลืนของสีแยกตรงข้าม จำนวน 1 ผืน ได้แก่ ลายนาคพาด
 - 2.8 การใช้สีกลาง จำนวน 1 ผืน ได้แก่ ลายนาคกันเปือ
3. การใช้สีในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านเนินขาม จากประเภทชิ้นหมี่คตา จำนวน 13 ผืน พบการใช้สีในผ้ามัดหมี่ ได้แก่
 - 3.1 การใช้สีวรรณะร้อน จำนวน 4 ผืน ได้แก่ ลายนาค , ลายหงษ์หลักหักผสมนาคกันเกี้ยว , ลายนาคกันเปือผสมลายซาลี
 - 3.2 การใช้สีวรรณะเย็น จำนวน 2 ผืน ได้แก่ ลายซาลี , ลายขอ
 - 3.3 การใช้สีกลมกลืนของสีแยกตรงข้าม จำนวน 2 ผืน ได้แก่ ลายนาคกันเกี้ยว , ลายข้าวหลามตัด
 - 3.4 การใช้สีตัดกัน จำนวน 2 ผืน ได้แก่ ลายนาค , ลายภูน้ำค้าง
 - 3.5 การใช้สีกลมกลืนจากสภาพคล้ายกัน จำนวน 1 ผืน ได้แก่ ลายนาคกันเปือ
 - 3.6 การใช้สีในวงจรกิจกรรมชาติ จำนวน 1 ผืน ได้แก่ ลายนก
 - 3.7 การใช้สีกลาง จำนวน 1 ผืน ได้แก่ ลายนาคไต่ราว

การใช้สีของลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้งบ้านป่าสะแกกับบ้านทับฝั่งน้อย จ.สุพรรณบุรี จำนวน 60 ผืน

1. การใช้สีในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านป่าสะแก กับบ้านทับฝั่งน้อย จากประเภทชิ้นหมี่รวด จำนวน 41 ผืน พบว่าการใช้สีในผ้ามัดหมี่ ได้แก่
 - 1.1 การใช้สีวรรณะร้อน จำนวน 12 ผืน ได้แก่ ลายนาคคู่ 2 ผืน , ลายหัวนาค , ลายเปิดคู่ , ลายต้นสน , ลายหมี่ข้าวดอก , ลายกาบดอกไม้ , ลายหมี่กาบ , ลายขอกาบ , ลายขอ , ลายขอซื่อ , ลายข้าวหลามตัด
 - 1.2 การใช้สีกลมกลืนจากสภาพคล้ายกัน จำนวน 11 ผืน ได้แก่ ลายนาคคู่ , ลายแมงกระปี่ , ลายกระแต , ลายหงษ์ , ลายหางปลาหู , ลายกระแตยองตอ , ลายปีกบ่าง , ลายต้นไม้ , ลายขอคู่ , ลายขอข้าว , ลายตะพาน
 - 1.3 การใช้สีวรรณะเย็น จำนวน 5 ผืน ได้แก่ ลายนาค 2 หัว , ลายหงษ์คู่ , ลายขอ 2 ผืน , ลายกาบ

- 1.4 การใช้สีตัดกัน จำนวน 4 ผืน ได้แก่ ลายสน , ลายชอกาบ , ลายขอ, ลายขอบวย
- 1.5 การใช้สีกลมกลืนของสีใกล้เคียง จำนวน 4 ผืน ได้แก่ ลายกาบดอกไม้ 2 ผืน , ลายหมี่ กาบ 2 ผืน
- 1.6 การใช้สีกลมกลืนของสีตรงข้าม จำนวน 3 ผืน ได้แก่ ลายหงษ์คู่ , ลายกระจับ , ลาย ประยุกต์
- 1.7 การใช้สีกลมกลืนของสีแยกตรงข้าม จำนวน 2 ผืน ได้แก่ ลายนาค , ลายขอกู่
2. การใช้สีในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านป่าสะแก กับบ้านทับผึ้งน้อย ประเภทชิ้นหมี่ตัน จำนวน 10 ผืน พบว่าการใช้สีในผ้ามัดหมี่ ได้แก่
 - 2.1 การใช้สีกลมกลืนของสีใกล้เคียง จำนวน 4 ผืน ได้ ลายตุ้ม , ลายผสม , ลายดาวกระจาย , ลายประยุกต์
 - 2.2 การใช้สีกลมกลืนจากสภาพคล้ายกัน จำนวน 3 ผืน ได้แก่ ลายนาคคอบับ , ลายดอกไม้ , ลายกาบ
 - 2.3 การใช้สีกลมกลืนของสีตรงข้าม จำนวน 1 ผืน ได้แก่ ลายดอกจัน
 - 2.4 การใช้สีตัดกัน จำนวน 1 ผืน ได้แก่ ลายพญานาค
 - 2.5 การใช้สีในวงจรัสธรรมชาติ จำนวน 1 ผืน ได้แก่ ลายท่อนาค
3. การใช้สีในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านป่าสะแก กับบ้านทับผึ้งน้อย จากประเภทชิ้นหมี่ตา จำนวน 9 ผืน พบการใช้สีในผ้ามัดหมี่ ได้แก่
 - 3.1 การใช้สีวรรณะร้อน จำนวน 7 ผืน ได้แก่ ลายนาค , ลายนาคนอนทราย , ลายหงษ์หลัง หลัก , ลายหงษ์ , ลายนาคชู , ลายนาคน้อย , ลายหมี่ตา
 - 3.2 การใช้สีตัดกัน กัน จำนวน 1 ผืน ได้แก่ ลายกาบประยุกต์
 - 3.3 การใช้สีในวงจรัสธรรมชาติ จำนวน 1 ผืน ได้แก่ ลายนาคคู่

การใช้สีของลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านนา จ.นครปฐม จำนวน 20 ผืน

1. การใช้สีในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านนา จากประเภทชิ้นหมี่ราว จำนวน 15 ผืน พบว่าการใช้สีในผ้ามัดหมี่ ได้แก่
 - 1.1 การใช้สีกลมกลืนของสีใกล้เคียง จำนวน 4 ผืน ได้แก่ ลายนาค , ลายดอกไม้ , ลายดอก แก้ว , ลายหน้าจั่ว
 - 1.2 การใช้สีวรรณะร้อนจำนวน 3 ผืน ได้แก่ ลายข้าวหลาวตัด 2 ผืน, ลายปีกกาง
 - 1.3 การใช้สีวรรณะเย็น จำนวน 3 ผืน ได้แก่ ลายสน ลายประยุกต์ , ลายดอก
 - 1.4 การใช้สีกลาง จำนวน 3 ผืน ได้แก่ ลายตะเกียง , ลายผีเสื้อ ลายนก ลายกว้าง , ลายพญานาค
 - 1.5 การใช้สีกลมกลืนจากสภาพคล้ายกัน จำนวน 1 ผืน ได้แก่ ลายเชิงเทียน
 - 1.6 การใช้สีในวงจรัสธรรมชาติ จำนวน 1 ผืน ได้แก่ ลายดอกประยุกต์
2. การใช้สีในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านนา ประเภทชิ้นหมี่ตัน จำนวน 5 ผืน พบว่าการใช้สีในผ้ามัดหมี่ ได้แก่
 - 2.1 การใช้สีวรรณะเย็น จำนวน 2 ผืน ได้แก่ ลายประยุกต์
 - 2.2 การใช้สีกลมกลืนของสีใกล้เคียง จำนวน 1 ผืน ได้แก่ ลายดอกไม้
 - 2.3 การใช้สีกลมกลืนสภาพคล้ายกัน จำนวน 1 ผืน ได้แก่ ลายนาค
 - 2.4 การใช้สีในวงจรัสธรรมชาติ จำนวน 1 ผืน ได้แก่ ลายดอกประยุกต์

การใช้สีของลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านบ่อพลอย จ.กาญจนบุรี จำนวน 20 ผืน

1. การใช้สีในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านบ่อพลอย จากประเภทชิ้นหมี่รวด จำนวน 19 ผืน พบว่าการใช้สีในผ้ามัดหมี่ ได้แก่

1.1 การใช้สีวรรณะเย็น จำนวน 6 ผืน ได้แก่ ลายครองแครงผสมผีเสื้อ , ลายแมงมุม , ลายสนสั้น , ลายช่อผกา , ลายโคม 5 ป้อง , ลายสายฝน

1.2 การใช้สีวรรณะร้อน จำนวน 4 ผืน ได้แก่ ลายลพบุรี , ลายกระต่าย , ลายข้าวหลามตัดผสมหัวใจ , ลายดอกแก้ว

1.3 การใช้สีกลมกลืนจากสภาพคล้ายกัน จำนวน 4 ผืน ได้แก่ ลายข้าวหลามตัด , ลายขอใหญ่ , ลายขอหน้านาง , ลายผีเสื้อ

1.4 การใช้สีในวงจรัสธรรมชาติ จำนวน 2 ผืน ได้แก่ ลายดอกไม้

1.5 การใช้สีกลาง จำนวน 2 ผืน ได้แก่ ลายเชิงต้นสน , ลายขอประยุกต์

1.6 การใช้สีตัดกัน จำนวน 1 ผืน ได้แก่ ลายข้าวหลามตัด

2. การใช้สีในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านบ่อพลอย ประเภทชิ้นหมี่คั่น จำนวน 1 ผืน พบว่าการใช้สีในผ้ามัดหมี่ ได้แก่

การใช้สีกลมกลืนของสีตรงข้าม จำนวน 1 ผืน ได้แก่ ลายดอกไม้

การเปรียบเทียบลวดลาย

เปรียบเทียบลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านทัพหลวง จ.อุทัยธานี จำนวน 60 ผืน

พบว่าในประเภทชิ้นหมี่รวด ของลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านทัพหลวง พบ ลักษณะลวดลายที่เหมือนกันเรียกชื่อที่ไม่เหมือนกัน ได้แก่ มีทั้งสีน 1 ลาย จำนวน 2 ผืน ได้แก่ ลายตุ้มกับลายเอี้ยป่อง

พบในลักษณะลวดลายที่ไม่เหมือนกันเรียกชื่อที่เหมือนกันประเภทชิ้นหมี่รวด ของลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านทัพหลวง มีทั้งสีน 1 ลาย จำนวน 2 ผืน ได้แก่ ลายนาคจับเอี้ย

พบในลักษณะลวดลายเหมือนกันแต่เรียกชื่อต่างกัน ประเภทชิ้นหมี่คั่นของลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านทัพหลวง มีทั้งสีน 6 ลาย จำนวน 7 ผืน ได้แก่ ลายนาคเคียว , ลายเคียวขนาด , ลายนาค 2 ผืน , ลายนาคจับเอี้ย , ลายเอี้ยนาค 4 ขอละลายนาคกำลังนอน

เปรียบเทียบลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านเนินขาม จ.ชัยนาท จำนวน 60 ผืน

พบว่าในลักษณะลวดลายที่ไม่เหมือนกันเรียกชื่อที่เหมือนกันประเภทชิ้นหมี่รวด ของลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านเนินขาม มีทั้งสีน 5 ลาย จำนวน 12 ผืน พบจำนวนมากที่สุด คือ ลายหมี่สำเภา รองลงไปตามลำดับได้แก่ ลายโคมเหลือง , ลาย39 ลำ , ลายสะเภา , ลายจรวด

พบในลักษณะลวดลายที่ไม่เหมือนกันเรียกชื่อที่เหมือนกันประเภทชิ้นหมี่คั่น ของลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านเนินขาม มีทั้งสีน 2 ลาย จำนวน 5 ผืนพบจำนวนมากที่สุดคือ ลายนาคพาดขน รองลงไปตามลำดับได้แก่ ลายนาคกันเบือ

พบในลักษณะลวดลายที่ไม่เหมือนกันเรียกชื่อที่เหมือนกันประเภทชิ้นหมี่คั่น ของลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านเนินขาม มีทั้งสีน 1 ลาย จำนวน 2 ผืน คือ ลายขอ

เปรียบเทียบลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านป่าสะแกกับบ้านทับผึ้งน้อย จ.สุพรรณบุรี จำนวน 60 ผืน

พบว่าลักษณะลวดลายที่ไม่เหมือนกันเรียกชื่อที่เหมือนกันประเภทซิ่นหมี่รวด ของลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านป่าสะแกกับบ้านทับผึ้งน้อย มีทั้งสิ้น 6 ลาย จำนวน 13 ผืนพบจำนวนมากที่สุดคือ ลายนาคคู่กับลายขอ รองลงไปตามลำดับได้แก่ ลายหงษ์คู่, ลายกาบดอกไม้, ลายขอคู่ ลายหมี่กาบ

เปรียบเทียบลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านนา จ.นครปฐม จำนวน 20 ผืน

พบว่าลักษณะลวดลายที่เหมือนกันเรียกชื่อที่ไม่เหมือนกัน ประเภทซิ่นหมี่รวดของลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านนา มีทั้งสิ้น 1 ลาย จำนวน 2 ผืนคือลายตุ้มกับลายข้าวหลามตัด

เปรียบเทียบลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านบ่อพลอย จ.กาญจนบุรี จำนวน 20 ผืน

พบว่า ลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านบ่อพลอย ไม่มีพบลวดลายลักษณะลวดลายที่ไม่เหมือนกันเรียกชื่อที่เหมือนกัน และลักษณะลวดลายที่ไม่เหมือนกันเรียกชื่อที่เหมือนกัน แต่มีความต่างของลักษณะลวดลายที่ไม่เหมือนกันเรียกชื่อที่เหมือนกัน ใน 5 จังหวัด เพราะส่วนใหญ่ลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง บ้านบ่อพลอย เป็นลักษณะลวดลายที่เกิดจากการประยุกต์ขึ้นใหม่

อภิปรายผล

ลักษณะลวดลาย

ผ้าซิ่นของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้งนิยมใช้เป็นเครื่องนุ่งห่มในชีวิตประจำวัน มีโครงสร้างของผืนจะประกอบด้วย ส่วนหัวซิ่นส่วนตัวซิ่นและส่วนชายซิ่น ซึ่งเอกลักษณ์ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้งคือชายผ้าซิ่นจะเป็นการต่อด้ายผ้าตีนจกสีแดงเป็นหลัก ผ้าซิ่นที่พหุลวงมีการแบ่งชนิดของผ้ามัดหมี่ออกเป็น 3 ชนิด คือซิ่นหมี่รวด ซิ่นหมี่คั่น และซิ่นหมี่ตา โดยประเภทผ้าที่พบว่ามีมากที่สุดได้แก่ ผ้าซิ่นหมี่รวด รองลงไปตามลำดับ ได้แก่ ผ้าซิ่นหมี่คั่น และผ้าซิ่นหมี่ตา การทอผ้าในปัจจุบันใช้กี่ทอผ้า 2 แบบ คือกึ่งมือแบบพื้นเมืองและกึ่งมือแบบกระตุก ตัวซิ่นที่พบนิยมใช้วัสดุจากเส้นใยฝ้ายโดยการย้อมสีสังเคราะห์ เทคนิคในการมัดย้อมสีผ้ามัดหมี่จะใช้วิธีที่เรียกว่า “แจะ ” กล่าวคือจะย้อมสีหลักเพียงสีเดียว ส่วนอื่นๆ จะใช้ไม้จุ่มสีมาแต้มตามตำแหน่งของลวดลาย โดยลักษณะลวดลายผ้ามัดหมี่เป็นองค์ประกอบของลวดลายที่มีชื่อเรียกตามลักษณะลวดลายที่ปรากฏ ลักษณะลวดลายในการทอผ้ามัดหมี่บ้านทัพหลวงจำแนกออกเป็น 5 แบบคือ ลักษณะลวดลายสัตว์ ลักษณะลวดลายเรขาคณิต ลักษณะลวดลายพันธุ์ไม้ ลักษณะลวดลายเบ็ดเตล็ด และลักษณะลวดลายที่ประยุกต์ขึ้นใหม่

จากการศึกษาพบว่าลักษณะลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้งใน 5 จังหวัดในประเภทซิ่นหมี่รวดพบมากที่สุดได้แก่ ลักษณะลวดลายสัตว์รองลงไปตามลำดับได้แก่ ลักษณะลวดลายเบ็ดเตล็ด ลักษณะลวดลายประยุกต์ ลักษณะลวดลายพันธุ์ไม้และลักษณะลวดลายเรขาคณิต

ประเภทซิ่นหมี่รวด

บ้านทัพหลวง จ.อุทัยธานี

พบว่าลักษณะลวดลายจำนวนมากที่สุด คือลักษณะลวดลายสัตว์ ได้แก่ ลายนาคจับเอี้ย, ลายนาคจับเอี้ย, ลายนาคยืม, ลายนาคปีกไก่, ลายนาคจับเอี้ย, ลายนาคใหญ่, ลายนาคปีกบาง, ลายนาคจับนก, ลายนาคปีกบาง, ลายนางนกยูง, ลายปลา, ลายนก, ลายแมงมุม, ลายหงษ์คู่ ซึ่งได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบมาจากรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต ลายประกอบที่พบมีจำนวนมากที่สุดคือ รูปแบบเรขาคณิต ได้แก่ เส้นตรง เส้นเฉียง เส้นฟันปลา ลักษณะรูปต่าง ๆ ได้แก่รูปสามเหลี่ยม รูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน รูปวงกลม ประกอบด้วยลวดลายเบ็ดเตล็ดมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษ เช่น ตัววี V ตัววาย Y ตัวที T ตัวยู U และตัวดับเบิลยู W โครงสร้างการจัดวางลายแบบซ้ำกันที่พบมากที่สุดจะบรรจุลงภายในรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน นำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน และการจัดวางลายตามแนวนอน

บ้านเนินขาม จ.ชัยนาท

พบว่าลักษณะลวดลายจำนวนมากที่สุดคือ ลักษณะลวดลายเบ็ดเตล็ด ได้แก่ ลายขอ, ลายหมีสี่เสา 3 ผืน, ลายหมีสี่เสา 2 ผืน, ลายหมี 39 ลำ, ลาย 39 ลำ, ลายโคมเหลือง, ลายตะเกา, ลายหมีแปบ, ลายลูกโซ่, ลายก่ายเตี้ย, ลายหมีขอฟ้า, ลายหมีคล้อง, ลายจรวด, ลายหมีสี่เสา, ลายหมีขอใหญ่ ซึ่งได้แนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบมาจากรูปแบบจากเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต อาจเป็นเพราะลวดลายที่ปรากฏมีลักษณะเฉพาะหรือลายที่มีลักษณะใช้งานเฉพาะ ที่ได้รับแรงบันดาลใจจากเครื่องใช้ไม้สอย ประสิทธิภาพเกี่ยวกับงานทอผ้าในชีวิตประจำวันเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว ลักษณะลวดลายเบ็ดเตล็ดจึงได้หยิบยกลวดลายจากสิ่งที่พบเห็นจากอดีตมาจนถึงปัจจุบัน เช่น “ สะเกาหรือตะเกา ” หมายถึงเรือสี่เสา ลักษณะลวดลายจะมีกรอบสี่เหลี่ยมเป็นโครงสร้างของลวดลาย “ ก่ายเตี้ย ” จากการบอกเล่าของช่างทอ หมายถึง การไขหรือคล้ายเครื่องหมายากบาท “ ขอ ” หมายถึงอุปกรณ์การทอผ้ามีลักษณะคล้ายตัวขอที่ช่างทอนำมาใช้ในการควักเส้นใยให้เกิดลวดลาย เป็นต้น ลายประกอบที่พบมีจำนวนมากที่สุดคือ รูปแบบเรขาคณิต ได้แก่เส้นตรง เส้นเฉียง เส้นฟันปลา ลักษณะรูปต่าง ๆ ได้แก่รูปสามเหลี่ยม รูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน รูปวงกลม ประกอบด้วยลวดลายเบ็ดเตล็ดมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษ เช่น ตัววี V ตัววาย Y ตัวที T ตัวยู U และตัวดับเบิลยู W โครงสร้างการจัดวางลายแบบซ้ำกันที่พบมากที่สุดจะบรรจุลงภายในรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน นำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน และการจัดวางลายตามแนวนอน

บ้านป่าสะแกกับบ้านทับผึ้งน้อย จ.สุพรรณบุรี

พบว่าลักษณะลวดลายจำนวนมากที่สุดคือ ลักษณะลวดลายเบ็ดเตล็ด ได้แก่ ลายหมีกาบ 2 ผืน, ลายขอกาบ 2 ผืน, ลายขอ 2 ผืน, ลายกาบ, ลายขอกู่ 2 ผืน, ลายขอชื่อ, ลายขอบวย, ลายกาบก้อย ซึ่งได้แนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบมาจากรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต อาจเป็นเพราะลวดลายที่ปรากฏมีลักษณะเฉพาะหรือลายที่มีลักษณะใช้งานเฉพาะ ที่ได้รับแรงบันดาลใจจากเครื่องใช้ไม้สอย ประสิทธิภาพเกี่ยวกับงานทอผ้าในชีวิตประจำวันเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว ลักษณะลวดลายเบ็ดเตล็ดจึงได้หยิบยกลวดลายจากสิ่งที่พบเห็นจากอดีตมาจนถึงปัจจุบัน เช่น “ ขอ ” หมายถึงอุปกรณ์การทอผ้ามีลักษณะคล้ายตัวขอที่ช่างทอนำมาใช้ในการควักเส้นใยให้เกิดลวดลาย “ กาบ ” จากความหมายของช่างทอหมายถึงแนวลายรูปทรงสี่เหลี่ยมมีเครื่องหมายบอกอยู่ตรงกลาง มักเป็นลักษณะการนำไปประกอบลายหลักเป็นต้น ลายประกอบที่พบมีจำนวนมากที่สุดคือ รูปแบบเรขาคณิต ได้แก่ เส้นตรง เส้นเฉียง เส้นฟันปลา ลักษณะรูปต่าง ๆ ได้แก่รูปสามเหลี่ยม รูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน รูปวงกลม ประกอบด้วยลวดลายเบ็ดเตล็ดมีลักษณะ

คล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษ เช่น ตัววี V ตัววาย Y ตัวที T ตัวยู U และตัวดับเบิลยู W โครงสร้างการจัดวางลายแบบซ้ำกันที่พบมากที่สุดจะบรรจุลงภายในรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน นำมาเรียงต่อกันในแนวตรงหรือแนวเฉียง โดยการต่อลายในลักษณะรูปสี่เหลี่ยมเปียกปูน และการจัดวางลายตามแนวนอน

บ้านนา จ.นครปฐม

พบว่าลักษณะลวดลายจำนวนมากที่สุดคือ ลักษณะลวดลายประยุกต์ ได้แก่ ลายตะเกียง , ลายผีเสื้อ , ลายนก , ลายกวาง , ลายพญานาค , ลายเชิงเทียน , ลายปีกบ่าง , ลายประยุกต์ , ลายดอก , ลายข้าวหลามตัด ซึ่งได้แนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบมาจากรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต ลายประกอบที่พบจำนวนมากที่สุดคือ รูปแบบเรขาคณิต ได้แก่ เส้นตรง เส้นเฉียง เส้นฟันปลา ลักษณะรูปต่าง ๆ ได้แก่ รูปสามเหลี่ยม รูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน รูปวงกลม ประกอบด้วยลวดลายเบ็ดเตล็ดมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษ เช่น ตัววี V ตัววาย Y ตัวที T ตัวยู U และตัวดับเบิลยู W โครงสร้างการจัดวางลายแบบซ้ำกันที่พบมากที่สุดจะเป็นการนำลายหลักมาเรียงต่อกันในแนวตรง โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

บ้านโป่งพลอย จ.กาญจนบุรี

พบว่าลักษณะลวดลายจำนวนมากที่สุดคือ ลักษณะลวดลายประยุกต์ ได้แก่ ลายผีเสื้อ , ลายลพบุรี , ลายกระต่าย , ลายขอมจุ๊ , ลายสายฝน , ลายข้าวหลามตัดผสมหัวใจ , ลายขอประยุกต์ , ลายดอกแก้ว , ลายปีกบ่าง , ลายดอก ซึ่งได้แนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบมาจากรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต ลายประกอบที่พบจำนวนมากที่สุด ได้แก่ รูปแบบเรขาคณิต ได้แก่ เส้นตรง เส้นเฉียง เส้นฟันปลา ลักษณะรูปต่าง ๆ ได้แก่ รูปสามเหลี่ยม รูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน รูปวงกลม ประกอบด้วยลวดลายเบ็ดเตล็ดมีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษาอังกฤษ เช่น ตัววี V ตัววาย Y ตัวที T ตัวยู U และตัวดับเบิลยู W โครงสร้างการจัดวางลายแบบซ้ำกันที่พบมากที่สุดจะเป็นการนำลายหลักมาเรียงต่อกันในแนวตรง โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

จากการศึกษาพบว่าลักษณะลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้งใน 5 จังหวัดในประเภทซิ่นหมี่คั้นพบมากที่สุดได้แก่ ลักษณะลวดลายสัตว์รองลงไปตามลำดับได้แก่ ลักษณะลวดลายประยุกต์ ลักษณะลวดลายเบ็ดเตล็ด และลักษณะลวดลายพันธุ์ไม้

ประเภทซิ่นหมี่คั้น

บ้านทัพหลวง จ.อุทัยธานี

พบว่าลักษณะลวดลายจำนวนมากที่สุด คือ ลักษณะลวดลายสัตว์ ได้แก่ ลายหัวนกยูง , ลายหงษ์ , ลายนาคช่อ , ลายนาคจับเอี้ย โดยได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบมาจากรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต และลักษณะลวดลายเบ็ดเตล็ด ได้แก่ ลายหัวนกยูง , ลายหงษ์ , ลายนาคช่อ , ลายนาคจับเอี้ย โดยได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบมาจากรูปแบบเบ็ดเตล็ดผสมรูปแบบเรขาคณิต ลายประกอบที่พบมีจำนวนมากที่สุดคือ รูปแบบเรขาคณิต ได้แก่ แนวเส้นตรง หรือเส้นคั่นเป็นแถบสีตลอดความกว้างผืนผ้าซิ่นมัดหมี่ โครงสร้างการจัดวางลายประกอบด้วยลายหลัก และลายประกอบสลับกันตลอดความกว้างของผืนผ้าซิ่นมัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

บ้านเนินขาม จ.ชัยนาท

พบว่าลักษณะลวดลายจำนวนมากที่สุด คือลักษณะลวดลายสัตว์ ได้แก่ ลายนาคเล็ก , ลายนาคกันเปือ 2 ผืน , ลายนาคพาดขอน , ลายนาคก้ามปูผสมนาคน้อย ซึ่งได้แนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบมาจากรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต ลายประกอบที่พบมีจำนวนมากที่สุดคือ รูปแบบเรขาคณิต ได้แก่ แนว

เส้นตรง หรือเส้นคั่นเป็นแถบสีตลอดความกว้างผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โครงสร้างการจัดวางลายประกอบด้วยลายหลัก และลายประกอบสลับกันตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

บ้านป่าสะแกกับบ้านทับผึ้งน้อย จ.สุพรรณบุรี

พบว่าลักษณะลวดลายจำนวนมากที่สุดคือ ลักษณะลวดลายสัตว์ ได้แก่ ลายหอนาค , ลายนาคคอปับ , ลายพญานาค ซึ่งได้แนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบมาจากรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต ลายประกอบที่พบมีจำนวนมากที่สุดคือ รูปแบบเรขาคณิต ได้แก่ แนวเส้นตรง หรือเส้นคั่นเป็นแถบสีตลอดความกว้างผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โครงสร้างการจัดวางลายประกอบด้วยลายหลัก และลายประกอบสลับกันตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

บ้านนา จ.นครปฐม

พบว่าลักษณะลวดลายจำนวนมากที่สุดคือ ลักษณะลวดลายประยุกต์ ได้แก่ ลายประยุกต์ , ลายดอกไม้ , ลายผักแพก , ลายดอกประยุกต์ ซึ่งได้แนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบมาจาก รูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต ลายประกอบที่พบจำนวนมากที่สุดคือ รูปแบบเรขาคณิต จำนวน 5 ผืนได้แก่ ลายนาค , ลายประยุกต์ , ลายดอกไม้ , ลายผักแพก , ลายดอกประยุกต์ ได้แก่ แนวเส้นตรง หรือเส้นคั่นเป็นแถบสีตลอดความกว้างผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โครงสร้างการจัดวางลายประกอบด้วยลายหลัก และลายประกอบสลับกันตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

บ้านบ่อพลอย จ.กาญจนบุรี

พบว่าลักษณะลวดลายเพียงผืนเดียวคือ ลักษณะลวดลายประยุกต์ ได้แก่ ลายดอกไม้ ซึ่งได้แนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบมาจากรูปแบบประยุกต์ผสมรูปแบบเรขาคณิต ลายประกอบที่พบ ได้แก่ รูปแบบพันธุ์ไม้ผสมรูปแบบเรขาคณิต ได้แก่ ลักษณะลายดอกไม้ เรียงเป็นแถวผสมแนวเส้นตรง หรือเส้นคั่น เรียงเป็นแถบสีตลอดความกว้างผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โครงสร้างการจัดวางลายประกอบด้วยลายหลัก และลายประกอบสลับกันตลอดความกว้างของผืนผ้าชิ้นมัดหมี่ โดยการต่อลายในลักษณะแนวนอน

จากการศึกษาพบว่าลักษณะลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้งใน 5 จังหวัดในประเภทชิ้นหมี่ตาพบมากที่สุดได้แก่ ลักษณะลวดลายสัตว์รองลงไปตามลำดับได้แก่ ลักษณะลวดลายประยุกต์ ลักษณะลวดลายเบ็ดเตล็ด และลักษณะลวดลายพันธุ์ไม้

ประเภทชิ้นหมี่ตา

บ้านทัพหลวง จ.อุทัยธานี

พบว่าลักษณะลวดลายจำนวนมากที่สุดคือ ลักษณะลวดลายสัตว์ ได้แก่ ลายนาค , ลายนกกำลังนอน , ลายนาคจับเหยี่ยว , ลายนาค 4 ผืน , ลายเหยี่ยว , ลายนาคมีชื่อ , ลายเหยี่ยวน้อย , ลายนาคเครือ , ลายนาคขอซู , ลายเครือขนาด โดยได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบมาจากรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต ลายประกอบที่พบมีจำนวนมากที่สุดคือ รูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต โดยลักษณะลายประกอบจะอยู่ในตำแหน่งแนวการทอด้วยวิธีการขิด ซึ่งอยู่ขนานกับลายหลัก

บ้านเนินขาม จ.ชัยนาท

พบว่าลักษณะลวดลายจำนวนมากที่สุดคือ ลักษณะลวดลายสัตว์ ได้แก่ ลายนาคกันเกี้ยว , ลายหงษ์หลักหักผสมนาคกันเกี้ยว , ลายนาคกันเปื้อน , ลายนาค 3 ผืน , ลายนาคไ้ไร่ราว , ลายนก ซึ่งได้แนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบมาจากรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต ลายประกอบที่พบมีจำนวนมากคือ รูปแบบเรขาคณิต โดยลักษณะลายประกอบจะอยู่ในตำแหน่งแนวการทอด้วยวิธีการขิด ซึ่งอยู่ขนานกับลายหลัก

บ้านป่าสะแกกับบ้านทับผึ้งน้อย จ. สุพรรณบุรี

พบว่าลักษณะลวดลายจำนวนมากที่สุดคือ ลักษณะลวดลายสัตว์ ได้แก่ ลายนาคคู่ , ลายนาค , ลายนาคนอนทราย , ลายหงษ์หลังหลัก , ลายหงษ์ , ลายนาคชู , ลายนาคน้อย ซึ่งได้แนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบมาจากรูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต ลายประกอบที่พบมีจำนวนมากที่สุดคือ รูปแบบสัตว์ผสมรูปแบบเรขาคณิต โดยลักษณะลายประกอบจะอยู่ในตำแหน่งแนวการทอด้วยวิธีการขีด ซึ่งอยู่ขนานกับลายหลัก

ลักษณะลวดลายของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้งที่พบใน 3 จังหวัดคือ จ. อุทัย จ. ชัยนาท และจ.สุพรรณบุรี พบว่าผ้าชิ้นทั้ง 3 ประเภทมีจำนวนมากคือลักษณะลวดลายสัตว์ ซึ่งลวดลายที่ปรากฏเกี่ยวเนื่องจากความเชื่อในงานทอผ้า โดยเฉพาะลายนาคที่พบจำนวนมากในบ้านทัพหลวง อาจเป็นเพราะกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้งเป็นกลุ่มชนที่มีถิ่นฐานเดิมอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำโขง เป็นผู้ที่นับถือนาคว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์และอาศัยอยู่ในแม่น้ำทุกสาย และมีชื่อเรียกต่าง ๆ กันไปในแต่ละหมู่บ้าน จากการศึกษาเอกสารพบว่าอาจเป็นเพราะกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้งเป็นกลุ่มชนที่มีถิ่นฐานเดิมอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำโขง เป็นผู้ที่นับถือนาคหรือพญานาคว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เป็นสัญลักษณ์ของน้ำในวัฒนธรรมไทย และวัฒนธรรมโบราณอื่น ๆ

ลักษณะลวดลายของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้งบ้านนา ที่พบในผ้าชิ้นทั้ง 2 ประเภทคือผ้าชิ้นหมีรวด และผ้าชิ้นหมีคั้น มีจำนวนมากคือลักษณะลวดลายประยุกต์ชิ้นใหม่ ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 14 ผืนจากจำนวน 20 ผืนเห็นได้ว่าลักษณะลวดลายที่ปรากฏอาจเป็นเศรษฐกิจในสังคมปัจจุบัน เข้ามามีบทบาทในการทำมาหากินจากข้อมูลที่พบช่างทอผ้าที่ในอดีตมีการทอแทบทุกบ้าน ในการทอผ้าชิ้นแต่ละผืนใช้เวลาทอนานและรายได้ที่ได้รับไม่เพียงพอต่อการยังชีพ ชาวบ้านก็เลยหันไปประกอบอาชีพอื่น ๆ ผู้เฒ่าผู้แก่ที่พบก็ยังคงเก็บรักษาผ้าชิ้นไว้ให้ลูกหลานดู ดังนั้นผ้าชิ้นมัดหมี่ที่พบลักษณะลวดลายจึงได้มีการประยุกต์ชิ้นใหม่โดยได้มีการตัดแปลงมาจากลวดลายดั้งเดิม มีการตัดทอนลายละเอียดของลวดลายดั้งเดิม มีการเพิ่มและขยายลวดลายจากลายดั้งเดิมรวมถึงการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของการใช้สีเพื่อความสวยงามความดูใจของช่างทอผ้าส่วนใหญ่ผืนผ้าที่ได้ทอสำเร็จมานั้นไว้ใช้เพื่อการสวมใส่ในงานประเพณีต่าง ๆ ไม่พบการทอเพื่อการจำหน่ายในกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้งบ้านนา

ลักษณะลวดลายของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้งบ้านบ่อพลอย ที่พบในผ้าชิ้นทั้ง 2 ประเภทคือผ้าชิ้นหมีรวดและผ้าชิ้นหมีคั้น มีจำนวนมากคือลักษณะลวดลายประยุกต์ชิ้นใหม่ จากข้อมูลที่พบช่างทอผ้าเพิ่มมีการก่อตั้งกลุ่มทอผ้าขึ้นมาใหม่ เนื่องจากในจังหวัดกาญจนบุรีเริ่มให้การสนับสนุนเรื่องการทอผ้ามีการตั้งกลุ่มทอผ้าขึ้นในแต่ละอำเภอ อำเภอบ่อพลอยเป็นอำเภอที่ใกล้กับจังหวัดสุพรรณดังนั้นจึงมีกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้งเข้ามาอาศัยอยู่ในพื้นที่ เริ่มมีการฝึกการมัด การทอลวดลายจากผู้เชี่ยวชาญในหมู่บ้าน ดังนั้นลักษณะลวดลายในผ้าชิ้นมัดหมี่จึงได้มีการประยุกต์ชิ้นใหม่ โดยได้มีการตัดแปลงมาจากลวดลายดั้งเดิมซึ่งเป็นช่างทอที่มีอายุไม่สูงมาก ส่วนบางผืนที่ผู้เชี่ยวชาญทอมานั้นก็ยังคงมีการอนุรักษ์ลวดลายดั้งเดิมของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้งที่เห็นได้ชัดคือลายแมงมุม ลายช่อผกาที่มักพบลายนี้ในกลุ่มทอผ้าคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง ลักษณะลายจากช่างทอผ้ารุ่นใหม่มีการตัดทอนลายละเอียดของลวดลายดั้งเดิม มีการเพิ่มและขยายลวดลายจากลายดั้งเดิมรวมถึงการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของการใช้สีเพื่อความสวยงามความดูใจของช่างทอผ้าผลงานที่ได้จะนำมาเพื่อจำหน่ายเป็นรายได้หลักของกลุ่มแม่ชาวบ้านบ่อพลอย

การใช้สีของลวดลาย

การใช้สีในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง ใน 5 จังหวัด ประเภทชิ้นหมีรวดพบมากที่สุดคือ การใช้สีวรรณะเย็น รองลงไปตามลำดับได้แก่ การใช้สีวรรณะร้อน และ การใช้สีตัดกัน

การใช้สีในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง ใน 5 จังหวัด ประเภทชิ้นหมี่ค้น พบมากที่สุดคือ การใช้สีกลมกลืนจากสภาพคล้ายกัน รองลงไปตามลำดับ ได้แก่ การใช้สีกลมกลืนของสี โกล้เคียง และการใช้สีตัดกัน

การใช้สีในลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง ใน 5 จังหวัด ประเภทชิ้นหมี่ตา พบมากที่สุดคือ การใช้สีวรรณะร้อน รองลงไปตามลำดับ การใช้สีตัดกัน และการใช้สีกลมกลืนของสีแยก ตรงข้าม กับการใช้สีวรรณะเย็น

บ้านทัพหลวง จ.อุทัยธานี

ประเภทชิ้นหมี่รวด พบว่ามีการใช้สีวรรณะร้อนจำนวนมากที่สุด สีที่นิยมใช้ได้แก่ สีแดง สีแดง ส้ม สีส้ม สีเหลือง ประกอบด้วยแม่สีในวงจรสีธรรมชาติ การใช้สีดำ สีขาวและมีสีอื่น ๆ มาประกอบ

ประเภทผ้าชิ้นหมี่ค้น พบว่ามีการใช้สีตัดกันจำนวนมากที่สุด สีที่นิยมใช้ได้แก่ สีแดงกับสีเขียว สีแดงส้มกับสีเขียว น้ำเงิน การใช้สีดำ สีขาวและมีสีอื่น ๆ มาประกอบบ้างเล็กน้อย

ประเภทผ้าชิ้นหมี่ตา พบว่ามีการใช้สีวรรณะร้อน จำนวนมากที่สุด สีที่นิยมใช้ได้แก่ สีแดง สีแดง ส้ม สีส้ม สีเหลือง สีม่วงแดง ประกอบด้วยแม่สีในวงจรสีธรรมชาติ การใช้สีดำ สีขาวและมีสีอื่น ๆ มา ประกอบ

บ้านเนินขาม จ.ชัยนาท

ประเภทชิ้นหมี่รวดพบว่ามีการใช้สีวรรณะเย็นจำนวนมากที่สุด สีที่นิยมใช้ได้แก่ สีน้ำเงิน สีเขียว น้ำเงิน สีเขียวสีเหลืองเขียว สีเหลือง สีม่วงน้ำเงิน ประกอบด้วยแม่สีในวงจรสีธรรมชาติ การใช้สีดำ สีขาว และมีสีอื่น ๆ มาประกอบ

ประเภทชิ้นหมี่ค้นพบว่ามีการใช้สีกลมกลืนจากสภาพคล้ายกันจำนวนมากที่สุด สีที่นิยมใช้ได้แก่ สีเทา สีเขียวน้ำเงิน สีเขียว โดยการใช้สีขาวและมีสีอื่น ๆ มาประกอบบ้างเล็กน้อย

ประเภทชิ้นหมี่ตาพบว่ามีการใช้สีวรรณะร้อนมากที่สุด สีที่นิยมใช้ได้แก่ สีแดง ส้ม สีส้ม สีเหลือง สี ม่วงแดง ประกอบด้วยการใช้สีดำ สีขาวและมีสีอื่น ๆ มาประกอบ

บ้านป่าสะแกกับบ้านทับผึ้งน้อย จ.สุพรรณบุรี

ประเภทชิ้นหมี่รวดพบว่ามีการใช้สีการใช้สีวรรณะร้อนจำนวนมากที่สุด สีที่นิยมใช้ได้แก่ สีแดง สีแดง ส้ม สีส้ม สีเหลือง สีม่วง สีม่วงแดง ประกอบด้วยแม่สีในวงจรสีธรรมชาติ การใช้สีดำ สีขาวและมีสี อื่น ๆ มาประกอบ

ประเภทชิ้นหมี่ค้นพบว่ามีการใช้สีกลมกลืนของสีใกล้เคียงจำนวนมากที่สุด สีที่นิยมใช้ได้แก่ สีม่วง แดง สีแดง สีแดง ส้ม สีเหลือง สีเขียวเหลือง สีเขียว ประกอบด้วยการใช้สีดำ สีขาวและมีสีอื่น ๆ มา ประกอบ

ประเภทชิ้นหมี่ตาพบว่ามีการใช้สีวรรณะร้อนจำนวนมากที่สุด สีที่นิยมใช้ได้แก่ สีแดง สีแดง ส้ม สีส้ม สีเหลือง สีม่วงแดง ประกอบด้วยการใช้สีดำ สีขาวและมีสีอื่น ๆ มาประกอบ

บ้านนา จ.นครปฐม

ประเภทชิ้นหมี่รวดพบว่ามี การใช้สีกลมกลืนของสีใกล้เคียง สีที่นิยมใช้ได้แก่ สีน้ำตาลเข้ม สีน้ำตาลอ่อน สีเหลือง และ สีม่วงแดง สีแดง สีแดง ส้ม สีเหลือง สีเขียวเหลือง สีเขียว ประกอบด้วยการใช้สีดำ สีขาวและมีสีอื่น ๆ มาประกอบ

ประเภทชิ้นหมี่คั้น พบว่ามีการใช้สีวรรณะเย็นจำนวนมากที่สุด สีที่นิยมใช้ได้แก่ สีน้ำเงิน สีเขียว น้ำเงิน สีเขียวสีเหลืองเขียว สีเหลือง สีม่วงน้ำเงิน ประกอบด้วยแม่สีในวงจรสีธรรมชาติ การใช้สีดำ สีขาว และมีสีอื่น ๆ มาประกอบ

บ้านบ่อพลอย จ.กาญจนบุรี

ประเภทชิ้นหมี่รวดพบว่ามีการใช้สีวรรณะเย็นจำนวนมากที่สุด สีที่นิยมใช้ได้แก่ สีน้ำเงิน สีเขียว น้ำเงิน สีเขียวสีเหลืองเขียว สีเหลือง สีม่วงน้ำเงิน ประกอบด้วยแม่สีในวงจรสีธรรมชาติ การใช้สีดำ สีขาว และมีสีอื่น ๆ มาประกอบ

ประเภทชิ้นหมี่คั้นพบว่ามีการใช้สีกลมกลืนของสีตรงข้าม ได้แก่สีแดงส้มกับสีเขียว น้ำเงิน โดยการใช้สีขาว สีเหลืองและสีน้ำตาลมาประกอบ

กล่าวโดยสรุป คือ

ผ้าทอของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้งอพยพลงมาแต่ครั้งกรุงธนบุรี ลาวครั้งมาจากภูคังแถว ๆ หลวงพระบาง ผ้าทอของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้งนิยมใช้สีแดงย้อมจากครั้งเป็นโครงสีหลัก เดิมแต่ลาวคลายที่มองคล้ายเคลือบไหมอย่างอิสระ เอกลักษณ์ที่ถือเป็นส่วนต่างจากที่อื่นอยู่ที่สีสันอันร้อนแรง และกระบวนการมัดหมี่จะเป็นการย้อมสีเพียงครั้งเดียวแล้ว "จะ" สีด้วยไม้จุ่มตักแต่งลาวคลายเส้นไหมให้มีสีสันซับซ้อนยิ่งขึ้น ซึ่งในปัจจุบันใช้ที่ทอผ้า 2 แบบ ก็มีพุงแบบพื้นเมือง และมีแบบกระตุกความเป็นมาของชื่อ "ลาวครั้ง" มาจากการที่คนเหล่านี้นิยมใช้ "ครั้ง" มาย้อมสีเสื้อผ้านั้นเป็นแม่ลงชนิดหนึ่งทำรังอยู่ตามกิ่งไม้ให้สีย้อมสีแดง ซึ่งเป็นสีที่ย้อมยากและเป็นที่ต้องการมาก จากการย้อมสีธรรมชาติในอดีตปัจจุบันช่างทอผ้านิยมใช้สีสังเคราะห์หรือสีเคมีเพราะหาซื้อได้ง่ายและสีไม่ตก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ผลจากการศึกษาวิเคราะห์ลวดลายผ้ามัดหมี่ในจังหวัดภาคกลางของประเทศไทย ใน 5 จังหวัดชี้ให้เห็นว่าลักษณะลวดลายผ้ามัดหมี่ กรรมวิธี และสีสันที่ปรากฏบนผืนผ้าชิ้น เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง แสดงถึงภูมิปัญญาที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษอันแท้จริง ทั้งยังเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ ที่เป็นหลักฐานสำคัญทางประวัติศาสตร์ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง ฉะนั้นจึงควรช่วยกันฟื้นฟู และปลูกฝังค่านิยม ให้ชนรุ่นหลังได้เห็นคุณค่าช่วยกันอนุรักษ์วัฒนธรรมการทอผ้าให้คงอยู่สืบไป

2. ในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู ควรได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่าย ในด้านของนักวิชาการควรมีการศึกษาวิจัย และเผยแพร่ความรู้ทางด้านศิลปะพื้นบ้าน ประเภทงานทอผ้าอย่างจริงจัง เนื่องจากสังคมไทยได้เปลี่ยนแปลงไป กระแสความนิยมจากสังคมทำให้ความเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้งลดน้อยลง หันมาทอผ้าเพื่อเศรษฐกิจทางการค้า จึงทำให้เกิดการแข่งขันในเรื่องราคาทำให้ผ้าชิ้นมัดหมี่ที่ผลิตขึ้นมามีราคาถูก จะพบว่าในบางพื้นที่เช่นในบ้านนา จังหวัดนครปฐมผู้วิจัยพบว่าที่ทอผ้าเก่า ๆ และผ้าที่คนเฒ่า คนแก่เก็บไว้ ชาวบ้านของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้งหันไปทำมาหากินอย่างอื่นเพราะเห็นว่าการทอผ้าเป็นอาชีพที่มีรายได้ต่ำ ซึ่งเห็นได้ว่าเอกลักษณ์ผ้าชิ้นมัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้งในแต่ละท้องถิ่นถูกกลืนและสูญหาย แม้แต่ผ้าที่เคยสะสมก็นำมาขายเป็นรายได้ ทั้งนี้ในระดับองค์กรภาครัฐและเอกชนควรช่วยกันส่งเสริมด้านการผลิต ด้านการตลาดอย่างต่อเนื่อง ซึ่งนอกจากจะช่วยส่งเสริมรายได้แล้วยังเป็นการอนุรักษ์ละฟื้นฟูวัฒนธรรมการทอผ้าของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้งให้คงอยู่

3. บุคคลและองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการอนุรักษ์และส่งเสริมการทอผ้า สนับสนุนด้านการตลาด และควรตระหนักในคุณค่าความงามของผืนผ้าอันเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง มิใช่เพื่อประโยชน์ทางการค้าในเรื่องของรูปแบบนิยมเช่นที่พบในชัชนาท ช่างทอผ้าเรียกชื่อลายคุณนายเนื่องจากการดัดแปลงลวดลายจากเดิมแล้วเป็นที่ชื่นชอบของบุคคลใดในท้องถิ่น ก็มีการทอมาเพื่อขายตามกระแสนิยมในท้องถิ่น จะเห็นได้ว่ากระแสนิยมความต้องการของลวดลายเป็นไปตามกระแสนิยมความต้องการของกลุ่มชนและเศรษฐกิจ จึงเป็นหน้าที่ของบุคคลที่เกี่ยวข้องหันมาส่งเสริมเอกลักษณ์ดั้งเดิมของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้งให้มากขึ้น

4. ในองค์กรภาครัฐ เอกชน และชุมชนในท้องถิ่นควรช่วยกันส่งเสริมลักษณะอันโดดเด่นของลวดลายและสีสันทันทีมีมาแต่ดั้งเดิม ควรผลักดันสะสมประจำท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นผืนผ้าชิ้นหรือ การบันทึกภาพลวดลายเก็บไว้ เพราะนับวันความโดดเด่นอันเป็นเอกลักษณ์จะเปลี่ยนไปตามกระแสนิยม เห็นได้ว่าผ้าชิ้นบางผืนช่างทอยังไม่สามารถตั้งชื่อ หรือจำชื่อได้ เนื่องจากทอตามบรรพบุรุษ บางพื้นที่ผ้าเก่าก็ถูกกวาดซื้อไปเป็นจำนวนมาก ชาวบ้านในท้องถิ่นจะเหลือเก็บเพียงไม่กี่ผืนหรือไม่เหลือให้ลูกหลานรุ่นหลังได้ดู ดังนั้นลวดลายที่ทอจึงมีการดัดแปลงขึ้นใหม่จากเดิม หรือทอประยุกต์ขึ้นใหม่ตามแนวความคิดของช่างทอ ทำให้ลวดลายที่งดงามอันเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชนสูญหายไป ควรหันมาส่งเสริมวัฒนธรรมการทอผ้าและสะสมลวดลาย สีสันทันเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้งอย่างแท้จริง

5. ควรปลูกจิตสำนึกให้คนรุ่นหลังหันมาช่วยกันอนุรักษ์มรดกผ้าไทย โดยสนับสนุนเงินทุนในการลงทุนแปรรูปผืนผ้าให้เป็นผลิตภัณฑ์ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อการจำหน่ายในประเทศและการส่งออก รวมทั้งส่งเสริมให้ช่วยกันสวมใส่ผ้าไทยอันเป็นเอกลักษณ์ที่สวยงามของประเทศไทย

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับค่านิยม แนวความคิด และความเชื่อในลักษณะลวดลายผ้าชิ้นมัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง ใน 5 จังหวัด

2. ควรมีการศึกษาลวดลายทั้งผ้ามัดหมี่และผ้าตีนจก โดยเก็บรวบรวมเพื่ออนุรักษ์ลวดลายผ้าชิ้นมัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง ในแต่ละภูมิภาคของประเทศไทย

3. ควรศึกษา วัสดุอุปกรณ์และกรรมวิธีการทอผ้าชิ้นมัดหมี่ใน 5 จังหวัดอย่างละเอียด

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลลา กองสุข. (2536). *ผ้าจากกลุ่มลาวตั้งบ้านกุดจอก ชัยนาท - บ้านทัพผึ่งน้อย สุพรรณบุรี*. รายงานวิจัย. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. ถ่ายเอกสาร.
- กรมศิลปากร. (2537). *องค์เอกอัครอุปถัมภ์ มรดกช่างศิลป์ไทย*. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร.
- กรุณา เดชาดิวงศ์ ณ อยุธยา. (2532). *สิ่งทอไทย*. กรุงเทพฯ : บริษัท เดอะ รีเบอร์ตเรเตอร์ จำกัด
- ชนินฐา ตันติพิมล และสุวิมล สกุลเดช. (2536). *ศึกษาลายผ้าไทยในท้องถิ่นทางภาคใต้*. รายงานวิจัย. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. กระทรวงศึกษาธิการ. ถ่ายเอกสาร.
- ชนิดา ตั้งถาวรศิริกุล. (2541). *สื่อสัญลักษณ์ผ้าลาวเวียงจันทน์*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชลุด นิมเสมอ. (2534). *องค์ประกอบของศิลปะ*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ทรงพันธ์ วรรณมาศ. (2523). *ผ้าไทยลายอีสาน*. เอกสารนิเทศการศึกษา ฉบับที่ 266 . หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู. กรุงเทพฯ : บพิชการพิมพ์. ถ่ายเอกสาร.
- ทรงศักดิ์ ปรางค์วัฒนากุลและแพทรีเซีย ซีสมแมน (2530). *ผ้าลานนา ยวน ลื้อ ลาว*. กรุงเทพฯ : โครงการศูนย์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- _____ (2535). *ผ้าเอเซีย : มรดกร่วมทางวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการแห่งชาติและองค์การศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรมสหประชาชาติ.
- ทวีเดช จีวบาง. (2536). *ความคิดสร้างสรรค์ศิลปะ*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- ธารา ซีสมแมน. (2536). *ผ้าทอลาวครั้ง*. รายงานวิจัย. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. ถ่ายเอกสาร.
- บังอร ปิยะพันธ์. (2541). *ลาวในกรุงรัตนโกสินทร์*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บุญเรือง ปาแสนกุล. เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พัทธราณี วัฒนชัย. เป็นผู้สัมภาษณ์, นครปฐม. เมื่อวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2543
- พงศ์ศิริ นาคพงศ์. (2536). *อันเนื่องมาจากลวดลายและสีบนผืนผ้าไทพื้นเมืองในภาค กลาง*. งานวิจัย. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. ถ่ายเอกสาร.
- เพ็ญศรี รัตนถาวร. (2535, มกราคม). "ใหม่ หมี่ และผ้ามัดหมี่," *ศิลปวัฒนธรรม* 13(3) : 78- 79.
- พูลทรัพย์ สวนเมืองตุลาพันธ์, วารุณี พูนศิลป์ และสุชาดา บุญชู. (2542). *การย้อมสีไหมด้วยวัสดุธรรมชาติในภาคอีสานของไทย*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. ถ่ายเอกสาร.
- ผ้าทอไทครั้งชัยนาท (2542, ตุลาคม). *ศิลปวัฒนธรรม*. 20 (12) : 76.
- มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2542). *การย้อมสีสิ่งทอที่ใช้วัสดุจากธรรมชาติ*. เชียงใหม่ : ศูนย์บริการข้อมูลเทคโนโลยีที่เหมาะสมสำหรับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้(RISE - AT) สถาบันวิจัยและพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มณฑา โกเฮง. (2536). *สิ่งทอเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- ไมตรี เกตุขาว. (2540). *การศึกษาลวดลายผ้าขึ้นต้นจกในจังหวัดภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย*. ปริญญาโท กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร.

รำไพพรรณ แก้วสุริยะ. (2535, 9 เมษายน). "ผ้าทอพื้นบ้านศิลปะบนผืนผ้าสายใยแห่งวัฒนธรรมอาเซียน,"

วารสารอ.ส.ท. 32(9) : 66 - 70.

ลวดลายผ้าของชนไท - ลาวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. (ความรู้ประกอบบรรยายสไลด์). (2541).

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม : ทัศนีย์ บัวระกา.

วรรณภา วุฒิชะกุลและยุรรัตน์ พันธุ์ยุธา. (2536). *ผ้าทอกับวิถีชีวิตชาวไทย*. งานวิจัย. กรุงเทพฯ : สำนัก
งานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. ถ่ายเอกสาร.

วรรณรัตน์ ตั้งเจริญ. (2537). *การออกแบบงานช่าง*. (เอกสารประกอบการสอน ศล. 447) กรุงเทพฯ : คณะ
ศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร.

วิบูลย์ ลีสุวรรณ. (2530). *ผ้าไทย พัฒนาการทางอุตสาหกรรมและสังคม*. กรุงเทพฯ : บริษัท เงินทุน
อุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย.

_____. (2531). *ผ้าไทย*. กรุงเทพฯ : องค์การการค้าสุภา.

_____. (2540, 3 ตุลาคม). "ผ้าลาวศิลปะการถักทอเส้นใย," *วารสาร อ.ส.ท.* 38 (3) : 88 - 90.

_____. (2540). *มรดกวัฒนธรรมพื้นบ้าน*. กรุงเทพฯ : บริษัท ดันอ้อ แกรมมี จำกัด.

สาวิตรี สุวรรณสถิตย์. (2543). *ความพยายามที่จะศึกษาเปรียบเทียบประวัติและลวดลาย*

การมัดย้อมผ้าแบบมัดหมี่ ในประเทศต่าง ๆ บนเส้นทางการค้าโบราณ.

(เอกสารประกอบการสอน). กรุงเทพฯ : สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตชุมพรเขต.

ถ่ายเอกสาร.

สิทธิชัย สมานชาติ. (2542, 2 พฤศจิกายน). "ผ้าชิ้นหมี่รวด กลุ่มไทครั้ง," *สกุลไทย*. 46(2340) : 74.

สิทธิศักดิ์ รัชศรีสวัสดิ์กุล (2529). *การออกแบบลวดลาย*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

สิบบ โกสาธิ. (2541, ธันวาคม). "ผ้าทอบ้านเนินขาม" *วัฒนธรรมไทย* 36 (3) : 32 - 33.

สุชาติ เกาทอง. (2539). *หลักการทัศนศิลป์*. กรุงเทพฯ : นำอักษรการพิมพ์.

สุดสนอง ผาดินาวิน. (พ.ศ., สิงหาคม) "คุณค่าสัทธิธรรมชาติของไทยเพื่อการย้อมทางชีววิทยา,"

วิทยา ศาสตร์. 39 (8) : 25 - 28 , 411.

สุนัย ณ อุบลและคณะ. (2536). *ผ้ากับวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ไทย - ลาวสายเมืองอุบล*. งานวิจัย. กรุงเทพฯ

: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. ถ่ายเอกสาร

สมาลัย ไทมีส. (2525). *ผ้าพื้นเมือง*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

_____. (2539 - 2540, พฤศจิกายน - มกราคม). "IKATS," *จุลสารไทยคดีศึกษา*. 13(2) : 57 - 62.

_____. (2529). *ผ้าและประเพณีการใช้ผ้าไทย*. รายงานวิจัย. กรุงเทพฯ : สถาบันไทยคดีศึกษา
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุวิมล วัลย์เครือและชนิดา ตั้งถาวรศิริกุล (2536). *ผ้าลาว : การอพยพเคลื่อนย้ายของวัฒนธรรมผ้าจาก*

กลุ่มแม่น้ำโขงสู่ลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งประเทศไทย. ถ่ายเอกสาร.

หน่วยศึกษานันทกิจ กรมสามัญศึกษา. (2515). *ความรู้เรื่องสี*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.

อรชร เอกภาพสากล. (2541, ตุลาคม - ธันวาคม). "เส้นทางผ้าลาวครั้ง," *เมืองโบราณ*. 24(4) : 114 -

116.

อัจฉราพร ไชยะสุด. (2524). *การออกแบบลวดลายผ้าและเทคนิคการพิมพ์*. กรุงเทพฯ : สหประชาพานิช.

- อุบลศรี อรรถพันธ์. (2529). การศึกษาเรื่องการทำผ้าไหมพรมเรียง. งานวิจัย. สงขลา : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา ถ่ายเอกสาร.
- อารี สุทธิพันธ์. (2537). การออกแบบ. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- อรไท ผลดี. (2542, สิงหาคม - กันยายน). “ผ้าทอไทยครั้ง”. ซีลด์. 1999 (1) : 88 – 89.

ข้อมูลบุคคล จังหวัดอุทัยธานี

1. นางทองเขียน	ปานแดง	อายุ 38 ปี						
ที่อยู่	110 หมู่ที่ 10 ตำบล	ทัพหลวง	อำเภอ	บ้านไร่	จังหวัด	อุทัยธานี		
2. นางบุญ	ป้อมคำ	อายุ 68 ปี						
ที่อยู่	110 หมู่ที่ 1 ตำบล	ทัพหลวง	อำเภอ	บ้านไร่	จังหวัด	อุทัยธานี		
3. นางเต็ม	ป้อมคำ	อายุ 81 ปี						
ที่อยู่	3 หมู่ที่ 1 ตำบล	ทัพหลวง	อำเภอ	บ้านไร่	จังหวัด	อุทัยธานี		
4. นางสาวท	หลวงโบทา	อายุ 54 ปี						
ที่อยู่	3 หมู่ที่ 1 ตำบล	ทัพหลวง	อำเภอ	บ้านไร่	จังหวัด	อุทัยธานี		
5. นางคำสงค์	คณฑา	อายุ 64 ปี						
ที่อยู่	82 หมู่ที่ 10 ตำบล	ทัพหลวง	อำเภอ	บ้านไร่	จังหวัด	อุทัยธานี		
6. นางนาง	ป้อมคำ	อายุ 70 ปี						
ที่อยู่	100/1 หมู่ที่ 10 ตำบล	ทัพหลวง	อำเภอ	บ้านไร่	จังหวัด	อุทัยธานี		
7. นางอุ้นเรือน	ป้อมคำ	อายุ 68 ปี						
ที่อยู่	101/1 หมู่ที่ 10 ตำบล	ทัพหลวง	อำเภอ	บ้านไร่	จังหวัด	อุทัยธานี		
8. นางทองใบ	ป้อมคำ	อายุ 67 ปี						
ที่อยู่	98 หมู่ที่ 10 ตำบล	ทัพหลวง	อำเภอ	บ้านไร่	จังหวัด	อุทัยธานี		
9. นางดวงเพ็ญ	ป้อมคำ	อายุ 47 ปี						
ที่อยู่	172 หมู่ที่ 10 ตำบล	ทัพหลวง	อำเภอ	บ้านไร่	จังหวัด	อุทัยธานี		
10.นางพุด	ป้อมคำ	อายุ 60 ปี						
ที่อยู่	477 หมู่ที่ 10 ตำบล	ทัพหลวง	อำเภอ	บ้านไร่	จังหวัด	อุทัยธานี		
11.นางอัมพร	เจริญธรรม	อายุ 60 ปี						
ที่อยู่	143 หมู่ที่ 10 ตำบล	ทัพหลวง	อำเภอ	บ้านไร่	จังหวัด	อุทัยธานี		

จังหวัดชัยนาท

1. นางกล่อง	เวียงจันทร์	อายุ 68 ปี						
ที่อยู่	60 หมู่ที่ 1 ตำบล	เนินขาม	กิ่งอำเภอ	เนินขาม	จังหวัด	ชัยนาท		
2. นางวันทา	เผือกม่วง	อายุ 55 ปี						
ที่อยู่	93 หมู่ที่ 6 ตำบล	เนินขาม	กิ่งอำเภอ	เนินขาม	จังหวัด	ชัยนาท		
3. นางคำฝัน	จันทร์อาภา	อายุ 45 ปี						
ที่อยู่	93 หมู่ที่ 6 ตำบล	เนินขาม	กิ่งอำเภอ	เนินขาม	จังหวัด	ชัยนาท		
4. นางสายหยุด	พรมรังษี	อายุ 40 ปี						

ที่อยู่	93 หมู่ที่ 6 ตำบล เนินขาม	กิ่งอำเภอ เนินขาม	จังหวัด ชัยนาท
5. นางศรี	บัวชื่น อายุ 78 ปี		
ที่อยู่	62 หมู่ที่ 1 ตำบล เนินขาม	กิ่งอำเภอ เนินขาม	จังหวัด ชัยนาท
6. นางน้อย	พุ่มจำปา อายุ 74 ปี		
ที่อยู่	9 หมู่ที่ 6 ตำบล เนินขาม	กิ่งอำเภอ เนินขาม	จังหวัด ชัยนาท
7. นางอุษา	บุญสาพิทักษ์ อายุ 42 ปี		
ที่อยู่	2 หมู่ที่ 1 ตำบล เนินขาม	กิ่งอำเภอ เนินขาม	จังหวัด ชัยนาท
8. นางเลื่อน	เอื้อสกุลกิจ อายุ 29 ปี		
ที่อยู่	64 หมู่ที่ 1 ตำบล เนินขาม	กิ่งอำเภอ เนินขาม	จังหวัด ชัยนาท
9. นางสายบัว	เวียงจันทร์ อายุ 65 ปี		
ที่อยู่	22 หมู่ที่ 2 ตำบล เนินขาม	กิ่งอำเภอ เนินขาม	จังหวัด ชัยนาท
10. นางหลอด	โพแก้ว อายุ 62 ปี(คลังผ้าสะสม)		
ที่อยู่	9 หมู่ที่ 6 ตำบล เนินขาม	กิ่งอำเภอ เนินขาม	จังหวัด ชัยนาท
11. นางสาวนิตา	โพแก้ว อายุ 32 ปี(คลังผ้าสะสม)		
ที่อยู่	9 หมู่ที่ 6 ตำบล เนินขาม	กิ่งอำเภอ เนินขาม	จังหวัด ชัยนาท

จังหวัดสุพรรณบุรี

1. นางเฉลียว	สราคำ อายุ 57 ปี		
ที่อยู่	25/1 หมู่ที่ 5 ตำบล ป่าสะแก	อำเภอ เดิมบางนางบวช	จังหวัด สุพรรณบุรี
2. นางบาง	พลเสน อายุ 57 ปี		
ที่อยู่	25 หมู่ที่ 5 ตำบล ป่าสะแก	อำเภอ เดิมบางนางบวช	จังหวัด สุพรรณบุรี
3. นางไพล่	ทนต์ อายุ 78 ปี		
ที่อยู่	6 หมู่ที่ 3 ตำบล วังคัน	อำเภอ ด้านช้าง	จังหวัด สุพรรณบุรี
4. นางทองมา	บากอง อายุ 80 ปี		
ที่อยู่	12 หมู่ที่ 3 ตำบล วังคัน	อำเภอ ด้านช้าง	จังหวัด สุพรรณบุรี
5. นางศรี	ทีปะลา อายุ 65 ปี		
ที่อยู่	23 หมู่ที่ 3 ตำบล วังคัน	อำเภอ ด้านช้าง	จังหวัด สุพรรณบุรี
6. นางบุญชัย	กุลท่ามา อายุ 78 ปี		
ที่อยู่	16 หมู่ที่ 3 ตำบล วังคัน	อำเภอ ด้านช้าง	จังหวัด สุพรรณบุรี
7. นางริ้ว	หุณณรงค์ อายุ 52 ปี		
ที่อยู่	120 หมู่ที่ 3 ตำบล วังคัน	อำเภอ ด้านช้าง	จังหวัด สุพรรณบุรี
8. นางสุภาพ	ทองลี อายุ 43 ปี		
ที่อยู่	35 หมู่ที่ 3 ตำบล วังคัน	อำเภอ ด้านช้าง	จังหวัด สุพรรณบุรี
9. นางปลิว	ทีปะลา อายุ 58 ปี		

ที่อยู่ 26 หมู่ที่ 3 ตำบล วังคัน อำเภอ ด่านช้าง จังหวัด สุพรรณบุรี

จังหวัดนครปฐม

1. นางแก้ว ชันเครือ อายุ 78 ปี
ที่อยู่ 25 หมู่ที่ 1 ตำบล โพรงมะเดื่อ อำเภอ เมือง จังหวัด นครปฐม
2. นางหนู คำพลอย อายุ 48 ปี
ที่อยู่ 25 หมู่ที่ 1 ตำบล โพรงมะเดื่อ อำเภอ เมือง จังหวัด นครปฐม
3. นางสปรี คลองละวะ อายุ 53 ปี
ที่อยู่ 75 หมู่ที่ 1 ตำบล โพรงมะเดื่อ อำเภอ เมือง จังหวัด นครปฐม
4. นางช้อน คำเงิน อายุ 47 ปี
ที่อยู่ 119 / 5 หมู่ที่ 1 ตำบล โพรงมะเดื่อ อำเภอ เมือง จังหวัด นครปฐม
5. นางกุหลาบ บุญทองคำ อายุ 52 ปี
ที่อยู่ 59 หมู่ที่ 1 ตำบล โพรงมะเดื่อ อำเภอ เมือง จังหวัด นครปฐม

จังหวัดกาญจนบุรี

1. นางดีว หอมจัน อายุ 67 ปี
ที่อยู่ 19 หมู่ที่ 8 ตำบล หลุมรัง อำเภอ ป่อปลอย จังหวัด กาญจนบุรี
2. นางไปล์ สุวรรณเกิด อายุ 69 ปี
ที่อยู่ 45 หมู่ที่ 1 ตำบล หลุมรัง อำเภอ ป่อปลอย จังหวัด กาญจนบุรี
3. นางขวัญจิต ทองเชื้อ อายุ 35 ปี
ที่อยู่ 55 หมู่ที่ 10 ตำบล หลุมรัง อำเภอ ป่อปลอย จังหวัด กาญจนบุรี
4. นางสาวเจียด สระทอง อายุ 48 ปี
ที่อยู่ 18 หมู่ที่ 10 ตำบล หลุมรัง อำเภอ ป่อปลอย จังหวัด กาญจนบุรี
5. นางมะลิ เกษมสุข อายุ 52 ปี
ที่อยู่ 13 หมู่ที่ 10 ตำบล หลุมรัง อำเภอ ป่อปลอย จังหวัด กาญจนบุรี
6. นางวิไลพร ทองเชื้อ อายุ 52 ปี
ที่อยู่ 13 หมู่ที่ 10 ตำบล หลุมรัง อำเภอ ป่อปลอย จังหวัด กาญจนบุรี
7. นางกม พรหมมาลี อายุ 48 ปี
ที่อยู่ 40 หมู่ที่ 8 ตำบล หลุมรัง อำเภอ ป่อปลอย จังหวัด กาญจนบุรี
8. นางบุญนำ นพรัตน์วารานันท์ อายุ 54 ปี
ที่อยู่ 55 หมู่ที่ 1 ตำบล หลุมรัง อำเภอ ป่อปลอย จังหวัด กาญจนบุรี
9. นางสาวยีนดี ทวีศรี อายุ 24 ปี
ที่อยู่ 19 หมู่ที่ 8 ตำบล หลุมรัง อำเภอ ป่อปลอย จังหวัด กาญจนบุรี

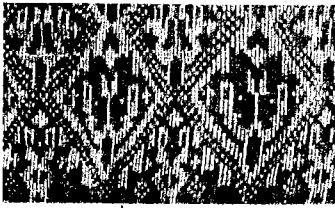
ภาคผนวก

ผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครึ่ง
ในจังหวัดภาคกลางของประเทศไทย
ใน 5 จังหวัด จำนวน 220 ผืน

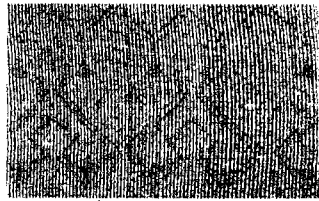
ได้แก่	จ.อุทัยธานี	จำนวน	60	ผืน
	จ.ชัยนาท	จำนวน	60	ผืน
	จ.สุพรรณบุรี	จำนวน	60	ผืน
	จ.นครปฐม	จำนวน	20	ผืน
	จ.กาญจนบุรี	จำนวน	20	ผืน

ผ้ามัดหมี่บ้านทัพหลวง ตำบล ทัพหลวง อำเภอ บ้านไร่ จังหวัด อุทัยธานี
จำนวน 60 ผืน

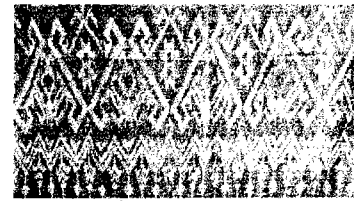
ประเภทชิ้นหมี่รด

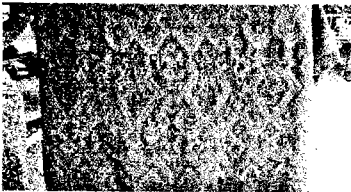
รูปที่ 1 อ. ลายนก

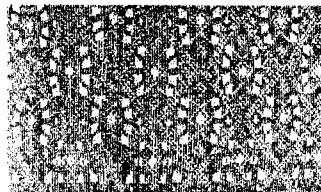
รูปที่ 2 อ. ลายหงษ์คู่

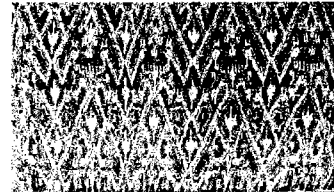
รูปที่ 3 อ. ลายนาคปีกบาง

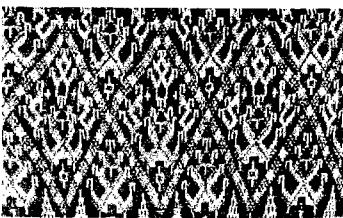
รูปที่ 4 อ. ลายนาคจับนก

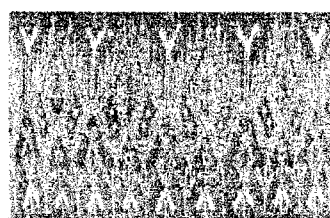
รูปที่ 5 อ. ลายปลา

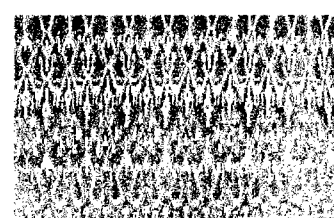
รูปที่ 6 อ. ลายนาค 2 หัว

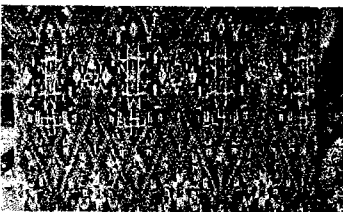
รูปที่ 7 อ. ลายขนาดเล็ก

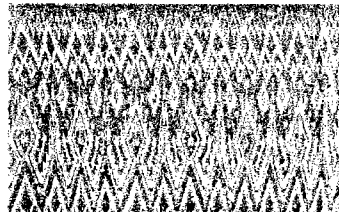
รูปที่ 8 อ. ลายนาคชื่อใหญ่

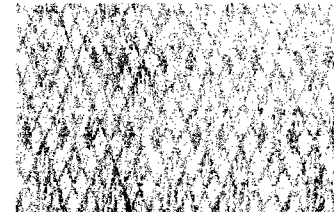
รูปที่ 9 อ. ลายนาคขอ

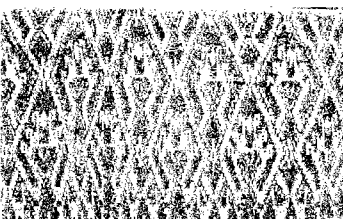
รูปที่ 10 อ. ลายนาค

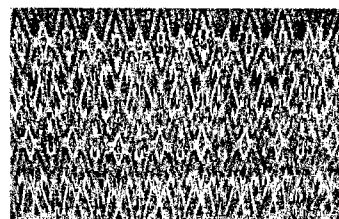
รูปที่ 11 อ. ลายหัวนาค

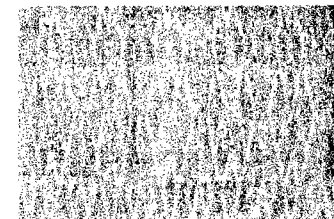
รูปที่ 12 อ. ลายนาค 3 ขอ

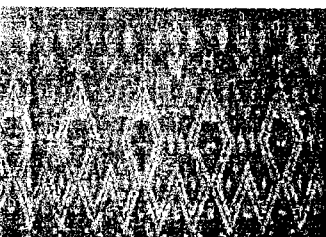
รูปที่ 13 อ. ลายหงษ์นกยูง

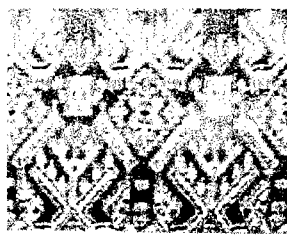
รูปที่ 14 อ. ลายปีกบางขนาดเล็ก

รูปที่ 15 อ. ลายนาคจับเอี้ย

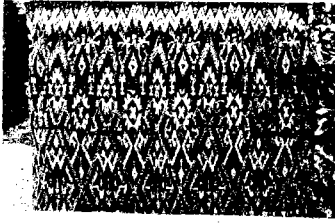

รูปที่ 16 อ. ลายขนาดใหญ่

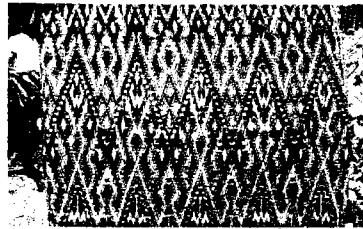

รูปที่ 17 อ. ลายปีกบาง

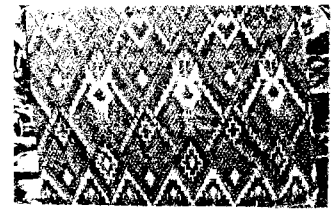

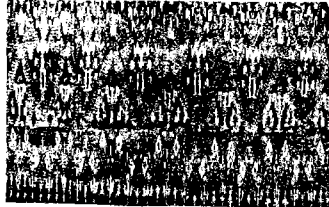
รูปที่ 18 อ. ลายขนาดปีกไก่

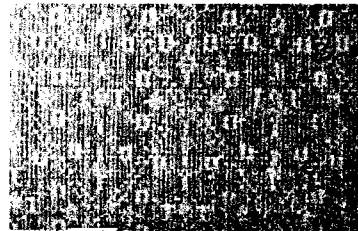
รูปที่ 19 อ. ลายขนาดยี่ม

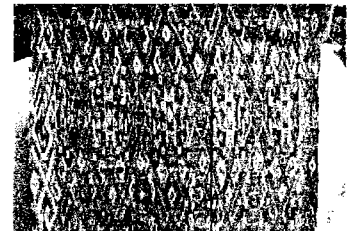
รูปที่ 20 อ. ลายขนาดจับเอี๋ย

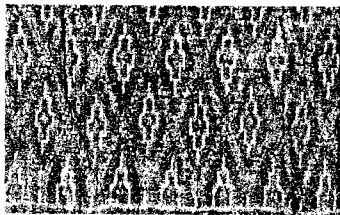
รูปที่ 21 อ. ลายขนาดจับเอี๋ย

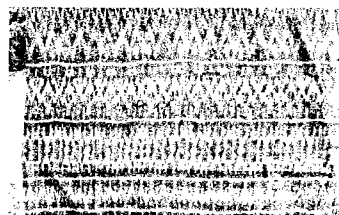
รูปที่ 22 อ. ลายแมงมุม

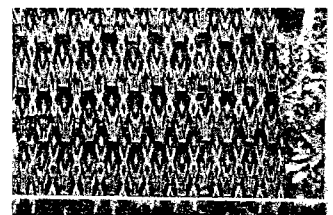
รูปที่ 23 อ. ลายดอกแก้ว

รูปที่ 24 อ. ลายตุ้ม

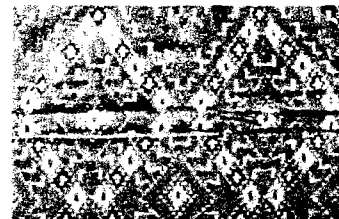
รูปที่ 25 อ. ลายดอกแก้วผสมขอ

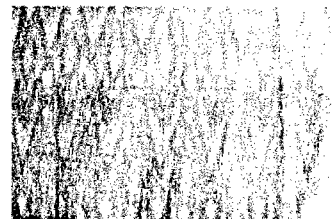
รูปที่ 26 อ. ลายแจกันดอกไม้

รูปที่ 27 อ. ลายเอี๋ยจับตุ้ม

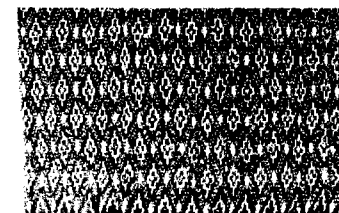
รูปที่ 28 อ. ลายเอี๋ยตุ้มซอหนัก

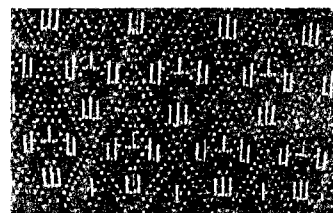
รูปที่ 29 อ. ลายเชิงเทียน

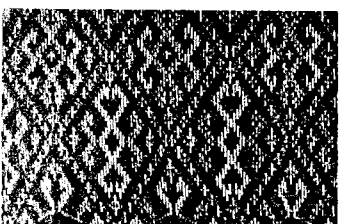
รูปที่ 30 อ. ลายเครือตุ้มกาบ

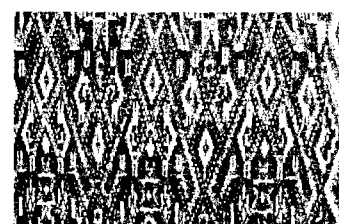
รูปที่ 31 อ. ลายเอี๋ยป่อง

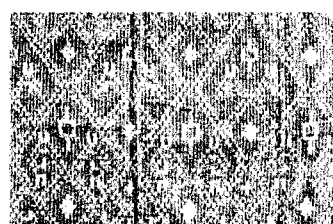
รูปที่ 32 อ. ลายหมีปล้อง

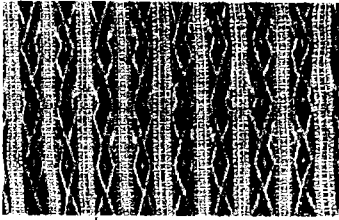
รูปที่ 33 อ. ลายเอี๋ยขอใหญ่

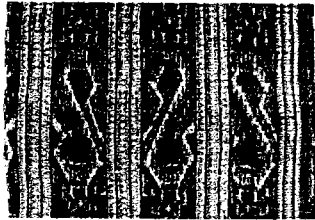
รูปที่ 34 อ. ลายเอี๋ยขอกำ

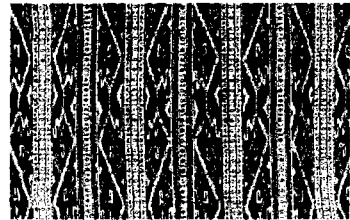
รูปที่ 35 อ. ลายขอจับเอี๋ย

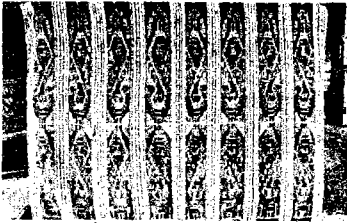
รูปที่ 49อ. ลายขนาดเครือ

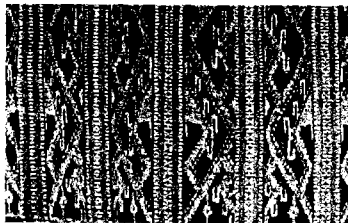
รูปที่ 50 อ. ลายขนาด

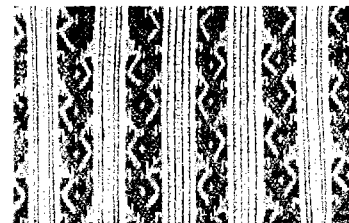
รูปที่ 51 อ. ลายเอียนขนาดเล็ก

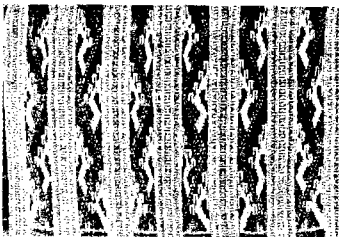
รูปที่ 52 อ. ลายขนาดมีชื่อ

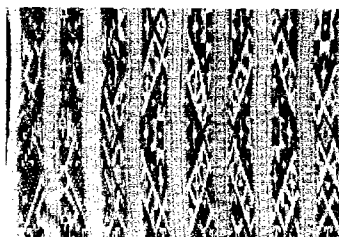
รูปที่ 53 อ. ลายขนาด

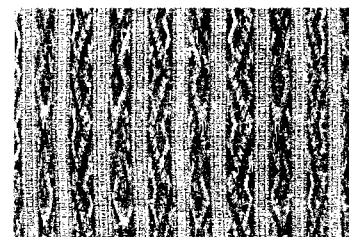
รูปที่ 54 อ. ลายขนาด

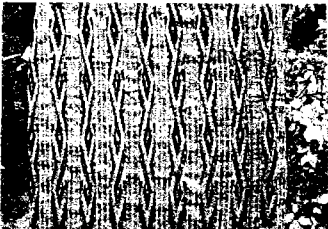
รูปที่ 55 อ. ลายเอียนขนาด 4 ขอ

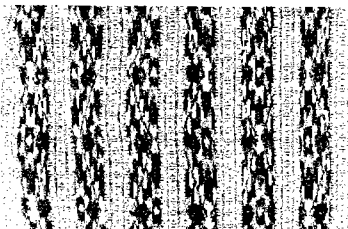
รูปที่ 56 อ. ลายขนาด

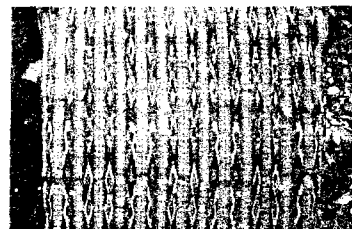
รูปที่ 57 อ. ลายขนาดจับเอียน

รูปที่ 58 อ. ลายขนาดกำลังนอน

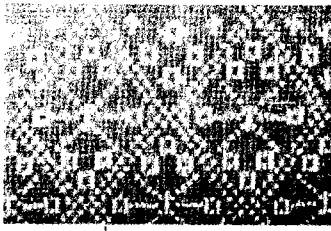
รูปที่ 59 อ. ลายดอกแก้ว

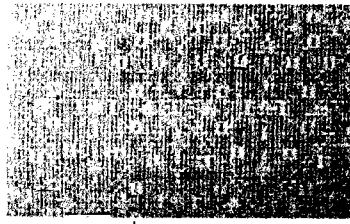
รูปที่ 60 อ. ลายชอกำป็น

ผ้ามัดหมี่บ้านเนินขาม ตำบล เนินขาม กิ่งอำเภอ เนินขาม จังหวัด ชัยนาท
จำนวน 60 ผืน

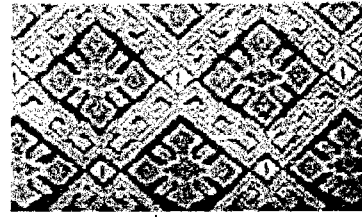
ประเภทผ้าขึ้นหมีรวด

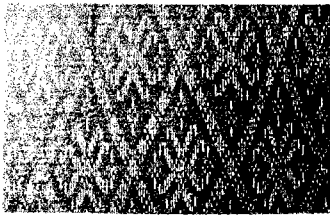
รูปที่ 1 ข. ลายแมงมุง

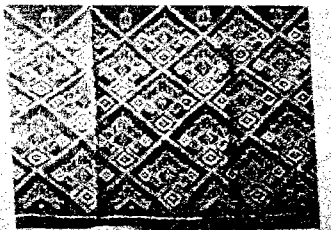
รูปที่ 2 ข. ลายแมงมม

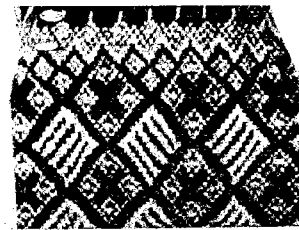
รูปที่ 3 ข. ลายเต่า

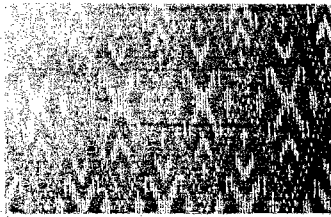
รูปที่ 4 ข. ลายตะพาน

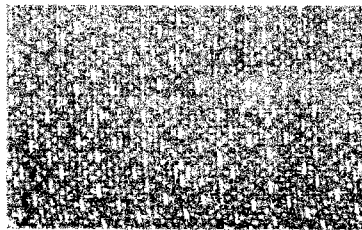
รูปที่ 5 ข. ลายหมีนาค

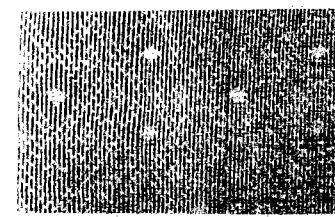
รูปที่ 6 ข. ลายขนมเปียกปูน

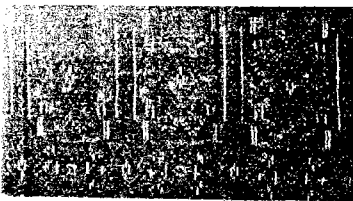
รูปที่ 7 ข. ลายคล้อมกระจับ

รูปที่ 8 ข. ลายหมีกระจับ

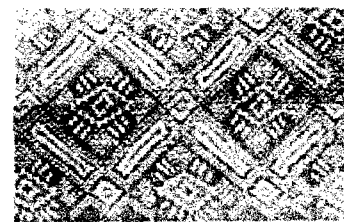
รูปที่ 9 ข. ลายดอก

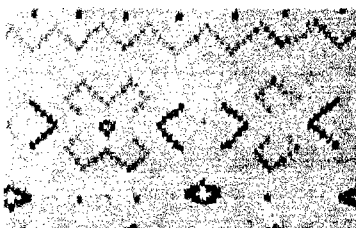
รูปที่ 10 ข. ลายหมีสำเภา

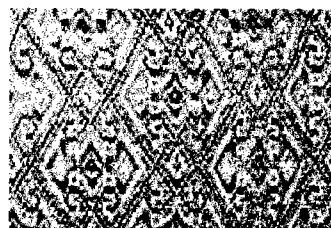
รูปที่ 11 ข. ลายขอ

รูปที่ 12 ข. ลายหมีแปบ

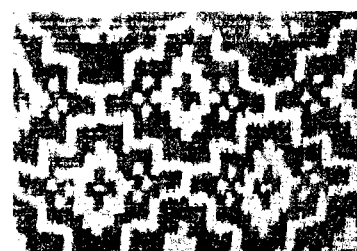
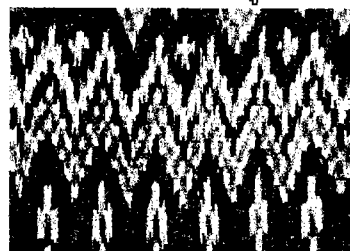
รูปที่ 13 ข. ลายหมีตะเกา

รูปที่ 14 ข. ลายหมีโคมเหลือง

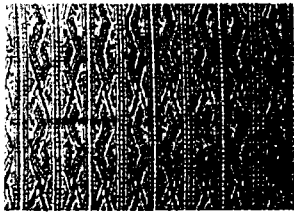

รูปที่ 15 ข. ลายหมี 39 ลำ

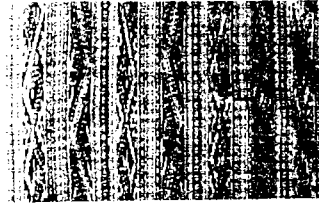

รูปที่ 16 ข. ลายหมีสะเภา

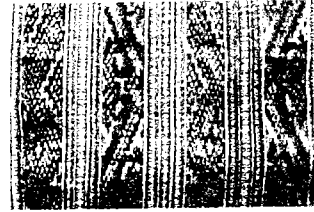
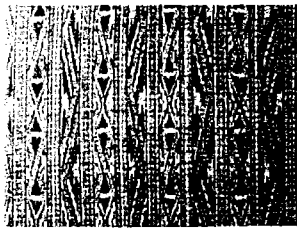
ประเภทซิ่นหมี่ตา

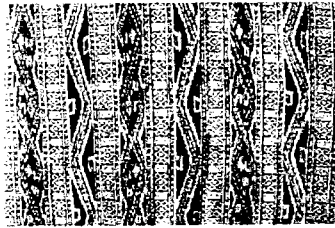
รูปที่ 48 ซ. ลายขนาดกันเกี้ยว

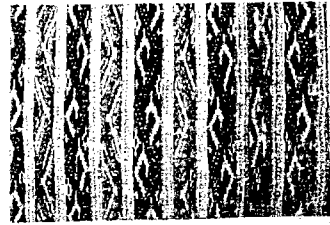
รูปที่ 49 ซ. ลายขนาด

รูปที่ 50 ซ. ลายหงษ์หลังหัก
ผสมขนาดกันเกี้ยว

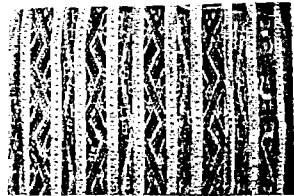
รูปที่ 51 ซ. ลายขนาดกันเปื้อน

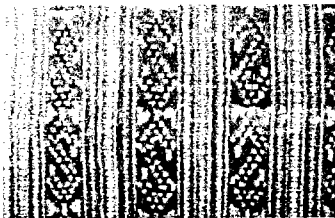
รูปที่ 52 ซ. ลายขนาด

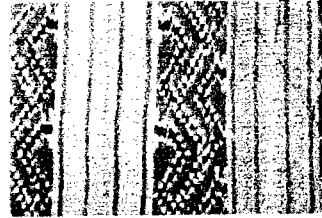
รูปที่ 53 ซ. ลายขนาดไต้ราว

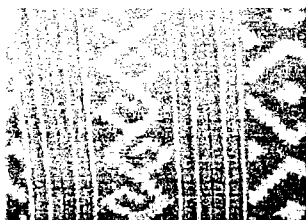
รูปที่ 54 ซ. ลายนก

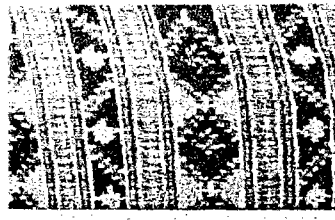
รูปที่ 55 ซ. ลายขอ

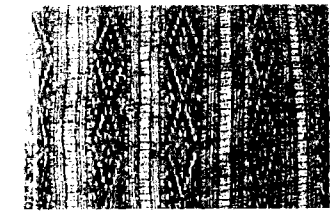
รูปที่ 56 ซ. ลายสาส์น

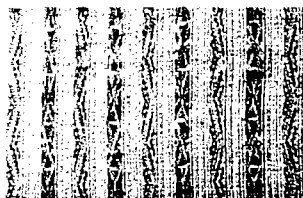
รูปที่ 57 ซ. ลายขอ

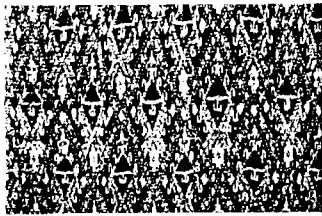

รูปที่ 58 ซ. ลายข้าวหลามตัด

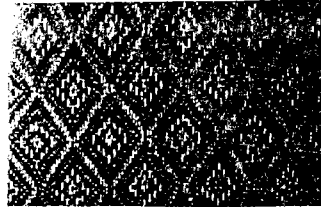

รูปที่ 59 ซ. ลายภูน้ำค้าง

รูปที่ 60 ซ. ลายขนาดกันเปื้อนผสม
ลายสาส์น

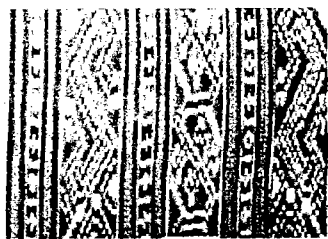

รูปที่ 35 ซ. ลายจรวด

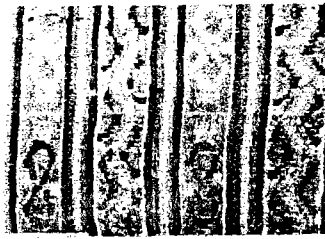

รูปที่ 36 ซ.ลายประยุกต์

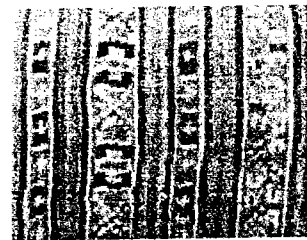
ประเภทซิ่นหมี่คั้น

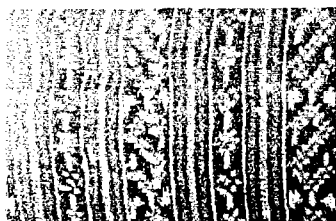
รูปที่ 37 ซ. ลายนาคเล็ก

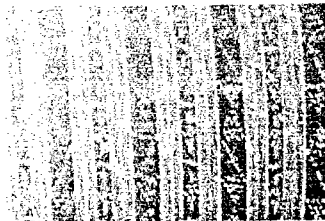
รูปที่ 38 ซ. ลายนาคกันเปื้อน

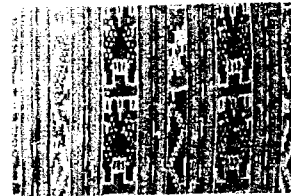
รูปที่ 39 ซ.ลายนาคพาดขน

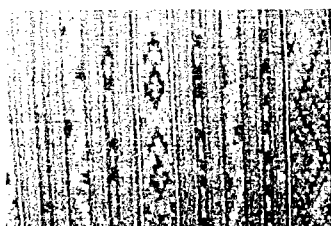
รูปที่ 40 ซ. ลายนาคพาดขน

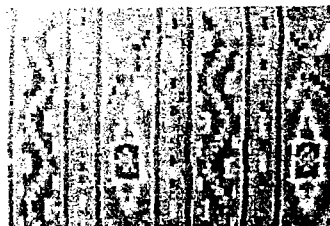
รูปที่ 40 ซ. ลายนาคกันเปื้อน

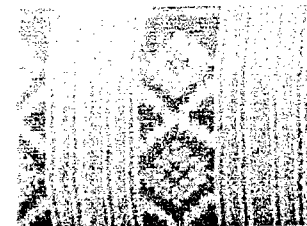
รูปที่ 41 ซ.ลายกำมปูผสมขนาดน้อย

รูปที่ 43 ซ. ลาย หมี่น้อย

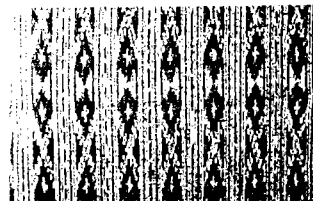
รูปที่ 44 ซ. ลายขาลี

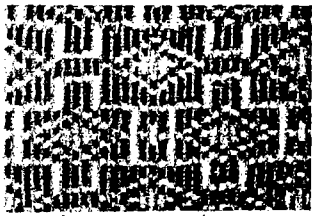
รูปที่ 45 ซ.ลายข้าวหลามตัด

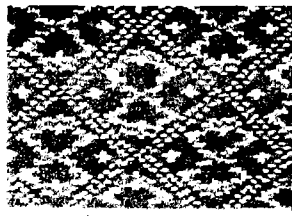
รูปที่ 46 ซ. ลายดอกไม้

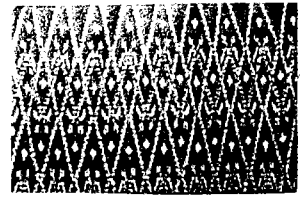
รูปที่ 47 ซ. ลายนาคพาดขน

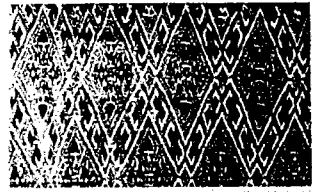
รูปที่ 17 ซ.ลายหมี่สะเภา

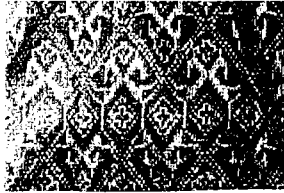
รูปที่ 18 ซ. ลายลูกโช่คู่

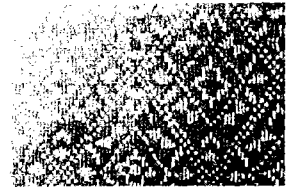
รูปที่ 19 ซ.ลายก่ายเตี้ยง

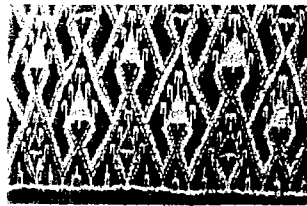
รูปที่ 20 ซ.ลาย 39 ลำ

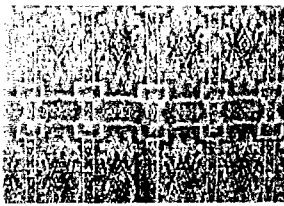
รูปที่ 21 ซ.ลายหมี่ขอมผ้า

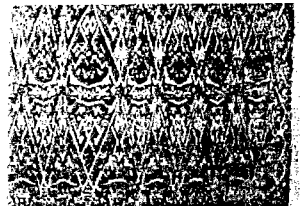
รูปที่ 22 ซ.ลายหมี่คล้อง

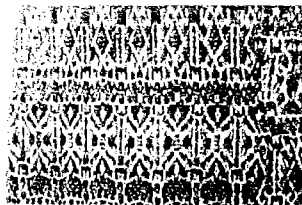
รูปที่ 23 ซ. ลายจรวด

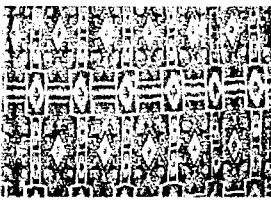
รูปที่ 24 ซ. ลายหมี่สำเภา

รูปที่ 25 ซ.ลายหมี่ขอใหญ่

รูปที่ 26 ซ. ลายหมี่สำเภา

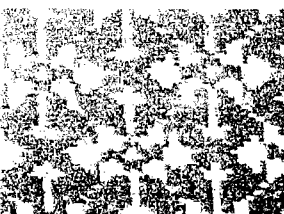
รูปที่ 27 ซ. ลายหมี่สำเภา

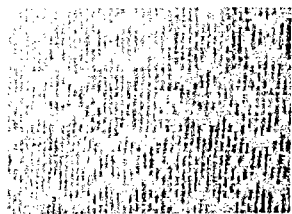
รูปที่ 28 ซ. ลายบานกระจก

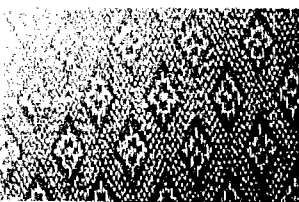
รูปที่ 29 ซ. ลายลูกโช่

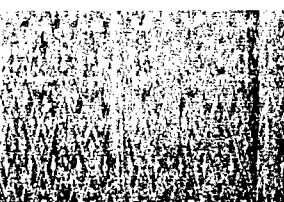
รูปที่ 30 ซ. ลายนาถียี

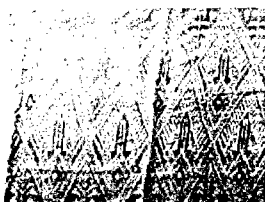
รูปที่ 31 ซ.ลายแมงมุม

รูปที่ 32 ซ. ลายดอก

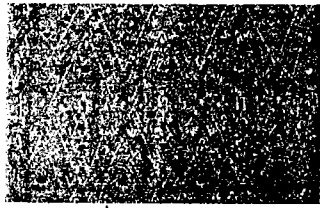
รูปที่ 33 ซ. ลายหมี่โคมเหี

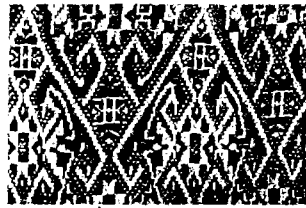
รูปที่ 34 ซ. ลายประยุกต์

ผ้ามัดหมี่ บ้านป่าสะแก ตำบล ป่าสะแก อำเภอ เดิมบางนางบวช จังหวัด สุพรรณบุรี
ผ้ามัดหมี่ บ้านทัพผึ่งน้อย ตำบล วังคัน อำเภอ ตำนช้าง จังหวัด สุพรรณบุรี
จำนวน 60 ผืน

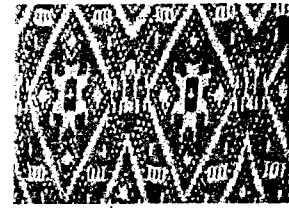
ประเภทอื่นที่มีราว

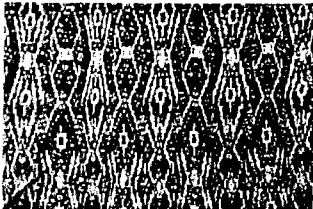
รูปที่ 1 ส. ลายขนาดคู่

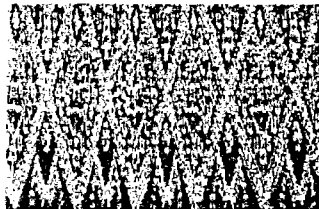
รูปที่ 2 ส. ลายขนาดคู่

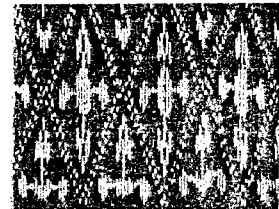
รูปที่ 3 ส. ลายปีกบัง

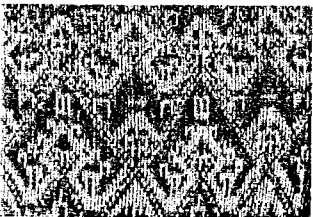
รูปที่ 4 ส. ลายกระแตของดอ

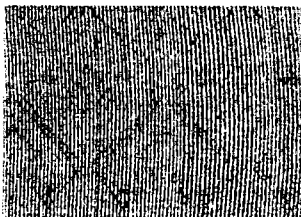
รูปที่ 5 ส. ลายหางปลา

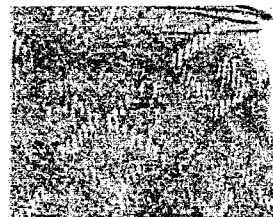
รูปที่ 6 ส. ลายแมงกะปิ

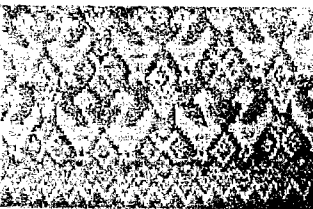
รูปที่ 7 ส. ลายขนาดคู่

รูปที่ 8 ส. ลายหงษ์

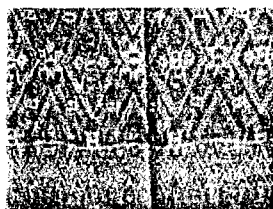
รูปที่ 9 ส. ลายขนาด 2 หัว

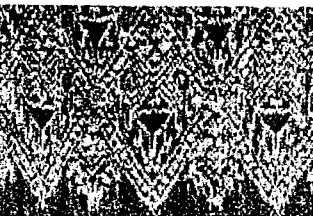
รูปที่ 10 ส. ลายเบ็ดคู่

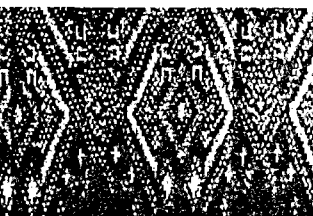
รูปที่ 11 ส. ลายหงษ์คู่

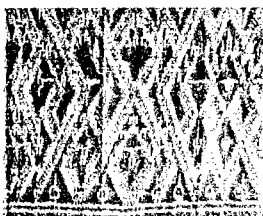
รูปที่ 12 ส. ลายกระแต

รูปที่ 13 ส. ลายหงษ์คู่

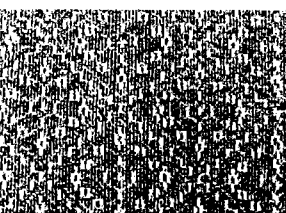
รูปที่ 14 ส. ลายหัวขาด

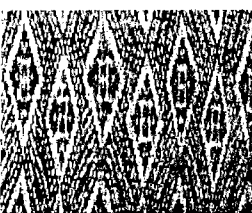
รูปที่ 15 ส. ลายขนาด

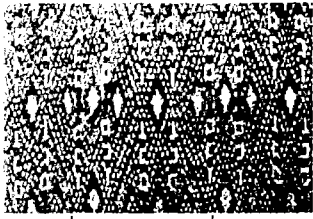
รูปที่ 16 ส. ลายตะพาน

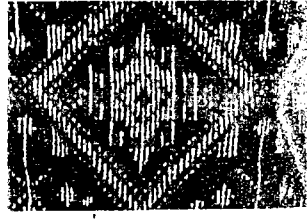
รูปที่ 17 ส. ลายโยแมงมุม

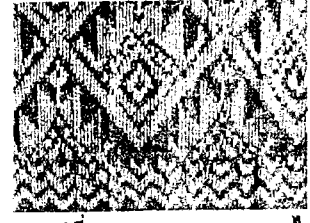
รูปที่ 18 ส. ลายข้าวหลามตัด

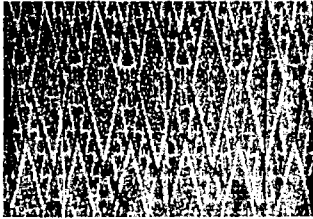
รูปที่ 19 ส.ลายหมีข้าวตอก

รูปที่ 20 ส.ลายขอข้าว

รูปที่ 21 ส.ลายกาบดอกไม้

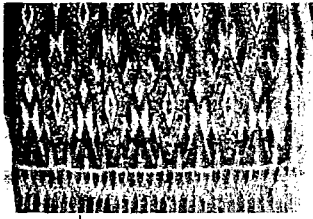
รูปที่ 22 ส.ลายกาบดอกไม้

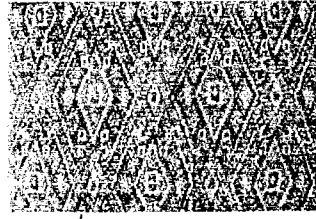
รูปที่ 23 ส.ลายต้นสน

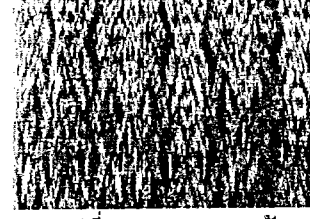
รูปที่ 24 ส.ลายต้นไม้

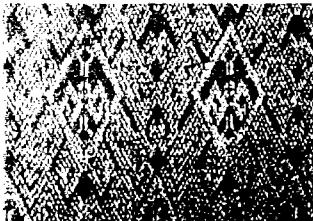
รูปที่ 25 ส.ลายสน

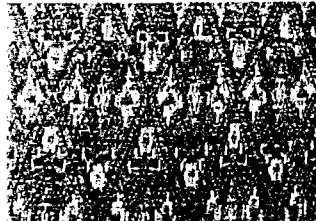
รูปที่ 26 ส.ลายกาบกล้วย

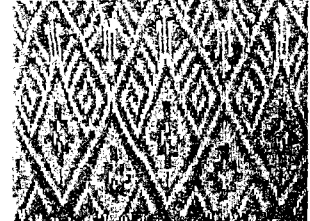
รูปที่ 27 ส.ลายกระจับ

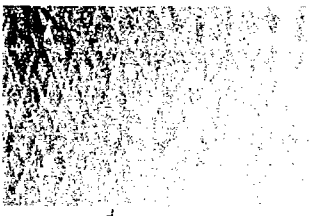
รูปที่ 28 ส.ลายขอบาย

รูปที่ 29 ส.ลายขอคู่

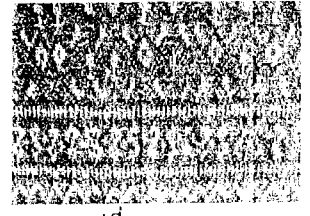
รูปที่ 30 ส.ลายขอชื่อ

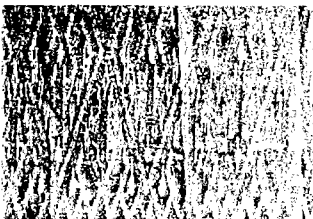
รูปที่ 31 ส.ลายขอ

รูปที่ 32 ส.ลายขอคู่

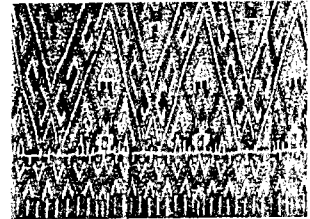
รูปที่ 33 ส.ลายขอ

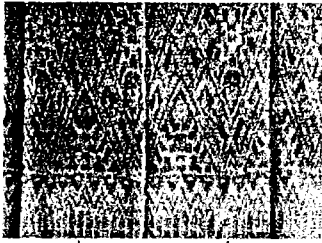
รูปที่ 34 ส.ลายขอกาบ

รูปที่ 35 ส.ลายขอกาบ

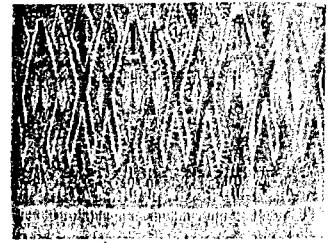
รูปที่ 36 ส.ลายหมีกาบ

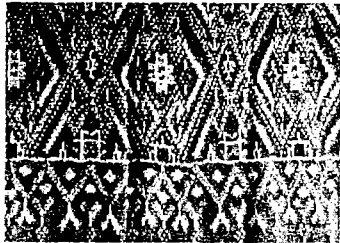
รูปที่ 37 ส. ลายหมีกาบ

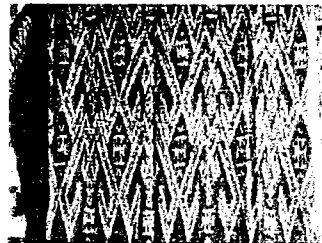
รูปที่ 38 ส. ลายกาบ

รูปที่ 39 ส. ลายประยุกต์

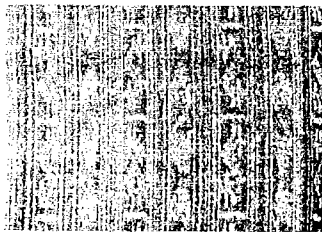

รูปที่ 40 ส. ลายขอ

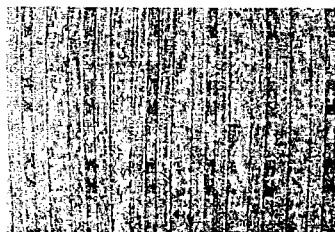

รูปที่ 41 ส. ลายขอ

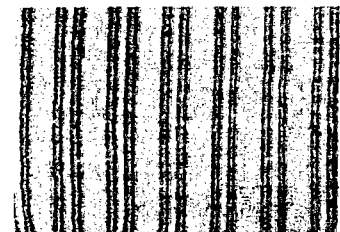
ประเภทชีนหมี่คั้น

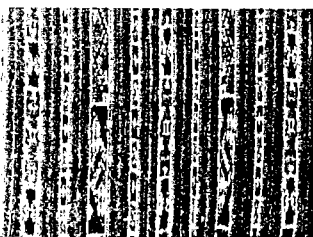
รูปที่ 42 ส. ลายหอนาด

รูปที่ 43 ส. ลายพญานาด

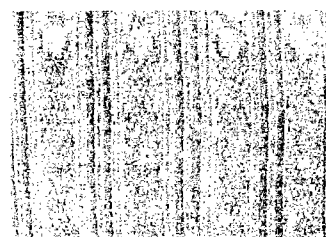
รูปที่ 44 ส. ลายนาคคอปป์

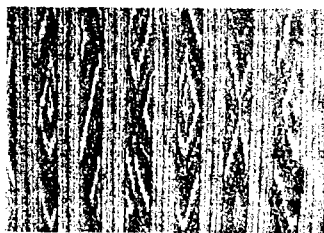
รูปที่ 45 ส. ลายดอกจัน

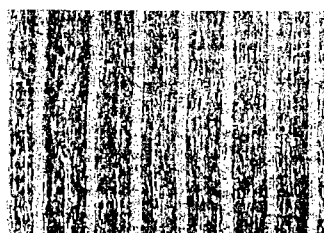
รูปที่ 46 ส. ลายดอกไม้

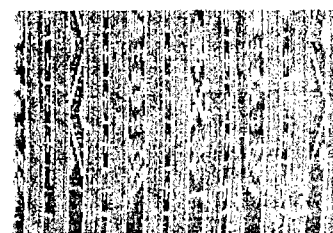
รูปที่ 47 ส. ลายตุ้ม

รูปที่ 48 ส. ลายกาบ

รูปที่ 49 ส. ลายดาวกระจาย

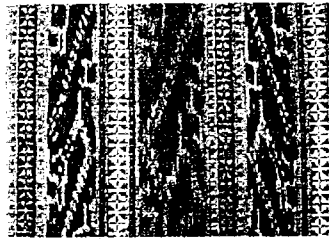

รูปที่ 50 ส. ลายผสม

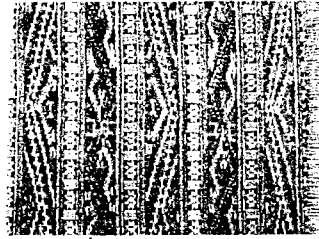

รูปที่ 51 ส. ลายประยุกต์

ประเภทซิ่นหมี่ตา

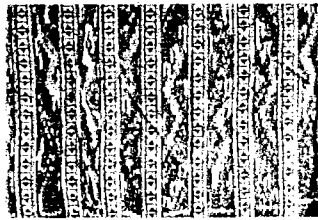
รูปที่ 52 ส. ลายนาคคู่

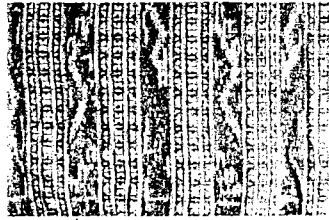
รูปที่ 53 ส. ลายนาคน้อย

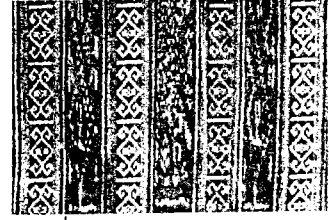
รูปที่ 54 ส.ลายนาคชู

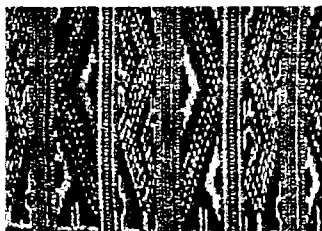
รูปที่ 55 ส. ลายหงษ์

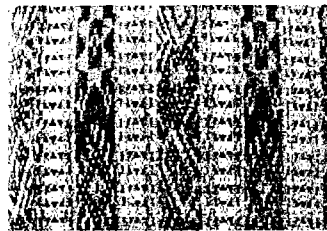
รูปที่ 56 ส. ลายหงษ์หลังทัก

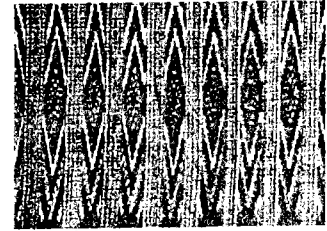
รูปที่ 57 ส. ลายนาคนอนทราย

รูปที่ 58 ส. ลายนาค

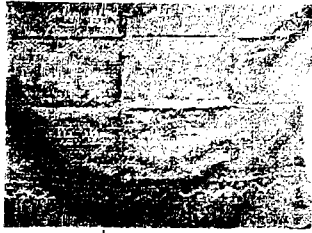
รูปที่ 59 ส. ลายหมี่ตา

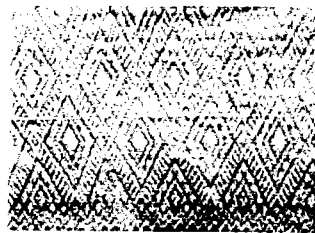
รูปที่ 60 ส. ลายกาบประยุกต์

ผ้ามัดหมี่ บ้านนา ตำบล ไพรงมะเดื่อ อำเภอ เมือง จังหวัด นครปฐม
จำนวน 20 ผืน

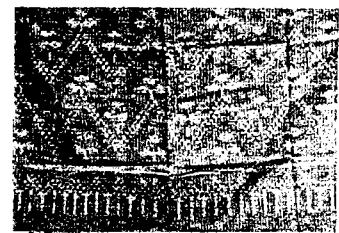
ประเภทขึ้นหมีราว

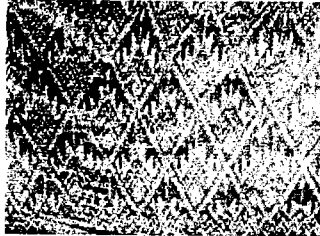
รูปที่ 1 น. ลายนาค

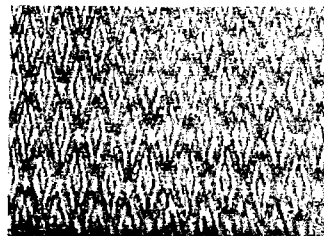
รูปที่ 2 น. ลายข้าวหลามตัด

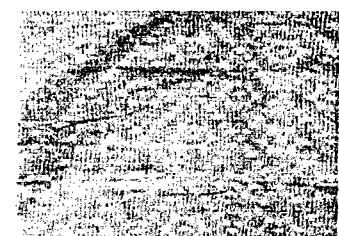
รูปที่ 3 น. ลายดอกไม้

รูปที่ 4 น. ลายสน

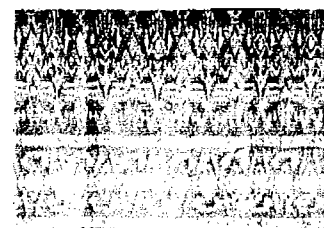
รูปที่ 5 น. ลายกระจับ

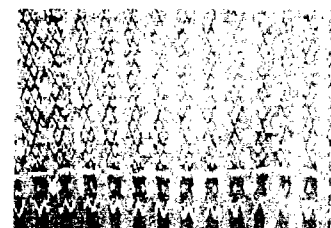
รูปที่ 6 น. ลายดอกแก้ว

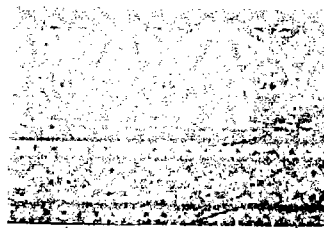
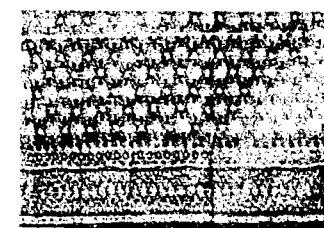
รูปที่ 7 น. ลายหน้าจั่ว

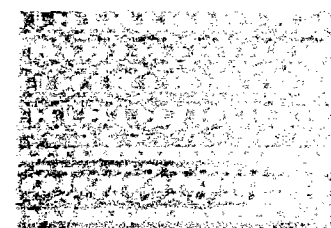
รูปที่ 8 น. ลายเชิงเทียน

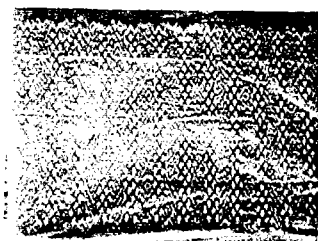
รูปที่ 9 น. ลายดอก

รูปที่ 10 น. ลายนก ลายผีเสื้อ
ลายกว้าง

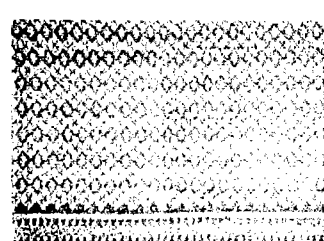
รูปที่ 11 น. ลายตะเกียง

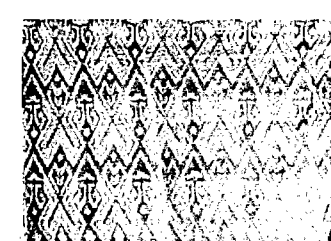
รูปที่ 12 น. ลายปีกกาง

รูปที่ 13 น. ลายประยุกต์

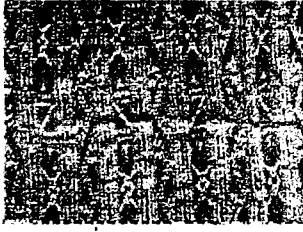

รูปที่ 14 น. ลายข้าวหลามตัด

รูปที่ 15 น. ลายพญานาค

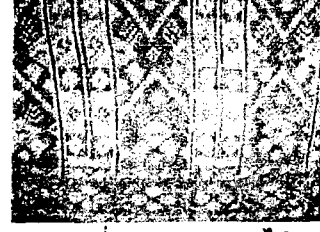
ประเภทชิ้นหมี่ดั้น

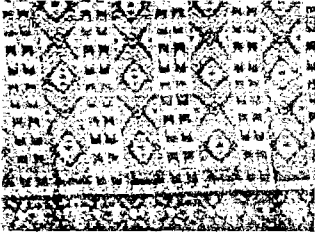
รูปที่ 16 น. ลายนาค

รูปที่ 17 น. ลายประยุกต์

รูปที่ 18 น. ลายดอกไม้

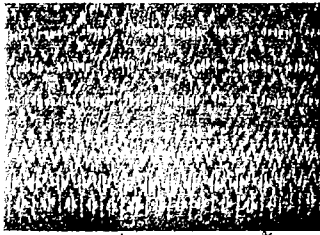
รูปที่ 19 น. ลายฝักแปบ

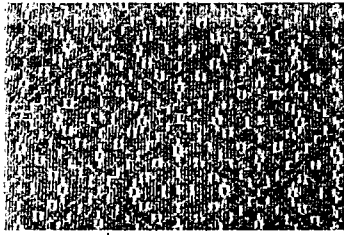
รูปที่ 20 น. ลายดอกประยุกต์

ผ้ามัดหมี่ บ้านปอพลอย ตำบล หลุมรั้ง อำเภอ ปอพลอย จังหวัด กาญจนบุรี
จำนวน 20 ผืน

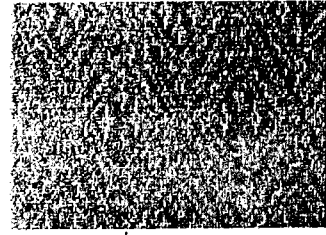
ประเภทชิ้นหมี่รวด

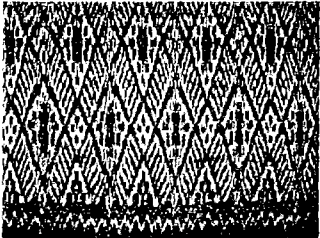
รูปที่ 1 ก. ลายผีเสื้อ

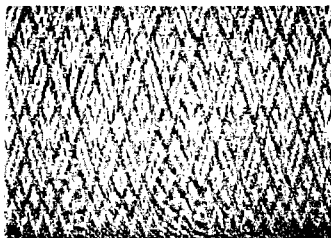
รูปที่ 2 ก. ลายแมงมุม

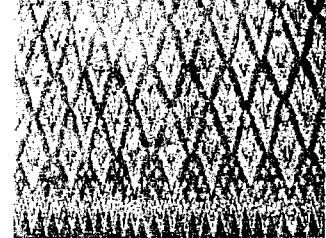
รูปที่ 3 ก. ลายช่อผกา

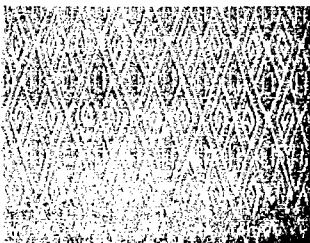
รูปที่ 4 ก. ลายเชิงตันสน

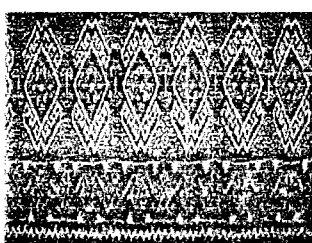
รูปที่ 5 ก. ลายดอกไม้

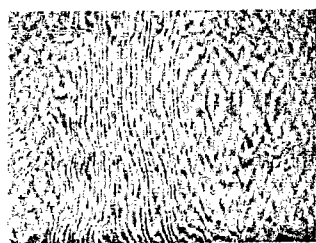
รูปที่ 6 ก. ลายสนสั้น

รูปที่ 7 ก. ลายขอใหญ่

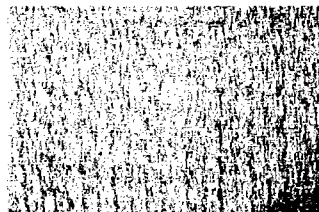
รูปที่ 8 ก. ลายขอหน้านาง

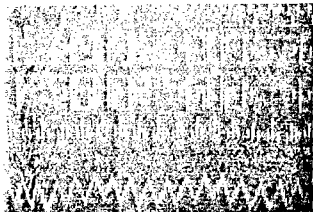
รูปที่ 9 ก. ลายโคม 5 ป่อง

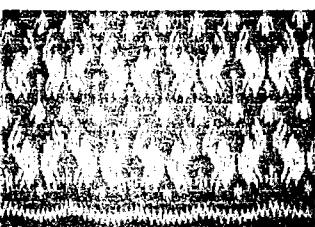
รูปที่ 10 ก. ลายลพบุรี

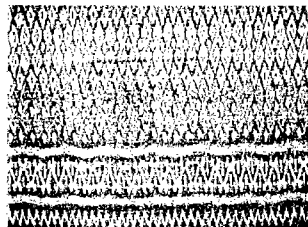
รูปที่ 11 ก. ลายสายฝน

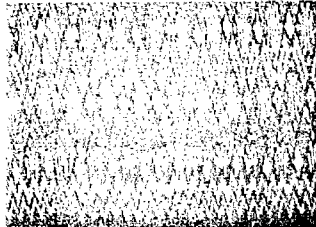
รูปที่ 12 ก. ลายผีเสื้อ

รูปที่ 13 ก. ลายกระต่าย

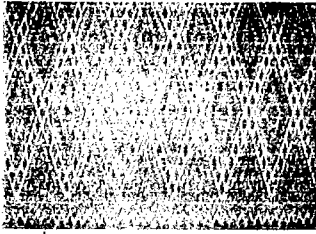

รูปที่ 14 ก. ลายขอจู้จี้

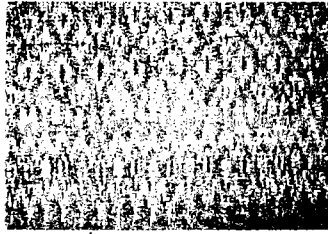

รูปที่ 15 ก. ลายข้าวหลามตัด

คะแยะ

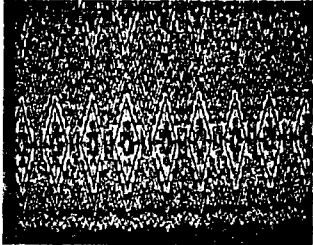
รูปที่ 16 ก. ลายข้าวหลามตัดผสม
หัวใจ

รูปที่ 17 ก. ลายดอกแก้ว

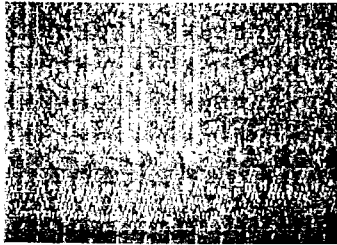

รูปที่ 18 ก. ลายข้าวหลามตัด

รูปที่ 19 ก. ลายขอประยุกต์

ประเภทอื่นที่มีค้น

รูปที่ 20 ก. ลายลูกโซ่

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวพัชรานี วัฒนชัย
เกิด	วันที่ 26 พฤษภาคม พ.ศ. 2507
สถานที่เกิด	ต.ย่านยาว อ.สามชุก จ.สุพรรณบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	1189 ถ.สุขุมวิท ซ. 101/1 (ทิมเรืองเวช) แขวงบางจาก เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร 10260
ตำแหน่งปัจจุบัน	อาจารย์ 1 ระดับ 5
สถานที่ทำงาน	แผนกวิชาออกแบบสิ่งทอ คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพฯ 2 ถ.นางลิ้นจี่ แขวงทุ่ง เขตสาทร กรุงเทพมหานคร 10120
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2520	ประถมศึกษาปีที่ 7 โรงเรียนดาราคาม
พ.ศ. 2523	มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนดาราคาม
พ.ศ. 2527	ปวช. (ศิลปะประยุกต์) โรงเรียนไทยวิจิตรศิลป์อาชีวะ
พ.ศ. 2529	ปวส. (ศิลปหัตถกรรม วิชาเอก เครื่องทอ- ย้อม) วิทยาเขตเพาะช่าง
พ.ศ. 2530	ปมศ. (ประโยคक्रमมัธยมศึกษาศิลปหัตถกรรม) วิทยาเขตเพาะช่าง
พ.ศ. 2532	ศษ.บ. (ศิลปกรรม - หัตถกรรมทอ- ย้อม) สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล
พ.ศ. 2545	กศ.ม. (ศิลปศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร